This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

BIBLIOTHÈQUE CANTONALE ET UNIVERSITAIRE DE LAUSANNE

EX DONO

JEAN HERBETTE

ancien ambassadeur

1878-1960

1972

18475

A. CORN. CELSUS.
EX ICONIBUS A SAMBUCO EDITIS
Giacomo Lidl sc.

A. CORNEL. CELSUS ET Q. SERENUS SAMONICUS DE MEDICINA

Alter, ut ab ALMELOVEENIO
editus eſt A. 1713.

Alter, ut a CONSTANTINO A. 1566.

Editio noviſſima, in qua ad cætera omnia quæ in
priore noſtra, Epiſtolæ ſex accedunt Cel. Jo. Bapt.
MORGAGNI nunquam antea vulgatæ.

TOMUS PRIMUS.

PATAVII. CIϽ IϽ CCL.
EXCUDEBAT JOSEPHUS COMINUS
SUPERIORUM PERMISSU.

AZ 5415

BIBLIOTHÈQUE CANTONALE
LAUSANNE
ET UNIVERSITAIRE
D
S1436

JO. BAPTISTA VULPIUS
CANDIDIS LECTORIBUS
S. P. D.

De hac nova Cornelii Celſi & Sereni Samonici Editione, quam vobis exhibeo, Lectores candidi, pauca admodum ſuperſunt dicenda, præter illa quæ dixi, cum primum hoſce Auctores typis Cominianis vulgarem, in Epiſtola ad vos data: quæ nunc initio Tomi alterius vobis occurret una cum ceteris omnibus ad priorem Editionem pertinentibus; Celſi tantum contextu & Indicibus exceptis. Tomus idem alter & veteres quatuor Cel. Morgagni Epiſtolas continebit, & ſex novas ab eodem ſcriptas; quinque ſcilicet in Celſum,

unam in Samonicum. Enimvero cum mihi difficillimum fuerit, hominem otio carentem, plurimis occupationibus & graviſſimis hoc tempore diſtentum, ad eas conſcribendas impellere; longe tamen difficilius fuit, ut earum edendarum veniam tribueret, ab ipſo impetrare. Cauſſa porro, cur id mihi concedi tantopere flagitarem, ea fuit, quod quatuor illæ priores Epiſtolæ optatis & exſpectationi meæ certiſſime omnino reſponderint: tanto enim doctorum virorum conſenſu, tam illuſtri gratia exceptæ ſunt, ut non ita multo poſt, A. MDCCXXIV. chartarum ampliore forma & nobiliore, in lucem rurſus prodierint Hagæ-Comitum; cujus Editionis exemplar ſervo in domeſtica bibliotheca. Legeram etiam perhonorificum de ſingulis Epiſtolis judicium, ab optimis profectum harum rerum æſtimatoribus, nempe a Scriptoribus Actorum Eruditorum, quæ Lipſiæ publicantur (a). *Quod vero præcipue ſpectat ad tres in* *Cel-*

(a) Tom. A. 1724. menſe Julio.

Celſum ſcriptas, propter quas priorem noſtrum Editionem præſtabiliorem *eſſe* reliquis omnibus, *non obſcure iidem cenſuerunt, non me fallebat, in Editionibus ejus Auctoris deinceps Lugduni Batavorum procuratis A. 1730. & 1746. item Baſileæ A. 1748. quæ omnes cum Almeloveeniana conſentiunt, ſemper in Scholiis maximam partem earum Epiſtolarum inſertam fuiſſe. Propterea doctiſſimi Scriptores Commercii Litterarii* (b), *cum de prima illarum Editionum verba facerent, diſerte pronuntiarunt: Quod Scholia illa maxime frugiferum & præſtantiſſimum in ſe continerent, id ex Morgagni memoratis Epiſtolis fere ſumtum eſſe. Inſuper animadverteram, quid, præclara Vir & recondita eruditione, Petrus Burmannus de ſingulari in Samonicum Epiſtola ſenſiſſet, & quam magni eam æſtimaſſet* (c).

(*b*) Tom. I. pag. 239.
(*c*) Præfat. ad Poetas Latin. Minor. & Adnot. ad Samonic.

In tribus igitur, quas memoravi, recentibus Celſi Editionibus tres Epiſtolæ denuo, ut ita dixerim, exhibentur; verum disjectæ, ut Bibliopolæ illi viſum bonum atque commodum: quas nunc, additis quinque novis, integras, & ordine ipſo quo ab Auctore ſcriptæ ſunt, iterum producere inſtitui. Rationem autem habui ſtudiorum veſtrorum, Lectores humaniſſimi, in Celſi marginibus nota ſemper appoſita, quæ paginam & lineam indicaret, ſingulis locis in Epiſtolis reſpondentes. Nihil porro veritate alienum dicam, ſi affirmavero, has Epiſtolas ea quæ de Celſo ipſo, de ætate qua floruit, de ſtudiorum ejus ratione, de ſcriptis denique lectiſſima haberi poſſunt, accurate complexas eſſe. Loca præterea ipſius difficilia in his illuſtrantur; quæ corrupta & depravata ſint, oſtenditur: & quomodo innumera ex illis rectius legi poſſint, judicatur, collatis inter ſe MSS. Codd. plurimiſque Editionibus: ita ut cupidis

Varia-

Variarum Lectionum his Epiſtolis plene ſatisfieri poſſit. Quædam etiam verba a Celſo uſurpata, identidem indicantur, quorum alia in paucis Latinis Lexicis reperias, alia in omnibus fruſtra quæras: nonnulla etiam quæ tamquam Celſi afferri ſolent, neque tamen ſunt. Poſtremo alienarum opinionum pudens & circumſpectum examen haud prætermittitur, eo ſpectantium, quomodo pleraque Celſi loca aut legi, aut intelligi debeant. Exiſtimo itaque, hac nova Editione ſtudio & deſiderio Clarorum Virorum Lipſienſium ſatisfactum eſſe; quorum verba ſunt in Tomo Act. Erudit. anni 1747. *menſe Aprili pag.* 219.

Nos vero rogamus & adhortamur viros præſtantiſſimos, qui inſigni doctrina præclariſque ſubſidiis inſtructi ad hoc opus acceſſerunt, & in perpurgando atque illuſtrando Celſo jamdudum operam collocarunt, ne credant, hac nova Editione (Lugd. Batav. A. 1746.) amatorum Celſi votis ſatisfactum, aut

deſi-

deſideria eorum lenita eſſe; ſed potius meminerint, quo ſæpius hæc crambe repetita fuerit, eo avidius novas ac lautas dapes, ſi quas ipſi daturi ſint, exceptum iri.

Nam quod iidem Viri præſtantes opere ſe ſcribunt (d), *non eſſe a me Auctorum Indicem prætermiſſum, quorum teſtimonia Celſus affert; votis eorum obviam iveram in extremis prioris Editionis Prolegomenis: in hac vero nova ſub calcem Tomi primi eumdem Indicem recuſum invenient.*

Venio nunc ad Samonicum. Ejus contextum una cum Annotationibus in altero Tomo collocari curavi. Optare ſe ſignificaverant iidem Academici Lipſienſes (e) *ne omiſiſſem indicare lectoribus quaſdam Cel. Morgagni Animadverſiones: id quoque præſtiteram in Editione ſuperiore, interponendis videlicet contextui Samonici numeris* 32. *&* 36.

ut

(*d*) Tom. cit. A. 1724. pag. 289.
(*e*) Ibid. pag. 291.

ut in hac pariter feci ; & illas enim accurate indicavi , & alias ejus omnes , ne iis quidem prætermiſſis quæ altera Epiſtola continentur nunc primum adjecta. Atque utinam iiſdem Viris doctiſſimis ſatisfieri potuiſſet Notis quibuſdam Conſtantini omittendis , maximeque Indice in Celſum elaborando , qualem Scribonio Largo Rhodius adjunxit ; ea vero perlibenter effeciſſem : ſed poſterius hoc vires prohibuere ; de priore quominus cogitarem , promiſſa , quibus me obſtrinxeram , deſcribendæ Conſtantini Editionis ſumma cum fide , impedimento fuere. Ex memorata vero ſecunda Epiſtola elucet , ſi quid video , ut ex reliquis omnibus , eruditio illa , purgatum illud rectumque judicium , candor ille ac verecundia, quam iidem Lipſienſes (f) *in priore tantis laudibus extulere. Cui ſane modeſtiæ, ſi has novas Epiſtolas edendas obtinere vellem , datum ex pacto eſt , ne initio primi Tomi*

(*f*) Ibid. pag. 290.

mi vetus mea Epiſtola appareret, quam ſuperiorem Editionem ipſi Morgagno inſcripſeram; quæ icciro (ne quid eorum quæ prior Editio exhibet, huic novæ deeſſet) in Tomum alterum rejecta, & loco minus illuſtri poſita eſt. Ceterum contigit peropportune, ne mihi liceret (quod alioqui deſiderabam, &, ſi umquam alias, conveniens hoc tempore exiſtimabam) novam ejus generis Epiſtolam adornare. Si enim teſtimonia illorum qui Morgagnum pro meritis ejus olim laudaverant, novis tot aliorum Celebrium Scriptorum ex omni culta Europæ natione, qui his triginta annis Magiſtro meo parem doctrinæ laudem tribuerunt, teſtimoniis cumulare voluiſſem; ut citius initium ſcribendi, quam exitum reperirem, futurum fuiſſet. Valete, humaniſſimi Lectores, & conatibus noſtris favere pergite.

NOI

NOI RIFORMATORI
dello Studio di Padova.

AVENDO veduto per la Fede di reviſione, ed approvazione del P. Fra Lorenzo Filippi Inquiſitore Generale del Santo Officio di Padova, nel Libro intitolato *A. Cornel. Celſus &c.*, *& Q. Serenus Samonicus de Medicina*, *con l' aggiunta di ſei Lettere latinamente ſcritte dal Publ. Prim. Prof. in Padova Morgagni* non eſſer coſa alcuna contra la Santa Fede Cattolica, e parimente, per atteſtato del Segretario Noſtro, niente contra Principi, e buoni coſtumi; concediamo Licenza a *Giuſeppe Comino*, Stampatore in Padova, che poſſa eſſere ſtampato, oſſervando gli ordini in materia di Stampe, e preſentando le ſolite copie alle Pubbliche Librerie di Venezia, e di Padova.

Dato li 10. Gennaro 1749.

(Giovanni Alviſe Mocenigo Proc. Riſ.
(Giovanni Querini Proc. Riſ.

Regiſtrato in Libro a carte 16. al num. 159.

Michel Angelo Marino Segretario.

AUR. CORN.
CELSI
DE
MEDICINA
LIBRI OCTO.

Brevioribus ROB. CONSTANTINI,
IS. CASAUBONI, Aliorumque
Scholiis ac locis parallelis illuſtrati.

Cura & Studio

TH. J. AB ALMELOVEEN,

M. D. ET PROFESSORIS.

*Editio ultima, in qua quid præterea ſit præſtitum,
Epiſtolæ ad Lectorem utrique Tomo
præfixæ indicabunt.*

PATAVII. CIↃ IↃ CC L.
EXCUDEBAT JOSEPHUS COMINUS
SUPERIORUM PERMISSU.

A. CORN. CELSI MEDICINÆ

LIBER PRIMUS.

Vid. Tom. II. pag. 73. lin. 32. Ibid. 41, 19.

PRÆFATIO.

UT ALIMENTA ſanis corporibus Agricultura, ſic [a] ſanitatem ægris Medicina promittit. Hæc nuſquam quidem non eſt. Siquidem etiam imperitiſſimæ gentes herbas, aliaque prompta in auxilium vulnerum morborumque noverunt. Veruntamen apud Græcos aliquanto magis, quam in cæteris nationibus, exculta eſt: ac ne apud hos quidem a prima [b] origine, ſed paucis ante non ſæculis; utpote cum vetuſtiſſimus auctor Æſculapius celebretur. Qui, quoniam adhuc rudem & vulgarem hanc ſcientiam paulo ſubtilius excoluit, [c] in deorum numerum receptus eſt. Hujus deinde duo filii, Podalirius & [d] Machaon, bello Trojano ducem Agamemnonem ſecuti, non mediocrem opem commilitonibus ſuis attulerunt.

p. 16, 30.

a *De Vet. Med.* T. VIII. 22. b *De Vet. Med.* III. 8. c *Orat. Theſſ.* N. 178. d *Orat. Theſſ.* 183. *Maxim. Tyr. Diſſert.* XXIX. *Plato de Rep.* *l.* III. *pag.* 407. T. 2. *ed. H. Steph. Ariſtides Orat. in Aſclepiada*.

lerunt. Quos tamen Homerus non in peſtilentia, neque in variis generibus morborum aliquid attuliſſe auxilii, ſed vulneribus tantummodo ferro & medicamentis mederi ſolitos eſſe propoſuit. Ex quo ap-
405,29. paret, has partes medicinæ ſolas ab his eſſe tentatas, eaſque eſſe vetuſtiſſimas. Eodemque auctore diſci poteſt, morbos tum ad iram deorum immortalium relatos eſſe; & ab iiſdem opem poſci ſolitam. Verique ſimile eſt, inter non multa auxilia adverſæ valetudinis, plerumque tamen eam bonam contigiſſe ob bonos mores, quos neque deſidia, neque luxuria vitiarant. Siquidem hæc duo, corpora, prius in Græcia, *e* deinde apud nos afflixerunt. Ideoque multiplex iſta medicina, neque olim, neque apud alias gentes neceſſaria, vix aliquot ex nobis ad ſenectutis principia perducit. Ergo etiam poſt eos, de quibus retuli, nulli clari viri medicinam exercuerunt; donec majore ſtudio literarum diſciplina agitari cœpit, quæ ut animo præcipue omnium neceſſaria, ſic corpori inimica eſt. Primoque medendi ſcientia, ſapientiæ pars habebatur, ut & morborum curatio, & rerum naturæ contemplatio ſub iiſdem auctoribus nata ſit:
21,30. ſcilicet his hanc maxime *f* requirentibus, qui corporum ſuorum robora inquieta cogitatione, nocturnaque vigilia minuerant. Ideoque multos ex ſapientiæ profeſſoribus peritos ejus fuiſſe accepimus: clariſſimos vero ex his Pythagoram, & Empe-

e *Serv. ad Virg. Æn.* I. 641. *Iſid. Orig.* L. XIV. *c.* III. *p.* 1162. *Suidas V.* Αβροδίαι f *Cælius Aurelian. Tard. Paſſ. l.* V. *c.* 9. *Hippocrat. Democrit. de nat. hom.* 13.

Empedoclem, & Democritum. Hujus autem (ut quidam crediderunt) diſcipulus Hippocrates Cous, primus quidem ex omnibus memoria dignis, ab ſtudio ſapientiæ diſciplinam hanc ſeparavit, vir & arte & facundia inſignis. Poſt quem Diocles Caryſtius, deinde Praxagoras & Chryſippus, tum Herophilus & Eraſiſtratus ſic artem hanc exercuerunt, ut etiam in diverſas curandi vias proceſſerint.

Iiſdem temporibus in tres partes medicina diducta eſt: ut una eſſet, quæ victu: altera, quæ medicamentis: tertia, quæ manu mederetur. Primam διαιτητικὴν, ſecundam φαρμακευτικὴν, tertiam χειρουργικὴν Græci nominaverunt. Ejus autem, quæ victu morbos curat, longe clariſſimi auctores etiam altius quædam agitare conati, rerum quoque naturæ *g* ſibi cognitionem ven- 13, 11.
dicaverunt, tanquam ſine ea, trunca & debilis medicina eſſet. Poſt quos Serapion, primus omnium, nihil hanc rationalem diſciplinam pertinere ad medicinam, profeſſus, in uſu & experimentis eam poſuit. Quem Apollonius, & Glaucias, & aliquanto poſt Heraclides Tarentinus, & alii quoque non mediocres viri ſecuti, ex ipſa profeſſione ſe ἐμπειρικοὺς appellaverunt. Sic in duas partes ea quoque, quæ victu curat, medicina diviſa eſt, aliis rationalem artem, aliis uſum tantum ſibi vendicantibus: nullo vero quicquam poſt eos, qui ſupra comprehenſi ſunt, agitante, niſi quod acceperat: donec Aſclepiades medendi ratio-

g *De Vet. Med.* xxxvi. 18. *de Steril.* xviii. 1.

nem magna ex parte mutavit. Ex cujus ſucceſſoribus Themiſon nuper ipſe quoque quædam in ſenectute deflexit. Et per hos
11, 7. quidem maxime viros ſalutaris iſta nobis profeſſio increvit.

Quoniam autem ex tribus medicinæ partibus, ut difficillima, ſic etiam clariſſima eſt ea, quæ morbis medetur, ante omnia de hac dicendum eſt. Et, quia prima in ea diſſenſio eſt, quod alii ſibi experimentorum tantummodo notitiam neceſſariam eſſe contendunt: alii, niſi corporum rerumque naturalium ratione comperta, non ſatis potentem uſum eſſe proponunt; indicandum eſt, quæ maxime ex utraque parte dicantur, quo facilius noſtra quoque opinio interponi poſſit.

Igitur hi, qui rationalem medicinam profitentur, hæc neceſſaria eſſe proponunt. Abditarum & morbos continentium cauſarum notitiam, deinde Evidentium, poſt hæc etiam Naturalium actionum, noviſſime Partium interiorum. Abditas cauſas vocant, in quibus requiritur, ex quibus principiis noſtra corpora ſint, quid ſecundam, quid adverſam valetudinem faciat.
5, 10. Neque enim credunt, poſſe eum ſcire, quo-
32. modo morbos curare conveniat, qui, un-
6, 32. de hi ſint, h ignoret. Neque eſſe dubium,
7, 3, 19. quin alia curatione opus ſit, ſi ex quatuor principiis vel ſuperans aliquid vel deficiens adverſam valetudinem creat; ut quidam ex ſapientiæ profeſſoribus dixerunt: alia, ſi in humidis omne vitium eſt; ut Hero-

ro-

h *De Flatib.* II. 3. 4. *Pallad. ad Hippocr. Epid.* VI. *pag.* 224.

rophilo viſum eſt : alia , ſi in ſpiritu ; ut
Hippocrati : alia , ſi ſanguis in eas venas ,
quæ ſpiritui accommodatæ ſunt , transfun- 16, 20.
ditur , & inflammationem , quam Græci
φλεγμονὴν nominant , excitat , eaque in-
flammatio talem motum efficit , qualis in
febre eſt ; ut Eraſiſtrato placuit : alia , ſi 139, 15.
manantia corpuſcula per inviſibilia forami-
na ſubſiſtendo iter claudunt ; ut Aſclepia-
des contendit . Eum vero recte curaturum , 4, 27.
quem prima i origo cauſæ non fefellerit .
Neque vero inficiantur , experimenta quo-
que eſſe neceſſaria ; ſed , ne ad hæc quidem
aditum fieri potuiſſe , niſi ab aliqua ratio-
ne , contendunt . Non enim quidlibet an-
tiquiores viros ægris inculcaſſe ; ſed cogi-
taſſe , quid maxime conveniret ; & id uſu
exploraſſe , ad quod ante conjectura aliqua
ducti eſſent . Neque intereſſe , an initio ple-
raque explorata ſint , ſi a conſilio tamen
cœperunt . Et id quidem *in multis ita ſe
habere . Sæpe vero etiam nova incidere ge-* 13, 27.
nera k *morborum* , in quibus nihil adhuc
uſus oſtenderit , ut ideo neceſſarium ſit a-
nimadvertere , unde ea cœperint ; ceu ſine
quo nemo mortalium reperire poſſit , cur
hoc , quam illo , potius utatur . Et ob hæc
quidem in obſcuro poſitas cauſas perſe-
quuntur . Evidentes vero has appellant ,
in quibus quærunt , initium morbi calor at-
tulerit , an frigus ; fames , an ſatietas ; &
quæ ſimilia ſunt . Occurſurum enim ini- 4, 27.
tio dicunt eum , qui originem non igno- 6, 32.
rarit . Naturales vero corporis actiones 13, 4.

i *Hippocr. de Art.* xx. 4. k *Plato de Republ. l.* 3. *Tom.* 2. *pag.* 405. *ed. H. Steph. Lindan. Exercitat. Batav. p.* 754.

appellant, per quas ſpiritum trahimus & emittimus; cibum potionemque aſſumimus & concoquimus: itemque, per quas eadem hæc in omnes membrorum partes digeruntur. Tum requirunt etiam, quare venæ noſtræ modo ſubmittant ſe, modo attollant: quæ ratio ſomni, quæ vigiliæ ſit. Sine quorum notitia, neminem putant vel occurrere, vel mederi morbis, intra hæc naſcentibus, poſſe. Ex quibus quia quam maxime pertinere ad rem concoctio videtur, huic potiſſimum inſiſtunt; &, duce, alii, Eraſiſtrato [l], atteri cibum in ventre contendunt: alii, Pliſtonico Praxagoræ diſcipulo, putreſcere: alii credunt Hippocrati, per calorem cibos concoqui. Acceduntque Aſclepiadis æmuli, qui, omnia iſta vana & ſupervacua eſſe, proponunt. Nihil enim concoqui, ſed [m] crudam materiam, ſicut aſſumpta eſt, in corpus omne diduci. Et hæc quidem inter eos parum conſtant. Illud vero convenit, alium dandum cibum laborantibus, ſi hoc; alium, ſi illud verum eſt. Nam ſi teritur intus, eum quærendum eſſe, qui facillime teri poſſit. Si putreſcit, eum, in quo hoc expeditiſſimum eſt. Si calor concoquit, eum, qui maxime calorem foveat. At nihil ex his eſſe quærendum, ſi nihil concoquitur: ea vero ſumenda, quæ maxime manent, qualia aſſumpta ſunt. Eademque ratione, cum ſpiritus gravis eſt, cum ſomnus aut vigilia urget, eum mederi poſſe arbitrantur, qui prius illa ipſa, qualiter eveniant, perceperit. Præter hæc, cum in interiori-

Tom. II. 220, 28. — 4, 27.

[l] *Macrob. Satur.* VII. 15. [m] *Cælius Aurelian. Acut. Morb. l.* 1. *c.* 14.

rioribus partibus & dolores & morborum
varia genera naſcantur, neminem putant
his adhibere poſſe remedia, *n* quas ipſe igno- 4, 27.
ret. Neceſſarium ergo eſſe, incidere *o* cor- 13, 4.
pora mortuorum, eorumque viſcera atque
inteſtina ſcrutari. Longeque optime feciſſe
Herophilum *p* & Eraſiſtratum, qui nocen-
tes homines, a regibus ex carcere acceptos,
vivos inciderint, conſiderarintque, etiam-
num ſpiritu remanente, ea, quæ natura ante 11, 12.
clauſiſſet, eorumque *q* poſituram, colorem, *Tom. II.*
figuram, magnitudinem, *r* ordinem, duri- 52, 18.
tiem, mollitiem, lævorem, conſractum: 112, 27.
proceſſus deinde ſingulorum & receſſus, ſi- 233, 16.
ve quid inſeritur alteri, ſive quid partem al-
terius in ſe recipit. Neque enim, cum dolor
intus incidit, ſcire, quid doleat, eum, qui
qua parte quodque viſcus inteſtinumve ſit,
non cognoverit. Neque curari id, quod æ-
grum eſt, poſſe ab eo, qui, quid ſit, igno-
ret. Et cum per vulnus alicujus viſcera pa-
tefacta ſunt, eum, qui *ſanæ cujuſque* colo-
rem partis ignoret, neſcire, quid integrum,
quid corruptum ſit; ideo nec ſuccurrere qui-
dem poſſe corruptis: aptiuſque extrinſecus
imponi remedia, compertis interiorum &
ſedibus & figuris, cognitaque eorum magni-
tudine: ſimileſque omnia, quæ propoſita
ſunt, rationes habere. Neque eſſe crudele,
ſicut plerique proponunt, hominum nocen-
tium, & horum quoque paucorum, ſuppli-
ciis remedia populis innocentibus ſeculorum
omnium quæri.

Contra hi, qui ſe ἐμπειρικοὺς ab experien-

n *De diæt.* I. T. I. *Gal. Med. M. l.* 2. o *Cic. T. Q.* II. 39. p *Tert. de An.* c. x. & xxv. *Gal. Adm. An.* III. 5. q *Gal. ad Eug. de prop. l. p.* 50. T. I. r *De Vet. Med.* xli. 25. *ſeq. A. Tral.* VII. 3.

tia nominant, evidentes quidem cauſas, ut neceſſarias, amplectuntur: obſcurarum vero cauſarum & naturalium actionum quæſtionem ideo ſupervacuam eſſe contendunt, quoniam incomprehenſibilis natura ſit. Non poſſe vero comprehendi, patere ex eorum, qui de his diſputarunt, diſcordia: cum de iſta re, neque inter ſapientiæ profeſſores, neque inter ipſos medicos conveniat. Cur enim potius aliquis Hippocrati credat, quam Herophilo? cur huic potius, quam Aſclepiadi? Si rationes ſequi velit, omnium poſſe videri non improbabiles: ſi curationes, ab omnibus his ægros perductos eſſe ad ſanitatem. Itaque neque diſputationi, neque auctoritati cujuſquam fidem derogari oportuiſſe. Etiam ſapientiæ ſtudioſos maximos medicos eſſe, ſi ratiocinatio hos faceret: nunc illis verba ſupereſſe, deeſſe medendi ſcientiam. Differ-
18,33. re *ſ* quoque pro natura locorum, genera medicinæ; & aliud opus eſſe Romæ, a-
119,15. liud in Ægypto, aliud in Gallia. Quod ſi morbos hæ cauſæ facerent, quæ ubique eædem eſſent, remedia quoque ubique eadem eſſe debuiſſe. Sæpe etiam cauſas apparere, ut puta lippitudinis, vulneris; neque ex his patere medicinam. Quod ſi ſcientiam hanc non ſubjiciat evidens cauſa, multo minus eam poſſe ſubjicere, quæ in dubio eſt. Cum igitur illa incerta incomprehenſibiliſque ſit, a certis potius & exploratis petendum eſſe præſidium; id eſt, his, quæ experientia in ipſis curationibus docuerit, ſicut in

ſ *Theſſal. orat.* 130. *Galen. de Simpl. Med. Facult.* III. 12. *Clem. Alex. Strom. l.* VI. *Valeriol. Enarrat. lib.* II. *Enar.* V.

in cæteris omnibus artibus. Nam ne agricolam quidem aut gubernatorem diſputatione, ſed uſu fieri. Ac, nihil iſtas cogitationes ad medicinam pertinere, eo quoque *diſci*, quod, qui diverſa de his ſenſerint, ad eandem tamen ſanitatem homines perduxerint. Id enim feciſſe, quia non ab obſcuris cauſis, neque a naturalibus actionibus, quæ apud eos diverſæ erant; ſed ab experimentis, prout cuique reſponderant, medendi vias traxerint. Ne inter initia quidem ab iſtis quæſtionibus deductam eſſe medicinam, ſed ab [t] experimentis. 15, 28. Ægrorum enim, qui ſine medicis erant, alios propter aviditatem primis diebus protinus cibum aſſumpſiſſe, alios propter faſtidium [u] abſtinuiſſe, levatumque magis eorum morbum fuiſſe, qui abſtinuerant. Itemque alios in ipſa febre aliquid ediſſe, alios paulo ante eam, alios poſt remiſſionem ejus: optime deinde his ceſſiſſe, *qui poſt finem febris id fecerant*. Eademque ratione alios inter principia protinus *uſos eſſe* cibo pleniore, alios exiguo; gravioreſque eos factos, qui ſe implerànt. Hæc ſimiliaque cum quotidie inciderent, diligentes homines [x] notaſſe, quæ plerunque melius reſponderent: deinde ægrotantibus ea præcipere cœpiſſe. Sic medicinam ortam, ſubinde aliorum ſalute, [y] aliorum interitu, pernicioſa diſcernentem a ſalutaribus. Repertis deinde medicinæ remediis, homines de rationibus eorum diſſerere cœpiſſe: nec poſt rationem, medicinam eſ-

ſe

t *Diod. Sicul.* 1. 82. u *Hippocrat. de Arte* T. vi. *de Vet. Med.* x. 17. x *Præcept.* 11. 26. 27. y *Columel. l.* 1. *c.* 1.

ſe inventam; ſed poſt inventam medicinam, rationem eſſe quæſitam. Requirere etiam, ratio idem doceat, quod experientia, an aliud. Si idem, ſupervacuam eſſe: ſi aliud, etiam contrariam. Primo tamen remedia exploranda ſumma cura fuiſſe, nunc vero illa explorata eſſe: neque ulla aut nova genera morborum reperiri, aut novam deſiderari medicinam. Quod ſi jam incidat mali genus aliquod ignotum, non ideo tamen fore medico de rebus cogitandum obſcuris: ſed eum protinus viſurum, cui morbo id proximum ſit; tentaturumque [z] remedia ſimilia illis, quæ vicino malo ſæpe ſuccurrerint; & per ejus ſimilitudinem opem reperturum. Neque enim ſe dicere, conſilio medicum non egere, & irrationabile animal hanc artem poſſe præſtare; ſed has latentium rerum conjecturas ad rem non pertinere, quia non interſit, quid morbum faciat, ſed quid tollat. Neque ad rem pertinere, quomodo, ſed quid optime digeratur: ſive hac de cauſa concoctio intercidat, ſive de illa; & ſive concoctio ſit illa, ſive tantum digeſtio. Neque quærendum eſſe, quomodo ſpiremus, ſed, quid gravem tardumque ſpiritum expediat: neque, quid venas moveat; ſed, quid quæque motus genera ſignificent. Hæc autem cognoſci experimentis. Et in omnibus ejuſmodi cogitationibus in utramque partem diſſeri poſſe. Itaque ingenium & facundiam vincere: morbos autem, non [a] eloquentia, ſed remediis curari. Quæ ſi quis elinguis uſu diſcre-

[z] *Maxim. Tyrius ſerm.* xl. [a] *Lucian. Hippias. pag.* 503. *Tom.* II. *ed. Bened.*

diſcreta bene norit, hunc aliquanto majorem medicum futurum, quam ſi ſine uſu linguam ſuam excoluerit. Atque ea quidem, de quibus eſt dictum, ſupervacua eſſe tantummodo. Id vero, quod reſtat, etiam crudele; vivorum hominum alvum atque præcordia incidi; & ſalutis humanæ præſi- 4,4.
dem artem, non ſolum peſtem alicui, ſed hanc etiam atrociſſimam inferre: cum præſertim ex his, quæ tanta violentia quærantur, alia non poſſint omnino cognoſci, alia poſſint etiam ſine ſcelere. Nam colo- 7,11.
rem, lævorem, mollitiem, duritiem, ſimiliaque omnia, non eſſe talia, inciſo corpore, qualia integro fuerint. Tum quia, corporibus inviolatis, hæc tamen metu, dolore, inedia, cruditate, laſſitudine, & mille aliis mediocribus *b* affectibus ſæpe mutantur. Unde multo magis veriſimile, interiora, quibus major mollities & lux ipſa nova eſt, ſub graviſſimis vulneribus & ipſa trucidatione mutari. Neque quicquam eſſe *ſtultius*, *c* quam *quale* quid vivo homine eſt, tale exiſtimare eſſe moriente, imo jam mortuo. Nam ne uterum quidem, ut nihi- *Tom.II.*
lominus aerem contineat, ſpirante homine 186,2.
poſſe diduci: ſimulatque vero ferrum ad præcordia acceſſit, & diſciſſum tranſverſum ſeptum eſt, quod membrana quadam ſuperiores partes ab inferioribus diducit (διάφραγμα Græci vocant) hominem protinus animam amittere: itaque demum mortui præcordia & viſcus omne in conſpectum latrocinantis medici dari: quod neceſ-

b *Quintil. declam.* VIII. *pag.* 116. *ed. Gron.*

c *Ariſt. Hiſt. Anim.* III. 2.

neceſſe ſit tale eſſe, quale mortui ſit, non
quale vivi fuit. Itaque conſequi medicum,
ut hominem crudeliter jugulet; non ut
ſciat, qualia vivi viſcera habeamus. Si quid
tamen ſit, quod adhuc ſpirante homine
conſpectui ſubjiciatur; id ſæpe caſum of-
ferre curantibus. Interdum enim gladia-
torem in arena, vel militem in acie, vel
viatorem a latronibus exceptum ſic vulne-
rari, ut ejus interior aliqua pars, & in alio
alia, aperiatur; atque ita ſedem, poſitum,
ordinem, figuram, ſimiliaque cognoſcere
7, 12. prudentem medicum, non cædem, ſed ſa-
20, 7. nitatem molientem; idque per miſericor-
diam diſcere, quod alii dira crudelitate co-
Tom. II. gnoverint. Ob hæc, ne mortuorum quidem
109, 3. lacerationem neceſſariam eſſe. Quæ, etſi
non crudelis, tamen fœda ſit, cum aliter
pleraque in mortuis ſe habeant: quantum
vero in vivis cognoſci poteſt, ipſa curatio
oſtendat.

Cum hæc per multa volumina, perque
magnæ contentionis diſputationes a medi-
cis ſæpe tractata ſint atque tractentur: ſub-
jiciendum eſt, quæ proxima vero videri
poſſint, neque addicta alterutri opinioni,
neque ab utraque nimium abhorrentia,
ſed media quodammodo inter diverſas ſen-
tentias. Quod in plurimis contentioni-
bus deprehendere licet, ſine ambitione ve-
rum ſcrutantibus, perinde ut in hac ipſa
re. Nam quæ demum cauſæ, vel ſecun-
dam valetudinem præſtent, vel morbos ex-
citent; quomodo ſpiritus, aut cibus,
vel

vel deferatur, vel digeratur, ne ſapientiæ
quidem profeſſores ſcientia comprehendunt,
ſed conjectura proſequuntur. Cujus autem
rei non eſt certa notitia, ejus opinio cer- 5,33.
tum reperire remedium non poteſt. Ve-
rumque eſt, ad ipſam curandi rationem
nihil plus conferre, quam experientiam.
Quanquam igitur multa ſint, ad ipſas artes
proprie [d] non pertinentia, tamen eas adju-
vant, excitando artificis ingenium. Itaque
iſta quoque naturæ rerum contemplatio, 406,29.
quamvis non faciat medicum, aptiorem ta-
men medicinæ reddit. Profecto veriſimile
eſt, & Hippocratem & Eraſiſtratum & qui-
cunque alii, non contenti febres & ulcera
agitare ✠, rerum quoque naturam ex ali-
qua parte ſcrutati ſunt, non ideo quidem
medicos fuiſſe, verum ideo quoque majo-
res medicos extitiſſe. Ratione vero opus
eſt ipſi medicinæ, *ſi non ſemper inter ob-*
ſcuras cauſas, neque inter naturales actio-
nes, tamen ſæpe. Eſt enim hæc ars [e] *con-* 57,16.
jecturalis, neque reſpondet ei plerumque
non ſolum conjectura, ſed etiam experien-
tia. Et interdum non febris, non cibus,
non ſomnus ſubſequitur, ſicut aſſuevit.
Rarius, ſed aliquando morbus quoque ipſe 5,22.
novus eſt: quem non incidere, manifeſte
falſum eſt; cum ætate noſtra quædam, ex *Tom. II.*
naturalibus partibus carne prolapſa & aren- 86,20.
te, intra paucas horas expiraverit; ſic ut
nobiliſſimi medici neque genus mali, ne-
que remedium invenerint. Quos ideo nihil
tentaſſe judico, quia nemo in ſplendida
perſo-

d *Auguſtin. de Doctr. Chr.* II. 39. *Hippocrat. Epiſt. ad Theſſal. fil. De decent. Ornat. T.* I. II. III.
✠ *i. e.* tradere. e *Hip. Cratev. ep. 7. Plato de leg.* XIII. *p.* 976. T. 2. *Ariſt. Or. Plat.* I. *p.* 364.

perſona periclitari conjectura ſua voluerit ; 183, 5. ne occidiſſe, niſi ſervaſſet, videretur. Veri tamen ſimile eſt, potuiſſe aliquid excogitare, detracta tali verecundia, & fortaſſe reſponſurum fuiſſe id, quod aliquis eſſet expertus. Ad quod medicinæ genus, neque ſemper ſimilitudo aliquid confert ; & ſi quando confert, tamen idipſum rationabile eſt, inter multa ſimilia genera, & morborum & remediorum, cogitare, quo potiſſimum medicamento ſit utendum. Cum igitur talis res incidit, medicus aliquid oportet inveniat, quod non ubique fortaſſe, ſed ſæpius tamen etiam reſpondeat. Petet autem novum quoque conſilium, non ab rebus latentibus (iſtæ enim dubiæ & incertæ ſunt) ſed ab his, quæ explorari poſſunt ; id eſt, evidentibus cauſis. Intereſt enim, fatigatio morbum, an ſitis ; an frigus, an calor ; an vigilia, an fames fecerit ; an cibi vinique abundantia, an intemperantia libidinis. Neque ignorare hunc 27, 33. oportet, quæ ſit ægri natura : humidum magis, an magis ſiccum corpus ejus ſit : validi nervi, an infirmi : frequens adverſa valetudo, an rara : eaque, cum eſt, vehemens eſſe ſoleat, an levis ; brevis, an longa : quod is vitæ genus ſit ſecutus ; laborioſum, an quietum ; cum luxu, an cum frugalitate. Ex his enim, ſimilibuſque, ſæpe curandi nova ratio ducenda eſt. Quamvis ne hæc quidem ſic præteriri debent, quaſi nullam controverſiam recipiant. Nam & Eraſiſtraſtus non ex his fieri morbos dixit ; quo-

niam & alii, & iidem alias poſt iſta non febricitarent.

Et quidam Methodici ſeculi noſtri, ſub auctore (ut ipſi videri volunt) Themiſone contendunt, nullius cauſæ notitiam quicquam ad curationes pertinere: ſatiſque eſſe, quædam communia morborum intueri. Et quidem horum tria genera eſſe, unum adſtrictum, alterum fluens, tertium mixtum. Nam modo parum excernere ægros, modo nimium: modo alia parte parum, alia nimium. Hæc autem genera morborum, modo acuta eſſe, modo longa; & modo increſcere, modo conſiſtere, modo minui conſueviſſe. Cognito igitur eo, quod ex his eſt, ſi corpus adſtrictum eſt, digerendum eſſe: ſi profluvio laborat, continendum: ſi mixtum vitium habet, occurrendum ſubinde vehementiori malo. Et aliter acutis morbis medendum, *aliter vetuſtis: aliter increſcentibus, aliter ſubſiſtentibus, aliter jam ad ſanitatem inclinantibus.* Horum obſervationem medicinam eſſe. quam ita finiunt, 9, 13. ut quaſi viam quandam, quam μέθοδον Græci nominat, eorumque, quæ in morbis communia ſunt, contemplatricem eſſe contendant. Ac neque rationalibus ſe, neque experimenta tantum ſpectantibus annumerari volunt: cum ab illis eo nomine diſſentiant, quod in conjectura rerum latentium nolunt eſſe medicinam: ab his eo, quod parum artis eſſe in obſervatione experimentorum credunt. Quod ad Eraſiſtratum pertinet, primum, ipſa evidentia ejus opini-

opinioni repugnat ; quia raro , niſi poſt horum aliquid , morbus venit . Deinde non ſequitur , ut quod alium non afficit , aut eundem alias , id ne alteri quidem , aut eidem tempore alio noceat . Poſſunt enim quædam ſubeſſe corpori , vel ex infirmitate ejus , vel ex aliquo affectu , quæ vel in alio non ſunt , vel in hoc alias non fuerunt , eaque per ſe non tanta , ut concitent morbum ; tamen obnoxium magis aliis in-
13, 11. juriis corpus efficiant . Quod ſi contemplationem rerum naturæ f (quam non temere Medici ſibi vendicant) ſatis comprehendiſſet , etiam illud ſciſſet , nihil omnino ob unam cauſam fieri , ſed id pro cauſa apprehendi , quod contuliſſe plurimum videtur . Poteſt autem id , dum ſolum eſt , non movere , quod junctum aliis maxime movet . Accedit ad hæc , quod ne ipſe quidem Era-
5, 3. ſiſtratus , qui transfuſo in arterias ſanguine febrem fieri dicit , idque nimis repleto corpore incidere , reperit , cur ex duobus æque repletis , alter in morbum inciderit , alter omni periculo vacarit ; quod quotidie fieri apparet . Ex quo diſci poteſt , ut vera ſit illa transfuſio , tamen illam non per ſe , cum plenum corpus eſt , fieri ; ſed cum horum aliquid acceſſerit .

Themiſonis vero æmuli , ſi perpetua , quæ ✠ promittunt , habent , magis etiam , quam illi rationales ſunt . Neque enim , ſi quis non omnia tenet , quæ rationalis alius probat , protinus alio novo nomine artis indiget : ſi modo , quod primum eſt , non me-

f *De Vet. Med.* XXXVI. 18. ✠ *Horat. Epiſt.* I. *lib.* 2. Quod medicorum eſt, promittunt medici.

memoriæ ſoli, ſed rationi quoque inſiſtit.
Sin, quod vero propius eſt; vix ulla † per- 119,25.
petua præcepta medicinalis ars recipit, iidem
ſunt, quod ii, quos experimenta ſola ſuſti-
nent: eo magis, quoniam, ſi compreſſerit
aliquem morbus, aut fuderit, quilibet et-
iam imperitiſſimus videt. Quid autem com-
preſſum corpus reſolvat, quid ſolutum te-
neat, ſi a ratione tractum eſt, Rationalis
eſt medicus: ſin, ut ei, qui ſe rationalem
negat, confiteri neceſſe eſt, ab experientia,
Empiricus. Et ita apud eum morbi cogni-
tio extra artem, medicina intra uſum eſt.
Neque adjectum quicquam Empiricorum pro-
feſſioni, ſed demtum eſt; quoniam illi mul-
ta circumſpiciunt, hi tantum facillima, &
non plus, quam vulgaria. Nam & hi, qui
pecoribus ac jumentis medentur, cum pro-
pria cujuſque ex mutis animalibus noſſe
non poſſint, communibus tantummodo in-
ſiſtunt. Et exteræ gentes, cum ſubtilem
medicinæ rationem non noverint, com-
munia tantum vident. Et qui ample va-
letudinarios nutriunt, quia ſingulis ſum-
ma cura conſulere non ſuſtinent, ad com-
munia iſta confugiunt. Neque, hercules,
iſtud antiqui medici neſcierunt, ſed his
contenti non fuerunt. Ergo etiam vetuſtiſ-
ſimus auctor Hippocrates dixit *g* mederi 19,20.
oportere, & communia, & propria intuen- 18,10.
tem. Ac ne iſti quidem ipſi intra ſuam 96,15.
profeſſionem conſiſtere ullo modo poſſunt.
Siquidem & compreſſorum & fluentium
morborum genera diverſa ſunt; faciliuſ-

B que

† *De Loc. in Homin. T. L. 2.* : g *Epidem.* I.
5. & III. 2.

que id in his, quæ fluunt, inſpici poteſt. Aliud eſt enim ſanguinem, aliud bilem, aliud cibum vomere: aliud dejectionibus, aliud torminibus laborare: aliud ſudore digeri, aliud tabe conſumi. Atque in partes quoque humor erumpit, ut oculos, aureſque. quo periculo nullum humanum membrum vacat. Nihil autem horum ſic, ut aliud curatur. Ita protinus in his a communi fluentis morbi contemplatione ad propriam medicina deſcendit. Atque in hac
96, 16. quoque rurſus alia proprietatis notitia ſæpe neceſſaria eſt; quia non eadem omnibus, etiam in ſimilibus caſibus, opitulantur. Siquidem certæ quædam res ſunt,
112, quæ in pluribus ventrem aut aſtringunt,
17. aut reſolvunt. Inveniuntur tamen, in qui-
405, bus aliter, atque in cæteris, idem eveniat.
17. In his ergo communium inſpectio contraria eſt, propriorum tantum ſalutaris. Et cauſæ quoque æſtimatio ſæpe morbum ſolvit. Ergo etiam ingenioſiſſimus ſeculi noſtri medicus, quem nuper vidimus, Caſſius, febricitanti cuidam & magna ſiti affecto, cum poſt ebrietatem eum premi cœpiſſe cognoſceret, aquam frigidam ingeſſit. Qua ille epota, cum vini vim miſcendo fregiſſet, protinus febrem ſomno & ſudore diſcuſſit. Quod auxilium medicus opportune providit, non ex eo, quod aut ſtrictum corpus erat, aut fluebat; ſed ex cauſa, quæ ante præceſſerat. Eſtque etiam
8, 21. proprium aliquid *h* & loci & temporis, iſtis
119. quoque auctoribus. Qui, cum diſputant,
32. quem-

h *Aphor.* L. 2. *Orat. Theſſ. filii.* 130.

quemadmodum ſanis hominibus agendum ſit, præcipiunt, ut gravibus aut locis aut temporibus magis vitetur frigus, æſtus, ſatietas, labor, libido; magiſque ut conquieſcat iiſdem aut locis aut temporibus, ſi quis gravitatem corporis ſentit; ac neque vomitu ſtomachum, neque purgatione alvum ſollicitet. Quæ vera quidem ſunt; a communibus tamen ad quædam propria deſcendunt. Niſi perſuadere nobis volunt, ſanis quidem conſiderandum eſſe, quod cœlum, quod tempus anni ſit: ægris vero non eſſe. Quibus tanto magis omnis obſervatio neceſſaria eſt, quanto magis obnoxia offenſis infirmitas eſt. Quinetiam morborum in iiſdem hominibus aliæ atque aliæ proprietates ſunt: &, qui ſecundis aliquando fruſtra curatus eſt, contrariis [i] ſæpe reſtituitur. 405,16. Plurimaque in dando cibo diſcrimina reperiuntur: *ex quibus contentus uno ero.* Nam *famem facilius fert* [k] *adoleſcens, quam* 32,25. *puer: facilius in denſo cœlo, quam in tenui: facilius hieme, quam æſtate: facilius uno cibo, quam prandio quoque aſſuetus: facilius* 33,7. Tom.II. *inexercitatus, quam exercitatus homo.* Sæpe autem in eo magis neceſſaria cibi feſtinatio eſt, qui minus inediam tolerat. 222,26. Ob quæ conjicio, eum, qui propria non novit, 17,30. communia tantum intueri debere: eumque, qui noſſe propria poteſt, illa quidem non oportere negligere, ſed his quoque inſiſtere. Ideoque, cum par ſcientia ſit, utiliorem tamen medicum eſſe [l] amicum, quam extraneum. Igitur, ut ad propoſitum meum red-

i *Aphor.* II. 22. k *Aphor.* I. 13. l *Plaut. Perſ.* IV. 4. 46. *Hippocrat. Dionyſ.* 29. 30. 31.

eam, rationalem quidem puto medicinam eſſe debere: inſtrui vero ab evidentibus cauſis; obſcuris omnibus, non a cogitatione artificis, ſed ab ipſa arte rejectis. Incidere autem vivorum corpora, & crudele, & ſupervacuum eſt: mortuorum vero, *m* diſcentibus neceſſarium. 12, 11. Nam poſitum & ordinem noſſe debent. Quæ cadavera melius, quam vivus & vulneratus homo, repræſentant. Sed & cætera, quæ in vivis cognoſci modo poſſunt, in ipſis curationibus vulneratorum paulo tardius, ſed aliquanto mitius uſus ipſe monſtrabit. His propoſitis, primum dicam, quemadmodum Sanos agere conveniat: tum ad ea tranſibo, quæ ad Morbos & curationes eorum pertinebunt.

CAPUT I.

Quemadmodum ſanos agere conveniat.

SANUS homo, qui & bene valet, & ſuæ ſpontis eſt, nullis obligare ſe legibus debet; ac neque medico, neque iatroalipta egere. Hunc oportet *a* varium habere vitæ genus: modo ruri eſſe, modo in urbe, ſæpiuſque in agro: navigare, venari, quieſcere interdum, ſed frequenter ſe exercere. 28, 12. Siquidem ignavia *b* corpus hebetat, labor firmat: illa maturam ſenectutem, hic longam adoleſcentiam reddit. Prodeſt etiam interdum balneo, interdum aquis frigidis uti: modo ungi, modo idipſum negligere: nullum cibi genus fugere, quo populus utatur: interdum in convictu eſſe, interdum

m Cicero *A.Qu.* II.39. a *Cæl. Aur. de Morb. Acut.* I.14. b *De Diæta l.* I.*T.* I.18. *l.* II.*T.* XXXVII.13.& 28.I.*Off.Med.* XII.4. *Dion.Chryſ. Or.* I.*p.*5.*ed.Caſ. Pallad. ad Hipp. l.*6. *Epid.p.*252.

dum ab eo ſe retrahere : modo plus juſto, modo non amplius aſſumere : * bis die potius, quam ſemel cibum *c* capere : & † ſemper quam plurimum, dummodo hunc concoquat. Sed ut hujus generis exercitationes cibique neceſſarii ſunt; ſic athletici ſupervacui. Nam & intermiſſus propter aliquas civiles neceſſitates ordo exercitationis corpus affligit : & ea corpora, quæ more eorum repleta ſunt, celerrime & ſeneſcunt, & ægrotant. 33, 29.

De Concubitu.

Concubitus vero neque nimis concupiſcendus, neque nimis pertimeſcendus eſt. Rarus, corpus excitat; frequens, *d* ſolvit. Cum autem frequens, non numero ſit, ſed natura, ratione ætatis, & corporis, ſcire licet, eum non inutilem eſſe, quem corporis neque languor, neque dolor ſequitur. Idem interdiu pejor eſt, tutior noctu : ita tamen, ſi neque illum cibus, neque hunc cum vigilia labor ſtatim ſequitur. Hæc firmis ſervanda ſunt : cavendumque, ne in ſecunda valetudine adverſæ præſidia conſumantur.

CAP. II.

Quæ imbecillis ſervanda ſint.

AT imbecillis (quo in numero magna pars urbanorum, omneſque pene cupidi literarum *a* ſunt) obſervatio major neceſſaria eſt : ut, quod vel corporis, vel loci, vel ſtudii ratio detrahit, cura reſtituat. 2, 29.

* *Vide Nonn. de Re Cibar. l.* I. *c.* 4. c *De Vet. Med.* XVIII. † *Caſaub. in Athen.* II. 8. d *De Gen.* I. 5. 11. *Præd.* VIII. 15. 16. a *Nazianz. Orat. Funeb. in Baſil. Magn.*

ſtituat. Ex his igitur, qui bene concoxit,
mane tuto ſurget: qui parum, quieſcere de-
bet; &, ſi mane ſurgendi neceſſitas fuerit,
25,21. redormire. Qui non concoxit, ex toto con-
24,8. quieſcere, ac neque labori ſe, neque exer-
14. citationi, neque negotio credere. Qui cru-
37,19. dum ſine præcordiorum dolore ructat, is
ex intervallo aquam frigidam bibere, & ſe
nihilominus continere. Habitare vero ædi-
ficio lucido, perflatum æſtivum, hibernum
ſolem habente: cavere meridianum *b* ſo-
lem, matutinum & veſpertinum frigus;
itemque auras fluminum atque ſtagnorum;
minimeque nubilo cœlo, ſoli aperienti ſe
committere, ne modo *c* frigus, modo calor
moveat: quæ res maxime gravedines de-
ſtillationeſque concitat. Magis vero gra-
vibus locis iſta ſervanda ſunt, in quibus
etiam peſtilentiam faciunt. Scire autem
40,17. licet, integrum *d* corpus eſſe, cum quotidie
mane urina alba, dein rufa eſt. Illud con-
coquere, hoc concoxiſſe ſignificat. Ubi ex-
perrectus eſt aliquis, paulum intermittere:
36,11. deinde, niſi hiems eſt, fovere os multa
aqua frigida debet. Longis diebus meri-
diari potius ante cibum; ſin minus, poſt
eum. Per hiemem potiſſimum totis nocti-
bus conquieſcere. Sin lucubrandum eſt,
non poſt cibum id facere, ſed poſt conco-
37,19. ctionem. Quem interdiu vel domeſtica,
vel civilia officia tenuerunt, huic tempus
aliquod ſervandum curationi corporis ſui
eſt. Prima autem ejus curatio, exercitatio
eſt. quæ ſemper antecedere cibum debet:
in

b *De Diæta*. III. x. 6. 7. 8. c *Aphor*. II. xI. *Epidem*. VI. 4. 41. d *Plin*. XXVIII. 6.

in eo, qui minus laboravit, & bene con- Tom.II.
coxit, remiſſior: in eo, qui aſſuetus eſt, & 148,20.
minus concoxit, amplior. Commode vero
exercent, clara lectio, arma, pila, curſus, 38,26.
ambulatio. atque hæc non utique plana,
commodior eſt: ſiquidem melius aſcenſus
quoque & deſcenſus, cum quadam varie-
tate corpus moveat; niſi tamen id perquam
imbecillum eſt. Melior autem eſt ſub divo,
quam in porticu: melior, ſi caput patitur,
in ſole, quam in umbra: melior in umbra,
quam parietes aut viridaria efficiunt, quam Tom.II.
quæ tecto ſubeſt: melior recta, quam fle 190,16.
xuoſa. Exercitationis autem plerumque fi-
nis eſſe debet *e* ſudor, aut certe laſſitudo,
quæ citra fatigationem ſit: idque ipſum,
modo minus, modo magis faciendum eſt.
Ac ne his quidem, athletarum exemplo,
vel certa eſſe lex, vel immodicus eſſe labor
debet. Exercitationem recte ſequitur, mo-
do unctio, vel in ſole, vel ad ignem, mo-
do balneum, ſed in conclavi quam maxime
& alto & lucido & ſpacioſo. Ex his vero
neutrum ſemper fieri oportet; ſed ſæpius
alterutrum, pro corporis natura. Poſt hæc
paulum conquieſcere opus eſt. Ubi ad ci-
bum ventum eſt, nunquam *f* utilis eſt ni- 24,33.
mia ſatietas: ſæpe inutilis nimia abſtinentia:
ſæpe, ſi qua intemperantia ſubeſt, tutior eſt
in potione, quam in eſca. Cibus a ſalſamen-
tis, oleribus, ſimilibuſque rebus melius in-
cipit. Tum caro aſſumenda eſt, quæ aſſa
optima, aut elixa eſt. * Condita omnia dua-
bus de cauſis inutilia ſunt, quoniam & plus

e *Epid.* VI. 3. 13. f *Aph.* II. 51. *Vet. Med.* XV. 10. 15. *Tert. carm. ad Sen. Leon. Imp. nov. Conſt.* 1. *Ariſt. de Mor.* II. 2. * *Salmaſ. ad Simplicium p.* 21. 22.

propter dulcedinem aſſumitur, & quod modo par eſt, tamen ægrius concoquitur. Secunda menſa bono ſtomacho nihil nocet, in imbecillo coaceſcit. Si quis itaque hoc parum valet, palmulas, pomaque, & ſimilia melius primo cibo aſſumit. Poſt multas
potiones, quæ aliquantum ſitim exceſſe-
22, 6. runt, nihil edendum eſt: poſt ſatietatem,
35, 31. nihil agendum. Ubi expletus eſt aliquis,
36, 15. facilius concoquit, ſi, quicquid aſſumpſit,
38, 31. potione aquæ frigidæ includit, tum pau-
liſper invigilat, deinde bene dormit. Si quis interdiu ſe implevit, poſt cibum neque frigori, neque æſtui, neque labori ſe debet committere. Neque enim tam facile hæc inani corpore, quam repleto nocent. Si quibus de cauſis futura g inedia eſt, labor omnis vitandus eſt.

CAP. III.

Obſervationes quædam, prout res novæ incidunt, & corporum genera, & ſexus, & ætates, & tempora anni ſunt.

ATQUE hæc quidem pene perpetua ſunt: quaſdam tamen obſervationes deſiderant & novæ res, & corporum genera, & ſexus, & ætates, & tempora anni. Nam neque ex ſalubri loco in gravem, neque ex gravi in ſalubrem tranſitus ſatis tutus eſt. Ex ſalubri in gravem, prima hieme: ex gravi in eum, qui ſalubris eſt, prima æſtate tranſire melius eſt. Neque
92, 20. vero ex multa fame nimia a ſatietas: ne-
23, 27. que ex nimia ſatietate fames idonea eſt. Peri-

g *Aphor.* I. 16. a *Aphor.* II. 16.

Periclitaturque &, qui ſemel, &, qui bis die cibum incontinenter, contra conſuetudinem, aſſumit. Item, neque ex nimio labore ſubitum ocium, neque ex nimio ocio ſubitus *labor*, ſine gravi noxa eſt. Ergo, cum *quis* mutare aliquid volet, paulatim debebit *b* aſſueſcere. Omnem etiam *c* laborem facilius vel puer vel ſenex, quam inſuetus homo ſuſtinet. Atque ideo quoque nimis ocioſa vita utilis non eſt; quia poteſt incidere laboris neceſſitas. Si quando tamen inſuetus aliquis laboravit, aut multo plus, quam ſolet, etiam is qui aſſuevit, huic jejuno dormiendum eſt: multo magis, ſi etiam os amarum eſt, vel oculi caligant, aut venter perturbatur. Tum enim non dormiendum tantummodo jejuno eſt, ſed etiam in poſterum diem ita permanendum, niſi cito id quies ſuſtulit. Quod ſi factum eſt, ſurgere oportet, & lente paululum ambulare. *At ſi ſomni neceſſitas non fuit, quia modice* 22, 3. *magis aliquis laboravit, tamen ingredi aliquantum eodem modo debet.*

Communia deinde omnibus ſunt poſt fatigationem cibum ſumpturis, ubi paulum ambulaverunt, ſi balneum non eſt, calido loco, vel in ſole, vel ad ignem ungi, atque ſudare: ſi eſt, ante omnia in tepidario reſidere: deinde, ubi paulum conquieverunt, intrare & deſcendere in † ſolium; tum multo oleo ungi, leniterque perfricari; iterum in ſolium deſcendere: poſt hæc, os aqua calida fovere, deinde frigida. Balneum his fervens idoneum non eſt. Ergo ſi nimium

b *Aphor.* II. 50. II. *De Diæt.* xliv. 2. 3.
c *Aph.* II,49. † *Alveum A. ad Heren. lib.* IV. 10.

nimium alicui fatigato pene febris eſt, huic abunde eſt, loco tepido demittere ſe inguinibus tenus in aquam calidam, cui paulum olei adjectum ſit: deinde totum quidem corpus, maxime tamen eas partes, quæ in aqua fuerunt, leniter perfricare ex oleo, cui vinum & paulum contriti ſalis ſit adjectum. Poſt hæc, omnibus fatigatis aptum eſt, cibum ſumere, eoque humido uti; aqua, vel certe diluta potione eſſe contentos; maximeque ea, quæ moveat urinam. Illud quoque noſſe oportet, quod ex labo-
209,19. re ſudanti frigidæ potio perniencioſiſſima eſt: atque etiam, cum ſudor ſe remiſit, itinere fatigatis inutilis. A balneo quoque venientibus Aſclepiades inutilem eam judicavit. Quod in his verum eſt, quibus alvus facile, nec tuto, reſolvitur, quique facile inhorreſcunt: perpetuum in omnibus non eſt, cum potius naturale ſit, potione æſtuantem ſtomachum refrigerari, frigentem calefieri. Quod ita præcipio, ut tamen fatear, ne ex hac quidem cauſa ſudanti adhuc frigidam bibendam eſſe. Solet etiam prodeſſe, poſt varium cibum, frequenteſque dilutas potiones, vomitus, & poſtero die longa quies, deinde modica exercitatio. Si
Tom. II. aſſidua oſcitatio urget, invicem modo aqua,
133,21. modo vinum bibendum eſt, raroque balneo utendum. Levatque laſſitudinem etiam laboris mutatio: eumque, quem novum genus cujuſdam laboris preſſit, id, quod in conſuetudine eſt, reficit. Fatigato quotidianum cubile *d* tutiſſimum eſt: inſolitum

con-

d *Aphor.* II. 48.

contra, laſſat. Quod enim contra *e* conſuetudinem eſt, nocet, ſeu molle, ſeu durum eſt.

Proprie quædam ad eum pertinent, qui ambulando fatigatur. Hunc reficit in ipſo quoque itinere frequens frictio: poſt iter, primum ſedile, deinde unctio; tum calida aqua aut balneo magis inferiores partes, quam ſuperiores foveat. Si quis vero exuſtus in ſole eſt, huic in balneum protinus eundum eſt, perfundendumque oleo corpus & caput: deinde in ſolium bene calidum deſcendendum eſt, tum multa aqua per caput infundenda, prius calida, deinde frigida eſt. At ei, qui perfrixit, opus eſt in laconico primum involuto ſedere, donec inſudet; tum ungi; deinde lavari: cibum modicum, potiones meracas aſſumere.

Is vero, qui navigavit, & nauſea preſſus eſt, ſi multam bilem evomuit, vel abſtinere cibo debet, vel paulum aliquid aſſumere. Si pituitam acidam effudit, utique ſumere cibum, ſed aſſueto leviorem: ſi ſine vomitu nauſeavit, vel abſtinere, vel poſt cibum vomere. Qui vero toto die, vel in vehiculo, vel in ſpectaculis ſedit, huic nihil currendum, ſed lente ambulandum eſt. Lenta quoque in balneo mora, dein cœna exigua prodeſſe conſueverunt. Si quis in balneo æſtuat, reficit hunc ore exceptum, & in eo retentum acetum: ſi id non eſt, eodem modo frigida aqua aſſumpta. Ante omnia autem ſcire convenit *f* naturam corporis: quia alii graciles, alii obeſi ſunt; alii

calidi

e *Aphor.* II. 50. f *Cicero de Orat.* II. 44.

calidi, alii frigidiores; alii humidi, alii ſicciores; alios adſtricta, alios reſoluta alvus exercet. Raro quiſquam non aliquam partem corporis imbecillam habet. Tenuis vero homo implere ſe debet, plenus extenuare, calidus refrigerare, frigidus calefacere, madens ſiccare, ſiccus madefacere. itemque alvum firmare is, cui fuſa: ſolvere is, cui adſtricta eſt. Succurrendumque ſemper parti maxime laboranti eſt.

De cauſis quæ implent corpus.

20, 28. Implet autem corpus modica [g] exercitatio, frequentior quies, unctio, &, ſi poſt prandium eſt, balneum, contracta alvus, Tom. II. 54, 4. modicum frigus hieme, ſomnus plenus & non multum nimis longus, molle cubile, animi ſecuritas, aſſumpta per cibos & potiones maxime dulcia & pinguia, frequentior cibus, &, quantum pleniſſime poteſt digerere.

De his quæ extenuant corpus.

40, 6. Extenuat corpus aqua calida, ſi quis in eam deſcendit, magiſque ſi ſalſa eſt: in jejuno balneum, inurens ſol, & omnis calor, cura, vigilia, ſomnus nimium vel brevis vel longus: lectus, per æſtatem, terra; hieme, durum cubile; curſus, multa ambulatio, omniſque vehemens exercitatio, vomitus, dejectio, acidæ res & auſteræ, & ſemel in die aſſumptæ epulæ, & vini non perfrigidi potio jejuno in conſuetudinem adducta.

Cum vero inter extenuantia poſuerim vomitum & dejectionem, de his quoque pro-

[g] Caſſiodor. Variar. 1. Ep. 39.

propria quædam dicenda ſunt. Rejectum
eſſe ab Aſclepiade vomitum *h* in eo volumine,
quod de tuenda ſanitate compoſuit,
video: neque reprehendo, ſi offenſus eorum
eſt conſuetudine, qui quotidie ejiciendo vorandi
facultatem moliuntur. Paulo etiam
longius proceſſit. Idem purgationes *i* quo- 85, 7.
que eodem volumine expulit. Et ſunt hæ 118,
perniciosæ, ſi nimis valentibus medicamen- 10.
tis fiunt. Sed hæc tamen ſubmovenda eſ-
ſe, non eſt perpetuum: quia corporum temporumque
ratio poteſt ea facere neceſſaria,
dum & modo, & non niſi cum opus eſt,
adhibeantur. Ergo ille quoque ipſe, ſi quid 31, 14.
jam corruptum eſſet, expelli debere confeſ-
ſus eſt: Ita non ex toto res condemnanda
eſt. Sed eſſe ejus etiam plures cauſæ poſ-
ſunt: eſtque in ea quædam paulo ſubtilior
obſervatio adhibenda.

De Vomitu. 87.

Vomitus utilior eſt *k* hieme, quam æ-
ſtate. nam tum & pituitæ plus, & capitis
gravitas major ſubeſt. † Inutilis eſt gracilibus,
& imbecillum ſtomachum habentibus:
utilis vero plenis & bilioſis omnibus, ſi vel
nimium ſe repleruut, vel parum concoxerunt.
Nam, ſive plus eſt, quam quod concoqui
poſſit, periclitari, ne corrumpatur,
non oportet: ſive jam corruptum eſt, nihil
commodius eſt, quam id, qua via *l* primum
expelli poteſt, ejicere. * Itaque, ubi
amari ructus cum dolore & gravitate præcor- Tom. II.
diorum ſunt, ad hunc protinus confugiendum 232, 4.
eſt. Idem prodeſt ei, cui pectus *m* æſtuat,
&

h *Plin.* L. XXVI. 3. i *Scribon. Larg. Epiſt. ad Calliſt.* k *De Salubr. Diæt.* VI. 2. 3. 4. † *Aph.* IV. 6. l *De loc. in Hom.* L. V. 11. 12. m *Soran. Epheſ. Iſagog.* c. 7. * *Aph.* IV. 17.

& frequens ſaliva, vel nauſea eſt; aut ſonant aures, aut madent oculi, aut *n* os amarum eſt. Similiterque ei, qui vel cœlum, vel locum mutat; hiſque, quibus, ſi per plures dies non vomuerunt, dolor præcordia infeſtat. Neque ignoro, inter hæc præcipi quietem. quæ non ſemper contingere poteſt agendi neceſſitatem habentibus: nec in omnibus idem facit. Itaque iſtud luxuriæ cauſa fieri non oportere confiteor: interdum valetudinis cauſa recte fieri, experimentis credo. Commoneo tamen, ne quis, qui valere & ſeneſcere volet, hoc quotidianum habeat. Qui vomere poſt cibum volet, ſi ex facili facit, aquam tantum tepidam ante debet aſſumere; ſi difficilius, aquæ vel ſalis, vel mellis paulum adjicere. At, qui mane vomiturus eſt, ante bibere mulſum, vel hyſſopum eſſe, aut *o* radiculam debet; deinde aquam tepidam, ut ſupra ſcriptum eſt, bibere. Cætera, quæ antiqui medici præceperunt, ſtomachum omnia infeſtant. Poſt vomitum, ſi ſtomachus infirmus eſt, paulum cibi, ſed hujus idonei, guſtandum; & aquæ frigidæ cyathi tres bibendi ſunt, ſiquidem vomitus fauces exaſperavit. Qui vomuit, ſi mane id fecit, ambulare debet, tum ungi, deinde cœnare: ſi poſt cœnam, poſtero die lavari, & in balneo ſudare. Huic proximus cibus mediocris utilior eſt: iſque eſſe debet cum pane heſterno, vino auſtero meraco, & carne aſſa, cibiſque omnibus quam ſicciſſimis. Qui vomere bis in menſe vult, melius

Tom.II. 220,35.

n *Aphor.* IV. 17. *Coac. Prænot.* 200. o *Soran. Epheſ.* I. *Iſag. c.* VII.

lius conſulet, ſi biduo *p* continuarit, quam ſi poſt quintumdecimum diem vomuerit; niſi hæc mora gravitatem pectori faciet.

De Dejectionibus.

Dejectio autem a medicamento quoque petenda eſt, ubi venter ſuppreſſus parum reddit, ex eoque inflationes, caligines, capitis dolores, aliaque ſuperioris partis mala increſcunt. Quid enim inter hæc adjuvare poſſunt quies & inedia, per quæ illa maxime eveniunt? Qui dejicere volet, primum cibis viniſque utatur his, quæ hoc præſtant. Dehinc, ſi parum illa proficiunt, aloen ſumat. Sed purgationes quoque, ut 29, 4.
interdum neceſſariæ ſunt, ſic, ubi frequentes ſunt, periculum afferunt. Aſſueſcit enim non ali corpus; & ob hoc infirmum erit; cum omnibus morbis obnoxia maxime infirmitas ſit.

De his quæ calefaciunt, & refrigerant corpus. p. 105.

Calefaciunt unctio, aqua *q* ſalſa, magiſque ſi calida eſt; omnia ſalſa, vinum auſterum. Contra *r* refrigerant, in jejuno, amara, carnoſa; ſi poſt cibum eſt, balneum, & ſomnus, niſi nimis longus eſt; & omnia acida; aqua quam frigidiſſima; oleum, ſi aqua miſcetur; & lotus.

De his quæ humidant, & ſiccant.

Humidant autem corpus labor minor, *Tom.II.*
quam ex conſuetudine, frequens balneum, 54, 13.
cibus plenior, multa potio; poſt hanc, ambulatio, & † vigilia. Per ſe quoque ambulatio multa & vehemens, & matutinæ exercitationi

tationi

p *De Salubri Diæt.* T. VII. 13. q *II. De Diæt.* XXXV. 4. r *De Diæta* XXXV. 7. † *Siccare, ait Galenus.* M. *Med. c.* 7.

tationi non protinus cibus adjectus; ea genera eſcæ, quæ veniunt ex locis frigidis, & pluviis, & riguis. Contra ſiccant immodica exercitatio, fames, unctio, ſine aqua calor, ſal immodicus, frigida aqua, cibus exercitationi ſtatim ſubjectus, & is ipſe ex ſiccis & æſtuoſis locis veniens.

De his quæ alvum adſtringunt & ſolvunt.

106. Alvum adſtringit labor, ſedile, creta
107. figularis corpori illita, cibus imminutus, & is ipſe ſemel die aſſumptus ab eo, *qui* bis ſolet: exigua potio, neque adhibita, niſi cum cibi quis quantum aſſumpturus *eſt*, cepit: poſt cibum quies. Contra ſol*vit au*-cta ambulatio atque eſca, motus *qui poſt* cibum eſt, ſubinde potiones cibo immixtæ. Illud quoque ſcire oportet, quod ven-
69, 28. trem vomitus ſolutum comprimit, compreſſum ſolvit. Itemque comprimit is vomitus, qui ſtatim poſt cibum eſt: ſolvit is, qui tarde ſupervenit.

De ætatum varietate.

19. 21. Quod ad ætates vero pertinet, inediam facillime ſuſtinent [s] mediæ ætates, minus juvenes, minime pueri & ſenectute confecti. Quo minus fert facile quiſque, eo ſæpius debet cibum aſſumere; maximeque eo eget, [t] qui increſcit. Calida lavatio, & pueris & ſenibus apta eſt. Vinum dilutius pueris, ſenibus meracius, neutri ætati, quæ inflationes movent. Juvenum minus, quæ aſſumant, & quomodo curentur, intereſt. Quibus juvenibus fluxit alvus [u], plerumque in

s *Aphor.* I, 13, 14. t *Aphor.* I, 14. *Caſſii Medic. Probl.* 46. u *Aphor.* II. 20. 53.

in ſenectute contrahitur. Quibus in adoleſcentia fuit adſtricta, ſæpe in ſenectute ſolvitur. W Melior eſt autem in juvene fuſior, in ſene adſtrictior.

De varietate temporum.

Tempus quoque anni conſiderare oportet. 19, 23. Hieme plus eſſe *x* convenit; minus, ſed meracius bibere; multo pane uti, carne potius elixa, modice oleribus; ſemel die cibum capere, niſi ſi nimis venter adſtrictus eſt. Si prandet aliquis, utilius eſt exiguum aliquid, & ipſum ſiccum ſine carne, ſine potione ſumere. Eo tempore anni calidis omnibus potius utendum eſt, vel calorem moventibus. Venus tum non æque perniciosa eſt. At vere *y* paulum cibo demendum, adjiciendumque potioni, ſed dilutius tamen bibendum eſt: magis carne utendum, magis oleribus, tranſeundum paulatim ab elixis ad aſſa. Venus eo tempore anni tutiſſima eſt.

De dieta ciborum potionumque.

Æſtate vero & *z* potione & cibo ſæpius corpus eget; ideo prandere quoque commodum eſt. Eo tempore aptiſſima ſunt & caro & olus: potio quam dilutiſſima, ut & ſitim tollat, nec corpus incendat: frigida lavatio, caro aſſa, frigidi cibi, vel qui refrigerent. Ut ſæpius autem cibo utendum, 21, 2. ſic exiguo eſt.

Autumnalis dieta.

Per autumnum vero, propter *a* cœli varietatem, periculum maximum eſt. Ita- 42, 21. que neque ſine veſte, neque ſine calcea-

W *Aph.* II. 53. x *De Sal. diæt.* I. 2. *De diæt.* III. III. *N.* II. 12. 13. *Aph.* I. 15. *Orib. Sard. de Vict. rat. Ægin.* I. 53. y *De Sal. diæt.* I. 8. z *De Diæt. ſal.* I. 17. a *Aph.* III. 4.

mentis prodire oportet, præcipueque diebus frigidioribus, neque ſub divo noctu dormire, aut certe bene operiri. Cibo vero jam paulo *b* pleniore uti licet; minus, ſed meracius bibere. Poma *c* nocere quidam putant, quæ immodice toto die plerumque ſic aſſumuntur, ut ne quid ex denſiore cibo remittatur. Ita non hæc, ſed *d* conſummatio omnium nocet. Ex quibus in nullo tamen minus, quam in his noxa eſt. Sed his uti non ſæpius, quam alio cibo convenit. Denique aliquid denſiori cibo, cum hic accedit, neceſſarium eſt demi. Neque *e* æſtate vero, neque autumno utilis venus eſt. Tolerabilior tamen per autumnum: æſtate in totum, ſi fieri poteſt, abſtinendum eſt.

CAP. IV.

De his quibus Caput infirmum eſt.

PROXIMUM eſt, ut de his dicam qui partes aliquas corporis imbecillas habent. Cui caput infirmum eſt, is ſi bene concoxit, leniter perfricare id mane manibus ſuis debet; nunquam id, ſi fieri poteſt, veſte velare, aut ad cutem tondere: utileque lunam *a* vitare, maximeque ante ipſum lunæ ſoliſque concurſum: ſed nuſquam poſt cibum progredi. Si cui capilli ſunt, eos quotidie pectere: multum ambulare; ſed, ſi licet, neque ſub tecto, neque in ſole: utique autem vitare ſolis ardorem, maximeque poſt cibum & vinum: potius ungi, quam lavari; nunquam ad flammam ungi, interdum ad prunam. Si in balneum venit,

b *De Salubr. Diat.* I. 25. c *Æginet.* I. 53. *de Affect. L.* I. 3. d *Aphor.* II. 51. *Actuar. M. M.* III. 9. e *Aëtius Tetrab.* I, *Serm.* III. *c.* 8.
a *Macrob. Saturn.* VII. 16.

venit, ſub veſte primum paulum in tepidario inſudare, ibi ungi, tum tranſire in calidarium; ubi ſudarit, in ſolium non deſcendere, ſed multa calida aqua per caput ſe totum perfundere, tum tepida, dein frigida; diutiuſque ea caput, quam cæteras partes perfundere; deinde id aliquandiu perfricare; noviſſime detergere & ungere. Capiti nihil æque prodeſt atque aqua frigi- 36, 5. da. Itaque is, cui hoc infirmum eſt, per 39, 30. æſtatem id bene largo canali quotidie debet aliquandiu ſubjicere. Semper autem, etiam ſine balneo unctus eſt, neque totum corpus refrigerari ſuſtinet, caput tamen aqua frigida perfundere. Sed cum cæteras partes attingi nolit, demittere id, ne ad cervices aqua deſcendat; eamque, ne quid oculis, aliiſve partibus noceat, defluentem ſubinde manibus ad hoc regerere. *Huic modicus cibus neceſſarius eſt*, quem facile concoquat: iſque, ſi jejuno caput *læditur*, aſſumendus etiam medio die eſt: ſi non *læditur*, ſemel potius. Bibere huic aſſidue vinum dilutum lene, quam aquam magis expedit; ut, cum caput gravius eſſe cœperit, ſit, quo confugiat: eique ex toto neque vinum, neque aqua ſemper utilia ſunt: medicamentum utrumque eſt, cum invicem aſſumitur. Scribere, legere, voce contendere, huic opus non eſt, utique poſt cœnam: poſt quam nec cogitatio qui- 24, 8. dem ei ſatis tuta eſt; maxime tamen vomitus alienus eſt.

CAP. V.

De his qui lippitudine, gravedine, deſtillatione, tonſilliſque laborant.

35,9. NEQUE vero his ſolis, quos capitis imbecillitas torquet, uſus aquæ frigidæ prodeſt; ſed iis etiam, quos aſſiduæ lippitudines, gravedines, deſtillationes, tonſillæque male habent. His autem non caput tantum quotidie perfundendum; ſed
22,24. os quoque multa frigida aqua fovendum eſt: præcipueque omnibus, quibus hoc utile auxilium eſt, eo utendum eſt, ubi gravius cœlum Auſtri reddiderunt. Cumque
24,8. omnibus inutilis ſit poſt cibum aut conten-
Tom.II. tio, aut fatigatio animi; tum his præci-
109,24. pue, qui vel capitis, vel arteriæ dolores habere conſueverunt, vel quoslibet alios oris affectus. Vitari etiam gravedines, deſtillationeſque poſſunt, ſi quam minime is, qui his opportunus eſt, aërem vel loca a-
Tom.II. quaſque mutat; ſi caput in ſole protegit,
109,13. ne incendatur, neve ſubitum ex repentino nubilo frigus dimoveat: ſi poſt concoctionem jejunus caput radit: ſi poſt cibum neque legit, neque ſcribit.

CAP. VI.

Ad ſolutam Alvum remedia.

QUEM vero frequenter cita alvus exercet, huic opus eſt pila ſimilibuſque ſuperiores partes exercere; dum jejunus eſt, ambulare; vitare ſolis nimium ardorem, continua balnea; ungi

ungi citra ſudorem ; non uti cibis variis ,
minimeque jurulentis aut leguminibus , ole-
ribuſve his , quæ celeriter deſcendunt ; o-
mnia denique ſumere , quæ tarde conco-
quuntur . Venatio , durique piſces , & ex
domeſticis animalibus aſſa caro maxime ju- 108, 1.
vant . Nunquam vinum ſalſum bibere ex-
pedit , ne tenue quidem ; aut dulce ; ſed
auſterum , & plenius , neque id ipſum per-
vetus . Si mulſo uti volet , id ex decocto
melle faciendum eſt . Si frigidæ potiones
ventrem ejus non turbant , his utendum
potiſſimum eſt . Si quid offenſæ in cœna
ſenſit , vomere debet ; idque poſtero quo-
que die facere : tertio , modici ponderis pa-
nem ex vino eſſe , aut ova fricta ex oleo ,
vel ex defruto , ſimilibuſque aliis : deinde
ad conſuetudinem redire . Semper autem poſt 24, &
cibum conquieſcere , ac neque intendere a- 22, 28.
nimum , neque ambulatione quamvis leni
dimoveri.

CAP. VII.
Remedia ad Coli dolorem.

AT SI laxius inteſtinum dolere conſuevit , quod *κόλον* nominant , cum id nihil niſi genus inflationis ſit , id agendum eſt, ut concoquat aliquis ; ut lectione, & aliis generibus exerceatur ; utatur balneo calido , cibis quoque & potionibus calidis ; denique omnimodo frigus evitet , item dulcia omnia , leguminaque , & quicquid inflare conſuevit.

CAP. VIII.

Quæ agenda ſint Stomacho laborantibus.

SI QUIS vero ſtomacho laborat, legere clare debet; poſt lectionem ambulare; tum pila, vel armis, aliove quo genere, quo ſuperior pars movetur, exerceri. Non aquam, ſed vinum calidum bibere jejunus. Cibum bis die aſſumere; ſic tamen, ut facile concoquat. Uti vino tenui & auſtero; & poſt cibum, frigidis potionibus potius. Stomachum autem infirmum indicant pallor, macies, præcordiorum dolor, nauſea, & nolentium vomitus, in jejuno dolor capitis. Quæ in quo non ſunt, is firmi ſtomachi eſt. Neque credendum utique noſtris eſt, qui cum in adverſa valetudine vinum aut frigidam aquam concupierunt, delitiarum patrocinium in accuſationem non merentis ſtomachi habent. At, qui tarde concoquunt, & quorum ideo præcordia inflantur, quive propter ardorem aliquem noctu † ſitire conſueverunt, ante quam conquieſcant, duos treſve cyathos per tenuem fiſtulam bibant. Prodeſt etiam adverſus tardam concoctionem clare legere, deinde ambulare, tum vel ungi vel lavari; aſſidue vinum frigidum bibere; & poſt cibum, magnam potionem, ſed, ut ſupra dixi, per ſiphonem: deinde omnes
24, 11. potiones aqua frigida includere. Cui vero cibus aceſcit, is ante eum bibere aquam egelidam debet, & vomere. At ſi cui ex hoc frequens dejectio incidit, quotiens alvus

† *Aphor.* v. 27.

alvus ei conſtiterit, frigida potione potiſſimum utatur.

CAP. IX.
Quid obſervandum ſit dolore Nervorum laborantibus.

SI CUI vero dolere nervi ſolent, quod in podagra chiragrave eſſe conſuevit, huic, quantum fieri poteſt, exercendum id eſt quod affectum eſt, objiciendumque labori & frigori: niſi cum dolor increvit; ſub quo quies optima eſt. Venus ſemper inimica eſt. Concoctio, ſicut in omnibus corporis affectibus, neceſſaria. Cruditas enim id maxime lædit, & quotiens offenſum corpus eſt, vitioſa pars maxime ſentit. Ut concoctio autem omnibus vitiis occurrit, ſic rurſus aliis frigus, aliis calor. Quæ ſequi quiſque pro * habitu corporis ſui debet. Frigus inimicum eſt ſeni, tenui, vulneri, *a* præcordiis, inteſtinis, ve- 46, 14.
ſicæ, auribus, coxis, ſcapulis, naturalibus, b oſſibus, dentibus, nervis, vulvæ, cere- 75, 34.
bro. Idem ſummam cutem facit pallidam, aridam, *c* duram, nigram. Ex hoc horrores tremoreſque naſcuntur. At prodeſt *d* juvenibus, & omnibus plenis. Erectiorque mens eſt, & melius concoquitur, ubi frigus quidem eſt, ſed cavetur. Aqua vero frigida infuſa, præterquam capiti, etiam ſtomacho 35, 9.
prodeſt. * Item articulis doloribuſque, qui ſunt ſine ulceribus. † Item rubicundis nimis hominibus, ſi dolore vacant. Calor autem adjuvat omnia, quæ frigus infeſtat: item

* *Aph.* III. 2. a *Aph.* V. 24. b *Aph.* V. 18. c *Aph.* V. 20. d *Aph.* V. 21. * *Aph.* V. 25. † *Aph.* V. 23.

lippientes, ſi nec dolor, nec lachrymæ ſunt: nervos * quoque, qui contrahuntur; præcipueque ea ulcera, quæ ex frigore ſunt. Idem corporis colorem bonum facit: urinam movet. Si nimius eſt, corpus *e* effœ-
28, 22. minat, nervos † emollit, ſtomachum ſolvit. Minime vero aut frigus aut calor tuta ſunt, ubi ‡ ſubita inſuetis ſunt. Nam frigus, lateris dolores, aliaque vitia; frigida aqua, ſtrumas excitat. Calor concoctionem prohibet, ſomnum aufert, ſudore digerit, obnoxium morbis peſtilentibus corpus efficit.

CAP. X.

Obſervatio in Peſtilentia.

EST etiam obſervatio neceſſaria, *qua* quis in peſtilentia utatur adhuc integer, cum tamen ſecurus eſſe non poſſit. Tum igitur oportet peregrinari, navigare. Ubi id non licet, geſtari, ambulare ſub divo, ante æſtum, leniter; eodemque modo ungi: &, ut ſupra comprehenſum eſt, vitare
22, 4. fatigationem, cruditatem, frigus, calorem, libidinem, multoque magis ſe continere. Si qua gravitas in corpore eſt, tum neque mane ſurgendum, neque pedibus nudis ambulandum eſt, minimeque poſt cibum, aut balneum: neque jejuno, neque cœnato vomendum eſt: neque movenda alvus; atque etiam, ſi per ſe mota eſt, comprimenda eſt. Abſtinendum potius, ſi plenius corpus eſt. Itemque vitandum balneum, ſudor, meridianus ſomnus, utique

ſi ci-

* *Aphor.* v. 22. e *Aphor.* v. 16. † *Aphor.* v. 22. ‡ *Aphor.* III. 1.

ſi cibus quoque anteceſſit ; qui tamen ſemel die tunc commodius aſſumitur ; inſuper etiam modicus , ne cruditatem moveat. Alternis *diebus* invicem , modo aqua , modo vinum bibendum eſt . Quibus ſervatis , ex reliqua victus conſuetudine quam minimum mutari debet . Cum vero hæc in omni peſtilentia facienda ſint , tum in ea maxime , quam Auſtri excitarint . Atque etiam peregrinantibus eadem neceſſaria ſunt , ubi gravi tempore anni diſceſſerunt ex ſuis ſedibus , vel ubi in graves regiones venerunt . Ac ſi cætera res aliqua prohibebit , utique abſtinere debebit : atque ita a vino ad aquam , ab hac ad vinum , eo , qui ſupra poſitus eſt , modo , tranſitus ei eſſe.

LIBER SECUNDUS.

Præfatio.

INSTANTIS autem valetudinis ſigna complura ſunt. In quibus explicandis non dubitabo authoritate antiquorum virorum uti , maximeque Hippocratis ; cum recentiores quoque medici , quamvis in curationibus mutarint , tamen hæc illum optime præſagiſſe fateantur . Sed antequam dico , quibus præcedentibus morborum timor ſubſit ; non alienum videtur exponere , quæ tempora anni , quæ tempeſtatum genera , quæ partes ætatis , qualia

lia corpora maxime tuta vel periculis o
portuna ſint, quod genus adverſæ valetud
nis in quoque timeri maxime poſſit. No
Tom.II. ⸸ quod non omni tempeſtatum genere, o
142,24. mnis ætatis, omnis habitus homines per o
mnia genera morborum & ægrotent & mo
riantur; ſed quod frequentius tamen qua
dam eveniant. Ideo utile eſt ſcire unum
quemque, quid, & quando maxime caveat.

CAP. I.

Quæ anni tempora, quæ tempeſtatum genera, quæ partes ætatis, qualia corpora vel tuta vel morbis opportuna ſint, & quod valetudinis genus in quoque timeri poſſit.

IGITUR ſaluberrimum † ver eſt: proxime deinde ab hoc, hiems: periculoſior æſtas: autumnus * longe periculoſiſſimus. Ex tempeſtatibus vero optimæ ⸸ æquales a ſunt, ſive frigidæ, ſive calidæ: peſſimæ,
33,31. quæ maxime variant. Quo fit, ut *a* autumnus plurimos opprimat. Nam fere meridianis temporibus calor: nocturnis atque matutinis, ſimulque etiam veſpertinis, frigus eſt. Corpus ergo, & æſtate, & ſubinde meridianis caloribus relaxatum, ſubito frigore excipitur. Sed ut eo tempore id maxime fit, ſic quandocunque evenit, noxium eſt. Ubi æqualitas autem eſt, ſaluberrimi ſunt *b* ſereni dies: meliores pluvii, quam tantum nebuloſi, nubilive: optimique hieme, qui omni vento vacant: æſtate, quibus Favonii perflant. Si genus aliud ventorum eſt, ſalubriores

⸸ *Aph.* III. 19. † *Aph.* III. 9. * *Aph.* III. 9. ⸸ *Aph.* III. 8. a *Aphor.* III. 9. b *Aphor.* III. 15.

briores Septentrionales, quam Subſolani, vel * Auſtri ſunt. Sic tamen hæc, ut interdum regionum ſorte mutentur. Nam fere ventus ubique a mediterraneis regionibus veniens, ſalubris; a mari, gravis eſt. Neque ſolum in bono tempeſtatum habitu certior valetudo eſt; ſed pejores morbi quoque, ſi qui inciderunt, leviores ſunt, & promptius finiuntur. Peſſimum ægro eſt cœlum, quod ægrum fecit. adeo ut in id quoque genus, quod naturâ pejus eſt, in hoc ſtatu ſalubris † mutatio ſit. Ætas media tutiſſima eſt: quia neque juventæ calore, neque ſenectutis frigore infeſtatur. Longis morbis ſenectus, acutis adoleſcentia magis 47, 8.
patet. Corpus autem habiliſſimum quadratum eſt, neque gracile, neque obeſum. Nam longa c ſtatura, ut in juventa decora eſt, ſic matura ſenectute conficitur. Gracile corpus infirmum: obeſum hebes eſt. Vere tamen maxime, quæcunque d humoris motu novantur, in metu eſſe conſuerunt. Ergo tum lippitudines, puſtulæ, profuſio ⸸ ſanguinis, abſceſſus corporis, quæ ἀποστήματα Græci nominant, bilis atra, quam μελαγχολίαν appellant, inſania, morbus comitialis, angina, gravedines, deſtillationes oriri ſolent. Hi quoque morbi, qui in articulis nerviſque 283, 4.
modo urgent, modo quieſcunt, tum maxime & inchoantur & repetunt. At æſtas e non quidem vacat pleriſque * his morbis; ſed adjicit febres, vel ardentes, vel tertianas, vomitus, alvi dejectiones, auricularum dolores, ulcera oris, cancros, cum in cæteris

* *Galen. de Theriac. l.* 1. *c.* 11. *p.* 945. T. 13. † *Aph.* III. 3. c *Dicaarch. Geogr. c.* x. *p.* 56. *Aph.* II. 54. ⸸ *Soran. Epheſ. Iſag. c.* 5. d *Aph.* III. 20. e *Aph.* III. 21. * *Soran. Epheſ. Iſag. c.* 5.

cæteris quidem partibus, tum maxime obſcœnis; & quicquid ſudore hominem reſolvit. Vix quicquam ex *f* his in autumnum non incidit: ſed oriuntur eo quoque tempore febres incertæ, lienis dolor, aqua inter cutem,
167. tabes, quam Græci φθίσιν nominant; urinæ
Tom. II. difficultas, ϛραγγȣρίαν quam appellant; te-
225, 28. nujoris inteſtini morbus, quem εἰλεὸν nominant. Fit item lævitas inteſtinorum, quæ λειεντερία vocatur; coxæ dolores, morbi comitiales. Idemque tempus & diutinis malis fatigatos, & ab æſtate etiam proxima preſſos interimit; & alios novis morbis conficit; & quoſdam longiſſimis implicat, maximeque quartanis, quæ per hiemem quoque exerceant. Neque aliud *magis* tempus peſtilentiæ patet, cujuſcumque ea generis eſt; quamvis variis rationibus nocet. Hiems autem *g* capitis dolores, tuſſim, & quicquid in faucibus, in * lateribus, in viſceribus mali contrahitur, irritat.

Ex tempeſtatibus, † Aquilo tuſſim movet, fauces exaſperat, ventrem *h* adſtringit, urinam ſupprimit, horrores excitat, item dolorem lateris & pectoris. Sanum tamen ‡ corpus ſpiſſat, & mobilius atque expeditius reddit. Auſter *i* aures hebetat, ſenſus tardat, capitis dolorem movet, alvum ſolvit, totum corpus efficit hebes, humidum, languidum. Cæteri venti, quo huic vel illi propiores ſunt, eo magis vicinos his illiſve affectus faciunt. Calor omnis & jecur & lienem inflammat, mentem hebetat, &, ut *k* anima deficiat, ut ſanguis prorumpat,

f *Aph.* III. 22. g *Aphor.* III. 23. † *Cœl. Aurel. Acut. Morb.* II. * *Aph.* III. 5. h *Aph.* III. 17. 13. ‡ *Aph.* III. 17. i *Aphor.* III. 17. k *Aph.* V. 16.

rumpat, efficit. Frigus modo *l* nervorum diſtentionem, modo rigorem infert; illud *σπασμὸς*, hoc *τέτανος* Græce nominatur: nigrorem in ulceribus, & horrorem in febribus excitat. In ſiccitatibus, * acutæ febres, lippitudines, † tormina, urinæ difficultas, articulorum dolores oriuntur. Per imbres, *m* longæ febres, alvi dejectiones, angina, cancri, morbi comitiales, reſolutio nervorum, quam *παράλυσιν* Græci nominant. 178. Neque ſolum intereſt, quales dies ſint, ſed etiam quales ante præceſſerint. Si hiems ſicca Septentrionales ventos habuit, ver autem Auſtros & pluvias exhibet, fere ſubeunt *n* lippitudines, tormina, febres, maximeque in mollioribus corporibus, præcipue in muliebribus. Si vero, Auſtri *o* pluviæque hiemem occuparunt, ver autem frigidum & ſiccum eſt, gravidæ quidem fœminæ, *quibus tum adeſt partus, abortu periclitantur: hæ vero quæ gignunt, imbecillos, vixque vitales edunt*. Cæteros lippitudo arida, &, ſi ſeniores ſunt, gravedines atque deſtillationes male habent. At ſi a prima hieme Auſtri ad ultimum ver continuarint, laterum dolores, & inſania febricitantium, quam *φρενῖτιν* appellant, 148. quam celerrime rapiunt. Ubi vero calor a primo vere orſus æſtatem quoque ſimilem *p* exhibet, neceſſe eſt multum ſudorem in febribus ſubſequi. At ſi ſicca æſtas *q* Aquilones habuit, autumno vero imbres Auſtrique ſunt, tota hieme, quæ proxima eſt, tuſſis, deſtillatio, raucitas, in quibuſdam etiam tabes

l *Aph.* V. 17. * *Aph.* III. 7. † III. 16. m *Aph.* III. 16. n *Aph.* III. 11. o *Aph.* III. 12. p *Aph.* III. 6. q *Aph.* III. 13.

tabes oritur. Sin autem autumnus quoque æque ſiccus r iiſdem Aquilonibus perflatur, omnibus quidem mollioribus corporibus, inter quæ muliebria eſſe propoſui, ſecunda valetudo contingit: durioribus vero inſtare poſſunt & aridæ lippitudines, & febres partim acutæ, partim longæ, & hi morbi, qui ex atra bile naſcuntur.

ſ Quod ad ætates vero pertinet, pueri proximique his vere optime valent, & æſtate prima tutiſſimi ſunt: ſenes æſtate & autumni prima parte: juvenes hieme, quique inter juventam ſenectutemque ſunt. Inimicior ſenibus hiems, æſtas adoleſcentibus eſt. Tum
39,21. ſi qua imbecillitas oritur, proximum *eſt, ut* infantes, teneroſque adhuc pueros *ſerpentia*
386,10. t ulcera oris, quæ ἄφθας Græci nominant, vomitus, nocturnæ vigiliæ, aurium humor, circa umbilicum inflammationes exerceant. Propria etiam u dentientium, gingivarum exulcerationes, diſtentiones nervorum, febriculæ, alvi dejectiones, maximeque caninis dentibus orientibus male habent. Quæ pericula pleniſſimi cujuſque ſunt, & cui maxime venter adſtrictus eſt. At ubi ætas paulum proceſſit, W glandulæ, & vertebrarum, quæ in ſpina ſunt, aliquo inclinationes, ſtrumæ, verrucatum quædam ge-
334,11. nera dolentia, ἀκροχορδόνας Græci appellant, & plura alia tubercula oriuntur. Incipiente vero jam pube, x ex iiſdem multa, & longæ febres, & ſanguinis ex naribus curſus. Maximeque omnis pueritia, y primum circa quadrageſimum diem, deinde ſeptimo

r *Aph.* III. 4. ſ *Aph.* III. 18. t *Aph.* III. 24. u *Aph.* III. 25. W *Aph.* III. 26. x *Aph.* III. 27. y *Aphor.* III. 28.

ſeptimo menſe, tum ſeptimo anno, poſtea
circa pubertatem periclitatur. Siqua etiam
genera morborum in infantem inciderunt,
ac neque pubertate, neque primis coitibus,
neque in fœmina primis menſtruis finita * 172,17.
ſunt, fere longa ſunt: ſæpius tamen his
morbi pueriles, qui diutius manſerunt,
terminantur. Adoleſcentia z morbis acutis, 43,15.
item comitialibus, tabique maxime obje-
cta eſt: fereque juvenes ſunt, qui ſangui-
nem exſpuunt. Poſt hanc ætatem a laterum
& pulmonis dolores, lethargus, cholera,
inſania, ſanguinis per quædam etiam velut
ora venarum, αἱμοῤῥοΐδας Græci appellant, 62,12,
profuſio. In ſenectute, b ſpiritus & urinæ 401.
difficultas, gravedo, articulorum & renum 494.
dolores, nervorum † reſolutiones, malus
corporis habitus, καχεξίαν Græci appellant,
nocturnæ vigiliæ, vitia longiora aurium, o-
culorum, etiam narium, præcipueque ſolu-
ta alvus, &, quæ ſequuntur hanc, tormi-
na, vel lævitas inteſtinorum, cæteraque fuſi
ventris mala. Præter hæc graciles, tabes,
dejectiones, deſtillationes, item viſcerum
& laterum dolores fatigant. Obeſi plerun-
que acutis morbis, & difficultate ſpirandi
ſtrangulantur, ſubitoque c ſæpe moriuntur,
quod in corpore tenujore vix evenit.

CAP. II.

De ſignis adverſæ valetudinis futuræ.

ANTE adverſam autem valetudinem, ut ſupra dixi, quædam notæ oriuntur; quarum omnium commune eſt,

* *Aph.* III. 28. z *Aph.* III. 29. a *Aph.* III. 30. b *Aphor.* III. 31. † *Aphor.* III. 31. VI. 57. c *Aph.* II. 44.

eſt, aliter ſe corpus habere, atque conſue-
vit; neque in pejus tantum, ſed etiam in
melius. Ergo ſi plenior aliquis, & ſpecio-
ſior, & coloratior factus eſt, a ſuſpecta habe-
re bona ſua debet. Quæ quia neque in eo-
dem habitu ſubſiſtere; neque ultra progre-
di poſſunt, fere retro, quaſi ruina quadam,
revolvuntur. Pejus tamen ſignum eſt, ubi
58, 19. aliquis contra conſuetudinem emacuit, &
51, 22. colorem decoremque amiſit: quoniam in
53, 24. his, quæ ſuperant, eſt quod morbus demat;
in his quæ deſunt, non eſt quod ipſum mor-
bum ferat. Præter hæc, protinus *timeri de-*
bet, ſi graviora membra ſunt; *ſi crebra*
ulcera oriuntur; ſi corpus ſupra *conſuetu-*
dinem * incaluit; ſi gravior *ſomnus preſſit;*
ſi tumultuoſa ſomnia fuerunt; ſi ſæpius ex-
pergiſcitur aliquis, quam aſſuevit, deinde
iterum ſoporatur; ſi corpus dormientis cir-
ca partes aliquas contra conſuetudinem † in-
ſudat, maximeque ſi circa pectus, aut cer-
vices, aut crura, vel genua, vel coxas.
Item, ſi marcet animus; ſi loqui & moveri
piget; ſi corpus torpet; ſi dolor præcordio-
rum eſt, aut totius pectoris, aut, qui in
plurimis evenit, capitis; ſi ſalivæ plenum
eſt os; ſi oculi cum dolore vertuntur; ſi
tempora aſtricta ſunt; ſi membra inhorre-
ſcunt; ſi ſpiritus gravior eſt; ſi circa fron-
tem intentæ venæ moventur; ſi frequen-
tes oſcitationes; ſi genua quaſi fatigata
ſunt, totumve ‡ corpus laſſitudinem *ſentit*.
Ex quibus ſæpe plura, nunquam non *aliqua*
febrem antecedunt. In primis tamen illud
con-

a *Aphor.* I. 3. * *Aph.* IV. 39. † *Aph.* IV. 38. ‡ *Aph.* II. 5.

conſiderandum eſt, num cui ſæpius horum aliquid eveniat, neque ideo corporis ulla difficultas ſubſequatur. Sunt enim quædam 96, 15. proprietates hominum, ſine quarum notitia non facile quicquam in futurum præſagiri poteſt. Facile itaque ſecurus eſt in his aliquis, quæ ſæpe ſine periculo evaſit. Ille ſolicitari debet, cui hæc nova ſunt; aut qui iſta nunquam ſine cuſtodia ſui tuto habuit.

CAP. III.

Quæ bona in ægrotantibus ſigna ſint.

UBI vero febris aliquem occupat, ſcire licet, non periclitari, ſi in latus aut dextrum aut ſiniſtrum, ut ipſi in uſu eſt, cubat *a*, cruribus paulum reductis; qui fere ſani quoque jacentis habitus eſt: ſi facile convertitur; ſi noctu dormit, ſi interdiu vigilat; *ſi ex facili ſpirat; ſi non conflictatur;* 51, 10. *ſi circa umbilicum b* & pubem cutis 51, 16. *plana eſt; ſi præcordia ejus ſine ullo ſenſu* Tom. II. *doloris æqualiter mollia in utraque parte* 101, 12. ſunt: quod ſi paulo tumidiora ſunt, tamen digitis cedunt & non dolent. Hæc valetudo, ut ſpacium aliquod habebit, ſic tuta erit. Corpus quoque, quod æqualiter molle & calidum eſt, quodque æqualiter *c* totum inſudat, & cujus febricula † eo ſudore finitur, ſecuritatem pollicetur. Quando jam ad ſanitatem venit corpus, ſternutamentum etiam inter bona indicia eſt, & cupiditas *d* cibi vel a principio ſervata, vel etiam poſt faſtidium orta. Neque terrere debet

a *Actuar. M. Med.* II. 3. b *Aph.* II. 35. c *De Judicat.* I. 3. † *Aph.* IV. 55. d *Aphor.* II. 31.

ea febris, quæ eodem die finita eſt: ac ne ea quidem, quæ, quamvis longiore tempore tenuit, tamen ante alteram acceſſionem ex toto quievit, ſic, ut corpus integrum, quod εἰλικρινὲς Græci vocant, fieret. Si quis autem incidit vomitus, mixtus eſſe ex bile & pituita debet: & in urina ſubſidere album, læve *e*, æquale; ſic ut etiam, ſi quæ quaſi nubeculæ innatarint, in imum deferantur. Ac venter ei, qui a periculo tutus eſt, reddit mollia, figurata, atque eodem fere tempore, quo ſecunda valetudine aſſuevit, modoque convenientia his, quæ aſſumuntur. Pejor cita alvus eſt. ſed ne hæc quidem terrere pro-
Tom.II. tinus debet, ſi matutinis temporibus *coacta*
229,27. magis eſt, aut ſi procedente *tempore paulatim*
231,25. latim contrahitur, & rufa eſt, neque *f* fœditate odoris ſimilem alvum ſani hominis excedit. Ac lumbricos *g* quoque aliquos ſub fine morbi deſcendiſſe, nihil nocet. Si inflatio ſine inflammatione in ſuperioribus partibus † dolorem tumoremque fecit, bonum ſignum eſt ſonitus ventris inde ad inferiores partes devolutus; magiſque etiam, ſi ſine difficultate, cum ſtercore exceſſit.

CAP. IV.

Mala ſigna ægrotantium.

CONTRA gravis morbi periculum
54,28. eſt, ubi ſupinus æger jacet, porrectis manibus, & cruribus: ubi reſidere vult in ipſo acuti morbi impetu, præcipueque pulmonibus laborantibus: ubi nocturna vigilia premitur, etiamſi interdiu ſomnus

mnus

e *De Judicat.* 1.8. f *De Judicat.* 1.6. g *De Judicat.* 1. 7. † *Prænot.* x. 1. *Aph.* IV.72.

minus accedit. ex quo tamen pejor eſt, qui
inter quartam horam & noctem, quam qui
a matutino tempore ad quartam. Peſſimum
tamen eſt, ſi ſomnus neque noctu, neque
interdiu accedit: id enim fere ſine conti-
nuo *a* delirio eſſe non poteſt. Neque vero 64,16.
ſignum bonum eſt, ſomno ultra *b* debitum 54,33.
urgeri: pejuſque, quo magis ſopor inter-
diu, noctuque continuat. Mali etiam mor-
bi teſtimonium eſt, vehementer & crebro
ſpirare: a ſexto *c* die cœpiſſe inhorreſcere: 49,20.
pus expuere: vix excreare: dolorem habere 56,3.
continuum: difficulter ferre morbum: ja-
ctare brachia & crura: ſine voluntate *d* la- 54,31.
chrymare: habere humorem *e* glutinoſum 54,14.
dentibus inhærentem; cutem circa *f* umbi- 49,21.
licum & pubem macram; præcordia *g* in-
flammata, dolentia, dura, tumida, inten-
ta; magiſque, ſi hæc dextra parte quam ſini-
ſtra ſunt: *periculoſiſſimum tamen eſt, ſi ve-
næ quoque ibi vehementer agitantur. Mali
etiam morbi ſignum eſt, nimis celeriter ema-* 48,9.
creſcere: caput & pedes manuſque † fri-
gidas habere, ventre & lateribus calenti-
bus; aut frigidas *h* extremas partes acuto 55,22.
morbo urgente; aut poſt ſudorem *i* inhorre- 285,27.
ſcere; aut poſt vomitum *k* ſingultum eſſe,
vel rubere oculos; aut *l* poſt cupiditatem
cibi, poſtve longas febres hunc faſtidire; 53,17.
aut multum ſudare, maximeque frigido 56,11.
ſudore; aut habere ſudores non per totum 301,24.
corpus æquales, quique febrem non finiant.
Malæ etiam febres, quæ quotidie tempore
eodem revertantur; quæve ſemper pares

a *Aph.* VII. 18. b *Aph.* II. 3. c *Aph.* IV. 29.
d *Aph.* IV. 52. VIII. 2. e *Aph.* IV. 53. f *Aph.* II. 35.
g *Aph.* II. 28. † *Aph.* VIII. 12. h *Aph.* VII. 1. 26.
i *Aph.* VII. 4. k *Aph.* VII. 3. l *Aph.* VII. 6.

acceſſiones habeant, neque *m* tertio quoque
die leventur; quæve ſic continuent, ut per
acceſſiones increſcant, per deceſſiones tan-
tum molliantur, nec unquam integrum cor-
pus dimittant. Peſſimum eſt, ſi ne levatur
175, quidem febris, ſed æque concitata conti-
55, 20. nuat. Periculoſum eſt etiam, poſt arqua-
13. tum *n* morbum febrem oriri; utique ſi præ-
cordia dextra parte dura manſerunt, aut
dolentibus iis læva. Nulla acuta febris le-
viter terrere nos debet. Neque unquam in
acuta *o* febre, aut a ſomno non eſt terribi-
lis nervorum diſtentio. Timere etiam ex
ſomno *p*, mali morbi eſt. Itemque in pri-
ma febre protinus mentem eſſe turbatam,
membrumve aliquod eſſe reſolutum. Ex
quo caſu quamvis vita redditur, tamen id
56, 13. fere membrum debilitatur. Vomitus etiam
296, 10. periculoſus eſt ſinceræ pituitæ vel bilis; pe-
56, 17. jorque, ſi viridis, aut *q* niger eſt. At mala
Tom. II. urina eſt, in qua ſubſidunt ſubrubra aut li-
225, 21. vida: deterior, in qua quaſi fila quædam
tenuia atque alba: peſſima ex his, ſi tan-
quam ex furfuribus factas nubeculas repræ-
ſentat. Diluta quoque, atque alba, vitio-
ſa eſt, *r* ſed in phreniticis maxime. Alvus
autem mala eſt, ex toto ſuppreſſa. Pericu-
loſa etiam, quæ inter febres fluens con-
quieſcere hominem in cubili non patitur; u-
tique, ſi quod deſcendit, eſt perliquidum,
aut albidum, aut pallidum, aut ſpumans.
Præter hæc periculum oſtendit id, quod
excernitur, ſi eſt exiguum, glutinoſum, læ-
56, 32. ve, album, idemque ſubpallidum: vel ſi
eſt

m *Aph.* IV. 43. n *Aph.* IV. 62. o *Aph.* IV. 66. p *Aph.* IV. 67. q *Aph.* IV. 22. r *Aph.* IV. 72.

eſt aut lividum, aut bilioſum, aut cruentum, aut pejoris odoris, quam ex conſuetudine. 56,33. † malum eſt etiam, quod poſt febres longas ſincerum eſt.

CAP. V.

De ſignis longæ valetudinis.

POST hæc indicia, notum eſt longum morbum fieri, ſic enim neceſſe eſt, niſi occidit. Neque ulla alia ſpes in magnis eſt, quam ut impetum morbi trahendo aliquis effugiat, porrigaturque in id tempus, quod curationi locum præſtet. Protinus tamen ſigna quædam ſunt, ex quibus colligere poſſumus, morbum, etſi non interemerit, longius tamen tempus habiturum. Ubi frigidus *a* ſudor inter febres non acutas 56,11. circa caput tantum, & cervices oritur; aut ubi, febre non quieſcente, corpus * inſudat; aut ubi corpus modo *b* frigidum, modo calidum eſt, & color alius ex alio fit; aut ubi, quod inter febres † aliqua parte abſceſſit, ad ſanitatem non pervenit; aut ubi æger pro ſpacio parum emacreſcit. Item, 48,9. ſi urina modo liquida & *c* pura eſt, modo habet quædam ſubſidentia; ſi lævia atque alba rubrave ſunt, quæ in ea ſubſidunt; aut ſi quaſdam quaſi miculas repræſentat; aut ſi bullulas excitat. 60,31.

CAP. VI.

De indiciis mortis.

SED inter hæc quidem, propoſito metu, ſpes tamen ſupereſt. Ad ultima vero

D 3 jam

† *Aph.* VII. 6. a *Aph.* IV. 37. *Coac. Præn.* IV. 8. 39. 40. *De Jud.* VI. 9. VIII. 2. 3. 4. 5. * *Aph.* IV. 56. b *Aph.* VII. 60. † *Aph.* IV. 51. c *De Jud.* VI. 1. 2. *Aph.* VII. 31.

jam ventum eſſe teſtantur, *a* nares acutæ, collapſa tempora, *b* oculi concavi, frigidæ languidæque aures & imis partibus leniter verſæ, cutis circa frontem dura & intenta, color aut niger aut perpallidus; multoque magis, ſi ita hæc ſunt, ut neque *c* vigilia præceſſerit, neque ventris reſolutio, neque inedia. Ex quibus cauſis interdum hæc ſpecies oritur, ſed uno die finitur. Itaque diutius durans, mortis index eſt. Si vero in morbo vetere *d* jam triduo talis eſt, in propinquo mors eſt: magiſque, ſi præter hæc oculi quoque lumen *e* refugiunt, & illachrymant;
51, 15. quæque in iis alba eſſe debent *f*, rubeſcunt; atque in iiſdem *g* venulæ pallent; pituitaque in iis innatans, noviſſime angulis *h* inhæreſcit; alterque ex his minor eſt; iique aut vehementer ſubſederunt, ut facti tumidiores ſunt; perque ſomnum *i*
72, 18. palpebræ non committuntur, ſed inter has ex albo oculorum aliquid apparet; neque id fluens alvus expreſſit: eædemque palpebræ pallent, & idem *k* pallor labra & nares decolorat; eademque labra, & nares, oculique, & palpebræ, & ſupercilia, aliquave ex his pervertuntur; iſque propter imbecillitatem jam non audit, aut non videt.

50, 30. Eadem mors denunciatur, ubi æger ſupinus *l* cubat, eique genua *m* contracta ſunt: ubi deorſum ad pedes ſubinde delabitur:
51, 14. ubi brachia & *n* crura nudat, & inæqualiter diſpergit, neque iis calor ſubeſt: ubi
51, 7. hiat *o*: ubi aſſidue dormit: ubi is, qui mentis ſuæ non eſt, neque id facere ſanus ſolet,

a *Præn.* II.6. *Coac. Præn.* I.104. b *Præn.* II.7. c *Præn.* II.13. d *Præn.* II.17. *Pr.* VII.51. e *Pr.* II.19.20. f *Pr.* II.23. g *Id.* II.24. h *Id.* II.24. i *Aph.* VI.52. *Præn.* III.1,2. k *Aph.* IV.49. l *Pr.* III.8. m *Id.* III.14. n *Id.* III.10. o *Id.* III.3.

let, dentibus *p* ſtridet: ubi ulcus, *q* quod aut 63, 22.
ante, aut in ipſo morbo natum eſt, aridum,
& aut pallidum, aut lividum factum eſt.
Illa quoque mortis indicia ſunt, * ungues, 66, 14.
digitique pallidi; frigidus *r* ſpiritus: aut ſi
manibus quis in febre, & acuto morbo,
vel inſania, pulmoniſve dolore, vel capitis,
in veſte *ſ* floccos legit, fimbriaſve diducit,
vel in adjuncto pariete, ſi qua minuta emi-
nent, carpit. Dolores etiam circa coxas
& inferiores partes orti, ſi ad viſcera tranſ-
ierunt, ſubitoque deſierunt, mortem ſub-
eſſe teſtantur; magiſque, ſi alia quoque
ſigna acceſſerunt. Neque is ſervari poteſt,
qui ſine ullo tumore febricitans, ſubito
ſtrangulatur, aut devorare ſalivam ſuam
non poteſt: cuive in eodem febris corporiſ-
que habitu cervix *t* invertitur, ſic ut devo-
rare æque nihil poſſit: aut cui ſimul & con-
tinua febris & ultima corporis infirmitas 52, 6.
eſt: aut cui, febre non quieſcente, exterior
pars *u* friget, interior ſic calet, ut etiam ſi- 51, 25.
tim faciat: aut qui, febre æque non quie- 90, 23.
ſcente, ſimul & W delirio & ſpirandi diffi-
cultate vexatur: aut qui, epoto *x* veratro,
exceptus diſtentione nervorum eſt: aut qui
ebrius obmutuit. Is enim fere *y* nervorum
diſtentione conſumitur, niſi aut febris ac-
ceſſit, aut eo tempore, quo ebrietas ſolvi
debet, loqui cœpit. Mulier quoque gravi-
da *z* acuto morbo facile conſumitur: & is,
cui ſomnus dolorem *a* auget: & cui protinus,
in recenti morbo, bilis atra *b* vel infra vel
ſupra ſe oſtendit: cuive alterutro modo ſe

D 4 prom-

p *Id.* IV. 4. q *Id.* IV. 7. 8. * *Aph.* VIII. 12. r *Id.* IV. 9. ſ *Id.* IV. 14. t *Aph.* IV. 35. u *Aph.* IV. 48. W *Aph.* IV. 50. x *Aph.* IV. 16. V. 1. *Coac.* IV. 24. y *Aph.* V. 5. z *Aph.* V. 30. a *Aph.* II. 1. b *Aph.* IV. 22.

prompſit , cum jam longo morbo corpus
51, 12. ejus eſſet extenuatum & confectum . Spu-
70, 32. tum etiam *c* bilioſum , & purulentum, ſive
71, 2. ſeparatim iſta , ſive mixta proveniunt , in-
teritus periculum oſtendunt . Ac , ſi circa
ſeptimum diem tale eſſe cœpit , proximum
eſt , ut is circa quartumdecimum diem de-
cedat , niſi alia ſigna mitiora pejorave ac-
ceſſerint . quæ quo leviora graviorave ſub-
ſecuta ſunt , eo vel ſeriorem mortem , vel
maturiorem denunciant . Sudor quoque *d*
301, 24. frigidus in acuta febre peſtiferus eſt : atque
52, 18. in omni morbo vomitus , qui *e* varius , &
multorum colorum eſt ; præcipueque , ſi malus
in hoc odor eſt . Ac ſanguinem quoque in
febre *f* vomuiſſe , peſtiferum eſt . Urina ve-
52, 21. ro *g* fulva & tenuis in magna cruditate eſſe
conſuevit ; & ſæpe , antequam ſpacio matu-
reſcat , hominem rapit . Itaque ſi talis diutius
permanet , periculum mortis oſtendit . Peſ-
ſima *h* tamen eſt , præcipueque mortifera ,
nigra , craſſa , mali odoris . Atque in viris
quidem & mulieribus talis deterrima eſt .
In *i* pueris vero , quæ tenuis & diluta eſt .
Alvus quoque varia , peſtifera eſt ; & quæ
ſtrigmentum , ſanguinem , bilem , *k* viride
aliquid , modo diverſis temporibus , modo
ſimul , & in miſtura quadam , diſcreta ta-
men repræſentat . Sed hæc quidem poteſt
paulo diutius trahere . In præcipiti vero jam
eſſe denunciat , quæ liquida , eademque vel
52, 34. nigra *l* , vel pallida , vel pinguis eſt ; uti-
53, 2. que , ſi magna fœditas *m* odoris acceſſit .

Illud interrogari me poſſe ab aliquo ſcio:
ſi cer-

c *Aph.* IV. 23. d *Præn.* V. 4. e *Præn.* XII. 11. 12. 13. 14. f *Aph.* VII. 37. g *De Jud.* VII. 5. h *Præn.* XI. 14. 15. i *Plin.* XXVIII. 6. k *Præn.* X. 8. 9. l *Vict. Acut.* XLVIII. 1. m *Præn.* X. 6.

ſi certa futuræ mortis indicia ſunt, quo-
modo interdum deſerti a medicis convale-
ſcant, quoſdamque fama prodiderit in ipſis
funeribus *revixiſſe*? Quinetiam vir jure ma-
gni *nominis* Democritus, ne finitæ quidem
vitæ ſatis certas notas eſſe, propoſuit, qui-
bus medici credidiſſent: adeo illud non re-
liquit, ut certa aliqua ſigna futuræ mortis
eſſent. Adverſus quod ne illud quidem di-
cam, quod in vicino ſæpe quædam notæ
poſitæ, non bonos, ſed imperitos medicos
decipiunt (quod Aſclepiades ſciens, fune- *Tom. II.*
ri obvius inclamavit, eum vivere, qui ef- 138,18.
ferebatur:) * nec protinus *n* crimen artis
eſſe, ſi quod profeſſoris ſit. Illa tamen mo-
deratius ſubjiciam. Conjecturalem *o* artem 13,22.
eſſe medicinam, rationemque conjecturæ ta-
lem eſſe, ut cum ſæpius aliquando reſpon-
derit, interdum tamen fallat. Non itaque,
ſi quid vix *p* milleſimo in corpore aliquem
decipit, *id fidem non habet*, *cum per innu-
merabiles homines* reſpondeat. Idque non
in his tantum, quæ peſtifera ſunt, dico:
ſed in *his* quoque, quæ ſalutaria. Siqui-
dem *q* etiam ſpes interdum fruſtratur, & mo-
ritur aliquis, de quo medicus ſecurus pri-
mo fuit. Quæque medendi cauſa reperta
ſunt, nonnunquam in pejus aliquibus ver- 18,13.
tunt. Neque id evitare humana imbecillitas 19,18.
in tanta varietate corporum poteſt. Sed eſt
tamen medicinæ fides, quæ multo ſæpius,
perque multo † plures ægros prodeſt. Neque
tamen ignorare oportet, in *r* acutis morbis
fallaces magis notas eſſe & ſalutis, & mortis.

CAP.

* *Soran. Epheſ. cap.* IV. n *Hipp. de Arte* XV. 6. 7. o *Sext. Emp. adv. Mat. l.* 1. *c.* 3. *Macrob. Sat.* VII. 15. p *Cic. de N.D.* II. 4. q *Quintil. Declam.* VIII. *p.* 110. † *Galen. M. Med.* I. XI. r *Aph.* II. 19.

CAP. VII.

De notis quas aliquis in ſingulis morborum generibus habere poſſit.

SED cum propoſuerim ſigna, quæ in omni adverſa valetudine communia eſſe conſueverunt; ad ea quoque tranſibo, ut, quas aliquis in ſingulis morborum generibus habere poſſit notas, indicem. Quædam autem ſunt, quæ ante febres, quædam quæ inter eas, quid aut intus ſit, aut venturum ſit, oſtendunt. Ante febres, ſi caput grave eſt, aut ex ſomno oculi caligant, aut frequentia ſternutamenta ſunt, circa caput aliquis pituitæ impetus timeri poteſt. Si ſanguis, aut calor abundat, *proximum* eſt, ut aliqua parte profluvium
48,9. ſanguinis fiat. Si ſine cauſa quis emacreſcit, ne in malum habitum corpus ejus decidat, metus eſt. Si præcordia dolent, aut inflatio gravis eſt, aut toto die non concocta fertur urina, cruditatem eſſe manifeſtum eſt. Quibus diu color *a* ſine morbo regio malus eſt, hi vel capitis doloribus conflictantur, vel terram edunt. Qui diu habent faciem *b* pallidam & tumidam, aut capite, aut viſceribus, aut alvo laborant. Si in continua febre puero venter nihil reddit,
64,17. mutaturque ei color, nec ſomnus *c* accedit, ploratque is aſſidue, metuenda nervorum diſtentio eſt. Frequens autem deſtillatio in corpore tenui longoque, tabem timendam eſſe teſtatur. Ubi pluribus diebus non deſcen-

a *II. Præd.* XXXIX. 1.2.3. b *II. Præd.* XXIX. 7.8. c *Aph.* VII. 18.

deſcendit alvus, docet, aut ſubitam dejectionem, aut febriculam inſtare. Ubi pedes tument, & longæ dejectiones ſunt, aut dolor in imo ventre & coxis eſt, aqua inter cutem inſtat. ſed hoc morbi genus ab ilibus oriri ſolet. Idem propoſitum periculum eſt his, quibus, cum voluntas deſidendi eſt, venter nihil reddit, niſi & ægre & durum. Cum tumor in [d] pedibus eſt, idemque modo dextra, modo ſiniſtra parte ventris, invicem oritur atque finitur, a jocinore id malum proficiſci videtur. Ejuſdem morbi nota eſt, ubi circa [e] umbilicum inteſtina torquentur (ςρόφον Græci nominant) coxæque dolores manent, qui neque tempore, neque remediis ſolvuntur. Dolor autem articulorum, prout in pedibus, manibuſve, aut alia qualibet parte ſic eſt, ut eo loco nervi contrahantur; aut ſi id membrum, ex levi cauſa fatigatum, æque frigido, calidoque offenditur, ποδάγραν χειράγραν ve, vel ejus articuli, in quo id ſentitur, morbum futurum eſſe denunciat. Quibus in pueritia ſanguis ex naribus fluxit, dein fluere deſiit, hi vel capitis doloribus conflictentur neceſſe eſt, vel in articulis aliquas exulcerationes graves habeant, vel aliquo morbo etiam debilitentur. Quibus fœminis * menſtrua non proveniunt, neceſſe eſt capitis acerbiſſimi dolores ſint, vel quælibet alia pars morbo infeſtetur. Eademque his pericula ſunt, quibus articulorum vitia, ut dolores, tumoreſque, ſine podagra ſimilibuſque morbis, oriuntur,

d *Præn.* VIII. 4. e *Aph.* IV. 11. * *Aph.* V. 57.

tur, & deſinunt. Utique, ſi ſæpe tempora iiſdem dolent, noctuque corpora inſudant, frons prurit, lippitudinis metus eſt. Si mulier a partu vehementes dolores habet, neque præterea ſigna mala ſunt, circa vigeſimum diem aut ſanguis per nares erumpet, aut in inferioribus aliquid abſcedet. Quicunque etiam dolorem ingentem circa tempora & frontem habebit, ei alterutra ratione finiet: magiſque, ſi juvenis erit, per ſanguinis profuſionem; ſi ſenior, per ſuppurationem. Febris autem, quæ ſubito ſine ratione, ſine bonis ſignis finita eſt, fere revertitur. Cui fauces ſanguine & interdiu & noctu replentur, ſic, ut neque capitis dolores, neque præcordiorum, neque tuſſis, neque vomitus, neque febricula præceſſerit, hujus aut in naribus, aut in faucibus ulcus reperietur. Si mulieri ex inguine febricula orta eſt, neque cauſa apparet, ulcus in vulva eſt. *f* Urina autem craſſa, ex qua quod deſidit, album eſt, ſignificat circa articulos, aut circa viſcera dolorem, metumque morbi eſſe. Eadem viridis, aut viſcerum dolorem, tumoremque cum aliquo periculo ſubeſſe, aut corpus certe integrum non eſſe, teſtatur. At ſi † ſanguis aut pus *g* in urina eſt, vel veſica, vel renes exulcerati ſunt. Si hæc craſſa, carunculas *h* quaſdam exiguas aut quaſi capillos habet, aut ſi *i* bullat, aut male *k* olet, aut interdum quaſi arenam, interdum quaſi ſanguinem trahit, dolent autem coxæ, quæque inter has ſuperque pubem ſunt, & acce-

f *Aph.* IV. 74. *Plin.* XXVIII. 6. † *Aph.* IV. 78. 81. g *Aphor.* IV. 75. h *Aphor.* IV. 76. i *Plin.* XXVIII. 6. k *Aph.* IV. 81.

accedunt frequentes ructus, interdum vomitus bilioſus, extremæque partes frigeſcunt, urinæ crebra cupiditas, ſed magna difficultas eſt, & quod inde excretum eſt, *aquæ* ſimile, vel rufum, vel pallidum eſt, paulum tamen in eo levamenti eſt, alvus vero cum multo ſpiritu redditur, utique in renibus vitium eſt. At ſi paulatim deſtillat, vel ſi ſanguis per hanc editur, & in eo quædam cruenta concreta ſunt, idque ipſum cum difficultate redditur, & circa pubem interiores partes dolent, in eadem veſica vitium eſt. Calculoſi vero his indiciis cognoſcuntur. Difficulter urina redditur; paulatimque, interdum etiam ſine voluntate, † deſtillat. Eadem arenoſa *l* eſt. nonnunquam aut ſanguis, aut cruentum, aut purulentum aliquid cum ea excernitur. Eamque quidam promptius recti, quidam reſupinati, *maximeque hi qui grandes calculos habent*, quidam etiam *inclinati reddunt*, *colemque extendendo*, dolorem levant. Gravitatis quoque cujuſdam in ea parte ſenſus eſt; atque ea curſu, omnique motu augetur. Quidam etiam, cum torquentur, pedes inter ſe, ſubinde mutatis vicibus, implicant. Fœminæ vero oras naturalium ſuorum manibus admotis ſcabere crebro coguntur. Nonnunquam, ſi digitum admoverint, ubi veſicæ cervicem is urget, calculum ſentiunt. At, qui ſpumantem ſanguinem excreant, his in pulmone vitium eſt. Mulieri gravidæ *m* ſine modo fuſa alvus elidere partum poteſt. † Eidem ſi 73, 34.
lac

† *Aph.* v. 80. l *Aph.* iv. 79. m *Aph.* v. 34.
† Solet. *Treverius*.

lac *n* ex mammis profluit, imbecillum eſt, quod intus gerit. Duræ mammæ, ſanum illud eſſe, teſtantur. Frequens *o* ſingultus, & præter conſuetudinem continuus, jecur inflammatum eſſe, ſignificat. Si *p* tumores ſuper ulcera ſubito eſſe deſierunt, idque a tergo incidit, vel diſtentio nervorum, vel rigor timeri poteſt: at, ſi a priore parte id evenit, vel lateris acutus dolor, vel inſania expectanda eſt. Interdum etiam hujuſmodi caſum, quæ tutiſſima inter hæc eſt,
47, 14. profuſio alvi ſequitur. Si ora *q* venarum,
401, 17. ſanguinem ſolita fundere, ſubito ſuppreſſa ſunt, aut aqua inter cutem, aut tabes ſequitur. Eadem tabes ſubit, ſi in lateris *dolo-*
67, 2. *re* orta ſuppuratio intra *r* quadraginta *dies* purgari non potuit. At, ſi longa *ſ triſtitia* cum longo timore & vigilia eſt, atræ bilis morbus ſubeſt. Quibus ſæpe ex naribus fluit ſanguis, his aut lienis tumet, aut capitis dolores ſunt: quos ſequitur, ut quædam ante oculos tanquam imagines obverſentur. At, quibus magni lienes ſunt, his *t* gingivæ malæ ſunt, & os olet, aut ſanguis aliqua parte prorumpit. Quorum ſi nihil evenit,
215, 13. neceſſe eſt in cruribus mala ulcera, & ex his nigræ cicatrices fiant. Quibus cauſa doloris, neque ſenſus *u* ejus eſt, his mens laborat. Si in ventrem *x* ſanguis confluxit, ibi in pus vertitur. Si a coxis, & ab inferioribus partibus dolor in pectus tranſit, neque ullum ſignum malum acceſſit, ſuppurationis eo loco periculum eſt. Quibus ſine febre aliqua parte dolor, aut prurigo, cum

n *Aph.* V. 52. o *Aph.* VII. 17. p *Aph.* V. 65. q *Aph.* VI. 12. r *Aph.* V. 15. ſ *Aph.* VI. 23. t *De Int. Aff.* XXXIV. 9. 10. *Æg. de Re Med. L.* III. *c.* 49. u *Aph.* II. 6. x *Aph.* VI. 20.

cum rubore & calore eſt, ibi aliquid ſuppurat. Urina quoque, quæ in homine parum ſano liquida eſt, circa aures futuram aliquam ſuppurationem eſſe denunciat.

Hæc vero, cum ſine febre quoque vel latentium, vel futurarum rerum notas habeant, multo certiora ſunt, ubi febris acceſſit; atque etiam aliorum morborum tum ſigna naſcuntur. Ergo protinus inſania timenda eſt, ubi expeditior alicujus, quam ſani fuit, ſermo eſt, ſubitaque loquacitas orta eſt, & hæc ipſa ſolito audacior: aut ubi raro quis & vehementer ſpirat, venaſque concitatas habet, præcordiis duris & tumentibus. Oculorum *y* quoque frequens motus; & in capitis dolore offuſæ oculis tenebræ: vel, nullo dolore ſubſtante, ſomnus ereptus, continuataque nocte & die vigilia; vel proſtratum *z* contra conſuetudinem corpus in ventrem, ſic, ut *ipſius alvi dolor id non coegerit; item, robuſto adhuc corpore, inſolitus* dentium ſtridor, 55, 1.
inſaniæ ſigna ſunt. *Si* quid etiam abſceſſit, &, antequam ſputum prodiret, manente adhuc in corpore ſolita febre, ſubſedit, periculum affert primum furoris, deinde interitus. Auris *a* quoque dolor acutus, cum febre continua vehementique, ſæpe mentem turbat: & ex eo caſu juniores interdum intra ſeptimum diem moriuntur; ſeniores tardius: quoniam neque æque magnas febres experiuntur, neque æque inſaniunt. ita ſuſtinent, dum is affectus in pus vertatur. Suffuſæ quoque *b* ſanguine mulie-

y *Coac. Præn. III.* 331. 332. 333. z *Coac. Præn. VI.* 104. a *Coac. Præn. II.* 58. b *Aph.* V. 40.

mulieris mammæ, furorem venturum eſſe teſtantur. Quibus autem longæ *c* febre ſunt, his aut abſceſſus aliqui, aut artic lorum dolores erunt. Quorum faucibus i febre illiditur ſpiritus, inſtat his nerv rum diſtentio. Si angina ſubito *d* finita eſt in pulmonem id malum tranſit; idque ſa pe intra ſeptimum diem occidit: quod ni incidat, ſequitur, ut aliqua parte ſuppu ret. Denique, poſt alvi longam reſolutio
226,14. nem *e* tormina: poſt hæc, inteſtinorum læ vitas oritur. Poſt nimias deſtillationes, tabes *f*. Poſt lateris *g* dolorem, vitia pulmonum: poſt hæc, *h* inſania. Poſt magnos *i* fervores corporis, nervorum rigor, *aut diſ*tentio. Ubi caput *k* vulneratum *eſt*, *deli*-
51,6. rium: ubi vigilia *l* torſit, nervorum diſten-
58,30. tio: ubi vehementer venæ *m* ſupra ulcera moventur, ſanguinis profluvium erit.

Tom.II. Suppuratio vero pluribus modis excitatur
133,28. Nam ſi longæ febres ſine dolore, ſine manifeſta cauſa remanent, in aliquam parte id malum incumbit, ſed in junioribus ta tum: nam in ſenioribus ex ejuſmodi mo bo quartana fere naſcitur. Eadem ſuppuratio fit, ſi præcordia dura & dolentia ante *n* diem vigeſimum hominem non ſuſtulerunt, neque ſanguis ex naribus fluxit, maximeque in adoleſcentibus; utique, ſi inter principia aut oculorum caligo, aut capitis dolores fuerunt: ſed tum in inferioribus partibus aliquid abſcedit. At ſi præcordia tumorem *o* mollem habent, neque habere intra ſexaginta dies deſinunt, hæ-

c *Aph.* IV.44. d *Aph.* V.10. *Act.Meth.Med.* I. 17. e *Aph.* VII.23.75. f *De l.in Hom.* XXVII.I. g *Aph.* VII.11. h *Aph.* VII.12. i *Aph.* VII.13. k *Aph.* VII.14. l *Aph.* VII.18. m *Aph.* VII.21. n *Coac. Præn.* II.228. o *Coac.* II.232.

hæretque per omne id tempus febris, tum in ſuperioribus partibus fit abſceſſus: ac, ſi inter ipſa initia ſanguis e naribus non fluit, circa aures erumpit. Tom. II. 171,30. Cumque omnis longus tumor ad ſuppurationem fere ſpectet, magis eo tendit is, qui in præcordiis, quam is, qui in ventre eſt: & is, qui ſupra umbilicum, quam is, qui infra eſt. Si laſſitudinis etiam ſenſus in febre eſt, vel in maxillis, vel in articulis aliquid abſcedit. † Interdum quoque urina tenuis & cruda ſic diu fertur, ut alia ſalutaria ſigna ſint, exque eo caſu plerunque infra tranſverſum ſeptum (quod διάφραγμα Græci vocant) fit abſceſſus. Dolor pulmonis, ſi neque per ſputa, neque per cucurbitulas, neque per ſanguinis detractionem, neque per victus rationem finitus eſt, vomicas aliquas interdum excitat, aut circa vigeſimum diem, aut circa triceſimum, aut circa quadrageſimum, nonnunquam etiam circa ſexageſimum. Numerabimus autem ab eo die, quo primum febricitavit aliquis, aut inhorruit, aut gravitatem ejus partis ſenſit. Sed hæ vomicæ modo a pulmone, modo a coſtarum parte naſcuntur. Quod ſuppurat, ea parte, quam afficit, dolorem inflammationemque concitat, ipſumque calidius eſt: &, ſi in partem ſanam aliquis decubuit, onerare eam ex pondere aliquo videtur. Omnis etiam ſuppuratio, quæ nondum oculis patet, ſic deprehendi poteſt: ſi febris non dimittit, eaque interdiu levior eſt, noctu increſcit; p multus ſudor oritur; cupidi-

† *Aph.* IV. 31. p *De loc. in Hom.* XXVIII. 12.

tas tuſſiendi eſt, & pene nihil in tuſſi excreatur; oculi cavi ſunt; malæ rubent; venæ ſub lingua inalbeſcunt; in manibus fiunt adunci ungues; digiti, maximeque ſummi, calent; in pedibus *q* tumores ſunt; ſpiritus difficilius trahitur; cibi faſtidium eſt; puſtulæ toto corpore oriuntur. Quod ſi protinus initio dolor & tuſſis fuit, & ſpiritus difficultas, vomica vel ante vel circa vigeſimum diem erumpet. Si ſerius iſta cœperint, neceſſe eſt quidem increſcant, ſed quo minus cito adfuerint, eo tardius ſolventur. Solent etiam in gravi morbo
55, 6. pedes cum digitis unguibuſque nigreſcere. quod ſi non eſt mors conſecuta, & *reliquum* corpus convaluit, pedes tamen *decidunt*.

CAP. VIII.

Quæ notæ in quoque morbi genere vel ſpem vel pericula oſtendant.

SEQUITUR, ut in quoque morbi genere proprias notas explicem, quæ ſpem, vel periculum oſtendant. Ex veſica dolenti, ſi purulenta *a* urina proceſſit,
Tom. II. inque eo læve & album ſubſedit, metum de-
142, 2. trahit. In pulmonis morbo, ſi ſputo *b* ipſo levatur dolor, quamvis id purulentum eſt, tamen, ſi æger facile ſpirat, facile excreat, morbum ipſum non difficulter fert, poteſt ei ſecunda valetudo contingere. Neque inter initia terreri convenit, ſi protinus ſputum miſtum eſt rufo quodam ſanguine, dummodo ſtatim ſedetur. Laterum *c* dolores,

q *De loc. in Hom.* XXVIII. 8. a *Præn.* XIX. 11. b *Præn.* XIII. 16. *Præd.* II. XII. 2. c *Aph.* V. 15.

lores, ſuppuratione facta, deinde intra
quadrageſimum diem purgata, finiuntur. *62, 15.*
Si in jocinore vomica eſt, & ex ea fer-
tur pus purum *d* & album, ſalus ei facilis. 71, 13.
Id enim malum in tunica eſt. Ex ſuppu-
rationibus vero hæ tolerabiles ſunt, quæ
in *e* exteriorem partem feruntur, & acuun-
tur. At ex his, quæ intus *f* procedunt,
hæ leviores, quæ concluſæ cutem non af-
ficiunt, eamque & ſine dolore & ejuſdem
coloris, cujus reliquæ partes ſunt, ſinunt
eſſe. Pus *g* quoque, quacumque parte erum-
pit, ſi eſt læve, album & unius modi, ſine 410, 34.
ullo metu eſt; &, quo effuſo, febris proti-
nus conquievit, deſieruntque urgere cibi fa-
ſtidium & potionis deſiderium. Si quan-
do etiam ſuppuratio deſcendit in crura,
ſputumque ejuſdem factum pro rufo puru-
lentum eſt, periculi minus eſt. At in ta-
be ejus, qui *ſalvus futurus eſt, ſputum* eſſe
debet album, *h* æquale, totum, ejuſdem-
que coloris, ſine pituita: eique etiam ſi-
mile eſſe oportet, ſi quid in nares a capi-
te deſtillat. Longe optimum eſt, *i* febrem
omnino non eſſe: ſecundum eſt, tantillam
eſſe, ut neque tantulum cibum impediat, *Tom. II.*
neque crebram ſitim faciat. Alvus *k* in hac 146, 1.
valetudine ea tuta eſt, quæ quotidie coa- 230, 25.
cta, eaque convenientia his, quæ aſſumun-
tur, reddit. Corpus id, quod minime te-
nue, maximeque lati *l* pectoris atque ſetoſi
eſt, cujuſque cartilago exigua, & carnoſa
eſt. Super tabem ſi mulieri quoque ſuppreſſa
menſtrua fuerunt, & circa pectus atque

E 2 ſcapu-

d *Aph.* VII. 45. e *Præn.* VII. 3. f *Præn.* VII. 5. g *Præn.* VII. 6. h *Prædict.* II. XII. 2. i *Præd.* II. XII. 4. k *Præd.* II. XII. 5. l *Præd.* II. XII. 7.

ſcapulas dolor manſit, ſubitoque *m* ſanguis
erupit, levari morbus ſolet: nam & tuſſis
minuitur, & ſitis atque febriculæ deſinunt.
Sed iiſdem *n* fere, niſi redit ſanguis, vomica
erumpit: quæ quo cruentior, eo melior eſt.
Aqua autem inter cutem minime terribilis
161,5. eſt, quæ nullo antecedente morbo cœpit:
deinde, quæ longo morbo ſupervenit; uti-
que, ſi firma *o* viſcera ſunt; ſi ſpiritus faci-
lis; ſi nullus dolor; ſi ſine calore corpus eſt;
æqualiterque in extremis partibus macrum
eſt; ſi venter mollis; ſi nulla *p* tuſſis; nulla
ſitis; ſi lingua, ne per ſomnum quidem, ina-
reſcit; ſi cibi cupiditas eſt; ſi venter medica-
mentis movetur; ſi per ſe * excernit *mollia &*
figurata; ſi non extenuatur; ſi urina, *& vini*
mutatione, & epotis aliquibus medicamen-
tis mutatur; ſi corpus ſine laſſitudine eſt, &
motum facile ſuſtinet: ſiquidem in quo o-
mnia hæc ſunt, is ex toto tutus eſt: in quo
plura ex his ſunt, is in bona ſpe eſt. Articu-
lorum vero vitia, ut podagræ chiragræque,
73,7. ſi juvenes *q* tentarunt, neque callum indu-
runt, ſolvi poſſunt: maximeque *r* tormini-
bus leniuntur, & ſi quocumque modo ven-
73,16. ter fluit. Item morbus *ſ* comitialis ante pu-
bertatem ortus, non ægre finitur. Et, in
quo ab una parte corporis venientis acceſſio-
nis ſenſus incipit, optimum eſt a manibus
pedibuſve initium fieri: deinde, a lateribus:
peſſimum inter hæc, a *t* capite. Atque in
his quoque ea maxime proſunt, quæ per
dejectiones excernuntur. Ipſa autem deje-
73,25. ctio ſine ulla noxa eſt, quæ ſine febre eſt;
ſi ce-

m *II. Præd.* xiv. 3. n *II. Præd.* xiv. 6. 7. o *II. Præd.* xi. 6. p *II. Præd.* xi. 16. * *Aph.* vii. 29. q *II. Præd.* xv. 6. 7. 8. r *II. Præd.* xv. 4. ſ *II. Præd.* xvi. 1. *Aph.* v. 7. t *II. Præd.* xvi. 7.

ſi celeriter deſinit ; ſi contrectato ventre
nullus motus ejus ſentitur ; ſi extremam al-
vum ſpiritus ſequitur . Ac ne tormina qui- 224.
dem periculoſa ſunt , ſi ſanguis & ſtrigmen-
ta *deſcendunt* , dum febris cæteræque acceſ-
ſiones hujus morbi abſint : adeo ut etiam
gravida *u* mulier , non ſolum conſervari
poſſit, ſed etiam partum reſervare . Prodeſt-
que in hoc morbo , ſi jam ætate aliquis
proceſſit . Contra , inteſtinorum *x* lævitas 226.
facilius a teneris ætatibus depellitur . uti-
que, ſi ferri urina, & ali cibo corpus inci-
pit . Eadem ætas prodeſt & in coxæ dolore,
& humerorum , & in omni reſolutione ner-
vorum . Ex quibus coxa , ſi ſine torpore eſt ,
ſi leviter friget , quamvis magnos dolores
habet , tamen & facile & mature ſanatur:
reſolutumque membrum , ſi nihilo minus
alitur , fieri ſanum poteſt . Oris reſolutio
etiam, alvo cita finitur . Omniſque dejectio
y lippienti prodeſt . At varix z ortus , vel 368,
per ora venarum ſubita profuſio ſanguinis , 28.
vel tormina , inſaniam tollunt . Humero- 348,
rum *a* dolores , qui ad ſcapulas vel manus 15.
tendunt , vomitu atræ bilis ſolvuntur . Et
quiſquis dolor deorſum tendit, *ſanabilior* eſt. 76, 5.
Singultus *b* ſternutamento finitur . Longas
dejectiones *c* ſupprimit vomitus. Mulier ſan- 32, 19.
guinem vomens, *d* profuſis menſtruis , li- 202,
beratur . Quæ menſtruis *e* non purgatur, ſi 33.
ſanguinem ex naribus fudit , omni pericu-
lo vacat . Quæ locis laborat , aut difficul-
ter *f* partum edit , ſternutamento levatur .
Cui calor & *g* tremor eſt, ſaluti delirium eſt.

u *II. Præd.* xxx. 14. x *II. Præd.* xxxi. 12. 15. 16. y *Aph.* vi. 17. z *Aph.* vi. 21. a *II. Præd.* xliv. 2. b *Aph.* vi. 13. c *Aph.* vi. 15. d *Aph.* v. 32. e *Aph.* v. 33. f *Aph.* v. 35. g *Aph.* vi. 26.

Lienoſis bono *h* tormina ſunt. Denique, *ipſa* febris, quod maxime mirum videri poteſt,
139,18. ſæpe præſidio eſt. Nam & *i* præcordiorum dolores, ſi ſine inflammatione ſunt, finit; & in jocinoris *k* dolore ſuccurrit; & nervorum diſtentionem *l* rigoremque, ſi poſtea cœpit, ex toto tollit; & ex difficultate urinæ
74,28. morbum tenuioris inteſtini ortum, ſi urinam per calorem movet, levat. At dolores capitis, quibus oculorum caligo, & rubor cum quadam frontis prurigine accedunt, ſanguinis *m* profuſione, vel fortuita, vel etiam petita, ſummoventur. Si capitis, ac frontis *n* dolores ex vento, vel frigore, aut æſtu ſunt, gravedine & ſternutamentis finiuntur. Febrem autem *o* ardentem, *quam* Græci καυσώδη vocant, ſubitus horror exſolvit. Si in febre aures *p* obtuſæ ſunt, ſi ſanguis e naribus fluxit, aut venter reſolutus eſt, illud malum deſinit ex toto. Nihil plus adverſus *q* ſurditatem, quam bilioſa alvus poteſt. Quibus in fiſtula *r* urinæ mi-
325,8. nuti abſceſſus, quos φύματα Græci vocant, eſſe cœperunt; iis, ubi pus ea parte profluxit, ſanitas redditur. Ex quibus cum pleraque per ſe proveniant, ſcire licet, inter ea, quæ ars adhibet, naturam plurimum poſſe. Contra, ſi caput in febre continenti dolet, neque quicquam remittit, malum atque mortiferum eſt: maximeque id periculum eſt pueris, a ſeptimo anno ad quartumdecimum. In pulmonis morbo, ſi ſputum primis diebus non fuit, deinde a ſepti-
56,3. mo die cœpit, & ultra ſeptimum manſit, pericu-

h *Aph.* VI. 48. i *Aph.* VI. 40. k *Aph.* VII. 52. l *Aph.* IV. 57. m *Aph.* VI. 10. *II. Præd.* XXXVI. 5. n *II. Præd.* XXXVI. 8. o *Aph.* IV. 58. p *Aph.* IV. 60. q *Aph.* IV. 28. r *Aphor.* IV. 82.

periculoſum eſt; quantoque magis mixtos, 56,4
neque inter ſe diductos colores habet, tanto deterius. Et tamen nihil pejus eſt, quam ſincerum id edi, ſive ruſum eſt, ſive cruentum, ſive [s] album, ſive glutinoſum, ſive *pallidum*, ſive ſpumans: nigrum [t] tamen peſſimum eſt. In eodem morbo periculoſa ſunt, tuſſis, deſtillatio; etiam, quod alias ſalutare habetur, [u] ſternutamentum. Periculoſiſſimumque eſt, ſi hæc ſecuta ſubita [x] de- 72,3.
jectio eſt. Fere vero, quæ in pulmonis, eadem in lateris doloribus, & mitiora ſigna, & aſperiora eſſe conſuerunt. Ex jocinore ſi 67,3.
pus [y] cruentum exit, mortiferum eſt. At ex ſuppurationibus hæ [z] peſſimæ ſunt, quæ intus tendunt, ſic ut exteriorem quoque cutem decolorent: ex his deinde, quæ in exteriorem partem prorumpit; tum quæ maximæ, quæque planiſſimæ ſunt. Quod ſi, ne rupta quidem vomica, vel pure extrinſecus emiſſo, febris quievit, aut quamvis *quieverit, tamen repetit, item, ſi ſitis eſt, ſi cibi faſtidium, ſi venter liquidus, ſi pus eſt lividum & pallidum*, ſi nihil æger excreat niſi pituitam ſpumantem, periculum certum eſt. Atque ex his quidem ſuppurationibus, quas pulmonum morbi concitarunt, fere ſenes moriuntur: ex cæteris juniores. At in tabe ſputum mixtum purulentum, febris aſſidua, quæ & cibi tempora eripit, & ſiti affligit, in corpore tenui periculum ſubeſſe teſtatur. Si quis etiam in eo morbo diutius traxit, ubi capilli [a] fluunt; ubi urina quædam [b] araneis ſimilia ſuperſi-

s *Præn.* XIII.6. t *Præn.* XIII.8. u *Aph.* VI.16. *Coac. Præn.* III.174. *Præn.* XIII.10. x *Aphor.* V.12. y *Aph.* VII.45. z *Præn.* VII. a *Aph.* V.11. b *Præn.* XII.1. *Coac. Præn.* V.49.

168, 5. dentia oſtendit; atque in ſputis odor *c* foedus eſt; maximeque, ubi poſt hæc orta
71, 10. dejectio eſt, protinus moritur: utique, ſi tempus *d* autumni eſt: quo fere, qui cætera parte anni traxerunt, reſolvuntur. Item, pus expuiſſe in hoc morbo, deinde ex toto ſpuere *e* deſiiſſe, mortiferum eſt. Solet etiam in adoleſcentibus is morbus, ex vomica, fiſtulave oriri. qui non facile ſaneſcunt, niſi ſi multa ſigna bonæ valetudinis ſubſecuta ſunt. Ex reliquis *f* vero minime facile ſanantur virgines, aut eæ mulieres, quibus ſupervenit tabes, quod menſtrua ſuppreſſa ſint. Cui vero ſano *g* ſubitus dolor capitis ortus eſt, dein ſomnus oppreſſit, ſic ut ſtertat, neque expergiſcatur, intra *ſeptimum* diem pereundum eſt: magis ſi, *cum*
54, 20. alvus cita non anteceſſerit, palpebræ dormientis non coeunt, ſed album oculorum apparet. Quos tamen † ita mors ſequitur, ſi id malum non eſt febre diſcuſſum. At *h* aqua inter cutem, ſi ex acuto morbo cœpit, ad ſanitatem raro perducitur: utique, ſi contraria his, quæ ſupra poſita ſunt, ſubſequuntur. Æque in ea quoque tuſſis *i* ſpem tollit: item, ſi ſanguis ſurſum *k* deorſumve erupit, & aqua medium corpus implevit. Quibuſdam etiam in hoc morbo *l* tumores oriuntur, deinde deſinunt, deinde rurſus aſſurgunt. Hi quidem tutiores ſunt, quam qui ſupra comprehenſi ſunt, ſi attendunt: ſed fere fiducia ſecundæ valetudinis opprimuntur. Illud jure aliquis mirabitur, quomodo quædam ſimul & affligant noſtra

c *Aph.* V. 11. d *Aph.* III. 10. e *Aphor.* VII. 16. 78. f *II. Præd.* XIII. 5. g *Aph.* VI. 51. † cita *vel* certa, *lego*. h *Præn.* VIII. 1. i *Aph.* VI. 35. VII. 47. k *II. Præd.* XI. 30. l *II. Præd.* XI. 33.

noſtra corpora, & parte aliqua tueantur. Nam, ſive aqua inter cutem quem implevit, ſive in magno abſceſſu *m* multum puris coiit, ſimul id omne effudiſſe, æque mortiferum eſt, ac ſi quis ſani corporis vulnere factus exanguis eſt. Articuli vero cui ſic dolent, ut ſuper eos ex callo quædam tubercula in- 68, 23.
nata ſint, nunquam liberantur: quæque eorum vitia vel in *n* ſenectute cœperunt, vel in ſenectutem ab adoleſcentia pervenerunt, ut aliquando leniri poſſunt, ſic nunquam ex toto finiuntur. Morbus quoque comitialis poſt annum quintum & vigeſimum ortus ægre curatur: multoque ægrius is, qui 68, 27.
poſt quadrageſimum annum cœpit; adeo ut in ea ætate * aliquid in natura ſpei, vix 68, 26.
quicquam in medicina ſit. In eodem morbo, ſi ſimul totum *o* corpus afficitur, neque ante in partibus aliquis venientis mali ſenſus eſt, ſed homo ex improviſo con- 172, 9.
cidit, cujuſcumque is ætatis eſt, vix ſaneſcit: ſi vero aut mens læſa eſt, aut nervorum facta reſolutio, medicinæ locus non eſt. Dejectionibus *p* quoque ſi febris acceſſit; 68, 34.
ſi inflammatio jocinoris, aut præcordiorum, aut ventris; ſi immodica ſitis; ſi longius tempus; ſi alvus varia; ſi cum dolore eſt, etiam mortis periculum ſubeſt: maximeque, ſi inter hæc tormina vetera eſſe cœperunt. Iſque morbus maxime *q* pueros abſumit uſque ad annum decimum: cæteræ ætates facilius ſuſtinent. Mulier *r* quoque gravida ejuſmodi caſu rapi poteſt: atque, etiamſi ipſa convaluit, partum tamen per- 61, 34.
dit.

m *Aph.* VI. 27. n *II. Præd.* XV. 2. * *Aph.* II. 45. o *II. Præd.* XV 14. p *II. Præd.* XXX. 3. 4. q *II. Præd.* XXX. 10. r *II. Præd.* XXX. 14.

dit. Quin etiam tormina ſ ab atra bile ori mortifera ſunt: aut ſi ſub his, extenuat jam corpore, ſubito nigra alvus profluxit. At inteſtinorum t lævitas periculoſior eſt ſi frequens dejectio eſt; ſi venter omnibu horis & cum ſono & ſine hoc profluit; ſi ſi militer noctu & interdiu; ſi, quod excerni tur, aut crudum eſt, aut nigrum, &, præte id, etiam læve, & mali odoris; ſi ſitis urget; ſi poſt potionem urina non redditur (quod evenit, quia tunc liquor omnis non in veſicam, ſed in inteſtina deſcendit;) ſi os exulceratur; ſi rubet facies, & quaſi maculis quibuſdam colorum omnium diſtinguitur; ſi venter eſt quaſi fermentatus, pinguis atque rugoſus; ſi & cibi cupiditas *non eſt*. Inter quæ cum evidens mors ſit, *multo evidentior* eſt, ſi jam in longinquum quoque id vitium eſt: maxime etiam, ſi in corpore ſenili eſt. Si vero in tenujore inteſtino morbus eſt, † vomitus, ſingultus, nervo-
221,29. rum diſtentio, delirium, mala ſunt. At in morbo arquato, u durum fieri jecur, perницioſiſſimum eſt. Quos lienes x male habent, ſi tormina prehenderunt, deinde conversi ſunt vel in aquam inter cutem, vel in inteſtinorum lævitatem, vix ulla medicina pe-
70,7. riculo ſubtrahit. Morbus inteſtini tenujoris ex urinæ y difficultate, niſi febre reſolutus eſt, intra ſeptimum diem occidit. Mulier z ex partu, ſi cum febre vehementibus etiam & aſſiduis capitis doloribus premitur, in periculo mortis eſt. Si dolor atque inflammatio eſt in his partibus, quibus viſcera con-

ſ *Aph.* IV. 24. t *II. Præd.* XXXI. 2. 3. 4. † *Aph.* VII. 10. u *Aph.* VI. 42. x *Aph.* VI. 43. y *Aph.* VI. 44. z *Aph.* V. 55.

continentur, frequenter ſpirare, ſignum malum eſt. Si ſine cauſa longus dolor capitis eſt, & in cervices ac ſcapulas tranſit, rurſuſque in caput revertitur, aut a capite ad cervices ſcapulaſque pervenit, pernicioſus eſt: niſi vomicam aliquam excitat, ſic, ut pus * extuſſiatur; aut niſi ſanguis ex aliqua parte prorumpit; aut niſi in capite multa porrigo, totove corpore puſtulæ ortæ ſunt. Æque magnum malum eſt, ubi torpor *a* atque prurigo pervagantur, modo per totum caput, modo in parte; aut ſenſus alicujus ibi quaſi frigoris eſt, eaque ad ſummam quoque linguam perveniunt. Et, cum in iiſdem ex abſceſſibus auxilium ſit, eo tamen difficilior ſanitas eſt, quo minus ſæpe ſub his malis illi ſubſequuntur. In coxæ *b* vero doloribus, ſi vehemens torpor eſt, frigeſcitque crus & coxa, alvuſque niſi coacta non reddit, idque, quod excernitur, mucoſum eſt, jamque ætas ejus hominis quadrageſimum annum exceſſit, is morbus erit longiſſimus, minimumque annuus; neque finiri poterit, niſi aut vere, aut † autumno. Difficilis æque curatio eſt, in eadem ætate, ubi humerorum dolor *c* vel ad manus pervenit, vel ad ſcapulas tendit, torporemque & dolorem creat, neque bilis vomitu levata eſt. Quacunque vero parte corporis membrum aliquod reſolutum eſt, ſi neque *d* movetur, & emacreſcit, in priſtinum habitum non revertitur; eoque minus, quo vetuſtius *e* id vitium eſt, & quo magis in corpore ſenili eſt. Omnique reſolutioni nervorum ad medicinam 39, 24.
non

* *Cael. Aurelian. Acut. Morb.* II. 16. a *II. Præd.* XXXVII. b *II. Præd.* xlv. 2. *ad* 8. † *ex Hippocrate.* c *II. Præd.* xlv. 1. 2. d *II Præd.* xlII. 8. e *II. Præd.* xlIII. 2. 3.

178,32. non idonea tempora ſunt hiems *f* & autu-
mnus : aliquid ſperari poteſt vere & æſtate.
Iſque morbus mediocris † vix * ſanatur, ve-
hemens ſanari non poteſt.. Omnis etiam do-
178,18. lor minus medicinæ paret, qui ſurſum *g* pro-
69,26. cedit. Mulieri *h* gravidæ ſi ſubito mammæ
emacuerunt, abortus periculum eſt. Quæ
neque *i* peperit, neque gravida eſt, ſi lac ha-
147,7. bet, a menſtruis defecta eſt. Quartana *k*
æſtiva, brevis : autumnalis fere longa eſt;
maximeque, quæ cœpit hieme appropin-
quante. Si ſanguis *l* profluxit, deinde ſecu-
ta eſt dementia cum diſtentione nervorum,
periculum mortis eſt. Itemque, ſi medica-
mentis *m* purgatum, & adhuc inanem, ner-
vorum diſtentio oppreſſit : aut ſi *in magno*
dolore, extremæ partes frigent. *Neque is*
ad vitam *n* redit, qui ex ſuſpendio, ſpu-
mante ore, detractus eſt. Alvus *o* nigra,
ſanguini atro ſimilis, repentina, ſive cum
febre, ſive etiam ſine hac eſt, pernicioſa eſt.

CAP. IX.

De Morborum curationibus.

COGNITIS indiciis, quæ nos vel ſpe conſolentur, vel metu terreant, ad curationes morborum tranſeundum eſt. Ex his quædam communes ſunt, quædam propriæ. Communes, quæ pluribus morbis opitulantur. Propriæ, quæ ſingulis. Ante de communibus dicam. Ex quibus tamen quædam non ægros ſolum, ſed ſanos quoque ſuſtinent, quædam in adverſa tantum valetudine adhibentur.

Omne

f *II. Præd.* xliii. 4. † *Aph.* ii. 42. * *Aretæus de Morb. Diuturn.* i. 7. g *II. Præd.* xlvi. 9. h *Aph.* v. 37. i *Aph.* v. 39. k *Aph.* ii. 25. l *Aph.* v. 3. m *Aph.* v. 4. n *Aph.* ii. 43. o *Aph.* iv. 21.

Omne vero auxilium corporis, aut demit aliquam materiam, aut adjicit, aut evocat, aut reprimit, aut refrigerat, aut calefacit, ſimulque aut durat, aut mollit. *Quædam* non uno modo tantum, ſed etiam duobus inter ſe non contrariis adjuvant. *Demitur* materia, ſanguinis detractione, cucurbitula, dejectione, vomitu, frictione, geſtatione, omnique exercitatione corporis, abſtinentia, ſudore. De quibus protinus dicam.

CAP. X.

De Sanguinis detractione per venas. a

SANGUINEM, inciſa vena, mitti novum non eſt: ſed nullum pene morbum eſſe, in quo non mittatur, novum eſt. Item, mitti junioribus, & fœminis uterum non gerentibus, vetus eſt. In pueris *b* vero idem experiri, & in ſenioribus, & in gravidis quoque mulieribus, vetus non eſt. Siquidem antiqui, primam ultimamque ætatem ſuſtinere non poſſe hoc auxilii genus judicabant; perſuaſerantque ſibi, mulierem gravidam, quæ ita curata eſſet, *c* abortum eſſe facturam. Poſtea vero uſus oſtendit, nihil ex his eſſe perpetuum, aliaſque potius obſervationes adhibendas eſſe, ad quas dirigi curantis conſilium debeat. Intereſt enim, non quæ ætas ſit, neque quid in corpore intus geratur, ſed quæ vires ſint. Ergo, ſi juvenis imbecillus eſt; aut ſi mulier, quæ gravida non eſt, parum valet, male ſanguis mittitur. emoritur enim vis, ſiquæ ſupererat, hoc

a *Actuar. M.M.III.* 1. b *Actuar. M.M. III.* 8. c *Aphor.* v. 31.

hoc modo erepta. At firmus puer, & robuſtus ſenex, & gravida mulier valens, tuto ſic curantur. Maxime tamen in his medicus imperitus falli poteſt: quia fere minus roboris illis ætatibus ſubeſt. Mulierique prægnanti poſt curationem quoque viribus opus eſt, non tantum ad ſe, ſed etiàm ad partum ſuſtinendum. Non, quicquid aut intentionem animi, aut prudentiam exigit, protinus ejiciendum eſt; cum præcipua in hoc ars ſit, quæ non annos numeret, neque conceptionem ſolam videat,
120, 8. ſed vires *d* æſtimet, & ex eo colligat, poſſit
131, 2. nec ne ſupereſſe, quod vel puerum, *vel ſenem*, vel in una muliere duo *corpora ſimul* ſuſtineat. Intereſt etiam inter *valens corpus*, & obeſum; inter tenue, & infirmum. Tenujoribus magis ſanguis, plenioribus magis caro abundat. Facilius itaque illi detractionem ejuſmodì ſuſtinent: celeriuſque ea, qui nimium eſt pinguis, affligitur. Ideoque vis corporis melius ex venis, quam ex ipſa * ſpecie æſtimatur.

Neque ſolum hæc conſideranda ſunt, ſed etiam morbi genus quod ſit: utrum ſuperans, an deficiens materia læſerit: corruptum corpus ſit, an integrum. Nam ſi materia vel deeſt, vel integra eſt, iſtud alienum eſt. At ſi vel copia ſui male habet, vel corrupta eſt, nullo modo melius ſuccurritur. Ergo vehemens febris, ubi rubet corpus, plenæque venæ tument, ſangui-
178,21. nis detractionem requirit: item viſcerum
194, 2. morbi, † nervorumque reſolutio, & rigor, & diſten-

d *Soran. Epheſ. Iſag. c.* 23. * *Cicero in Oratore c.* 2. † *Patin. ad Celſum pag.* 238.

diſtentio : quicquid denique fauces difficul- 196,21.
tate ſpiritus ſtrangulat ; quicquid ſubito
ſupprimit vocem ; quiſquis intolerabilis do-
lor eſt ; & quacumque de cauſa ruptum ali-
quid intus atque colliſum eſt : item malus
corporis habitus ; omneſque acuti morbi ,
qui modo , ut ſupra dixi , non infirmitate ,
ſed onere nocent.

Fieri tamen poteſt , ut morbus quidem
id deſideret , corpus autem vix pati poſſe
videatur : ſed , ſi nullum tamen appareat
aliud auxilium , periturusque ſit , qui labo-
rat , niſi temeraria quoque via fuerit adju-
tus , in hoc ſtatu boni medici eſt oſtendere ,
quam nulla ſpes ſine ſanguinis detractione
ſit ; faterique , quantus in hac ipſa re metus
ſit : & tum demum , ſi exigatur , ſanguinem
mittere . De quo dubitare in ejuſmodi re
non oportet . ſatius eſt enim anceps auxi-
lium experiri , quam nullum . *Idque maxi-* 178,
me fieri debet, *ubi nervi reſoluti ſunt* ; *ubi* 19,29.
ſubito aliquis obmutuit, *ubi angina* [e] *ſtran-* 196,21.
gulatur ; *ubi prioris febris acceſſio pene*
confecit , *paremque ſubſequi veriſimile eſt* ,
neque eam videntur ſuſtinere ægri vires
poſſe.

Cum ſit autem minime crudo ſanguis
mittendus , tamen ne id quidem perpetuum
eſt . neque enim ſemper concoctionem res
expectat. Ergo , ſi ex ſuperiore parte aliquis 203,20.
decidit , ſi contuſus eſt , ſi ex aliquo ſubito 204,9.
caſu ſanguinem vomit , quamvis paulo ante
ſumpſit cibum , tamen protinus ei demen-
da materia eſt , ne , ſi ſubſederit , corpus af-
fligat.

e l. Epid. VI. 26.

ſligat. Idemque etiam in aliis caſibus re-
pentinis, qui ſtrangulabunt, dictum erit.
At, ſi morbi ratio patiatur, tum demum
nulla cruditatis ſuſpicione remanente id fiet.
Ideoque ei rei videtur aptiſſimus adverſæ
valetudinis dies ſecundus, aut tertius. Sed
ut aliquando etiam primo die ſanguinem
mittere neceſſe eſt, ſic nunquam utile poſt
diem quartum eſt, cum jam ſpacio ipſo ma-
teria vel exhauſta eſt, vel corpus corru-
pit; ut detractio imbecillum id facere poſ-
ſit, non poſſit integrum. Quod ſi vehemens
febris urget, in ipſo impetu ejus ſanguinem
Tom. II. mittere, hominem jugulare eſt. expectan-
139, 4. da ergo intermiſſio eſt: ſi non *decedit, cum*
creſcere deſiit: ſi neque *remiſſio ſperatur*,
tunc quoque, quamvis pejor, ſola tamen
occaſio non omittenda eſt.

Fere etiam iſta medicina, ubi neceſſaria
eſt, in biduum dividenda eſt. Satius eſt
enim, primum levare ægrum, deinde per-
purgare, quam ſimul omni vi effuſa for-
taſſe præcipitare. Quod ſi in cura quoque
aquæ, quæ inter cutem eſt, ita reſpondet;
quanto magis neceſſe eſt in ſanguine re-
ſpondeat?

Mitti vero is debet, ſi totius corporis
cauſa ſit, ex brachio: ſi partis alicujus, ex
ea ipſa parte, aut certe quam proxima; quia
Tom. II. non ubique mitti poteſt, ſed in temporibus,
103, 1. in brachiis, juxta talos. Neque ignoro,
quoſdam dicere, quam longiſſime f ſangui-
nem inde, ubi lædit, eſſe mittendum; ſic
enim averti materiæ curſum; at illo modo
in

f *De Nat. Hum.* XXII. 4. *De Venis* XIII. 6.

in idipſum, quod gravatur, evocari. Sed idipſum falſum eſt. proximum enim locum primo exhaurit: ex ulterioribus autem eatenus ſanguis ſequitur, quatenus emittitur: ubi is ſuppreſſus eſt, quia non trahitur, ne venit quidem. Videtur tamen uſus ipſe docuiſſe, ſi caput † fractum eſt, ex brachio potius ſanguinem mittendum eſſe: ſi quod in humero * vitium eſt, ex altero brachio. credo, quia ſi quid parum ceſſerit, opportuniores hæ partes injuriæ ſunt, quam quæ jam male habent. Avertitur quoque interdum ſanguis, ubi alia parte prorumpens, alia emittitur. definit enim fluere qua nolumus, inde objectis quæ prohibeant, alio dato itinere.

Mittere autem ſanguinem cum ſit expeditiſſimum, uſum habenti; tamen ignaro difficillimum eſt. Juncta enim eſt vena arteriis, his nervi. Ita, ſi nervum ſcalpellus attigit, ſequetur nervorum *g* diſtentio, eaque hominem crudeliter conſumit. At arteria *h* inciſa neque coit, neque ſaneſcit: interdum etiam, ut ſanguis vehementer erumpat, efficit. Ipſius quoque venæ, ſi forte præciſa eſt, capita comprimuntur, neque ſanguinem emittunt. At ſi timide ſcalpellus demittitur, ſummam cutem lacerat, neque venam incidit. Nonnunquam etiam ea latet, neque facile reperitur. ita multæ res id difficile inſcio faciunt, quod perito facillimum eſt.

Tom. II. 102, 10.

283, 24.

Incidenda ad medium vena eſt. Ex qua cum ſanguis erumpit, colorem ejus habitumque

F

† *Quidam vir doctus l.* tactum * *Aph.* VI. 22. g *De Morb.* III. 32. h *Aph.* VI. 18. 19. I. *De Morb.* VII. 21.

289, 7. tumque oportet attendere. Nam ſi is craſſus & niger eſt, vitioſus eſt; ideoque utiliter effunditur: † ſi rubet & pellucet, integer eſt; eaque miſſio ſanguinis adeo non prodeſt, ut etiam noceat, protinuſque is ſupprimendus eſt. Sed id evenire non poteſt ſub eo medico, qui ſcit ex quali corpore ſanguis mittendus ſit. Illud magis fieri ſolet, ut æque niger aſſidue primo die profluat. quod quamvis ita eſt, tamen ſi jam ſatis fluxit, ſupprimendus eſt: ſemperque ante finis faciendus eſt, quam * anima deficiat.

Deligandumque brachium, ſuperimpoſito expreſſo ex aqua frigida penicillo; & poſtero die adverſo medio digito vena fricanda, ut recens coitus ejus reſolvatur, iterumque ſanguinem fundat. Sive autem primo, ſive ſecundo die ſanguis, qui craſſus & niger initio fluxerat, & rubere, & pellucere cœpit, ſatis materiæ detractum eſt, atque quod ſupereſt, ſincerum eſt: ideoque protinus brachium deligandum, habendumque ita eſt, donec valens cicatricula ſit, quæ celerrime in vena confirmatur.

CAP. XI.

De Sanguinis detractione per Cucurbitulas.

CUCURBITULARUM a vero duo genera ſunt: æneum, & corneum. Ænea, altera parte patet; altera, clauſa eſt. Tom.II. 142, 8. Cornea, altera parte æque patens, altera foramen habet exiguum. In æneam linamen-

† *Caſaub. in Athenæum Animadv. L. 1. c. 20. pag. 60.* * *Soran. Epheſius Iſagog. 1. cap. 22.* a *Proſp. Alpin. de Medic. Ægypt. III. 13.*

mentum ardens conjicitur, ac ſi os ejus corpori aptatur, imprimiturque, donec inhæreat. Cornea, per ſe corpori imponitur; deinde, ubi ea parte, qua exiguum foramen eſt, ore ſpiritus adductus eſt, ſuperque cera cavum id clauſum eſt, æque inhæreſcit. Utraque non ex his tantum materiæ generibus, ſed etiam ex quolibet alio recte fit. Ac ſi cætera defecerunt, caliculus quoque aut pultarius, oris compreſſioris, ei rei commode aptatur. Ubi inhæſit, ſi conciſa ante ſcalpello cutis eſt, ſanguinem extrahit: ſi integra eſt, ſpiritum. Ergo ubi materia, quæ intus eſt, lædit, illo modo: ubi inflatio, hoc imponi ſolet.

Uſus autem cucurbitulæ præcipuus eſt, ubi non in toto corpore, ſed in parte aliqua vitium eſt, quam exhauriri ad confirmandam valetudinem ſatis eſt. Idque ipſum teſtimonium eſt, *etiam ſcalpello ſanguinem, ubi membro ſuccurritur, ab ea potiſſimum parte, quæ jam læſa eſt, eſſe mittendum:* quod nemo cucurbitulam diverſæ parti im- 233,34. ponit, niſi cum profuſionem ſanguinis eo avertit; ſed ei ipſi, quæ dolet, quæque liberanda eſt.

Opus eſſe cucurbitula poteſt in morbis longis (quamvis & iis jam ſpacium aliquod acceſſit) ſive corrupta materia, ſive ſpiritu male habente. In acutis quoque quibuſdam, ſi levari corpus debet, & ex vena ſanguinem mitti, vires non patiuntur, Idque auxilium ut minus vehemens, ita magis tutum; neque unquam periculoſum

 eſt,

eſt, etiamſi in medio febris impetu, etiamſi in cruditate adhibetur. Ideoque ubi ſanguinem mitti opus eſt, ſi inciſa vena præceps periculum eſt, aut nobili in parte corporis vitium eſt, etiam huc potius confugiendum eſt. cum eo tamen, ut ſciamus, hic ut nullum periculum, ita levius præſidium eſ-
232,15. ſe; nec poſſe vehementi *b* malo, niſi æque vehemens auxilium ſuccurrere.

CAP. XII.
De Dejectione.

DEJECTIONEM autem antiqui variis medicamentis, crebraque alvi ductione in omnibus fere morbis *moliebantur*: dabantque aut nigrum veratrum, *aut* filiculam, aut ſquamam æris, quam λεπίδα χαλκοῦ Græci vocant; aut lactucæ marinæ † lac, cujus gutta pani adjecta abunde purgat; aut lac vel aſininum, vel bubulum, vel caprinum, eique ſalis paulum adjiciebant, decoquebantque id, &, ſublatis his, quæ coierant, quod quaſi ſerum ſupererat, bibere cogebant.

241,25. Sed medicamenta ſtomachum fere lædunt. Ideoque omnibus catharticis aloë miſcenda eſt. Alvus ſi vehementius fluit, aut ſæpius ducitur, hominem infirmat. Ergo nunquam in adverſa valetudine medicamentum ejus rei cauſa recte datur, niſi ubi is morbus ſine febre eſt. Ut cum veratrum nigrum, aut atra bile vexatis, aut cum
87,13. *a* triſtitia inſanientibus, aut iis, quorum
177,33. nervi parte aliqua reſoluti ſunt, datur. At, ubi

b *De Arte* XIII. 16. *Eraſm. Adag.* malo nodo. *Chryſ. ad Geneſ. cap.* 1. *Homil.* VI. † *Patin. pag.* 248. a *I. Diæt.* XXIII. 10. *De Inſomn.* VI. 5. *de victu Acut.* LVI.

ubi febres ſunt, ſatius eſt ejus rei cauſa cibos potioneſque aſſumere, qui ſimul & alant, & ventrem molliant. Suntque valetudinis genera, quibus ex lacte purgatio convenit.

2. *De Alvi ductione*. b Tom. II.

Plerunque vero alvus lotionibus ducenda 136,28. eſt. quod, ab Aſclepiade *c* quoque ſic vituperatum, ut tamen ſervatum ſit, video ple- 29,7. runque ſeculo noſtro, præteriri. Eſt autem ea moderatio, quam is ſecutus videtur, aptiſſima. ut neque ſæpe † medicina tentetur, & tamen ſemel, vel ſummum bis, non omittatur, ſi caput grave eſt; ſi oculi caligant; ſi morbus majoris inteſtini eſt, quod Græci κόλον nominant, ſi in imo ventre, aut in coxa dolores ſunt; ſi in ſtomachum quædam bilioſa concurrunt, vel etiam pituita eo ſe, humorve aliquis aquæ ſimilis confert; ſi ſpiritus difficilius redditur; ſi nihil per ſe venter excernit; utique, ſi juxta *quoque ſtercus eſt, & intus remanet; aut ſi ſtercoris odorem nihil dejiciens æger ex ſpiritu ſuo ſentit;* aut ſi corruptum eſt, quod excernitur, aut ſi prima inedia febrem non ſuſtulit; aut ſi ſanguinem mitti, cum opus ſit, vires non patiuntur, tempuſve ejus rei præteriit; aut ſi multum ante morbum aliquis potavit; aut ſi is, qui ſæpe, vel ſponte, vel caſu purgatus eſt, ſubito habet alvum ſuppreſſam. Servanda vero illa ſunt, ne ante diem tertium ducatur: ne ulla cruditate ſubſtante: ne in corpore infirmo, diuque in adverſa valetudine exhauſto: neve in eo, cui ſatis alvus reddit quotidie, qui-

b *Plutarch. de tuend. Valet. p.* 232. c *Plin.* XXVI. 3. † *Craton. Conſilia Med. ex ed. Scholzii.*

ve tam liquidam habet: neve in ipſo acceſſionis impetu, quia, quod tum infuſum eſt, alvo continetur, regeſtumque in caput, multo gravius periculum efficit. Pridie vero abſtinere debet æger, ut aptus tali curationi ſit. Eodem die ante, aliquot horis, aquam calidam bibere, ut ſuperiores ejus partes madeſcant; tum immittenda in alvum eſt, ſi levi medicina contenti ſumus, pura

Tom.II. aqua; ſi paulo valentiori, mulſa; ſi leni,
192,25. aqua, in qua fœnum græcum, vel ptiſana, vel malva decocta ſit: ſi reprimendi cauſa,
Tom.II. ex † verbenis. Acris autem eſt marina aqua,
193,4. vel alia ſale adjecto: at utraque decocta
227,6. commodior eſt. Acrior fit, adjecto *vel oleo,* vel nitro, vel melle quoque. *Si acrior eſt,* eo plus extrahit, ſed minus facile ſuſtinetur. Id quod infunditur, neque frigidum eſſe oportet, neque calidum; ne alterutro modo lædat. Cum infuſum eſt, quantum fieri poteſt, continere ſe in lectulo debet æger, nec primæ cupiditati dejectionis protinus cedere; ubi neceſſe eſt, tum demum deſidere. Fereque eo modo dempta materia, ſuperioribus partibus levatis, morbum ipſum mollit. Cum vero, quotiens res coegit, deſidendo aliquis ſe exhauſit, paulliſper debet conquieſcere; &, ne vires deficiant, utique eo die cibum aſſumere, qui plenior, an exiguus ſit dandus, ex ratione ejus acceſſionis, quæ expectabitur, aut in metu non erit, æſtimari oportebit.

CAP.

† *Pro quavis herba, ſic Plin.* XXVI. c. 10. Satyrii *nomine quaſvis herbas venerem excitantes nominat.*

CAP. XIII.

De Vomitu. a

29, 21.

AT vomitus, ut in ſecunda quoque valetudine ſæpe neceſſarius bilioſis eſt; ſic etiam in his morbis, quos bilis concitavit. Ergo omnibus, qui ante febres horrore & tremore vexantur: omnibus, qui cholera laborant: omnibus etiam cum quadam hilaritate inſanientibus; & comitiali 183, 10. quoque morbo oppreſſis neceſſarius eſt. Sed, ſi acutus morbus eſt, ſicut in cholera; ſi febris eſt, inter rigores, aſperioribus medicamentis opus non eſt; ſicut in dejectionibus quoque ſupra dictum eſt. Satiſque 84, 31. eſt, ea vomitus cauſa ſumi, quæ ſanis quoque ſumenda eſſe propoſui. At ubi longi valenteſque morbi ſine febre ſunt, ut co- 92, 4. mitialis aut inſania, veratro quoque albo utendum eſt. Id neque hieme, neque æſtate recte datur: optime, vere: tolerabiliter, autumno. Quiſquis daturus erit, id agere ante debet, ut accepturi corpus *b* humidius ſit. Illud ſcire oportet, omne ejuſmodi medicamentum, quod † potui datur, non ſemper ægris prodeſſe, ſemper *c* ſanis nocere.

CAP. XIV.

De Frictione. a

DE frictione vero & geſtatione adeo Tom. II. multa Aſclepiades, tanquam inven- 196, 20. tor ejus, *b* poſuit in eo volumine, quod Communium Auxiliorum inſcripſit, ut, cum trium tantum faceret mentionem,

a *Hippocrat*. T. I. *pag*. 651. *III. De Diæt*. IV.
b *Aph*. IV. 13. † *Vomitui*. c *Aph*. II. 36. IV. 16.
a *Oribaſ. Med. Collect*. VI. 13. 16. 17. 18. &c.
b *Plin*. XXVI. 3. *Mercur. de Arte Gymn*. I. 7.

Tom.II. hujus & vini & geſtationis, tamen maxi-
198,22. mam partem in hoc conſumpſerit. Oportet autem neque recentiores viros in his fraudare, quæ vel repererunt, vel recte ſecuti ſunt; & tamen ea, quæ apud antiquiores aliquos poſita ſunt, authoribus ſuis reddere. Neque dubitari poteſt, quin latius quidem, & dilucidius, ubi & quomodo frictione utendum eſſet, Aſclepiades præceperit;
348,10. nihil tamen reperit, quod non a vetuſtiſſi-
549,18. mo authore Hippocrate paucis verbis comprehenſum ſit: qui dixit, Frictione, ſi vehemens ſit, c durari corpus: ſi lenis, molliri: ſi multa, minui: ſi modica, impleri. Sequitur ergo, ut tum utendum ſit, cum aut adſtringendum corpus ſit, quod *fluens eſt*: aut molliendum, quod induruit: *aut digerendum* in eo, cui copia nocet: aut alendum id, quod tenue & infirmum eſt.

Quas tamen ſpecies, ſi quis curioſius æſtimet (quod jam ad medicum non pertinet) facile intelliget, omnes ex una cauſa pendere, quæ demit. Nam & adſtringitur aliquid, eo dempto, quod interpoſitum, ut id laxaretur, effecerat: & mollitur, eo detracto, quod duritiem creabat: & impletur, non ipſa frictione, ſed eo cibo, qui poſtea uſque ad cutem, digeſtione quadam relaxatam, penetrat. Diverſarum vero rerum in modo cauſa eſt.

Inter unctionem autem & frictionem multum intereſt. Ungi enim, leniterque pertractari corpus, etiam in acutis & recentibus morbis oportet; in remiſſione tamen,

&

c *III. Diæt.* xlii. 9. 10. *Oribaſ. Synopſ.* i. 4. *Plin.* xxviii. 4.

& ante cibum. Longa vero frictione uti, neque in acutis morbis, neque increſcentibus convenit; præterquam cum phreneticis ſomnus ea quæritur. Amat autem hoc auxilium valetudo longa, & jam a primo impetu inclinata. Neque ignoro, quoſdam dicere, omne auxilium neceſſarium eſſe in increſcentibus morbis, non cum jam per ſe finiuntur. Quod non ita ſe habet. Poteſt enim morbus, etiam qui per ſe finem habiturus eſt, citius tamen adhibito auxilio tolli. quod duabus de cauſis neceſſarium eſt: & ut quam primum bona valetudo contingat; & ne morbus, qui remanet, iterum, quamvis levi de cauſa, exaſperetur. Poteſt enim morbus minus gravis eſſe, quam fuerit; neque ideo tamen ſolvi; ſed relliquis quibuſdam inhærere, quas admotum aliquod auxilium diſcutiat.

Sed ut, levata quoque adverſa valetudine, recte frictio adhibetur; ſic nunquam adhibenda eſt febre increſcente: verum, ſi fieri poterit, cum ex toto corpus ea vacabit; ſin minus, certe cum ea remiſerit. Eadem autem modo in totis corporibus eſſe debet, ut cum infirmus aliquis implendus: modo in partibus; aut quia ipſa ejus membri imbecillitas id requirit, aut quia alterius. Nam & capitis *d* longos dolores ipſius frictio levat; non in impetu tamen doloris: & membrum aliquod reſolutum ipſius frictione confirmatur. Longe tamen ſæpius aliud perfricandum eſt, cum aliud dolet: maximeque cum a ſummis, aut a mediis parti-

d *Aretæus de Diut. Curat.* 1. 1.

partibus corporis evocare materiam vol
mus ; ideoque extremas partes perfricamu
Neque audiendi ſunt, qui numero finium
quoties aliquis perfricandus ſit. Id eni
ex viribus hominis colligendum eſt. Ut
quis perinfirmus eſt, poteſt ſatis eſſe qui
quagies : ſi robuſtior, poteſt ducenties e
faciendum, inter utrumque deinde, pro
vires ſunt. Quo fit, ut etiam minus ſa
in muliere, quam in viro : minus ſæpe i
puero, vel ſene, quam in juvene, man
dimovendæ ſint. Denique, ſi certa memb
perfricantur, multa valentique fricatio
opus eſt. Nam neque totum corpus inf
mari cito per partem poteſt, & opus e
quam plurimum materiæ digeri, ſive ipſum
membrum, ſive per id aliud levamus. At,
ubi totius corporis imbecillitas hanc cura-
tionem per totum id exigit, brevior eſſe
debet & lenior ; ut tantummodo ſumma
cutem emolliat, quo facilius capax ex r
centi cibo novæ materiæ fiat. In malis
ægrum eſſe teſtatur, e ubi exterior pars
poris friget, interior cum ſiti calet, ut
55, 22. pra poſui. Sed tunc quoque unicum in
ctione præſidium eſt. quæ ſi calorem evoca-
vit, poteſt alicui medicinæ locum facere.

CAP. XV.

De Geſtatione. a

GESTATIO quoque longis & jam inclinatis morbis aptiſſima eſt. uti-
liſque eſt & his corporibus, quæ jam
ex

e *Aph.* IV. 48. a *Oribaſ. Coll. Medic.* VI. 23

ex toto febre carent, ſed adhuc exerceri per ſe non poſſunt; & his, quibus lentæ morborum reliquiæ remanent, neque aliter eliduntur. Aſclepiades etiam in recenti vehementique, præcipueque ardente febre, ad diſcutiendam eam, geſtatione dixit utendum. Sed id periculoſe fit; meliuſque in quiete ejuſmodi impetus ſuſtinetur. Si quis tamen *b* experiri volet, ſic experiatur, ſi lingua non erit aſpera, ſi nullus tumor, nulla durities, nullus dolor viſceribus, aut capiti, aut præcordiis ſuberit. At ex toto, nunquam geſtari corpus dolens debet, ſive id in toto, ſive in parte eſt; niſi tamen ſolis nervis dolentibus; neque unquam increſcente febre, ſed in remiſſione ejus.

Genera *c* autem geſtationis plura ſunt: quæ adhibenda ſunt & pro viribus cujuſque, & pro opibus; ne aut imbecillum hominem nimis digerant, aut humili deſint. *Geſtationum leniſſima eſt navi, vel in portu, vel in flumine; vel lectica, aut ſcamno: acrior, vehiculo: vehementior*, in alto mari † navi. Tom. II: 199, 2. Atque hæ ipſæ & intendi & leniri poſſunt. Si nihil horum eſt, ſuſpendi lectus debet, & moveri. Si ne id quidem eſt, at certe uni pedi lecti fulcimentum Tom. II. 132, 8. ſubjiciendum eſt, atque ita lectus huc & illuc manu impellendus. Et levia quidem genera exercitationis infirmiſſimis conveniunt: valentiora vero his, qui jam pluribus diebus febre liberati ſunt; aut his, qui gravium morborum initia ſic ſentiunt, ut adhuc febre vacent (quod & in tabe, & in ſtomachi

b *Oribaſ. Medic. Coll.* VI. 25. c *Oribaſ. Medic. Coll.* VI. 23. † *Gloſſ.*

machi vitiis, & cum aqua cutem ſubiit,
interdum in morbo regio fit) aut ubi q
dam morbi, qualis comitialis, qualis in
87, 18. nia eſt, ſine febre, quamvis diu, manen
In quibus affectibus ea quoque genera ex
citationum neceſſaria ſunt, quæ comprehe
dimus eo loco †, quo, quemadmodum ſ
ni, neque firmi homines ſe gerere deben
præcepimus.

CAP. XVI.

De Abſtinentia. a

ABSTINENTIÆ vero duo genera
ſunt. Alterum, ubi nihil *aſſumit æ*-
ger: alterum, ubi non niſi quod *oportet*.
Initia morborum primum * *famem, ſitim*-
que deſiderant: ipſi deinde *morbi*, mode-
rationem, ut neque aliud quam expedit,
neque ejus ipſius nimium ſumatur. neque
24, 33. enim convenit juxta inediam protinus ſa-
tietatem eſſe. Quod ſi ſanis quoque cor-
poribus inutile eſt, ubi aliqua neceſſitas fa-
mem fecit; quanto inutilius eſt infirmo, ac-
dum ægro? Neque ulla res *b* magis adju-
laborantem, quam tempeſtiva abſtinentia.
Intemperantes homines apud nos, ſibi cib
tempora, modum curantibus dant. Rur-
ſus alii, tempora medicis pro dono remit-
tunt, ſibi ipſis modum vendicant. Libera-
liter agere ſe credunt, qui cætera illorum
arbitrio relinquunt, in genere cibi liberi
ſunt; quaſi quæratur, quid medico liceat,
non quid ægro ſalutare ſit. Cui vehemen-
ter nocet, quoties in ejus, quod aſſumitur,
vel

† *Lib.* I. *c.* I. 2. a *Soran. Epheſ. Iſag. cap.* I.
* *Hipp. de Vet. M. T.* XV. *n.* 10. b *Plin.* XXVIII. 4.

vel tempore, vel modo, vel genere peccatur.

CAP. XVII.

De Sudore.

SUDOR duobus modis elicitur; aut ſicco calore, aut balneo. Siccus calor eſt, & arenæ calidæ, *a* & laconici, & clibani, & quarundam naturalium ſudationum, ubi terra profuſus calidus vapor ædificio includitur, ſicut ſuper *b* Baias in murtetis habemus. Præter hæc, ſole quoque, & exercitatione is movetur. Utiliaque hæc genera ſunt, quoties humor intus nocet, iſque digerendus eſt. Ac nervorum quoque quædam vitia ſic optime curantur. Et cætera infirmis poſſunt convenire: Sol, & exercitatio tantum robuſtioribus; qui tamen ſine febre, vel initio morbi, vel etiam non gravibus morbis tenentur. Cavendum autem eſt, ne quid horum vel in *c* febre, vel in cruditate tentetur.

At balnei duplex uſus eſt. Nam modo, diſcuſſis febribus, initium cibi plenioris, vinique firmioris, valetudini facit; modo febrem ipſam tollit. Fereque adhibetur, ubi ſummam cutem relaxari, evocarique corruptum humorem, & habitum corporis mutari expedit. Antiqui timidius eo utebantur: Aſclepiades *d* audacius. Neque terrere autem ea res, ſi tempeſtiva eſt, debet: at ante tempus, nocet. Quiſquis febre liberatus eſt, ſimulatque ea uno die non acceſſit, eo, qui proximus eſt poſt tempus acceſſio-

a *Aëtius Tétr. I. Serm. III. 9.* b *Alii* Baias, *Horat. Epiſt.* xv. *l.* 1. *Ovid. de A. A. L.* 1. *Caſſiodor. Var. l.* IX. 6. c *I. de Morb. Mul.* LVIII. 14. d *Plin.* XXVI. 3.

omnibus commune eſt, digerere id, q vel præcordia onerat, vel fauces ſtrangu vel in aliquo membro nocet. Quando rem quoque utendum ſit, in ipſis mo rum generibus dicetur.

CAP. XVIII.

Qui cibi, potioneſve, aut valentis, aut mediæ, aut imbecillæ materiæ ſint.

CUM de his dictum ſit, quæ detrah do juvant: ad ea veniendum eſt, q nos alunt, id eſt cibum, & potionem Hæc autem non omnium tantum morbo rum, ſed etiam ſecundæ valetudinis com munia præſidia ſunt. Pertinetque ad rem, omnium proprietates noſſe: *primum, ut ſa-*
49, 4. ni ſciant, quomodo his utantur: deinde,
17, 30. ut exequentibus nobis morborum curatio-
18, 12. nes, liceat ſpecies rerum, quæ aſſumendæ neceſſario erunt, ſubjicere: neque neceſſe ſi ſubinde ſingulas eas nominare.

Scire igitur oportet, omnia legumi quæque ex frumentis panificia ſunt, ge ris valentiſſimi eſſe (valentiſſimum voca quo plurimum alimenti eſt:) item om animal quadrupes domi natum; omnem grandem feram, quales ſunt caprea, cervus, aper, onager; omnem grandem avem, qua les ſunt anſer, & pavo, & grus; omnes belluas marinas, ex quibus cetus eſt, quæ que his pares ſunt: item mel, & caſeum. Quo minus mirum eſt, opus piſtorium va lentiſſimum eſſe, quod ex frumento, adipe, melle, caſeo *a* conſtat. In media vero ma

teria

a *H. Dict.* XXI. 10.

teria numerari ex oleribus debere ea, quorum radices, vel bulbos aſſumimus: ex quadrupedibus, leporem: aves omnes a minimis ad phœnicopterum: item piſces omnes, qui ſalem non patiuntur, ſolidive ſaliuntur. Imbecilliſſimam vero materiam eſſe, omne olus, & quicquid in cauliculo * naſcitur, qualis eſt cucurbita, & cucumis, & capparis, omnia † poma, oleas, cochleas, itemque conchylia.

Sed quamvis hæc ita diſcreta ſint, tamen etiam, quæ ſub eadem ſpecie ſunt, magna diſcrimina recipiunt; aliaque res alia vel valentior eſt, vel infirmior. Siquidem plus alimenti eſt in pane, quam in ullo alio. Firmius eſt *b* triticum, quam milium: idipſum, quam hordeum: & ex tritico firmiſſima ſiligo; deinde ſimila; deinde cui nihil ademptum eſt, quod *c αὐτόπυρον* Græci vocant: infirmior eſt, ex polline: infirmiſſimus, cibarius panis. Ex leguminibus vero valentior faba; vel lenticula, quam piſum. Ex *d* oleribus valentior rapa, napique, & omnes bulbi (in quibus cepam quoque, & allium numero), quam paſtinaca, vel quæ ſpecialiter radicula appellatur. Item firmior braſſica, & beta, & porrum, quam lactuca, vel cucurbita, vel aſparagus. At ex fructibus ſurculorum valentiores uvæ, ficus, nuces, palmulæ, quæque poma proprie nominantur. Atque ex his ipſis firmiora, quæ ſuccoſa, quam quæ fragilia ſunt. Item ex his *e* avibus, quæ in media ſpecie ſunt, valentiores eæ, quæ pedibus, quam quæ volatu magis

* *Patin. p.* 282. 283. & 287. † *Id. ibid.* b *II. De Diat.* x. 1. *Athen. Deipn. III.* 30. *pag.* 115. c *Idem ibid. cap.* 28. d *II. Diat.* XXIV. e *II. Diat.* XVII.

nituntur: & ex his, quæ volatu ſidunt, firmiores ſunt grandiores aves, quam minutæ, ut ficedula & turdus. Atque eæ quoque, quæ in aqua degunt, leviorem cibum præſtant, quam quæ natandi ſcientiam non habent. Inter domeſticas vero quadrupedes, leviſſima ſuilla eſt; graviſſima, bubula. Itemque ex feris, quo majus quodque animal, eo robuſtior ex eo cibus eſt. *f* Piſciumque eorum, qui ex media materia ſunt, quamvis maxime utimur, tamen graviſſimi ſunt; tum ex quibus ſalſamenta quoque fieri poſſunt, qualis lacertus eſt; deinde hi, qui, quamvis teneriores, tamen duri ſunt, ut aurata, corvus, *ſparus, oculata*; tum plani: poſt quos *etiam leviores* ſunt, lupi, mullique; & poſt hos, omnes ſaxatiles.

Neque vero in generibus rerum tantummodo diſcrimen eſt, ſed etiam in ipſis: quod & ætate fit, & membro, & ſolo, & cœlo, & habitu. Nam quadrupes vel omne animal ſi lactens eſt, minus alimenti præſtat: itemque quo tenerior pullus cohortis eſt. In piſcibus quoque media ætas, quæque nondum ſummam magnitudinem implevit. Deinde ex eodem ſue, ungulæ, roſtrum, aures, cerebellum. Ex agno, hœdove, cum petiolis totum *g* caput aliquanto, quam cætera membra, leviora ſunt; adeo, ut in media materia poni poſſint. Ex avibus, colla, alæve recte infirmiſſimis annumerantur. Quod ad ſolum vero pertinet, frumentum quoque valentius eſt collinum, quam

f *II. Diat.* XXIX. g *II. Diat.* XXI. 2.

quam campeſtre. Levior *h* piſcis inter ſaxa editus, quam in arena; levior in arena, quam in limo. Quo fit, ut ex ſtagno, vel lacu, vel *i* flumine eadem genera graviora ſint. Leviorque, qui in alto, quam qui in vado vivit. Omne etiam ferum *k* animal domeſtico levius; & quodcumque humido coelo, quam quod ſicco natum eſt. Deinde eadem omnia pinguia, quam macra; recentia, quam ſalſa; nova, quam vetuſta, plus alimenti habent. Tum res eadem magis alit jurulenta, quam aſſa; magis aſſa, quam frixa. Ovum durum valentiſſimæ materiæ eſt; molle, vel ſorbile, imbecilliſſimæ. Cumque panificia omnia firmiſſima ſint, elota tamen quædam genera frumenti, ut alica, oryza, ptiſana, vel ex iiſdem facta ſorbitio, vel pulticula, & aqua quoque madens panis, imbecilliſſimis annumerari poteſt.

Ex potionibus vero, quæcunque ex frumento facta eſt, itemque lac, mulſum, defrutum, paſſum, vinum aut dulce, aut vehemens, aut muſtum, aut magnæ vetuſtatis, valentiſſimi generis eſt. At acetum, & id vinum quod † paucorum annorum, vel auſterum, vel pingue eſt, in media materia eſt. ideoque infirmis nunquam ejus generis dari debet. Aqua omnium imbecilliſſima eſt. Firmiorque ex frumento potio eſt, quo firmius fuit ipſum frumentum: firmior ex eo vino, quod bono ſolo, quam quod tenui; quodque temperato cœlo, quam quod aut nimis humido, aut nimis ſicco, nimiumque aut frigido,

G 2 aut

h II. *Diæt.* XIIX. 9. *Athenæus Deipn.* VII. c. 15. i II. *Diæt.* XIX. 1. k II. *Diæt.* XX. † *Patin.* p. 299.

aut calido natum eſt. Mulſum, quo plus mellis habet; defrutum, quo magis decoctum; paſſum, quo ex ſicciore uva eſt, eo valentius eſt. † Aqua leviſſima l pluviatilis eſt; deinde fontana, tum ex flumine, tum ex puteo; poſthæc ex nive, aut glacie; gravior his, ex lacu; graviſſima, ex palude. Facilis etiam, & neceſſaria cognitio eſt naturam ejus requirentibus. Nam levis, pondere apparet; & ex his, quæ pondere pares ſunt, eo melior quæque eſt, quo celerius * & caleſit & frigeſcit; quoque celerius ex ea legumina percoquuntur.

Fere vero ſequitur, ut, quo valentior quæque materia eſt, eo minus facile concoquatur; ſed ſi concocta eſt, plus alat. *Itaque* utendum eſt materiæ genere pro viribus; modusque omnibus pro genere ſumendus. Ergo imbecillis hominibus, rebus infirmiſſimis opus eſt: mediocriter firmos, media materia optime ſuſtinet: & robuſtis apta validiſſima eſt. Plus deinde aliquis aſſumere ex levioribus poteſt: in his magis, quæ valentiſſima ſunt, temperare ſibi debet.

CAP. XIX.

Quæ natura ac proprietas cujuſque rei ſit, qua veſcimur.

NEQUE hæc ſola diſcrimina ſunt; ſed etiam aliæ res boni ſucci, aliæ mali ſunt; quæ εὔχυμα, & κακόχυμα Græci vocant: aliæ lenes, aliæ acres: aliæ craſſiorem pituitam in nobis faciunt, aliæ tenuiorem: aliæ idoneæ ſunt ſtomacho, aliæ

† *Aquæ bonæ malæve ſigna enumerantur a Caſaubono* in Athenæum Animadv. L. 11. *cap.* 7.
l *Pallad. R. R. I.* 17. *Colum. de R. R. I.* 5.
* *Aph.* v. 26.

aliæ alienæ: Itemque aliæ inflant, aliæ ab hoc abſunt: aliæ calefaciunt, aliæ refrigerant: aliæ facile in ſtomacho aceſcunt, aliæ non facile intus corrumpuntur; aliæ movent alvum, aliæ ſupprimunt: aliæ citant urinam, aliæ tardant: quædam ſomnum movent, quædam ſenſus excitant. Quæ omnia ideo noſcenda ſunt, quoniam aliud alii, vel corpori, vel valetudini, convenit.

CAP. XX.

De his, quæ boni ſucci ſunt.

BONI ſucci ſunt, triticum, ſiligo, alica, oryza, amylum, tragum, ptiſana, *a* lac, caſeus mollis, omnis venatio, omnes aves, quæ ex media materia ſunt: ex majoribus quoque hæ, quas ſupra nominavimus: medii inter teneros duroſque piſces, ut mullus, & lupus: olera, lactuca, urtica, malva, cucumis, cucurbita, portulaca, cochleæ, *palmulæ*: ex pomis quodcumque neque acerbum, neque acidum eſt: vinum dulce, vel lene, paſſum, defrutum, oleæ, quæve ex his duobus in alterutro ſervatæ ſunt: † vulvæ, roſtra, * trunculique ſuum, omnis pinguis caro, omnis glutinoſa, omne jecur, ovum ſorbile.

CAP. XXI.

De his, quæ mali ſucci ſunt.

MALI vero ſucci ſunt, milium, panicum, hordeum, legumina, caro domeſtica permacra, omniſque caro ſalſa, omne *a* ſalſamentum, garum, vetus ca-

a *Varro R. R. II.* 11. † *Plin. Epiſt. I. Ep.* 15.
* *in Tyron. notis occurrit vox* Trunculus *p.* 167.
a *Athen. Deipn. III. c.* 31. *pag.* 116.

machi vitiis, & cum aqua cutem ſubiit, & interdum in morbo regio fit) aut ubi quidam morbi, qualis comitialis, qualis inſa-
87, 18. nia eſt, ſine febre, quamvis diu, manent. In quibus affectibus ea quoque genera exercitationum neceſſaria ſunt, quæ comprehendimus eo loco †, quo, quemadmodum ſani, neque firmi homines ſe gerere debent, præcepimus.

CAP. XVI.

De Abſtinentia. a

ABSTINENTIÆ vero duo genera ſunt. Alterum, ubi nihil aſſumit æger: alterum, ubi non niſi quod *oportet*. Initia morborum primum * famem, *ſitimque* deſiderant: ipſi deinde morbi, moderationem, ut neque aliud quam expedit, neque ejus ipſius nimium ſumatur. neque
24, 33. enim convenit juxta inediam protinus ſatietatem eſſe. Quod ſi ſanis quoque corporibus inutile eſt, ubi aliqua neceſſitas famem fecit; quanto inutilius eſt infirmo, nedum ægro? Neque ulla res *b* magis adjuvat laborantem, quam tempeſtiva abſtinentia. Intemperantes homines apud nos, ſibi cibi tempora, modum curantibus dant. Rurſus alii, tempora medicis pro dono remittunt, ſibi ipſis modum vendicant. Liberaliter agere ſe credunt, qui cætera illorum arbitrio relinquunt, in genere cibi liberi ſunt; quaſi quæratur, quid medico liceat, non quid ægro ſalutare ſit. Cui vehementer nocet, quoties in ejus, quod aſſumitur, vel

† *Lib.* 1. *c.* 1. 2. a *Soran. Epheſ. Iſag. cap.* x.
* *Hipp. de Vet. M. T.* xv. *n.* 10. b *Plin.* xxviii. 4.

vel tempore, vel modo, vel genere peccatur.

CAP. XVII.
De Sudore.

SUDOR duobus modis elicitur; aut ſicco calore, aut balneo. Siccus calor eſt, & arenæ calidæ, [a] & laconici, & clibani, & quarundam naturalium ſudationum, ubi a terra profuſus calidus vapor ædificio includitur, ſicut ſuper [b] Batas in murtetis habemus. Præter hæc, ſole quoque, & exercitatione is movetur. Utiliaque hæc genera ſunt, quoties humor intus nocet, iſque digerendus eſt. Ac nervorum quoque quædam vitia ſic optime curantur. Et cætera infirmis poſſunt convenire: Sol, & exercitatio tantum robuſtioribus; qui tamen ſine febre, vel initio morbi, vel etiam non gravibus morbis tenentur. Cavendum autem eſt, *ne quid horum vel in* [c] febre, vel in cruditate tentetur.

At balnei duplex uſus eſt. Nam modo, diſcuſſis febribus, initium cibi plenioris, vinique firmioris, valetudini facit; modo febrem ipſam tollit. Fereque adhibetur, ubi ſummam cutem relaxari, evocarique corruptum humorem, & habitum corporis mutari expedit. Antiqui timidius eo utebantur: Aſclepiades [d] audacius. Neque terrere autem ea res, ſi tempeſtiva eſt, debet: at ante tempus, nocet. Quiſquis febre liberatus eſt, ſimulatque ea uno die non acceſſit, eo, qui proximus eſt poſt tempus acceſſio-

a *Aëtius Tetr.* I. *Serm.* III. 9. b *Alii* Baias, *Horat. Epiſt.* xv. *l.* 1. *Ovid. de A. A. L.* 1. *Caſſiodor. Var. l.* ix. 6. c *I. de Morb. Mul.* lviii. 14. d *Plin.* xxvi. 3.

ceſſionis, tuto lavari poteſt. At ſi circuitum habere ea febris ſolita eſt, ſic ut tertio, quartove die revertatur, quandocunque non acceſſit, balneum tutum eſt. Manentibus vero adhuc febribus, ſi hæ ſunt lentæ, lieneſque jamdiu male habent, recte medicina iſta tentatur: cum eo tamen, ne præcordia dura ſint, neve ea tumeant, neve lingua aſpera ſit, neve aut in medio corpore, aut in capite dolor ullus ſit, neve tum febris increſcat. Et in his quidem febribus, quæ certum circuitum habent, duo balnei tempora ſunt; alterum, ante horrorem; alterum, febre finita. In his vero, qui lentis febriculis diu detinentur, cum aut *ex toto* receſſit acceſſio; aut ſi id non *ſolet*, certe lenita eſt, jamque corpus tam integrum eſt, quam maxime eſſe in eo genere valetudinis ſolet.

Imbecillus homo, iturus in balneum, vitare debet, ne ante frigus aliquod experiatur: ubi in balneum venit, pauliſper reſiſtere, experirique, num tempora adſtringantur, & an ſudor aliquis oriatur: illud ſi incidit, hoc non ſecutum eſt, inutile eo die balneum eſt: & perungendus eſt is leniter, & referendus, vitandumque omnimodo frigus, & abſtinentia utendum. At ſi temporibus integris, primum ibi, deinde alibi ſudor incipit, fovendum os aqua calida; tum in ſolio deſidendum eſt; atque ibi quoque videndum, num ſub primo contactu aquæ calidæ ſumma cutis inhorreſcat, quod vix tamen fieri poteſt, ſi priora

recte

recte acceſſerunt. certum autem id ſignum inutilis balnei eſt.

Ante vero, quam in aquam calidam ſe demittat, an poſtea aliquis perungi debeat, ex ratione valetudinis ſuæ cognoſcat. Fere tamen (niſi ubi nominatim, ut poſtea fiat, id præcipietur) moto ſudore *e* leniter corpus perungendum; deinde in aquam calidam demittendum eſt. Atque hic quoque habenda virium ratio eſt: neque committendum, ut per æſtum anima deficiat; ſed maturius is auferendus, curioſeque veſtimentis involvendus eſt, ut ne ad eum frigus aſpiret: & ibi quoque, antequam aliquid aſſumat, inſudet.

Fomenta quoque calida ſunt, milium, ſal, arena, quodlibet eorum calefactum, & in linteum conjectum; etiam ſolum linteum, ſi minore vi opus eſt: at ſi majore, extincti titiones, involutique panniculis, & 142,18. ſic circundati. Quinetiam calido oleo replentur *f* utriculi: & in vaſa fictilia (quas a ſimilitudine *lenticulas* vocant) aqua conjicitur; & ſal ſacco lineo excipitur, demittiturque in aquam bene calidam, tum ſuper id membrum, quod fovendum eſt, collocatur. Juxtaque ignem, ferramenta duo ignita ſunt, capitibus paulo latioribus: alterum ex his demittitur in ſiccum ſalem, & aqua ſuper leviter aſpergitur; ubi frigere cœpit, ad ignem refertur: idem & in altero fit: deinde invicem in utroque: intereaque deſcendit ſalſus & calidus ſuccus, qui contractis aliquo morbo nervis opitulatur. His omni-

e *I. De Morb. Mul.* l. ii. 13. *f Diogen. Laert. l.* v. *vit. Ariſtot. pag.* 117. *ed. Lond. Valeriola obſerv.* 1. *obſerv.* 11. *in uxore partu difficili laborante.*

omnibus commune eſt, digerere id, quod vel præcordia onerat, vel fauces ſtrangulat, vel in aliquo membro nocet. Quando autem quoque utendum ſit, in ipſis morborum generibus dicetur.

CAP. XVIII.

Qui cibi, potioneſve, aut valentis, aut mediæ, aut imbecillæ materiæ ſint.

CUM de his dictum ſit, quæ detrahendo juvant: ad ea veniendum eſt, quæ nos alunt, id eſt cibum, & potionem. Hæc autem non omnium tantum morborum, ſed etiam ſecundæ valetudinis communia præſidia ſunt. Pertinetque ad rem, omnium proprietates noſſe: primum, ut ſa-
49, 4. ni ſciant, quomodo his utantur: deinde,
17, 30. ut exequentibus nobis morborum curatio-
18, 12. nes, liceat ſpecies rerum, quæ aſſumendæ neceſſario erunt, ſubjicere: neque neceſſe ſit a ſubinde ſingulas eas nominare.

Scire igitur oportet, omnia legumina, quæque ex frumentis panificia ſunt, generis valentiſſimi eſſe (valentiſſimum voco, a quo plurimum alimenti eſt:) item omne animal quadrupes domi natum; omnem grandem feram, quales ſunt caprea, cervus, aper, onager; omnem grandem avem, quales ſunt anſer, & pavo, & grus; omnes belluas marinas, ex quibus cetus eſt, quæque his pares ſunt: item mel, & caſeum. Quo minus mirum eſt, opus piſtorium valentiſſimum eſſe, quod ex frumento, adipe, melle, caſeo a conſtat. In media vero materia

teria

a H. Diet. XXI. 10.

teria numerari ex oleribus debere ea, quorum radices, vel bulbos aſſumimus: ex quadrupedibus, leporem: aves omnes a minimis ad phœnicopterum: item piſces omnes, qui ſalem non patiuntur, ſolidive ſaliuntur. Imbecilliſſimam vero materiam eſſe, omne olus, & quicquid in cauliculo * naſcitur, qualis eſt cucurbita, & cucumis, & capparis, omnia † poma, oleas, cochleas, itemque conchylia.

Sed quamvis hæc ita diſcreta ſint, tamen etiam, quæ ſub eadem ſpecie ſunt, magna diſcrimina recipiunt; aliaque res alia vel valentior eſt, vel infirmior. Siquidem plus alimenti eſt in pane, quam in ullo alio. Firmius eſt *b* triticum, quam milium: idipſum, quam hordeum: & ex tritico firmiſſima ſiligo; deinde ſimila; deinde cui nihil ademptum eſt, quod *c* *αὐτόπυρον* Græci vocant: infirmior eſt, ex polline: *infirmiſſimus*, cibarius panis. Ex leguminibus vero valentior faba; *vel* lenticula, quam piſum. Ex *d* oleribus valentior rapa, napique, & omnes bulbi (in quibus cepam quoque, & allium numero), quam paſtinaca, vel quæ ſpecialiter radicula appellatur. Item firmior braſſica, & beta, & porrum, quam lactuca, vel cucurbita, vel aſparagus. At ex fructibus ſurculorum valentiores uvæ, ficus, nuces, palmulæ, quæque poma proprie nominantur. Atque ex his ipſis firmiora, quæ ſuccoſa, quam quæ fragilia ſunt. Item ex his *e* avibus, quæ in media ſpecie ſunt, valentiores eæ, quæ pedibus, quam quæ volatu magis nitun-

G

* *Patin. p.*282.283. *&* 287. † *Id. ibid.* b II. *De Diæt.* x. 1. *Athen. Deipn. III.* 30. *pag.* 115. c *Idem ibid. cap.* 28. d *II. Diæt.* XXIV. e *II. Diæt.* XVII.

nituntur: & ex his, quæ volatu fidunt; firmiores ſunt grandiores aves, quam minutæ, ut ficedula & turdus. Atque eæ quoque, quæ in aqua degunt, leviorem cibum præſtant, quam quæ natandi ſcientiam non habent. Inter domeſticas vero quadrupedes, leviſſima ſuilla eſt; graviſſima, bubula. Itemque ex feris, quo majus quodque animal, eo robuſtior ex eo cibus eſt. [f] Piſciumque eorum, qui ex media materia ſunt, quamvis maxime utimur, tamen graviſſimi ſunt; tum ex quibus ſalſamenta quoque fieri poſſunt, qualis lacertus eſt; deinde hi, qui, quamvis teneriores, tamen duri ſunt, ut aurata, corvus, ſparus, *oculata*; tum plani: poſt quos etiam *leviores* ſunt, lupi, mullique; & poſt *hos*, omnes ſaxatiles.

Neque vero in generibus rerum tantummodo diſcrimen eſt, ſed etiam in ipſis: quod & ætate fit, & membro, & ſolo, & cœlo, & habitu. Nam quadrupes vel omne animal ſi lactens eſt, minus alimenti præſtat: itemque quo tenerior pullus cohortalis eſt. In piſcibus quoque media ætas, quæque nondum ſummam magnitudinem implevit. Deinde ex eodem ſue, ungulæ, roſtrum, aures, cerebellum. Ex agno, hœdove, cum petiolis totum [g] caput aliquanto, quam cætera membra, leviora ſunt; adeo ut in media materia poni poſſint. Ex avibus, colla, alæve recte infirmiſſimis annumerantur. Quod ad ſolum vero pertinet, frumentum quoque valentius eſt collinum,

quam

f *II. Diæt.* xxix. g *II. Diæt.* xxi. 2.

quam campeſtre. Levior *h* piſcis inter ſaxa editus, quam in arena; levior in arena, quam in limo. Quo fit, ut ex ſtagno, vel lacu, vel *i* flumine eadem genera graviora ſint. Leviorque, qui in alto, quam qui in vado vivit. Omne etiam ferum *k* animal domeſtico levius; & quodcumque humido cœlo, quam quod ſicco natum eſt. Deinde eadem omnia pinguia, quam macra; recentia, quam ſalſa; nova, quam vetuſta, plus alimenti habent. Tum res eadem magis alit jurulenta, quam aſſa; magis aſſa, quam frixa. Ovum durum valentiſſimæ materiæ eſt; molle, vel ſorbile, imbecilliſſimæ. Cumque paniſicia omnia firmiſſima ſint, elota tamen quædam genera frumenti, ut alica, oryza, ptiſana, vel ex iiſdem facta ſorbitio, vel pulticula, & aqua quoque madens panis, imbecilliſſimis annumerari poteſt.

Ex potionibus vero, quæcunque ex frumento facta eſt, itemque lac, mulſum, defrutum, paſſum, vinum aut dulce, aut vehemens, aut muſtum, aut magnæ vetuſtatis, valentiſſimi generis eſt. At acetum, & id vinum quod † paucorum annorum, vel auſterum, vel pingue eſt, in media materia eſt. ideoque infirmis nunquam ejus generis dari debet. Aqua omnium imbecilliſſima eſt. Firmiorque ex frumento potio eſt, quo firmius fuit ipſum frumentum: firmior ex eo vino, quod bono ſolo, quam quod tenui; quodque temperato cœlo, quam quod aut nimis humido, aut nimis ſicco, nimiumque aut frigido,

h *II. Diæt.* XIIX. 9. *Athenæus Deipn.* VII. *c.* 15. i *II. Diæt.* XIX. 1. k *II. Diæt.* XX. † *Patin. p.* 299.

aut calido natum eſt. Mulſum, quo plus mellis habet; defrutum, quo magis decoctum; paſſum, quo ex ſicciore uva eſt, eo valentius eſt. † Aqua leviſſima l pluviatilis eſt; deinde fontana, tum ex flumine, tum ex puteo; poſthæc ex nive, aut glacie; gravior his, ex lacu; graviſſima, ex palude. Facilis etiam, & neceſſaria cognitio eſt naturam ejus requirentibus. Nam levis; pondere apparet; & ex his, quæ pondere pares ſunt, eo melior quæque eſt, quo celerius * & calefit & frigeſcit; quoque celerius ex ea legumina percoquuntur.

Fere vero ſequitur, ut, quo valentior quæque materia eſt, eo minus facile concoquatur; ſed ſi concocta eſt, plus alat. *Itaque* utendum eſt materiæ genere pro viribus; moduſque omnibus pro genere ſumendus. Ergo imbecillis hominibus, rebus infirmiſſimis opus eſt: mediocriter firmos, media materia optime ſuſtinet: & robuſtis apta validiſſima eſt. Plus deinde aliquis aſſumere ex levioribus poteſt: in his magis, quæ valentiſſima ſunt, temperare ſibi debet.

CAP. XIX.

Quæ natura ac proprietas cujuſque rei ſit, qua veſcimur.

NEQUE hæc ſola diſcrimina ſunt; ſed etiam aliæ res boni ſucci, aliæ mali ſunt; quæ εὔχυμα, & κακόχυμα Græci vocant: aliæ lenes, aliæ acres: aliæ craſſiorem pituitam in nobis faciunt, aliæ tenuiorem: aliæ idoneæ ſunt ſtomacho, aliæ

† *Aquæ bonæ malæve ſigna enumerantur a Caſaubono* in Athenæum Animadv. *L.* 11. *cap.* 7.
l *Pallad. R. R. I.* 17. *Colum. de R. R. I.* 5.
* *Aph.* v. 26.

aliæ alienæ: Itemque aliæ inflant, aliæ ab hoc abſunt: aliæ calefaciunt, aliæ refrigerant: aliæ facile in ſtomacho aceſcunt, aliæ non facile intus corrumpuntur; aliæ movent alvum, aliæ ſupprimunt: aliæ citant urinam, aliæ tardant: quædam ſomnum movent, quædam ſenſus excitant. Quæ omnia ideo noſcenda ſunt, quoniam aliud alii, vel corpori, vel valetudini, convenit.

CAP. XX.

De his, quæ boni ſucci ſunt.

BONI ſucci ſunt, triticum, ſiligo, alica, oryza, amylum, tragum, ptiſana, *a* lac, caſeus mollis, omnis venatio, omnes aves, quæ ex media materia ſunt: ex majoribus quoque hæ, quas ſupra nominavimus: medii inter teneros duroſque piſces, ut mullus, & lupus: olera, lactuca, urtica, malva, cucumis, cucurbita, portulaca, cochleæ, palmulæ: ex pomis quodcumque neque acerbum, neque acidum eſt: vinum dulce, vel lene, paſſum, defrutum, oleæ, quæve ex his duobus in alterutro ſervatæ ſunt: † vulvæ, roſtra, * trunculique ſuum, omnis pinguis caro, omnis glutinoſa, omne jecur, ovum ſorbile.

CAP. XXI.

De his, quæ mali ſucci ſunt.

MALI vero ſucci ſunt, milium, panicum, hordeum, legumina, caro domeſtica permacra, omniſque caro ſalſa, omne *a* ſalſamentum, garum, vetus caſeus,

a *Varro R. R. II.* 11. † *Plin. Ep. l.* 1. *Ep.* 15.
* *in Tyron. notis occurrit vox* Trunculus *p.* 167.
a *Athen. Deipn.* III, *c.* 31. *pag.* 116.

ſeus, ſiſer, radicula, rapa; napi, bulbi, braſſica, magiſque etiam cyma ejus, aſparagus, beta, cucumis, porrum, eruca, naſturtium, thymum, nepeta, ſatureia, hyſſopum, ruta, anethum, feniculum, cuminum, aniſum, lapathum, ſinapi, allium, cepa, lienes, renes, inteſtina, pomum quodcunque acidum vel acerbum eſt, acetum, omnia acria, acida, acerba, oleum, * piſces quoque ſaxatiles, omneſque, qui ex tenerrimo genere ſunt, aut hi, qui rurſus nimium duri viroſique ſunt, ut fere quos ſtagna, lacus, limoſive rivi ferunt, quive in nimiam magnitudinem exceſſerunt.

CAP. XXII.

Quæ res lenes, quæve acres ſint.

LENES autem ſunt, ſorbitio, pulticula, laganum, amylum, ptiſana, pinguis caro, & quæcunque glutinoſa eſt. quod fere quidem in omni, quæ domeſtica, fit, præcipue tamen in ungulis, trunculiſque ſuum, in petiolis capituliſque hœdorum & vitulorum & agnorum, omnibuſque cerebellis. Item lac, &, quæ propria dulcia nominantur, defrutum, paſſum; nuclei pinei. Acria ſunt, omnia nimis auſtera, omnia acida, omnia ſalſa; & mel quidem, quo melius eſt, eo magis. Item allium, cepa, eruca, ruta, naſturtium, cucumis, beta, braſſica, aſparagus, ſinapi, radicula, intubus, ocimum, lactuca, maximaque olerum pars.

CAP.

* *Refutat Celſum Nonn. de Re Cibar. lib.* 3. *c.* 13. *p.* 319.

CAP. XXIII.

De his, quæ craſſiorem, quæve tenujorem pituitam faciunt.

CRASSIOREM autem pituitam faciunt, ova ſorbilia, alica, oryza, amylum, ptiſana, lac, bulbi, omniaque fere glutinoſa. Extenuant eandem, omnia ſalſa, atque acria, & acida.

CAP. XXIV.

De his, quæ ſtomacho idonea ſunt.

STOMACHO autem apta ſunt, quæcunque auſtera ſunt, & quæ acida, quæque contacta ſale modico ſunt. Item panis ſine fermento, & elota alica, vel oryza, vel ptiſana; omnis avis, omnis venatio; atque utraque vel aſſa, vel elixa: ex domeſticis animalibus bubula: ſi quid ex cæteris ſumitur, macrum potius, quam pingue: ex ſue, ungulæ, roſtra, aures, *vulvæque* ſteriles: ex *oleribus*, intuba, lactuca, paſtinaca, cucurbita elixa, ſiſer: ex pomis, ceraſum, morum, ſorbum, pirum fragile, quale cruſtuminum vel Nævianum eſt: item pira, quæ ponuntur, Tarentina, atque Signina; malum orbiculatum, aut Scandianum, vel Amerinum, vel cotoneum, vel Punicum, apſinthium, murices, purpuræ, cochleæ, *Tom. II.* 145, 24. uvæ ex olla, molle ovum, palmulæ, nuclei pinei, *a* oleæ albæ ex *b* dura muria, eædem aceto intinctæ, vel nigræ, quæ in arbore bene permaturuerunt, vel quæ in paſſa, defrutove verſatæ ſunt. vinum auſterum, licet jam

a *Mercurial. Var. Lect. I.* 3. b *Mercurial. Var. Lect. II.* 26. *ſed refutatur a L. Nonnio de Re Cibar. l.* 3. *c.* 45. *pag.* 421.

jam aſperum ſit, item reſinatum: duri ex media materia piſces, oſtrea, pectines, murices, purpuræ, cochleæ: cibi, potioneſque frigidæ, vel fervidæ.

CAP. XXV.

Quæ res alienæ ſtomacho ſint.

ALIENA vero ſtomacho ſunt, omnia tepida, omnia ſalſa, omnia jurulenta, omnia [a] prædulcia, omnia pinguia, ſorbitio, panis fermentatus, idemque vel ex milio, vel ex hordeo, oleum, radices olerum, & quodcunque olus ex oleo garove eſtur, mel, mulſum, defrutum, paſſum, lac, omnis caſeus, uva recens, ficus & viridis & arida, legumina omnia, quæque inflare conſueverunt: item thymum, nepeta, *ſatureia*, hyſſopum, naſturtium, lapathum, lampſana, juglandes. Ex his autem intelligi poteſt, non, quicquid boni ſucci eſt, protinus ſtomacho convenire; neque quicquid ſtomacho convenit, protinus boni ſucci eſſe.

CAP. XXVI.

De his, quæ inflant.

INFLANT autem, omnia fere legumina, omnia pinguia, omnia prædulcia, omnia jurulenta, muſtum, atque etiam id vinum, cui nihil adhuc ætatis acceſſit: ex oleribus, allium, cepa, braſſica, omneſque radices, excepto ſiſere & paſtinaca, bulbi, ficus etiam aridæ, ſed magis virides, uvæ recentes, nuces omnes, exceptis nucleis pineis,

a *Calviſ. apud Soſip. Chariſ. Inſtit. Gram. l.* 1.

pineis, lac, omniſque *b* caſeus, quicquid denique ſubcrudum aliquis aſſumpſit.

De his, quæ minime inflant.

Minima inflatio fit ex venatione, aucupio, piſcibus, pomis, oleis, conchiliis, ovis vel mollibus vel ſorbilibus, vino vetere. Feniculum vero, & anethum, inflationes etiam levant.

CAP. XXVII.

De his, quæ calefaciunt, aut refrigerant. p. 31.

AT calefaciunt, piper, ſal, caro omnis jurulenta, allium, cepa, ficus arida, ſalſamentum, vinum, & quo meracius eſt, eo magis.

Refrigerant, olera, quorum crudi caules aſſumuntur, ut intubus, & lactuca: itemque coriandrum, cucumis, elixa cucurbita, beta, mora, ceraſa, mala auſtera, pira fragilia, caro elixa, præcipueque acetum, ſive cibus ex eo, ſive potio aſſumitur.

CAP. XXVIII.

De his, quæ intus facile corrumpuntur.

FACILE autem intus corrumpuntur, panis fermentatus, & quiſquis alius quam ex tritico eſt, & omne piſtorium opus, lac, mel; itemque lactentia atque teneri piſces, oſtrea, olera, caſeus & recens & vetus, craſſa vel tenera caro, vinum dulce, mulſum, defrutum, paſſum; quicquid denique vel jurulentum eſt, vel nimis dulce, vel nimis tenue.

De

b *De Vict. Acut.* lxx. 5.

De his, quæ intus minime vitiantur.

At minime intus vitiantur, panis ſine fermento, aves, & eæ potius duriores, duri piſces, neque ſolum aurata puta, aut ſcarus, ſed etiam lolligo, locuſta, polypus: item bubula, omniſque dura caro; eademque aptior eſt, ſi macra, ſi ſalſa eſt; omniaque ſalſamenta: cochleæ, murices, purpuræ: vinum auſterum, vel reſinatum.

CAP. XXIX.

De his, quæ alvum movent.

32, 9. At alvum movent, panis fermentatus, magiſque ſi *a* cibarius vel hordeaceus eſt; braſſica, ſi ſubcruda eſt, lactuca, anethum, naſturtium, ocimum, *urtica*, *portulaca*, radicula, capparis, allium, cepa, malva, lapathum, beta, aſparagus, cucurbita, ceraſa, mora, poma omnia mitia,
Tom. II. ficus etiam arida, ſed magis viridis, uvæ
204, 23. recentes pingues, minutæ aves, cochleæ, garum, ſalſamentum, oſtrea, peloridæ, echini, muſculi, & omnes fere conchulæ, maximeque jus earum; ſaxatiles, & omnes teneri piſces, ſepiarum atramentum; ſi qua caro aſſumitur pinguis, eadem vel juſculenta, vel elixa; aves, quæ natant; mel crudum, lac, lactentia omnia, mulſum,
Tom. II. vinum dulce vel ſalſum, aqua, omnia tene-
21, 10. ra, tepida, *b* dulcia, pinguia, elixa, juſculenta, ſalſa, diluta.

CAP.

a *Victor. Variar. Lect. I.* 22. b *Athen. Deipn. III.* 33.

CAP. XXX.

De his, quæ alvum adſtringunt. 32, 9.

CONTRA adſtringunt, panis ex ſiligine, vel ex ſimila; magis, ſi ſine fermento eſt; magis etiam ſi toſtus eſt; intenditurque vis ejus etiam, ſi bis coquitur: pulticula vel ex alica, vel ex panico, vel ex milio; itemque ex iiſdem ſorbitio; & magis, ſi hæc ante fricta ſunt: lenticula, cui vel beta, vel intubus, vel ambubeja, vel plantago adjecta eſt; magiſque etiam, ſi illa ante fricta eſt: per ſe etiam intubus, vel ex plantagine, vel * ambubeja fricta; minuta olera, braſſica bis decocta; dura ova; magiſque, ſi aſſa ſunt: minutæ aves, merula, palumbes; magiſque, ſi in poſca decocta eſt: grus, omneſque aves, quæ magis currunt, quam volant; lepus, caprea; jecur ex his, quæ ſevum habent, maximeque bubulum, *ac ſevum ipſum: a caſeus, qui vehementior vetuſtate fit, vel ea mutatione, quam in eo transmarino videmus*; aut ſi recens eſt, ex melle, mulſove decoctus: item mel coctum, pira immatura, ſorba, magiſque ea, quæ torminalia vocantur, mala coronea, & punica, oleæ vel albæ vel præmaturæ, myrta, palmulæ, purpuræ, murices, vinum reſinatum vel aſperum, item meracum, acetum, mulſum quod inferbuit, aſperum item defrutum, paſſum, aqua vel tepida vel præfrigida, dura, id eſt, ea quæ tarde † puteſcit, ideoque pluviatilis potiſſimum, omnia dura, macra, auſtera, aſpera,

* *Salm Exerc. Plin. pag.* 583. *a F. ed. Ultraj.*

a *De Vict. Acut.* lix. 5. † *Al.* putreſcit.

ra, toſta, & in eadem carne, aſſa potius quam elixa.

CAP. XXXI.

De his, quæ urinam movent.

URINAM autem movent, quæcunque in horto naſcentia boni odoris ſunt, ut apium, ruta, anethum, ocimum, mentha, hyſſopum, aniſum, coriandrum, naſturtium, eruca, feniculum. præter hæc, aſparagus, capparis, nepeta, thymum, ſatureia, lampſana, paſtinaca, magiſque agreſtis, radicula, ſiſer, cepa. Ex venatione, maxime lepus, vinum tenue, piper & rotundum & longum, ſinapi, apſinthium, nuclei pinei.

CAP. XXXII.

De his, quæ ad ſomnum apta ſunt.

SOMNO vero aptum eſt papaver, lactuca, maximeque æſtiva, cujus cauliculus jam lacte repletus eſt, morum, porrum.

De his, quæ ſenſum excitant.

Senſus vero excitant, nepeta, thymum, ſatureia, hyſſopum, præcipueque pulegium, ruta, & cepa.

CAP. XXXIII.

De his, quæ materiam evocant.

EVOCARE vero materiam multa admodum poſſunt: ſed ea, cum ex peregrinis medicamentis maxime conſtent, aliiſque magis, quam quibus ratione victus ſuccur-

ſuccurritur, opitulentur, in præſentia differam: ponam vero ea, quæ prompta, & his morbis, de quibus protinus dicturus ſum, apta, corpus erodunt, & ſic ex eo, quidquid mali eſt, extrahunt. Habent autem hanc facultatem, ſemina erucæ, naſturtii, radiculæ; præcipue tamen omnium, ſinapis. Salis quoque & fici eadem vis eſt.

De his, quæ reprimunt.

Leniter vero ſimul & reprimunt & molliunt, lana ſuccida, ex aceto vel vino, cui oleum adjectum eſt; contritæ palmulæ, furſures in ſalſa aqua vel aceto decocti.

At ſimul reprimunt & refrigerant, her- *Tom.II.*
ba muralis (parthenium vel perdicium ap- 116,25.
pellant) ſerpillum, pulegium, ocimum,
herba ſanguinalis (quam Græci πολύγονον
vocant) portulaca, papaveris folia, capreolique vitium, coriandri folia, *hyoſcyamum*, *muſcus*, *ſiſer*, *apium*, *ſolanum* (quam στρύχνον Græci vocant) braſſicæ folia, intubus, plantago, *feniculi ſemen*, contrita pira vel mala, præcipueque cotonea, lenticula, aqua frigida, maximeque pluviatilis, 290,
vinum, acetum, & ex horum aliquo ma- 18.
dens vel panis, vel farina, vel ſpongia, vel 204,
lacinia, vel lana ſuccida, vel etiam linteo- 15.
lum, creta cimolia, gypſum, melinum,
myrteum, *a* roſa, acerbum oleum, verbe- *Tom.II.*
narum contuſa cum teneris caulibus folia; 193,4.
cujus generis ſunt olea, cupreſſus, myrtus, lentiſcus, tamarix, liguſtrum, roſa, rubus, laurus, hedera, punicum malum.

Sine

a *Patin. p.* 328.

aut calido natum eſt. Mulſum, quo plus mellis habet; defrutum, quo magis decoctum; paſſum, quo ex ſicciore uva eſt, eo valentius eſt. † Aqua leviſſima *l* pluviatilis eſt; deinde fontana, tum ex flumine, tum ex puteo; poſthæc ex nive, aut glacie; gravior his, ex lacu; graviſſima, ex palude. Facilis etiam, & neceſſaria cognitio eſt naturam ejus requirentibus. Nam levis; pondere apparet; & ex his, quæ pondere pares ſunt, eo melior quæque eſt, quo celerius * & calefit & frigeſcit; quoque celerius ex ea legumina percoquuntur.

Fere vero ſequitur, ut, quo valentior quæque materia eſt, eo minus facile concoquatur; ſed ſi concocta eſt, plus alat. *Itaque* utendum eſt materiæ genere pro viribus; modusque omnibus pro genere ſumendus. Ergo imbecillis hominibus, rebus infirmiſſimis opus eſt: mediocriter firmos, media materia optime ſuſtinet: & robuſtis apta validiſſima eſt. Plus deinde aliquis aſſumere ex levioribus poteſt: in his magis, quæ valentiſſima ſunt, temperare ſibi debet.

CAP. XIX.

Quæ natura ac proprietas cujuſque rei ſit, qua veſcimur.

NEQUE hæc ſola diſcrimina ſunt; ſed etiam aliæ res boni ſucci, aliæ mali ſunt; quæ εὔχυμα, & κακόχυμα Græci vocant: aliæ lenes, aliæ acres: aliæ craſſiorem pituitam in nobis faciunt, aliæ tenuiorem: aliæ idoneæ ſunt ſtomacho, aliæ

† *Aquæ bonæ malæve ſigna enumerantur a Caſaubono* in Athenæum Animadv. *L.* 11. *cap.* 7.
l *Pallad. R. R. I.* 17. *Colum. de R. R. I.* 5.
* *Aph.* v. 26.

aliæ alienæ : Itemque aliæ inflant, aliæ ab hoc abſunt : aliæ calefaciunt, aliæ refrigerant : aliæ facile in ſtomacho aceſcunt, aliæ non facile intus corrumpuntur ; aliæ movent alvum, aliæ ſupprimunt : aliæ citant urinam, aliæ tardant : quædam ſomnum movent, quædam ſenſus excitant. Quæ omnia ideo noſcenda ſunt, quoniam aliud alii, vel corpori, vel valetudini, convenit.

CAP. XX.

De his, quæ boni ſucci ſunt.

BONI ſucci ſunt, triticum, ſiligo, alica, oryza, amylum, tragum, ptiſana, *a* lac, caſeus mollis, omnis venatio, omnes aves, quæ ex media materia ſunt : ex majoribus quoque hæ, quas ſupra nominavimus : medii inter teneros duroſque piſces, ut mullus, & lupus : olera, lactuca, urtica, malva, cucumis, cucurbita, portulaca, cochleæ, *palmulæ* : ex pomis quodcumque neque acerbum, neque acidum eſt : vinum dulce, vel lene, paſſum, defrutum, oleæ, quæve ex his duobus in alterutro ſervatæ ſunt : † vulvæ, roſtra, * trunculique ſuum, omnis pinguis caro, omnis glutinoſa, omne jecur, ovum ſorbile.

CAP. XXI.

De his, quæ mali ſucci ſunt.

MALI vero ſucci ſunt, milium, panicum, hordeum, legumina, caro domeſtica permacra, omniſque caro ſalſa, omne *a* ſalſamentum, garum, vetus caſeus,

a *Varro R. R. II.* 11. † *Plin. Ep. l.* 1. *Ep.* 15.
* *in Tyron. notis occurrit vox* Trunculus *p.* 167.
a *Athen. Deipn.* III, *c.* 31. *pag.* 116.

ſeus, ſiſer, radicula, rapa; napi, bulbi, braſſica, magiſque etiam cyma ejus, aſparagus, beta, cucumis, porrum, eruca, naſturtium, thymum, nepeta, ſatureia, hyſſopum, ruta, anethum, feniculum, cuminum, aniſum, lapathum, ſinapi, allium, cepa, lienes, renes, inteſtina, pomum quodcunque acidum vel acerbum eſt, acetum, omnia acria, acida, acerba, oleum, * piſces quoque ſaxatiles, omneſque, qui ex tenerrimo genere ſunt, aut hi, qui rurſus nimium duri viroſique ſunt, ut fere quos ſtagna, lacus, limoſive rivi ferunt, quive in nimiam magnitudinem exceſſerunt.

CAP. XXII.

Quæ res lenes, quæve acres ſint.

LENES autem ſunt, ſorbitio, pulticula, laganum, amylum, ptiſana, pinguis caro, & quæcunque glutinoſa eſt. quod fere quidem in omni, quæ domeſtica, fit, præcipue tamen in ungulis, trunculiſque ſuum, in petiolis capituliſque hœdorum & vitulorum & agnorum, omnibuſque cerebellis. Item lac, &, quæ propria dulcia nominantur, defrutum, paſſum; nuclei pinei. Acria ſunt, omnia nimis auſtera, omnia acida, omnia ſalſa; & mel quidem, quo melius eſt, eo magis. Item allium, cepa, eruca, ruta, naſturtium, cucumis, beta, braſſica, aſparagus, ſinapi, radicula, intubus, ocimum, lactuca, maximaque olerum pars.

CAP.

* *Refutat Celſum Nonn. de Re Cibar. lib. 3. c. 13. p. 319.*

CAP. XXIII.

De his, quæ craſſiorem, queve tenujorem pituitam faciunt.

CRASSIOREM autem pituitam faciunt, ova ſorbilia, alica, oryza, amylum, ptiſana, lac, bulbi, omniaque fere glutinoſa. Extenuant eandem, omnia ſalſa, atque acria, & acida.

CAP. XXIV.

De his, quæ ſtomacho idonea ſunt.

STOMACHO autem apta ſunt, quæcunque auſtera ſunt, & quæ acida, quæque contacta ſale modico ſunt. Item panis ſine fermento, & elota alica, vel oryza, vel ptiſana; omnis avis, omnis venatio; atque utraque vel aſſa, vel elixa: ex domeſticis animalibus bubula: ſi quid ex cæteris ſumitur, macrum potius, quam pingue: ex ſue, ungulæ, roſtra, aures, vulvæque ſteriles: ex oleribus, intuba, lactuca, paſtinaca, cucurbita elixa, ſiſer: ex pomis, ceraſum, morum, ſorbum, pirum fragile, quale cruſtuminum vel Nævianum eſt: item pira, quæ ponuntur, Tarentina, atque Signina; malum orbiculatum, aut Scandianum, vel Amerinum, vel cotoneum, vel Punicum, apſinthium, murices, purpuræ, cochleæ, uvæ ex olla, molle ovum, palmulæ, nuclei pinei, *a* oleæ albæ ex *b* dura muria, eædem aceto intinctæ, vel nigræ, quæ in arbore bene permaturuerunt, vel quæ in paſſo, defrutove verſatæ ſunt. vinum auſterum, licet

Tom. II. 145,24.

a *Mercurial. Var. Lect. I.* 3. b *Mercurial. Var. Lect. II.* 26. *ſed refutatur a L. Nonnio de Re Cibar. l.* 3. *c.* 45. *pag.* 421.

jam aſperum ſit , item reſinatum : duri ex media materia piſces, oſtrea , pectines, murices, purpuræ , cochleæ : cibi , potioneſque frigidæ, vel fervidæ.

CAP. XXV.

Quæ res alienæ ſtomacho ſint.

ALIENA vero ſtomacho ſunt , omnia tepida , omnia ſalſa , omnia jurulenta , omnia *a* prædulcia , omnia pinguia , ſorbitio , panis fermentatus, idemque vel ex milió , vel ex hordeo , oleum , radices olerum, & quodcunque olus ex oleo garove eſtur, mel , mulſum , defrutum, paſſum , lac , omnis caſeus , uva recens , ficus & viridis & arida, legumina omnia, quæque inflare *con*ſueverunt: item thymum, nepeta, *ſatureia* , hyſſopum , naſturtium , lapathum , lampſana , juglandes . Ex his autem intelligi poteſt , non, quicquid boni ſucci eſt , protinus ſtomacho convenire ; neque quicquid ſtomacho convenit, protinus boni ſucci eſſe.

CAP. XXVI.

De his, quæ inflant.

INFLANT autem , omnia fere legumina , omnia pinguia , omnia prædulcia , omnia jurulenta , muſtum, atque etiam id vinum , cui nihil adhuc ætatis acceſſit : ex oleribus, allium, cepa , braſſica , omneſque radices , excepto ſiſere & paſtinaca , bulbi , ficus etiam aridæ , ſed magis virides , uvæ recentes , nuces omnes , exceptis *nucleis* pineis,

a *Calviſ. apud Soſip. Chariſ. Inſtit. Gram. l.* 1.

pineis, lac, omniſque *b* caſeus, quicquid denique ſubcrudum aliquis aſſumpſit.

De his, quæ minime inflant.

Minima inflatio fit ex venatione, aucupio, piſcibus, pomis, oleis, conchiliis, ovis *vel* mollibus vel ſorbilibus, vino vetere. Feniculum vero, & anethum, inflationes etiam levant.

CAP. XXVII.

De his, quæ calefaciunt, aut refrigerant. p. 31.

AT calefaciunt, piper, ſal, caro omnis jurulenta, allium, cepa, ficus arida, falſamentum, vinum, & quo meracius eſt, eo magis.

Refrigerant, olera, quorum crudi caules aſſumuntur, ut intubus, & lactuca: itemque coriandrum, cucumis, elixa cucurbita, beta, mora, ceraſa, mala auſtera, pira fragilia, caro elixa, præcipueque acetum, ſive cibus ex eo, ſive potio aſſumitur.

CAP. XXVIII.

De his, quæ intus facile corrumpuntur.

FACILE autem intus corrumpuntur, panis fermentatus, & quiſquis alius quam ex tritico eſt, & omne piſtorium opus, lac, mel; itemque lactentia atque teneri piſces, oſtrea, olera, caſeus & recens & vetus, craſſa vel tenera caro, vinum dulce, mulſum, defrutum, paſſum; quicquid denique vel jurulentum eſt, vel nimis dulce, vel nimis tenue.

De

b *De Vict. Acut.* lix. 5.

De his, quæ intus minime vitiantur.

At minime intus vitiantur, panis ſine fermento, aves, & eæ potius duriores, duri piſces, neque ſolum aurata puta, aut ſcarus, ſed etiam lolligo, locuſta, polypus: item bubula, omniſque dura caro; eademque aptior eſt, ſi macra, ſi ſalſa eſt; omniaque ſalſamenta: cochleæ, murices, purpuræ: vinum auſterum, vel reſinatum.

CAP. XXIX.

De his, quæ alvum movent.

32, 9.
At alvum movent, panis fermentatus,
magiſque ſi a cibarius vel hordeaceus
eſt; braſſica, ſi ſubcruda eſt, lactuca, anethum, naſturtium, ocimum, urtica, portulaca, radicula, capparis, allium, cepa, malva, lapathum, beta, aſparagus, cucurbita, ceraſa, mora, poma omnia mitia,
Tom. II. ficus etiam arida, ſed magis viridis, uvæ
204, 23. recentes pingues, minutæ aves, cochleæ,
garum, ſalſamentum, oſtrea, peloridæ, echini, muſculi, & omnes fere conchæ, maximeque jus earum; ſaxatiles, & omnes teneri piſces, ſepiarum atramentum; ſi qua caro aſſumitur pinguis, eadem vel jurulenta, vel elixa; aves, quæ natant; mel crudum, lac, lactentia omnia, mulſum,
Tom. II. vinum dulce vel ſalſum, aqua, omnia tene-
21, 10. ra, tepida, b dulcia, pinguia, elixa, jurulenta, ſalſa, diluta.

CAP.

a *Victor. Variar. Lect.* I. 22. b *Athen. Deipn.* III. 33.

CAP. XXX.

De his, quæ alvum adſtringunt. 32, 9.

CONTRA adſtringunt, panis ex ſiligine, vel ex ſimila; magis, ſi ſine fermento eſt; magis etiam ſi toſtus eſt; intenditurque vis ejus etiam, ſi bis coquitur: pulticula vel ex alica, vel ex panico, vel ex milio; itemque ex iiſdem ſorbitio; & magis, ſi hæc ante fricta ſunt: lenticula, cui vel beta, vel intubus, vel ambubeja, vel plantago adjecta eſt; magiſque etiam, ſi illa ante fricta eſt: per ſe etiam intubus, vel ex plantagine, vel * ambubeja fricta; minuta olera, braſſica bis decocta; dura ova; magiſque, ſi aſſa ſunt: minutæ aves, merula, palumbes; magiſque, ſi in poſca decocta eſt: grus, omneſque aves, quæ magis currunt, quam volant; lepus, caprea; jecur ex his, quæ ſevum habent, maximeque bubulum, ac ſevum ipſum: *a* caſeus, qui vehementior vetuſtate fit, vel ea mutatione, quam in eo tranſmarino videmus; aut ſi recens eſt, ex melle, mulſove decoctus; item mel coctum, pira immatura, ſorba, magiſque ea, quæ torminalia vocantur, mala cotonea, & punica, oleæ vel albæ vel præmaturæ, myrta, palmulæ, purpuræ, murices, vinum reſinatum vel aſperum, item meracum, acetum, mulſum quod inferbuit, aſperum item defrutum, paſſum, aqua vel tepida vel præfrigida, dura, id eſt, ea quæ tarde † puteſcit, ideoque pluviatilis potiſſimum, omnia dura, macra, auſtera, aſpera,

* *Salm Exerc. Plin. pag.* 583. *a F. ed. Ultraj.*
a De Vict. Acut. lix. 5. † *Al.* putreſcit.

ra, toſta, & in eadem carne, aſſa potius, quam elixa.

CAP. XXXI.

De his, quæ urinam movent.

URINAM autem movent, quæcunque in horto naſcentia boni odoris ſunt, ut apium, ruta, anethum, ocimum, mentha, hyſſopum, aniſum, coriandrum, naſturtium, eruca, feniculum. præter hæc, aſparagus, capparis, nepeta, thymum, ſatureia, lampſana, paſtinaca, magiſque agreſtis, radicula, ſiſer, cepa. Ex venatione, maxime lepus, vinum tenue, piper & rotundum & longum, ſinapi, apſinthium, nuclei pinei.

CAP. XXXII.

De his, quæ ad ſomnum apta ſunt.

SOMNO vero aptum eſt papaver, lactuca, maximeque æſtiva, cujus cauliculus jam lacte repletus eſt, morum, porrum.

De his, quæ ſenſum excitant.

Senſus vero excitant, nepeta, thymum, ſatureia, hyſſopum, præcipueque pulegium, ruta, & cepa.

CAP. XXXIII.

De his, quæ materiam evocant.

EVOCARE vero materiam multa admodum poſſunt: ſed ea, cum ex peregrinis medicamentis maxime conſtent, aliiſque magis, quam quibus ratione victus

ſuccur-

ſuccurritur , opitulentur , in præſentia dif-
feram : ponam vero ea , quæ prompta , &
his morbis , de quibus protinus dicturus
ſum , apta , corpus erodunt , & ſic ex eo,
quidquid mali eſt , extrahunt . Habent au-
tem hanc facultatem , ſemina erucæ , na-
ſturtii , radiculæ ; præcipue tamen omnium,
ſinapis . Salis quoque & fici eadem vis
eſt.

De his , quæ reprimunt ,

Leniter vero ſimul & reprimunt & mol-
liunt, lana ſuccida , ex aceto vel vino , cui
oleum adjectum eſt ; contritæ palmulæ , fur-
fures in ſalſa aqua vel aceto decocti.

At ſimul reprimunt & refrigerant , her- *Tom.II.*
ba muralis (parthenium vel perdicium ap- 116,25.
pellant) ſerpillum , pulegium , ocimum ,
herba ſanguinalis (quam Græci πολύγονον
vocant) portulaca , papaveris folia , capreo-
lique vitium , coriandri folia , *hyoſcyamum* ,
muſcus , *ſiſer* , *apium* , *ſolanum* (quam
στρύχνον Græci vocant) braſſicæ folia , *intu-
bus* , *plantago* , *feniculi ſemen* , contrita pi-
ra vel mala , præcipueque cotonea , lenti-
cula , aqua frigida , maximeque pluviatilis , 290,
vinum , acetum , & ex horum aliquo ma- 18.
dens vel panis , vel farina , vel ſpongia , vel 204,
lacinia , vel lana ſuccida , vel etiam linteo- 15.
lum , creta cimolia , gypſum , melinum ,
myrteum , *a* roſa , acerbum oleum , verbe- *Tom.II.*
narum contuſa cum teneris caulibus folia ; 193,4.
cujus generis ſunt olea , cupreſſus , myrtus ,
lentiſcus , tamarix , liguſtrum , roſa , rubus ,
laurus , hedera , punicum malum.

Sine

a *Patin. p.* 328.

Sine frigore autem reprimunt, cocta cotonea, malicorium, aqua calida, in qua verbenæ coctæ ſunt, quas ſupra propoſui, pulvis vel ex fece vini, vel ex myrti foliis, amaræ nuces.

31, 20. *De his, quæ calefaciunt.*

105, 11. Calefacit vero, ex qualibet farina cataplaſma, ſive ex tritici, ſive ex farris, ſive hordei, ſive ervi, vel lolii, vel milii, vel panici, vel lenticulæ, vel fabæ, vel lupini, vel lini, vel fœni græci, ubi ea deferbuit, calidaque impoſita eſt. Valentior tamen ad id omnis farina eſt ex mulſo, quam ex aqua cocta. Præterea cyprinum, irinum, medulla, adeps ex fele juncta *oleo*, magiſque, ſi vetus eſt, ſal, nitrum, *git*, piper, quinquefolium.

De his, quæ durant, aut emolliunt.

Fereque, quæ vehementer & reprimunt & refrigerant, durant: quæ autem calefaciunt & digerunt, ea emolliunt: præcipueque ad emolliendum poteſt cataplaſma a lini vel fœni græci ſemine.

His autem omnibus, & ſimplicibus, & permixtis, varie medici utuntur; ut magis, id quid quiſque perſuaſerit ſibi, appareat, quam quid evidenter compererit.

LIBER TERTIUS.

CAP. I.

De morborum generibus.

PRÆVISIS omnibus, quæ pertinent ad univerſa genera morborum, ad ſingulorum curationes veniam. Hos autem in duas ſpecies Græci diviſerunt; aliosque ex his acutos, alios longos eſſe dixerunt. Ideoque, quoniam non ſemper eodem modo reſpondebant, eoſdem alii inter acutos, alii inter longos retulerunt. Ex quo plura eorum genera eſſe, manifeſtum eſt. Quidam enim breves acutique ſunt, qui cito vel tollunt hominem, vel ipſi cito finiuntur. Quidam longi, ſub quibus neque ſanitas in propinquo, neque exitium eſt. Tertiumque genus eorum eſt, qui modo acuti, modo *longi ſunt*. idque non in febribus tantummodo, in quibus frequentiſſimum eſt; ſed in aliis quoque fit. Atque etiam, præter hos, quartum eſt; quod neque acutum dici poteſt, quia non perimit; neque utique *longum*, quia, ſi occurritur, facile ſanatur. Ego, cum de ſingulis dicam, cujus quiſque generis ſit, indicabo.

Dividam autem omnes in eos, qui in totis corporibus conſiſtere videntur, & eos, qui oriuntur in partibus. Incipiam a prioribus, pauca de omnibus præfatus. In nul- 405,16.
lo quidem morbo plus fortuna ſibi vendi-

care

care quam ars: ars, quam natura, poteſt utpote cum, repugnante *a* natura, nihil medicina proficiat. Magis tamen ignoſcendum medico eſt parum proficienti in acutis morbis, quam in longis. Hic enim breve ſpacium eſt, intra quod, ſi quod auxilium non profuit, æger extinguitur: ibi & deliberationi, & mutationi remediorum tempus patet; adeo ut raro, ſi inter initia medicus acceſſit, obſequens æger ſine illius vitio pereat. Longus tamen morbus cum penitus inſedit, quod ad difficultatem pertinet, acuto par eſt. Et acutus quidem, quo vetuſtior eſt; longus autem, quo recentior, eo facilius curatur.

Alterum illud ignorari non *oportet*, †

18, 13. quod non omnibus ægris eadem auxilia conveniunt. Ex quo incidit, ut alia atque alia ſummi authores, quaſi ſola, venditaverint, prout cuique ceſſerant. Oportet itaque, ubi aliquid non reſpondet, non tanti putare authorem, quanti ægrum, & experiri * aliud atque aliud. Sic tamen, ut in acutis morbis cito mutetur, quod nihil prodeſt: in longis, quos tempus, ut facit, 23 ſic etiam ſolvit, non *b* ſtatim condemnetur, ſi quid non ſtatim profuit: minus vero removeatur, ſi quid paulum ſaltem juvat: quia profectus tempore expletur.

CAP.

a *Hippocrat. Lex. T. II.* 10. *Seneca de Tranq. An. c.* VI. † *Hipp. de A. T.* XX. 6. * *Philo Judæus de Joſepho pag.* 531. *ed.* 1631. b *Cæl. Aurelian. Tard. Paſſ.* IV, 3. *pag.* 454.

CAP. II.

Quomodo morbi cognoſcantur, & an increſcant, an minuantur; & qua ratione ab initio, qui languere incipit, curari debeat.

PROTINUS autem inter initia ſcire facile eſt, quis acutus morbus, quis longus ſit: non in his ſolum, in quibus ſemper ita ſe habet; ſed in his quoque, in quibus variat. Nam ubi ſine intermiſſionibus acceſſiones & dolores graves urgent, acutus morbus eſt. Ubi lenti dolores, lentæve febres ſunt, & ſpatia inter acceſſiones porriguntur, acceduntque ea ſigna, quæ in priore *a* volumine expoſita ſunt, longum hunc futurum eſſe, manifeſtum eſt.

Videndum etiam eſt, morbus an increſcat, an conſiſtat, an minuatur: quia quædam remedia increſcentibus morbis, plura inclinatis conveniunt. Eaque, quæ creſcentibus apta ſunt, ubi acutus increſcens urget, in remiſſionibus potius experienda ſunt. Increſcit autem morbus, dum graviores dolores, acceſſioneſque veniunt; hæque & ante, quam proximæ, revertuntur, & poſtea deſinunt. Atque in longis quoque morbis, etiam tales notas non habentibus, ſcire licet, increſcere, ſi ſomnus incertus eſt, ſi deterior concoctio, ſi fœtidiores dejectiones, ſi tardior ſenſus, ſi pigrior mens, ſi percurrit corpus frigus aut calor, ſi id magis pallet. Ea vero, quæ contraria his ſunt, decedentis ejus notæ ſunt.

a II. c. v.

Præter hæc, in acutis *b* morbis ſerius æger alendus eſt, nec niſi jam inclinatis; ut inedia, dempta materia, impetum frangat. In longis maturius, ut ſuſtinere ſpatium affecturi mali poſſit. At, ſi quando is non in toto corpore, ſed in parte eſt; magis tamen ad rem pertinet, vim totius corporis moliri, quam partis; cum per eam partes ægræ ſanentur. Multum etiam intereſt, ab initio quis recte curatus ſit, an perperam: quia curatio minus his prodeſt, in quibus aſſidue fruſtra fuit. Si quis temere habitus, adhuc integris viribus vivit, admota curatione momento reſtituitur.

Sed cum ab his cœperim, quæ *notas* quaſdam futuræ adverſæ valetud*inis* exhibent, curationum quoque principium ab animadverſione ejuſdem temporis faciam. Igitur, ſi quid ex his, quæ propoſita ſunt,
298, incidit, omnium optima ſunt, † quies &
15. abſtinentia: ſi quid bibendum, aqua; id-
348, que interdum uno die fieri ſatis eſt; in-
21. terdum, ſi terrentia manent, biduo: proximeque abſtinentiam ſumendus eſt cibus exiguus, bibenda aqua, poſtero die etiam vinum, deinde invicem alternis diebus, modo aqua, modo vinum, donec omnis cauſa metus finiatur. per hæc enim ſæpe inſtans gravis morbus diſcutitur. Plurimique falluntur, dum ſe primo die protinus ſublaturos languorem, aut exercitatione, aut balneo, aut coacta dejectione, aut vomitu, aut ſudationibus, aut vino ſperant. non quod non interdum id incidat,

dat,

b *Aph.* 1. 4. & 10. † *Liv.* 22. *c.* 18.

dat, aut non decipiat, ſed quod ſæpius fallat; ſolaque abſtinentia ſine ullo periculo medeatur. Cum præſertim etiam pro modo terroris moderari liceat: &, ſi leviora indicia fuerunt, ſatis ſit a vino tantum abſtinere, quod ſubtractum plus, quam ſi cibo aliquid dematur, adjuvat: ſi paulo graviora, ſatis ſit, non aquam tantum bibere, ſed etiam cibo carnem ſubtrahere: interdum panis quoque minus, quam pro conſuetudine aſſumere, humidoque cibo eſſe contentum, & olere potiſſimum. Satiſque ſit, tum ex toto a cibo, a vino, ab omni motu corporis abſtinere, cum vehementes notæ terruerunt. Neque dubium eſt, quin vix quiſquam, qui non diſſimulavit, ſed per hæc mature morbo occurrit, ægrotet.

CAP. III.

De Febrium generibus.

ATQUE hæc quidem ſanis facienda ſunt, tantum cauſam metuentibus. ſequitur vero curatio febrium, quod & in toto corpore, & vulgare maxime morbi genus eſt. Ex his una *a* quotidiana, altera tertiana, altera quartana eſt. Interdum etiam longiore circuitu quædam redeunt, ſed id raro evenit. In prioribus, & morbi ſunt, & medicina.

Ac quartanæ quidem *b* ſimpliciores ſunt. Incipiunt fere ab horrore; deinde calor erumpit; finitaque febre biduum integrum eſt. ita quarto die revertitur.

Tertianarum vero duo genera ſunt. Alterum

a I. *Epidem. III.* 14. &c. b *Ibidem* 17.

terum eodem modo, quo quartana, & incipiens, & deſinens; illo tantum interpoſito diſcrimine, quod unum diem præſtat integrum, tertio redit. Alterum longe pernicioſius, quod tertio quidem die revertitur, ex octo autem & quadraginta horis fere ſex & triginta per acceſſionem occupat (interdum etiam vel minus, vel plus) neque ex toto in † remiſſione deſiſtit; ſed tantum levius eſt. Id genus plerique medici ἡμιτριταῖον appellant.

Quotidianæ vero variæ ſunt, & multiplices. Aliæ enim protinus a calore incipiunt, aliæ a frigore, aliæ ab horrore. Frigus voco, ubi extremæ partes *membrorum* inalgeſcunt: horrorem, ubi *totum corpus* intremit. Rurſus aliæ ſic deſinunt, ut ex toto ſequatur integritas: aliæ ſic, ut aliquantum quidem minuatur ex febre, nihilominus tamen quædam reliquiæ remaneant, donec altera acceſſio accedat: ac ſæpe aliæ vix quicquam aut nihil remittunt, ſed ita, ut cœpere, continuant. Deinde, aliæ fervorem ingentem habent, aliæ tolerabilem: aliæ quotidie pares ſunt, aliæ impares; atque invicem altero die leniores, altero vehementiores: aliæ tempore eodem poſtridie revertuntur, aliæ vel *ſerius* vel celerius: aliæ diem noctemque acceſſione & deceſſione implent, aliæ minus, aliæ plus; aliæ, cum decedant, ſudorem movent, aliæ non movent; atque *alias* per ſudorem ad integritatem venitur, *alias* corpus tantum imbecillius redditur. Acceſſio-

† *Eſt proprium verbum medicorum*, *Gronov. ad Senec. Epiſt.* 53.

ceſſiones etiam, modo ſingulæ ſingulis diebus fiunt, modo binæ pluresve concurrunt. Ex quo ſæpe evenit, ut quotidie plures acceſſiones remiſſioneſque ſint; ſic tamen, ut unaquæque alicui priori reſpondeat.

Interdum vero acceſſiones quoque confunduntur, ſic ut notari neque tempora earum, neque ſpatia poſſint. Neque verum eſt, quod dicitur a quibuſdam, nullam febrem inordinatam eſſe, niſi aut ex vomica, aut ex inflammatione, aut ex ulcere. Facilior enim ſemper curatio foret, ſi hoc verum eſſet. nam, quod evidentes cauſæ faciunt, facere etiam abditæ poſſunt. Neque de re, ſed de verbo controverſiam movent, qui, cum aliter aliterque in eodem morbo febres accedunt, non eaſdem inordinate redire, ſed alias aliaſque ſubinde oriri dicunt. Quod tamen ad curandi rationem nihil pertineret, etiamſi vere diceretur. Tempora quoque remiſſionum modo liberalia, modo vix ulla ſunt.

CAP. IV.

De curationum diverſis generibus.

ET febrium quidem ratio maxime talis eſt. Curationum vero diverſa genera ſunt, prout authores aliquos habent. Aſclepiades officium eſſe medici dicit, ut tuto, ut celeriter, ut jucunde curet. Id votum eſt: ſed fere periculoſa eſſe nimia & feſtinatio & voluptas ſolet. Qua vero moderatione utendum ſit, ut quan-

tum fieri poteſt, omnia iſta contingant, prima ſemper habita ſalute, in ipſis partibus curationum conſiderandum erit.

Et ante omnia quæritur, primis diebus æger qua ratione continendus ſit. Antiqui, medicamentis quibuſdam datis, concoctionem moliebantur; eo quod [a] cruditatem maxime horrebant: deinde eam materiam, quæ lædere videbatur, ducendo ſæpius alvum ſubtrahebant. Aſclepiades medicamen-
29. 7. ta ſuſtulit; alvum non toties, ſed fere ta-
85, 7. men in omni morbo, ſubduxit. Febre vero ipſa præcipue ſe ad remedium uti profeſſus eſt. Convellendas etiam vires ægri putavit, luce, vigilia, ſiti ingenti; *ſic*, ut ne os quidem primis diebus elui *ſineret*. Quo magis falluntur, qui per *omnia jucundam* ejus diſciplinam eſſe concipiunt. Etenim ulterioribus quidem diebus cubantis etiam luxuriæ ſubſcripſit, primis vero tortoris vicem exhibuit.

Ego autem, medicamentorum dari potiones, & alvum duci non niſi raro debere, concedo. Et id non ideo tamen agendum, ut ægri vires convellantur, exiſtimo: quoniam ex imbecillitate ſummum periculum eſt. Minui ergo tantum materiam ſuperantem oportet; quæ naturaliter digeritur, ubi nihil novi accedit. Itaque abſtinendus a cibo primis diebus eſt, & in luce habendus æger (niſi infirmus) interdiu, quoniam corpus iſta quoque digerit; iſque cubare quam maximo conclavi debet.

Quod ad ſitim vero ſomnumque pertinet,

a *Aph.* 1. 22.

net, moderandum eſt, ut interdiu vigilet;
noctu, ſi fieri poteſt, conquieſcat: ac ne-
que potet, neque nimium ſiti crucietur.
Os etiam ejus elui poteſt, ubi & ſiccum
eſt, & ipſi fœtet. quamvis id tempus aptum
potioni non eſt. Commodeque Eraſiſtratus
dixit, ſæpe, interiore parte humorem non
requirente, os & fauces requirere; neque
ad rem, male haberi ægrum, pertinere.
Ac primo quidem ſic tenendus eſt.

Optimum vero medicamentum eſt, op-
portune cibus datus. qui quando primum
dari debeat, quæritur. Plerique ex antiquis
tarde dabant, ſæpe quinto die, ſæpe ſexto,
& id fortaſſe vel in Aſia, vel in Ægypto, 8,22.
cœli ratio patitur. Aſclepiades, ubi ægrum
triduo per omnia fatigaverat, quartum diem
cibo deſtinabat. At Themiſon nuper, non,
quando cœpiſſet febris, ſed quando deſiſſet,
aut certe levata eſſet, conſiderabat, &, ab
illo tempore expectato die tertio, ſi non
acceſſerat febris, ſtatim: ſi acceſſerat, ubi
ea vel deſierat, vel, ſi aſſidue inhærebat, ſi
certe ſe inclinaverat, cibum dabat.

Nihil autem horum utique perpetuum 17,2.
eſt. Nam poteſt primo die primus cibus
dandus eſſe, poteſt ſecundo, poteſt tertio,
poteſt non niſi quarto, aut quinto; poteſt
poſt unam acceſſionem, poteſt poſt duas; po-
teſt poſt plures. Refert enim, qualis morbus
ſit, quale corpus, quale cœlum, quæ ætas,
quod tempus anni. Minimeque, in rebus 18,33.
multum inter ſe differentibus, perpetuum
eſſe præceptum temporis poteſt. In mor-

bo, qui plus virium auſert, celerius cibus dandus eſt: itemque eo *b* cœlo, quo magis digerit. Ob quam cauſam in Aphrica nullo die æger abſtineri recte videtur. Maturius etiam puero, quam juveni: æſtate, quam hieme, dari debet. *c* Unum illud, & ſemper, & ubique ſervandum eſt, ut ægri
78, 13. vires ſubinde aſſidens medicus inſpiciat,
131, & quamdiu ſupererunt, abſtinentia pugnet;
21. ſi imbecillitatem vereri cœperit, cibo ſubve-
295, niat. Id enim ejus officium eſt, ut ægrum,
22. neque ſupervacua materia oneret, neque imbecilliorem fame perdat. Idque apud Eraſiſtratum quoque invenio: qui, quamvis parum docuit, quando venter, quando corpus ipſum exinaniretur, dicendo tamen, *hæc* eſſe videnda, & tum cibum dand*um*, *cum* corpori deberetur: ſatis oſtendit, *dum vires* ſupereſſent, dari non oportere; ne deficerent, conſulendum eſſe.

Ex his autem intelligi poteſt, ab uno medico multos non poſſe curari: eumque, ſi artifex eſt, idoneum eſſe, qui non multum ab ægro recedit. Sed, qui quæſtui ſerviunt, quoniam is major ex populo eſt, libenter amplectuntur ea præcepta, quæ ſedulitatem non exigunt; ut in hac ipſa re. Facile eſt enim dies vel acceſſiones numerare his quoque, qui ægrum raro vident: ille aſſideat neceſſe eſt, qui, quod ſolum opus eſt, viſurus eſt, quando nimis imbecillus futurus ſit, niſi cibum acceperit. In pluribus tamen ad initium cibi dies quartus aptiſſimus eſſe conſuevit.

Eſt

b *Aph.* 1. 15. c *Aph.* 1. 9.

Eſt autem alia etiam de diebus *d* ipſis dubitatio, quoniam antiqui potiſſimum *e* impares ſequebantur, eoſque, tanquam tunc de ægris judicaretur, κρισίμους † nominabant. *f* Hi erant dies tertius, quintus, ſeptimus, nonus, undecimus, quartuſdecimus, unus & vigeſimus; ita ut ſumma potentia ſeptimo, deinde quartodecimo, deinde uni & vigeſimo daretur. Igitur ſic ægros nutriebant, 138, 9. ut dierum imparium acceſſiones expectarent: deinde poſtea cibum, quaſi levioribus acceſſionibus inſtantibus, darent: adeo ut Hippocrates, *g* ſi alio die febris deſiſſet, recidivam timere ſit ſolitus.

Id Aſclepiades jure ut vanum repudiavit; neque in ullo die, quia par imparve eſſet, ægris vel majus vel minus periculum eſſe dixit. Interdum enim pejores dies pares fiunt; & opportunius poſt febrium ac- *Tom. II.* ceſſiones cibus datur. Nonnumquam etiam 157, 29. in ipſo morbo, dierum ratio mutatur; fitque gravior, qui remiſſior eſſe conſueverat. Atque ipſe quartuſdecimus par eſt, in quo eſſe magnam vim antiqui fatebantur. Qui cum octavum primi naturam habere contenderent, ut ab eo ſecundus ſeptenarius inciperet, ipſi ſibi repugnabant, non octavum, neque decimum, neque duodecimum diem ſumendo, quaſi potentiorem: plus enim tribuebant nono, & undecimo. Quod cum feciſſent ſine ulla probabili ratione, ab undecimo, non ad tertiumdecimum, ſed ad quartumdecimum tranſibant. Eſt etiam apud Hippocratem, ei, quem ſe-

ptimus

d *I. Epidem. III. de Partu ſeptim.* VII. VIII. e *Julian. Imper. Epiſt. pag.* 207. † *Cæl. Aurel. Acut. Morb.* I. 14. f *Aph.* II. 23. 24. g *Aph.* IV. 61.

timus dies liberaturus ſit, quartum eſſe graviſſimum. Ita, illo quoque authore, *in* die pari & gravior febris eſſe poteſt, & certa futuri nota. Atque idem alio loco quartum quemque diem, ut in utrunque efficaciſſimum apprehendit; id eſt, quartum, ſeptimum, undecimum, quartumdecimum, decimumſeptimum. in quo ab impari ad paris rationem tranſit. Et ne in hoc quidem propoſitum conſervavit: cum a ſeptimo die undecimus, non quartus, ſed quintus ſit. Adeo apparet, quacumque ratione ad numerum reſpexerimus, nihil rationis, ſub illo quidem authore, reperiri. Verum in his quidem antiquos tunc celebres admodum Pythagorici *numeri* fefellerunt: cum hic quoque medic*us non numerare* dies debeat, ſed ipſas acceſſiones *intueri*; & ex his conjectare, quando dandus cibus ſit.

Illud autem magis ad rem pertinet, ſcire, cibumne oporteat dari, cum jam bene venæ conquieverunt, aut etiamnum manentibus reliquiis febris. Antiqui enim quam integerrimis corporibus alimentum obſervabant. Aſclepiades, inclinata quidem febre, ſed adhuc tamen inhærente. In quo vanam rationem ſecutus eſt: non quod non ſit interdum maturius cibus dandus, ſi mature timetur altera acceſſio: ſed quod ſcilicet non niſi quam ſaniſſimo dari debeat. * minus enim corrumpitur, quod integro corpori infertur. Neque tamen verum eſt, quod Themiſoni videbatur, ſi duabus *horis*

* *Aph.* 1. 19.

ris integer futurus eſſet æger, ſatius eſſe tunc dare; ut ab integro corpore potiſſimum diduceretur. Nam ſi diduci tam celeriter poſſet, id eſſet optimum. Sed cum hoc breve tempus non præſtet, ſatius eſt, principia cibi a decedente febre, quam reliquias ab incipiente excipi. Ita, ſi longius tempus ſecuturum eſt, quam integerrimo dandus eſt: ſi etiam breve, antequam ex toto integer fiat. Quo loco vero integritas eſt, eodem eſt remiſſio, quæ maxime in febre continua poteſt eſſe. At hoc quoque quæritur, utrum tot horæ expectandæ ſint, quot febrem habuerunt: an ſatis ſit, primam partem earum præteriri, ut ægris jucundius inſidat, quibus interdum non vacat. Tutiſſimum eſt autem, ante totius acceſſionis tempus præterire: quamvis, ubi longa febris fuit, poteſt indulgeri ægro maturius, dum tamen ante minimum pars dimidia prætereatur. Idque non in ea ſola febre, de qua proxime dictum eſt, ſed in omnibus ita ſervandum eſt.

Tom. II. 158, 6.

CAP. V.

De Febrium ſpeciebus, & ſingularum curationibus: & primo, quando cibus febricitantibus dandus ſit.

HÆC magis per omnia genera febrium perpetua ſunt: nunc ad ſingulas earum ſpecies deſcendam. Igitur ſi ſemel tantum acceſſit, deinde deſiit, eaque vel ex * inguine, vel ex laſſitudine, vel ex æſtu,

Tom. II. 30, 13.

* *Malim* ſanguine *vel* ingluvie, *quomodo enim ex inguine poſſet oriri febris? dein enumerat cauſas externas, quas inter inguen cenſeri non poteſt.*

æſtu, aliave ſimili re fuit, ſic, ut interior nulla cauſa metum fecerit, poſtero die, cum tempus acceſſionis ita tranſiit, ut nihil moveret, cibus dari poteſt. At, ſi ex alto calor venit; & gravitas vel capitis vel præcordiorum ſecuta eſt; neque apparet, quid corpus confuderit; quamvis unam acceſſionem ſecuta integritas eſt: tamen, quia tertiana timeri poteſt, expectandus eſt dies tertius; &, ubi acceſſionis tempus præteriit, cibus dandus eſt, ſed exiguus; quia quartana quoque timeri poteſt. At die quarto demum, ſi corpus integrum eſt, eo cum fiducia utendum. Si vero poſtero, tertiove, aut quarto die ſecuta febris eſt; ſcire licet, morbum eſſe. Sed tertianarum, quartanarumque (quarum & certus circuitus, & finis *integer*, & liberaliter quieta tempora ſunt) *expeditior* ratio eſt. de quibus ſuo loco dicam.

Nunc vero eas explicabo, quæ quotidie urgent. Igitur tertio quoque die cibus ægro commodiſſime datur; ut alter febrem minuat, alter viribus ſubveniat. Sed is dari debet, ſi quotidiana febris eſt, quæ ex toto deſinat, ſimulatque corpus integrum factum eſt: ſin, quamvis non acceſſiones, febres tamen junguntur, & quotidie quidem increſcunt, ſed ſine integritate tamen remittunt, cum corpus ita ſe habet, ut major remiſſio non expectetur: ſi altero die gravior, altero levior acceſſio eſt, poſt graviorem. Fere vero graviorem acceſſionem levior a nox ſequitur: quo fit, ut graviorem acceſſionem nox quoque triſtior antecedat.

At,

a *Aph.* 11. 13.

At, ſi continuatur febris, neque levior unquam fit, & dari cibum neceſſe eſt, quando dari debeat, magna diſſenſio eſt. Quidam, quia fere * remiſſius matutinum tempus ægris eſt, tunc putant dandum. Quod ſi reſpondet, non quia mane eſt, ſed quia remiſſio eſt ægris, dari debet. Si vero ne tunc quidem ulla requies ægris eſt, quia hoc ipſo pejus id tempus eſt, quod, cum ſua natura melius eſſe debeat, morbi vitio non eſt, ſimulque inſequitur tempus meridianum, a quo cum omnis æger fere pejor fiat, timeri poteſt, ne ille magis etiam, quam ex conſuetudine, urgeatur. Igitur alii veſpere tali ægro cibum dant. Sed, cum eo † tempore fere peſſimi ‡ ſint, qui ægrotant, verendum eſt, ne, ſi quid tunc moverimus, fiat aliquid aſperius. Ob hæc alii *Tom. II.* differunt ad mediam noctem, decurſo jam *156, 9.* *graviſſimo tempore, eodemque longiſſime diſtante. Securius vero datur antelucanis horis; quibus omnes* fere maxime dormiunt: deinde matutino tempore; quod natura ſua leviſſimum eſt.

Si vero febres vagæ ſunt: quia verendum eſt, ne cibum ſtatim ſubſequantur; quandocunque quis ex acceſſione levatus eſt, tunc debet aſſumete. At, ſi plures acceſſiones eodem die veniunt, conſiderare oportet, pares ne per omnia ſint (quod vix fieri poteſt) an impares. Si per omnia pares ſunt: poſt eam potius acceſſionem cibus dari debet, quæ non inter meridiem & veſperem deſinit. Si impares ſunt: conſideran-

* *Cæl. Aurel. Morb. Chronic.* II. 14. *p.* 427. *Buxtorf. Lex. Chald. p.* 540. † *Cæl. Aurel. A. M. l.* 1. *c.* 15. *pag.* 48. ‡ *Achill. Tatius de Clitophont. pag.* 21.

ſiderandum eſt, quo diſtent. Nam, ſi altera gravior, altera levior eſt, poſt graviorem dari debet: ſi altera longior, altera brevior, poſt longiorem: ſi altera gravior, altera longior eſt, conſiderandum eſt, utra magis affligat, illa vi, an hæc tempore, & poſt eam dandus eſt. Sed plane plurimum intereſt, quantæ qualeſque inter eas remiſſiones ſint. Nam, ſi poſt alteram febrem motio manet, poſt alteram integrum corpus eſt; integro corpore, cibo tempus aptius eſt.

Si ſemper febricula manet; ſed alterum tamen longius tempus remiſſionis *eſt; id* potius eligendum eſt: adeo ut, *ubi acceſſiones* continuantur, protinus, *inclinata* priore, dandus cibus ſit. Etenim perpetuum eſt, ad quod omne conſilium dirigi poteſt; cibum quam maxime ſemper ab *b* acceſſione futura reducere: &, hoc ſalvo, dare *Tom. II. 222, 36.* quam integerrimo corpore. Quod non inter duas tantum, ſed etiam inter plures acceſſiones ſervabitur. Sed, cum ſit aptiſſimum, tertio quoque die cibum dare; tamen, ſi corpus infirmum eſt, quotidie dandus eſt: multoque magis, ſi continentes febres ſine remiſſione ſunt; quantoque magis corpus affligunt; aut ſi duæ pluresve acceſſiones eodem die veniunt. Quæ res efficit, ut & a primo die protinus cibus dari quotidie debeat, ſi protinus venæ conciderunt: & ſæpius eodem die, ſi inter plures acceſſiones ſubinde vis corpori deeſt. Illud tamen in his ſervandum eſt; ut poſt eas febres

b *Aph.* I. 11.

bres minus cibi detur, poſt quas, ſi per corpus liceret; omnino non daretur. Cum vero febris inſtet, incipiat, augeatur, conſiſtat, decedat, deinde in deceſſione conſiſtat, aut finiatur; ſcire licet, optimum cibo tempus eſſe febre finita: deinde, cum deceſſio ejus conſiſtit: tertium, ſi neceſſe eſt, quandocumque decedit: cætera omnia periculoſa eſſe. Si tamen propter infirmitatem neceſſitas urget, ſatius eſſe, conſiſtente jam incremento febris, aliquid offerre, quam increſcente: ſatius eſſe, inſtante, quam incipiente: cum eo tamen, ut nullo tempore is, qui deficit, non ſit ſuſtinendus.

Neque hercule ſatis eſt, ipſas tantum febres medicum intueri, ſed etiam totius corporis habitum, & ad eum dirigere curationem; ſeu ſuperſunt vires, ſeu de- 120, 8.
ſunt, ſeu quidam mali affectus interveniunt. Cum vero ſemper ægros ſecuros agere conveniat, ut corpore tantum, non etiam animo laborent: tum præcipue, ubi cibum ſumpſerunt. Itaque, ſi qua ſunt, quæ exaſperatura eorum animos ſunt; optimum eſt, ea, dum ægrotant, eorum notitiæ ſubtra- 358, 11.
here: ſi id fieri non poteſt, ſuſtinere tamen poſt cibum, poſtque ſomni tempus, & cum experrecti ſunt, tum exponere.

CAP. VI.

Quando potiones febricitantibus dari expediat.

SED de cibo facilior quidem cum ægris ratio eſt: quoniam ſæpe ſtomachus hunc

hunc reſpuit, etiamſi mens concupiſcit. De potione vero ingens pugna eſt; eoque magis, quo major febris eſt. Hæc enim ſitim accendit, & tum maxime aquam exigit, cum illa periculoſiſſima eſt. Sed docendus æger eſt, ubi febris conquieverit, protinus ſitim quoque quieturam: longioremque acceſſionem fore, ſi quod ei datum fuerit alimentum: ita celerius eum deſinere ſitire, qui non bibit. Neceſſe eſt tamen, quanto facilius etiam ſani famem, quam ſitim ſuſtinent, tanto magis ægris in potione, quam in cibo indulgere. Sed primo quidem die nullus humor dari debet: niſi ſubito ſic venæ conciderunt, ut cibus quoque dari debeat. *Secundo vero*, cæteriſque etiam, quibus cibus non dabitur, tamen, ſi magna ſitis urgebit, potio dari poteſt.

Ac ne illud quidem, ab Heraclide Tarentino dictum, ratione caret: ubi aut bilis ægrum, aut cruditas male habet, expedire quoque per modicas potiones miſceri novam materiam corruptæ. Illud videndum
218, eſt, ut, qualia tempora cibo leguntur, ta-
15. lia potioni quoque: ubi ſine illo datur,
Tom. II. deligantur, cum ægrum dormire cupi-
206, 29. mus: quod fere ſitis prohibet. Satis autem convenit, cum omnibus *a* febricitantibus nimius humor alienus ſit, tum præcipue eſſe fœminis, quæ ex partu in febres inciderunt.

Sed cum tempora cibo potionique febris & remiſſionis ratio det, non eſt expedi-

a *Aph.* I. 16.

peditiſſimum ſcire, quando æger febricitet, quando melior ſit, quando deficiat: ſine quibus diſpenſari illa non poſſunt. *Tom.II. 226,33.* Venis enim maxime credimus, † fallaciſſimæ rei; quia ſæpe iſtæ lentiores celerioreſve ſunt, & ætate, & ſexu, & corporum natura. Et plerunque ſatis ſano corpore, ſi ſtomachus infirmus eſt, nonnumquam etiam incipiente febre, ſubeunt & quieſcunt: ut imbecillus is videri poſſit, cui facile laturo gravis inſtat acceſſio. Contra ſæpe eas concitat & reſolvit ſol, & balneum, & exercitatio, & metus, & ira, & quilibet alius animi affectus. adeo ut, cum primum medicus venit, ſolicitudo ægri dubitantis, quomodo illi ſe habere videatur, eas movet. Ob quam cauſam, a periti medici eſt, non protinus ut venit, apprehendere manu brachium: ſed primum reſidere hilari vultu, percunctarique, *quemadmodum ſe habeat*; &, ſi quis ejus metus eſt, *eum probabili* ſermone lenire; tum deinde ejus carpo manum admovere. Quas venas *Tom.II. 114,32.* autem conſpectus medici movet, quam facile mille res turbant! Altera res eſt, cui credimus, calor, æque fallax. Nam hic quoque excitatur æſtu, labore, ſomno, metu, ſolicitudine.

Igitur intueri quidem etiam iſta oportet: ſed his non omnia credere. Ac protinus quidem ſcire, non febricitare eum, cujus venæ naturaliter ordinatæ ſunt, teporque talis eſt, qualis eſſe ſanis ſolet: nec protinus etiam ſub calore motuque febrem

† *Pancirolæ obſerv.* IV. a *De decent. ornatu T.* IX. X. *Pallad. Sophiſt. in l.* V. *Epidem. pag. m.* 201. *Actuar. de M. M.* II. 2.

Tom.II. ſeſe concipere : ſed ita , ſi ſumma quoque
196,1. arida inæqualiter cutis eſt ; ſi calor & in fronte eſt, & ex intimis præcordiis oritur ; ſi ſpiritus ex naribus cum fervore prorumpit ; ſi color , aut rubore, aut pallore novo mutatus eſt ; ſi oculi graves , & aut perſicci , aut ſubhumidi ſunt ; ſi ſudor, cum ſit,
Tom.II. inæqualis eſt ; ſi venæ non æquis interval-
172,28. lis moventur. Ob quam cauſam medicus neque in tenebris , neque a capite ægri debet reſidere ; ſed illuſtri loco adverſus eum , ut omnes notas , ex vultu quoque cubantis perſpiciat.

Ubi vero febris fuit , atque decrevit , *ſpectare* oportet , num tempora, parteſve *corporis* aliæ paulum madeſcant , *quæ ſudorem* venturum eſſe teſtentur . Ac ſi qua ejus nota eſt , tunc demum dare potui calidam aquam ; cujus ſalubris effectus eſt , ſi ſudorem per omnia membra diffundit . Hujus
135,21. autem rei cauſa , continere æger ſub veſte ſatis multa manus debet; eademque crura, pedeſque contegere : qua mole pleriqu ægros in ipſo impetu febris , potiſſimumque ubi ardens ea eſt , male habent. Si ſudare corpus cœpit , linteum tepefacere oportet, paulatimque ſingula membra detergere . At ubi ſudor omnis finitus eſt, aut ſi is non venit, ubi quam maxime tepuit , & idoneus eſſe cibo æger videtur , ſub veſte leniter ungendus eſt, tum detergendus , deinde ei cibus dandus.

Cibus † autem febricitantibus humidus eſt aptiſſimus , aut humori certe quam proxi-

† 1. *Aph.* 16.

proximus : utique ex materia quam leviſſima ; maximeque † ſorbitio : eaque , ſi magnæ febres fuerunt , quam tenuiſſima eſſe debet . Mel quoque deſpumatum huic recte adjicitur , quo corpus magis nutriatur : ſed id, ſi ſtomachum offendit, ſupervacuum eſt ; ſicut ipſa quoque ſorbitio . Dari vero in vicem ejus poteſt , vel intrita ex aqua calida , vel alica elota ; ſi firmus eſt ſtomachus , & compreſſa alvus , ex aqua mulſa ; ſi vel ille languet, vel hæc profluit , ex poſca . Et primo quidem cibo ita ſatis eſt : ſecundo vero aliquid adjici poteſt , ex eodem tamen genere materiæ , vel olus , vel conchylium, vel pomum . At, dum febres quidem increſcunt , hic ſolus idoneus cibus eſt . Ubi vero aut deſinunt , aut levantur , ſemper quidem incipiendum eſt ab aliquo ex materia leviſſima , adjiciendum vero aliquid ex media , ratione habita ſubinde & virium hominis, & morbi. 78, 14.

Apponendi vero ægro varii cibi (ſicut 120, 8.
Aſclepiades præcepit) tum demum ſunt , ubi faſtidio urgetur , neque ſatis vires ſufficiunt ; ut paulum ex ſingulis deguſtando , famem vitet . At ſi neque vis , neque cupiditas deeſt, nulla varietate ſolicitandus æger eſt ; ne plus aſſumat , quam concoquat . Neque verum eſt , quod ab eo dicitur , facilius concoqui cibos varios . eduntur quidem facilius : ad concoctionem autem materiæ genus & modus pertinent . Neque inter magnos dolores , neque increſcente *b* morbo , tutum eſt , ægrum cibo impleri ; ſed

† *Hippocr. de Vet. M.* XI. XII. b *Aph.* I. 7. 8.

ubi inclinata jam in melius valetudo eſt.

Sunt aliæ quoque obſervationes in febribus neceſſariæ; atque id quidem videndum eſt, quod quidam ſolum præcipiunt, an adſtrictum corpus ſit, an profluat. Quorum alterum ſtrangulat, alterum digerit. Nam, ſi adſtrictum eſt, ducenda alvus eſt, movenda urina, eliciendus omni modo ſudor. In hoc genere morborum ſanguinem etiam miſiſſe, concuſſiſſe vehementibus geſtationibus corpus, in lumine habuiſſe, imperaſſe famem, ſitim, vigiliam prodeſt. Utile eſt etiam ducere in balneum, prius demittere in ſolium, tum ungere, iterum ad ſolium redire, multaque aqua *fovere inguina*; interdum etiam oleum in *ſolio cum a*qua calida miſcere; uti cibo *rarius* & ſerius, tenui, ſimplici, molli, calido, exiguo; maximeque oleribus, qualia ſunt, lapathum, urtica, malva; vel jure etiam concharum, muſculorumve, aut locuſtarum: neque danda caro, niſi elixa, eſt. At *potio* eſſe debet magis liberalis, & ante cibum, & poſt hunc, & cum hoc, ultra quam ſitis coget. Poteritque a balneo etiam pingue jus, et aut dulcius dari vinum: poterit ſemel, aut bis interponi Græcum ſalſum.

37, 7. 147, 19. Contra vero, ſi corpus profluet, ſudor coercendus, quies adhibenda erit; tenebris, ſomnoque, quandocunque volet, utendum; non niſi levi geſtatione corpus agitandum, & pro genere mali ſubveniendum. Nam, ſi venter fluit, aut ſi *ſtomachus* non continet, ubi febris decrevit, libera-

beraliter oportet aquam tepidam potui dare, & vomere cogere; niſi aut fauces, aut præcordia, aut latus dolet, aut vetus morbus eſt.

Si vero ſudor exercet, duranda cutis eſt, vel nitro, vel ſale; quæ cum oleo miſcentur. At, ſi levius id vitium eſt, oleo corpus ungendum eſt: ſi vehementius, roſa, vel melino, vel myrteo, cui vinum auſterum ſit adjectum.

Quiſquis autem fluore æger eſt, cum venit in balneum, prius ungendus, deinde in *ſolium* demittendus eſt. Si in cute vitium eſt, frigida quoque, quam calida aqua melius utetur. Ubi ad cibum ventum eſt, dari debet his valens, frigidus, ſiccus, ſimplex, qui quam minime corrumpi poſſit, panis toſtus, caro aſſa, vinum auſterum, vel certe ſubauſterum; &, ſi venter profluit, calidum: ſi ſudores nocent, vomituſve *ſunt, frigidum.*

CAP. VII.

Quomodo peſtilentes febres curari debeant.

DESIDERAT etiam propriam animadverſionem in febribus peſtilentiæ caſus. In hac minime utile eſt, aut fame, aut medicamentis uti, aut ducere alvum. Si vires ſinunt, ſanguinem mittere optimum eſt; præcipueque, ſi cum ardore febris eſt. Si id parum tutum eſt, ubi febris aut tenuata eſt, aut levata, vomitu pectus purgare. Sed in hoc maturius, quam

in aliis morbis, ducere in balneum opus eſt; vinum calidum, & meracius dare, & omnia glutinoſa: inter quæ quoque carnem, generis ejuſdem. Nam quo celerius ejuſmodi tempeſtates corripiunt, eo maturius auxilia, etiam cum quadam temeritate, rapienda ſunt. Quod ſi puer eſt, qui laborat; neque tantum robur ejus eſt, ut ſanguis mitti poſſit, cucurbitulis ei utendum eſt; ducenda alvus vel aqua vel priſanæ cremore; tum demum is levibus cibis nutriendus. Et ex toto non ſic pueri, ut viri, curari debent. Ergo, ut in alio quoque genere morborum, parcius in his agendum eſt: non facile ſanguinem mittere, non facile ducere alvum, non *cruciare vigilia*, *fameve*, *aut nimia ſiti*, *non vino curare*. Vomitus poſt febrem eliciendus eſt: deinde dandus cibus ex leviſſimis; tum is dormiat: poſtero die, ſi febris manet, abſtineat: tertio, ad ſimilem cibum redeat. Dandaque opera eſt, quantum fieri poteſt, ut inter opportunam abſtinentiam cibo opportuno, omiſſis cæteris, nutriatur.

2. *Curatio ardentis febris.*

Si vero ardens febris extorret, nulla medicamenti danda potio eſt; ſed in ipſis acceſſionibus oleo & aqua refrigerandus eſt: quæ miſcenda manu ſunt, donec albeſcant. Etiam amplo conclavi tenendus, quo multum & purum aerem trahere poſſit;
137,20. neque multis veſtimentis ſtrangulandus, ſed admodum levibus tantum velandus eſt. Poſſunt etiam ſuper ſtomachum imponi,

poni, folia vitis in aqua frigida tincta. Ac ne ſiti quidem nimia vexandus eſt. Alendus maturius eſt, id eſt a die tertio, & ante cibum iiſdem perungendus. Si pituita in ſtomacho coiit, inclinata jam acceſſione, vomere cogendus eſt; & tunc dandum frigidum olus, aut pomum, ex his, quæ ſtomacho conveniunt. Si ſiccus manet ſtomachus, protinus vel ptiſanæ, vel alicæ, vel oryzæ cremor dandus eſt, cum quo recens adeps cocta ſit. Cum vero in ſummo incremento morbus eſt, utique non ante diem quartum, magna ſiti antecedente, frigida aqua copioſe præſtanda eſt, ut bibat etiam ultra ſatietatem; &, cum jam venter & præcordia ultra modum repleta, ſatiſque refrigerata ſunt, vomere debet. Quidam ne vomitum quidem exigunt; ſed ipſa aqua frigida, tantum ad ſatietatem data, pro medicamento utuntur. Ubi utrumlibet *factum eſt, multa veſte operiendus eſt,* 131,21. *& collocandus*, ut dormiat. Fereque poſt *longam ſitim & vigiliam*, poſt multam ſatietatem, poſt infractum calorem, plenus ſomnus venit; per quem ingens ſudor effunditur, idque præſentiſſimum auxilium eſt: ſed in his tantum; in quibus præter ardorem, nulli dolores, nullus præcordiorum tumor; nihil prohibens, vel in pulmone, vel in faucibus; non ulcus, non defectio, non profluvium alvi fuit. Si quis autem *Tom.II.* in hujuſmodi febre leniter a tuſſit, is 140,10. neque vehementi ſiti conflictari, neque bibere aquam frigidam debet; ſed eo modo

a *Aph.* IV. 54.

curandus eſt, quo in cæteris febribus præcipitur.

CAP. VIII.

Curatio ſemitertianæ febris, quæ ἡμιτειταῖος dicitur.

AT, ubi id genus tertianæ eſt, quod ἡμιτειταῖον Medici appellant, magna cura opus eſt, ne id fallat. Habet enim plerunque frequentiores acceſſiones deceſſioneſque, ut aliud morbi genus videri poſſit; porrigiturque febris in horas viginti quatuor, & triginta ſex; ut, quod idem eſt, non idem eſſe videatur. Et magnopere neceſſarium eſt, neque dari cibum, niſi in ea remiſſione, quæ vera eſt; &, ubi ea *venit*, protinus dari. Plurimique ſub *alterutro* curantis errore ſubito moriuntur. Ac, niſi magnopere aliqua res prohibet, inter initia ſanguis mitti debet; tum dari cibus, qui neque incitet febrem, & tamen longum ejus ſpatium ſuſtineat.

CAP. IX.

Curatio lentarum febrium.

NONNUNQUAM etiam lentæ febres ſine ulla remiſſione corpus tenent; ac neque cibo, neque ulli remedio locus eſt. In hoc caſu medici cura eſſe debet, ut morbum mutet: fortaſſe enim curationi opportunior fiet. Sæpe igitur ex aqua frigida, cui oleum ſit adjectum, corpus ejus pertractandum eſt, quoniam interdum ſic evenit, ut horror oriatur, & fiat initium

quod-

quoddam novi motus ; exque eo, cum magis corpus incaluit, ſequatur etiam remiſſio. In his frictio quoque ex oleo & ſale ſalubris videtur.

At, ſi diu frigus eſt, & torpor, & jactatio corporis, non alienum eſt, in ipſa febre dare * mulſi tres aut quatuor cyathos, vel cum cibo vinum bene dilutum. Intenditur enim ſæpe ex eo febris ; & major ortus calor ſimul & priora mala tollit, & ſpem remiſſionis, inque ea curationis oſtendit.

Neque hercule iſta curatio nova eſt, qua nunc quidam traditos ſibi ægros, qui ſub cautioribus medicis trahebantur, interdum † contrariis remediis ſanant. Siquidem a- 19, 15.
pud antiquos quoque ante Herophilum & Eraſiſtratum, maximeque poſt Hippocratem fuit Petron quidam, qui febricitantem hominem, ubi acceperat, multis ve-
ſtimentis operiebat, ut ſimul calorem in- 134, 34.
gentem, ſitimque excitaret. Deinde, ubi paulum remitti cœperat febris, aquam frigidam potui dabat ; ac, ſi moverat ſudorem, explicuiſſe ſe ægrum judicabat : ſi non moverat, plus etiam aquæ frigidæ ingerebat, & tum vomere cogebat. Si alterutro modo febre liberaverat, protinus ſuillam aſſam, & vinum homini dabat. Si non liberaverat, decoquebat aquam ſale adjecto, eamque bibere cogebat, ut vomendo ventrem purgaret.

Et intra hæc omnis ejus medicina erat. Eaque non minus grata fuit his, quos Hippocratis ſucceſſores non refecerant ; quam nunc

* Mulſæ *Rom. Leg.* † *Senec. de Clem.* 1. 9.

nunc eſt his, quos Herophili vel Eraſiſtra-
475,19. ti æmuli diu tractos non expedierunt. Ne-
que ideo tamen non eſt temeraria iſta me-
dicina; quia plures, ſi protinus a principiis
excepit, interemit. Sed, cum eadem omni-
bus convenire non poſſint, fere, quos ratio
non reſtituit, temeritas † adjuvat. Ideo-
que ejuſmodi medici melius alienos ægros,
121,9. quam ſuos nutriunt. Sed eſt circumſpecti
quoque hominis, & novare interdum, &
augere morbum, & febres accendere; quia
curationem, ubi id, quod eſt, non recipit,
poteſt recipere id, quod futurum eſt.

CAP. X.

Remedia in febribus ad capitis dolorem, & præcordiorum inflammationem, & ariditatem, & ſcabritiem linguæ.

CONSIDERANDUM etiam eſt, febres ne ſolæ ſint, an alia his quoque mala accedant; id eſt, num caput doleat, num lingua aſpera, num præcordia intenta ſint. Si capitis dolores ſunt, roſam cum aceto miſcere oportet, & id ingerere: deinde habere duo pitacia, quæ latitudinem frontis, longitudinemque æquent: ex his invicem alterum in aceto & roſa habere, alterum in fronte; aut intinctam iiſdem lanam ſuccidam imponere. Si acetum offendit, pura roſa utendum eſt. Si roſa ipſa lædit, oleo acerbo. Si iſta parum juvant, teri poteſt vel iris arida, vel nuces amaræ, vel quælibet herba ex refrigerantibus. Quorum quidlibet ex aceto impoſitum, dolo-

† *Exemp. vide apud Vallerialam lib. 3. obſ. 4.*

dolorem minuit; ſed magis aliud in alio. Juvat etiam panis cum papavere injectus, vel cum roſa, ceruſſa, ſpumave argenti. Olfacere quoque vel ſerpillum, vel anethum, non alienum eſt.

At, ſi in præcordiis inflammatio & dolor eſt, primo ſuperimponenda ſunt cataplaſmata reprimentia; ne, ſi calidiora fuerint, plus eo materiæ concurrat. Deinde, ubi prima inflammatio ſe remiſit, tunc demum ad calida & humida veniendum eſt; ut ea, quæ remanſerunt, diſcutiant. Notæ vero inflammationis ſunt quatuor, rubor, & tumor, cum calore, & dolore. Quo magis erravit Eraſiſtratus, qui febrem nullam 5,7. ſine hac eſſe dixit.

Ergo, ſi ſine inflammatione dolor eſt, nihil imponendum eſt. hunc enim ſtatim ipſa febris ſolvet. At, ſi neque inflammatio, 70,3. neque febris, ſed tantum præcordiorum dolor eſt; protinus calidis & ſiccis fomentis uti *licet*. Si vero lingua ſicca eſt, & ſcabra, detergenda primum penicillo eſt ex aqua calida: deinde ungenda mixtis inter ſe roſa & melle. Mel purgat, roſa reprimit, ſimulque ſicceſcere non ſinit. At ſi ſcabra non eſt, ſed arida, ubi penicillo deterſa eſt, ungi roſa debet, cui ceræ ſit paulum adjectum.

CAP.

CAP. XI.

Remedia contra frigus, quod febrem præcedit.

SOLET etiam ante febres eſſe frigus; idque vel moleſtiſſimum morbi genus eſt. Ubi id expectatur, omni potione prohibendus æger eſt: hæc enim paulo ante data, multum malo adjicit. Item maturius veſte multa tegendus eſt. Admovenda partibus his, pro quibus metuimus, ſicca & calida fomenta: ſic, ut ne ſtatim vehementiſſimi calores incipiant, ſed paulatim increſcant. Perfricandæ quoque eæ partes manibus unctis ex vetere oleo ſunt, *eique adjiciendum* aliquid ex calefacien*tibus*. *Con*tentique medici quidam una frictione, etiam ex quolibet oleo, ſunt. In harum febrium remiſſionibus nonnulli tres quatuor ſorbitionis cyathos, etiamnum manente febre, dant: deinde, ea bene finita, reficiunt ſtomachum cibo frigido & levi. Ego tunc id puto tentandum, cum parum cibus, qui & poſt febrem datus, prodeſt.

Sed curioſe proſpiciendum eſt, ne tempus remiſſionis decipiat. Sæpe enim in hoc quoque genere valetudinis jam minui febris videtur, & rurſus intenditur. Itaque ei remiſſioni credendum eſt, quæ etiam immoratur, & jactationem, fervoremque corporis, quem ζέσιν Græci vocant, minuit. Illud ſatis convenit, ſi quotidie pares acceſſiones ſunt, quotidie parvum cibum dandum:

Tom.II. 139,19.

dum : ſi impares, poſt graviorem, cibum; poſt leviorem, aquam mulſam.

CAP. XII.
Curatio horroris in febribus.

HORROR autem eas fere febres antecedit, quæ certum habent circuitum, & ex toto remittuntur; ideoque [a] tutiſſimæ ſunt, maximeque curationes admittunt. Nam ubi incerta tempora ſunt, neque alvi ductio, neque balneum, neque vinum, neque medicamentum aliud recte datur. Incertum eſt enim, quando febris ventura ſit : ita fieri poteſt, ut, ſi ſubito venerit, ſumma in eo pernicies ſit, quod auxilii cauſa fuit inventum, Nihilque aliud fieri poteſt, quam ut primis diebus bene abſtineat æger: deinde, ſub deceſſu febris ejus, quæ graviſſima eſt, cibum ſumat.

At ubi certus circuitus eſt, facilius omnia illa tentantur; quia facilius proponere nobis & acceſſionum & deceſſionum vices poſſumus. In his autem, cum [b] veteraverunt, utilis fames non eſt. Primis tantummodo diebus ea pugnandum eſt : deinde dividenda curatio eſt, & ante horror, tum febris diſcutienda. Igitur cum primum aliquis inhorruit, & ex horrore incaluit, dare ei oportet potui tepidam aquam ſubſalſam, & vomere eum cogere : nam fere talis horror ab his oritur, quæ bilioſa in ſtomacho reſederunt. Idem faciendum eſt, ſi proximo quoque circuitu æque acceſſit : ſæpe enim ſic diſcutitur. Jamque

a *Aph.* IV. 43. b Inveteraverunt, *Rittershuſ. ad Phædr.* I. *Fab.* 2.

que, quod genus febris ſit, ſcire licet.

Itaque ſub expectatioue proximæ acceſſionis, quæ inſtare tertia poteſt, deducendus in balneum eſt; dandaque opera eſt, ut per tempus horroris in ſolio ſit. Si ibi quoque ſenſerit, nihilominus idem ſub expectatione acceſſionis quartæ faciat: ſiquidem eo quoque modo ſæpe is diſcutitur. Si nec balneum quidem profuit, ante acceſſionem allium edat, aut bibat calidam aquam cum pipere: ſiquidem ea quoque aſſumpta calorem movent; qui horrorem non admittit. Deinde eodem modo, quo in frigore præceptum eſt, antequam inhorreſcere poſſit, operiatur. fomentiſque *protinus* calidioribus totum corpus *circundare* convenit, maximeque involutis extinctis teſtis
95, 20. & titionibus.

Si nihilominus horror perruperit, multo oleo calefacto inter ipſa veſtimenta perfundatur; cui æque ex calefacientibus aliquid ſit adjectum: adhibeaturque frictio, quantam is ſuſtinere poterit, maximeque in manibus & pedibus: & ſpiritum ipſe contineat. Neque deſiſtendum eſt, etiamſi horror redit. ſæpe enim pertinacia juvantis malum corporis vincit.

Si quid evomuit, danda aqua tepida, iterumque vomere cogendus eſt; utendumque eiſdem eſt, donec horror finiatur. Sed præter hæc ducenda alvus eſt, ſi tardius horror quieſcet: ſiquidem id quoque exonerato corpore prodeſt. Ultima poſt *hæc* auxilia ſunt, geſtatio & ambulatio. *Cibus* autem

autem in ejuſmodi morbis maxime dandus eſt, qui mollem alvum præſtet, ac caro glutinoſa. Vinum cum dabitur, auſterum ſit.

CAP. XIII.

Curatio quotidianæ febris.

HÆc ad omnes circuitus febrium pertinent: diſcernendæ tamen ſingulæ ſunt, ſicut rationem habent diſſimilem. Si quotidiana eſt, triduo primo magnopere abſtinere oportet; tum cibis, altero quoque die uti. Si res inveteraverit, poſt febrem *Tom.II.* experiri balneum, & vinum; magiſque, ſi ,223,19. horrore ſublato, hæc ſupereſt.

CAP. XIV.

Curatio tertianæ febris.

SI vero tertiana, quæ ex toto intermittit, aut quartana eſt; mediis diebus, & ambulationibus uti oportet, aliiſque exercitationibus, & unctionibus. Quidam ex antiquioribus medicis Cleophantus, in hoc genere morborum, multo ante acceſſionem, caput ægri multa *a* calida aqua perfundebat, deinde vinum dabat. Quod, quamvis pleraque ejus viri præcepta ſecutus eſt Aſclepiades, recte tamen præteriit: eſt enim anceps.

Ipſe, ſi tertiana febris eſt, tertio die poſt acceſſionem dicit alvum duci oportere: quinto, poſt horrorem vomitum elicere; deinde poſt febrem, ſicut illi mos erat, adhuc

a *Aph.* VII. 42.

huc calidis dare cibum & vinum: ſexto die, in lectulo detineri: ſic enim fore, ut ſeptimo die febris accedat. Id ſæpe fieri poſſe, veriſimile eſt. Tutius tamen eſt, hoc ipſo ordine tria remedia, vomitus, alvi ductionis, vini potus, per triduum, id eſt, die tertio, & quinto, & ſeptimo *tentare*: nec vinum, niſi poſt acceſſionem, die ſeptimo bibere.

Si vero primis diebus diſcuſſus morbus non eſt, inciditque in vetuſtatem, quo die febris expectabitur, in lectulo ſe contineat; poſt febrem perfricetur: tum, cibo aſſumpto, bibat aquam; poſtero die, quo a cibo *vacat*, & ab exercitatione unctioneque, *aqua tantum* contentus, conquieſcat. *Et id quidem* optimum eſt. Si vero imbecillitas urgebit, & poſt febrem vinum; & medio die paulum cibi debebit aſſumere.

CAP. XV.

Curatio quartanæ febris.

EADEM in quartana facienda ſunt. Sed cum hæc tarde a admodum ſanatur, niſi primis diebus diſcuſſa eſt, diligentius ab initio præcipiendum eſt, quid in ea debeat fieri. Igitur, ſi cui cum horrore febris acceſſit, eaque deſiit, eodem die & poſtero tertioque continere ſe debet, & aquam tantummodo calidam primo die poſt febrem ſumere; biduo proximo, quantum fieri poteſt, ne hanc quidem: quarto die, ſi cum horrore febris revertitur, b vomere; ſicut ante præceptum eſt: deinde poſt

a *I. Epidem. III.* 17. b *De Affect.* XIX. 2.

poſt febrem, modicum cibum ſumere, vini quadrantem. Poſtero tertioque die abſtinere; aqua tantummodo calida, ſi ſitis eſt, aſſumpta. Septimo die balneo frigus prævenire, abſtinere, continere ſe debet, & aqua tantummodo calida, ſi ſitis eſt, uti: ac tum ita nono die balneo frigus prævenire, &, ſi febris redierit, ducere alvum; ubi ex eo corpus conquieverit, inunctione vehementer perfricari, eodem modo ſumere cibum, & vino biduo proximo ſe abſtinere, frictione ſervata. Decimo tertio die rurſus balneum experiri; &, ſi poſtea febris acceſſit, æque perfricari, vinum copioſius bibere. Ac ſic proximum eſt, ut quies tot dierum, & abſtinentia cum cæteris, quæ præcipiuntur, febrem tollant.

Si vero nihilominus remanet, aliud ex toto ſequendum eſt curationis genus; idque agendum, ut, quod diu ſuſtinendum eſt, corpus facile ſuſtineat. Quo minus etiam curatio probari Heraclidis Tarentini debet, qui primis diebus ducendam alvum, deinde abſtinendum in ſeptimum diem dixit. Quod ut ſuſtinere aliquis poſſit; tamen etiam febre liberatus vix refectioni valebit. adeo, ſi febris ſæpius acceſſerit, concidet. Igitur, ſi tertio decimo die morbus remanebit, balneum neque ante febrem, neque poſt eam tentandum erit; niſi interdum jam horrore diſcuſſo. Horror ipſe per eadem, quæ ſupra præſcripta ſunt, expugnandus. Deinde poſt febrem oportebit ungi, & vehementer perfricari;

cibum & validum, & fortiter aſſumere; vino uti, quanto libebit: poſtero die, cum ſatis quieverit, ambulare, exerceri, ungi, perfricari fortiter; cibum accipere ſine vino: tertio die abſtinere.

Quo die vero febrem expectabit, ante ſurgere, & *c* exerceri, dareque operam oportet, ut in ipſam exercitationem tempus febris incurrat: ſic enim ſæpe illa diſcutitur. At, ſi in opere occupavit, tum demum ſe recipere. In ejuſmodi valetudine, medicamenta ſunt, oleum, frictio, exercitatio, cibus, vinum. Si venter adſtrictus eſt, ſolvendus eſt.

Sed hæc facile validiores faciunt: *ſin* imbecillitas occupavit, pro *exercitatione* geſtatio eſt. Si ne hanc quidem ſuſtinet, adhibenda tamen frictio eſt. Si hæc quoque vehemens onerat, intra quietem, & unctionem, & cibum conſiſtendum eſt; dandaque *v* opera eſt, ne qua cruditas in quotidianam (Tom.II. 221,14.) id malum vertat. Nam quartana neminem † jugulat: ſed, ſi ex ea facta quotidiana eſt, in malis æger eſt; quod tamen, niſi culpa vel ægri *d* vel curantis, nunquam ſit.

CAP. XVI.

Curatio duarum quartanarum.

AT, ſi duæ quartanæ ſunt, neque, quas propoſui, exercitationes adhiberi poſſunt: aut ex toto quieſcere opus eſt, aut, ſi id difficile eſt, leniter ambulare, hinc conſidere, diligenter involutis pedibus

c *Ariſtot. Probl. Sect. II.* 58. † *Tulpius Obſerv. l.* 3. *cap.* 53. d *Hippocr. I. Epidem. Sect. III.* 4.

bus & capite. Quoties febris acceſſit & deſiit, cibum modicum ſumere, & vinum; reliquo tempore, niſi imbecillitas urget, abſtinere. At, ſi duæ febres pene junguntur, poſt utramque cibum ſumere: deinde vacuo tempore, & moveri aliquantum, & poſt unctionem cibo uti. Cum vero vetus quartana raro, niſi vere, *a* ſolvatur; utique eo tempore attendendum eſt, ne quid fiat, quod valetudinem impediat. Prodeſtque in vetere quartana, mutare ſubinde victus genus, a vino ad aquam, ab aqua ad vinum, a lenibus cibis ad acres, ab acribus ad lenes tranſire: eſſe radicem, deinde vomere: jureve pulli gallinacei ventrem reſolvere: oleo ad frictiones adjicere calefacientia: ante acceſſionem ſorbere, vel aceti cyathos duos, vel unum ſinapis, cum tribus Græci vini ſalſi, vel miſta paribus portionibus; 37,7. & in aqua diluta, piper, caſtoreum, 132,27. laſer, myrrham. Per hæc enim ſimiliaque corpus agitandum eſt, ut moveatur ex eo ſtatu, quo detinetur.

Si febris quievit, diu meminiſſe ejus diei convenit: eoque vitare frigus, calorem, cruditatem, laſſitudinem. Facile enim revertitur, niſi a ſano quoque aliquandiu timetur.

CAP. XVII.

Curatio quotidianæ febris, quæ ex quartana facta ſit.

At, ſi ex quartana, quotidiana facta eſt: cum id initio inciderit, per biduum

a *Epidem.* VI. *Sect.* VI. 42.

dum abſtinere oportet, veſpere frictione uti, & aquam tantummodo potui dare. tertio die ſæpe fit, ne febris accedat. Sed ſive fuit, ſive non fuit, cibus poſt acceſſionis tempus eſt dandus: &, ſi manet, per biduum abſtinentia, quanta maxima imperari corpori poteſt, & fricatione quotidie utendum eſt.

CAP. XVIII.

De tribus inſaniæ generibus: & primo de ejus curatione, quæ a Græcis φρενῖτις dicitur.

ET febrium quidem curatio expoſita eſt. Superſunt vero alii *corporis affectus*, qui huic ſuperveniunt, ex *quibus* Tom. II. eos, qui certis partibus aſſignari poſſunt, 25, 7. protinus jungam. Incipiam ab inſania, 42, 3. primamque hujus ipſius partem aggrediar, quæ & acuta, & in febre eſt. Græci φρενῖτιν appellant.

Illud ante omnia ſcire oportet, interdum in acceſſione ægros deſipere, & loqui aliena. Quod non quidem leve eſt; neque incidere poteſt, niſi in febre vehementi, non tamen æque peſtiferum eſt. nam plerunque breve eſſe conſuevit; levatoque acceſſionis impetu, protinus mens redit. Neque id genus morbi remedium aliud deſiderat, quam quod in curanda febre præceptum eſt.

Phrenitis *a* vero tum demum eſt, cum continua dementia eſſe incipit, aut cum æger, quamvis adhuc ſapiat, tamen quaſdam

a *Trallian. I. 13. Cæl. Aurelian. Præf. Lib. 1. Acutor. Morb. pag.* 7.

dam vanas imagines accipit : perfecta eſt , ubi mens illis imaginibus addicta eſt . Ejus autem plura genera ſunt : ſiquidem ex phreniticis alii hilares , alii triſtes ſunt :. alii facilius continentur , & intra verba deſipiunt ; alii inſurgunt , & violenter quædam manu faciunt : atque ex his ipſis , alii nihil niſi impetu peccant , alii etiam artes adhibent ; ſummamque ſpeciem ſanitatis in captandis malorum operum occaſionibus præbent ; ſed exitu deprehenduntur.

Ex his autem eos , qui intra verba deſipiunt , aut leviter etiam manu peccant , onerare aſperioribus coercitionibus ſupervacuum eſt . Eos vero , qui violentius ſe gerunt , vincire convenit ; ne vel ſibi vel alteri noceant . Neque credendum eſt , ſi vinctus aliquis , dum levari vinculis cupit , ſanum jam ſe fingat ; quamvis prudenter & miſerabiliter loquatur , quoniam is dolus inſanientis eſt .

Fere vero antiqui tales ægros in tenebris habebant ; eo quod illis contrarium eſſet , exterreri ; & ad quietem animi tenebras ipſas conferre aliquid judicabant . At Aſclepiades , tanquam ipſis tenebris terrentibus , † in lumine habendos eos dixit . Neutrum tamen perpetuum eſt . Alium enim lux , alium tenebræ magis turbant . reperiunturque , in quibus nullum diſcrimen deprehendi , vel hoc , vel illo modo poſſit . Optimum itaque eſt , *b* utrumque experiri ; & habere eum , qui tenebras horret , in luce ; eum , qui lucem , in tenebris . At ubi nul-

† *Cæl. Aurel. M. A. l.* 1. *c.* 15. *p.* 40. b *Cæl, Aurel. Acut. Morb. lib.* 9. *Aretæus de Curat, Acut. l.* 1.

nullum tale diſcrimen eſt, æger, ſi vires habet, loco lucido: ſi non habet, obſcuro continendus eſt.

Remedia vero adhibere, ubi maxime furor urget, ſupervacuum eſt: ſimul enim febris quoque increſcit. Tum itaque nihil niſi continendus æger eſt. Ubi vero res patitur, feſtinanter ſubveniendum eſt. Aſclepiades perinde eſſe dixit, his ſanguinem * mitti, ac ſi c trucidentur: hanc rationem ſecutus, quod neque inſania eſſet, niſi cum febre intenta; neque ſanguis, niſi in remiſſione ejus, recte mitteretur. Ipſe in his ſomnum multa frictione quæſivit. Sed cum & intentio febris ſomnum impediat; & frictio non, niſi in remiſſione *ejus*, *utilis* ſit: hoc quoque auxilium *debuit præterire*. Quid igitur eſt? Multa in præcipiti *d* periculo recte fiunt, alias omittenda. Et continua quoque febris habet tempora, quibus, etſi non remittit, non tamen creſcit. Eſtque hoc, ut non optimum, ſic ſatis tamen ſecundum remediis tempus. Quod ſi vires ægri patiuntur, ſanguis quoque mitti debet.

Nec minus dubitari poteſt, an alvus ducenda ſit. Tum, interpoſito die, convenit caput ad † cutem tondere: deinde aqua fovere, in qua verbenæ aliquæ decoctæ ſint ex reprimentibus: aut prius fovere, deinde tondere, & iterum fovere: ac noviſſime roſa caput nareſque implere; offerre etiam naribus rutam, ex aceto contritam, & movere ſternutamenta medicamentis ad *id* effi-

* *V. S. quando & qualis conveniat* Cœl. Aurel. Acut. Morb. *I.* c. 10. c *Cæl. Aurelian. Acut. Morb. I.* 25. d *Valleriola Obſerv.* 1. *lib.* 1. † *Cæl. Aurel. Acut. Morb. I.* 10. *& c.* 15.

efficacibus . Quæ tamen facienda ſunt in his , quibus vires non deſunt . Si vero imbecillitas eſt , roſa tantum caput , adjecto ſerpyllo , ſimilive aliquo , madefaciendum eſt . Utiles etiam in quibuſcumque viribus herbæ duæ ſunt , ſolanum & muralis , ſi ſimul ex utraque , ſucco expreſſo , caput impleatur . Cum ſe febris remiſerit , frictione utendum eſt : parcius tamen in his , qui nimis hilares , quam in his , qui nimis triſtes ſunt .

Adverſus omnium autem ſic inſanientium animos gerere ſe pro cujuſque natura neceſſarium eſt . Quorundam enim vani metus levandi ſunt : ſicut in homine prædivite famem timente incidit ; cui ſubinde falſæ hæreditates nunciabantur . Quorundam audacia coercenda eſt : ſicut in his fit , in quibus continendis plagæ quoque adhibentur . Quorundam etiam intempeſtivus riſus objurgatione & minis prohibendus eſt . Quorundam diſcutiendæ triſtes cogitationes : ad quod ſymphoniæ , & cymbala , ſtrepituſque proficiunt . Sæpius tamen aſſentiendum , quam repugnandum eſt : paulatimque , & non evidenter , ab his , quæ ſtulte dicuntur , ad meliora mens abducenda . Interdum etiam elicienda ipſius intentio : ut fit in hominibus ſtudioſis literarum , quibus liber legitur , aut recte , ſi delectantur ; aut perperam , ſi id ipſum eos offendit . Emendando enim advertere animum incipiunt . Quin etiam recitare , ſi qua meminerunt , cogen-

di ſunt. Ad cibum quoque quoſdam non deſiderantes reduxerunt hi, qui inter epulantes eos collocaverunt.

Omnibus vero ſic affectis ſomnus & difficilis, & præcipue neceſſarius eſt. ſub hoc enim plerique [d] ſaneſcunt. Prodeſt ad id, atque etiam ad mentem ipſam componendam, crocinum unguentum cum irino in caput datum. Si nihilominus vigilant, quidam ſomnum moliuntur potui dando aquam, in qua papaver aut hyoſcyamus decocta ſint: alii mandragoræ mala pulvino ſubjiciunt: alii vel amomum, vel ſycamini lachrymam fronti inducunt. Hoc nomen apud Medicos reperio. Sed cur Græci morum συκάμινον [e] appellant, cum mori *nulla lachryma* ſit? Sic vero ſignificatur *lachryma* arboris in Ægypto naſcentis, quam ibi συκόμορον appellant. Plurimi decoctis papaveris corticibus, ex ea aqua cum ſpongia os & caput ſubinde fovent.

Aſclepiades ea ſupervacua eſſe dixit: quoniam in lethargum ſæpe convertunt. Præcepit autem, ut primo die, a cibo, potione, ſomno abſtineretur: veſpere ei daretur potui aqua: tum frictio admoveretur lenis, ita ut ne manum quidem, qui fricaret, vehementer imprimeret: poſtero deinde die, iiſdem omnibus factis, veſpere ei daretur ſorbitio & aqua, rurſuſque frictio adhiberetur. Per hanc enim nos conſecuturos, ut ſomnus accedat. Id interdum fit, & quidem adeo, ut, illo confitente, nimia fricatio etiam lethargi periculum afferat.

Sed

d *Aph.* II. 2. e *Bodæus a Stapel ad* Theophraſt. *Hiſtor. Plant.* IV. 2.

Sed ſi ſic ſomnus non acceſſit, tum demum illis medicamentis arceſſendus eſt: habita ſcilicet eadem moderatione, quæ hic quoque neceſſaria eſt; ne, quem obdormire volumus, excitare poſtea non poſſimus. Confert etiam aliquid ad ſomnum ſilanus juxta cadens; vel geſtatio * poſt cibum, & noctu; maximeque lecti ſuſpenſi motus. *Tom. II. 14, 28. 86, 12.*

Neque alienum eſt, ſi neque ſanguis ante miſſus eſt, neque mens conſtat, neque ſomnus accedit, † occipitio inciſo cucurbitulam admovere: quæ quia levat morbum, poteſt ſomnum facere. Moderatio autem in cibo quoque adhibenda eſt: nam neque æger eſt implendus, ne inſaniat: neque jejunio utique vexandus eſt, ne imbecillitate in cardiacum incidat. Opus eſt autem cibo infirmo, maximeque ſorbitione, & potione aquæ mulſæ, cujus ternos cyathos hieme, æſtate vero quatuor dediſſe ſatis eſt.

Alterum genus inſaniæ eſt, quod ſpatium longius recipit; quia fere ſine febre incipit, leves deinde febriculas excitat: & conſiſtit in triſtitia, quam videtur bilis ſ atra contrahere. In hac utilis detractio ſanguinis eſt. Si quid hanc prohibet, prima eſt abſtinentia: ſecunda, per album veratrum vomitumque purgatio: poſt utrumlibet, adhibenda bis die frictio eſt. Si magis valet, frequens etiam exercitatio; in jejuno vomitus; cibus, ſine vino, dandus ex media materia eſt. Quam quoties poſuero, ſcire licet, etiam ex infirmiſſima dari poſſe; dum 155, 26.

* *Cæl. Aurel. A. M. I. 15. pag. 46.* † *Cæl. Aurel. I. c. 11. p. 27.* ſ *Aretæus de Morb. Diut. l. 6. Trallian. I. 16.*

dum ne ea ſola quis utatur : valentiſſimam tantummodo eſſe removendam . Præter hæc ſervanda alvus eſt quam tenerrima : removendi terrores , & potius bona ſpes afferenda : quærenda delectatio ex fabulis , ludiſque , quibus maxime capi ſanus aſſueverat : laudanda , ſi qua ſunt , ipſius opera, & ante oculos ejus ponenda : leviter objurganda vana triſtitia : ſubinde admonendus, in his ipſis rebus , quæ ſolicitant , cur non potius lætitiæ, quam ſolicitudinis cauſa ſit. Si febris quoque acceſſit , ſicut aliæ febres curanda eſt .

Tertium inſaniæ genus eſt ex his longiſſimum ; adeo ut vitam ipſam non impediat . quod robuſti corporis eſſe *conſuevit*. Hujus autem ſpecies duæ ſunt . *Nam* quidam imaginibus , non mente fallunt ; qualem inſanientem Ajacem vel Oreſtem poëtarum fabulæ ferunt : quidam animo deſipiunt. Si imagines fallunt , ante omnia videndum eſt , triſtes, an hilares ſint . In triſtitia , nigrum veratrum dejectionis cauſa, in hilaritate , album , ad vomitum excitandum, dari debet . Idque , ſi in potione non accipit , pani adjiciendum eſt , quo facilius fallat. Nam , ſi bene ſe purgaverit , ex magna parte morbum levabit. Ergo etiam, ſi ſemel datum veratrum parum profecerit, interpoſito tempore iterum dari debet . Neque ignorare oportet , leviorem eſſe morbum cum *g* riſu , quam ſerio inſanientium. Illud quoque perpetuum eſt in omnibus morbis , ubi ab inferiore parte purgandus aliquis

g *Aph.* VI. 53.

aliquis eſt, *h* ventrem ejus ante ſolvendum
eſſe: ubi a ſuperiore, comprimendum.

Si vero conſilium inſanientem fallit, tor- *Tom.II.*
mentis quibuſdam optime curatur. Ubi per- 223,20.
peram aliquid dixit, aut fecit; fame, vin-
culis, plagis coercendus eſt. Cogendus eſt
& attendere, & ediſcere aliquid, & memi-
niſſe. Sic enim fiet, ut paulatim metu co-
gatur conſiderare, quid faciat. Subito etiam
terreri, & expaveſcere, in hoc morbo prod-
eſt; & fere, quicquid animum vehemen-
ter perturbat. Poteſt enim quædam fieri
mutatio, cum ab eo ſtatu mens, in quo fue-
rat, abducta eſt. Intereſt etiam, ſi ipſe ſine
cauſa ſubinde rideat, an mœſtus demiſſuſ-
que ſit. Nam dementis hilaritas terroribus
his, de quibus ſupra dixi, melius curatur.
Si nimia triſtitia eſt, prodeſt lenis, ſed mul-
ta bis die frictio: item ſuper caput aqua
frigida infuſa, demiſſumque corpus in a-
quam & oleum.

*Illa communia ſunt: inſanientes vehe-
menter exerceri debere*; multa frictione uti;
neque pinguem carnem, neque vinum aſſu-
mere; cibis uti poſt purgationem, ex me-
dia materia, quam leviſſimis; non oporte- 153,32.
re eſſe vel ſolos, vel inter ignotos, vel in- 170,26.
ter eos, quos aut contemnant, aut negli-
gant; mutare debere regiones, &, ſi mens
redit, annua peregrinatione eſſe jactandos.

Raro, ſed aliquando tamen, ex metu
delirium naſcitur. Quod genus inſanien-
tium, ſpecie ſimile, ſimilique victus ge-
nere curandum eſt: præterquam quod in
hoc

h *Aph.* VII. 70.

hoc inſaniæ genere ſolo recte vinum d[illegible]tur.

CAP. XIX.

a De Cardiacis.

HIS morbis præcipue contrarium e[illegible] id genus, quod καρδιακὸν a Græci[illegible] nominatur; quamvis ſæpe ad eum phreni[illegible]tici tranſeunt: ſiquidem mens in illis la[illegible]borat, in hoc vero conſtat. Id autem ni[illegible]hil aliud eſt, quam nimia imbecillitas cor[illegible]poris; quod, ſtomacho languente, immo[illegible]dico ſudore digeritur. Licetque protinus ſci[illegible]re id eſſe, ubi venarum exigui imbecilli[illegible]que pulſus ſunt; ſudor autem ſupra con[illegible]ſuetudinem, & modo, & tempore, ex toto thorace, & cervicibus, atque etiam ex capite prorumpit, pedibus tantummodo, & cruribus ſiccioribus, atque frigidis. Acut[illegible] id morbi genus eſt.

Curatio prima eſt, ſupra præcordia im[illegible]ponere, quæ reprimunt, cataplaſmata: ſe[illegible]cunda, ſudorem cohibere. Id præſtat acer[illegible]bum oleum, vel roſa, vel melinum, aut myrteum. Quorum aliquo corpus leniter [illegible] perungendum; ceratumque ex aliquo horum tum imponendum eſt.

Si ſudor vincit, delinendus homo eſt vel gypſo, vel argenti ſpuma, vel cimolia creta, vel ſubinde horum pulvere reſper[illegible]gendus. Idem præſtat pulvis ex contritis aridæ myrti vel rubi foliis, aut ex auſteri & boni vini arida fece. Pluraque ſimilia ſunt, quæ ſi deſunt, ſatis utilis eſt quilibet ex

a *Cæl. Aurelian. Acut. Morb. II. 30. 31. Trallian. VII. 9.*

ex via pulvis injectus. Super hæc vero, quo minus corpus inſudet, levi veſte debet eſſe contectus, poſituſque loco non calido, feneſtris patentibus, ſic ut perflatus quoque aliquis accedat.

Tertium auxilium eſt, imbecillitati jacentis cibo vinoque ſuccurrere. Cibus non multus quidem, ſed ſæpe tamen nocte ac die dandus eſt; ut nutriat, neque oneret. Is eſſe debet ex infirmiſſima materia, & ſtomacho aptus. Niſi autem neceſſe eſt, ad vinum feſtinare non oportet. Si verendum eſt, ne deficiat, tum & intrita ex hoc, & hoc ipſum auſterum quidem, ſed tamen tenue, meraculum, egelidum ſubinde & liberaliter dandum eſt; adjecta polenta, ſi modo is æger parum cibi aſſumit. Idque vinum eſſe debet, neque nullarum virium, neque ingentium: recteque tota die ac nocte, *duas vel tres heminas æger bibet; ſi vaſtius corpus eſt*, plus etiam: ſi cibum non accipit, perunctum ante perfundere aqua frigida convenit, & tum dare.

Quod ſi ſtomachus reſolutus parum continet, & ante cibum, & poſt eum ſponte vomere oportet; rurſuſque poſt vomitum cibum ſumere. Si ne is quidem manſerit, ſorbere vini cyathum, interpoſitaque hora, ſumere iterum. Si id quoque ſtomachus reddiderit, totum corpus bulbis contritis ſuperillinendum eſt: qui, ubi inaruerunt, efficiunt, ut vinum in ſtomacho contineatur, exque eo toti corpori calor venisque vis redeat.

Ulti-

Tom. II. 13, 1. Ultimum auxilium eſt, in alvum ptiſanæ vel alicæ cremorem ex inferioribus partibus indere, ſiquidem id quoque vires tuetur. Neque alienum eſt, naribus quoque æſtuantis admovere, quod reficiat; ut eſt roſa & vinum: &, ſi qua in extremis partibus frigent, unctis & calidis manibus fovere. Per quæ ſi conſequi potuimus, ut & ſudoris impetus minuatur, & vita prorogetur, incipit jam tempus ipſum eſſe præſidio. Ubi eſſe in tuto videtur, verendum tamen eſt, ut ne in eandem imbecillitatem cito recidat. Itaque, vino tantum remoto, quotidie validiorem cibum debet aſſumere, donec ſatis virium corpori redeat.

CAP. XX.
De Lethargicis.

ALTER quoque morbus eſt, aliter phrenitico † contrarius. In eo difficilior ſomnus, prompta ad omnem audaciam mens eſt: in hoc marcor, & inexpugnabilis pene dormiendi neceſſitas. λήθαργον Græci nominarunt. Id quoque genus* acutum eſt, &, niſi ſuccurritur, celeriter jugulat.

Proinde ex eo ægros *a* quidam excitare nituntur, admotis his, per quæ ſternutamenta evocantur, & his, quæ odore fœdo movent, qualis eſt pix uſta, lana ſuccida, piper, veratrum, caſtoreum, acetum, allium, cepa. Juxta etiam galbanum incendunt, aut cornu cervinum: ſi non eſt, quodlibet aliud. Hæc enim cum comburuntur, odore fœdo movent. Thar-

† *Alex. Trall. l.* 14. * *Cæl. Aur. M. A. l.* 11. *c.* 1. *a* *Trallian. l.* 15. *Aretæus de Morb. Acut. Curat. l.* 2.

Tharrias vero quidam, acceſſionis eſſe id malum, dixit, levarique, cum ea deceſſit. Itaque eos, qui ſubinde excitant, ſine uſu *Tom. II* male habere. Intereſt autem, in deceſſione 232, 191 expergiſcatur æger, an, cum febris levatur, aut, levata quoque ea, ſomnus urgeat. Nam ſi expergiſcitur, adhibere ei, ut ſopito, ſupervacuum eſt. neque enim vigilando melior fit; ſed per ſe, ſi melior eſt, vigilat. Si vero continens ei ſomnus eſt, utique excitandus eſt; ſed his temporibus, quibus febris leviſſima eſt, ut excernat aliquid, & ſumat. Excitat autem validiſſime repente aqua frigida ſuperinfuſa. Poſt remiſſionem itaque, perunctum oleo multo totum corpus, tribus aut quatuor amphoris totum per caput perfundendum eſt. Sed hoc utemur, ſi æqualis ægro ſpiritus erit, ſi mollia præcordia. Sin aliter hæc erunt, ea potiora, quæ ſupra comprehenſa ſunt. Et, quod ad ſomnum quidem pertinet, commodiſſima hæc ratio eſt.

Medendi autem cauſa, caput radendum; deinde poſca fovendum eſt, in qua laurus, aut ruta decocta ſit. Altera vero die imponendum caſtoreum, aut ruta ex aceto contrita; aut lauri baccæ, aut hedera cum roſa & aceto. Præcipueque proficit, & ad excitandum hominem, naribus admotum; & ad morbum ipſum depellendum, capiti frontive impoſitum ſinapi. Geſtatio etiam in hoc morbo prodeſt: maximeque opportune cibus datus, id eſt, in remiſſione, quanta maxima inveniri poterit. Aptiſſima

tiſſima autem ſorbitio eſt, donec morbu decreſcere incipiat. Si autem quotidie gravis acceſſio eſt, hæc quotidie detur: ſi alternis, poſt graviorem, ſorbitio, poſt leviorem, mulſa aqua. Vinum quoque cum tempeſtivo cibo datum non mediocriter adjuvat.

Quod ſi poſt longas febres ejuſmodi torpor acceſſit, cætera eadem ſervanda ſunt. Ante acceſſionem autem, tribus quatuorve horis, ſi venter aſtrictus eſt, dandum eſt caſtoreum cum ſcammonea; ſi non eſt, per ſe ipſum caſtoreum cum aqua dandum eſt. Si præcordia mollia ſunt, cibis utendum eſt plenioribus: ſi dura, in iiſdem ſorbitionibus ſubſiſtendum; imponendumque præcordiis, quod ſimul & reprimat & emolliat.

CAP. XXI.

a De Hydropicis.

SED hic quidem acutus eſt morbus. Longus vero fieri poteſt eorum, quos aqua inter cutem male habet: niſi enim primis diebus ſuccurritur, in ὕδρωπα, quam Græci vocant, incidunt. Ejus tres ſpecies ſunt. Nam modo, ventre vehementer intento, creber intus, ex motu ſpiritus, ſonus eſt: modo corpus inæquale eſt, tumoribus aliter aliterque per totum id orientibus: modo intus in uterum aqua contrahitur; & , moto corpore, ita movetur, ut impetus ejus conſpici poſſit. Primum, τυμπανίτην: ſecundum, λευκοφλεγματίαν, vel

a Aretæus de Diuturn. Morb. II. 1.

vel ὑπὸ τὴν σάρκα ; tertium, ἀσκίτην Græci nominarunt. Communis tamen omnium eſt humoris nimia abundantia : ob quam ne ulcera *b* quidem in his ægris facile ſaneſcunt. Sæpe vero hoc malum per ſe incipit : ſæpe 68, 7.
alteri vetuſto morbo, maximeque quartanæ, ſupervenit.

Facilius in ſervis, quam in liberis tollitur. quia, cum deſideret famem, ſitim, & mille alia tædia, longamque patientiam, promptius iis ſuccurritur, qui facile coguntur, quam quibus inutilis libertas eſt. Sed ne hi quidem, qui ſub alio ſunt, ſi ex toto ſibi temperare non poſſunt, ad ſalutem perducuntur. Ideoque non ignobilis medicus, Chryſippi diſcipulus, apud Antigonum regem, amicum quendam ejus, notæ intemperantiæ, mediocriter eo morbo implicitum, negavit poſſe ſanari. Cumque alter *medicus Epirotes Philippus ſe ſanaturum polliceretur; reſpondit, illum ad morbum ægri reſpicere; ſe, ad animum. Neque eum res fefellit.* Ille enim cum ſumma diligentia non medici tantummodo, ſed etiam regis cuſtodiretur, tamen malagmata ſua devorando, bibendoque ſuam urinam, in exitium ſeſe præcipitavit.

Inter initia tamen, non difficillima curatio eſt, ſi imperata ſunt corpori, quies, ſitis, inedia. At ſi malum inveteravit, non ſine magna mole diſcutitur. † Metrodorum tamen, Epicuri diſcipulum, referunt, cum hoc morbo tentaretur, neque æquo animo neceſſariam ſitim ſuſtineret, ubi diu abſ-

b *Aph.* VI. 8. † *Ejus vitam deſcribit Diogenes Laertius.*

abſtinuerat, ſolitum bibere, deinde evomere. Quod, ſi redditur, quicquid receptum eſt, multum tædio demit: ſi a ſtomacho retentum eſt, morbum auget. ideoque in quolibet tentandum non eſt.

Sed ſi febris quoque eſt, hæc in primis ſubmovenda eſt per eas rationes, per quas huic ſuccurri poſſe propoſitum eſt. Si ſine febre æger eſt, tum demum ad ea veniendum eſt, quæ ipſi morbo mederi ſolent. Atque hic quoque, quæcumque ſpecies eſt, ſi nondum nimis occupavit, iiſdem auxiliis opus eſt. Multum ambulandum, currendum aliquando, & ſuperiores maxime partes ſic perfricandæ, ut calorem *in cutem evocet: inter quæ, ſpiritum ipſe contineat*. Evocandus eſt ſudor, non per exercitationem tantum, ſed etiam in arena calida, vel laconico, vel clibano, ſimilibuſque aliis: maximeque utiles ſunt naturales, & ſiccæ ſudationes; quales ſuper *c* Baias ha-
93, 11. bemus in myrtetis. Balneum, atque omnis humor alienus eſt. Jejuno recte catapotia dantur, facta ex duabus apſinthii, myrrhæ tertia parte.

Cibus eſſe debet ex media *d* quidem materia, ſed tamen generis durioris. Potio non ultra danda eſt, quam ut vitam ſuſtineat: optimaque eſt, quæ urinam mo-
Tom.II. vet. Alvum moliri cibo melius eſt, quam
149, 11. medicamento. Si tamen res coget, ex his aliquid, quæ id præſtant, erit decoquendum, eaque aqua potui danda. Videntur autem hanc facultatem habere, iris, nardum,

c *Cicero Epiſt. ad Fam.* IX. 12. d *Supra II.* 18.

dum, crocum, cinnamomum, caſſia, myrrha, balſamum, galbanum, ladanum, œnanthe, *e* panaces, cardamomum, hebenus, cupreſſi ſemen, uva taminia, quam *ςαφίδα ἀγρίαν* Græci nominant, abrotanum, roſæ folia, acorum, amaræ nuces, tragoriganum, ſtyrax, coſtum, junci quadrati & rotundi flos; illum *κύπειρον*, hunc *σχοῖνον* Græci vocant. quæ quoties poſuero, non quæ hic naſcuntur, ſed, quæ inter aromata afferuntur, ſignificabo. Primo tamen, quæ *leniſſima* ex his ſunt, id eſt, *roſæ folia*, vel nardi ſpica, tentanda ſunt. Vinum quoque utile eſt auſterum, ſed quam tenuiſſimum.

Commodum eſt etiam, lino quotidie ventrem metiri, &, qua comprehendit alvum, notam imponere: poſtero quoque die videre, plenius corpus ſit, an extenuetur. id *enim*, *quod extenuatur*, *medicinam ſentit*. *Neque* alienum eſt, metiri & *potionem ejus*, & urinam. nam ſi plus *humoris excernitur*, *quam* aſſumitur, ita demum *ſecundæ valetudinis* ſpes eſt. Aſclepiades in eo, qui ex quartana in hydropa deciderat, ſe abſtinentia bidui, & fricatione uſum; tertio die, jam & febre, & aqua liberato, cibum, & vinum dediſſe, memoriæ prodidit. Hactenus communiter de omni ſpecie præcipi poteſt: ſi vehementius malum eſt, diducenda ratio curandi eſt.

Ergo, ſi inflatio, & ex ea dolor crebet eſt, utilis quotidianus, aut altero quoque *Tom. II. 54, 25.*

L 2 die

e *Rhodius ad Scribon. Largi Comp. V. pag. 37.*

die poſt cibum, vomitus eſt. Fomentis deinde ſiccis calidiſque utendum eſt. Si per hæc dolor non finitur, neceſſariæ ſunt ſine ferro cucurbitulæ. Si ne per has quidem tormentum tollitur, incidenda cutis eſt, & tum his utendum. Ultimum auxilium eſt, ſi cucurbitulæ nihil profuerunt, per alvum infundere copioſam aquam calidam, eamque recipere. Quin etiam quotidie ter quaterve opus eſt uti fricatione vehementi, cum oleo & quibuſdam calefacientibus. Sed in hac frictione a ventre abſtinendum eſt. Imponendum vero in eum crebrius ſinapi, donec cutem erodat; ferramentiſque candentibus pluribus locis venter exulcerandus eſt, & ſervanda ulcera diutius. *Utiliter etiam* ſcilla cocta deligatur ſuper cutim. Sed *diu* poſt has inflationes abſtinendum eſt ab omnibus inflantibus.

At, ſi id vitium eſt, cui λευκοφλεγματίας nomen eſt, eas partes, quæ tument, ſubjicere ſoli oportet; ſed non nimium, ne febriculam incendat: ſi is vehementior eſt, caput velandum eſt, utendumque fricatione, madefactis tantum manibus aqua, cui ſal & nitrum & olei paulum ſit adjectum; ſic, ut aut pueriles aut muliebres manus adhibeantur, quo mollior earum tactus ſit. Idque ſi vires patiuntur, ante meridiem, tota hora; poſt meridiem, ſemihora fieri oportet. Utilia ſunt etiam cataplaſmata, quæ reprimunt; maximeque, ſi corpora teneriora ſunt. Incidendum quoque ſuper talum, quatuor fere digitis, ex parte in-

teriore

terioreeſt; quo per aliquot dies frequens humor feratur : atque ipſos tumores incidere altis plagis oportet : concutiendumque corpus eſt multa geſtatione , atque , ubi inductæ vulneribus cicatrices ſunt , adjiciendum exercitationibus & cibis , donec corpus ad priſtinum ſtatum revertatur . Cibus valens eſſe debet , & glutinoſus , maximeque caro . Vinum , ſi per ſtomachum licet , dulcius . ſed ita , ut invicem biduo triduove , modo aqua , modo id bibatur. Prodeſt etiam lactucæ marinæ , quæ grandis juxta mare naſcitur , ſemen , cum aqua potui datum . Quod ſi valens eſt , qui id accipit , ei ſcilla cocta ſimul ſuper ventrem deligatur . Authoreſque multi ſunt , inflatis veſicis pulſandos tumores eſſe .

Si vero id morbi genus eſt , quo in uterum multa aqua contrahitur , ambulare , ſed magis modice oportet ; malagma , quod *digerat , impoſitum habere ;* idque ipſum *ſuperimpoſito* triplici panno , faſcia , non nimium tamen vehementer , aſtringere . quod a Tharria profectum , ſervatum eſſe a pluribus video . Si jecur , aut lienem affectum eſſe , manifeſtum eſt , ficum pinguem contuſam , adjecto melle , ſuperponere . Si per talia auxilia venter non ſiccatur , ſed humor nihilominus abundat , celeriori via ſuccurrere , ut is per ventrem ipſum emittatur . Neque ignoro , Eraſiſtrato diſplicuiſſe hanc curandi viam . morbum enim hunc jocineris putavit : ideoque illud eſſe ſanandum ; fruſtraque aquam emitti , quæ ,

vitiato illo, ſubinde renaſcatur. Sed primum, non hujus viſceris unius hoc vitium eſt. Nam & ſplene affecto, & in totius corporis malo habitu fit. Deinde, ut inde cœperit, tamen aqua niſi emittitur, quæ contra naturam ibi ſubſtitit, & jocinori, & cæteris interioribus partibus nocet. Convenitque, corpus nihilominus eſſe curandum. Neque enim ſanat emiſſus humor, ſed medicinæ locum facit, quam intus incluſus impedit. Ac ne illud quidem in controverſiam venit, quin non omnes in hoc morbo ſic curari poſſint; ſed juvenes robuſti, qui vel ex toto carent febre, vel certe ſatis liberales intermiſſiones habent. Nam quorum ſtomachus corruptus eſt, quive ex atra bile huc deciderunt, quique malum corporis habitum habent, idonei huic curationi non ſunt. Cibus autem, quo die primum humor emiſſus eſt, ſupervacuus eſt, niſi ſi vires deſunt. In ſequentibus diebus, & his vinum meracius quidem, ſed non ita multum dari debet, paulatimque revocandus æger eſt ad exercitationes, fricationes, ſolem, ſudationes, fatigationes, & idoneos cibos, donec ex toto convaleſcat. Balneum rarum res amat; & frequentiorem in jejuno vomitum. Si æſtas eſt, in mari natare commodum eſt. Ubi convaluit aliquis, diu tamen alienus ei veneris uſus ſit.

CAP.

CAP. XXII.

De Tabe, & ejus ſpeciebus.

DIUTIUS ſæpe & periculoſius tabes eos male habet, quos invaſit. Atque hujus quoque plures † ſpecies ſunt. Una eſt, qua corpus non alitur, &, naturaliter ſemper aliquibus decedentibus, nullis vero in eorum locum ſubeuntibus, ſumma macies oritur; &, niſi occurritur, tollit. * ἀτροφίαν hanc Græci nominant. Ea duabus fere de cauſis incidere conſuevit. Aut enim nimio timore aliquis minus, aut aviditate nimia plus, quam debet, aſſumit: ita vel, quod deeſt, infirmat: vel, quod ſuperat, corrumpitur.

Altera ſpecies eſt, quam Græci καχεξίαν appellant: ubi malus corporis habitus eſt; ideoque omnia alimenta corrumpuntur. Quod fere fit, cum longo morbo vitiata corpora, etiamſi illo vacant, refectionem tamen non accipiunt; aut cum malis medicamentis corpus affectum eſt; aut, cum diu neceſſaria defuerunt; aut, cum inuſitatos & inutiles cibos aliquis aſſumpſit, aliquidve ſimile incidit. Huic, præter tabem, illud quoque nonnunquam accidere ſolet, ut per aſſiduas puſtulas, aut ulcera, ſumma cutis exaſperetur, vel aliquæ corporis partes intumeſcant.

Tertia eſt, longeque periculoſiſſima ſpecies, quam Græci φθίσιν nominaverunt. Oritur fere a capite: inde in pulmonem diſtillat. Ex hoc exulceratio accidit, & febri-

† *Erant apud veteres qui tabem & longos morbos inducere poterant*, Philo Judæus de ſpecialib. leg. 16. *pag.* 792. & 1691. * *Cæl. Aurel. Morb. Chron.* II. 14.

cula lenis fit ; quæ etiam, cum quievit, tamen repetit. In ea quoque frequens tuſſis eſt, & pus excreatur ; interdum cruentum aliquid. Quicquid excreatum eſt, ſi in ignem
72, 1. [a] impoſitum eſt, mali odoris eſt. Itaque, qui de morbo dubitant, hac nota utuntur.

[b] Cum hæc genera tabis ſint, animadvertere primum oportet, quid ſit in quo laboratur. Deinde, ſi tantum non ali corpus apparet, cauſam ejus attendere ; &, ſi cibi minus aſſumpſit aliquis quam debuit, adjicere oportet : ſed paulatim, ne ſi corpus inſuetum ſubita multitudine oneraverit, ſtomachus gravetur, & concoctionem impediat. Si vero plus juſto quis aſſumere ſolitus eſt, abſtinere uno die ; deinde ab *exiguo* cibo incipere ; quotidie adjicere, *donec ad juſtum* modum perveniat. Præter hæc convenit ambulare locis quam maxime frigidis, ſole vitato : per manus quoque exerceri. Si infirmior eſt, geſtari, ungi, perfricari, ſi poteſt, maxime per ſeipſum, ſæpius eodem die, & ante cibum, & poſt eum, ſic ut interdum oleo quædam adjiciantur calefacientia, donec inſudet. Prodeſtque jejuno prehendere per multas partes cutem, & attrahere, ut relaxetur ; aut, impoſita reſina, & abducta, ſubinde idem facere. Utile eſt etiam interdum balneum, ſed poſt cibum exiguum. Atque in ipſo ſolio recte cibi aliquid aſſumitur : aut ſi ſine hoc fricatio fuit, poſt eam protinus. Cibi vero eſſe debent ex his, qui facile concoquuntur, maximeque alunt. Ergo vini quoque, *ſed* au-

a *Aphor. V.* 11. b *Cæl. Aurelian. Morbor. Chronic. II.* 14. *p.* 421. *Trallian.* v. 2.

auſteri, neceſſarius uſus eſt, movendæ urinæ.

At ſi malus habitus corporis eſt, primum abſtinendum eſt; deinde alvus ducenda; tum paulatim cibi dandi, adjectis exercitationibus, unctionibus, fricationibus. Utilius his frequens balneum eſt, ſed jejunis; etiam uſque ad ſudorem. Cibis vero opus eſt copioſis, variis, boni ſucci, quique etiam minus facile corrumpantur, vino auſtero. Si nihil reliqua proficiunt, ſanguis mittendus eſt; ſed paulatim, quotidieque pluribus diebus, cum eo, ut cætera quoque eodem modo ſerventur.

Quod ſi mali plus eſt, & vera phthiſis eſt, inter initia protinus occurrere neceſſarium eſt: neque facile enim hic morbus, cum inveteraverit, evincitur. Opus eſt, ſi vires patiuntur, *c* longa navigatione, cœli mutatione ſic, ut denſius quam id eſt, ex quo diſcedit æger, petatur. Ideoque aptiſſime Alexandriam ex Italia itur. Fereque id poſſe inter principia corpus pati debet, cum hic morbus ætate firmiſſima maxime oriatur, id eſt ab anno *d* duodevigeſimo uſque ad annum quintum & trigeſimum. Si id imbecillitas non ſinit, nave tamen, ſed non longe, vectari commodiſſimum eſt. Sin navigationem aliqua res prohibet, lectica, vel alio modo corpus movendum eſt: tum a negotiis abſtinendum eſt, omnibuſque rebus, quæ ſolicitare animum poſſunt: ſomno indulgendum: cavendæ deſtillationes, ne, ſi quid cura levarit, exaſperent; & ob id vitanda cruditas,

c *Aretæus de Diuturn. Curat.* I. 8. *Trallian.* VII. 2. *Plin.* N. H. XXVIII. 4. d *Aphor.* V. 9. VIII. 7.

ditas, ſimulque & ſol, & frigus: os ol tegendum, fauces velandæ, tuſſicula ſu remediis finienda: & , quamdiu quidem f bricula incurſat, huic interdum abſtinen tia, interdum etiam tempeſtivis cibis m dendum: eoque tempore bibenda aqua. Lac d quoque, quod in capitis doloribus & in acutis febribus, & per eas facta nimi ſiti, ac, ſive præcordia tument, ſive bilio ſa urina eſt, ſive ſanguis fluxit, pro vene no eſt; in † phthiſi tamen, ſicut in omn bus longis difficilibuſque febriculis, rec dari poteſt.

Quod ſi febris aut nondum incurſat, au jam remiſit, decurrendum eſt ad modi cas exercitationes, maximeque ambula tiones, item lenes fricationes. Balneum alienum eſt. Cibus eſſe debet primo acer ut allium, porrum, idque ipſum ex aceto, vel ex eodem intubus, ocimum, lactuca: deinde lenis ſorbitio ex ptiſana, vel ex al ea, vel ex amylo, lacte adjecto. Ovis quoque, &, ſi nihil aliud eſt, far m præſtat. Tum invicem modo his cibis, mo do illis utendum eſt: adjiciendaque quædam 25 Tom.II. ex media materia, præcipue vero ex p 179,15. ma, cerebellum, vel piſciculus, & his ſi milia. Farina etiam cum ſevo ovillo ca prinove miſta, deinde incocta, pro medi camento eſt. Vinum aſſumi debet leve au ſt ſterum.

Hactenus non magna mole pugnatur. Si vehementior noxa eſt, ac neque febri cula, neque tuſſis quieſcit, tenuarique cor pus

d *Aph.* v. 64. † *Ibidem*.

pus apparet, validioribus auxiliis opus eſt. Exulcerandus eſt ferro candenti, uno loco ſub mento, altero in gutture, duobus ad mammam utramque; item ſub imis oſſibus ſcapularum, quas ὠμοπλάτας Græci vocant, ſic, ne ſaneſcere ſinas ulcera, niſi tuſſis finita fuerit: cui per ſe quoque medendum eſſe, manifeſtum eſt. Tunc ter quaterque die vehementer extremæ partes perfricandæ ſunt: thorax leni manu pertractandus; poſt cibum intermittenda hora, & perfricanda crura, brachiaque. Interpoſitis denis diebus, demittendus æger in ſolium eſt, in quo ſit aqua calida & oleum. Cæteris diebus bibenda aqua: tum vinum, ſi tuſſis non eſt, potui frigidum dandum: ſi vero eſt, egelidum. Utile eſt etiam in remiſſionibus quotidie cibos dari: frictiones geſtationeſque ſimiliter adhiberi: quarto, aut quinto die ſumere, interdum herbam ſanguinalem ex aceto, vel plantaginem eſſe. Medicamentum eſt etiam vel plantaginis ſuccus per ſe, vel *e* marrubii, ſi cum melle ſit incoctus; ita ut illius cyathus ſorbeatur, hujus cochleare plenum paulatim delingatur; vel inter ſe miſta, & incocta reſinæ terebinthinæ pars dimidia, butyri & mellis pars altera. Præcipua tamen ex his omnibus ſunt victus, vehiculum, & navis, & ſorbitio. Alvus *f* cita utique vitanda eſt. Vomitus in hoc morbo frequens, pernicioſus eſt, maximeque ſanguinis. Qui meliuſculus eſſe cœpit, adjicere debet exercitationes, fricationes, cibos:

e *Trallian.* v. 3. *pag.* 276. f *Aph.* v. 12. 14. *Trallian.* 11. 2. *pag.* 313.

bos: deinde ipſe ſe, ſuppreſſo ſpiritu, per-
205,4. fricare; diu abſtinere a vino, † balneo, ve-
nere.

CAP. XXIII.

a *De Comitiali morbo.*

INTER notiſſimos morbos eſt etiam
is, qui * comitialis, vel major nomi-
73,20. natur. Homo ſubito concidit, ex ore ſpumæ
moventur, deinde interpoſito tempore ad ſe
redit, & per ſeipſum conſurgit. Id genus
ſæpius viros, quam fœminas occupat; ac
ſolet quidem etiam longum eſſe, uſque ad
mortis diem, & vitæ non periculoſum. In-
terdum tamen cum recens eſt, hominem con-
ſumit; & ſæpe eum, ſi remedia non ſuſtu-
47,4. lerunt, in *b* pueris veneris, *in puellis men-*
ſtruorum initium tollit. Modo cum diſten-
tione membrorum aut nervorum prolabitur
aliquis: modo ſine illa.

Quidam hos quoque iiſdem, quibus le-
thargicos, excitare conantur: quod admo-
dum ſupervacuum eſt: &, quia ne lethargi-
cus quidem his ſanatur; &, quia, cum poſſit
ille nunquam expergiſci atque ita fame in- 35,
terire, hic ad ſe utique revertitur.

Ubi concidit aliquis, ſi nulla nervorum
diſtentio acceſſit, utique ‡ ſanguis mitti de-
bet: ſi acceſſit, non utique mittendus eſt,
niſi alia quoque hortantur. Neceſſarium
173,23. autem eſt, ducere alvum, vel nigro vera-
87,19. tro purgare, vel utrumque facere, ſi vires
patiuntur: tunc caput tondere, oleoque &
aceto perungere; cibum poſt diem ter-
tium,

† *Colum.* 1. 6. a *Aretæus de Diuturn. M.* l. 1. *c.* 4. * *Vocatur:* lues deifica, morbus Sacer. b *Aph.* II. 45. *V.* 7. ‡ *Valeriol.* *l.* 3. *Obſ.* 7.

tium, ſimul ac tranſiit hora, qua concidit, dare. Neque ſorbitiones his aut alioqui molles, & faciles cibi; neque caro, minimeque ſuilla convenit; ſed *mediæ* materiæ: nam 96.
& viribus opus eſt, & *c* cruditates cavendæ ſunt. Cum quibus fugere oportet ſolem, balneum, ignem, omniaque calefacientia: item, frigus, vinum, venerem, loci præcipitis conſpectum, omniumque terrentium, vomitum, laſſitudinem, ſolicitudines, ne- 87, 10.
gotia omnia: &, ubi tertio die cibus datus eſt, intermittere quartum, & invicem alterum quemque; eadem hora cibi ſervata, donec quatuordecim dies tranſeant. Quos ubi morbus exceſſit, acuti vim depoſuit: at ſi manet, curandus jam ut longus eſt.

Quod ſi non, quo die primum is incidit, medicus acceſſit; ſed is, qui cadere conſuevit, poſt ei traditus eſt; protinus eo genere victus habito, qui ſupra comprehenſus eſt, *expectandus eſt dies*, quo prolabatur; utendumque tum vel ſanguinis *d* miſſione, vel *ductione alvi*, *vel nigro veratro*, ſicut præ- 172, 30.
ceptum eſt. In ſequentibus deinde diebus, per eos cibos, quos propoſui, vitatis omnibus, quæ cavenda dixi, nutriendus eſt.

Si per hæc morbus finitus non fuerit, confugiendum erit ad album veratrum; ac 87, 19.
ter quoque aut quater eo utendum, non ita multis interpoſitis diebus; ſic tamen, ne iterum unquam ſumat, niſi conciderit. Mediis autem diebus vires ejus erunt nutriendæ; quibuſdam, præter ea, quæ ſupra ſcripta ſunt, adjectis. Ubi mane experre-
ctus

c *Trallian.* l. 15. d *Cæl. Aurelian. Tard. Paſſ.* l. 4. *p.* 272.

ctus eſt, corpus ejus leniter ex oleo vetere (cum capite, excepto ventre) permulceatur: tum ambulatione quam maxime longa & recta utatur: poſt ambulationem loco tepido vehementer & diu, ac non minus ducenties, niſi infirmus erit, perfricetur: deinde ſuper caput multa aqua frigida perfundatur; paulum cibi aſſumat; conquieſcat; rurſus ante noctem ambulatione utatur; iterum vehementer perfricetur, ſic ut neque venter, neque caput contingatur: poſt hæc cœnet, interpoſitiſque tribus ac quatuor diebus, uno aut altero acria aſſumat.

Si ne per hæc quidem fuerit *liberatus*, caput radatur; ungatur oleo *vetere*, *adjecto* aceto & nitro; perfundatur aqua ſalſa; *bibat* jejunus ex aqua caſtoreum; nulla aqua, niſi decocta, potionis cauſa utatur. Quidam jugulati *e* gladiatoris calido ſanguine poto tali morbo ſe liberarunt. Apud quos miſerum auxilium tolerabile miſeriam malum fecit. Quod ad medicinam vero pertinet, ultimum eſt, juxta talum, ex utroque crure paulum ſanguinis mittere: occipitium incidere, & cucurbitulas admovere: ferro candente in occipitio quoque & infra, qua ſumma vertebra cum capite committitur, adurere duobus locis, ut per ea perniciosus humor evadat. Quibus ſi finitum malum non fuerit, prope eſt, ut perpetuum ſit. Ad levandum id, tantummodo utendum erit exercitatione, cibiſque his, qui ſupra comprehenſi ſunt: præcipue-

e *Plin.* XXVIII. 1. *Lang. Epiſt.* 14. *lib.* 1. *Minucius Felix pag.* 34. *Vide duo exempla ejus noxam indicantia apud Tulpium Obſ. l.* 4. *c.* 4.

cipueque vitanda omnia, quæ ne fierent, excepimus.

CAP. XXIV.

De Regio morbo.

ÆQUE notus eſt morbus, quem interdum arquatum, † interdum regium nominant. Quem Hippocrates ait, ſi poſt ſeptimum diem *a* febricitante ægro ſupervenit, tutum eſſe, mollibus tantummodo præcordiis ſubſtantibus. Diocles ex toto, ſi poſt febrem oritur, etiam prodeſſe; ſi poſt hunc febris, occidere. Color 52, 7.
autem eum morbum detegit, maxime oculorum, in quibus, quod album eſſe debet, fit luteum. Soletque accedere & ſitis, & dolor capitis, & frequens ſingultus, & præcordiorum dextra parte durities; &, ubi corporis vehemens motus eſt, ſpiritus difficultas, membrorumque *reſolutio*: atque, *ubi diutius manet morbus*, totum corpus *cum pallore quodam inalbeſcit*.

Primo die abſtinere ægrum oportet: ſecundo ducere alvum: tum, ſi febris eſt, eam victus genere diſcutere: ſi non eſt, ſcammoneam potui dare, vel cum aqua betam albam contritam, vel cum aqua mulſa nuces amaras, apſinthium, aniſum, ſic, ut pars hujus minima ſit. Aſclepiades aquam quoque ſalſam, & quidem per biduum, purgationis cauſa bibere cogebat, iis, quæ urinam movent, rejectis. Quidam, ſuperioribus omiſſis, per hæc, & per eos cibos, qui *extenuant*, idem ſe conſequi dicunt.

Ego

† *Plin. H. N.* 22. *c.* 24. a *Aph.* IV. 62.

Ego utique, ſi ſatis virium eſt, validiora; ſi parum, imbecilliora auxilia præfero. Si purgatio fuit, poſt eam triduo primo modice cibum oportet aſſumere ex media materia, & vinum bibere Græcum ſalſum, ut ſolutio ventris remaneat: tum altero triduo validiores cibos, & carnis quoque aliquid eſſe, intraque aquam manere: deinde ad ſuperius genus victus reverti, cum eo, ut magis ſatietur; omiſſo Græco vino bibere nigrum auſterum; atque ita per hæc variare, ut interdum acres quoque cibos interponat, interdum ad ſalſum vinum redeat. Per omne vero tempus utendum eſt exercitatione, fricatione, &, ſi hiems eſt, *balneo*; ſi æſtas, frigidis natationibus: *lecto etiam*, & conclavi *a* cultiore, uſu, loco, *ludis*, laſcivia, aliis, per quæ mens exhilaretur: ob quæ regius morbus dictus videtur. Malagma quoque, quod digerat, ſuper præcordia datum prodeſt; vel arida ibi ficus impoſita, ſi jecur aut lienis affectus eſt.

CAP. XXV.

b De Elephantia.

IGNOTUS autem pene in Italia, frequentiſſimus in quibuſdam regionibus is morbus eſt, quem ἐλεφαντίασιν Græci vocant; iſque longis annumeratur. Quo totum corpus afficitur ita, ut oſſa quoque vitiari dicantur. Summa pars corporis crebras maculas crebroſque tumores habet. Rubor earum paulatim in atrum colorem convertitur. Summa cutis inæquali-

a *Seren. Sammon. de Regio morbo.* b *Mercurial. Variar. Lect. I. 2.*

qualiter craſſa, tenuis, dura, molliſque, quaſi ſquamis quibuſdam exaſperatur, corpus emacreſcit, os, ſuræ, pedes intumeſcunt. Ubi vetus morbus eſt, digiti in manibus pedibuſque ſub tumore conduntur; febricula oritur, quæ facile tot malis obrutum hominem conſumit.

Protinus ergo inter initia ſanguis per biduum mitti debet; aut nigro veratro venter ſolvi. Adhibenda triduum, quanta ſuſtinere poteſt, inedia eſt: paulum deinde vires reficiendæ, & ducenda alvus: poſthæc, ubi corpus levatum eſt, utendum eſt exercitatione, præcipueque curſu: ſudor primum labore ipſius corporis, deinde etiam ſiccis ſudationibus evocandus: fricatio adhibenda: moderandumque inter hæc, ut vires conſerventur: balneum rarum eſſe debet: cibus ſine pinguibus, ſine glutinoſis, ſine inflantibus. Vinum, præterquam *primis diebus*, recte datur. Corpus contrita *plantago & illita* optime tueri videtur.

CAP. XXVI.

De Attonitis.

ATTONITOS quoque raro videmus, quorum & corpus & mens ſtupet. Fit interdum ictu fulminis, interdum morbo. hunc ἀποπληξίαν Græci appellant. His ſanguis mittendus eſt. Veratro quoque albo, vel alvi ductione utendum. 84, 34. Tum adhibendæ fricationes; & ex media

media materia minime pingues cibi ; quidam etiam acres : & a vino abſtinendum.

CAP. XXVII.

De Reſolutione nervorum.

AT reſolutio nervorum frequens ubique morbus eſt. Sed interdum tota corpora, interdum partes infeſtat. Veteres authores illud *a* ἀποπληξίαν ; hoc παράλυσιν nominaverunt. nunc utrumque παράλυσιν appellari video. Solent autem, qui per omnia membra vehementer reſoluti ſunt, celeriter rapi. ac ſi correpti non ſunt, diutius quidem vivunt ; ſed raro tamen ad ſanitatem perveniunt ; & plerunque miſerum ſpiritum trahunt, memoria quoque amiſſa. In partibus vero nonnun-
76, 3. quam acutus, ſæpe longus, fere *b* inſanabilis morbus eſt.

† Si omnia membra vehementer reſoluti ſunt, ſanguinis detractio vel occidit, vel li-
78, 34. berat. Aliud curationis genus vix unquam ſanitatem reſtituit ; ſæpe mortem tantum differt ; vitam interim infeſtat. Poſt ſanguinis miſſionem, ſi non redit & motus & mens, nihil ſpei ſupereſt : ſi redit, ſanitas quoque proſpicitur.

At, ubi pars reſoluta eſt, pro vi & malo corporis, vel ſanguis mittendus eſt, vel alvus ducenda. Cætera eadem in utroque caſu facienda ſunt. Siquidem vitare præci-
76, 1. pue convenit frigus ; paulatimque ad exercitationes revertendum eſt, ſic, ut ingrediatur ipſe protinus, ſi poteſt. Si id curum

a *Cæl. Aurelian. Acut. Morb. III. 5.* b *Aretæus de Morb. Diuturn. I. 7.* † *De præſervatione Crato apud Schol. conſilio 35. 36.*

rum imbecillitas prohibet, vel geſtetur, vel motu lecti concutiatur: tum id membrum, quod deficit, ſi poteſt, per ſe; ſin minus, per alium moveatur, & vi quadam ad conſuetudinem ſuam redeat. Prodeſt etiam torpentis membri ſummam cutem exaſperaſſe, vel urticis cæſam, vel impoſito ſinapi, ſic, ut ubi rubere cœperit corpus, hæc removeantur. Scilla quoque contrita, bulbique contriti cum thure recte imponuntur. Neque alienum eſt, reſina cutem tertio quoque die diutius vellere; pluribus etiam locis, aliquando ſine ferro, cucurbitulas admovere. Unctioni vero aptiſſimum eſt vetus oleum, vel nitrum aceto & oleo admixtum. Quinetiam fovere aqua calida marina; vel, ſi ea non eſt, tamen ſalſa, magnopere neceſſarium eſt. Ac, ſi quo loco vel naturales, vel etiam manufactæ tales natationes ſunt, iis potiſſimum utendum eſt; præcipueque in his agitanda membra, quæ maxime deficiunt. ſi id non eſt, balneum tamen prodeſt. Cibus eſſe debet ex media materia, maximeque ex venatione: potio, ſine vino, aquæ calidæ. Si tamen vetus morbus eſt, interponi quarto vel quinto die purgationis cauſa vinum Græcum ſalſum poteſt. Poſt cœnam utilis vomitus eſt. 91, 16.

2. *De Dolore nervorum.*

Interdum vero etiam nervorum dolor oriri ſolet. In hoc caſu non vomere, non medicamentis urinam movere, non exercitatione ſudores, ut quidam præcipiunt, ex-

Tom.II. 55,5. pedit. Bibenda aqua eſt bis die. In lectulo leniter ſatis diu corpus perfricandum eſt; deinde, retento ſpiritu, in ipſa exercitatione potius ſuperiores partes movendæ: balneo raro utendum: mutandum ſubinde peregrinationibus cœlum. Si dolor eſt, ea ipſa pars ſine oleo, nitro ex aqua perungenda eſt; deinde involvenda, & ſubjicienda pruna lenis, & ſulphur; atque ita id ſuffumigandum; idque aliquandiu faciendum, ſed jejuno, cum bene jam concoxerit. Cucurbitulæ quoque ſæpe dolenti parti admovendæ ſunt, pulſanduſque leniter inflatis veſicis bubulis is locus eſt. Utile eſt etiam ſevum miſcere cum cumini & urticæ contritis ſeminibus, ſic, *ut omnium par* modus ſit, idque imponere: fovere aqua, in qua ſulphur decoctum ſit. Utriculi quoque recte imponuntur aqua calida repleti, aut bitumen cum hordeacea farina mixtum. Atque in ipſo potiſſimum dolore, utendum geſtatione vehementi eſt. quod in *aliis* doloribus peſſimum eſt.

3. De Tremore nervorum.

Tremor autem nervorum æque vomitu medicamentiſque urinam moventibus intenditur. Inimica etiam habet balnea, aſſaque ſudationes. Bibenda aqua eſt: acri ambulatione utendum, item unctionibus, fri-
Tom.II. 56,10. cationibuſque, maxime per ſeipſum: pila, ſimilibuſque ſuperiores partes dimovendæ: cibo quolibet utendum, dummodo concoctioni utique ſtudeatur. Secundum cibum, curis abſtinendum: rariſſima venere uten-

utendum eſt. Si quando quis in eam prolapſus eſt, tum oleo leniter diuque in lectulo perfricari manibus puerilibus potius, quam virilibus, debet.

4. De Suppurationibus internis. Tom. II.

Suppurationes autem, quæ in aliqua inte- 31, 28. riori parte oriuntur, ubi ortæ fuerint, primum id agere oportet per ea cataplaſmata, quæ reprimunt, ne coitus inutilis materiæ fiat. deinde, ſi hæc victa ſunt, ut per ea malagmata, quæ digerunt, diſſipetur. Quod 263. ſi conſecuti non ſumus, ſequitur, ut evocetur: deinde, ut matureſcat. omnis tum vomicæ finis eſt, ut rumpatur. Indiciumque eſt, pus vel alvo vel ore redditum. Sed nihil facere oportet, quominus, quicquid eſt Tom. II. puris, exeat. Utendum maxime ſorbitioni- 122, 34. bus eſt, & aqua calida. Ubi pus ferri deſiit, tranſeundum ad faciles quidem, ſed tamen validiores & frigidos cibos, frigidamque aquam ſic, ut ab egelidis tamen initium fiat. primoque cum melle quædam edenda, ut nuclei pinei, vel græcæ nuces, vel avellanæ. Poſtea ſubmovendum idipſum, quo maturius induci cicatrix poſſit. Medicamentum eo tempore ulceri eſt, ſuccus aſſumptus vel porri vel marrubii, & omni cibo porrum ipſum adjectum. Oportebit autem uti in his partibus, quæ non afficiuntur, fricationibus, item ambulationibus lenibus. Vitandumque erit, ne vel luctando, vel currendo, vel alia ratione ſaneſcentia ulcera exaſperentur. In hoc enim morbo pernicioſus, ideoque omni modo cavendus ſanguinis vomitus eſt.

LIBER QUARTUS.

CAP. I.

De humani corporis interioribus ſedibus.

HACTENUS reperiuntur ea genera morborum, quæ in totis corporibus ita ſunt, ut iis certæ ſedes aſſignari non poſſint: nunc de his dicam, quæ ſunt in partibus. Facilius autem omnium interiorum morbi † curationeſque in notitiam venient, ſi
7, 2. prius eorum ſedes breviter oſtendero.

Caput igitur, eaque, quæ in ore ſunt, non lingua tantummodo palatoque terminantur, ſed etiam, quatenus oculis noſtris expoſita ſunt. In dextra ſiniſtraque circa guttur venæ grandes, quæ σφαγίτιδες nominantur; itemque arteriæ (quas καρωτίδας vocant) ſurſum procedentes ultra aures
46, 26. feruntur. Atque in ipſis cervicibus glandulæ poſitæ ſunt, quæ interdum cum dolore intumeſcunt. Deinde duo itinera incipiunt: alterum, * aſperam arteriam nominant; alterum, ſtomachum. Arteria exterior ad pulmonem: ſtomachus interior ad ventriculum fertur. illa ſpiritum: hic cibum recipit. Quibus cum diverſæ viæ ſint, qua coeunt, exigua in arteria ſub ipſis faucibus lingula eſt: quæ, cum ſpiramus, attollitur; cum cibum potionemque aſſumimus, arteriam claudit. Ipſa autem arteria, dura & cartilaginoſa, in gutture aſſurgit,

† *Soran. Epheſ. Iſagog. cap.* XII. * *i. e.* Gulam. *Mercurial. Var. Lect. I. c.* 1.

git ; cæteris partibus reſidit. Conſtat ex circulis quibuſdam, compoſitis ad imaginem earum vertebrarum, quæ in ſpina ſunt. ita tamen, ut ex parte exteriore aſpera; ex interiore, ſtomachi modo lævis ſit. eaque deſcendens ad præcordia cum pulmone committitur. Is ſpongioſus, ideoque ſpiritus capax, & a tergo ſpinæ ipſi junctus, in duas * fibras, ungulæ bubulæ modo, dividitur. Huic cor annexum eſt, natura a muſculoſum, in pectore ſub ſiniſteriore mamma ſitum; duoſque quaſi ventriculos habet. At ſub corde atque pulmone, tranſverſum ex valida membrana ſeptum eſt, quod a præcordiis uterum diducit, æque nervoſum; multis etiam venis per id diſcurrentibus; a ſuperiore parte, non ſolum inteſtina, ſed jecur quoque lienemque diſcernit. Hæc viſcera proxime, ſed infra tamen poſita, dextra ſiniſtraque ſunt. Jecur a dextra parte ſub præcordiis ab ipſo ſepto orſum, intrinſecus cavum, extrinſecus gibberum eſt. quod prominens leviter ventriculo inſidet, & in quatuor fibras dividitur. Ex inferiore vero parte ei fel inhæret. At lien in ſiniſtra, non eidem ſepto, ſed inteſtino annexus eſt, natura mollis & rarus, longitudinis craſſitudiniſque modicæ; iſque paulum a coſtarum regione in uterum excedens, ex maxima parte ſub his conditur. atque hæc quidem juncta ſunt. Renes vero diviſi: qui lumbis ſub imis coxis inhærent, a parte earum reſim[illegible]ab altera rotundi;

Tom. II. 98, 11. *Tom. II. 98, 7. 21.* *Tom. II. 32, 27.*

* *Hippocr. Coac. Sent.* 300. *Vander Linden Med. Phyſiol. c.* IV. *p.* 239. a *Hippocr. de Corde T.* IV.

Tom.II. tundi ; & qui venoſi ſunt , & tunicis ſuper
143,37. conteguntur . Ac viſcerum quidem hæ ſe-
Tom.II. des ſunt . Stomachus vero , qui inteſtino-
100,24. rum principium eſt , nervoſus a ſeptima
ſpinæ vertebra incipit , ac circa præcordia
cum ventriculo committitur . Ventriculus
autem , qui receptaculum cibi eſt , conſtat
ex duobus tergoribus . iſque inter lienem
& jecur poſitus eſt ; utroque ex his pau-
lum ſuper eum ingrediente . Suntque etiam
membranulæ tenues , per quas inter ſe
tria iſta connectuntur , junguntur que ei ſe-
183,19. pto , quod tranſverſum eſſe , ſupra poſui .
Inde ima ventriculi pars paulum in dexte-
riorem partem converſa , in ſummum in-
teſtinum coarctatur . Hanc juncturam *πυ-
λωρὸν* Græci vocant , quoniam *portæ mo-*
do in inferiores partes ea , quæ excreturi ſu-
mus , emittit . Ab ea jejunum inteſtinum
incipit , non ita implicitum . cui tale voca-
bulum eſt , quia nunquam , quod accepit ,
continet ; ſed protinus in inferiores partes
tranſmittit . Inde tenujus inteſtinum eſt ,
Tom.II. in ſinus vehementer implicitum : orbes ve-
98,13. ro ejus per membranulas ſinguli cum in-
terioribus connectuntur ; qui in dexterio-
rem partem converſi , & e regione dexte-
rioris coxæ finiti , ſuperiores tamen par-
tes magis complent . Deinde id inteſtinum
cum craſſiore altero tranſverſo committi-
tur ; quod a dextra parte incipiens , in ſi-
niſteriorem pervium & longum eſt , in dex-
Tom.II. teriorem non eſt ; ideoque cæcum nomina-
14,15. tur . At id, quod pervium eſt , late fuſum at-
que

que ſinuatum, minuſque quam ſuperiora inteſtina nervoſum, ab utraque parte huc atque illuc volutum, magis tamen ſiniſteriores inferioreſque partes tenens, contingit jecur atque ventriculum; deinde cum quibuſdam membranulis a ſiniſtro rene venientibus jungitur; atque hinc ad dextra recurvatum in ima dirigitur, qua excernit; ideoque id ibi rectum inteſtinum nominatur. Contegit vero univerſa hæc omentum, ex inferiore parte læve & adſtrictum, ex ſuperiore mollius. Cui adeps quoque innaſcitur; quæ ſenſu, ſicut cerebrum quoque & medulla, caret. At a renibus ſingulæ venæ, colore albæ, ad veſicam feruntur; οὐρητῆρας Græci vocant, quod per eas inde deſcendentem urinam in veſicam diſtillare concipiunt. Veſica autem in ipſo ſinu nervoſa & duplex, cervice plena atque carnoſa, jungitur per venas cum inteſtino, eoque oſſe, quod pubi ſubeſt: ipſa ſoluta atque liberior eſt; aliter in viris atque in fœminis poſita. Nam in viris juxta rectum inteſtinum eſt, potius in ſiniſtram partem inclinata: in fœminis ſuper genitale earum poſita eſt, &, superne lapſa, ab ipſa vulva ſuſtinetur. Tum in maſculis iter urinæ ſpatioſius & compreſſius a cervice hujus deſcendit ad colem: in fœminis brevius & plenius, ſuper vulvæ cervicem ſe oſtendit. 274,20. Vulva autem in virginibus 48,22. quidem admodum exigua eſt: in mulieribus Tom. II. vero, niſi ubi gravidæ ſunt, non multo 98,9. major, quam ut manu comprehendatur. 36.

Ea,

hac ratione diſcutit, utique, ſi ex vino vel cruditate origo eſt.

Si vero in his auxilii parum eſt, tondere oportet ad cutem: deinde conſiderandum eſt, quæ cauſa dolorem excitarit. Si calor, aqua frigida multa perfundere caput expedit; ſpongiam concavam imponere, ſubinde aqua frigida expreſſam; ungere roſa & aceto, vel potius his tinctam lanam ſuccidam imponere, aliave refrigerantia cataplaſmata. At ſi frigus nocuit, caput oportet perfundere aqua calida marina, vel certe ſalſa, aut in qua laurus decocta ſit; tum caput vehementer perfricare; deinde calido oleo implere & veſte velare. quidam etiam id devinciunt: *alii cervicalibus* veſtimentiſque onerant, & *ſic levantur*: alios calida cataplaſmata adjuvant. Ergo etiam, ubi cauſa incognita eſt, videre oportet, refrigerantia magis, an calefacientia leniant, & his uti, quæ experimentum approbarit.

Tom. II. 121, 7.

At ſi parum cauſa diſcernitur, perfundere caput, primum aqua calida, ſicut ſupra præceptum eſt, vel ſalſa, vel ex lauro decocta, tum frigida poſca. *Illa* in omni vetuſto capitis dolore communia ſunt: ſternutamenta excitare, inferiores partes vehementer perfricare, gargarizare † his, quæ ſalivam movent, cucurbitulas temporibus & occipitio admovere, ſanguinem ex naribus detrahere, reſina ſubinde tempora pervellere, & impoſito ſinapi exulcerare ea, quæ male habent, ante linteolo ſubjectio-

ne

† *Soran. Epheſ. Iſag. c. 6.*

ne vehementer erodat, candentibus ferramentis, ubi dolor eſt, ulcera excitare, cibum ſemper modicum cum aqua ſumere: ubi levatus eſt dolor, in balneum ire, ibi multa aqua prius calida, deinde frigida 35,5. caput perfundi. Si diſcuſſus ex toto dolor eſt, etiam ad vinum reverti; ſed poſtea ſemper, antequam quicquam aliud, aquam bibere.

Diſſimile eſt id genus, quod humorem in caput contrahit. In hoc tonderi ad cutem neceſſarium eſt: deinde imponere ſinapi, ſic ut exulceret. ſi id parum profuit, ſcalpello utendum eſt. Illa cum hydropicis com- 160. munia ſunt, ut exerceatur, inſudet, vehementer perfricetur, cibis potionibuſque utatur urinam præcipue moventibus.

2.

De morbo, qui circa faciem naſcitur.

CIRCA faciem vero morbus innaſcitur, quem Græci [a] κυνικὸν σπασμὸν nominant. Is cum acuta febre oritur. Os Tom. II. cum rictu quodam pervertitur, ideoque ni- 144,13. hil aliud eſt, quam diſtortio oris. Accedit crebra coloris in facie totoque corpore mutatio: ſomnus in promptu eſt.

In hoc ſanguinem mittere optimum eſt. Si finitum eo malum non eſt, ducere alvum. Si ne ſic quidem diſcuſſum eſt, albo veratro vomitum movere. Præter hæc neceſſarium eſt vitare ſolem, laſſitudinem, vinum. Sed ſi diſcuſſum his non eſt, utendum eſt curſu, & fricatione in eo, quod læſum

a *Aretæus de Morb. Diuturn.* I. 7. *Cœlius Aurelian. Tard. Paſſ.* II. 2.

ſum eſt, leni & multa; in reliquis partibus breviore, ſed vehementi. Prodeſt etiam movere ſternutamenta, caput radere, idque perfundere aqua calida, vel marina, vel certe ſalſa, ſic ut ei quoque ſulphur adjiciatur: poſt perfuſionem iterum perfricari, ſinapi manducare; eodemque tempore affectis oris partibus ceratum, integris item ſinapi, donec erodat, imponere. Cibus aptiſſimus ex media materia eſt.

3.

De Reſolutione linguæ.

AT ſi lingua reſoluta eſt, quod interdum per ſe, interdum ex *morbo* aliquo fit, ſic ut ſermo hominis non *explicetur*; oportet gargarizare ex aqua, in qua vel thymum, vel hyſſopum, vel nepeta decocta ſit; aquam bibere; caput, & os, & ea, quæ ſub mento ſunt, & cervicem vehementer perfricare; laſere linguam ipſam linere; manducare, quæ ſunt acerrima, id eſt ſinapi, allium, cepam; magna vi luctari, ut verba exprimantur; exerceri retento ſpiritu, caput ſæpe aqua frigida perfundere, nonnunquam multam eſſe radiculam, deinde vomere.

4.

a *De Diſtillatione ac gravedine.*

DISTILLAT autem humor de capite interdum in nares, quod leve eſt; interdum in fauces, quod pejus eſt; interdum etiam in pulmonem, quod peſſimum

mum

a *Cæl. Aurelian. Morb. Chronic. II. 7.*

mum eſt. Si in nares diſtillaverit, tenuis
per has pituita profluit, caput leniter dolet, Tom.II.
gravitas in eo ſentitur, frequentia ſternu- 122,29.
tamenta ſunt. Si in fauces, has exaſperat,
tuſſiculam movet.. Si in pulmonem, præ-
ter ſternutamenta & tuſſim, eſt etiam capi-
tis gravitas, laſſitudo, ſitis, æſtus, bilio-
ſa urina.

Aliud autem (quamvis non multum di-
ſtans) malum, gravedo eſt. Hæc nares
claudit, vocem obtundit, tuſſim ſiccam mo-
vet. Sub eadem vero ſalſa eſt ſaliva, ſonant
aures, venæ moventur in capite, turbida
urina eſt. Hæc omnia κορύζας Hippocrates
nominat. Nunc video apud Græcos in gra-
vedine hoc nomen ſervari: diſtillationes,
καταϛαγμὺς appellari. Hæc communia &
brevia; ſed ſi neglecta ſunt, longa eſſe con-
ſuerunt. Nihil peſtiferum eſt, niſi quod
pulmonem exulcerat.

Ubi aliquid ejuſmodi ſentimus, proti- Tom.II.
nus abſtinere a ſole, a balneo, a vene- 149,4.
re debemus. Inter quæ unctione, & aſ-
ſueto cibo nihilominus uti licet. Ambu- Tom.II.
latione tantum non acri, ſed recta uten- 133,5.
dum eſt, & poſt eam caput atque os ſupra
quinquagies perfricandum. Raroque fit, ut
ſi biduo, vel certe triduo nobis tempera-
vimus, id vitium non levetur. Quo levato,
ſi in diſtillatione craſſa facta pituita eſt,
vel in gravedine, nares magis pallent, bal- Tom.II.
neo utendum eſt, multaque aqua prius cali- 148,30.
da, poſt egelida, fovendum os, caputque;
deinde cum cibo pleniore vinum biben-
dum.

dum. At, ſi æque tenuis die quarto pituit- eſt, vel nares æque clauſæ videntur, aſſu- mendum eſt vinum aminæum, auſterum deinde rurſus biduo aqua, poſt quæ a balneum, & ad conſuetudinem revertendum eſt.

Neque tamen ipſis diebus, quibus aliqua omittenda ſunt, expedit tamquam ægros agere: ſed cætera omnia quaſi ſanis facienda ſunt, præterquam ſi diutius aliquem, & vehementius iſta ſolicitare conſuerunt. huic enim quædam curioſior obſervatio neceſſaria eſt. Igitur huic, ſi in nares vel in fauces diſtillavit, præter ea, quæ ſupra retuli, protinus primis diebus multum ambulandum eſt, perfricandæ vehementer inferiores partes, levior fricatio adhibenda thorac- erit, levior capiti, demenda aſſueto cib- pars dimidia, ſumenda ova, amylum, & miliaque, quæ pituitam faciunt craſſiorem, ſiti, quanta maxima ſuſtineri poteſt, pugnandum eſt. Ubi per hæc idoneus balneo factus, eoque uſus eſt, adjiciendus eſt cibo piſciculus, aut caro; ſic tamen, ne protinus juſtus modus cibi ſumatur: vino meraco copioſius utendum eſt.

At, ſi in pulmonem quoque deſtillat, multo magis & ambulatione & frictione opus eſt, eademque adhibita ratione in cibis. Si non ſatis illi proficiunt, acrioribus utendum eſt, magis ſomno indulgendum eſt, abſtinendumque a negotiis omnibus, aliquando, ſed ſerius, balneum tentandum.

In

In gravedine autem, primo die quieſcere, neque eſſe, neque bibere, caput velare, fauces lana circundare: poſtero die ſurgere, diu abſtinere a potione, aut, ſi res coegerit, non ultra heminam aquæ aſſumere: tertio die panis non ita multum ex parte interiore cum piſciculo, vel levi carne ſumere, aquam bibere: ſi quis ſibi temperare non potuerit, quo minus pleniore victu utatur, vomere: ubi in balneum ventum eſt, multa aqua calida caput & os fovere uſque ad ſudorem, tum ad vinum redire. Poſt quæ vix fieri poteſt, ut idem incommodum maneat. ſed, ſi manſerit, utendum erit cibis frigidis, aridis, levibus, humore quam minimo, ſervatis frictionibus exercitationibuſque, quæ in omni tali genere valetudinis neceſſariæ ſunt.

CAP. III.

De Cervicis morbis. [a]

A CAPITE tranſitus ad cervicem eſt; quæ gravibus admodum morbis obnoxia eſt. Neque tamen alius importunior [b] acutiorque morbus eſt, quam is, qui quodam rigore nervorum, modo caput ſcapulis, modo mentum pectori adnectit, modo rectam & immobilem cervicem intendit. Primum Græci [c] ὀπισθότονον, ſequentem ἐμπροσθότονον, ultimum τέτανον [d] appellant: quamvis minus ſubtiliter quidam indiſcretis his nominibus utuntur. Ea ſæpe intra quartum [e] diem tollunt: ſi hunc evaſerunt, ſine periculo ſunt.

a *Galen. Introd. in Med. c.* 13. b *Aretæus de Morb. Acut. I.* 6. c *Cæl. Aurel. Morb. Acut. III.* 6. d *Suid. in ead. voce.* e *Aph. V.* 6.

Eadem omnia ratione curantur; idque
78, 34. convenit. Aſclepiades utique *f* mittendum
ſanguinem credidit. Id quidam utique vi-
tandum eſſe dixerunt, eo quod maxime tum
corpus calore egeret; iſque eſſet in ſan-
guine venarum. Hoc quidem falſum eſt.
neque enim natura ſanguinis eſt, ut utique
caleat; ſed ex his, quæ in homine ſunt, is
celerrime vel caleſcit, vel refrigeſcit. Mit-
ti vero nec ne debeat, ex his intelligi pot-
78. 79. eſt, quæ de ſanguinis miſſione præcepta
ſunt. Utique autem recte datur † caſtore-
um, & cum hoc piper, vel laſer. Deinde
opus eſt fomento humido & calido. Itaque
plerique aqua calida multa cervices *ſubinde*
perfundunt. id in præſentia *allevat; ſed op-
portuniores* nervos frigori reddit. quod uti-
que vitandum eſt.

Utilius igitur eſt, cerato liquido primum
cervicem perungere; deinde admovere veſi-
cas bubulas vel utriculos *g* oleo calido re-
pletos, vel ex farina calidum cataplaſma,
vel piper cum ficu contuſum. Utiliſſimum
tamen eſt, humido ſale ‡ fovere. quod quo-
95, 16. modo fieri debeat, jam oſtendi. Ubi eo-
rum aliquid factum eſt, admovere ad ignem,
vel ſi æſtas eſt, in ſole ægrum oportet; ma-
ximeque oleo vetere; ſi id non eſt, *h* Syria-
co; ſi ne id quidem eſt, adipe * quam ve-
tuſtiſſima cervicem, & ſcapulas, & ſpinam
perfricare.

Fricatio cum omnibus vertebris homi-
num utilis ſit, tum iis præcipue, quæ in
col-

f *Cæl. Aurel. Acut. Morb.* III. 8. † *Marcell. de Medic. c. XVIII. p.* 320. g *Cæl. Aurel. Acut. Morb.* III. 8. ‡ *Marcell. de Med. c. XVIII. pag.* 320. h *Plin. N. H. XV.* 7. * *Marcell. de Med. c. XVIII. p.* 320.

collo ſunt. Ergo die nocteque, interpoſitis tamen quibuſdam temporibus, hoc remedio utendum eſt: dum intermittitur, imponendum † malagma aliquod ex calefacientibus. Cavendum vero & præcipue frigus; ideoque in eo conclavi, quo curatur æger, ignis continuus eſſe debet, maximeque tempore antelucano, quo præcipue frigus intenditur. Neque inutile erit, caput attonſum habere, idque irino vel cyprino calido madefacere, & ſuperimpoſito pileo velare: nonnunquam etiam in calidum oleum totum deſcendere, vel in aquam calidam, in qua fœnum græcum decoctum ſit, & adjecta olei pars tertia. Alvus [i] quoque ducta ſæpe ſuperiores partes reſolvit.

Si vero etiam vehementius dolor crevit, admovendæ cervicibus cucurbitulæ ſunt, ſic ut cutis incidatur. Eadem aut ferramentis aut ſinapi adurenda. Ubi levatus eſt dolor, moverique cervix cœpit, ſcire licet, cedere remediis morbum. Sed diu vitandus cibus, [k] quiſquis mandendus eſt. Sorbitionibus utendum, itemque ovis ſorbilibus, aut e pullis mollibuſve jus aliquod aſſumendum. Id ſi bene proceſſerit, jamque ex toto recte ſe habere cervices videbuntur, incipiendum erit a pulticula, vel intrita bene madida. Celerius tamen etiam panis mandendus, quam vinum guſtandum: ſiquidem hujus uſus præcipue periculoſus; ideoque in longius tempus differendus eſt.

† *Marcellus de Med. c. XVIII. p.* 320.
i *Aph.* VII. 5. k *Cœlius Aurel. Morb. Acut.* III. 8.

CAP. IV.

a *De Faucium morbis: & primum de Angina.*

UT hoc autem morbi genus circa totam cervicem; ſic alterum, æque peſtiferum acutumque, in faucibus eſſe conſuevit. Noſtri anginam vocant: apud Græcos nomen, prout ſpecies eſt. Interdum enim neque rubor, neque tumor ullus apparet; ſed corpus aridum eſt, vix ſpiritus trahitur, membra ſolvuntur. id *b συνάγχην* vocant. Interdum lingua fauceſque cum rubore intumeſcunt, vox nihil ſignificat, oculi vertuntur, facies pallet, ſingultuſque eſt. *ὡς συνάγχη* vocatur. Illis communia ſunt; æger non cibum devorare, *non potionem* poteſt; ſpiritus ejus *intercluditur*. Levius eſt, ubi † tumor tantummodo & rubor eſt, cætera non ſequuntur. id *παρασυνάγχην* appellant.

Quicquid eſt, ſi vires patiuntur, ‡ ſanguis mittendus eſt, etſi non abundat: ſecundum eſt, ducere alvum. Cucurbitula quoque
79, 1, 22. recte ſub mento, & circa fauces admovetur; ut id, quod ſtrangulat, evocet. Opus eſt deinde fomentis humidis. nam ſicca ſpiritum elidunt. Ergo admovere ſpongias oportet: quæ melius in calidum oleum, quam in calidam aquam ſubinde dimittuntur. Efficaciſſimumque eſt hic quoque,
95, 25. ſalem calidis cum ſaccellis ſuperponere. Tum commodum eſt, hyſſopum, vel nepetam, vel thymum, vel apſinthium, vel etiam ſurfures, aut ficus aridas, cum mulſa

a *Aretæus de Morb. Acut. I. 7.* b *Cæl. Aurel. Morb. Acut. III. c. 1. 2. 3. 4. Æginet. III. 27. D. Hieronym. in Job cap.* VII. † *Aphor. VI. 37.* ‡ *Marcell. de Med. c. XV. p. 303.*

ſa decoquere, eaque gargarizare: poſt hæc palatum ungere vel felle taurino, vel eo medicamento, quod ex moris eſt. Polline etiam piperis recte reſpergitur.

Si per hæc parum proficitur, ultimum eſt, incidere ſatis altis plagis ſub ipſis maxillis ſupra collum, & in palato circa uvam, vel eas venas, quæ ſub † lingua ſunt; ut per ea vulnera morbus erumpat. Quibus ſi non fuerit æger adjutus, ſcire licet, a malo victum eſſe. Si vero his morbus levatus eſt, jamque fauces cibum & potum capiunt, facilis ad bonam valetudinem recurſus eſt. Atque interdum natura *c* quoque adjuvat, ſi ex anguſtiore ſede vitium tranſit in latiorem. Itaque rubore & tumore in præcordiis orto, ſcire licet fauces liberari.

Quicquid autem eas levarit, incipiendum eſt ab humidis, maximeque aqua mulſa: deinde aſſumendi molles & non acres cibi ſunt, donec fauces ad priſtinum habitum revertantur. Vulgo audio ‡, ſi quis *d* pullum hirundinum ederit, angina toto anno non periclitari. Servatumque eum ex *e* ſale, cum is morbus urget, comburi, carbonemque ejus contritum in aquam mulſam, quæ potui detur, inſriari, & prodeſſe. Id cum idoneos authores ex populo habeat, neque habere quicquam periculi poſſit, quamvis in monumentis medicorum non legerim, tamen inſerendum huic operi meo credidi.

† *Marcell. de Med. c. XV. p.* 305. c *Aph.* VI. 37.
‡ *Plin. Hiſtor. N. X. c.* 33. d *Plin. H. N. XXX.*
‡ e *Idem ibidem.*

2. *De Difficultate ſpirandi.*

EST etiam circa fauces malum, quod apud Græcos aliud aliudque nomen habet, prout ſe intendit. Omne in difficultate ſpirandi conſiſtit: ſed hæc dum modica eſt, neque ex toto ſtrangulat, f *δύσπνοια* appellatur: cum vehementior eſt, ut ſpirare æger ſine ſono & anhelatione non poſſit, † *ἆσθμα*: cum acceſſit id quoque, ne niſi recta cervice ‡ ſpiritus trahatur, *ὀρθόπνοια*. Ex quibus id, quod primum eſt, poteſt diu aliquem trahere: duo inſequentia acuta eſſe conſuerunt. His communia ſunt; quod propter anguſtias, per quas *ſpiritus*
Tom.II. evadit, g ſibilum elidit; dolor *in pectore*
33, 11. præcordiiſque eſt, interdum *etiam in ſcapulis*, iſque modo decedit, modo revertitur, adhæc tuſſicula accedit.

Auxilium vero eſt, niſi aliquid prohibet, in ſanguinis detractione. Neque id ſatis eſt,
79, 1. ſed lac caprinum calidum jejuno dandum; &, ſi non febrit, venter ſolvendus eſt. Liquanda alvus, interdum etiam ducenda, quibus extenuatum corpus incipit ſpiritum trahere commodius. Caput autem etiam in lecto ſublime habendum eſt: thorax fomentis, cataplaſmatiſque calidis, aut ſiccis, aut etiam humidis adjuvandus eſt; & poſtea malagma ſuperimponendum, vel ceratum ex cyprino, vel irino unguento. Sumenda deinde jejuno in potum mulſa, vel aqua, cum qua vel hyſſopus cocta, vel con-

f *Cæl. Aurel. Tard. Paſſion.* III. 1. *Æginet.* III. 29. † *Hieronym. in Job cap.* IX. ‡ Sublimis ſpiritus *dicitur Horatio. Vide Not. Dan. Heinſ. ad Horat.* I, 15. *verſ.* 31. g *Trallian. l.* 2.

contrita capparis radix ſit. Deligitur etiam utiliter, aut nitrum, aut *h* naſturtium, alliumve frictum, deinde contritum & cum melle mixtum: ſimulque coquuntur mel, galbanum, reſina terebinthina: ubi autem coierunt, 275,33. ex his, quod fabæ magnitudinem habet, quotidie ſub lingua liquatur: aut ſulphuris ignem non experti P*. & quadrans, abrotani P*. in vini cyatho teruntur, idque tepefactum ſorbetur. Eſt etiam non vana opinio, vulpinum jecur *i*, ubi ſiccum & aridum factum eſt, contundi oportere, pollinemque ex eo potioni aſpergi; vel ejuſdem pulmonem quam recentiſſimum aſſum, ſed ſine ferro coctum, edendum eſſe. Præter hæc, ſorbitionibus & lenibus cibis utendum eſt: interdum vino tenui auſtero: nonnunquam vomitu. Proſunt etiam, quæcumque urinam movent: ſed nihil magis, quam ambulatio lenta pene uſque ad laſſitudinem; fricatio multa, præcipue inferiorum partium, vel in ſole, vel ad ignem, & per ſeipſum, & per alios, uſque ad ſudorem.

3. *De Faucium exulceratione.*

In interiore vero faucium parte interdum exulceratio eſſe conſuevit. In hac plerique extrinſecus cataplaſmatis calidis, fomentiſque humidis utuntur. Volunt etiam vaporem calidum ore recipi. per quem molliores alii partes eas fieri dicunt, opportunioreſque vitio jam hærenti. Sed, ſi bene ſic vitari morbus poteſt, tuta illa præſidia: ſi metus ejus eſt, ſupervacua ſunt.

h *Cæl. Aurelian. Tard. Paſſ. III.* 1. i *Scribon. Larg. c.* 19. *Comp.* 76. *Plin. H. N. XXVIII.* 13.

Utique autem perfricare fauces periculoſum eſt. exulcerat enim. Neque utilia ſunt, quæ urinæ movendæ ſunt apta: quia poſſunt, dum tranſeunt, ibi quoque pituitam extenuare; quam ſupprimi melius eſt.

Aſclepiades multarum rerum, quas ipſi quoque ſecuti ſumus, author bonus, acetum ait quam acerrimum eſſe ſorbendum. hoc enim ſine ulla noxa comprimi ulcera. Sed id ſupprimere ſanguinem poteſt; ulcera ipſa ſanare non poteſt. Melius huic rei licium eſt; quod idem quoque æque probat: vel porri, vel marrubii ſuccus, vel nuces græcæ *k* cum tragacantho contritæ & cum paſſo mixtæ, vel lini ſemen *contritum* & cum dulci vino mixtum. *Exercitatio quoque* ambulandi currendique *neceſſaria eſt*. Fricatio a pectore vehemens toti inferiori parti adhibenda.

Cibi vero eſſe debent, neque nimium acres, neque aſperi; mel, lenticula, tragum, lac, ptiſana, pinguis caro, præcipueque porrum, & quicquid cum hoc mixtum eſt. Potionis quam minimum eſſe convenit. Aqua dari poteſt, vel pura, vel in qua malum cotoneum, palmulæve decoctæ ſunt. Gargarizationes quoque lenes: ſin hæ parum proficiunt, reprimentes utiles ſunt.

Hoc genus neque acutum eſt, & poteſt eſſe non longum: curationem tamen maturam, ne vehementer & diu lædat, deſiderat.

4. *De Tuſſi.*

Tuſſis vero fere propter faucium exul-
cera-

k Amygdalæ. *Vide Rhodii Lexicon Scribonianum. Macrobium Saturn. II.* 14.

cerationem moleſta eſt : quæ multis *l* modis contrahitur. Itaque, illis reſtitutis, ipſa finitur. Solet tamen interdum per ſe quoque male habere : & vix, cum vetus facta eſt, eliditur. ac modo arida eſt, modo pituitam facit vel citat.

Oportet autem hyſſopum altero quoque die bibere : ſpiritu retento currere, ſed minime in pulvere: ac lectione uti vehementi ; quæ primo impeditur a tuſſi, poſt eam vincit : tum ambulare : deinde per manus quoque exerceri, & pectus diu perfricare. Poſt hæc quam pinguiſſimæ ficus uncias tres, ſuper prunam incoctas, eſſe.

Præter hæc, ſi humida eſt, proſunt fricationes validæ, cum quibuſdam calefacientibus, ſic, ut caput quoque ſimul vehementer perfricetur : item cucurbitulæ pectori admotæ ; ſinapi ex parte exteriore faucibus impoſitum, donec leviter exulceret ; potio ex menta, nucibuſque græcis & amylo ; primoque aſſumptus panis aridus, deinde aliquis cibus lenis.

At, ſi ſicca tuſſis eſt, cum ea vehementiſſime urget, adjuvat vini auſteri cyathus aſſumptus ; dum ne amplius id, interpoſito tempore aliquo, quam ter aut quater fiat : item laſeris quam optimi paululum devorare opus eſt ; porri vel marrubii ſuccum aſſumere ; ſcillam delingere ; acetum ex ea, vel certe acre ſorbere, aut cum ſpica allii contriti duos vini cyathos.

Utilis etiam in omni tuſſi eſt peregrinatio, navigatio longa, loca maritima, natationes.

l *Trallian. V.* 1.

tiones. Cibus interdum mollis, ut malva, ut urtica: interdum acer, ut lac cum allio coctum. Sorbitiones, quibus laſer ſit adjectum, aut in quibus porrum incoctum fuerit. Ovum quoque ſorbile, ſulphure adjecto, ſorbeatur. In potum vero primum aqua calida, deinde invicem aliis diebus hæc, aliis vero vinum.

m 5. *De Sanguinis ſputo*.

Magis terreri poteſt aliquis, cùm ſanguinem expuit. ſed id modo minus, modo plus periculi habet. Exit enim modo ex gingivis, modo ex ore. & quidem ex hoc interdum etiam copioſe, ſed ſine tuſſi, ſine ulcere, ſine gingivarum ullo vitio; ita ut nihil excreetur. Verum ut ex *naribus*, ſic ex ore aliquando prorumpit. Atque interdum ſanguis profluit, interdum ſimile aquæ quiddam, in qua caro recens lota eſt. Nonnunquam autem is a ſummis faucibus fertur, modo exulcerata ea parte, modo non exulcerata; ſed aut ore venæ alicujus adaperto, aut tuberculis quibuſdam ortis, ex hiſque ſanguine erumpente. Quod ubi incidit, neque lædit potio aut cibus, neque quicquam, ut ex ulcere, excreatur. Aliquando vero, gutture & arteriis exulceratis, frequens tuſſis ſanguinem quoque extundit. Interdum etiam fieri ſolet, ut aut ex pulmone, aut ex pectore, aut ex latere, aut jocinore feratur. Sæpe fœminæ, quibus ſanguis per menſtrua non reſpon-
69, 29. det, hunc expuunt. Authoreſque medici ferunt, vel exeſa parte aliqua ſanguinem exire,

m *Aretæus de Morb. Acutis* II. 2. *Cæl. Aurelian. Morb. Chronic. Lib. II. c. 9.*

exire. n vel rupta, vel ore alicujus venæ patefacto. Primam διάβρωσιν, ſecundam ῥηγμοχασμὸν, tertiam ἀναστόμωσιν appellant. Ultima minime nocet; prima graviſſime. Ac ſæpe quidem evenit, uti ſanguinem o pus ſequatur.

Interdum autem, qui ſanguinem ipſum ſuppreſſit, ſatis ad valetudinem profuit. Sed ſi ſecuta ulcera ſunt, ſi pus, ſi tuſſis eſt, prout ſedes ipſa eſt, ita varia & periculoſa genera morborum fiunt. Si vero ſanguis tantum fluit, expeditius & remedium & finis eſt. Neque ignorari oportet, eis, quibus fluere p ſanguis ſolet, aut quibus ſpina dolet, coxæve, aut poſt curſum vehementem vel ambulationem, dum febris abſit, non eſſe inutile ſanguinis mediocre profluvium: idque per urinam redditum ipſam quoque laſſitudinem ſolvere. Ac ne in eo quidem terribile eſſe, qui ex ſuperiore lo- *79, 30.*
co decidit: ſi tamen in ejus urina nihil *aliud † novabit*. Neque vomitum hujus afferre *periculum*, etiam cum repetit, ſi ante confirmare & implere corpus licuit: & ex toto nullum nocere, qui in corpore robuſto, neque nimius eſt, neque tuſſim aut calorem movet. Hæc pertinent ad univerſum. nunc ad ea loca, quæ propoſui, veniam.

Si ex gingivis exit, portulacam manducaſſe ſatis eſt. Si ex ore, continuiſſe eo merum vinum: ſi id parum proficit, acetum. Si inter hæc quoque graviter erumpit, quia conſumere hominem poteſt, commodiſſi-

n *Cæl. Aurelian. Tard. Paſſ.* II. 9. 10. *Aretæus Morb. Acutor. Cur.* II. *Trallian. VII.* 1. o *Aph.* VII. 78. p *Aph.* VII. 37. † Notabit.

diſſimum eſt, impetum ejus, admota † occipitio cucurbitula, ſic ut cutis quoque incidatur, avertere. Si id mulieri, cui menſtrua non feruntur, evenit, eandem cucurbitulam, inciſis inguinibus ejus, admovere.

At, ſi ex faucibus, interioribuſve partibus proceſſit, & metus major eſt, & cura
79,32. major adhibenda. Sanguis mittendus eſt:
&, ſi nihilominus ex ore proceſſit, iterum
tertioque, & quotidie paulum aliquid: protinus autem debet ſorbere vel acetum, vel
etiam cum thure plantaginis aut porri ſuc-
290,21. cum; imponendaque extrinſecus ſupra id,
293,21. quod dolet, lana ſuccida ex aceto eſt, & id
ſpongia ſubinde refrigerandum. *Eraſiſtratus* horum crura quoque & femora brachiaque pluribus locis deligabat. Id Aſclepiades adeo non prodeſſe, ut etiam inimicum eſſet, propoſuit. Sed id ſæpe commode reſpondere experimenta teſtantur.

Neque tamen pluribus locis deligari neceſſe eſt: ſed ſat eſt infra inguina, & ſuper talos, ſummoſque humeros, etiam brachia. Tum, ſi febris urget, danda eſt ſorbitio; & ad potui aqua, in qua aliquid ex his, quæ alvum adſtringunt, decoctum ſit. At, ſi abeſt febris, vel elota alica, vel panis ex aqua frigida, & molle quoque ovum dari poteſt; potui, vel idem, quod ſupra ſcriptum eſt, vel vinum dulce, vel aqua frigida. Sed ſic bibendum erit, ut ſciamus, huic morbo ſitim prodeſſe.

Præter hæc neceſſaria ſunt quies, ſecuritas,

† *Marcell. de Med. c. X. pag.* 288.

ritas, ſilentium. Caput hujus quoque cubantis ſublime eſſe debet; recteque tondetur. Facies ſæpe aqua frigida fovenda eſt. At inimica ſunt vinum, balneum, venus, 172, 2. in cibo *oleum*, acriora *q* omnia, item calida fomenta, conclave calidum & incluſum, multa veſtimenta corpori injecta, etiam fricationes, niſi ubi bene ſanguis conquievit. Tum vero incipiendum eſt a brachiis, cruribuſque; a thorace abſtinendum. In hoc caſu per hiemem, locis maritimis; per æſtatem, mediterraneis opus eſt.

CAP. V.

De Stomachi morbis.

FAUCIBUS ſubeſt ſtomachus; in quo plura *a* longa vitia incidere conſuerunt. Nam modo ingens calor, modo inflatio hunc, modo inflammatio, modo exulceratio afficit. Interdum pituita, interdum bilis *adoritur*. Frequentiſſimumque eſt ejus malum, quo *reſolvitur*: neque ulla re magis aut afficitur, aut corpus afficit.

Ut diverſa autem vitia ejus, ſic etiam remedia ſunt. Ubi exæſtuat, aceto cum roſa extrinſecus ſubinde fovendus eſt; imponenduſque pulvis cum oleo; & ea cataplaſmata, quæ ſimul & reprimunt, & molliunt. Potui, niſi quid obſtat, gelida aqua præſtanda.

Si inflatio eſt, proſunt admotæ † cucurbitulæ; neque incidere cutem neceſſe eſt: proſunt ſicca & calida fomenta, ſed non vehementiſſima. Interponenda abſtinentia eſt.

q *Cæl. Aurel. Acut. Morb. II.* 24. a *Cæl. Aurelian. Tard. Paſſ. III.* 2. *Trallian. VII.* 3. † *Sub ſcapulis, uti duobus exemplis confirmat Aloiſius Mundella Epiſt.* 7. *pag.* 125. *& ſeqq.*

aliud concoquere poſſunt, bubulam coquun
Ex quo colligi poteſt, neque avem, n
que venationem, neque piſcem dari deb
re, niſi generis durioris. Potui quidem apti
ſimum eſt vinum frigidum, vel certe be
ne calidum meracum, potiſſimum d Rh
ticum, vel Allobrogicum, aliudve, quod
& auſterum & reſina conditum eſt: ſi id
non eſt, quam aſperrimum, maximeque e
Signinum.

Si cibus non continetur, danda aqua, &
eliciendus plenior vomitus eſt; iterumque
dandus cibus, & tum admovendæ duobus
infra ſtomachum digitis cucurbitulæ, ibi-
que duabus aut tribus horis continendæ
ſunt. Si ſimul & vomitus, & dolor eſt,
imponenda ſupra ſtomachum eſt lana ſuc-
da, vel ſpongia f ex aceto, vel cataplaſma,
quod refrigeret. Perfricanda vero non diu,
ſed vehementer brachia, & crura, & cale-
facienda.

Si plus doloris eſt, infra præcordia qua-
tuor digitis cucurbitula utendum eſt: pro-
tinus dandus panis ex poſca frigida. Si non
continuit, poſt vomitum leve aliquid ex
his, quæ non aliena ſtomacho ſint. Si ne
id quidem tenuit, ſinguli cyathi vini, ſin-
gulis interpoſitis horis, donec ſtomachus
conſiſtat. Valens etiam medicamentum eſt,
radiculæ ſuccus: valentius, acidi punici e
mali, cum pari modo ſucci, qui ex dulci
punico malo eſt, adjecto etiam intubi ſuc-
co, & mentæ, ſed hujus minima parte;
quibus tantundem, quantum ex his omni-
bus

d *Serv. ad Virg. II. Georg. 96. Sueton. in Aug.* *c. 77. Plin. XIV. 6.* e *Plin. ibidem.* f *Trallian.* *VII. 7.*

bus eſt; aquæ frigidæ quam optime miſcetur. Id enim plus quam vinum ad comprimendum ſtomachum poteſt. Supprimendus autem vomitus eſt, qui per ſe venit, etſi nauſea eſt.

Sed ſi coacuit intus cibus, aut computruit, quorum utrumlibet ructus oſtendit, ejiciendus eſt; protinuſque, cibis aſſumptis iiſdem, quos proxime poſui, ſtomachus reſtituendus. Ubi ſublatus eſt præſens metus, ad ea redeundum eſt, quæ ſupra præcepta ſunt.

CAP. VI.

De Laterum doloribus.

STOMACHUS lateribus cingitur; atque in his quoque vehementes dolores eſſe conſuerunt. Eorum initium vel ex frigore, vel ex ictu, vel ex nimio [a] curſu, vel ex morbo eſt. Sed interdum id malum intra dolorem eſt: iſque modo tarde, modo celeriter ſolvitur. interdum ad perniciem quoque procedit; oriturque acutus morbus, qui πλευριτικὸς a Græcis nominatur. Huic dolori lateris, febris [b] & tuſſis accedit: & per hanc excreatur, ſi tolerabilis morbus eſt, pituita; ſi gravis, ſanguis. Interdum etiam ſicca tuſſis eſt, quæ nihil emolitur. idque vitio primo gravius, ſecundo tolerabilius eſt.

Remedium vero eſt magni & recentis doloris, ſanguis [c] miſſus. At, ſive levior, ſive vetuſtior caſus eſt, vel ſupervacuum, vel ſerum id auxilium eſt; confugiendumque

a *Aretæus de Morb. Acut.* I. 10. *Trall. VI.* 1.
b *Cæl. Aur. Acut. Morb. II.* 13. c *Idem ibidem cap.* 18.

ad cucurbitulas eſt, ante ſumma cute inciſa. Recte etiam ſinapi ex aceto ſuper pectus imponitur, donec ulcera puſtulaſque excitet; & tum medicamentum, quod humorem illuc citet. Præter hæc, circumdare pri-
483, 3. mum oportet latus hapſo lanæ ſulphuratæ: deinde, cum paululum inflammatio ſe remiſit, ſiccis & calidis fomentis uti. Ab his
250. tranſitus ad malagmata eſt.

252. Si vetuſtior dolor remanet, noviſſime reſina impoſita diſcutitur. Utendum cibis potionibuſque calidis: vitandum frigus. Inter hæc tamen non alienum eſt extremas partes oleo & ſulphure perfricare. Si levata tuſſis eſt, leni lectione uti: jamque & acres cibos, & vinum meracius aſſumere. Quæ ita a medicis præcipiuntur. Attamen ſine his
324, 18. ruſticos noſtros epota ex aqua trixago ſatis adjuvare dicitur.

Hæc in omni lateris dolore communia ſunt: plus negotii eſt, ſi acutus quoque morbus is factus eſt. In hoc, præter ea, quæ ſupra poſita ſunt, hæc animadvertenda ſunt: ut cibus ſit quam maxime tenuis & lenis, præcipueque ſorbitio, eaque ex ptiſana potiſſimum, aut jus in quo porrus cum pullo gallinaceo coctus ſit: idque non ſi tertio die detur: ſi tamen per vires licebit: potui vero aqua mulſa, in qua hyſſopum, aut ruta decocta ſit. Quæ quibus temporibus danda ſint, ex ratione vel adauctæ, vel levatæ febris apparebit, ſic, ut in remiſſione quam maxima dentur: cum eo tamen, ut ſciamus, non eſſe ejus generis tuſſi aridæ fau-

fauces committendas. ſæpe enim, ubi nihil eſt, quod excreetur, continuatur, & ſtrangulat. Ob quam cauſam dixi etiam pejus id genus eſſe tuſſis, quod nihil, quam quod 209, 3. pituitam moveret. Sed his vinum ſorbere, ut ſupra præcepimus, morbus ipſe non patitur: in vicem ejus, cremor ptiſanæ ſumendus eſt.

Ut his autem in ipſo morbi fervore ſuſtinendus æger eſt, ſic, ubi paulum is ſe remiſit, alimenta pleniora, & vini quoque aliquid dari poteſt; dum nihil detur, quod aut refrigeret corpus, aut fauces aſperet. Si in refectione vero manſerit tuſſis, intermittere oportebit uno die; poſteroque, cum cibo vini paulo plus aſſumere. At, invaleſcente quoque tuſſi, tum non erit alienum, ut ſupra quoque poſitum eſt, vini cyathos ſorbere. ſed in hoc genere valetudinis, *dulce, vel certe lene commodius eſt. Si malum inveteravit, athletico victu corpus firmandum eſt.*

CAP. VII.

De Viſcerum morbis: & primo, de Pulmone.

A COMPAGINE corporis ad viſcera tranſeundum eſt; & inprimis ad pulmonem veniendum. Ex quo vehemens & acutus morbus oritur, quem περιπνευμονίαν Græci vocant. Ejus hæc conditio eſt. a Pulmo totus afficitur. hunc caſum ejus ſubſequitur tuſſis, bilem vel pus trahens; præcordiorum totiuſque pectoris gravitas, ſpiritus difficultas, magnæ febres,

a *Cœlius Aurelian. Acut. Morbor. II. 26. 27. Aretæus de Morb. Diut. I. 12.*

continua vigilia, cibi faſtidium, tabes. *b* Id genus morbi plus periculi quam doloris habet.

Oportet, ſi ſatis validæ vires ſunt, ſanguinem *c* mittere: ſin minores, cucurbitulas ſine ferro præcordiis admovere. Quod ſi ſatis valet, geſtando ægrum, digerere: ſi parum, intra domum tantum dimovere. In potionem autem hyſſopum dare, cum quo ficus arida ſit incocta; aut aquam mulſam, in qua vel hyſſopum, vel ruta decocta ſit. Fricatione uti diutiſſime in ſcapulis, proxime ab his in brachiis, & pedibus, & cruribus, leniter contra pulmonem; idque bis quotidie facere.

Quod ad cibum vero pertinet, huic nec ſalſis opus eſt, neque acribus, neque amaris, neque alvum adſtringentibus, ſed paulo lenioribus. Ergo primis diebus danda eſt *ſorbitio ptiſanæ*, vel alicæ, vel oryzæ, *cum* qua recens adeps cocta ſit. Cum hac, *ſorbile* ovum, nuclei pinei: ex melle, *panis, vel* elota alica ex aqua mulſa. Potui danda deinde non ſolum pura aqua, ſed etiam mulſa egelida; aut, ſi æſtas eſt, etiam frigida; niſi quid obſtat. Hæc autem altero quoque die, increſcente morbo dare ſatis eſt.

Ubi incrementum conſtitit, quantum res patitur, ab omnibus abſtinendum eſt, præterquam aqua egelida. Si vires deſunt, adjuvandæ ſunt aqua mulſa. Proſuntque adverſus dolores impoſita calida fomenta, vel ea, quæ ſimul & reprimunt & emolliunt. Prodeſt etiam impoſitus ſuper pectus ſal

bene

b *Aph. VII.* 11. c *Cæl. Aurel. Acut. Morb. II.* 29.

bene contritus, cum cerato miſtus; quia leviter cutem erodit, eoque impetum materiæ, qua pulmo vexatur, evocat. Utile etiam aliquod malagma eſt ex his, quæ 250.
materiam trahunt. Neque alienum eſt, dum 252.
premit morbus, clauſis feneſtris ægrum continere: ubi paulum levatus eſt, ter aut quater die, feneſtris aliquantum apertis, † purum aerem recipere. Deinde in refectione pluribus diebus a vino abſtinere; geſtatione, fricatione uti; ſorbitionibus, & prioribus cibis adjicere, ex oleribus porrum; ex carne, ungulas, & ſumma trunculorum, atque piſciculos; ſic, ut diu nihil niſi molle & lene ſumatur.

CAP. VIII.
De Hepaticis.

ALTERIUS quoque viſceris morbus, id eſt jocinoris, æque modo longus, modo acutus eſſe conſuevit. *ἡπατικὸν* Græci vocant. Dextra parte ſub præcordiis vehemens dolor eſt: idemque ad latus dextrum, & ad jugulum, a humerumque partis ejuſdem pervenit: nonnunquam manus quoque dextra torpet: horror validus eſt. Ubi male eſt, bilis evomitur: interdum ſingultus prope ſtrangulat. Et hæc quidem acuti morbi ſigna ſunt. Longioris vero, ubi ſuppuratio in jocinore eſt; dolorque modo finitur, modo intenditur; dextra parte præcordia dura ſunt, & tument; poſt cibum major ſpiritus difficultas eſt: accedit maxillarum quædam reſolutio. Ubi invete-

 ravit

† Parvum *vult Rhodius in Lexico Scribon. V.* exiguum vinum. a *Aretæus de Diuturn. Morb.* *I.* 13. *Cæl. Aurel. Tard. Paſſion. III.* 4.

ravit malum, venter & crura pedeſque intumeſcunt; pectus atque humeri, circaque jugulum utrunque extenuatur.

Tom. II. 108,28. In initio ſanguinem mittere optimum eſt: tum venter ſolvendus eſt; ſi non poteſt aliter, per nigrum veratrum. Imponenda extrinſecus cataplaſmata; primum quæ reprimant; deinde calida, quæ diducant *; quibus recte iris vel apſinthium adjicitur: poſt 251, 5. hæc, malagma. Dandæ vero ſorbitiones ſunt, omneſque cibi & calidi, & qui non multum alunt, & fere qui pulmonis quoque dolori conveniunt; præterque eos, qui urinam movent, potioneſque ad id efficaces. Utilia in hoc morbo ſunt thymum, ſatureia, hyſſopum, nepeta, amaracum, *ſeſamum*, *Tom. II.* 227,25. lauri baccæ, pini flos, *herba ſanguinalis*, mentha, ex malo cotoneo medium, columbæ jecur recens & crudum. Ex quibus quædam per ſe eſſe, quædam adjicere vel ſorbitioni vel potioni licet; ſic tamen, ut parce aſſumantur. Neque alienum eſt, apſinthium contritum ex melle & pipere, ejuſque catapotium quotidie devorare. Abſtinendum utique eſt ab omnibus frigidis: neque enim res ulla magis jecur lædit. Fricationibus utendum in extremis partibus. Vitandus omnis labor, omnis vehementior motus: ne ſpiritus quidem diutius continendus eſt. Ira, trepidatio, pondus, jactus, curſus, in hoc inimica ſunt. Perfuſio corporis multa prodeſt ex aqua, ſi hiems eſt, calida; ſi æſtas, tepida: itemque liberalis unctio, & in balneo ſudor.

Si

Si vero jecur vomica *b* laborat, eadem facienda ſunt, quæ in cæteris interioribus ſuppurationibus. Quidam etiam ultra id ſcalpello *c* aperiunt, & ipſam vomicam adurunt.

CAP. IX.

De Lienoſis. *a*

AT lienis ubi affectus eſt, intumeſcit, ſimulque cum eo pars ſiniſtra; quæ & dura eſt, & prementi renititur; venterque intentus eſt: aliquis etiam cruribus tumor eſt. Ulcera aut omnino non ſaneſcunt, 62,26. aut certe cicatricem vix recipiunt. In intenta ambulatione, vel curſu, dolor, & quædam difficultas eſt.

Hoc vitium quies auget. itaque exercitatione & labore opus eſt: habita tamen ratione, ne febrem iſta, ſi nimium proceſſerit, excitent. Unctiones *b*, frictioneſque, & ſudores neceſſarii ſunt. Dulcia omnia inimica ſunt: item lac & caſeus. Acida autem maxime conveniunt. Ergo acetum acre per ſe ſorbere, & magis etiam, quod ſcilla conditum eſt, expedit. Edenda ſunt ſalſamenta, vel oleæ ex muria duræ; la- Tom.II. ctucæ intinctæ in aceto; intubi † quoque 131,13. & betæ ex eodem; & ſinapi, armoraciæ, & paſtinacæ: de carnibus vero ungulæ, roſtra, aves macræ, ejuſdemque generis venatio. Potui vero jejuno dari debet apſinthium aquæ incoctum: at poſt cibum aqua *c* a ferrario fabro, in qua candens ferrum ſubinde extinctum ſit, hæc enim vel præcipue

b *Aret. de Morb. Diut. Curat.* I. 13. c *Aph.* VII. 45. a *Cœl. Aurel. Tard. Paſſ.* III. 4. *Aret. de Morb. Diut.* I. 14. *Marcell. de Medic. cap.* XXIII. *p.* 345. b *Nicol. Myrepſ. de Ung. Sect.* III. *c.* 64. 65. 69. 86. 87. † *Nonn. de Re Cib.* I. 12. c *Scribon. Larg. c.* 32. *c.* 132.

lienem coercet. quod animadverſum eſt in his animalibus, quæ apud hos fabros educata exiguos lienes habent. Poteſt etiam dari vinum tenue, auſterum; omniaque in cibis & potionibus, quæ urinæ movendæ ſunt: præcipueque ad id valet vel trifolii ſemen, vel cuminum, vel apium, vel ſerpyllum, vel cytiſus, vel thymum, vel hyſſopum, vel ſatureia. hæc enim inde commodiſſime videntur humorem educere. Lienis quoque bubulus utiliter eſui datur: præcipueque eruca & naſturtium lienem extenuant. Imponenda quoque extrinſecus ſunt, quæ levent. fit ex unguentariis glandulis,
251,18. quas μυροβαλάνους d Græci vocant: fit ex lini & naſturtii ſemine, quo vinum & oleum adjicitur: fit ex cupreſſo viridi, & arida ficu: fit ex ſinapi, cui ſevi hircini a renibus quarta pars ponderis adjicitur, teriturque in ſole, & protinus imponitur. Multiſque modis huic rei cappari aptum eſt. Nam & ipſum cum cibo aſſumere, & muriam ejus cum aceto ſorbere commodum eſt. Quin etiam extrinſecus radicem contritam, vel corticem ejus cum furfuribus, aut ipſum cappari cum melle contritum
250. & ſeqq. imponere expedit. Malagmata quoque huic rei aptantur.

CAP. X.

De Renum morbis. a

At renes ubi affecti ſunt, diu male habent. Pejus vero eſt, ſi frequens bilioſus vomitus accedit. Oportet conquieſce-

d *Scribon. Larg. XXXII. c.* 131. a *Aretæus de Diut. Morb. II.* 3. *Curat. Morb. Diut. II.* 3. *Cœlius Aurel. Tard. Paſſ. V.* 3.

ſcere: cubare molliter: ſolvere alvum; ſi aliter non reſpondet, etiam ducere: ſæpe deſidere in aqua calida: neque cibum, neque † potionem frigidam aſſumere: abſtinere ab omnibus ſalſis, acribus, acidis, pomis: bibere liberaliter: adjicere modo cibo, modo potioni piper, porrum, ferulam, album papaver. quæ maxime inde urinam movere conſuerunt.

Auxilio quoque his exulceratis ſunt, ſi adhuc ulcera purganda ſunt, cucumeris ſemina detractis corticibus ſexaginta, nuclei ex pinu ſilveſtri quindecim, aniſi quod tribus digitis ſumi poſſit, croci paulum, contrita & in duas mulſi potiones diviſa.

Si vero dolor tantum levandus eſt, ejuſdem cucumeris ſemina triginta, iidem nuclei viginti, nuces græcæ quinque, croci paululum, contrita & cum lacte potui data. Ac inſuper quoque recte quædam malagmata injiciuntur; maximeque ea, quæ humori extrahendo ſunt. 250.

CAP. XI.

De Inteſtinorum morbis: & primo de Cholera.

A VISCERIBUS ad inteſtina veniendum eſt; quæ ſunt & acutis & longis morbis obnoxia. Primoque facienda mentio eſt choleræ; quia commune id ſtomachi atque inteſtinorum vitium videri poteſt. Nam ſimul & dejectio *a* & vomitus eſt: præterque hæc inflatio eſt, inteſtina torquentur, bilis ſupra infraque erumpit, pri-

† *Plin. de R. M. lib. V. cap.* 32. a *Aretæus de Morb. Acut. II.* 5. *Cæl. Aurel. Acut. Morb. III.* 19.

primum aquæ ſimilis, deinde ut in ea re-
cens caro lota eſſe videatur, interdum al-
ba, nonnunquam nigra, vel varia. Ergo
eo nomine morbum hunc χολέραν Græci
nominarunt. Præter ea vero, quæ ſupra
comprehenſa ſunt, ſæpe etiam crura manuſ-
que contrahuntur, urget ſitis, anima defi-
cit: quibus concurrentibus, non mirum eſt
ſi ſubito quis moritur. Neque tamen ulli
morbo minori momento ſuccurritur.

Protinus ergo, ubi iſta cœperunt, aquæ
tepidæ [a] quam plurimum bibere oportet, &
vomere. Vix unquam ea ſine *vomitu ſumi-*
tur: ſed etiamſi non incidit, tamen cor-
128,24. ptæ miſcuiſſe novam materiam prodeſt;
pariſque ſanitatis eſt, *vomitum eſſe ſuppreſ-*
ſum. Si id incidit, protinus ab *omni potio-*
ne abſtinendum eſt. Si vero tormina ſunt
oportet frigidis & humidis fomentis ſtoma-
chum fovere: vel, ſi venter dolet, *iiſdem ex*
egelidis, ſic ut venter ipſe *mediocriter ca-*
lentibus juvetur. Quod ſi vehementer & vo-
mitus, & dejectio, & ſitis vexant, & ad-
huc ſubcruda ſunt, quæ vomuntur, nondum
vino maturum tempus eſt: aqua, neque ea
ipſa frigida, ſed potius egelida danda eſt.
Admovendumque naribus eſt pulegium ex
Tom.II. aceto, vel polenta vino aſperſa, vel men-
131,29. tha, vel quod ſecundum naturam eſt.

At cum diſcuſſa cruditas eſt, tum magis po-
verendum eſt, ne anima deficiat. Ergo tum
confugiendum eſt ad [c] vinum. Id eſſe opor-
tet tenue, odoratum, & cum aqua frigida
mixtum, vel polenta adjecta, vel infracto

pane;

b *Trallian*. *VII*. 14. c *Aretæus Acut. Morb. Curat*. *II*. 4.

pane ; quem ipſum quoque aſſumere expedit : quotieſque aliquid aut ſtomachus, aut venter effudit, toties per hæc vires reſtituere. Eraſiſtratus primo tribus vini guttis, aut quinis aſpergendam potionem eſſe dixit ; deinde paulatim merum adjiciendum. Is, ſi ab initio vinum dedit, & metus cruditatis ſecutus eſt, non ſine cauſa fecit : ſi vehementem infirmitatem adjuvari poſſe tribus guttis putavit, erravit.

At ſi inanis eſt homo, & crura ejus contrahuntur, interponenda potio apſinthii eſt. Si extremæ partes corporis frigent, ungendæ ſunt calido oleo, cui ceræ paulum ſit adjectum ; calidiſque fomentis nutriendæ. Si ne ſub his quidem quies facta eſt, extrinſecus contra ventriculum ipſum cucurbitula admovenda eſt, aut ſinapi ſuperimponendum. Ubi is conſtitit, dormire oportet : poſtero die utique a potione abſtinere : die tertio in balneum ire : paulatim ſe cibo reficere ; ſomnoque, quiſquis facile adquieſcit ; vitetque laſſitudinem, & frigora. Si poſt ſuppreſſam choleram febricula manet, alvum duci neceſſarium eſt : tum cibis vinoque utendum eſt. Sed hic quidem morbus & *d* acutus eſt, & inter inteſtina ſtomachumque verſatur ſic, ut, cujus potiſſimum partis ſit, non facile dici poſſit.

CAP.

d *Hippocrat. VII. Epidem. XL.* 20. *Tralliqn. VII.* 14.

CAP. XII.

De Cœliaco ventriculi morbo.

IN ipſius vero ventriculi porta conſiſtit is, qui & longus eſſe conſuevit, & Tom.II. κοιλιακὸς a Græcis nominatur. Sub hoc ven- 224,10. ter indureſcit, dolorque ejus eſt: alvus nihil reddit, ac ne ſpiritum quidem † tranſmittit: extremæ partes frigeſcunt: difficulter ſpiritus redditur.

Commodiſſimum eſt inter initia calida cataplaſmata toti ventri imponere, ut dolorem leniant. Poſt cibum vomere, atque ita ventrem exinanire. Proximis deinde diebus cucurbitulas ſine ferro ventri & coxis admovere. Ventrem ipſum *liquare dato* lacte, & vino ſalſo, frigido. *Si tempus* anni patitur, etiam viridibus ficis; ſic tamen, ne quis aut cibus, aut humor univerſus detur, ſed paulatim. Ergo per intervalla temporis ſat eſt cyathos binos ternoſve ſumere, & cibum pro portione hujus: commodeque facit cyatho lactis cyathus aquæ miſtus, & ſic datus. Cibique calentes & acres utiliores ſunt: adeo ut lacti quoque recte contritum allium adjiciatur.

Procedente vero tempore, opus eſt geſtari; maximeque navigare; perfricari ter aut quater die ſic, ut nitrum oleo adjiciatur; perfundi aqua calida poſt cibum; deinde ſinapi imponere per omnia membra, excepto capite, donec arrodantur & rubeant; maximeque ſi corpus durum & virile eſt. Tom.II. paulatim deinde faciendus eſt tranſitus ad 224,21. ea,

† *Plane contrarium dicit Marcellus c. XXVII. pag. 363.*

ea, quæ ventrem comprimunt. Aſſa caro danda, valens, & quæ non facile corrumpatur: in potum vero, pluviatilis aqua decocta; ſed quæ per binos ternoſve cyathos bibatur.

Si vetus vitium eſt, oportet laſer quam optimum ad piperis magnitudinem devorare: altero quoque die vinum vel aquam bibere; interdum interpoſito cibo, ſingulos vini cyathos ſorbere: ex inferiori parte infundere aquam pluviatilem egelidam; maximeque, ſi dolor in imis partibus remanet.

CAP. XIII.

De Tenuioris inteſtini morbo.

INTRA ipſa vero inteſtina conſiſtunt duo morbi: quorum unus in tenuiore, alter in pleniore eſt. Prior acutus eſt: inſequens eſſe longus poteſt. Diocles Caryſtius tenuioris inteſtini morbum a χόρδαψον, plenioris *εἰλεὸν* nominavit. A pleriſque video *nunc illum priorem εἰλεὸν*, hunc *κωλικὸν* nominari. Sed prior modo ſupra umbilicum, modo ſub umbilico dolorem movet. Fit in alterutro loco inflammatio: nec alvus, nec ſpiritus b infra tranſmittitur. Si ſuperior pars affecta eſt, cibus: ſi inferior, ſtercus per os redditur: ſi utralibet, metus eſt. Adjicitur periculo, ſi vomitus c bilioſus, mali odoris, aut varius, aut niger eſt.

a *Tom.II.* 208, 5.
——
74, 20.

Remedium eſt, ſanguinem mittere; vel cucurbitulas pluribus locis admovere, non ubique cute inciſa: id enim duobus aut tribus locis ſatis eſt: ex cæteris ſpiritum evoca-

a *Cæl. Aurel. Acutor. Morb. III.* 17. b *Aretæus de Morb. Acut. II.* 6. c *Aph.* VII. 10.

evocare abunde eſt. Tum animadvertere oportet, quo loco malum ſit. ſolet enim contra id tumere. Et ſi ſupra umbilicum eſt, alvi ductio utilis non eſt. Si infra eſt, alvum ducere interdum, ut Eraſiſtrato d placuit, optimum eſt; & ſæpe id auxilii in his partibus magnum remedium eſt. Ducitur autem percolato ptiſanæ cremore, cum oleo & melle ſic, ut præterea nihil adjiciatur. Si nihil tumet, duas manus imponere oportet ſupra ſummum ventrem, paulatimque deducere. invenietur enim mali locus; qui neceſſe eſt renitatur: & ex eo demum deliberari poterit, ducenda, nec ne alvus ſit.

Illa communia ſunt: *calida cataplaſmata* admovere, eaque imponere a mammis uſque ad inguina, & ſpinam; ac ſæpe mutare: brachia, cruraque perfricare: demittere totum hominem in calidum oleum. *Si dolor* non quieſcit, etiam in alvum ex parte inferiore tres aut quatuor cyathos calidi olei dare. Ubi per hæc conſecuti ſumus, ut ex inferiore parte ſpiritus tranſmittatur, offerre potui mulſum tepidum non multum. 25 (nam ante magna cura vitandum eſt, ne quod bibat.) ſi id commode ceſſit, adjicere ſorbitionem.

Ubi dolor & febricula quierunt, tum demum uti cibo pleniore; ſed neque inflante, neque valido, ne inteſtina adhuc imbecilla lædantur. potui vero nihil præterquam puram aquam. Nam ſive quid vinolentum ſive acidum eſt, id huic morbo alienum eſt.

Ac

d *Cæl. Aurel. Acut. Morb. III. 17. pag.* 219. 220.

Ac poſtea quoque vitare oportet balneum, ambulationem, geſtationem, cæteroſque corporis motus. Nam facile id malum redire conſuevit; & cum frigus ſubit, ſive aliqua jactatio, niſi bene jam confirmatis inteſtinis, revertitur.

CAP. XIV.

De Morbo inteſtini plenioris. a

IS autem morbus, qui in inteſtino pleniore eſt, in ea maxime parte eſt, qua cæcum eſſe propoſui. Vehemens fit inflatio, vehementes dolores, dextra magis parte: inteſtinum verti videtur; quod prope ſpiritum elidit. In pleriſque poſt frigora cruditateſque oritur, deinde quieſcit; & per ætatem ſæpe repetens ſic cruciat, ut vitæ ſpatio nihil demat.

Ubi is dolor cepit, admovere ſicca & calida fomenta oportet; ſed primo lenia, deinde validiora; ſimulque fricatione ad extremas partes, id eſt, crura brachiaque materiam evocare. Si diſcuſſus non eſt, qua ſolet, cucurbitulas ſine ferro defigere. Eſt etiam medicamentum ejus rei cauſa comparatum, quod κωλικὸν nominatur. Id ſe repperiſſe Caſſius gloriabatur. magis prodeſt potui datum. ſed impoſitum quoque extrinſecus, digerendo ſpiritum, dolorem levat.

Niſi finito vero tormento, recte neque cibus neque potio aſſumitur. Quo victu ſit utendum iis, qui hoc genere tentantur, jam mihi dictum eſt. Confectio medicamenti, quod

a Trallian. X. 1. *Aretaus de Morb. Diuturn.* II. 8. *Cal. Aurelian. Tard. Paſſ. IV.* 7.

281,7. quod κωλικὴ nominatur, ex his *b* conſtat. Coſti, aniſi, caſtorei, ſingulorum P.* III. petroſelini P.* IV. piperis longi, & rotundi, ſingulorum P.* V. papaveris lacrymæ, junci rotundi, myrrhæ, nardi, ſingulorum P.* VI. quæ melle excipiuntur. Id autem & devorari poteſt, & ex aqua calida ſumi.

C A P. XV.

De Torminibus.

69,3. PROXIMA his inter inteſtinorum mala tormina eſſe conſueverunt. δυσεντερία Græce vocatur. Intus inteſtina *a* exulcerantur: ex his cruor manat; iſque modo cum ſtercore aliquo ſemper liquido, modo cum quibuſdam quaſi *mucoſis* excernitur; interdum ſimul quædam † carnoſa deſcendunt. Frequens dejiciendi cupiditas, dolorque in ano eſt. Cum eodem dolore exiguum aliquid emittitur: atque eo quoque tormentum intenditur; idque poſt tempus aliquod levatur, exiguaque requies eſt, ſomnus interpellatur, febricula accedit, longoque tempore id malum, cum inveteraverit, aut tollit hominem, aut, etiamſi finitur, excruciat.

Oportet inprimis conquieſcere; ſiquidem omnis agitatio exulcerat: deinde jejunum ſorbere vini cyathum, cui contrita radix quinquefolii ſit adjecta: imponere cataplaſmata ſuper ventrem, quæ reprimunt; quod in ſuperioribus ventris morbis non expedit: quotieſque deſedit, ſubluere aqua calida, in qua decoctæ verbenæ ſint:

b *Scrib. Larg. cap. XXIX. Com.* 120. *Nicol. Myrepſ. ſect.* XXXI. *de Catapl. c.* 5. a *Tral.* VIII. 9. *Aretæus de Morb. Diuturn.* II. 9. *Hippocr. in Affection. XXIV.* † *Aph.* IV. 26.

ſint : portulacam vel coctam , vel ex dura muria ediſſe ; cibos potioneſque eas , quæ adſtringunt alvum.

Si vetuſtior morbus eſt , ex inferioribus partibus tepidum infundere vel ptiſanæ cremorem , vel lac , vel adipem liquatam , vel medullam cervinam , vel oleum , vel cum roſa butyrum , vel cum eadem album crudum ex ovis , vel aquam , in qua lini ſemen decoctum ſit ; vel , ſi ſomnus non accedit , vitellos cum aqua , in qua roſæ floris folia cocta ſint . Levant enim dolorem hæc , & mitiora ulcera efficiunt ; maximeque utilia ſunt , ſi cibi quoque ſecutum faſtidium eſt . Themiſon *b* muria dura quam aſperrima ſic utendum memoriæ prodidit.

Cibi vero eſſe debent , qui leniter ventrem adſtringant . At ea , quæ urinam moveant , ſi id conſecuta ſunt , in aliam partem humorem avertendo , proſunt : ſi non ſunt conſecuta , noxam augent . itaque niſi in quibus prompte id facere conſuerunt , non ſunt adhibenda . Potui , ſi febricula eſt , aqua pura calida , vel ea , quæ ipſa quoque adſtringat , dari debet : ſi non eſt , vinum leve , auſterum . Si pluribus diebus nihil remedia illa juverunt , vetuſque jam vitium eſt , aquæ bene frigidæ potio aſſumpta ulcera (293,20.) adſtringit , & initium ſecundæ valetudinis facit . Sed ubi venter ſuppreſſus eſt , protinus ad calidam potionem revertendum eſt.

Solet autem interdum etiam putris ſanies , peſſimique odoris deſcendere : ſolet &

b *Cæl. Aurelian. Tard. Paſſ. IV. 6. Galen. Meth. Med. XII. c. 1. Joan. Bapt. Sylvat. Med. Hiſt. 62.*

interdum purus ſanguis profluere. Si ſuperius vitium eſt, alvus aqua mulſa dilui debet; tum deinde etiam infundi, quæ ſupra comprehenſa ſunt. Valenſque eſt etiam adverſus cancerem inteſtinorum, minii gleba cum ſalis hemina contrita: ſin minus, miſta his aqua in alvum datur. At, ſi ſanguis profluit, cibi potioneſque eſſe debent, quæ adſtringant.

CAP. XVI.

De Lævitate inteſtinorum. a

64, 10. EX torminibus *b* interdum inteſtinorum
lævitas oritur; qua continere nihil poſ-
Tom. II. ſunt, & quicquid aſſumptum eſt, inconfe-
57, 29. ctum protinus reddunt. Id interdum ægros
trahit, interdum præcipitat.

In hoc utique adhibere oportet comprimentia; quo facilius tenendi aliquid inteſtini vis ſit. Ergo & ſuper pectus ponatur ſinapi; exulcerataque cute, malagma, *c* quod humorem evocet: & ex verbenis decoctis in aqua deſideat; & cibos potioneſque aſſumat, quæ alvum adſtringunt; & frigidis utatur perfuſionibus.

Oportet tamen proſpicere, ne, ſimul his omnibus admotis, vitium contrarium per immodicas inflationes oriatur. Paulatim ergo firmari inteſtina debebunt, aliquibus quotidie adjectis. Et cum in omni fluore ventris, tum in hoc præcipue neceſſarium eſt, non quoties libet deſidere, ſed quoties neceſſe eſt, ut hæc ipſa mora in conſuetudinem ferendi oneris inteſtina deducat.

Alte-

a *Hippocr. de Affection. T. XXV. Aretæus de Morb. Diuturn. II.* 10. b *Aphor.* VII. 76. c *Nicol. Myrepſ. Sect. XXXIV. c.* 9.

Alterum quoque, quod æque ad omnes ſimiles affectus pertinet, in hoc maxime ſervandum eſt; ut, cum pleraque utilia inſuavia ſint, qualis eſt plantago, & rubi, & quicquid malicorio mixtum eſt, ea potiſſimum ex his dentur, quæ maxime æger volet. Deinde, ſi omnia iſta faſtidiet, ad excitandam cibi cupiditatem, interponatur aliquid minus utile, ſed magis gratum. Exercitationes & fricationes huic quoque morbo neceſſariæ ſunt: & cum his ſol, ignis, balneum, vomitus *d*, ut Hippocrati viſum eſt; etiam albo veratro *e*, ſi cætera parum proficient, evocatus.

CAP. XVII.

De Lumbricis alvum occupantibus.

NONNUNQUAM autem lumbrici quoque occupant alvum; hique modo ex inferioribus partibus; modo, quod fœdius, ore *a* redduntur. Atque interdum latos eos, qui pejores ſunt; interdum teretes videmus.

Si lati ſunt, aqua potui dari debet, in qua lupinum, aut cortex mori decoctus ſit; aut cui adjectum ſit contritum vel hyſſopum, vel piperis acetabulum, ſcammoneæ paulum. Vel etiam pridie, cum multum allium ederit, vomat. Poſteroque die mali punici tenues radiculas colligat, quantum manu comprehendet; eaſque contuſas in aquæ tribus ſextariis decoquat, donec tertia pars ſuperſit; huic adjiciat nitri paulum, & jejunus bibat. Interpoſitis deinde tribus

d *Aph.* IV. 12. e *De Victu Acutor.* LVI. 6. *Quatenus ſc. fluxio ex capite, de Affect.* XXV. 6. a *Seren. Sam.* XXX. 5. *Cal. Aurelian. Tard. Paſſ.* IV. 8.

hotis; duas potiones ſumat talis aquæ, vel
103,31. muriæ duræ huic adjectæ; tum deſideat, ſubjecta calida aqua in pelve.

Si vero teretes ſunt, qui pueros maxime exercent, & eadem dari poſſunt, & quædam leviora; ut contritum ſemen urticæ, aut braſſicæ, aut cumini cum aqua, vel mentha *b* cum eadem, vel apſinthium decoctum, vel hyſſopum ex aqua mulſa, vel naſturtii ſemen cum aceto contritum. Ediſſe etiam & lupinum, & allium prodeſt; vel in alvum oleum ſubter dediſſe.

CAP. XVIII.

De Teneſmo.

EST autem aliud levius omnibus proximis, de quibus ſupra *dictum eſt*, quod τεινεσμὸν Græci vocant. *Id* neque acutis neque longis morbis annumerari debet; cum facile *a* tollatur, neque unquam per ſe jugulet. In hoc æque atque in torminibus frequens deſidendi † cupiditas eſt; æque dolor, ubi aliquid excernitur. Deſcendunt autem pituitæ *b* muciſque ſimilia; interdum etiam leviter ſubcruenta; ſed his interponuntur nonnunquam ex cibo quoque recte cocta.

Deſidere oportet in ‡ aqua calida; ſæpiuſque ipſum anum nutrire. cui rei plura medicamenta idonea ſunt: butyrum *c* cum roſa; acacia ex aceto liquata; emplaſtrum id, quod τετραφάρμακον Græci vocant, roſa liquatum, alumen lanæ circundatum; & ita
262,11. appoſitum. eademque ex inferiore parte in-

b *Seren. Sammon.* XXX. 11. a *Plin. H. N.* XXVIII. 14. † *Marcell. de Med. c.* XXVIII. *pag.* 372. b *Hippocrat. de Affection. T.* xxvii. ‡ *Hippocrat. de Fiſtul.* c. *Al. Trallian.* VIII. 6.

indita, quæ torminum auxilia ſunt: eædem verbenæ decoctæ, ut inferiores partes foveantur. Alternis vero diebus aqua, alternis leve & auſterum [d] vinum bibendum eſt. Potio eſſe debet egelida & frigidæ propior: ratio victus talis, qualem ad tormina ſupra præcepimus.

CAP. XIX.

De Ventris fluxu.

LEVIOR etiam, dum recens, dejectio, ubi & liquida alvus, & ſæpius quam ex conſuetudine fertur. In qua interdum tolerabilis dolor eſt, interdum graviſſimus; idque pejus eſt. Sed uno die fluere alvum ſæpe pro valetudine eſt: atque etiam pluribus, dum febris abſit, & intra ſeptimum diem id conquieſcat. Purgatur enim corpus, &, quod intus læſurum erat, utiliter effunditur. Verum ſpatium periculoſum eſt. interdum enim tormina ac febriculas excitat, vireſque conſumit.

Primo die quieſcere ſatis eſt; neque impetum ventris prohibere. Si per ſe deſiit, balneo uti, paulum cibi capere: ſi manſit, abſtinere non ſolum a cibo, ſed etiam a potione. Poſtero die, ſi nihilominus liquida alvus eſt, æque conquieſcere; paululum adſtringentis cibi ſumere. Tertio die in balneum ire; vehementer omnia præter ventrem perfricare; ad ignem lumbos, ſcapulaſque admovere; cibis uti, ſed ventrem contrahentibus; vino non multo, meraco. Si poſtero quoque die fluet, plus ediſſe, ſed vome-

d *Cælius Aurel. Tard. Paſſ. IV. 6.*

vomere etiam. Ex toto, donec conquieſcat, contra ſiti, fame, vomitu niti. Vix enim fieri poteſt, ut, poſt hanc animadverſionem, alvus non contrahatur.

Alia via eſt, ubi velis ſupprimere, cœnare, deinde vomere: poſtero die lecto conquieſcere, veſperi ungi, ſed leviter: deinde panis circa ſelibram ex vino a aminæo
832, 5. mero ſumere; tum aſſum aliquid, maximeque avem; & poſtea vinum idem bibere aqua pluviatili mixtum, idque uſque quintum diem facere, iterumque vomere. Frigidam autem aſſidue potionem eſſe debere, contra priores authores Aſclepiades affirmavit, & quidem quam frigidiſſimam. Ego experimentis quemque in ſe credere debere exiſtimo, calida potius, an frigida utatur.

Interdum autem evenit, ut id malum, pluribus diebus neglectum, curari difficilius poſſit. A vomitu oportet incipere: deinde poſtero die veſperi tepido loco ungi; cibum modicum aſſumere, vinum meracum quam aſperrimum; impoſitum ſuper ventrem habere cum cerato rutam. In hoc autem affectu corporis neque ambulatione, neque fricatione opus eſt: vehiculo ſediſſe, vel magis etiam equo, prodeſt. neque enim ulla res magis inteſtina confirmat.

Si vero etiam medicamentis utendum eſt, aptiſſimum eſt, quod ex pomis fit. Vindemiæ tempore in grande vas conjicienda ſunt pira atque mala ſilveſtria. ſi ea non ſunt,

a *Virgil. Georg. II. 97. Auſon. Epiſt. V. verſ. 13.*

ſunt, pira *b* Tarentina viridia, vel Signina, mala *c* Scandiana, vel † Ameriana, *d* myrrhapia: hiſque adjicienda ſunt cotonea, & cum ipſis corticibus ſuis punica, ſorba, &, quibus magis utimur, etiam torminalia, ſic ut hæc tertiam ollæ partem teneant: tum deinde ea muſto implenda eſt; coquendumque id, donec omnia, quæ indita ſunt, liquata, in unitatem quandam coeant. Id guſtui non inſuave eſt: &, quandocunque opus eſt, aſſumptum leniter, ſine ulla ſtomachi noxa, ventrem tenet: duo aut tria cochlearia uno die ſumpſiſſe, ſatis eſt. Alterum valentius genus: myrti baccas legere, ex his vinum exprimere, id decoquere, ut decima pars remaneat, ejuſque cyathum ſorbere. Tertium, quod quandocumque fieri poteſt, malum punicum excavare; exemptiſque omnibus ſeminibus, membranas, quæ inter ea fuerunt, iterum conjicere: tum infundere cruda ova, rudiculaque miſcere: deinde malum ipſum ſuper prunam imponere; quod, dum humor intus eſt, non aduritur: ubi ſiccum eſſe cœpit, removere oportet, extractumque cochleari, quod intus eſt, ediſſe. Hoc, aliquibus adjectis, majus momentum habet. Itaque etiam in piperatum conjicitur, miſceturque cum ſale & pipere, eſturque ex his. Edenda eſt pulticula etiam, cum qua paulum ex favo vetere coctum ſit. Et lenticula cum malicorio cocta, rubique cacumina in aqua decocta, & ex oleo atque aceto aſſumpta, efficacia ſunt: ut & ea aqua, in

b *Plin. H.N. XV.* 15. c *Scribon. Larg. Comp.* 104. *Plin. H. N. XV.* 15. † *Gataker. Adverſar. Miſcellan. cap.* 5. *pag.* 35. *J. Rhodius ad Scribon. Larg. Comp.* 64. d Myrapia *Plin. H. N. XV.* 15.

qua vel palmulæ, vel malum cotoneum,
vel arida ſorba, vel rubi decocti ſunt, po-
tata: quod genus ſignifico, quoties potio-
nem dandam eſſe dico, quæ adſtringat.
230, 8. Tritici quoque hemina in vino aminæo au-
ſtero decoquitur; idque triticum jejuno ac
ſitienti datur; ſuperque id vinum id ſor-
betur. quod jure valentiſſimis medicamen-
tis annumerari poteſt. Atque etiam po-
tui datur vinum Signinum, vel reſinatum
auſterum, vel quodlibet auſterum. Contun-
diturque cum corticibus, ſeminibuſque ſuis
punicum malum, vinoque tali miſcetur:
idque vel merum ſorbet aliquis, vel bibit
mixtum. Sed medicamentis uti, niſi in
84, 9. vehementibus malis, ſupervacuum eſt.

CAP. XX.
De Vulvæ morbo.

Ex vulva quoque fœminis vehemens malum naſcitur: proximeque ab ſtomacho, vel afficitur hæc, vel corpus afficit. Interdum etiam ſic exanimat, ut tanquam comitiali *a* morbo proſternat. Diſtat tamen hic caſus, eo quod neque oculi vertuntur, nec ſpumæ profluunt, nec nervi diſtenduntur: ſopor tantum eſt. Id vitium quibuſdam fœminis crebro revertens perpetuum evadit.

Ubi incidit, ſi ſatis virium eſt, *b* ſanguis miſſus adjuvat: ſi parum eſt, cucurbitulæ tamen defigendæ ſunt in inguinibus. Si diutius aut jacet aut alioqui jacere conſuevit,

a *Aretæus de Morb. Acut.* II. 11. b *Idem de Curat. Acut.* II. 10.

ſuevit, admovere oportet naribus extinctum ex lucerna linamentum, vel aliud ex his, quæ fœdioris eſſe *c* odoris retuli, quod mulierem excitet. Idemque aquæ frigidæ perfuſio efficit. Adjuvatque ruta contrita cum melle, vel ex cyprino ceratum, vel quodlibet calidum & humidum cataplaſma, naturalibus pube tenus impoſitum. Inter hæc etiam perfricare coxas, & poplites oportet.

Deinde, ubi ad ſe rediit, circumcidendum vinum eſt in totum annum †, etiamſi caſus idem non revertitur. Fricatione quotidie utendum totius quidem corporis, præcipue vero ventris, & poplitum. Cibus ex media materia dandus. Sinapi ſuper imum ventrem tertio quoque aut quarto die imponendum, donec corpus rubeat.

Si durities manet, mollire commode videtur ſolanum in lac demiſſum, deinde contritum, & cera alba atque medulla cervina cum irino; aut ſevum taurinum vel caprinum cum roſa miſtum. Dandum potui etiam vel caſtoreum eſt, vel git, vel anethum. Si parum pura eſt, purgetur junco quadrato. Si vero vulva exulcerata eſt, ceratum ex roſa fiat: etiam recens ſuilla adeps, & ex ovis album miſceatur, idque apponatur; vel album ex ovo cum roſa miſtum, adjecto, quo facilius conſiſtat, contritæ roſæ pulvere. Dolens vero vulva ſulphure ſuffumigari debet.

At, ſi purgatio nimia mulieri nocet, remedio ſunt cucurbitulæ, cute inciſa, inguinibus

c *Hippocr. II. de Morb. Mulier. LX.* 10. 11. *Aretæus de Curat. Acut. II.* 10. † *delet Ritterſhuſius ad Phædrum Lib. IV. fab.* 20.

83, 23. bus d vel etiam ſub mammis admotæ. Si m
ligna purgatio eſt, ſubjicienda ſunt * co
Tom.II. centia. Id faciunt etiam albæ † violæ, n
42, 19. grum papaver cum melle aſſumptum,
50, 26. gummi cum trito ſemine apii liquatum,
29, 35. cum cyatho paſſi datum.
42, 5. Præter hæc, in omnibus vulvæ doloribus
idoneæ potiones ſunt, quæ ex odoribus ſunt
id eſt ſpica nardi, croco, cinnamomo, c
ſia, ſimilibuſque. Idemque etiam decoctum
lentiſcus præſtat. Si tamen intolerabilis do
lor eſt, & ſanguis profluit, etiam ſanguinis
detractio apta eſt; aut certe coxis admotæ
cucurbitulæ cute inciſa.

Tom.II. 2. *De Urinæ nimia profuſione.* e

32, 15. At cum urina ſuper potionum modum
mingitur, & jam ſine dolore profluens m
ciem & periculum facit, ſi tenuis eſt, op
eſt exercitatione & fricatione, maximeque
in ſole, vel ad ignem. Balneum rarum eſſe
debet, neque longa in eo mora: cibus co
primens: vinum *f* auſterum meracum; per
æſtatem, frigidum; per hiemem, geli
dum; ſed tantum, quantum minimum ſit.
Infima alvus quoque vel ducenda vel lacte
purganda eſt. Si craſſa urina eſt, vehe
mentior eſſe debet & exercitatio, & frica
tio: longior in balneo mora: cibis opus eſt
teneris: vinum idem. In utroque morbo vi
tanda omnia ſunt, quæ urinam movere con
ſuerunt.

CAP.

d *Aph. V.* 50. † *Mercurialis Var. Lect. Lib. I.*
c. 3. *videtur* olivas *legiſſe, quo loco multa de oli*
vis albis. e *Aretæus de Morbis Diutur. II.* 2.
Æginet. II. 14. *&* *III.* 45. *Trall. IX.* 8. f *Are*
tæus de Curat. Diut. II. 2.

CAP. XXI.
De Seminis nimiæ ex naturalibus profuſione. a

EST etiam circa naturalia vitium, nimia profuſio ſeminis, quod ſine venere, ſine nocturnis *b* imaginibus ſic fertur, ut, interpoſito ſpatio, tabe hominem conſumat.

In hoc affectu ſalutares ſunt vehementes fricationes, perfuſiones, natationeſque quam frigidiſſimæ: neque cibi, nec potio, niſi frigida aſſumpta. Oportet autem vitare cruditates, & omnia inflantia: nihilque ex his aſſumere, quæ contrahere ſemen videntur; qualia ſunt, ſiligo, ſimila, ova, alica, amylum, omnis caro glutinoſa, piper, eruca, bulbi, nuclei pinei. Neque alienum eſt, fovere inferiores partes aqua, decocta ex verbenis comprimentibus, ex iiſdem aliqua cataplaſmata imo ventri inguinibuſque circumdare; præcipueque ex aceto. Vitare *Tom.II.* autem oportet rutam, & ne ſupinus dormiat. 26, 23.

CAP. XXII.
De Coxarum morbis. a

SUPEREST, ut ad extremas partes corporis veniam, quæ articulis inter ſe conſeruntur. Initium a coxis faciam. Harum ingens dolor eſſe conſuevit; iſque hominem ſæpe debilitat, & quoſdam non dimittit. Eoque id genus difficillime curatur, 75, 22. quod fere poſt longos *b* morbos vi peſtifera

a *Aret.de Morb.Diut.II.*5. *& de Cur. Diut. II.* 5. *Tral. XI.*9. b *Cæl. Aurel. Tard. Paſſ. V.* 5.

a *Equitatio. Plin.* XXVIII. *cap.* 4. *in fine.* *II. Præd. XLV. Aret. de Diut. II.* 12. b *Aret. de Curat. Diut. II.* 12.

ſera huc ſe inclinat : quod ut alias partes liberat , ſic hanc ipſam quoque affectam prehendit .

Fovendum primum aqua calida eſt : deinde utendum calidis cataplaſmatis . Maxime prodeſſe videtur , aut cum hordeacea farina , aut cum ficu ex aqua decocta mixtus capparis cortex conciſus ; vel lolii farina ex vino diluto cocta , & miſta cum arida fæce . quæ quia refrigeſcunt , imponere noſtra malagmata c commodius eſt . Inulæ quoque radix contuſa , & poſtea ex vino auſtero cocta , & late ſuper coxam impoſita , inter valentiſſima auxilia eſt . Si iſta non ſolverunt , ſale calido & humido utendum eſt.

Si ne ſic quidem finitus dolor eſt , aut tumor ei accedit , inciſa cute admovendæ ſunt cucurbitulæ : movenda urina : alvus, ſi compreſſa eſt, ducenda . Ultimum eſt, & in
Tom.II. uteri quoque morbis efficaciſſimum , tribus
154,27. aut quatuor locis ſuper coxam , † cutem candentibus ferramentis exulcerare. *Frictione* quoque utendum eſt , maxime in ſole, & eodem die ſæpius : quo facilius ea, quæ coeundo nocuerunt , digerantur . Eaque, ſi nulla exulceratio eſt , etiam ipſis coxis : ſi eſt , cæteris partibus adhibenda eſt. Cum vero ſæpe aliquid exulcerandum candenti ferramento ſit , ut materia inutilis evocetur ; illud perpetuum eſt, non , ut primum fieri poteſt , hujus generis ulcera ſanare ; ſed ea trahere , donec id vitium , cui per hæc opitulamur, conquieſcat.

CAP.

c *Nicolaus Myrepſ. Sect.* XXXIX. *c.* 12.
† *Aphor.* VI. 60.

CAP. XXIII.
De Genuum dolore. a

COXIS proxima genua ſunt. in quibus ipſis nonnunquam dolor eſſe conſuevit. In iiſdem autem cataplaſmatis cucurbitulisque præſidium eſt: ſicut etiam, cum in humeris, aliiſve commiſſuris dolor aliquis exortus eſt. Equitare ei, cui genua dolent, inimiciſſimum omnium eſt. Omnes autem ejuſmodi dolores, ubi inveteraverunt, vix citra uſtionem finiuntur. 240,7.

CAP. XXIV.
De Manuum & pedum articulorumque vitiis. a

IN manibus pedibuſque articulorum vitia frequentiora longioraque ſunt. Quæ in podagricis chiragriciſve eſſe conſuerunt, ea raro vel *b* caſtratos, vel *c* pueros ante fœminæ coitum, vel *d* mulieres, niſi quibus menſtrua ſuppreſſa ſunt, tentant.

Ubi ſentire cœperunt, † ſanguis mittendus eſt. id enim inter initia ſtatim factum, *ſæpe* annuam, nonnunquam perpetuam valetudinem bonam præſtat. Quidam etiam, cum aſinino lacte poto ex toto ſe eluiſſent, in perpetuum hoc malum evaſerunt. Quidam, cum toto anno a vino, mulſo, venere ſibi temperaſſent, ſecuritatem totius vitæ conſecuti ſunt. idque utique post primum dolorem ſervandum eſt, etiamſi quievit. Quod ſi jam conſuetudo ejus facta eſt, poteſt quidem aliquis eſſe ſecurior

a *Marcell. de Med. c.XXXIV.* a *Cœl.Aurel. Tard.Paſſ. V.*2. *Trall.XI.* 1. *Aret.de Morb. Diut. II.*12. b *Aph.*VI.28. c *Aph.*VI.30. d. *Aph.* VI. 29. † *Cheſneau IV*, 1. *de Arthrit. pag.* 419. 420. Willis *cap.* 14. *de Arthrit.*

curior his temporibus, quibus dolor ſe remiſit: majorem vero curam adhibere debent
Tom.II. hi, quibus id revertitur. quod fere *e* vere
33, 28. autumnove fieri ſolet.

Cum vero dolor non urget, mane geſtari debet; deinde ferri, aut inambulatione leni ſe dimovere, &, ſi podagra eſt, interpoſitis temporibus exiguis, invicem modo ſedere, modo ingredi; tum, antequam cibum capiat, ſine balneo, loco calido leniter perfricari, ſudare, perfundi aqua egelida: deinde cibum ſumere ex media materia, † interpoſitis rebus urinam moventibus, quotieſque plenior eſt, evomere.

Ubi dolor vehemens urget, *intereſt*, ſine tumore is ſit, an tumor *cum calore*, an tumor jam etiam obcaluerit. Nam, *ſi tumor* nullus eſt, calidis fomentis opus eſt. Aquam marinam, vel muriam duram fervefacere oportet, deinde in pelvem conjicere, &, cum jam homo pati poteſt, pedes demittere ſuperque pallam dare, & veſtimento tegere; paulatim deinde juxta labrum ipſum ex eadem aqua leniter infundere, ne calor intus deſtituat; et deinde noctu cataplaſmata *f* calefacientia imponere, maximeque hibiſci ‡ radicem ex vino coctam. Si vero tumor calorque eſt, utiliora que ſunt refrigerantia, recteque in aqua quam *g* frigidiſſima articuli continentur; ſed id neque quotidie, neque diu fiat, ne nervi indureſcant. Imponendum vero eſt cataplaſma, quod refrigeret: neque tamen in hoc ipſo diu permanendum; ſed ad ea tranſ-

eun-

e *Aph.* VI. 55. † *Optime, quia materia ſeroſa eſt.* f *Aretaeus de Curat. Diut. II.* 12. ‡ *Plin. H. N. Lib. XX. c.* 4. g *Aph. V.* 25.

undum, quæ ſic reprimunt, ut emolliant.

Si major eſt dolor, papaveris cortices in vino coquendi, miſcendique cum cerato ſunt, quod ex roſa factum ſit: vel ceræ & adipis ovillæ tantundem una liquandum, deinde his vinum miſcendum, atque ubi, quod ex eo impoſitum eſt, incaluit, detrahendum, et ſubinde aliud imponendum eſt.

Si vero tumores etiam obcaluerunt, & dolent, levat ſpongia impoſita, quæ ſubinde ex oleo, vel aceto, vel aqua frigida exprimitur; aut pari portione inter ſe miſta, pix, cera, alumen. Sunt etiam plura idonea manibus pedibuſque *h* malagmata. Quod ſi nihil ſuperimponi dolor patitur, id, quod ſine tumore eſt, fovere oportet ſpongia, quæ in aquam calidam demittatur, in qua vel papaveris cortex, vel cucumeris ſilveſtris radix decocta ſit; tum inducere articulis crocum cum ſucco papaveris & ovillo lacte. 259,15.

At ſi tumor eſt, foveri quidem debet aqua egelida, in qua lentiſcus, aliave ex reprimentibus verbena decocta ſit: induci vero medicamentum ex nucibus amaris cum aceto tritis; aut ex ceruſſa, cui contritæ herbæ muralis ſuccus ſit adjectus. Lapis etiam, qui carnem edit, quem σαρκοφάγον Græci vocant, exciſus ſic, ut pedes capiat, demiſſos eos, cum dolent, retentoſque ibi levare conſuevit. Ex quo in Aſſo *i* ſepulchra faciunt. Et lapidi Aſio *k* gratia eſt ad juvandum.

Ubi

h *Nicol. Myrepſ. Sect. XXXIV. cap.* 10. 11. *Scrib. Larg. c. XLI. Comp.* 158. 159. i *Plin. H. N. XXXVI.* 17. k *Plin. loco cit. Oribaſ. Synopſ. II.* 56.

Ubi dolor & inflammatio ſe remiſerunt (quod intra dies l triginta fit, niſi vitio hominis acceſſit) modicis exercitationibus abſtinentia, unctionibus lenibus utendum e ſic, ut etiam cum acopo, vel liquido cera cyprino articuli perfricentur. Equitare po
237, 9. dagricis quoque alienum eſt.

Quibus vero articulorum dolor certis temporibus revertitur, hos ante & curioſo victu cavere oportet, ne inutilis materia corpori ſuperſit: & crebriore vomitu, & ſi quis ex corpore metus eſt, vel *alvi* dejectione uti, vel lacte purgari. Quod Eraſiſtratus in podagricis *m* expulit: ne in inferiores partes factus curſus *pedes* repleret: cum evidens ſit omni *purgatione non* ſuperiora tantummodo, ſed etiam inferiora e inaniri.

CAP. XXV.

De Refectione convaleſcentium a morbo.

EX quocunque autem morbo *quis con*valeſcit, ſi tarde confirmatur, vigilare prima luce debet; nihilominus in lecto conquieſcere: circa tertiam horam le- 25
niter unctis manibus corpus permulcere. Deinde delectationis cauſa, quantum juvat, ambulare, circumciſa omni negotioſa actione. Tum geſtari diu: multa fricatione uti: loca, cœlum, cibos ſæpe mutare. Ubi triduo quatriduove vinum bibit, uno aut etiam altero die interponere aquam. Per hæc enim fiet, ne in vitia tabem inferentia incidat, & ut mature vires ſuas recipiat. Cum vero

l *Alii* quadraginta, *Aph.* VI. 49. m Libro quo de Podagra ſcripſit. *Cœlius Aurel. Tard. Paſſ. II. 2. in fine.*

vero ex toto convaluerit, periculoſe vitæ genus ſubito mutabit, & inordinate aget. Paulatim ergo debebit, omiſſis his legibus, eo tranſire, ut arbitrio ſuo vivat.

LIBER QUINTUS.

Præfatio.

DIXI de his malis corporis, quibus victus ratio maxime ſub- 3, 29.
venit. nunc tranſeundum eſt ad eam medicinæ partem, quæ magis medicamentis pugnat. His multum antiqui authores tribuerunt, & Eraſiſtratus, & hi qui ſe ἐμπειρικὺς nominaverunt; præcipue tamen Herophilus, deductique ab illo viri; adeo ut nullum morbi genus ſine his curarent. Multaque etiam de facultatibus medicamentorum memoriæ prodiderunt, qualia ſunt vel Zenonis, vel Andreæ, vel Apollonii, qui Mus cognominatus eſt. Horum autem uſum ex magna
parte Aſclepiades non ſine cauſa ſuſtulit; &, 29, 7.
cum omnia fere medicamenta ſtomachum 85, 7.
lædant, malique ſucci ſint, ad ipſius victus 84, 25.
rationem potius omnem curam ſuam tranſtulit. Verum, ut illud in pleriſque morbis utilius eſt, ſic multa admodum corporibus noſtris incidere conſuerunt, quæ ſine medicamentis ad ſanitatem pervenire non poſſunt. Illud ante omnia ſcire convenit, quod omnes medicinæ partes ita connexæ ſunt, *a* ut ex toto ſeparari non poſſint; ſed ab

a *Scribon. Larg. c. 68.*

eo nomen trahant, a quo plurimum petunt. Ergo ut illa, quæ victu curat, aliquando medicamentum adhibet; ſic illa, quæ præcipue medicamentis pugnat, adhibere etiam rationem victus debet; quæ multum admodum in omnibus malis corporis proficit. Sed cum omnia medicamenta proprias facultates habeant, ac ſæpe ſimplicia opitulentur, ſæpe miſta; non alienum videtur ante proponere & nomina, & vires, & miſturas eorum: quo minor ipſam curationem exſequentibus mora ſit.

CAP. I.

De ſimplicibus facultatibus quarumcunque rerum, ex quibus medicamenta ſunt: & primo de his, quæ Sanguinem ſupprimunt.

SANGUINEM ſupprimunt, atramentum ſutorium, quod Græci χάλκανθον appellant, chalcitis, acacia, & ex aqua lycium, thus, aloe, gummi, plumbum combuſtum, porrum, herba ſanguinalis, creta
293,21. vel cimolia vel figularis, miſy, frigida aqua, vinum, acetum, alumen, melinum, ſquama † & ferri & æris; atque hujus quoque duæ ſpecies ſunt, alia tantum æris, alia rubri æris.

CAP. II.

Quæ vulnus glutinent.

GLUTINANT vulnus, myrrha, thus, gummi, præcipueque acanthinum, pſyllium, tragacantha, cardamomum,

† Et utriuſque ferri *legendum dicit Rubeus, pag.* 193.

mum, bulbi, lini ſemen, naſturtium, ovi album, gluten, ichthyocolla, vitis alba, contuſæ cum teſtis ſuis cochleæ, mel coctum, ſpongia vel ex aqua frigida, vel ex vino, vel ex aceto expreſſa: ex iiſdem lana ſuccida, ſi levis plaga eſt: etiam [a] aranea. 293, 20.

Reprimunt, alumen & ſciſſile, quod σχιστὸν vocatur, & liquidum, melinum, auripigmentum, ærugo, chalcitis, atramentum ſutorium.

CAP. III.

Quæ concoquant, & moveant pus.

CONCOQUUNT & movent pus, nardum, myrrha, coſtus, balſamum, galbanum, propolis, ſtyrax, thuris & fuligo & cortex, bitumen, pix, ſulphur, reſina, ſevum, adeps, oleum.

CAP. IV.

Quæ aperiant vulnera. [a]

VULNERA aperiunt tanquam ora in corporibus, quod ἀναστομοῦν Græce dicitur, cinnamomum, balſamum, panaces, juncus quadratus, pulegium, flos albæ violæ, bdellium, galbanum, reſina terebinthina & pinea, propolis, oleum vetus, piper, pyrethrum, chamæpitys, uva taminia, ſulphur, alumen, rutæ ſemen.

CAP. V.

Quæ purgent.

PURGANT, ærugo, auripigmentum, quod ἀρσενικὸν a Græcis nominatur (huic

Q 2 autem

[a] *Petron. Sat. c.* 58.

[a] *Oribaſ. Synopſ.* II. 42. 47.

autem & ſandarachæ in omnia eadem vis; ſed validius eſt) ſquama æris, pumex, iris, balſamum, ſtyrax, thus, thuris cortex, reſina, & pinea, & terebinthina liquida, œnanthe, lacerti ſtercus, ſanguis columbæ, & palumbi, & hirundinis, ammoniacum, bdellium (quod in omnia idem, quod ammoniacum, poteſt; ſed hoc valentius eſt) abrotonum, ficus arida, coccum Gnidium, *a* ſcobis eboris, omphacium, radicula, coagulum, ſed maxime leporinum (cui eadem, quæ cæteris coagulis, facultas, ſed utique validior eſt) fel tauriuum, vitellus crudus, cornu cervinum, gluten, mel crudum, miſy, chalcitis, crocum, uva taminia, ſpuma argenti, galla, ſquama æris, *lapis hæmatites*, minium, coſtum, ſulphur, pix cruda, ſevum, adeps, oleum, ruta, porrum, lenticula, ervum.

CAP. VI.

Quæ rodant.

RODUNT, alumen liquidum, ſed magis rotundum, ærugo, chalcitis, miſy, ſquama æris, ſed magis rubri, æs combuſtum, ſandaracha, minium ſinopicum, caſia, balſamum, myrrha, thuris cortex, galbanum, reſina terebinthina liquida, piper utrunque, ſed rotundum magis, cardamomum, auripigmentum, calx, nitrum, & ſpuma ejus, apii ſemen, narciſſi radix, omphacium, alcyonium, oleum ex amaris nucibus, allium, mel crudum, vinum, lentiſcus, ſquama ferri, fel taurinum, ſcammonea,

a *Caſaubonus ad Capitolin. in Verum, pag.* 436.

monea, uva taminia, cinnamomum, ſtyrax, rutæ ſemen, réſina, narciſſi ſemen, ſal, nuces amaræ, ut oleum earum, atramentum ſutorium, chryſocolla, concharum cinis.

CAP. VII.

Quæ exedant corpus.

EXEDUNT corpus, acaciæ ſuccus, hebenus, ærugo, ſquama æris, chryſocolla, cinis Cyprius, nitrum, cadmia, ſpuma argenti, hypociſtis, diphryges, ſal, auripigmentum, ſulphur, eruca, ſandaracha, ſalamandra, alcyonium, æris flos, chalcitis, atramentum ſutorium, ochra, calx, acetum, galla, alumen, lac caprifici, vel lactucæ marinæ, quæ τιθύμαλλος a Græcis nominatur, fel, thuris fuligo, ſpodium, lenticula, mel, oleæ folia, marrubium, lapis hæmatites, & *a* Phrygius, & Aſius, & ſciſſilis, miſy, vinum, acetum.

CAP. VIII.

Quæ adurant. a

ADURUNT, auripigmentum, atramentum ſutorium, chalcitis, miſy, ærugo, calx, charta combuſta, ſal, ſquama æris, fex combuſta, myrrha, ſtercus & lacerti, & columbæ, & palumbi, & hirundinis, piper, coccum Gnidium, allium, diphryges, lac utrunque (quod proximo capite ſupra comprehenſum eſt) veratrum & album & nigrum, cantharides, corallium, pyrethrum, thus, ſalamandra, eruca, ſandaracha, uva taminia, chryſocolla, ochra,

Q 3 alu-

a *Plin. H. N. XXXVI.* 19.
a *Oribaſ. Synopſ. II.* 48.

alumen ſciſſile, ovillum ſtercus, œnanthe.

CAP. IX.

Quæ cruſtas ulceribus inducant.

EADEM fere cruſtas ulceribus tanquam igne aduſtis inducunt, ſed præcipue chalcitis, utique ſi cocta eſt, flos æris, ærugo, auripigmentum, miſy, & id quoque magis coctum.

CAP. X.

Quæ cruſtas ulceribus reſolvant.

CRUSTAS vero has reſolvit, farina triticea cum ruta, vel porro, aut lenticula, cui mellis aliquid adjectum eſt.

CAP. XI.

Quæ diſcutiant ea, quæ in aliqua parte corporis coierunt.

AD diſcutienda vero ea, quæ in corporis parte aliqua coierunt, maxime poſſunt, abrotonum, helenium, amaracus, alba viola, mel, lilium, ſanſucus, cyperus, lac, ſertula campana, ſerpyllum, cupreſſus, cedrus, iris, viola purpurea, narciſſus, roſa, crocum, praſium, juncus quadratus, nardum, cinnamomum, caſia, ammoniacum, cera, reſina, uva taminia, ſpuma argenti, ſtyrax, ficus arida, tragoriganus, lini & narciſſi ſemen, bitumen, ſordes ex gymnaſio, pyrites lapis, aut molaris, crudus vitellus, amaræ nuces, ſulphur.

CAP. XII.

Quæ evocent, & educant.

EVOCAT & educit, ladanum, alumen rotundum, hebenus, lini ſemen, omphacium, fel, chalcitis, bdellium, reſina terebinthina & pinea, propolis, ficus arida decocta, ſtercus columbæ, pumex, farina lolii, groſſi in aqua cocti, elaterium, lauri baccæ, nitrum, ſal.

CAP. XIII.

Quæ exaſperata lævent.

LÆVANT id, quod exaſperatum eſt, ſpodium, hebenus, gummi, ovi album, lac, tragacanthum.

CAP. XIV.

Quæ carnem nutriant, & ulcus impleant.

CARNEM alunt, & ulcus implent, reſina pinea, ochra [a] Attice, mel, aſteriace, cera, butyrum. 255,27.

CAP. XV.

Quæ molliant.

MOLLIUNT, æs combuſtum, terra Eretria, nitrum, papaveris lachryma, ammoniacum, bdellium, cera, ſevum, adeps, oleum, ficus arida, ſeſamum, ſertula campana, narciſſi & radix & ſemen, roſæ folia, coagulum, vitellus crudus, amaræ nuces, medulla omnis, ſtimmi, pix, cochlea cocta, cicutæ ſemen, plumbi retrimentum, σκωρίαν μολύβδου Græci vo- 267,17.

a *Gorræus Defin. Medic. V.* ὤχρα.

cant, panaces, cardamomum, galbanum, reſina, uva taminia, ſtyrax, iris, balſamum, ſordes ex gymnaſio, ſulphur, butyrum, ruta.

CAP. XVI.

Quæ cutem purgent.

CUTEM purgat mel, ſed magis, ſi eſt cum galla, vel ervo, vel lenticula, vel marrubio, vel iride, vel ruta, vel nitro, vel ærugine.

CAP. XVII.

De miſturis ſimplicium rerum; & de ratione ponderum.

EXPOSITIS ſimplicibus facultatibus, dicendum eſt, quemadmodum miſceantur, quæque ex his fiant. *Miſcentur* autem varie, neque hujus ullus modus *eſt*, cum ex ſimilibus alia demantur, alia adjiciantur; iiſdemque ſervatis, ponderum ratio mutetur. Itaque, cum facultatum materia non ita multiplex ſit, innumerabilia miſturarum genera ſunt; quæ comprehendi ſi poſſent, tamen eſſet ſupervacuum. Nam & iidem effectus intra paucas compoſitiones ſunt, & mutare eas cuilibet, cognitis facultatibus, facile eſt. Itaque contentus his ero, quas accepi velut nobiliſſimas. In hoc autem volumine eas explicabo, quæ vel deſiderari in prioribus potuerunt; vel ad eas curationes pertinent, quas protinus hic comprehendam ſic, ut tamen, quæ magis communia ſunt, ſimul jungam. Si qua ſingulis, vel etiam paucis commo-

Tom. II. 195, 13.

modata ſunt, in ipſorum locum differam.

Sed & ante ſciri volo, in uncia pondus denariorum ſeptem eſſe. Unius deinde denarii pondus dividi a me in ſex partes, id eſt ſextantes [a], ut idem in ſextante denarii habeam, quod Græci habent in eo, quem ὀβολὸν [b] appellant. Is ad noſtra pondera [c] relatus paulo plus dimidio ſcrupulo facit.

2. *Quid* [d] *Malagma, & Emplaſtrum, & Paſtillus inter ſe differant.*

Malagmata vero, atque emplaſtra, paſtillique, quos τροχίσκους Græci vocant, cum pluríma eadem habeant; differunt eo, quod malagmata maxime ex floribus eorumque etiam ſurculis, emplaſtra paſtillique magis ex quibuſdam metallicis fiunt. Deinde malagmata contuſa abunde molleſcunt: nam ſuper integram cutem injiciuntur: laborioſe vero conteruntur ea, ex quibus emplaſtra paſtillique fiunt; ne lædant vulnera, cum impoſita ſunt. Inter emplaſtrum autem & paſtillum hoc intereſt, quod emplaſtrum utique liquati aliquid accipit: in paſtillo tantum arida medicamenta aliquo humore junguntur. Tum emplaſtrum hoc modo fit. Arida medicamenta per ſe teruntur: deinde miſtis his inſtillatur aut acetum, aut ſi quis alius non pinguis humor acceſſurus eſt; & ea rurſus ex eo teruntur. Ea vero, quæ liquari poſſunt, ad ignem ſimul liquantur; & ſi quid olei miſceri debet, tum infunditur. Interdum etiam aridum aliquod ex oleo prius coquitur. Ubi facta ſunt, quæ ſeparatim fieri debuerunt, in

a *Rhod. de Ponderib. pag.* 24. b *Idem ibidem p.*27. c *Idem ibidem pag.* 24. d *Reineſ. Variar. Lect. II,* 8. *pag.* 189.

in unum omnia miſcentur. At paſtilli hæc ratio eſt. Arida medicamenta contrita humore non pingui, ut vino vel aceto, coguntur, & rurſus coacta, inareſcunt: atque, ubi utendum eſt, ejuſdem generis humore diluuntur. Tum emplaſtrum imponitur, paſtillus illinitur, aut alicui molliori, aut cerato miſcetur.

CAP. XVIII.

De Malagmatis. a

1. *Malagma adverſus calidas podagras.*

HIS cognitis, primum malagmata ſubjiciam; quæ fere non ſunt refrigerandi, ſed calefaciendi cauſa reperta. Eſt tamen, quod refrigerare poteſt; ad calidas podagras aptum. Habet gallæ & *immaturæ* & alterius, coriandri ſeminis, cicutæ, lachrymæ aridæ, gummi, ſingulorum plenum acetabulum, cerati eloti, quod πεπλυμένον Græci vocant, ſelibram. Reliqua fere calefaciunt. Sed quædam digerunt materiam,
263,20. quædam extrahunt, quæ ἐπισπαστικὰ vocantur: pleraque certis partibus membrorum accommodata ſunt.

2. *Malagma ad materiam extrahendam.*

SI materia extrahenda eſt, ut in hydropico, in lateris dolore, in incipiente abſceſſu, in ſuppuratione quoque mediocri, aptum eſt id, quod habet reſinæ aridæ, nitri, ammoniaci, galbani, ſingulorum P. *. ceræ P. *. Aut in quo hæc ſunt: æruginis raſæ, thuris, ſingulorum P. II. *. ammoniaci

a *Æginetæ VII.* 18. *Oribaſ. Synopſ. III.*

moniaci ſalis P.VI.*. ſquamæ æris, ceræ, ſingulorum P.VIII.*. reſinæ aridæ P.XII.*. aceti cyathus. Idem præſtat cumini farina cum ſtruthio, & melle P.II.*.

3. *Malagma ad jecur dolens.*

Si *jecur* dolet, id in quo eſt balſami lachrymæ P.XII.*. coſti, cinnamomi, caſſiæ corticis, myrrhæ, croci, junci rotundi, balſami ſeminis, iridis illyricæ, cardamomi, amomi, nardi, ſingulorum P.XVI.*. Quibus adjicitur nardinum unguentum, donec cerati craſſitudo ſit. Et hujus quidem recentis uſus eſt: ſi vero ſervandum eſt, reſinæ terebinthinæ P.XVI.*. ceræ P.X.*. ex vino leni contunduntur, & cum eo miſcentur.

4. *Malagma ad lienem.*

At, ſi lienis torquet, glandis, quam μυροβάλανον Græci vocant, cortex & nitrum 216,15. paribus portionibus contunduntur, reſperguntur que aceto quam acerrimo: ubi cerati craſſitudinem habet, linteo, ante in aqua frigida madefacto, inlinitur, & ſic imponitur, ſupraque farina hordeacea injicitur: ſed manere ibi non amplius ſex horis debet, ne lienem conſumat: ſatiuſque eſt id bis, aut ter fieri.

5. *Malagma commune pluribus.*

Commune autem & jocinori, & lieni, & abſceſſibus, & ſtrumæ, parotidibus, articulis, calcibus quoque ſuppurantibus, aut aliter dolentibus, etiam concoctioni ventris, Lyſias compoſuit ex his: opopanacis, galbani, reſinæ, ſingulorum P. II. *. ammonia-

moniaci, bdellii, ceræ, ſevi taurini, iridis aridæ P. IIII.*. cachryos acetabulo, piperis granis † quadraginta. quæ contrita irino unguento temperantur.

6. Malagma ad laterum dolorem.

Ad laterum autem dolores compoſitio eſt *a* Apollophanis: in qua ſunt reſinæ terebinthinæ, thuris fuliginis, ſingulorum P. IV.*. bdellii, ammoniaci, iridis: ſevi aut vitulini, aut caprini a renibus, viſci, ſingulorum P. IV.*. Hæc autem omnem dolorem levat, dura emollit, mediocriter calefacit.

7. Ad idem Andreæ.

Ad idem valet Andreæ quoque malagma, quod etiam reſolvit, humorem educit, pus maturat, ubi id maturum eſt, cutem rumpit, & ad cicatricem perducit. Prodeſt impoſitum minutis majoribuſque abſceſſibus: item articulis, & coxis, & pedibus dolentibus: item, ſi quid in corpore colliſum eſt, reficit: præcordia quoque dura & inflata emollit: oſſa extrahit: ad omnia denique valet, quæ adjuvare calor poteſt. Id habet ceræ P. XI.*. viſci, ſycamini, quam alias ſycomorum vocant, lachrymæ, ſingulorum P. I.*. piperis & rotundi, & longi, ammoniaci thymiamatis, bdellii, iridis Illyricæ, cardamomi, xylobalſami, thuris maſculi, myrrhæ, reſinæ aridæ, ſingulorum P. X.*. pyrethri, cocci Gnidii, ſpumæ nitri, ſalis ammoniaci, radicis ariſtolochiæ Creticæ, cucumeris agreſtis radicis, reſinæ terebinthinæ liquidæ, ſingulorum

† *Rhodius de Ponderib. p. 26.* a *Oribaſ. Synopſ. III. Cæl. Aurel. Acut. M. II. 24. dicitur* Polyarchion *Marcel. de Medic. c. XX. Ægin. VII. 18.*

lorum P. xx. *. quibus adjicitur unguenti irini, quantum ſatis eſt ad ea mollienda, atque cogenda.

8. *Malagmata ad reſolvenda, quæ adſtricta ſunt; & mollienda, quæ dura ſunt; & digerenda, quæ coeunt.*

Præcipuum vero eſt ad reſolvenda, quæ adſtricta ſunt, mollienda, quæ dura ſunt, digerenda, quæ coeunt, id, quod ad Polyarchum authorem refertur. Habet junci quadrati, cardamomi, thuris fuliginis, amomi, ceræ, reſinæ liquidæ, pares portiones.

9. *Aliud malagma ad eadem.*

Aliud ad eadem Nilei: crocomagmatis, quod quaſi recrementum ejus eſt, P. IV. *. ammoniaci thymiamatis, ceræ, ſingulorum P. XXX.*. ex quibus duo priora ex aceto teruntur, cera cum roſa liquatur, & tum omnia junguntur.

10. *Malagma Moſchi ad molliendum.*

Proprie etiam dura mollit id, quod Moſchi eſſe dicitur. Habet galbani unciam, thuris fuliginis P. III.*. ceræ, ammoniaci thymiamatis trientes †, picis aridæ P. II.*. aceti heminas tres.

11. *Malagma Medi ad digerenda, quæ coeunt.*

Fertur etiam ad digerenda, quæ coeunt, ſub authore Medo: quod habet ceræ P. III.*. panacis P.*. ſemis, ſquamæ æris, aluminis rotundi, item ſciſſilis, ſingulorum P. I.*. plumbi combuſti P. I.*. & ſemis.

12. *Malagma Panthemi ad eadem.*

Ad eadem Panthemus utebatur, calcis P.*.

† *Rhodius de Ponderib. pag.* 12.

P.*. ſemis, ſinapis contriti, item fœni græci, aluminis, ſingulorum P.I.*. ſevi bubuli P.II.*. & ſemis.

13. *Malagma ad ſtrumas.*

Ad ſtrumam multa malagmata invenio. Credo autem, quo pejus id malum eſt, minuſque facile diſcutitur, eo plura eſſe tentata; quæ in perſonis varie reſponderunt. Andreas author eſt, ut hæc miſceantur: urticæ ſeminis P.I.*. piperis rotundi, bdellii, galbani, ammoniaci thymiamatis, reſinæ aridæ, ſingulorum P. IV. *. reſinæ liquidæ, ceræ, pyrethri, piperis longi: lactucæ marinæ ſeminis, ſulphuris ignem non experti, quod ἄπυρον vocatur, pares portiones.

14. *Aliud Miconis ad idem.*

Hoc autem Miconis *c* eſt: fæcis aridæ aceti, ſpumæ nitri, ſalis ammoniaci, ſinapis, cardamomi, radicis cucumeris ſilveſtris, reſinæ, ſingulorum P.IV.*. Quæ ex leni vino contunduntur.

15. *Aliud Malagma ad idem* [illegible].

Expeditius ad idem fit, quod habet viſci, felini ſtercoris, reſinæ, ſulphuris ignem non experti pares portiones. Et in quo eſt ſulphuris P.I.*. lapidis, quem pyriten vocant, P. IV.*. cumini † acetabulum. Item in quo eſt lapidis ejuſdem pars una, ſulphuris duæ partes, reſinæ terebinthinæ partes tres.

16. *Malagma ad ſtrumam, & phymata.*

Arabis autem cujuſdam eſt ad ſtrumam, & orientia tubercula, quæ φύματα vocantur, quod hæc digerit. Habet myrrhæ, ſalis ammonia-

c *Plin. H. N. XX.* 23. Mictionis, *ubi alii* Mycconis, *meminit.* † *Jo. Rhodius de Ponderib. p.* 34.

moniaci, thuris, reſinæ & liquidæ & aridæ, crocomagmatis, ceræ, ſingulorum P. I. *. lapidis ejus, quem πυρίτην vocant, P. IV. *. quibus quidam adjiciunt ſulphuris P. II. *.

17. *Malagma ad ſtrumam, & tubera, & καρκινώδη.*

Eſt etiàm proficiens in ſtruma; & in his tuberibus, quæ difficulter concoquuntur; & in his, quæ καρκινώδη vocantur, quod ex his conſtat: ſulphuris P. II. *. nitri P. IV. *. myrrhæ P. VI. *. fuliginis thuris P. *. ſemis, ſalis ammoniaci P. III. *. ceræ P. I. *.

18. *Malagma Protarchi ad parotidas, & favum, & mala ulcera.*

Protarchus autem ad παρωτίδας atque tubercula, quæ μελικηρίδες, id eſt favi, vel φύματα nominantur, item mala ulcera, pumicis, reſinæ pineæ liquidæ, thuris fuliginis, ſpumæ nitri, iridis, ſingulorum P. VIII. *. cum ceræ P. IX. *. miſcebat, hiſque olei cyathum & dimidium adjiciebat.

19. *Malagma adverſus panum, & phymata.*

At adverſus panum, tum primum orientem, quod φύγεθλον Græci vocant, & omne tuberculum, quod φῦμα nominatur, miſcetur ochra, quæ Attice nominatur, cum duabus partibus ſimilæ, hiſque, dum contunduntur, ſubinde mel inſtillatur, donec malagmatis craſſitudo ſit. 247,21.

20. *Malagma adverſus phymata.*

Diſcutit etiam omne tuberculum, quod φῦμα vocatur, id, quod habet calcis, ſpumæ nitri, piperis rotundi, ſingulorum P. I. *.

I.*. galbani P. II.*. ſalis P. IV.*. quæ excipiuntur cerato ex roſa facto.

21. *Malagma ad ſupprimendū omne, quod abſcedit.*

Supprimit quoque omne, quod abſcedit, id, in quo eſt galbani, fabæ freſſæ, ſingulorum P. I.*. myrrhæ, thuris, corticis ex radice capparis, ſingulorum P. IV.* Satiſque omnia abſcedentia digerit murex combuſtus, & bene contritus, aceto ſubinde adjecto.

22. *Malagma ad ſanguinem ſupprimendum.*

At, ſi plus ſatis ſanguis ſubit, recte imponitur, quod adverſus phymata quoque poteſt. Conſtat ex his: bdellii, ſtyracis, ammoniaci, galbani, reſinæ & aridæ & liquidæ pineæ; item ex lentiſci, thuris, *iridis*, ſingulorum P. II.*.

23. *Malagma ad carcinomata & phymata lenienda.*

Carcinomata vero & phymata commode his leniuntur: galbani, viſci, ammoniaci, reſinæ terebinthinæ ſingulorum P. I.*. ſevi taurini P.*. ſemis, fecis combuſtæ quam maxima portione, dum id ſiccius non faciat, quam eſſe malagma oportet. 25

24. *Malagma ad faciem contuſam ejuſque livorem.*

Quod ſi facie contuſa livor ſubcruentus eſt, hæc compoſitio nocte & die impoſita tollit. Ariſtolochiæ, thapſiæ, ſingulorum P. II.*. bdellii, ſtyracis, ammoniaci thymiamatis, galbani, reſinæ aridæ, & ex lentiſco liquidæ, thuris maſculi, iridis Illyricæ, ceræ, ſingulorum P. IV.*. Eidem faba quoque impoſita proficit.

25. *Malagmata ἀναςομωτικὰ ad aperiendum.*

Sunt etiam quædam malagmata, quæ ἀναςομωτικὰ Græci vocant, quoniam aperiendi vim habent. Quale eſt, quod ex his conſtat: piperis longi, ſpumæ nitri, ſingulorum P. II. *. eryſimi P. IV. *. quæ cum melle miſcentur. Idoneaque etiam ſtrumæ aperiendæ ſunt. Ejus generis, vehementiuſque ex his eſt, quod habet calcis P. IV. *. piperis grana ſex, nitri, ceræ, ſingulorum P. X. *. 282. mellis P. III. *. olei heminam.

26. *Miconis Malagma, ad reſolvendum aperiendumque ac purgandum.*

Miconis quoque eſt, quod reſolvit, aperit, purgat. Habet alcyonium, ſulphur, nitrum, pumicem, pari pondere; quibus tantum picis, & ceræ adjicitur, ut fiat cerati craſſitudo.

27. *Malagma ad oſſa & nervos.*

Ad oſſa autem Ariſtogenis, fit ex his: ſulphuris P. I. *. reſinæ terebinthinæ, nitri ſpumæ, & ex ſcilla partis interioris, plumbi eloti, ſingulorum P. II. *. thuris fuliginis P. VIII. *. ficus aridæ quam pinguiſſimæ, ſevi taurini, ſingulorum P. VIII. *. ceræ P. XII. *. iridis Macedonicæ P. VI. *. ſeſami fricti acetabulum. maximeque nervis & articulis malagma hoc convenit.

28. *Malagma Euthyclei ad articulos, & ad omnem dolorem.*

Euthyclei quod eſt, & ad articulos, & ad omnem dolorem, & ad veſicæ, & ad recenti cicatrice contractos articulos, quas ἀγκύλας Græci nominant, conveniens, habet fu-

liginis thuris acetabulum , reſinæ tantundem , galbani ſine ſurculis ſeſcunciam , ammoniaci , bdellii , ſingulorum P. *. ceræ P. *. ſemis . Aliud item fit , quod habet iridis , ammoniaci , galbani , nitri , ſingulorum P. xiv. *. reſinæ liquidæ P. vi. *. ceræ P. xvi. *.

29. *Malagma Soſagoræ ad dolores articulorum.*

Ad dolores articulorum Soſagoræ : plumbi combuſti , papaveris lachrymæ , corticis hyoſcyami , ſtyracis , peucedani , ſevi , reſinæ , ceræ par pondus.

30. *Chryſippi Malagma , ad idem valens.*

Eſt & Chryſippi : reſinæ liquidæ , ſandarachæ , piperis , ſingulorum P. xii. *. quibus ceræ paululum adjicitur.

31. *Cteſiphontis Malagma ad idem valens , & ad parotidas , & phymata , & ſtrumam.*

Cteſiphontis : ceræ Creticæ , reſinæ terebinthinæ , Tom. II. 235, 24. nitri quam ruberrimi , ſingulorum P. *. ſemis , olei cyathi tres . Sed id nitrum ante per triduum , inſtillata aqua , teritur , & cum ſextario ejus incoquitur , donec omnis humor conſumatur. Prodeſt vero ea compoſitio etiam ad parotidas , phymata , ſtrumam , omnemque coitum humoris emolliendum.

32. *Malagma ad articulos.*

Ad articulos , fici quoque aridæ partem nepetæ miſtam ; vel uvam taminiam ſine ſeminibus cum pulegio recte aliquis imponit.

33. *Malagma Ariſtonis , adverſus podagras , & recentia phymata , & omnes dolores.*

Eadem podagræ præſidia ſunt . Sed ad eam

eam ſit Ariſtonis quoque, quod habet nardi, cinnamomi, caſſiæ, chamæleontis, junci rotundi, ſingulorum P. VIII. *. ſevi caprini ex irino liquati P. XX. *. iridis P. I. *. quæ in aceto quam acerrimo jacere per XX. dies debet. Idem autem etiam recentia phymata doloreſque omnes diſcutit.

34. *Theoxeni Malagma ad pedum dolores.*

At Theoxenus ad pedum dolores, ſevi a renibus partem tertiam, ſalis partes duas miſcebat, hiſque membranulam illitam imponebat; tum ſuperinjiciebat ammoniacum thymiama in aceto liquatum.

35. *Numenii Malagma ad podagram, cæteroſque articulos induratos.*

At Numenius podagram, cæteroſque articulos induratos hoc molliebat: abrotoni, roſæ aridæ, papaveris lachrymæ, ſingulorum P. III. *. reſinæ terebinthinæ P. IV. *. thuris, ſpumæ nitri, ſingulorum P. VIII. *. iridis, ariſtolochiæ, ſingulorum P. XII. *. ceræ P. III. *. quibus adjicitur cedriæ cyathus unus, olei laurini cyathi tres, olei acerbi ſextarius.

36. *Dexii Malagma, ſi quando callus in articulis increvit.*

Si quando autem in articulis callus increvit, Dexius docuit imponere, calcis P. IV. *. ceruſſæ P. VIII. *. reſinæ pineæ P. XX. *. piperis grana XXX. ceræ P. II. *. Quibus, dum contunduntur, hemina vini lenis inſtillatur.

CAP. XIX.
De Emplaſtris. a

EX emplaſtris autem nulla majorem uſum præſtant, quam quæ cruentis protinus vulneribus injiciuntur. ἔναιμα Græci vocant. Hæc enim reprimunt inflammationem, niſi magna vis eam cogit; atque tum illius quoque impetum minuunt, & glutinant vulnera, quæ id non patiuntur, & cicatricem iiſdem inducunt. Conſtant autem ex medicamentis non pinguibus, ideoque ἀλίπαντα a Græcis nominantur.

1. *Barbarum Emplaſtrum nigrum, quod cruentis protinus vulneribus injicitur.* 3

Optimum ex his eſt, quod Barbarum nominatur. Habet enim æruginis raſæ P. XII. *. ſpumæ argenti P. XX. *. aluminis, picis aridæ, reſinæ pineæ aridæ, ſingulorum P. I. *. quibus adjiciuntur olei & aceti ſingulæ heminæ.

2. *Choacon Emplaſtrum nigrum, ad idem valet.*

Alterum ad idem, quod Choacon vocant, habet ſpumæ argenti P. X. *. reſinæ aridæ tantundem. ſed ſpuma prius ex tribus olei 25 heminis coquitur. His duobus emplaſtris color niger eſt. qui fere talis fit, ex pice atque reſina: ut ex bitumine nigerrimus; ex ærugine, aut æris ſquama, viridis; ex minio ruber; ex ceruſſa, albus. 31

3. *Baſilicon Emplaſtrum nigrum ad idem.* c

Paucæ admodum compoſitiones ſunt, in quibus aliquid miſturæ varietas novat. Ergo id quoque nigrum eſt, quod βασιλικὸν nomi-

a *P. Ægineta VII.* 17. b *Scribon. Larg.* c. *LXXVII.* c. 207. c *Oribaſ. Synopſ. III.*

nominatur. Habet opopanacis P. I. *. galbani P. II. *. picis, & reſinæ, ſingulorum P. X. *. olei dimidium cyathum.

4. *Smaragdinum Emplaſtrum ad idem.*

At, quod perviride eſt, Smaragdinum appellatur. in quo ſunt reſinæ pineæ P. III. *. ceræ P. I. *. æruginis P. *. ſemis, thuris pollinis P. II. *. olei tantundem, & aceti, quo pollen & ærugo in unum cogantur.

5. *Emplaſtrum rufum ad idem.* d

Eſt etiam coloris fere rufi, quod celeriter ad cicatricem vulnera perducere videtur. Habet thuris P. I. *. reſinæ P. II. * ſquamæ æris P. III. *. ſpumæ argenti P. XX. *. ceræ P. C. *. olei heminam.

6. *Παρακολλητικὸν Emplaſtrum ad idem.*

Præterea eſt, quod παρακολλητικὸν a glutinando vocant. Conſtat ex his: bituminis, aluminis ſciſſilis P. IV. *. ſpumæ argenti P. IV. *. & olei veteris hemina.

7. *Cephalicum Emplaſtrum Philotæ, capiti conveniens.*

Præterea ſunt quædam generis ejuſdem, quæ, quia capitibus fractis maxime conveniunt, κεφαλικὰ a Græcis nominantur. Philotæ compoſitio habet terræ Eretriæ, chalcitidis, ſingulorum P. IV. *. myrrhæ, æris combuſti, ſingulorum P. X. *. ichthyocollæ P. VI. *. æruginis raſæ, aluminis rotundi, miſyos crudi, ariſtolochiæ, ſingulorum P. VIII. *. ſquamæ æris P. XX. *. thuris maſculi P. II. *. ceræ P. I. *. roſæ, & olei acerbi, ternos cyathos, aceti quantum ſatis eſt, dum arida ex eo conteruntur.

a Scribon. Larg. c. LXXXIII.

8. Emplaſtrum viride ad idem valens.

Aliud ad idem viride. Habet æris combuſti, ſquamæ æris, myrrhæ, ichthyocollæ, ſingulorum P. VI.*. miſyos crudi, æruginis raſæ, ariſtolochiæ, aluminis rotundi, ſingulorum P. VIII.*. ceræ P. VI.*. olei heminam, aceti quod ſatis ſit.

9. Tetrapharmacum Emplaſtrum, ad pus movendum. e

Puri autem movendo non aliud melius, quam quod expeditiſſimum eſt, & † τετραφάρμακον a Græcis nominatur. Habet pares portiones ceræ, picis, reſinæ, ſevi taurini: ſi id non eſt, vitulini.

10. Enneapharmacum Emplaſtrum, ad pus movendum, & ad purgandum valens.

Alterum ad idem, ‡ ἐννεαφάρμακον nominatur; quod magis purgat. Conſtat ex novem rebus, cera, melle, ſevo, reſina, myrrha, roſa, medulla vel cervina vel vitulina vel bubula, œſypo, butyro. Quorum quoque pondera paria miſcentur.

11. Emplaſtra, quibus utriuſque rei facultas.

Sunt autem quædam emplaſtra, quibus u-
Tom. II, triuſque rei facultas eſt. quæ, niſi ſingula
184, 26. habenda ſit, meliora ſunt; alias deteriora, nec, niſi cum utraque opus eſt, aut in ſingulis ſingulorum inopia, utenda veniunt: ſed in copia rejicienda ſunt; his potius adhibitis, quæ id proprie, quod eo tempore opus eſt, conſequuntur. Exempli cauſa duo proponam.

Attalum Emplaſtrum ad vulnera.

Eſt igitur ad vulnera Attalum; quod habet

e *Scribon. Larg. cap. LXXXI. c. 211.* † *Caſaub. ad Spartiani Adrianum c. 21. pag. 192.* ‡ *Idem ibidem & pag. 232.*

bet ſquamæ æris P. VI.*. thuris fuliginis P. XV.*, ammoniaci tantundem ; reſinæ terebinthinæ liquidæ P. XXV.*. ſevi taurini tantundem, aceti heminas tres, olei ſextarium.

Judæi Emplaſtrum, fracto capiti accommodatum.

At inter ea, quæ fracto capiti accommodantur, habent quidam id, quod ad authorem Judæum f refertur. Conſtat ex his: ſalis P. IV.*. ſquamæ æris rubri, æris combuſti, ſingulorum P. XII.*. ammoniaci thymiamatis, thuris fuliginis, reſinæ aridæ, ſingulorum P. VI.*. reſinæ Colophoniæ, ceræ, ſevi vitulini curati, ſingulorum P. XX.
*. additur aceti ſeſquicyathus, olei minus 271, 8.
cyatho †. Quæ τεθεραπευμένα Græci appellant, nos curata vocamus; cum ex ſevo puta omnes membranulæ diligenter exemptæ ſunt, aut ex alio medicamento.

12. *Emplaſtra ἐπισπαστικά.* g

Sunt etiam quædam emplaſtra nobilia ad extrahendum. quæ ipſa quoque ἐπισπαστικὰ nominantur. Quale eſt, quod, quia lauri baccas habet, διὰ δαφνίδων appellatur. In eo eſt; reſinæ terebinthinæ P. X.*. nitri, ceræ, picis aridæ, baccarum lauri, ſingulorum P. XX.*. olei paululum. Quoties autem baccam, aut nucem, aut ſimile aliquid poſuero, ſcire oportebit, antequam expendatur, ei ſummam pelliculam eſſe demendam.

13. *Aliud, διὰ δαφνίδων, ad extrahendum, & pus movendum.*

Aliud eodem nomine, quod puri quoque movendo eſt. Sevi vitulini, ammo-

R 4 niaci

f *Aëtius Tetrab. IV. Serm. III. 14.* † *Rhodius de Ponderib. & Menſur. p. 35.* g *Scribon. Larg. cap. LXXXVI.*

niaci thymiamatis, picis, ceræ, nitri, baccarum lauri, reſinæ aridæ, ariſtolochiæ, pyrethri, pares portiones.

14. *Philocratis Emplaſtrum, ad extrahendum, & pus movendum.*

Præter hæc, eſt Philocratis: quod habet ſalis ammoniaci P. VII. *. ariſtolochiæ P. VIII. *. ceræ, reſinæ terebinthinæ, fuliginis thuris, ſingulorum P. XV. *. ſpumæ argenti P. XXXII. *. Quibus, ut pus quoque moveant, iridis P. III. *. galbani P. VI. *. adjiciuntur.

15. *Ῥυπῶδης Emplaſtrum, ad extrahendum.*

Optimum tamen ad extrahendum eſt id quod a ſimilitudine ſordium ῥυπῶδης Græci appellant. Habet myrrhæ, croci, iridis, propolis, bdellii, capitulorum punici mali, aluminis ſciſſilis & rotundi, miſyos, chalcitidis, atramenti ſutorii cocti, opopanacis, ſalis ammoniaci, viſci, ſingulorum P. IV. *. ariſtolochiæ P. VIII. *. ſquamæ æris P. XVI. *. reſinæ terebinthinæ P. LXXV. *. ceræ, & ſevi vel taurini vel hircini, ſingulorum P. C. *.

16. *Emplaſtrum Hecatæi, ad extrahendum.*

Hecatæo quoque authore emplaſtrum generis ejuſdem fit ex his: galbani P. II. *. fuliginis thuris P. IV. *. picis P. VI. *. ceræ, & reſinæ terebinthinæ, ſingulorum P. VIII. *. quibus paulum irini unguenti miſcetur.

17. *Alexandrinum Emplaſtrum viride, ad extrahendum.*

Valenſque ad idem emplaſtrum viride Ale-

Alexandrinum eſt. Habet aluminis ſciſſilis P. VIII. *. ſalis ammoniaci P. VII. *. ſquamæ æris P. XVI. *. myrrhæ, thuris, ſingulorum P. XVIII. *. ceræ P. cl. *. reſinæ Colophoniæ aut pineæ P. cxc. *. olei heminam, aceti ſextarium.

18. *De Emplaſtris exedentibus*.

Quædam autem ſunt emplaſtra exedentia, quæ σηπτικὰ Græci vocant. quale eſt id, quod habet reſinæ terebinthinæ, fuliginis thuris, ſingulorum P. II. *. ſquamæ æris P. I. *. ladani P. II. *. aluminis tantundem, ſpumæ argenti P. IV. *.

19. *Emplaſtrum, quod exeſt corpus, oſſa reſolvit, & ſupercreſcentem carnem coercet*.

Exeſt etiam vehementer corpus, atque oſſa quoque reſolvit, & ſupercreſcentem carnem coercet id, quod habet ſpumæ argenti, ſquamæ æris, uncias ſingulas; nitri ignem non experti, lapidis Aſii, ariſtolochiæ P. ſextantes †, ceræ, reſinæ terebinthinæ, thuris, olei veteris, atramenti ſutorii, ſalis ammoniaci P. ſemis, æruginis raſæ P. ‡ beſſem, aceti ſcillitici heminam, vini aminæi tantundem.

20. *Emplaſtra adverſus morſus, & alia recentiora vulnera*.

Emplaſtrum Diogenis nigrum.

Sunt etiam adverſus morſus quædam accommodata; quale eſt Diogenis nigrum: quod habet bituminis, ceræ, reſinæ pineæ aridæ, ſingulorum P. XX. *. ſpumæ argenti P. c. *. olei § ſextarium. Aut in quo ſunt ſquamæ æris P. IV. *. ceruſſæ, & æruginis raſæ ſin-

† *Jo. Rhodius de Ponderib. pag.* 13. ‡ *Idem ibidem p.* 11. 12. § *Idem ibidem pag.* 27.

ſingulorum P. VIII.*. ammoniaci P. XII.*. ceræ, reſinæ pineæ, ſingulorum P. XXV.*. ſpumæ argenti P. C.*. olei ſextarium. Aut in quo ſunt ſquamæ æris P. XIV.*. galbani P. VI.*. ceruſſæ, & æruginis raſæ, ſingulorum P. VIII.*. ammoniaci P. XII. ceræ, reſinæ pineæ, ſingulorum P. LV.*. ex quibus ſpuma argenti concoquitur.

21. *Epheſium Emplaſtrum rubrum, ad idem valens.*

Rubrum quoque emplaſtrum, quod Epheſium vocatur, huc aptum eſt. Habet reſinæ terebinthinæ P. II.*. galbani P. XV.*. minii ſinopici P. VI.*. thuris fuliginis P. VI.*. ceræ P. VIII.*. ſpumæ argenti P. LVI.*. olei veteris heminam.

22. *Aliud Emplaſtrum, ad idem valens.*

Idem id, quod ex his conſtat; ſquamæ æris, thuris fuliginis, ſingulorum P. II.*. galbani P. VI.*. ſalis ammoniaci P. XII.*. ceræ P. XXV.*. olei tribus heminis. *Hæc autem* aliis quoque recentioribus *vulneribus* recte imponuntur.

23. *Λευκὰ Emplaſtra, non gravibus vulneribus accommodata, & maxime ſenilibus.*

Sunt etiam alba lenia, λευκὰ Græci vocant, fere non gravibus vulneribus accommodata, præcipueque ſenilibus. Quale eſt quod habet ceruſſæ P. III.*. ſevi vitulini curati, & ceræ, ſingulorum P. LVIII.*. olei heminas tres, ex quibus ea ceruſſa coquitur.

24. *Elephantinum Emplaſtrum.* a

Aliud, quod habet ceruſſæ P. XX.*. ceræ P. LV.*.

a *Oribaſ. Synopſ. l.* III.

P. iv. *. olei heminam, aquæ ſextarium. Quæ quoties adjiciuntur, ceruſſæ vel ſpumæ argenti, ſcire licet, illa ex his coquenda eſſe. Eſt autem ea percandida compoſitio, quæ ſupra poſita eſt, ideoque elephantina nominatur.

25. *Lenia Emplaſtra.*

Lenia quoque quædam emplaſtra ſunt, quæ *b* λιπαρὰ fere Græci nominant; ut id quod habet minii P. iv. *. ſpumæ argenti P. xxv. *. ceræ, & adipis ſuillæ, ſingulorum P. xxxv. *. vitellos ovorum quatuor.

26. *Emplaſtrum lene.*

Alia compoſitio generis ejuſdem: ceræ, reſinæ terebinthinæ, ſingulorum P. v. *. ceruſſæ P. viii. * ſpumæ argenti, plumbi retrimenti, (*σκωρίαν μολύβδου* Græci vocant) ſingulorum P. x. *. cicini olei, & myrtei, ſingulorum heminæ tertia. 247,54.

27. *Archagathi Emplaſtrum lene.*

Alia, quæ ad authorem Archagathum refertur miſyos cocti, æris combuſti, ſingulorum P. iv. *. ceruſſæ coctæ P. viii. *. reſinæ terebinthinæ P. x. *. ſpumæ argenti P. vi. *.

28. *Emplaſtra ejuſdem generis, ad leniendum apta.*

Etiamnum generis ejuſdem: ſpumæ argenti, ceræ, adipis ſuillæ, ſingulorum P. xxvii. *. vitelli cocti, roſæ hemina. Aut compoſitio hæc: cerati ex oleo myrteo facti partes tres, adipis ſuillæ pars quarta, paululum ex plumbi retrimento. Aut hæc compoſitio: ſpumæ argenti *c* ſelibra, ex olei hemina, & aquæ marinæ altera, cocta donec

b. *Plin. XXIII. 9. & XXXIII. 6.* c *Rhodius de Ponderib. pag.* 12.

nec bullire deſierit, cui paulum ceræ ſit adjectum. Aut hæc: pares portiones ceræ, ſevi, ſtibii, ſpumæ argenti, ceruſſæ.

CAP. XX.

De Paſtillis.

Et primo de his, qui ad recentia vulnera glutinanda, ſanandaque apti ſunt.

PASTILLI quoque facultates diverſas habent. Sunt enim ad recentia vulnera glutinanda ſanandaque apti. Qualis eſt, qui habet chalcitidis, miſyos, ſpumæ nitri, floris æris, gallæ, aluminis ſciſſilis modice cocti, ſingulorum P. I. *. æris combuſti, capitulorum mali punici, ſingulorum P. III. *. Hunc oportet diluere aceto, ac ſic, ubi vulnus glutinandum eſt, illinere. At, ſi nervoſus aut muſculoſus is locus eſt, commodius eſt cerato miſcere, ſic ut illius octo partes, nona hujus ſit.

1. *Alius Paſtillus ad glutinanda vulnera.*

Alius ad idem. Conſtat ex his: bituminis, aluminis ſciſſilis, ſingulorum P. I. *. æris combuſti P. IV. *. ſpumæ argenti P. XI. *. olei ſextario.

2. *De Sphragide Paſtillo, quem Polyidas confecit ad glutinandum vulnus.*

Sed longe Polyidæ d celeberrimus eſt: σφραγὶς autem nominatur. Qui habet aluminis ſciſſilis P. IV. *. atramenti ſutorii P. II. *. myrrhæ P. V. *. aloes tantundem, capitulorum punici mali, fellis taurini, ſingulorum P. VI. * quæ contrita vino auſtero excipiuntur.

3. *Paſtil-*

d *Cœlius Aurelian. de Acut. Morb. III. 3.*

3. Paſtillus ad ulcera ſordida, & nigritiem in auribus, naribus, & in obſcœnis partibus, inflammationeſque eorum.

Ad ulcera ſordida, & nigritiem in auribus, naribus, obſcœnis partibus, inflammationeſque eorum: chryſocollæ P. I. *. atramenti ſutorii, aluminis ſciſſilis, ſingulorum P. II. *. halicacabi corticis P. IV. * minii P. VI. * ſpumæ argenti P. XII. *. ceruſſæ P. XVI. *. quæ ex aceto coguntur, &, ubi utendum eſt, diluuntur.

4. Paſtillus Andronis ad uvam inflammatam, ad naturalia ſordida, etiam cancro laborantia.

Andronis *e* vero eſt ad uvam inflammatam, ad naturalia ſordida, etiam cancro laborantia: gallæ, atramenti ſutorii, myrrhæ, ſingulorum P. I. *. ariſtolochiæ, aluminis ſciſſilis, ſingulorum P. II. *. capitulorum punici mali P. XXV. *. ex paſſo coactorum &, cum uſus exigit, aceto vel vino dilutorum, prout valentius aut levius vitium eſt, cui medendum eſt.

5. Paſtillus ad fiſſa ani, vel ora venarum fundentia ſanguinem, vel cancrum.

Proprie autem ad ani fiſſa, vel ora venarum fundentia ſanguinem, vel cancrum valet: æruginis P. II. *. myrrhæ P. IV. *. gummi P. VIII. *. thuris P. XII. *. ſtibii, lachrymæ papaveris, acaciæ, ſingulorum P. XVI. *. quæ ex vino & teruntur, & in ipſo uſu deliquantur.

6. Paſtillus ad expellendum calculum ex veſica.

Expellere autem ex veſica cum urina calculum videtur hæc compoſitio: caſſiæ, croci,

e *Oribaſ. Synopſ. III. Galen. de Comp. Med. ſecund. loc. III. 3.*

croci, myrrhæ, coſti, nardi, cinnamomi, dulcis radicis, balſami, hyperici pares portiones conteruntur; deinde vinum lene inſtillatur, & paſtilli fiunt, qui ſinguli habeant P. I. *. hique ſinguli quotidie mane jejuno dantur.

CAP. XXI.
De Peſſis.

HÆC tria compoſitionum genera, id eſt, quæ in malagmatis, emplaſtris, paſtilliſque ſunt, maximum præcipueque varium uſum præſtant. Sed alia quoque utilia ſunt: ut ea quæ fœminis ſubjiciuntur. πεσσοὺς Græci vocant. Eorum hæc proprietas eſt: medicamenta compoſita molli lana excipiuntur, eaque lana naturalibus conditur.

1. *Ad ſanguinem evocandum.*

Ad ſanguinem autem evocandum, cunneis duabus adjicitur nitri P. I. *. aut allii ſemen conteritur, adjicitur myrrhæ paululum, & unguento ſuſino miſcetur. Aut cucumeris ſylveſtris pars interior ex lacte muliebri diluitur.

2. *Ad vulvam molliendam.*

Ad vulvam molliendam, ovi vitellus, & fœnum Græcum, & roſa, & crocum temperantur. Aut elaterii P. III. *. ſalis tantundem, uvæ taminiæ P. VI. *. melle excipiuntur.

3. *Alia Peſſi compoſitio, ad idem valens.*

Aliud Boetho [a] authore: quod habet croci, reſinæ terebinthinæ, ſingulorum P. IV. *. myr-

[a] *Ejus meminit Cicero de Divin. II. 21.*

myrrhæ P. III. *. roſæ P. I. *. ſevi vitulini P. III. *. ceræ P. II. *. miſcentur.

4. *Ad inflammationes vulvæ Numenii Peſſus.*

Optima autem adverſus inflammationes vulvæ Numenii compoſitio eſt, quæ habet croci P. III. *. ceræ P. I. *. butyri P. VIII. *. adipis anſerinæ P. XII. *. vitellos coctos duos, roſæ minus cyatho. 263,15.

5. *Ad ejiciendum e vulva infantem mortuum.*

Si vero infans intus deceſſit, quo facilius *Tom.II.*
ejiciatur, malicorium ex aqua terendum, 100,6.
eoque utendum eſt.

6. *Si mulier vitio locorum concidit, qua curatione utendum ſit.*

Si concidere vitio locorum mulier ſolet, cochleæ cum teſtis ſuis comburendæ, conterendæque, deinde his mel adjiciendum.

7. *Si mulier non comprehendit.*

Si non comprehendit, adeps leonina ex *Tom.II.*
roſa mollienda eſt. 18,23.

CAP. XXII. 86,12.

De medicamentis, quibus aridis utimur.

1. *Ad carnem ſupercreſcentem exedendam.*

QUÆDAM miſturæ medicamentorum ſunt, quibus aridis neque coactis utimur ſic, ut inſpergamus; aut cum aliquo liquido mixta illinamus: quale eſt, ad carnem ſupercreſcentem exedendam, quod habet ſquamæ æris, fuliginis thuris, ſingulorum P. I. *. æruginis P. II. *. Hæc autem eadem cum melle purgant ulcera; & cum cera, implent. Miſy quoque & galla, ſi paribus portionibus miſceantur, corpus conſumunt: eaque vel arida in-

ſper-

ſpergere licet, vel excepta cadmia illinire.

2. *Ad putrem carnem continendam, ne ultra ſerpat, eamque leniter exedendam, plures compoſitiones.*

Putrem vero carnem continet, neque ultra ſerpere patitur, & leniter exeſt, mel vel cum lenticula, vel cum marrubio, vel cum oleæ foliis, ante ex vino decoctis. Item ſertula campana in mulſo cocta, deinde contrita. Aut calx cum cerato. Aut amaræ nuces cum allio, ſic ut hujus pars tertia ſit, paululumque his croci adjiciatur. Aut quod habet ſpumæ argenti P. VI. *. cornu bubuli combuſti P. XII. *. olei myrtei, & vini cyathos ternos. Aut quod ex his conſtat: floris punici mali, atramenti ſutorii, aloes, ſingulorum P. II. *. aluminis ſciſſilis, thuris, ſingulorum P. IV. *. gallæ P. VIII. *. ariſtolochiæ P. X. *. Vehementius idem facit, etiam adurendo, auripigmentum cum chalcitide, & aut nitro, aut calce, aut charta combuſta. Item ſal cum aceto. Vel ea compoſitio, quæ habet chalcitidis, capitulorum mali punici, aloes, ſingulorum *P. II.* *. aluminis ſciſſilis, thuris, ſingulorum P. IV. *. gallæ P. VIII. *. ariſtolochiæ P. X. *. mellis quantum ſatis ſit ad ea cogenda. Vel cantharidum, ſulphuris, ſingulorum P. I. *. lolii P. III. *. quibus adjicitur picis liquidæ quantum ſatis eſt ad jungendum. Vel chalcitis quoque cum reſina & ruta mixta: aut cum eadem reſina diphryges: aut uva taminia cum pice liquida. Idem vero poſſunt & feces vini combuſtæ, & calcis & nitri pares

pares portiones. Vel aluminis ſciſſilis P. i. thuris, ſandarachæ, nitri, ſingulorum P. i. *. gallæ P. viii. *. ariſtolochiæ P. x *. mellis quantum ſatis eſt.

3. *Heræ compoſitio.* a

Eſt etiam Heræ compoſitio, quæ habet myrrhæ, chalcitidis, ſingulorum P. ii. *. aloes, thuris, aluminis ſciſſilis, ſingulorum P. iv. * ariſtolochiæ, gallæ immaturæ, ſingulorum P. viii. *. malicorii contriti P. xx. *.

4. *Judæi compoſitio.*

Eſt & Judæi: in qua ſunt calcis partes duæ, nitri quàm rubertrimi pars tertia: quæ urina impuberis pueri coguntur, donec ſtrigmenti craſſitudo ſit. Sed ſubinde is locus, cui id illinitur, madefaciendus eſt.

5. *Jollæ compoſitio.*

At Jollas, chartæ combuſtæ, ſandarachæ, ſingulorum P. i. *. calcis P. ii. P. auripigmenti tantundem miſcebat.

6. *Ad ſanguinis profluvia vel ex membrana cerebri, vel aliis locis; & ad cancrum, & ad inducendam cicatricem, & ad coercendam carnem increſcentem.*

Si vero ex membrana, quæ ſuper cerebrum eſt, profluit ſanguis, vitellus combuſtus & contritus inſpergi debet. Si ex alio loco ſanguinis profluvium eſt, auripigmenti, ſquamæ æris, ſingulorum P. i. *. ſandarachæ P. ii. *. marmoris cocti P. iv. *. inſpergi debent. Eadem cancro quoque obſiſtunt. Ad inducendam cicatricem, ſquamæ æris, thuris ſuliginis, ſingulorum

S P. ii. *.

a *Oribaſ. Synopſ. Lib. III. de* Paſtillis.

P. II. *. calcis P. IV. P. Eadem increſcentem quoque carnem coercent.

7. Dinæi compoſitio ad ignem ſacrum, vel cancrum.

Timæus autem ad ignem ſacrum, & ad cancrum his utebatur: myrrhæ P. II. *. thuris, atramenti ſutorii, ſingulorum P. III. *. ſandarachæ, auripigmenti, ſquamæ æris, ſingulorum P. IV. *. gallæ P. VI. *. ceruſſæ combuſtæ P. VIII. * Eadem vel arida inſperſa, vel melle excepta idem præſtant.

8. *Ad ſternutamenta excitanda.*

Sternutamenta vero & albo veratro, vel ſtruthio conjecto in nares excitantur: vel his miſtis. piperis, veratri albi, ſingulorum P. *. III. caſtorei P. I. *. ſpumæ nitri P. II. *. ſtruthii P. III. *.

9. Gargarizationes quibus fieri debeant.

Gargarizationes autem aut lævandi cauſa fiunt, aut reprimendi, aut evocandi. *Lævant*, lac, cremor vel ptiſanæ, vel furfurum. Reprimit autem aqua, in qua vel lenticula, vel roſa, vel rubus, vel cotoneum malum, vel palmulæ decoctæ ſunt. Evocant, ſinapi, piper.

CAP. XXIII.

De Antidotis, & quibus malis opitulentur.

ANTIDOTA raro, ſed præcipue interdum neceſſaria ſunt, quia graviſſimis caſibus opitulantur. Ea recte quidem dantur colliſis corporibus vel per ictus, vel ubi ex alto deciderunt, vel in viſcerum, late-

laterum, faucium, interiorumque partium doloribus. Maxime autem deſideranda ſunt adverſus venena, vel per morſus, vel per cibos, aut potiones noſtris corporibus inſerta.

1. *Compoſitio antidoti.*

Unum eſt, quod habet lachrymæ papaveris P. *. z. acori, malabathri P. v. *. iridis Illyricæ, gummi, ſingulorum P. II. *. aniſi P. III. * nardi Gallici, foliorum roſæ aridorum, cardamomi, ſingulorum P. IV. *. petroſelini P. *. III. z. trifolii P. v. *. caſſiæ nigræ, ſilis, bdellii, carpobalſami, ſeminis papaveris albi, ſingulorum P. *. z. ſtyracis P. *. v. z. myrrhæ, opopanacis, nardi Syri, thuris maſculi, hypociſtidis ſucci, ſingulorum P. VI. *. caſtorei P. VI. *. coſti, piperis albi, galbani, reſinæ terebinthinæ, croci, floris junci rotundi, ſingulorum P. VI. *. z. dulcis radicis P. VIII. *. z. quæ melle vel paſſo excipiuntur.

2. *Aliud antidotum, a Ambroſia nominatum; quod Zopyrus Ptolemæo regi compoſuit.*

Alterum, quod Zopyrus regi Ptolemæo dicitur compoſuiſſe, atque Ambroſiam nominaſſe, ex his conſtat: coſti, thuris maſculi, ſingulorum P. v. *. piperis albi P. *. z. floris junci rotundi P. II. *. cinnamomi P. III. *. caſſiæ nigræ P. IV. *. croci Cilicii P. *. IV. z. myrrhæ, quam ſtacten nominant, P. v. *. nardi Indici P. *. v. z. quæ ſingula contrita melle cocto excipiuntur: deinde, ubi utendum eſt, id, quod *b* Ægyptiæ fabæ magnitudinem impleat, in potione vini diluitur.

a *Ambroſiæ Junii Criſpi meminit Marcellus de Medic. cap. XXIII. pag. 345.* b *Rhodius de Ponderib. p. 25.*

3. Antidotum Mithridatis. c

Nobiliſſimum autem eſt Mithridatis. quod quotidie ſumendo rex ille dicitur adverſus venenorum pericula tutúm corpus ſuum reddidiſſe. In quo hæc ſunt: coſti P. *. z. acori P. v. *. hyperici, cumini, ſagapeni, acaciæ ſucci, iridis Illyricæ, cardamomi, ſingulorum P. ii. *. aniſi P. iii. *. nardi Gallici, gentianæ radicis, aridorum roſæ foliorum, ſingulorum P. iv. *. papaveris lachrymæ, petroſelini, ſingulorum P. *. iv. z. caſſiæ, ſileris, lolii, piperis longi, ſingulorum P. vi. *. ſtyracis P. *. v. z. caſtorei, thuris, hypociſtidis ſucci, myrrhæ, opopanacis, ſingulorum P. vi. *. malabathri folii P. vi. *. floris junci rotundi, reſinæ terebinthinæ, galbani, dauci Cretici ſeminis, ſingulorum P. *. v. z. nardi, opobalſami, ſingulorum P. *. vi. z. thlaſpis P. *. vi. radicis Ponticæ P. vii. *. croci, zinziberis, cinnamomi, ſingulorum P. *. viii. Hæc contrita melle excipiuntur, & adverſus venenum, quod magnitudinem nucis Græcæ impleat, ex vino datur. In cæteris autem affectibus corporis pro modo eorum, vel quod *d* Ægyptiæ fabæ, vel ervi magnitudinem impleat, ſatis eſt.

CAP. XXIV.

De Acopis. a

1. Acopum nervis utile.

ACOPA quoque utilia nervis ſunt. Quale eſt, quod habet floris junci rotundi P. *. ii. zz. coſti, junci quadrati,

c *Plin. H.N. XXIII. 8.* d *J. Rhodius de Ponderib. p.* 26. a *Scribon. Larg. cap. CLIV. c.* 26.

drati, lauri baccarum, ammoniaci, cardamomi, ſingulorum P. *. IV. z. myrrhæ, æris combuſti, ſingulorum P. VII. *. iridis Illyricæ, ceræ, ſingulorum P. IV. *. Alexandrini calami, junci rotundi, aſpalathi, xylobalſami, ſingulorum P. XVIII. *. ſevi P. I. *. unguenti irini cyathum.

2. Acopum Elæodes, nervis utile.

Alterum, quod ἐλαιώδης vocant, hoc modo fit: ceræ P. *. z. olei tantundem, reſinæ terebinthinæ ad nucis juglandis magnitudinem; ſimul incoquuntur: deinde infuſa in mortario teruntur, inſtillaturque ſubinde quam optimi mellis acetabulum, tum irini unguenti, & roſæ terni cyathi.

3. Ἔγχριστα *ad ulcera purganda & implenda.*

Ἔγχριστα autem Græci vocant liquida, quæ illinuntur. Quale eſt, quod fit ad ulcera purganda & implenda, maxime inter nervos, paribus portionibus inter ſe mixtis, butyri, medullæ vitulinæ, ſevi vitulini, adipis anſerinæ, ceræ, mellis, reſinæ terebinthinæ, roſæ, olei cicini. Quæ ſeparatim omnia liquantur, deinde liquida miſcentur, & tum ſimul teruntur. Et hoc quidem magis purgat: magis vero emollit, ſi pro roſa cyprus infunditur.

4. Ad ſacrum ignem.

Ad ſacrum ignem: ſpumæ argenti P. VI. *. cornu bubuli combuſti P. II. *. conteruntur, adjiciturque invicem vinum, & id, quod ſpecialiter *b* ſic vocatur, & myrteum, donec utriuſque terni cyathi conficiantur.

b *Omnes edit.* Sil. *cujus meminit Plin. H. N. XXXIII.* 13. *Plura loca congeſſit Rhodius ad Scribon. Larg. cap. XXX. c.* 126. *& in Lexico.*

CAP. XXV.
De Catapotiis.

1. Catapotium ad ſomnum accerſendum, & levationem doloris, & ſimul ad coquendum.

CATAPOTIA quoque multa ſunt, variiſque de cauſis fiunt. Ἀνώδυνα vocant, quæ ſomno dolorem levant. Quibus uti, niſi nimia neceſſitas urget, alienum eſt. Sunt enim ex vehementibus medicamentis, & ſtomacho alienis. Prodeſt tamen etiam ad concoquendum, quod habet papaveris lachrymæ, galbani, ſingulorum P. I. *. myrrhæ, caſtorei, piperis, ſingulorum P. II. *. Ex quibus, quod ervi magnitudinem habet, ſatis eſt devoraſſe.

2. Catapotium valentius ad ſomnum.

Alterum, ſtomacho pejus, ad ſomnum valentius, ex his fit: mandragoræ P. *. I. apii ſeminis, item hyoſcyami ſeminis, ſingulorum P. IV. *. quæ ex vino teruntur. Unum autem ejuſdem magnitudinis, quæ ſupra poſita eſt, abunde eſt ſumpſiſſe.

3. Catapotium ad plurimos dolores per ſomnum leniendos.

Sive autem capitis dolores, ſive ulcera, ſive lippitudo, ſive dentes, ſive ſpiritus difficultas, ſive inteſtinorum tormenta, ſive inflammatio vulvæ, ſive coxæ eſt, ſive jecur, aut lienis, aut latus torquet, ſive vitio locorum aliqua prolabitur & obmuteſcit, occurrit dolori per quietem ejuſmodi catapotium. Sili, acori, rutæ ſilveſtris ſeminis, ſingulorum P. II. *. caſtorei, cinnamomi, ſin-

ſingulorum P. II. *. papaveris lachrymæ, panacis radicis, mandragoræ malorum aridorum, junci rotundi floris, ſingulorum P. II. *. piperis grana LVI. Hæc per ſe contrita, rurſus inſtillato ſubinde paſſo, ſimul omnia teruntur, donec craſſitudo ſordium fiat. Ex eo paulum aut devoratur, aut aqua diluitur, & potui datur.

4. *Catapotium aliud ad multa valens.*

Quinetiam ſilveſtris papaveris, cum jam ad excipiendam lachrymam maturum eſt, manipulus, qui manu comprehendi poteſt, *Tom. II.* 35, 2. in vas demittitur, & ſuperinfunditur aqua, quæ id contegat, atque ita coquitur. Ubi jam bene manipulus is coctus eſt, ibidem expreſſus projiciatur; & cum eo humore paſſum pari menſura miſceatur, inferveatque, donec craſſitudinem ſordium habeat. Cum infrixit, catapotia ex eo fiunt, ad noſtræ † fabæ magnitudinem, habentque uſum multiplicem. Nam & ſomnum faciunt, vel per ſe aſſumpta, vel ex aqua data: & aurium dolores levant, adjectis exiguo modo rutæ ſucco, ac paſſo: & tormina ſupprimunt ex vino liquata: & inflammationem vulvæ coercent, miſta cerato ex roſa facto, cum paululum his croci quoque acceſſit: & ex aqua fronti inducta, pituitam in oculos decurrentem tenent.

5. *Catapotium ad inducendum ſomnum, quem vulva dolens prohibuit.*

Item, ſi vulva dolens ſomnum prohibet, croci P. II. *. aniſi, myrrhæ, ſingulorum P. I. *. papaveris lachrymæ P. IV. *. cicutæ

† *Rhodius de Ponder. pag. 25.*

ſeminis P. VIII. *. miſcentur, excipiunturque vino veteri, &, quod lupini magnitudinem habet, in tribus cyathis aquæ diluitur. Id tamen in febre periculoſe datur.

6. Ad jecur ſanandum.

Ad ſanandum jecur, nitri P. *. z. croci, myrrhæ, nardi Gallici, ſingulorum P. I. *. melle excipiuntur, daturque, quod Ægyptiæ fabæ magnitudinem habeat.

7. Ad finiendos dolores lateris.

Ad lateris dolores finiendos, piperis, ariſtolochiæ, nardi, myrrhæ pares portiones.

8. Ad thoracis dolores finiendos.

Ad thoracis, nardi P. I. *. thuris, caſſiæ, ſingulorum P. III. *. myrrhæ, cinnamomi, ſingulorum P. VI. *. croci P. VIII. *. reſinæ terebinthinæ quadrans, mellis heminæ tres.

9. Catapotium Athenionis ad tuſſim.

Ad tuſſim, Athenionis: myrrhæ, piperis, ſingulorum P. I. *. caſtorei, papaveris lachrymæ, ſingulorum P. I. *. Quæ ſeparatim contuſa poſtea junguntur, & ad magnitudinem fabæ noſtræ, bina catapotia mane, bina noctu dormituro dantur.

10. Catapotium Heraclidis Tarentini ad tuſſim & ſomnum.

At, ſi tuſſis ſomnum prohibet, ad utramque Heraclidis Tarentini: croci P. I. *. cinnamomi, caſtorei, papaveris lachrymæ, ſingulorum P. I. *. myrrhæ, piperis longi, coſti, galbani, ſingulorum P. *. z.

11. Catapotium ad purganda ulcera in faucibus tuſſientibus.

Quod ſi purganda ſunt ulcera in faucibus

bus tuſſientibus : panacis , myrrhæ , reſinæ terebinthinæ , ſingulorum P. v. *. galbani P. *. z. hyſſopi P. *. z. conterenda ſunt , hiſque hemina mellis adjicienda , & quod digito excipi poteſt , devorandum eſt.

12. *Colice Caſſii medici.*

Colice vero Caſſii ex his conſtat : *a* croci , 224, 1.
aniſi , caſtorei , ſingulorum P. III. *. petroſelini P. IV. *. piperis & longi , & rotundi , ſingulorum P. v. *. papaveris lachrymæ , junci rotundi , myrrhæ , nardi , ſingulorum P. VI. *. quæ melle excipiuntur . Id autem & devorari poteſt , & ex aqua calida ſumi .

13. *Ad infantem mortuum aut ſecundas expellendas.*

Infantem vero mortuum , aut ſecundas expellit aquæ potio , cui ſalis ammoniaci P. I. *. aut cui dictami Cretici P. I. *. adjectum eſt.

14. *Laborantibus ex partu quid dari debeat.*

Ex partu laborantibus , eryſimum ex vino tepido jejunis dari debet.

15. *Ad adjuvandum vocem.*

Vocem adjuvat , thuris P. I. *. in duobus cyathis vini datum.

16. *Adverſus difficultatem urinæ.*

Adverſus urinæ difficultatem : piperis longi , caſtorei , myrrhæ , galbani , papaveris lachrymæ , croci , coſti , unciæ ſingulæ , ſtyracis , reſinæ terebinthinæ pondo ſextantes , mellis apſinthii cyathus. Ex quibus ad magnitudinem fabæ Ægyptiæ mane & cœnato dari debet.

17. *Arteriaces compoſitio quomodo fiat.*

Arteriace vero hoc modo fit : caſſiæ , iridis ,

a *Forte* coſti *uti libro IV. c.* 14. *ſed malim ibi legere* croci, *ita Scribon. Larg. cap. XXIX. cujus deſcriptio in aliis variat.*

dis, cinnamomi, nardi, myrrhæ, thuris ſingulorum P. I. *. croci P. I. *. piperis † grana xxx. ex paſſi tribus ſextariis decoquuntur, donec mellis craſſitudo his fiat. Aut croci, myrrhæ, thuris, ſingulorum P. I. *. conjiciuntur in paſſi eundem modum, eodemque modo decoquuntur. Aut ejuſdem paſſi heminæ tres uſque eo coquuntur, donec extracta inde gutta indureſcat, & adjicitur tritæ caſſiæ P. I. *.

CAP. XXVI.

De quinque generibus noxarum corporis.

CUM facultates medicamentorum propoſuerim; genera, in quibus noxa corpori eſt, proponam. Ea quinque ſunt. Cum quid extrinſecus læſit, ut in vulneribus. Cum quid intra ſeipſum corruptum eſt, ut in cancro. Cum quid innatum eſt, ut in veſica calculus. Cum quid increvit, ut in vena, quæ intumeſcens in varicem convertitur. Cum quid deeſt, aut cum curta pars aliqua eſt. Ex his alia ſunt, in quibus medicamenta, alia in quibus plus manus proficit. Ergo, dilatis his, quæ præcipue ſcalpellum a & manum poſtulant, nunc de his dicam, quæ maxime medicamentis egent. Dividam autem hanc quoque curandi partem, ſicut priorem; & ante dicam de his, quæ in quamlibet partem corporis incidunt: tum de his, quæ certas partes infeſtant. Incipiam a vulneribus.

1. *De vulneribus, quæ per tela inferuntur.*

In his autem ante omnia ſcire medicus debet,

† *pag.* 252. 257. a aut *vel* ac.

debet, quæ inſanabilia ſint, & quæ difficilem curationem habeant, quæ promptiorem. Eſt enim prudentis hominis, primum eum, qui ſervari *b* non poteſt, non attingere, nec ſubire ſpeciem ejus, ut occiſi, quem ſors ipſius interemit. 14, 1. Deinde, ubi gravis metus ſine certa tamen deſperatione eſt, indicare neceſſariis periclitantis, in difficili *c* rem eſſe: ne, ſi victa ars malo fuerit, vel ignoraſſe, vel fefelliſſe videatur. Sed ut hæc prudenti viro conveniunt: ſic rurſus hiſtrionis eſt, parvam rem attollere, quo plus præſtitiſſe videatur. Obligari æquum eſt confeſſione promptæ rei, quo curioſius etiam circunſpiciat, ne, quod per ſe exiguum eſt, majus curantis negligentia fiat.

2. *Quæ vulnera inſanabilia ſint.*

d Servari non poteſt, cui baſis cerebri, cui cor, cui ſtomachus, cui jocinoris portæ, cui in ſpina † medulla percuſſa eſt; cuique aut pulmo medius, aut jejunum, aut *e* tenuius inteſtinum, aut ventriculus, aut renes vulnerati ſunt; cuive circa fauces grandes venæ, vel arteriæ præciſæ ſunt. 81, 23.

3. *Quæ vulnera difficilem curationem habeant.*

Vix autem ad ſanitatem perveniunt, quibus ulla parte aut pulmo, aut jocinoris craſſum, aut membrana, quæ continet cerebrum, 512, 13. aut lienis, aut vulva, aut veſica, aut ullum inteſtinum, aut ſeptum tranſverſum vulneratum eſt. Hi quoque in præcipiti ſunt, in quibus uſque ad grandes intuſque con-

b *Hipp. de Arte T. IV. 6. XXIII. 5. 6. Apulejus de Doctr. Plat. Lib II. Cicero ad Att. Lib. XVI. Ep.* 15. *Ritterſhuſ. ad Iſid. Peluſiot. Lib. II. Ep.* 16. c *Æginet. VI.* 88. d *Aph. VI.* 18. *Coac. Not. III.* 387. *II. Prædict. XIX. XXII.* † *Exemplum vide apud Tulpium Obſ. Lib. III. c.* 27. e *Aph. VI.* 24. *Coac. Not. III.* 379. 389.

conditas venas in alis vel poplitibus mucro deſedit. Periculoſa etiam vulnera ſunt, ubicunque venæ majores ſunt, quoniam exhaurire hominem profuſione ſanguinis poſſunt. Idque evenit non in alis tantum, atque poplitibus; ſed etiam in his venis, quæ ad anum teſticuloſque perveniunt. Præter hæc malum vulnus eſt, quodcunque in alis vel
Tom.II. feminibus, vel inanibus locis, vel inter di-
144,16. gitos eſt. Item quodcunque muſculum, aut
81,23. nervum, aut arteriam, aut membranam, aut os, aut cartilaginem læſit.

4. *Quæ vulnera tutiorem curationem habeant.*

Tutiſſimum omnium, quod in [f] carne eſt. Et hæc quidem loco vel pejora, vel meliora ſunt. Modo vero periculum facit, quodcunque magnum eſt.

5. *Obſervationes in vulneris genere & figura.*

Aliquid etiam in vulneris genere figuraque eſt. Nam pejus eſt, quod etiam colliſum, quam quod tantum diſciſſum eſt. adeo ut acuto quoque, quam retuſo telo, vulnerari commodius ſit. Pejus etiam vulnus eſt, ex quo aliquid exciſum eſt; ex quove caro alia parte abſciſſa, alia dependet. Peſſima quæque plaga [g] curva eſt: tutiſſima, quæ lineæ modo recta eſt. Quo deinde propius huic illive figuræ vulnus eſt, eo vel deterius vel tolerabilius eſt.

6. *Ætatis obſervatio, & corporis,*
18,33. *& vitæ, & temporis.*

119,31. Quinetiam confert aliquid & ætas, & [h] corpus, & vitæ propoſitum, & anni tempus. quia facilius ſaneſcit puer vel adoleſcens, quam ſenior: valens, quam infirmus: neque

f *Hippocr. Coac. Not. III.* 390. *& I. de Morb. III.* 5. g *II. Præd. XXIV.* 2. *Coac. Præn. III.* 389. h *II. Prædict. XIX.* 7.

neque nimis tenuis, neque nimis plenus, quam ſi alterum ex his eſt: integri habitus, quam corrupti: exercitatus, quam iners: ſobrius & temperans, quam vino venerique deditus. Opportuniſſimumque curationi tempus [i] vernum eſt; aut certe neque fervens, 42, 17. neque frigidum. ſiquidem vulnera & nimius calor & nimium frigus infeſtant; maxime tamen horum varietas: ideoque pernicioſiſſimus autumnus eſt. 33, 33.

7. Signa eorum, quæ intus læſa ſunt.

Sed pleraque ex vulneribus oculis ſubjecta ſunt: quorundam ipſæ ſedes indices ſunt, quas alio loco demonſtravimus, cum poſitus interiorum partium oſtendimus. Veruntamen, quia quædam vicina ſunt, intereſtque, vulnus in ſumma parte ſit, an penitius penetraverit, neceſſarium eſt nótas ſubjicere, per quas quid intus ictum ſit, ſcire poſſimus; & ex quibus vel ſpes, vel deſperatio oriatur.

8. Signa percuſſi cordis. [k]

Igitur, corde percuſſo, ſanguis multus fertur, venæ langueſcunt, color pallidiſſimus, ſudores frigidi, malique odoris, tanquam in ægroto corpore oriuntur: extremiſque partibus frigidis [l] matura mors ſe- Tom. II. 155, 3. quitur.

9. Signa pulmonis icti. [m]

Pulmone icto, ſpirandi difficultas eſt: ſanguis ex ore ſpumans, ex plaga rubens, ſimulque etiam ſpiritus cum ſono fertur: in vulnus inclinari juvat.: quidam ſine ratione conſurgunt. Multi ſi in ipſum vulnus incli-

i *Aph. VI.* 47. k *Æginet. VI.* 88. l *Aph. VIII.* 12. m *Æginet. VI.* 88.

inclinati ſunt, loquuntur: ſi in aliam partem, obmuteſcunt.

10. *Signa jocinoris vulnerati.*

Jocinoris autem vulnerati notæ ſunt: multus ſub dextra parte præcordiorum profuſus ſanguis: ad ſpinam reducta præcordia; in ventrem cubandi dulcedo; punctiones, doloreſque uſque ad jugulum, junctumque ei latum ſcapularum os, intenti. quibus nonnunquam etiam bilioſus vomitus accedit.

11. *Signa percuſſorum renum.*

Renibus vero percuſſis, dolor ad inguina teſticuloſque deſcendit: difficulter urina redditur; eaque aut eſt cruenta, aut cruor fertur.

12. *Signa vulnerati lienis.*

At, liene icto, ſanguis niger a ſiniſtra parte prorumpit: præcordia cum ventriculo ab eadem parte indureſcunt: ſitis ingens oritur: dolor ad jugulum, ſicut jocinore vulnerato, venit.

13. *Signa percuſſæ vulvæ.*

At, cum vulva percuſſa eſt, dolor in inguinibus, & coxis, & feminibus eſt: ſanguinis pars per vulnus, pars per naturam deſcendit: vomitus bilis inſequitur. Quædam obmuteſcunt; quædam mente labantur; quædam, ſui compotes, nervorum oculorumque dolore urgeri ſe confitentur; morienteſque eadem, quæ corde vulnerato, patiuntur.

14. *Signa percuſſi cerebri, vel membranæ ejus.*

Si cerebrum membranave ejus vulnus

accepit,

ccepit, ſanguis per nares, quibuſdam etiam er aures exit; fereque bilis n vomitus inequitur: quorundam ſenſus obtunduntur, ppellatique ignorant: quorundam trux vulus eſt: quorundam oculi, quaſi reſoluti, huc illucque moventur: fereque tertio, vel quinto die delirium accedit. Multorum etiam nervi o diſtenduntur. Ante mortem autem plerique faſcias, quibus caput deligatum eſt, lacerant, ac nudum vulnus frigori objiciunt.

15. *Signa ſtomachi percuſſi.*

Ubi ſtomachus autem percuſſus eſt, ſingultus, & bilis vomitus inſequitur: ſi quid cibi vel potionis aſſumptum eſt, id redditur cito: venarum motus elangueſcunt: ſudores tenues oriuntur; per quos extremæ partes frigeſcunt.

16. *Signa jejuni inteſtini, & ventriculi vulnerati, & aliorum inteſtinorum.* p

Communes vero jejuni inteſtini & ventriculi vulnerati notæ ſunt. Nam cibus & potio per vulnus exeunt: præcordia indureſcunt: nonnunquam bilis per os redditur. Inteſtino tantum ſedes inferior eſt. Cætera inteſtina icta vel ſtercus †, vel odorem ejus exhibent.

17. *Signa percuſſæ medullæ, quæ in ſpina eſt.*

Medulla vero, quæ in ſpina eſt, diſciſſa, nervi reſolvuntur, aut diſtenduntur: ſenſus intercidit: interpoſito tempore aliquo ſine voluntate inferiores partes vel ſemen, vel urinam, vel etiam ſtercus excernunt.

18. *Si-*

n *Aph. VI.* 50. *Æginet. VI.* 88. *Hippoc. Coac. Not. III.* 383. 384. o *Ægin. VI.* 90. p *Idem ibid.* 88. † *Valleriola Obſ. Lib. II. obſ.* 9.

18. *Signa ſepti tranſverſi percuſſi.*

At, ſi ſeptum tranſverſum percuſſum eſt, præcordia ſurſum contrahuntur, ſpina dolet, ſpiritus rarus eſt, ſanguis ſpumans fertur.

19. *Signa veſicæ vulneratæ.*

Veſica vero vulnerata, dolent inguina: quod ſuper pubem eſt, intenditur: pro urina, ſanguis; at ex ipſo vulnere urina deſcendit: ſtomachus afficitur. itaque aut bilem vomunt, aut ſingultiunt: frigus, & ex eo mors ſequitur.

20. *De ſanguine, & ſanie, & pure, & eorum ſpeciebus: quandoque meliora, deterioráve ſint.*

His cognitis, etiamnum quædam alia noſcenda ſunt, ad omnia vulnera ulceraque, de quibus dicturi ſumus, pertinentia. Ex his autem exit ſanguis, ſanies, pus. Sanguis omnibus notus eſt. Sanies eſt tenuior hoc, varie craſſa, & glutinoſa, & colorata. Pus eſt craſſiſſimum albidiſſimumque, glutinoſius & ſanguine & ſanie. Exit autem ſanguis ex vulnere recenti, aut jam ſaneſcente. Sanies eſt inter utrumque tempus. Pus ex ulcere jam ad ſanitatem ſpectante. Rurſus & & ſanies & pus quaſdam ſpecies Græcis nominibus diſtinctas habent. Eſt enim quædam ſanies, quæ vel ἰχὼρ, vel μελίκηρα nominatur. Eſt pus, quod ἐλαιῶδες appellatur. Iχὼρ q tenuis, ſubalbidus, ex malo ulcere exit, maximeque ubi, nervo læſo, inflammatio ſecuta eſt. Μελίκηρα craſſior eſt, glutinoſior, & ſubalbida, melliqueálbo ſubſimilis. Fertur hæc quoque ex malis ulce-

q *Mercurial. Variar. Lect. IV. 12.*

ulceribus, ubi nervi circa articulos læſi ſunt; & inter hæc loca, maxime ex genibus. Ἐλαιῶδες tenue, ſubalbidum, quaſi unguinoſum colore, atque pinguitudine oleo albo non diſſimile adparet in magnis ulceribus ſaneſcentibus. Malus eſt autem ſanguis, nimium aut tenuis, aut craſſus; 82, 1. colore vel lividus, vel niger; aut pituita miſtus, aut varius. Optimus calidus, rubens, modice craſſus, non glutinoſus. Itaque protinus ejus vulneris expedita magis curatio eſt, ex quo ſanguis bonus fluxit. Itemque poſtea ſpes in his major eſt, ex quibus melioris generis quæque proveniunt. Sanies igitur mala eſt, multa, nimis tenuis, livida, aut pallida, aut nigra, aut glutinoſa, aut mali odoris, aut quæ ipſum ulcus, & junctam ei cutem erodit. Melior eſt non multa, modice craſſa, ſubrubicunda, aut ſubalbida. Ἰχὼρ autem pejor eſt multus, craſſus, ſublividus aut ſubpallidus, glutinoſus, ater, calidus, mali odoris. Tolerabilior eſt ſubalbidus, quique cætera omnia contraria prioribus habet. Melicera autem mala eſt, multa, & percraſſa; melior, quæ & tenuior, & minus copioſa eſt. Pus inter hæc optimum eſt. Sed id quoque pejus eſt, multum, tenue, dilutum; magiſque, ſi ab initio tale eſt: itemque, ſi colore ſero ſimile, ſi pallidum, ſi lividum, ſi fæculentum. Præter hæc, ſi male olet; niſi tamen locus hunc odorem excitat. Melius eſt, quo minus eſt, quo craſſius, quo albi- 321, 20. dius: itemque, ſi læve eſt, ſi nihil olet, ſi

æquale eſt. Modo tamen, convenire & magnitudini vulneris, & tempori debet. Nam plus ex majore, plus nondum ſolutis inflammationibus naturaliter fertur. Ἰχῶδες quoque pejus eſt multum, & parum pingue: quo minus autem, quoque idipſum pinguius, eo melius eſt.

21. *Curatio adverſus profuſionem ſanguinis in vulneribus.* r

Quibus exploratis, ubi aliquis ictus eſt, qui ſervari poteſt, protinus proſpicienda duo ſunt: ne ſanguinis profuſio, neve inflammatio interimat. Si profuſionem timemus (quod ex ſede vulneris, & ex magnitudine ejus, & ex impetu ruentis ſanguinis intelligi poteſt) ſiccis linamentis vulnus implendum eſt, ſupraque imponenda ſpongia ex aqua ſ frigida expreſſa, ac manu ſuper comprimenda. Si parum ſic ſanguis conquieſcit, ſæpius linamenta muta-
204,15. da ſunt. Et, ſi ſicca parum valent, aceto
293,18. madefacienda ſunt. Id vehemens ad ſanguinem ſupprimendum eſt: ideoque quidam id vulneri infundunt. Sed alius rurſus metus ſubeſt; ne, nimis valenter ibi retenta materia, magnam inflammationem poſtea moveat. Quæ res efficit, ut neque rodentibus medicamentis, neque adurentibus, & ob idipſum inducentibus cruſtam, (quamvis pleraque ex his ſanguinem ſupprimunt) ſit utendum: ſed, ſi ſemel ad ea decurritur, his potius, quæ mitius idem efficiunt. Quod ſi illa quoque profluvio vincuntur, venæ, quæ ſanguinem fundunt, appre-

r *Æginet.* IV. 53. *Aëtius Tetrab. IV. Serm. II.* 51. ſ *Frigidam potui exhibet Aëtius Tetr. I. Serm. III. c.* 145. *Celſ. p.* 204, 31.

apprehendendæ, circaque id, quod ictum eſt, duobus locis deligandæ intercidendæque ſunt, ut & in ſe ipſæ coeant, & nihilominus ora præcluſa habeant. Ubi ne id quidem res patitur, poſſunt ferro candenti aduri. Sic etiam ſatis multo ſanguine effuſo ex eo loco, quo neque nervus, neque muſculus eſt, utputa in fronte, vel ſuperiore capitis parte, commodiſſimum eſt, cucurbitulam admovere adverſa parte, ut illuc ſanguinis curſus revocetur.

22. *Curationes adverſus vulnerum inflammationem.*

Et adverſus profuſionem quidem in his auxilium eſt: adverſus inflammationem autem, in ipſo ſanguinis curſu. Ea timeri poteſt, ubi læſum eſt vel os, vel nervus, vel cartilago, vel muſculus, aut ubi parum ſanguinis pro modo vulneris fluxit. Ergo quoties quid tale erit, ſanguinem mature ſupprimere non oportebit; ſed pati fluere, dum tutum erit, adeo ut, ſi parum fluxiſſe videbitur, mitti quoque ex brachio debeat; utique, ſi corpus juvenile, & robuſtum, & exercitatum eſt: multoque magis, ſi id vulnus ebrietas præceſſit. Quod ſi muſculus læſus videbitur, præcidendus erit. nam percuſſus, mortiferus eſt: præciſus, ſanitatem recipit.

23. *De glutinatione vulnerum.*

Sanguine autem vel ſuppreſſo, ſi nimius erumpit; vel exhauſto, ſi per ſe parum fluxit; longe optimum eſt, vulnus glutinari. Poteſt autem id, quod vel in cute,

vel etiam in carne eſt; ſi nihil ei præterea mali accedit. Poteſt caro, alia parte dependens, alia inhærens; ſi tamen etiamnum integra eſt, & conjunctione corporis fovetur.

In his vero, quæ glutinantur, duplex curatio eſt. Nam ſi plaga in molli parte eſt, ſui debet: maximeque, ſi diſciſſa auris ima eſt, vel imus naſus, vel frons, vel bucca, vel palpebra, vel labrum, vel circa guttur cutis, vel venter. Si vero in carne vulnus eſt, hiatque, neque in unum oræ facile attrahuntur, ſutura quidem aliena eſt: imponendæ vero fibulæ ſunt (ἀγκτῆρας Græci nominarunt) quæ oras, paulatim tamen, contrahant; quo minus lata poſtea cicatrix ſit.

Ex his autem colligi poteſt, utrum id quoque, quod alia parte dependens, alia inhærebit, ſi alienatum adhuc non eſt, ſuturam, an fibulam poſtulet. Ex quibus neutra ante debet imponi, quam intus vulnus purgatum eſt: ne quid ibi concreti ſanguinis relinquatur. Id enim & in pus vertitur, & inflammationem movet, & glutinari vulnus prohibet. Ne linamentum quidem, quod ſupprimendi ſanguinis cauſa inditum eſt, inibi relinquendum eſt. nam id quoque inflammat.

Comprehendi vero ſutura, vel fibula, non cutem tantum, ſed etiam aliquid ex carne, ubi ſuberit hæc, oportebit; quo valentius hæreat, neque cutem abrumpat. Utraque optima eſt ex † * acia molli, non nimis torta, quo mitius corpori inſideat. Utra-

† *De ea librum ſcripſit Joan. Rhodius. Turneb. Adverſ. XVII. 21.* * *H. F. ab Aquapendente, Oper. Chirurg. p. 1. c. 17. pag. 70. Salmaſius Epiſt. 45. & 49.*

Utraque neque nimis rara, neque nimis crebra injicienda eſt. Si nimis rara eſt, non continet: ſi nimis crebra eſt, vehementer afficit; quia, quo ſæpius acus corpus tranſivit, quoque plura loca injectum vinculum mordet, eo majores inflammationes oriuntur; magiſque æſtate. Neutra etiam vim ullam deſiderat: ſed ea hactenus utilis eſt, qua cutis ducentem quaſi ſua ſponte ſubſequitur. Fere etiam fibulæ latius vulnus eſſe patiuntur: ſutura oras jungit, quæ ne ipſæ quidem inter ſe contingere ex toto debent; ut ſi quod intus humoris concreverit, ſit qua emanet. Si quod vulnus neutrum horum recipit, id tamen purgari debet.

Deinde omni vulneri primo imponenda
eſt ſpongia ex * aceto expreſſa. Si ſuſtinere 290,21.
aliquis aceti vim non poteſt, vino utendum
eſt. Levis plaga juvatur etiam, ſi ex aqua
frigida expreſſa ſpongia imponitur. Sed ea, 204,16.
quocunque modo impoſita eſt, dum madet, prodeſt: itaque, ut inareſcat, non eſt committendum. Licetque ſine peregrinis, & conquiſitis, & compoſitis medicamentis vulnus curare. Sed ſi quis huic parum confidit, imponere medicamentum debet, quod ſine ſevo compoſitum ſit ex his, quæ
cruentis vulneribus apta eſſe propoſui: ma- 268.
ximeque ſi caro eſt, Barbarum: ſi nervi, 269.
vel cartilago, vel aliquid ex eminentibus, 260,
quales aures, vel labra ſunt, Polybi ſphra- 16.
gidem. Alexandrinum quoque viride ner- 268.
vis idoneum eſt: eminentibuſque parti- 264,
bus 32.

* *Maledictam methodum dicit Ettmuller. in Comment. ad Schrod. & Morel. pag. 408.*

bus ea, quam Græci ῥύπτουσαν vocant.

Solet etiam, colliſo corpore, exigua parte findi cutis. Quod ubi incidit, non alienum eſt, ſcalpello latius aperire; niſi muſculi, nervique juxta ſunt, quos incidi non expedit. ubi ſatis diductum eſt, medicamentum imponendum eſt. At, ſi id, quod colliſum eſt, quamvis parum diductum eſt, latius tamen aperiri propter nervos aut muſculos non licet; adhibenda ſunt ea, quæ humorem leniter extrahant; præcipueque

297,15. ex his, id, quod ῥυπῶδες vocari propoſui.
Non alienum eſt etiam, ubicunque vulnus eſt grave, impoſitum, quo id juvetur, inſuper circumdare lanam ſuccidam ex aceto & oleo: vel cataplaſma, ſi mollis is locus eſt, quod leniter reprimat; ſi nervoſus, aut muſculoſus, quod emolliat.

24. *Quomodo vulnus ligari conveniat.*

Faſcia vero ad vulnus deligandum lintea aptiſſima eſt: eaque lata eſſe debet, ut ſemel injecta non vulnus tantum, ſed paulum utrinque ejus comprehendat. Si ab altera parte caro magis receſſit, ab ea melius attrahitur: ſi æque ab utraque, tranſverſe comprehendere oras debet; aut ſi id vulneris ratio non patitur, media primum injicienda eſt, ut tum in utranque partem ducatur. Sic autem deliganda eſt, ut & contineat, nec adſtringat. quod non contine-

300,17. tur, elabitur: quod nimis adſtrictum eſt, cancro periclitatur. Hieme ſæpius faſcia circuire debet: æſtate, quoties neceſſe eſt. Tum extrema pars ejus inferioribus acu aſſuen-

aſſuenda eſt. nam nodus vulnus lædit. niſi tamen longe eſt.

Porro neminem decipi decet, ut propriam viſcera curationem requirant, de quibus ſupra poſui. Nam plaga ipſa curanda extrinſecus, vel ſutura, vel alio medicinæ genere eſt. In viſceribus nihil movendum eſt; niſi, ſi quid aut ex jocinore, aut liene, aut pulmone duntaxat extremo dependeat, id præcidatur. Alioquin vulnus interius ea victus ratio eaque medicamenta ſanabunt, quæ cuique viſceri convenire ſuperiore libro propoſui.

25. *Quomodo vulnerato agendum ſit.*

His ita primo die ordinatis, homo in lecto collocandus eſt: iſque ſi grave vulnus eſt, abſtinere, quantum vires patiuntur, ante inflammationem, cibo debet: bibere, donec ſitim finiat, aquam calidam; vel, ſi æſtas eſt, ac neque febris, neque dolor eſt, etiam frigidam. Adeo tamen nihil perpetuum eſt, ſed ſemper pro vi corporis æſti- 120,7.
mandum, ut imbecillitas etiam cibum protinus facere neceſſarium poſſit; tenuem ſcilicet, & exiguum, qui tantum ſuſtineat. Multique etiam ex profluvio ſanguinis intermorientes ante ullam curationem vino 299,21.
* reficiendi ſunt; quod alioqui inimiciſſimum vulneri eſt.

26. *De notis vulnerum.*

Nimis vero *u* intumeſcere vulnus, periculoſum: nihil x intumeſcere, periculoſiſſimum eſt. illud indicium magnæ inflammationis: hoc, emortui corporis eſt. Pro-

* *Athen. Deipnos. L.* 1. *c.* 8. *p.* 10.
u *Aph.* v. 66.
x *II. Epidem. III.* 128.

tinuſque, ſi mens homini conſiſtit, ſi nulla febris acceſſit, ſcire licet, mature vulnus ſanum fore. At ne febris quidem terrere debet, ſi in magno vulnere, dum inflammatio eſt, permanet. Illa pernicioſa eſt, quæ vel levi vulneri ſupervenit, vel ultra tempus inflammationis durat, vel delirium movet: vel ſi nervorum [y] rigorem aut diſtentionem, quæ ex vulnere orta eſt, ea
52, 18. non finit. Vomitus quoque bilioſus non vo-
287, 2. luntarius, vel protinus, ut percuſſus eſt aliquis, vel dum inflammatio manet, malum ſignum eſt in his duntaxat, quorum vel nervi, vel etiam nervoſi loci vulnerati ſunt. Sponte tamen vomere, non alienum eſt; [x] præcipue his, quibus in conſuetudine fuit: ſed neque protinus poſt cibum, neque jam inflammatione orta, neque cum in ſuperioribus partibus plaga eſt.

27. *De curationibus vulnerum.*

[z] Biduo ſic vulnere habito, tertio die id aperiendum, detergendaque ſanies ex aqua frigida eſt, eademque rurſus injicienda ſunt. Quinto jam die, quanta inflammatio futura eſt, ſe oſtendit. Quo die, rurſus detecto vulnere, conſiderandus color eſt. Quod ſi lividus, aut pallidus, aut varius, aut niger eſt; ſcire licet, malum vulnus eſſe. idque, quandocunque animadverſum eſt, terrere nos poteſt. Album, aut rubicundum eſſe vulnus, commodiſſimum eſt. Item cutis dura, craſſa, dolens, periculum oſtendit. Bona ſigna ſunt, ubi hæc ſine dolore, tenuis, & mollis eſt. Sed ſi glutinatur vulnus,

[y] *Aph. IV. 57. II. 26.*
[z] *De Fractur. XXXIII. 5.*

vulnus, aut leviter intumuit, eadem ſunt imponenda, quæ primo fuerunt.

Si gravis inflammatio eſt, neque glutinandi ſpes eſt, neque movetur, aquæ quoque *a* calidæ neceſſarius uſus eſt, ut materiam digerat; & duritiam emolliat, & pus citet. Ea ſic temperanda eſt, ut manu contingenti jocunda ſit; & uſque eo adhibenda, donec aliquid minuiſſe ex tumore caloremque ulceri magis naturalem reddidiſſe videatur. Poſt id fomentum, ſi late plaga non patet, imponi protinus emplaſtrum debet, maximeque, ſi grande vulnus eſt, tetrapharmacum: ſi in articulis, digitis, locis cartilaginoſis, *ῥυπῶδες*. At ſi latius hiat, idem illud emplaſtrum liquari ex irino unguento oportet, eoque inlita linamenta diſponi per plagam: deinde emplaſtrum ſupra dari, & ſuper id lanam ſuccidam; minuſque etiam, quam primo, faſciæ adſtringendæ ſunt. 294,12.

28. *Curationes propriæ articulorum.*

Sed propria quædam in articulis viſenda ſunt. In quibus ſi præciſi nervi ſunt, qui continebant, debilitas *b* ejus partis ſequitur. Si id dubium eſt, & ex acuto telo plaga eſt, & ea tranſverſa, commodior eſt: ſi ex retuſo, & gravi eſt, nullum in figura diſcrimen eſt: at videndum eſt, pus ſupra articulum, an infra naſcatur. Si ſub eo naſcitur, albumque & craſſum diu fertur, nervum præciſum eſſe credibile eſt: magiſque, quo majores dolores inflammationeſque, & quo maturius excitatæ ſunt. Quamvis autem non

a *Aph. V.* 22. b *Coac. Præn. III.* 389. *L. de Morb. III.* 2.

non abſciſſus, nervus eſt; tamen, ſi circa
durus tumor diu permanet, neceſſe eſt, &
diuturnum ulcus eſſe, & ſanato quoque eo,
tumorem permanere: futurumque eſt, ut
tarde membrum id vel extendatur, vel con-
trahatur. Major tamen in extendendo mo-
257,33. ra eſt, ubi recurvato articulo curatio ad-
hibita eſt; quam in recurvando eo, quod
rectum continuerimus. Collocari quoque
membrum, quod ictum eſt, ratione certa
debet. Si glutinandum eſt, ut ſuperius ſit:
ſi in inflammatione eſt, ut in neutram par-
tem inclinatum ſit: ſi jam pus profluit, ut
devexum ſit.

348,21. Optimum etiam medicamentum, *b* quies
eſt. Moveri, & ambulare, niſi ſanis, alie-
num eſt. Minus tamen periculoſum his eſt,
qui in capite vel brachiis, quam qui in
inferioribus partibus vulnerati ſunt. Mini-
meque ambulatio convenit, femine, aut
crure, aut pede laborante. Locus, in quo
cubat, tepidus eſſe debet. Balneum quo-
que, dum parum vulnus purum eſt, inter
res infeſtiſſimas eſt. Nam id & humidum
& ſordidum reddit. Ex quibus ad cancrum
tranſitus eſſe conſuevit. Lenis frictio recte
adhibetur; ſed his partibus, quæ longe ab-
ſunt a vulnere.

29. *Vulnus quomodo purgandum eſt.*

Inflammatione finita, vulnus purgan-
dum eſt. Id optime faciunt tincta in mel-
le linamenta: ſupraque id emplaſtrum vel
262. τετραφάρμακον vel ἐννεαφάρμακον dandum
eſt. Tum demum vero purum ulcus eſt,
cum

b *Hippocr. de Ulcer.* T. II. 3.

cum rubet, ac nimium neque ſiccum, neque humidum eſt. At, quodcumque ſenſu caret; quod non naturaliter ſentit; quod nimium aut aridum aut humidum eſt; quod aut albidum, aut lividum, aut nigrum eſt; id purum non eſt.

30. Quomodo vulnus implendum eſt.

Purgato vulnere, ſequitur ut impleatur, jamque calida aqua eatenus neceſſaria eſt, ut ſanies removeatur. Lanæ ſuccidæ ſupervacuus uſus eſt: lota melius circundatur. Ad implendum autem vulnus proficiunt quidem etiam medicamenta aliqua: itaque ea adhiberi non alienum eſt; ut butyrum cum roſa, & exigua mellis parte; aut cum eadem parte mellis aut cum eadem roſa, τετραφάρμακον; aut ex roſa linamenta. Plus tamen proficit balneum rarum. Cibi boni ſucci; vitatis omnibus acribus. Sed jam plenioribus, avis, & venatio, & ſuilla elixa dari poteſt. Vinum omnibus, 295,28. dum febris, dum inflammatio eſt, alienum eſt: itemque uſque ad cicatricem, ſi nervi, muſculive vulnerati ſunt; etiam, ſi alte caro. At, ſi plaga in ſumma cute generis tutioris eſt, poteſt non pervetus, modice tamen datum, ad implendum quoque proficere. Si quid molliendum eſt, quod in nervoſis locis, muſculoſiſque neceſſarium eſt, cerato quoque ſuper vulnus utendum eſt. At, ſi caro ſupercrevit, modice reprimit ſiccum linamentum; vehementius, ſquama æris. Si plus eſt, quod tolli opus eſt, adhibenda ſunt etiamnum vehementiora, quæ corpus

exedant.

exedant. Cicatricem, poſt omnia hæc, commode inducit lycium ex paſſo aut lacte dilutum; vel etiam per ſe impoſitum ſiccum linamentum vehementius.

31. *De ulceribus, quæ extrinſecus per vulnera incidunt, curationibuſque eorum.*

Hic ordo felicis curationis eſt. Sed quædam tamen periculoſa incidere conſuerunt. Interdum enim vetuſtas ulcus occu-
331. pat, induciturque ei callus, & circum oræ
411. craſſæ livent. Poſt quæ, quicquid medicamentorum ingeritur, parum proficit; quod fere negligenter curato ulceri ſupervenit.

Interdum vel ex nimia inflammatione, vel ob æſtus immodicos, vel ob nimia fri-
294, gora, vel quia nimis vulnus adſtrictum eſt,
31. vel quia corpus ſenile, aut mali habitus
533, eſt, cancer occupat. Id genus a Græcis di-
23. ductum in ſpecies eſt; noſtris vocabulis non eſt. Omnis autem cancer non ſolum id corrumpit, quod occupavit, ſed etiam ſerpit: deinde aliis aliiſque ſignis * diſcernitur. Nam modo ſuper inflammationem rubor ulcus ambit, iſque cum dolore procedit; ἐρυσιπέλας Græci nominant: modo ulcus nigrum eſt, quia caro ejus corrupta eſt, idque vehementius; etiam in putreſcendo intenditur, ubi vulnus humidum eſt, & ex nigro ulcere humor pallidus fertur, mali-
Tom. II. que odoris eſt; & caro intus corrupta: in-
206, 10. terdum etiam nervi ac membranæ reſolvuntur, ſpecillumque demiſſum deſcendit aut in latus, aut deorſum, eoque vitio non-

Tom. II. * *In principio difficillime cognoſcitur teſte Ga-*
205, 24. *leno M. M. XIV. Vide Hildan. Obſerv. Chirurg. Cent. 1. Obſ. 1.*

nonnunquam os afficitur: modo oritur ea,
quam Græci γάγγραιναν appellant. 303.

Priora in qualibet parte corporis fiunt:
hæc in prominentibus membris, id eſt in-
ter ungues, & alas, vel inguina; fereque
in ſenibus, vel in his, quorum corpus mali
habitus eſt. Caro illi ulceri vel nigra, vel
livida eſt, ſed ſicca & arida; proximaque
cutis, plerunque ſubnigris puſtulis impletur;
deinde ei proxima, vel pallida, vel livida,
fereque æruginoſa & ſine ſenſu eſt. Deterior *Tom. II.*
in inflammatione eſt, omniaque ea ſimul ſer- 149,27.
punt: ulcus, in locum puſtuloſum: puſtu-
læ, in eum, qui pallet aut livet: pallor aut
livor, in id, quod inflammatum eſt: inflam-
matio, in id, quod integrum eſt, tranſit. In-
ter hæc deinde febris acuta oritur, ingenſ-
que ſitis: quibuſdam etiam delirium accedit:
alii, quamvis mentis ſuæ compotes ſunt,
balbutiendo vix ſenſus ſuos explicant: in-
cipit affici ſtomachus: fit fœdi ſpiritus ipſe
odoris. Atque initium ejus quidem mali
recipit curationem: ubi vero penitus inſe-
dit, inſanabile eſt. plurimique ſub frigido 51,30.
ſudore moriuntur.

32. *Curatio veteris ulceris.*

Ac pericula quidem vulnerum hæc ſunt.
Vetus autem ulcus ſcalpello circumciden-
dum eſt, excidendæque ejus oræ, &, quic-
quid ſuper eas livet, æque incidendum. Si
varicula intus eſt, quæ id ſanari prohibet,
ea quoque excidenda. Deinde, ubi ſanguis
emiſſus, novatumque vulnus eſt, eadem cu-
ratio adhibenda, quæ in recentibus vul-

neri-

neribus expoſita eſt. Si ſcalpello aliquis uti non vult, poteſt ſanare id emplaſtrum, quod ex ladano fit: &, cum ulcus ſub eo exceſſum eſt, id, quo cicatrix inducitur.

33. *Curatio Eryſipelatum.*

Id autem, quod ἐρυσίπελας vocari dixi, non ſolum vulneri ſupervenire, ſed ſine hoc quoque oriri conſuevit: atque interdum periculum magnum adfert; utique, ſi circa cervicem aut *c* caput conſtitit.

Oportet, ſi vires patiuntur, ſanguinem mittere: deinde imponere ſimul reprimentia & *d* refrigerantia; maximeque ceruſſam ſolani ſucco, aut cimoliam cretam aqua pluviatili exceptam; aut ex eadem aqua ſubactam farinam cupreſſo adjecta, aut, ſi tenerius corpus eſt, lenticula. Quicquid impoſitum eſt, betæ folio contegendum eſt, & ſuper linteolum frigida aqua madens imponendum. Si per ſe refrigerantia parum proderunt, miſcenda erunt hoc modo: ſulphuris P. I. *. ceruſſæ, croci, ſingulorum P. X. *. eaque cum vino conterenda ſunt, & id his illinendum: aut, ſi durior locus eſt, ſolani folia contrita ſuillæ adipi miſcenda ſunt, & illinita linteolo ſuperinjicienda.

At, ſi nigrities eſt, quæ nequedum ſerpit, imponenda ſunt, quæ carnem putrem lenius exedunt; repurgatumque ulcus ſic, ut cætera, nutriendum eſt. Si magis *e* putre eſt, jamque procedit ac ſerpit, opus eſt vehementius erodentibus. Si ne hæc quidem evincunt, aduri locus debet, donec nul-

c *Aëtius Tetr. IV. Serm. II. c. 59. Æginet. IV.* 21. d *Oribaſ. de Morb. Curat. III. 47.* e *Aph. VII.* 20.

nullus ex eo humor feratur. nam quod ſanum eſt, ſiccum eſt, cum aduritur. Poſt uſtionem putris ulceris, ſuperponenda ſunt, quæ cruſtas a vivo reſolvant; ἀποσχαρωτικὰ Græci nominant. Ubi exciderunt, purgandum ulcus, maxime melle & reſina eſt. Sed iis quoque purgari poteſt, quibus purulenta curantur, eodemque modo ad ſanitatem perducendum eſt.

34. *Curatio Gangrænæ*. f

Gangrænam vero, ſi nondum plane tenet, ſed adhuc incipit, curare non difficillimum eſt; utique in corpore juvenili: & magis etiam, ſi muſculi integri ſunt; ſi nervi vel læſi non ſunt, vel leviter affecti ſunt; neque ullus magnus articulus nudatus eſt; aut carnis in eo loco paululum eſt, ideoque non multum, quod putreſceret, fuit; conſiſtitque uno loco vitium; quod maxime fieri in digito poteſt. In ejuſmodi caſu primum eſt, ſi vires patiuntur, ſanguinem mittere. Deinde, quicquid aridum eſt, & intentione quadam proximum quoque locum male habet, uſque ad ſanum corpus concidere.

Medicamenta vero, dum malum ſerpit, adhibenda nulla ſunt, quæ pus movere conſuerunt; ideoque ne aqua quidem calida. Gravia quoque, quamvis reprimentia, aliena ſunt: ſed his quam leviſſimis opus eſt. ſuperque ea, quæ inflammata ſunt, utendum eſt refrigerantibus. Si nihilo magis malum conſtitit, uri id, quod eſt inter integrum ac vitiatum locum, debet.

Præ-

f *Æginet.* IV. 19.

Præcipueque in hoc caſu petendum, non a medicamentis ſolum, ſed etiam a victus ratione præſidium eſt. Neque enim id malum, niſi corrupti vitioſique corporis eſt. Ergo primo, niſi imbecillitas prohibet, abſtinentia utendum. Deinde danda quæ per cibum potionemque alvum, ideoque etiam corpus adſtringant; ſed ea levia. Poſtea, ſi vitium conſtitit, imponi ſuper vulnus eadem debent, quæ in putri ulcere præſcripta ſunt. Ac tum quoque plenioribus cibis uti licebit ex media materia; ſed tamen non niſi alvum, corpuſque ſiccantibus: aqua vero pluviatili frigida. Balneum, niſi jam certa fiducia redditæ ſanitatis eſt, alienum eſt; ſiquidem emollitum in eo ulcus cito rurſus eodem malo afficitur. Solent vero nonnunquam nihil omnia auxilia proficere, ac nihilominus ſerpere ſub his cancer. Inter quæ miſerum, ſed unicum, auxilium eſt, ut cætera pars corporis tuta ſit, membrum, quod paulatim emoritur, abſcindere.

35. *Curatio vulnerum, ubi quid colliſum eſt, aut detritum, aut infixum.* 25

Hæ graviſſimorum vulnerum curationes
Tom.II. ſunt. Sed ne illa quidem negligenda, ubi
144,24. interior pars colliſa; aut ubi deraſum, detritumve aliquid eſt; aut ubi ſurculus corpori infixus eſt; aut ubi tenue, ſed altum vulnus inſedit.

In primo caſu commodiſſimum eſt malicorium ex vino coquere, interioremque ejus partem conterere, & cerato miſcere

ex

ex roſa facto, idque ſuperponere: deinde, ubi cutis ipſa exaſperata eſt, inducere lene medicamentum, qualis λιπαρὰ eſt. 267, 9.

Deraſo vero, detritoque, imponendum eſt emplaſtrum τετραφάρμακον, minuenduſque cibus & vinum ſubtrahendum. Neque id, quia non habebit altiores ictus, contemnendum erit: ſiquidem ex ejuſmodi caſibus ſæpe cancri fiunt. Quod ſi levius id erit, & in parte exigua, contenti eſſe poterimus eodem leni medicamento.

Surculum vero, ſi fieri poteſt, oportet vel manu, vel etiam ferramento educere. Si vel præfractus eſt, vel altius deſcendit, quam ut ita fieri poſſit, medicamento evocandus eſt. Optime autem educit ſuperimpoſita arundinis radix; ſi tenera eſt, protinus contrita; ſi jam durior, ante in mulſo decocta. cui ſemper mel adjiciendum eſt aut ariſtolochia cum eodem melle. Peſſima ex ſurculis, arundo eſt; quia aſpera eſt. Eademque offenſa etiam in filice eſt. Sed uſu cognitum eſt, utranque adverſus alteram medicamentum eſſe, ſi contrita ac ſuperimpoſita eſt. Facit autem idem in omnibus ſurculis, quodcunque medicamentum extrahendi vim habet. Idem altis tenuibuſque vulneribus aptiſſimum eſt. Priori rei Philocratis; huic Hecatæi emplaſtrum maxime convenit. 264.

36. *Quomodo cicatrix vulneri inducenda, purgandaque ſit.* g

Ubi vero in quolibet vulnere ventum ad inducendum cicatricem eſt (quod per-

V pur-

g *Æginet. IV. 45.*

purgatis jam, repletiſque ulceribus neceſſarium eſt) primum ex aqua frigida linamentum, dum caro alitur: deinde, cum jam continenda eſt, ſiccum imponendum eſt, donec cicatrix inducatur: tum deligari ſuper album plumbum oportet, quo & reprimitur cicatrix, & colorem maxime ſano corpori ſimilem accipit. Idem radix ſilveſtris cucumeris præſtat. Idem compoſitio, quæ habet elaterii P. I. *. ſpumæ argenti P. II. *. glandis unguentariæ pondo IV. *. quæ excipiuntur reſina terebinthina, donec emplaſtri craſſitudo ex omnibus fiat. At nigras quoque cicatrices leniter purgant, paribus portionibus mixta, ærugo & plumbum elotum, eademque reſina cocta; ſive eo ungitur cicatrix, quod in facie fieri poteſt; ſive id ut emplaſtrum imponitur, quod in aliis partibus commodius eſt.

At, ſi vel excrevit cicatrix, vel concava eſt, ſtultum eſt, decoris cauſa, rurſum & dolorem & medicinam ſuſtinere: aliquatenus res utrique ſuccurri patitur. Siquidem utraque cicatrix exulcerari ſcalpello poteſt. Si medicamentum aliquis mavult, idem efficiunt compoſitiones hæ, quæ corpus exedunt. Cute exulcerata, ſuper eminentem carnem exedentia medicamenta conjicienda ſunt: ſuper concavam, implentia; donec utrumque ulcus ſanæ cuti æquetur, & tum cicatrix inducatur.

CAP.

CAP. XXVII.

De vulneribus, quæ per morſus inferuntur, eorumque curationibus.

DIXI de his vulneribus, quæ maxime
per tela inferuntur. Sequitur, ut de
his dicam, quæ morſu fiunt, interdum *
hominis, *h* interdum ſimiæ, ſæpe canis,
nonnunquam ferarum, aut aliorum anima-
lium, aut ſerpentium. Omnis autem feræ *Tom. II.*
morſus habent quoddam virus. 27, 12.
Itaque, ſi vehemens vulnus eſt, *i* cu- 42, 6.
curbitula admovenda eſt: ſi levius, proti- 50, 20.
nus emplaſtrum injiciendum, præcipueque
Diogenis. ſi id non eſt, quodlibet ex his, 265.
quæ adverſus morſus propoſui. ſi ea non
ſunt, viride Alexandrinum: ſi ne id qui- 264.
dem eſt, quodlibet non pingue ex his,
quæ recentibus vulneribus accommodantur.
Sal quoque his, præcipueque ei, quod ca-
nis fecit, medicamentum eſt, ſi aridus vul-
neri imponitur, ſuperque id duobus digi-
tis verberatur. exſaniat enim. Ac ſalſamen-
tum quoque recte ſuper id vulnus deliga-
tur.

2. *Curatio adverſus rabioſi canis morſum.* k

Utique autem, ſi rabioſus canis fuit, cucurbitula virus ejus extrahendum eſt. Deinde, ſi locus neque nervoſus, neque muſculoſus eſt, vulnus id adurendum eſt. Si uri non poteſt, ſanguinem homini mitti non alienum eſt. Tum uſto quidem vulneri ſuperimponenda, quæ cæteris uſtis ſunt. Ei vero, quod expertum ignem non

* *Dom. Panarolus Pentec.* 11. *Obſ.* 32. h *Seren. Samm. XLV.* i *Æginet. V.* 2. k *Idem ibid.* 3. *Actuar. M. M. VI.* 11.

eſt, ea medicamenta, quæ vehementer exedunt. Poſt quæ nullo novo magiſterio, ſed jam ſupraposito vulnus erit implendum, & ad ſanitatem perducendum. Quidam poſt rabioſi canis morſum protinus in balneum mittunt; eumque ibi patiuntur deſudare, dum vires corporis ſinunt, vulnere aperto; quo magis ex eo quoque virus diſtillet: deinde multo meracoque vino excipiunt. quod omnibus venenis contrarium eſt. Idque cum ita per triduum factum eſt, tutus eſſe homo a periculo putatur.

Solet autem ex eo vulnere, ubi parum occurſum eſt, aquæ timor naſci. ὑδροφοβίαν Græci adpellant. Miſerrimum genus morbi: in quo ſimul æger & l ſiti & aquæ metu cruciatur. quo oppreſſis in anguſto ſpes eſt. Sed unicum tamen remedium eſt, nec opinantem in piſcinam non ante ei proviſam projicere, &, ſi natandi ſcientiam non habet, modo merſum bibere pati, modo attollere; ſi habet, interdum deprimere, ut invitus quoque aqua ſatietur. Sic enim ſimul & ſitis, & aquæ metus tollitur. Sed aliud periculum excipit, ne infirmum corpus in aqua frigida vexatum, nervorum diſtentio abſumat. Id ne incidat, a piſcina protinus in oleum calidum demittendus eſt. Antido-
875. tum m autem (præcipue id, quod primo loco poſui; ubi id non eſt, aliud) ſi nondum æger aquam horret, potui ex aqua dandum eſt: &, ſi amaritudine offenditur, mel adjiciendum eſt: at, ſi jam is morbus occupavit, per catapotia ſumi poteſt.

3. Cura-

l *Caſſii Problem. 73.* m *Scrib. Larg. c. XLIII. c. 71.*

3. *Curationes communes adverſus omnes morſus ſerpentium.* n

Serpentium quoque morſus non nimium diſtantem curationem deſiderant: quamvis in ea multum antiqui variarunt; adeo ut in ſingula anguium genera ſingula medendi præciperent; aliique alia. ſed in omnibus eadem maxime proficiunt. Igitur in primis ſupra vulnus id membrum deligandum eſt: non tamen nimium vehementer, ne torpeat. Dein venenum extrahendum eſt. Id cucurbitula optime facit. Neque alienum eſt, ante ſcalpello circa vulnus incidere, quo plus vitiati jam ſanguinis extrahatur. Si cucurbitula non eſt, (quod tamen vix incidere poteſt) tum quodlibet ſimile vas, quod idem poſſit. Si ne id quidem eſt, homo *o* adhibendus eſt, qui vulnus exſugat.

Neque hercule ſcientiam præcipuam habent hi, *qui* * *Pſylli* nominantur; ſed audaciam uſu ipſo confirmatam. Nam venenum ſerpentis, ut quædam etiam venatoria venena, quibus Galli præcipue utuntur, non guſtu, ſed in vulnere nocent. Ideoque colubra ipſa tuto eſtur: ictus ejus occidit. &, ſi ſtupente ea (quod per quædam medicamenta circulatores faciunt) in os digitum quis indidit, neque percuſſus eſt, nulla in ejus ſaliva noxa eſt. Ergo quiſquis, exemplum Pſylli ſecutus, id vulnus exſuxerit, & ipſe tutus erit, & tutum hominem præſtabit. Illud interea ante debebit attendere, ne quod in gingivis, palatove, aliave par-

Tom. II. 14, 9.

n *Aëtii Tetrab. IV. Serm. 1. c. 1. 2. & ſeqq.*
o *Æginet. V. 2. Actuar. M.M. VI. 11.* * *Vocantur alio nomine* Marſi. *Vide Reineſ. Variar. Lect. 1. c. 8. p. 26.*

te oris ulcus habeat. Poſt hæc is homo loco calido collocandus eſt ſic, ut id, quod percuſſum erit, in inferiorem partem inclinetur.

Si neque qui exſugat, neque cucurbitula eſt, ſorbere oportet jus anſerinum, vel vitulinum, & vomere. Vivum autem gallinaceum pullum per medium dividere, & protinus calidum ſuper vulnus imponere ſic, ut pars interior corpori jungatur. Facit id etiam hœdus agnuſve diſciſſus, & calida ejus caro ſtatim ſuper vulnus impoſita.
265. Emplaſtra quoque, quæ ſupra comprehenſa
ſunt. Aptiſſimumque eſt, vel Epheſium,
266. vel id, quod ei ſubjectum eſt. Præſenſque
in aliquo antidoto præſidium eſt. Sin id non eſt, neceſſarium eſt exſorbere potionem meri vini cum pipere; vel quidlibet aliud, quod calori movendo eſt, nec humorem intus coire patitur. nam maxima pars venenorum frigore interimit. Omnia ac etiam urinam moventia, quia materiam extenuant, utilia ſunt.

4. *Speciales curationes adverſus ictus ſerpentium: & primo adverſus ictum Aſpidis.* p

Hæc adverſus omnes ictus utilia ſunt, communiaque: uſus tamen ipſe docuit, eum, quem * aſpis percuſſit, acetum potius bibere debere. Quod demonſtraſſe dicitur caſus cujuſdam pueri, qui cum ab hac ictus eſſet, & partim ob ipſum vulnus, partim ob immodicos æſtus ſiti premeretur, ac locis ſiccis alium humorem non reperiret, acetum, quod forte ſecum habebat, ebibit, & libera-

p *Æginet.* *V.* 18. *Aëtius Tetrab.* *IV.* *Serm.* I. 20.

* *De Aſpide videatur Ammian. Marcellin. Lib.* XXII. *Cap.* 15. *pag.* 338. *Ejus morſum ſanari poſſe negat Ælian. de Animal.* I. *Cap.* 54.

liberatus eſt. Credo quoniam id, quamvis refrigerandi vim habet, habet tamen & diſſipandi. Quo ſit, ut terra reſperſa eo ſpumet. Eadem ergo vi veriſimile eſt ſpiſſeſcentem quoque intus humorem hominis ab eo diſcuti, & ſic dari ſanitatem.

5. *Adverſus ictum Scorpionis.* q

In quibuſdam etiam aliis ſerpentibus certa quædam auxilia ſatis nota ſunt. Nam ſcorpio ipſe ſibi pulcherrimum medicamentum eſt. Quidam contritum cum vino bibunt. Quidam eodem modo contritum ſuper vulnus imponunt. Quidam ſuper prunas eo impoſito, vulnus ſuffumigant, undique veſte circundata, ne is fumus dilabatur; tum carbonem ejus ſuper vulnus deligant. Bibere autem oportet herbæ ſolaris (quam ἡλιοτρόπιον Græci vocant) ſemen, vel certe folia ex vino. Super vulnus vero etiam furfures ex aceto, vel ruta ſilvatica recte imponitur, vel cum melle ſal toſtus. Cognovi tamen medicos, qui ab ſcorpione ictis nihil aliud, quam ex brachio ſanguinem miſerunt.

6. *Adverſus Aranei & Scorpionis ictum.*

Ad ſcorpionis etiam, & ad r aranei ictum, allium cum ruta recte miſcetur, ex oleoque contritum ſuperimponitur.

7. *Adverſus * Ceraſtis, & Dipſadis, & Hæmorrhoidis ictum.* ſ

At, ſi ceraſtes, aut dipſas, aut hæmorrhois percuſſit, aſphodeli, quod Ægyptiæ fabæ magnitudinem æquet, arefactum, in

q *Aëtius Tetrab. IV. Serm. I. 19.* r *Aëtius Tetrab. IV. Serm. I. 16. Ex eo mors, Dom. Panarolus Pentec.* 1. *Obſ.* 45. * *Deſcribitur ab Ælian. de Animal.* 1. *c.* 57. ſ *Aëtius Tetrab. IV. Serm. I.* 22. 23.

duas potiones dividendum eſt ſic, ut ei rutæ paululum adjiciatur. Trifolium quoque & mentaſtrum, & cum aceto panaces æque proficiunt. Coſtumque, & caſſia, & cinnamomum recte per potionem aſſumuntur.

8. *Adverſus Cherſydri* t *ictum, & Ceraſtis.*

Adverſus Cherſydri vero ictum, panaces, aut laſer, quod ſit ſcrupulorum P. 11. *. vel porri ſuccus cum hemina vini ſumendus eſt, & edenda multa ſatureia. Imponendum autem ſuper vulnus ſtercus caprinum ex aceto coctum; aut ex eodem hordeacea farina; aut ruta, vel nepeta, cum ſale contrita, melle adjecto. Quod in eo quoque vulnere, quod ceraſtes fecit, æque valet.

9. *Adverſus Phalangii ictum.* u

Ubi vero phalangium * nocuit, præter eam curationem, quæ manu editur, ſæpe homo demittendus in ſolium eſt, dandúſque ei myrrhæ & uvæ taminiæ par modus ex paſſi hemina; vel radiculæ ſemen, aut lolii radix ex vino; & ſuper vulnus ſorices ex aceto cocti, imperandumque, ut is conquieſcat.

10. *Adverſus ictus Italorum anguium, qui minus terribiles peregrinis ſunt.*

Verum hæc genera ſerpentium & peregrina, & aliquanto magis peſtifera ſunt; maxime, quæ æſtuoſis gignuntur locis. Italia frigidioreſque regiones hac quoque parte ſalubritatem habent, quod minus terribiles angues edunt. Adverſus quos ſatis proficit herba betonica, vel cantabrĭca, vel centaurion, vel agrimonia, vel trixago, vel

t *Aëtius Tetrab. IV. Serm. I.* 35. u *Idem ibid.* 18. * *Salmaſius in Notis ad Spartiani Hadrian. C.* 20. *pag.* 190. *Edit. Hackianæ.*

vel perſonata, vel marinæ paſtinacæ; ſi vel ſingulæ binæve tritæ, & ſic potui datæ ſunt cum vino, & ſuper vulnus impoſitæ. Illud ignorare non oportet, omnis ſerpentis ictum & jejuni & jejuno magis nocere. ideoque pernicioſiſſimi ſunt, cum incubant: utiliſſimumque eſt, ubi ex anguibus metus eſt, non ante progredi, quam quis aliquid aſſumpſit.

11. *Remedium generale adverſus omnia venena, vel in cibo, vel in potione aſſumpta.*

Non tam facile his opitulari eſt, qui venenum, vel in cibo, vel in potione ſumpſerunt. Primum, quia non protinus ſentiunt, ut ab angue icti: ideo ne ſuccurrere quidem ſtatim ſibi poſſunt. Deinde, quia noxa non a cute, ſed ab interioribus partibus incipit. Commodiſſimum eſt tamen, ubi primum ſenſit aliquis, protinus oleo multo epoto vomere. Deinde, ubi præcordia exhauſit, bibere antidotum: ſi id non eſt, vel merum vinum.

12. *Specialia remedia adverſus quædam venena: & primo adverſus Cantharidas.* x

Sunt tamen quædam remedia propria adverſus quædam venena, maximeque leviora. Nam ſi cantharidas aliquis ebibit, panaces cum lacte contuſa, vel galbanum vino adjecto dari, vel lac per ſe debet.

13. *Adverſus Cicutam.* y

Si cicutam, vinum merum calidum cum ruta quamplurimum ingerendum eſt; deinde is vomere cogendus: poſteaque laſer ex vino dandum. Iſque, ſi febre vacat, in cali-

x *Æginet. V. 30. Scribon. Larg. LVII. Actuar. M. M. V. 12.* y *Æginet. V. 41. Scribon. Larg. XLVII. Actuar. M. M. V. 12.*

calidum balneum mittendus: ſi non vacat, ungendus ex calefacientibus eſt. Poſt quæ quies ei neceſſaria eſt.

14. *Adverſus Hyoſcyamum.* [z]

Si hyoſcyamum, fervens mulſum bibendum eſt, aut quodlibet lac, maxime tamen aſininum.

15. *Adverſus Ceruſſam.* [a]

Si ceruſſam, jus malvæ, vel juglandis ex vino contritæ, maxime proſunt.

16. *Adverſus Sanguiſugam, ſi epota eſt, & lac, quod intus coiit.* [b]

Si ſanguiſuga epota eſt, acetum cum ſale bibendum eſt. Si lac intus coiit, aut paſſum, aut cum aceto laſer.

17. *Adverſus Fungos inutiles.* [c]

Si fungos inutiles quis aſſumpſit, raphanus aut e poſca, aut cum ſale & aceto edenda eſt. Ipſi vero hi & ſpecie quidem diſcerni poſſunt ab utilibus, & coctura genere ad idonei * fieri. Nam ſive ex oleo inferbuerunt, ſive piri ſurculus cum his inferbuit, omni noxa vacant.

18. *De aduſtis corporis locis, & quomodo curari debeant.* [d]

Aduſtis quoque locis extrinſecus vis infertur; itaque ſequi videtur, ut de his dicam. Hæc autem optime curantur foliis aut lilii, aut linguæ caninæ, aut betæ in vino oleoque decoctis. Quorum quodlibet protinus impoſitum ad ſanitatem perducit.

Sed dividi quoque curatio poteſt in ea, quæ mediocriter exedentia reprimentiaque, pri-

z *Æginet. V.* 38. a *Scribon. Larg.* XLVII. b *Æginet.V.*36. *Plin. H.N.* XXII. 23. c *Æginet. V.* 54. *Scrib. Larg.* LXVI. * *Alii* ſunt. d *Ægin.IV.*11. *Seren. Samm.* LX. *Aëtius Tetrab. IV. Serm. II.* 64.

primo & puſtulas prohibeant, & ſummam pelliculam exaſperent: deinde ea, quæ lenia ad ſanitatem perducant. Ex prioribus eſt lenticulæ cum melle farina; vel myrrha cum vino; vel creta cimolia cum thuris cortice contrita, & aqua coacta, atque, ubi uſus neceſſitas incidit, aceto diluta. Ex inſequentibus, quælibet λιπαρά. 267.
Sed idonea maxime eſt, quæ vel plumbi retrimentum, vel vitellos habet.

Eſt etiam illa adustorum curatio, dum inflammatio eſt, impoſitam habere cum melle lenticulam: ubi ea declinavit, farinam cum ruta, vel porro, vel marrubio, donec cruſtæ cadant: tum ervum cum melle, aut irim, aut reſinam terebinthinam, donec ulcus purum ſit: noviſſime ſiccum linamentum.

CAP. XXVIII.

De interioribus ulceribus, quæ, aliqua corporum parte corrupta, naſcuntur.

1. *De carbunculo.* e

AB his, quæ extrinſecus incidunt, ad ea veniendum eſt, quæ interius, corrupta aliqua corporum parte, naſcuntur. Ex quibus non aliud carbunculo pejus. Ejus hæ notæ ſunt. Rubor eſt, ſuperque eum non nimium puſtulæ eminent, maxime nigræ, interdum ſublividæ, aut pallidæ. In iis ſanies eſſe videtur; infra color niger eſt. Ipſum corpus aridum, & durius, quam naturaliter oportet. Circaque quaſi cruſta eſt; eaque inflammatione cingitur.

e *Æginet. IV. 25. Actuar. M.M. II. 12. Oribaſ. Synopſ. VII. 12.*

gitur. Neque in eo loco levari cutis poteſt, ſed inferiori carni quaſi affixa eſt. Somnus urget. Nonnunquam horror, aut febris oritur, aut utrunque. Idque vitium ſubtractis quaſi quibuſdam radicibus ſerpit; interdum celerius, interdum tardius. Supra quoque, procedens inalbeſcit; dein lividum fit; circumque exiguæ puſtulæ oriuntur. Et ſi circa ſtomachum fauceſve incidit, ſubito ſpiritum ſæpe elidit.

Nihil melius eſt, quam protinus adurere. Neque id grave eſt. nam non ſentit; quoniam ea caro mortua eſt. Finiſque adurendi eſt, dum ex omni parte ſenſus doloris eſt. Tum deinde ulcus, ſicut cætera adusta, curandum eſt. Sequitur enim ſub medicamentis erodentibus cruſta: quæ undique a viva carne diducta, trahit ſecum, quicquid corruptum erat; puruſque jam ſinus curari poteſt implentibus. At, ſi in ſumma cute vitium eſt, poſſunt ſuccurrere quædam vel exedentia tantum, vel etiam adurentia. Vis pro magnitudine adhibenda eſt. Quodcunque vero medicamentum impoſitum eſt, ſi ſatis proficiet, protinus a viva corruptam partem reſolvet.

Certaque eſſe fiducia poteſt fere, ſi undique vitioſa caro excidat, qua hujuſcemodi medicamen exeſt: ſi id non fit, medicamentumque malo vincitur, utique ad uſtionem properandum eſt. Sed in ejuſmodi caſu abſtinendum a cibo, a vino eſt. Aquam liberaliter bibere expedit. Magiſque ea ſervanda ſunt, ſi febricula quoque acceſſit.

2. De

2. *De Carcinomate*.

Non idem periculum καρκίνωμα affert, niſi imprudentia curantis agitatum eſt. Id vitium fit maxime in ſuperioribus partibus, circa *f* faciem, nares, aures, labra, *g* mammas fœminarum. Et ex jecore, aut ſplene hoc naſcitur. Circa locum aliqua quaſi puncta ſentiuntur: iſque immobilis, inæqualiter tumet: interdum etiam torpet. Circa eum inflatæ venæ quaſi recurvantur: hæque pallent, aut livent: nonnunquam etiam in quibuſdam deliteſcunt. Tactuſque is locus, aliis dolorem affert, in aliis eum non habet. Et nonnunquam ſine ulcere durior aut mollior eſt, quam eſſe naturaliter debet: nonnunquam iiſdem omnibus ulcus accedit. Interdumque nullam habet proprietatem: interdum ſimile his eſt, quæ vocant Græci κονδυλώματα, aſpredine quadam & magnitudine ſua. Colorque ejus ruber eſt, aut *lenticulæ* ſimilis. Neque tuto ſecatur. nam protinus aut reſolutio nervorum, aut diſtentio inſequitur. Sæpe homo ictus obmuteſcit, atque ejus anima deficit. Quibuſdam etiam, ſi idipſum preſſum eſt, quæ circa ſunt, intenduntur & intumeſcunt. Namque peſſimum id genus eſt, fereque primum id fit; quod κακόηθες a Græcis nominatur. Deinde ex eo id καρκίνωμα, quod ſine ulcere eſt. Deinde ulcus; & ex eo, thymium.

Tolli nihil, niſi κακόηθες, poteſt: reliqua curationibus irritantur. Et quo major *Tom. II.* vis adhibita eſt, eo magis quidam uſi ſunt *36, 1.* medicamentis adurentibus. Quidam ferro ad-

f *Æginet. III.* 22. g *Scribon. Larg. XXIII.*

aduſſerunt: quidam ſcalpello exciderunt. neque ulli unquam medicina * profuit: ſed aduſta, protinus concitata ſunt, & increverunt, donec occiderent. Exciſa etiam, poſt inductam cicatricem, tamen reverterunt, & cauſam mortis attulerunt. Cum interim plerique nullam vim adhibendo, qua tollere id malum tentent; ſed imponendo tantum lenia medicamenta, quæ quaſi blandiantur, quo minus ad ultimam ſenectutem perveniant, non prohibeantur. Diſcernere autem cacoethes, quod curationem recipit, a carcinomate, quod non recipit, nemo ſcire poteſt, niſi tempore & experimento.

Ergo, ubi primum id vitium notatum eſt, imponi debent medicamenta adurentia. Si levatur malum, minuunturque ejus indicia, procedere curatio poteſt & ad ſcalpellum, & ad uſtionem. Si protinus *irritatum* eſt, ſcire licet, jam *carcinoma eſſe*; removendaque ſunt omnia acria, *omnia vehementia*. Sed, ſi ſine ulcere *is locus durus* eſt, imponi ficum quam pinguiſſimam, aut
264,14. ῥυπῶδες emplaſtrum ſatis eſt. Si ulcus æquale eſt, ceratum ex roſa injiciendum eſt,
Tom. II. 139,34. adjiciendusque ei pulvis ex contrita teſta, ex aqua, qua faber ferrarius tingere candens ferrum ſolitus eſt. Si id nimium ſupercrevit, tentanda ſquama æris eſt (quæ leniſſima ex adurentibus eſt) eatenus, ne quid eminere patiatur: ſed ita, ſi nihil exacerbavit: ſin minus, eodem cerato contenti eſſe debebimus.

3. De

* *Aph. VI. 38.*

3. *De Theriomate*.

Eſt etiam ulcus, quod θηρίωμα Græci vocant. Id & per ſe naſcitur, & interdum ulceri ex alia cauſa facto ſupervenit. Color eſt vel lividus, vel niger: odor fœdus: multus, & muco ſimilis humor. Idipſum ulcus neque tactum, neque medicamentum ſentit: prurigine tantum movetur. circa dolor eſt, & inflammatio. Interdum etiam febris oritur. Nonnunquam ex ulcere ſanguis erumpit. Atque id quoque malum ſerpit. quo omnia ſæpe intenduntur. Fitque ex his ulcus, quod [h] ἕρπητα ἐσθιόμενον Græci vocant; quia celeriter ſerpendo, penetrandoque uſque ad oſſa, corpus vorat. Id ulcus inæquale eſt, cœno ſimile; ineſtque multus humor glutinoſus; odor intolerabilis; majorque, quam pro modo ulceris, inflammatio. Utrunque, ſicut omnis cancer, fit maxime in ſenibus; vel his, quorum corpora mali habitus ſunt. 167,18.

Curatio utriuſque eadem eſt: ſed in majore malo major vis neceſſaria. Ac pri- 84,9.
mum, a victus ratione ordinandum eſt: ut quieſcat in lectulo: ut primis diebus a cibo abſtineat: aquam quamplurimam aſſumat. Alvus quoque ei ducatur. Dein, poſt inflammationem, cibum boni ſucci capiat; vitatis omnibus acribus: potionis quantum volet, ſic, ut interdiu quidem aqua contentus ſit: in cœna vero etiam vini auſteri aliquid bibat. Non æque tamen fame in his, quos ἕρπης urgebit, atque in his, qui θηρίωμα adhuc habebunt, utendum erit. Et

h *Actuar. M. M. II.* 12. *Æginet. IV.* 20.

Et victus quidem talis neceſſarius eſt.

Super ulcus vero inſpergenda eſt arida aloe contrita, &, ſi parum proficiet, chalcitis. At, ſi quis nervus, exeſa carne, nudatus eſt, contegendus ante linteolo eſt, ut ſub eo medicamento aduratur. Si validioribus etiam remediis opus eſt, ad eas compoſitiones veniendum eſt, quæ vehementius adurunt. Quicquid autem inſpergitur, averſo ſpecillo infundi debet. Superdanda cum melle ſunt vel linamenta, vel oleæ folia ex vino decocta, vel marrubium: eaque linteolo contegenda in aqua frigida madefacto, dein bene expreſſo. Circaque, qua tumor ex inflammatione eſt, imponenda, quæ reprimant, cataplaſmata. Si ſub his nihil proficitur, ferro locus aduri debet: diligenter nervis, qui apparent, ante contectis. Aduſtum vel medicamentis vel ferro corpus, primum purgandum, deinde inſpergendum eſſe, apparere cuilibet ex prioribus poteſt.

4. *De Sacro igne.* i

Sacer quoque ignis malis ulceribus annumerari debet. Ejus duæ ſpecies ſunt. Alterum eſt ſubrubicundum, aut miſtum rubore atque pallore; exaſperatumque per puſtulas continuas, quarum nulla altera major eſt, ſed plurimæ perexiguæ. In his ſemper fere pus, & ſæpe rubor cum calore eſt: ſerpitque id nonnunquam ſaneſcente eo, quod primum vitiatum eſt: nonnunquam etiam exulcerato, ubi, ruptis puſtulis, ulcus continuatur, humorque exit, qui eſſe inter-

i *Æginet. IV. 12. Seren. Sammon. XLI. Aëtius Tetrab. IV. Serm. II. 59.*

tur ſaniem & pus videri poteſt. Fit maxime in pectore, aut lateribus, aut eminentibus partibus, præcipueque in plantis. Alterum autem eſt in ſummæ cutis exulceratione, ſed ſine altitudine, latum, ſublividum, inæqualiter tamen; mediumque ſaneſcit, extremis procedentibus: ac ſæpe id, quod jam ſanum videbatur, iterum exulceratur. At circa, proxima cutis, quæ vitium receptura eſt, tumidior & durior eſt, coloremque habet ex rubro ſubnigrum. Atque hoc quoque malo fere corpora ſeniora tentantur, aut quæ mali habitus ſunt; ſed in cruribus maxime.

Omnis autem ſacer ignis, ut minimum periculum habet ex his, quæ ſerpunt; ſic prope difficillime tollitur. Medicamentum ejus * fortiſſimum eſt, uno die febris, quæ humorem noxium abſumat. Pus, quo craſ- 289,33. ſius & albidius eſt, eo periculi minus eſt. Prodeſt etiam infra ulcera locum cædi, quo plus puris exeat; & id, quo ibi corruptum corpus eſt, extrahatur. Sed tamen, ſi febricula acceſſit, abſtinentia, lectulo, alvi ductione opus eſt. In omni vero ſacro igni, neque lenibus & glutinoſis cibis, neque ſalſis & acribus utendum eſt; ſed his, quæ inter utrumque ſunt: qualis eſt panis ſine fermento, piſcis, hœdus, aves, exceptoque apro, omnis fere venatio. Si non eſt febricula, & geſtatio utilis eſt, & ambulatio, & vinum auſterum, & balneum. Atque in hoc quoque genere potio magis liberalis eſſe, quam cibus, debet.

* *Edit. Aldi, Steph. aliæque* fortuitum.

Ipſa autem ulcera, ſi mediocriter ſerpunt, aqua calida: ſi vehementius, vino calido fovenda ſunt. Deinde acu puſtulæ, quæcunque ſunt, aperiendæ. Tum imponenda ea, quæ putrem carnem exedant. Ubi inflammatio ſublata, ulcuſque purgatum eſt, imponi lene medicamentum debet. In altero autem genere, poſſunt proficere mala cotonea in vino cocta, atque
273. contrita: poteſt emplaſtrum vel Heræ, vel τ
262. τετραφάρμακον; cui quinta pars thuris adjecta ſit; poteſt nigra hedera ex vino auſtero cocta, ac, ſi celeriter malum ſerpit, non aliud magis proficit. Purgato ulcere, quod in ſumma cute eſſe propoſui, ſatis & ad ſanitatem eadem lenia medicamenta proficient.

5. *De Chironio ulcere.* k

Chironium autem ulcus appellatur, quod & magnum eſt, & habet * oras duras, callosas, tumentes. Exit ſanies non multa, ſed tenuis: odor malus, neque in ulcere, neque in ejus tumore ulla eſt inflammatio: dolor modicus eſt. Nihil ſerpit, ideoque nullum periculum adfert; ſed non facile ſaneſcit. Interdum tenuis cicatrix inducitur, deinde iterum rumpitur, ulcuſque renovatur. Fit maxime in pedibus & cruribus.

Super id imponi debet, quod & lene aliquid, & vehemens, & reprimens habeat. Quale ejus rei cauſa fit ex his: ſquamæ æris, plumbi eloti combuſti, ſingulorum P. VI. *. cadmiæ, ceræ, ſingulorum P. VIII. *. roſæ

k *Ægin. IV. 46.* * *Pollux IV. c. 25.*

roſæ quantum ſatis eſt ad ceram ſimul cum eis molliendam.

6. *De Ulceribus, quæ ex frigore in pedibus & manibus oriuntur.*

Fiunt etiam ex frigore hiberno [l] ulcera, maxime in pueris, & præcipue pedibus, digitiſque eorum, nonnunquam etiam in manibus. Rubor cum inflammatione mediocri eſt. Interdum puſtulæ oriuntur, deinde exulceratio. Dolor autem modicus: prurigo major eſt. Nonnunquam humor exit, ſed non multus; qui referre vel pus, vel ſaniem videtur.

In primis multa calida aqua fovendum eſt, in qua rapa decocta; aut ſi ea non ſunt, aliquæ verbenæ ex reprimentibus. Si nondum adapertum ulcus eſt, æs, quam maxime calidum quis pati poteſt, admovendum eſt. Si jam exulceratio eſt, imponi debet alumen, æqua portione cum thure contritum, tum vino adjecto; aut malicorium in aqua coctum, deinde contritum. Si ſumma detracta pellicula eſt, hic quoque melius lenia medicamenta proficiunt.

7. *De Struma.* [m]

Struma quoque eſt tumor, in quo ſubter concreta quædam ex pure & ſanguine quaſi glandulæ oriuntur. Quæ vel præcipue fatigare medicos ſolent, quoniam & febres movent, nec unquam facile matureſcunt; &, ſive ferro, ſive medicamentis curantur, plerunque iterum juxta cicatrices ipſas reſurgunt; multoque poſt medicamenta ſæpius. quibus id quoque accedit, quod

l *Æginet.* III. 79. m *Aëtius Tetrab.* IV. *Serm.* III. *c.* 5. *Actuar. Meth. Med.* II. 12. *Ægin.* IV. 33. *Oribaſ. Synopſ.* VII. 29.

longo ſpatio detinent. Naſcuntur maxime in cervice; ſed etiam in alis, & inguinibus, & in lateribus. In mammis quoque fœminarum ſe reperiſſe, chirurgus Meges author eſt.

Propter hæc & album veratrum recte datur, atque etiam ſæpius, donec ea digerantur. Et medicamenta imponuntur, quæ humorem vel educant, vel diſſipent; quorum ſupra mentio facta eſt. Adurentibus quoque quidam utuntur, quæ exedunt, cruſtaque eum locum adſtringunt: tum vero ut ulcus curant. Quæcunque autem ratio curandi eſt, corpus, puro ulcere, exercendum atque alendum eſt, donec ad cicatricem perveniat. Quæ cum medici doceant, ab iis requirenda. Quorundam ruſticorum experimento cognitum, quem ſtruma male habet, eum, ſi anguem edit, liberari.
383,11.

8. *De Furunculo*. n

Furunculus vero, eſt tuberculum acutum cum * inflammatione, & dolore; maximeque ubi jam in pus vergit. Qui ubi adapertus eſt, & exiit pus, ſubter apparet pars carnis in pus verſa, pars corrupta ſubalbida, ſubrubra; quem ventriculum quidam furunculi nominant. In eo nullum periculum eſt, etiamſi nulla curatio adhibeatur: matureſcit enim per ſe, atque erumpit. Sed dolor efficit, ut potior medicina ſit, quæ maturius liberet.

Proprium ejus medicamentum galbanum eſt. ſed alia quoque ſupra comprehenſa ſunt. Si cætera deſunt, imponi debet, pri-

n *Æginet. IV. 23. Seren. Sammon.* XXXVIII.
* *Edit. Aldi & aliæ* inflatione.

primum, non pingue emplaſtrum, ut id reprimat: deinde, ſi non repreſſit, quodlibet puri movendo accommodatum. ſi ne id quidem eſt, vel reſina, vel fermentum. Expreſſo pure, nulla ultra curatio neceſſaria eſt.

9. *De Phymate.*

396,20.

Phyma vero nominatur tuberculum furunculo ſimile, ſed rotundius & planius, ſæpe etiam majus. Nam furunculus ovi dimidii magnitudinem raro explet, nunquam excedit. Phyma etiam latius patere conſuevit: ſed inflammatio dolorque ſub eo minores ſunt. Ubi divulſum eſt, pus eodem modo apparet: ventriculus qui in furunculo, non invenitur: verum omnis corrupta caro in pus vertitur. Id autem in pueris & ſæpius naſcitur, & facilius tollitur: in juvenibus rarius oritur, & difficilius curatur. Ubi ætas induravit, ne naſcitur quidem. Quibus vero medicamentis diſcuteretur, ſupra propoſitum eſt. 258,19.

10. *De Phygethlo.* o

Φύγεθλον autem eſt tumor, non altus, ſed latus, in quo quiddam puſtulæ ſimile eſt. Dolor diſtentioque vehemens eſt, & major quam pro magnitudine tumoris: interdum etiam febricula. idque tarde maturescit, neque magnopere in pus convertitur. Fit maxime aut in cervice, aut in alis, aut in inguinibus. Panum, ad ſimilitudinem figuræ, noſtri vocant. Atque idipſum quo medicamento tolleretur, ſupra demonſtravi. 255.

o *Seren. Samm.* XL. *Æginet.* IV. 22.

11. *De Abſceſſibus*. p

Sed cum omnes hi nihil niſi minuti abſceſſus ſint, generale nomen trahit *latius* vitium, totum ad ſuppurationem ſpectans. Idque fere fit aut poſt febres, aut poſt dolores partis alicujus, maximeque eos, qui ventrem infeſtarunt. Sæpiuſque oculis expoſitum eſt, ſiquidem latius aliquando intumeſcit ad ſimilitudinem ejus, quod φῦμα vocari propoſui, rubetque cum calore, & paulo poſt etiam cum duritia, magiſque nocenter adoleſcit, & ſitim vigiliamque exprimit. Interdum tamen nihil horum in cute deprehendi poteſt; maximeque, ubi altius pus movetur: ſed cum ſiti vigiliaque ſentiuntur intus aliquæ punctiones. Et, quod de ſubito durius non eſt, melius eſt: & quod, quamvis rubet, coloris tamen in album mutati eſt. quæ ſigna jam pure oriente naſcuntur; tumor enim ruborque multo ante incipiunt.

Sed, ſi locus nobilis eſt, avertendus materiæ aditus eſt per cataplaſmata, quæ ſimul & reprimunt, & refrigerant: qualia & alias & paulo ante in eryſipelate propoſui. Si jam durior eſt, ad ea veniendum eſt, quæ digerant, & reſolvant: qualis eſt ficus arida contuſa: aut fex miſta cum cerato, quod ex adipe ſuilla coactum ſit; aut cucumeris ſilveſtris radix, cui ex farina duæ partes adjectæ ſint, ante ex mulſo decoctæ. Licet etiam miſcere æquis portionibus ammoniacum, galbanum, propolim, viſcum, ponduſque adjicere myrrhæ dimidio minus,

p *Æginet*. IV. 18. *Aëtius Tetrab*. IV. *Serm*. II. 32. *Oribaſ*. *Synopſ*. VII. 28.

nus, quam in prioribus ſingulis erit. Atque emplaſtra quoque & malagmata idem efficiunt, quæ ſupra explicui.

Quod per hæc diſcuſſum non eſt, neceſſe eſt, matureſcat. Idque quo celerius fiat, imponenda eſt farina hordeacea, ex aqua cocta, cui & olerum aliquid recte miſcetur. Eadem aut hæc in minoribus quoque Tom.II. abſceſſibus, quorum nomina proprie- 155,28. tateſque ſupra edidi, recte fiunt. Eademque omnium curatio: tantummodo diſtat. Ibid. Crudum eſt autem, in quo major quaſi venarum motus eſt, & gravitas, & ardor, & diſtentio, & dolor, & rubor, & durities; &, ſi major abſceſſus eſt, horror, atque etiam febricula permanet: penitiuſque condità ſuppuratione pro his, quæ alioquì cutis oſtendit, punctiones ſunt. Ubi iſta ſe remiſerunt, jamque is locus prurit, & aut ſublividus, aut ſubalbidus eſt, matura ſuppuratio eſt. Ex qua, ubi vel per ſe, vel per medicamenta, vel etiam ferro aperta eſt, pus debet emitti. Tum, ſi qua in alis, vel inguinibus ſunt, ſine linamento nutrienda ſunt. In cæteris quoque partibus, ſi ima plaga exigua eſt, ſi mediocris ſuppuratio fuit, ſi non alte penetravit, ſi febris non eſt, ſi valet corpus, æque linamenta ſupervacua ſunt. In reliquis, parce tamen, nec, niſi magna plaga eſt, imponi debent. Commode vero mel ſuper linamenta, vel ſine his imponitur lenticula ex melle, aut malicorium ex vino coctum: quæ & per ſe & miſta idonea ſunt.

Si qua circa duriora ſunt, ad ea molliendâ, vel malva contrita, vel fœni *Græci* linive ſemen ex paſſo coctum ſuperdandum eſt. Quicquid deinde impoſitum eſt, non adſtringi, ſed modice deligari debet. Illo neminem decipi decet, ut in hoc genere cerato utatur. Cætera, quæ pertinent ad purgandum ulcus, ad implendum, ad cicatricem inducendam, conveniuntque vulneribus, expoſita ſunt.

412. 12. *De Fiſtulis*. q

413. Nonnunquam autem ex ejuſmodi abſceſſibus, & ex aliis ulcerum generibus, fiſtulæ oriuntur. Id nomen eſt ulceri alto, anguſto, calloſo. Fit in omni fere parte corporis: habetque quædam in ſingulis locis propria. Prius de communibus dicam. Genera igitur fiſtularum plura ſunt. Siquidem aliæ breves ſunt, aliæ altius penetrant: aliæ recta intus feruntur, aliæ multoque plures transverſæ: aliæ ſimplices ſunt, aliæ duplices tripliceſve; quæ ab uno ore orſæ intus tres fiunt, aut etiam in plures ſinus dividuntur: aliæ rectæ, aliæ flexæ, & tortuoſæ ſunt: aliæ intra carnem deſinunt, aliæ ad oſſa aut cartilaginem penetrant; aut, ubi neutrum horum ſubeſt, ad interiora perveniunt: aliæ deinde facile, aliæ cum difficultate curantur, atque etiam quædam inſanabiles reperiuntur.

Expedita curatio eſt in fiſtula ſimplici, recenti, intra * carnem. Adjuvatque ipſum corpus, ſi juvenile, ſi firmum eſt. Inimica contraria his ſunt: itemque, ſi fiſtula os, vel

q *Aëtius Tetrab. IV. Serm. II.* 55. * *Hippocr. Coac. Præn. III.* 394.

vel cartilaginem, vel nervum, vel muſculos læſit; ſi articulum occupavit; ſi vel ad veſicam, vel ad pulmonem, vel ad vulvam, vel ad grandes venas arteriaſve; vel ad maxillas, guttur, ſtomachum, thoracem penetravit. Ad inteſtina quoque eam tendere, ſemper periculoſum, ſæpe peſtiferum eſt. Quibus multum mali accedit, ſi corpus vel ægrum, vel ſenile, vel mali habitus eſt.

Ante omnia autem demitti ſpecillum in fiſtulam convenit; ut, quo tendat, & quam alte perveniat, ſcire poſſimus. Simul etiam, prorſus humida, an ſiccior ſit: quod extracto ſpecillo patet. Id quoque diſci poteſt, in oſſe vitium ſit, necne: &, ſi jam eo fiſtula penetravit, quatenus nocuerit. Nam, ſi molle eſt, quod ultimo ſpecillo contingitur, intra carnem adhuc vitium eſt: ſi magis id renititur, ad os ventum eſt. Ibi deinde ſi dilabitur ſpecillum, nondum caries eſt: ſi non dilabitur ſede, qua innititur, caries quidem, verum adhuc levis eſt: ſi inæquale quoque & aſperum ſubeſt, vehementius os exeſum eſt. At cartilago ubi ſubſit, ipſa ſedes docet: perventumque eſſe ad eam, ex reniſu patet. *Tom.II.* 162,17. 227,13.

Ex his quidem colliguntur fiſtularum ſedes, ſpatia, noxæ. Simplices vero hæ ſint, an in plures partes diducantur, cognoſci poteſt ex modo puris. Cujus ſi plus fertur, quam quod ſimplici ſpacio convenit, plures ſinus eſſe manifeſtum eſt. Cumque fere juxta ſint caro, & nervus, & aliqua

qua

qua nervoſa, quales fere tunicæ membranæque ſunt, genus quoque puris docebit, num plures ſinus intus diverſa corporis genera perroſerint. Siquidem ex carne pus læve, album, copioſius fertur: at ex nervoſo loco, coloris quidem ejuſdem, ſed tenuius & minus: ex nervo, pingue & oleo non diſſimile. Denique etiam corporis inclinatio docet, num in plures partes fiſtulæ penetrarint, quia ſæpe, cum quis aliter decubuit, aliterque membrum collocavit, pus ferri, quod jam deſierat, iterum incipit: teſtaturque, non ſolum alium ſinum eſſe ex quo deſcendat, ſed etiam in aliam corporis partem eum tendere.

Si in carne & recens & ſimplex eſt; & neque ſinuoſa neque cava ſede; neque in articulo, ſed in eo membro, quod per ſe immobile, non niſi cum toto corpore movetur, ſatis proficiet emplaſtrum, quod recentibus vulneribus imponitur, dum habeat vel ſalem, vel alumen, vel ſquamam æris, vel æruginem, vel ex metallicis aliquid. Exque eo collyrium fieri debet altera parte tenuius, altera paulo plenius. Idque ea parte, qua tenuius eſt, antecedente demitti oportet in fiſtulam, donec purus ſanguis ſe oſtendat. quæ in omnibus fiſtularum collyriis perpetua ſunt. Idem deinde emplaſtrum in linteolo ſuperimponendum; ſupraque injicienda ſpongia eſt, in acetum ante demiſſa: ſolvique quinto die ſatis eſt. Genus victus adhibendum eſt, quo carnem ali docui.

At, ſi longius a præcordiis fiſtula eſt, ex intervallo jejunum radiculas eſſe; deinde vomere, neceſſarium eſt.

Quum vetuſtate calloſa ſit fiſtula (callus autem neminem fallit, quia durus eſt, & aut albus, aut pallidus) tum validioribus medicamentis opus eſt. Quale eſt, quod habet papaveris lachrymæ P. I. *. gummi P. III. *. cadmiæ P. IIII. *. atramenti ſutorii *P.* VIII. *. ex quibus aqua coactis collyrium fit. Aut in quo ſunt gallæ P. I. *. æruginis, ſandarachæ, aluminis Ægyptii, ſingulorum P. I. *. atramenti ſutorii combuſti P. II. *. Aut quod conſtat ex chalcitide, & e ſaxo calce; quibus adjicitur auripigmenti dimidio minus, quam in ſingulis prioribus eſt; eaque melle cocto excipiuntur. Expeditiſſimum autem eſt ex præcepto Megetis, r æruginis raſæ P. II. *. conterere, deinde ammoniaci thymiamatis P. II. *. aceto liquare, eoque infuſo æruginem cogere. Idque ex primis medicamentis eſt. Sed, ut hæc maximi effectus ſunt, ſi cui iſta non adſunt, facile tamen eſt callum quibuslibet adurentibus medicamentis erodere: ſatiſque eſt vel papyrum intortum, vel aliquid ex penicillo in modum collyrii adſtrictum eo illinere. Scilla quoque cocta & mixta cum calce, callum exeſt. 300, 9.

Si quando vero longior & tranſverſa fiſtula eſt, demiſſo ſpecillo, contra principium hujus incidi commodiſſimum eſt, & collyrium, * quod volueris demitti.

At ſi duplicem eſſe fiſtulam vel multipli-

cem

r *Oribaſ. Synopſ. VII.* 30. * *Edit. Aldi, Steph.* utrumque, *alii legunt* utrimque.

cem exiſtimamus, ſic tamen ut brevis, intraque carnem ſit, collyrio uti non debe*mus*; quod unam partem curet, *reliquas* omittat: ſed eadem medicamenta arida *in* calamum ſcriptorium conjicienda ſunt, iſque ori fiſtulæ aptandus, inſpirandumque, ut ea medicamenta intus compellantur. Aut eadem ex vino liquanda ſunt; vel, ſi ſordidior fiſtula eſt, ex mulſo; ſi calloſior, ex aceto; atque intus infundendum, quicquid inditum eſt. Superponenda ſunt, quæ refrigerent & reprimant. nam fere, quæ circa fiſtulam ſunt, habent aliquid inflammationis. Neque alienum eſt, ubi quis reſolverit, antequam rurſus alia medicamenta injiciat, per oricularium clyſterem fiſtulam eluere; ſi plus puris fertur, vino; ſi callus durior eſt, aceto; ſi jam purgatur, mulſo, vel aqua, in qua ervum coctum ſit, ſic ut huic quoque mellis paululum adjiciatur.

Fere vero fit, ut ea tunica, quæ inter foramen & integram carnem eſt, victa a medicamentis exeat, infraque ulcus purum ſit. Quod ubi contigit, imponenda glutinantia ſunt; præcipueque ſpongia melle cocto illita. Neque ignoro, multis placuiſſe linamentum in modum collyrii compoſitum & tinctum melle, implendi cauſa demitti. ſed celerius ſic glutinatur, quam impletur. Neque verendum eſt, ne purum corpus puro corpori junctum non coeat; adjectis quoque medicamentis ad id efficacibus; cum ſæpe exulceratio digitorum, niſi magna cura proſpeximus, ſaneſcendo in unum eos jungat.

13. *De*

13. *De Ulceris genere, quod κηρίον nominatur.*

Eſt etiam ulceris genus, quod a favi ſimilitudine κηρίον f Græcis nominatur. Idque duas ſpecies habet. Alterum eſt ſubalbidum, & furunculo ſimile; ſed majus, & cum magno dolore. Quod, ubi matureſcit, habet foramina; per quæ fertur humor glutinoſus, & purulentus; nec tamen ad juſtam maturitatem pervenit. Si diviſum eſt, multo plus intus corrupti, quam in furunculo, apparet, altiuſque deſcendit. Raro fit niſi in capillis.

Alterum eſt minus, & ſuper caput eminens, durum, latum, ſubviride, ſubpallidum, magis exulceratum: ſiquidem ad ſingulorum pilorum radices foramina ſunt, per quæ fertur humor glutinoſus, ſubpallidus, craſſitudinem mellis, aut viſci referens, interdum olei: &, ſi inciditur, viridis intra caro apparet. Dolor autem, & inflammatio ingens eſt, adeo ut acutam quoque febrem movere conſuerint.

Super id, quod minus crebris foraminibus exaſperatum eſt, recte imponitur & ficus arida, & lini ſemen * in mulſo coctum, & emplaſtra ac malagmata materiam educentia, aut quæ proprie huc pertinentia ſupra poſui.

Super alterum, & eadem medicamenta, & farina ex mulſo cocta, ſic ut ei dimidium reſinæ terebinthinæ miſceatur; & ficus in mulſo decocta, cui paulum hyſſopi contriti ſit adjectum; & uvæ taminiæ pars quarta fico adjecta. Quod ſi parum in utrolibet genere

f *Actuar.* M. M. II. 12. & IV. 16. *Æginet.* III. 3. *Trallian.* I. 9. * *Al.* quod in vino.

genere medicamenta proficiunt, totum ulcus uſque ad ſanam carnem excidi oportet. Ulcere ablato, ſuper plagam medicamenta danda ſunt; primum, quæ pus cient; deinde, quæ purgent, tum, quæ impleant.

14. *De Acrochordone, & Thymio, & Myrmeciis, & Clavo.*

Sunt vero quædam verrucis t ſimilia; quorum diverſa nomina, ut vitia ſunt. Ἀκροχορδόνα Græci vocant, ubi ſub cute coit aliquid durius, & interdum paulo aſperius, coloris ejuſdem; infra ad cutem tenue, ſupra latius. Idque modicum eſt, quia raro fabæ magnitudinem excedit. Vix unum tantum eodem tempore naſcitur; ſed fere plura, maximeque pueris: eaque nonnunquam ſubito deſinunt, nonnunquam mediocrem inflammationem excitant. ſunt, quæ etiam in pus convertuntur.

Ἀκροθύμιον u nominatur, quod ſuper corpus quaſi verrucula eminet, ad cutem tenuius, ſupra tenue, ſubdurum, & in ſummo peraſperum. Id, qua ſummum, colorem floris thymi repræſentat; unde ei nomen eſt; ibique facile finditur, & cruentatur; nonnunquam aliquantum ſanguinis fundit: fereque circa magnitudinem fabæ Ægyptiæ eſt, raro majus, interdum perexiguum. Modo autem unum, modo plura naſcuntur, vel in palmis, vel in inferioribus pedum partibus: peſſima tamen in obſcœnis ſunt; maximeque ibi ſanguinem fundunt.

Μυρμηκίαι x autem vocantur humiliora

thymio

t *Æginet.IV.*15.*VI.*87. u *Aëtius Tetrab.IV. Serm. II.* 3. *Oribaſ. Synopſ. VII.* 39. x *Aëtius M.M. II.* 11. *Oribaſ. Synopſ. VII.* 43.

thymio durioraque. quæ radices altius exigunt, majoremque dolorem movent, infra lata, ſupra autem tenuia, minus ſanguinis mittunt: magnitudine vix unquam lupini modum excedunt. Naſcuntur ea quoque aut in palmis aut in inferioribus partibus pedum. *Tom.II. 125,11.*

Clavus y autem nonnunquam quidem etiam alibi, ſed in pedibus tamen maxime naſcitur, præcipue autem ex contuſo, quamvis interdum aliter: doloremque, etiamſi non alias, tamen ingredienti movet.

Ex his Acrochordon & acrothymium ſæpe etiam per ſe finiuntur; & , quo minora ſunt, eo magis. Myrmecia & clavi ſine curatione vix unquam deſinunt. Acrochordon, ſi exciſa eſt, nullam radiculam relinquit, ideoque ne renaſcitur quidem. Acrothymio *clavoque* exciſis, ſubrotunda radicula naſcitur, quæ penitus deſcendit ad carnem: eaque relicta, idem rurſus exit. Myrmecia *latiſſimis* radicibus inhærent: ideoque ne excidi quidem ſine magna exulceratione poſſunt. Clavum ſubinde radere, commodiſſimum eſt. nam ſine ulla vi ſic molleſcit. at, ſi ſanguinis quoque aliquid emiſſum eſt, ſæpe emoritur. Tollitur etiam, ſi quis eum circumpurgat, deinde imponit reſinam, cui miſcuit pulveris paululum, quem ex lapide molari contrito fecit. Cætera vero genera medicamentis adurenda ſunt. Aliiſque id, quod ex fece vini: myrmeciis id, quod ex alumine & ſandaracha fit, aptiſſimum

x *Æginet. III.* 80. *VI.* 87.

ſimum eſt. Sed ea, quæ circa ſunt, foliis contegi debent, ne ipſa quoque exulcerentur: deinde poſtea lenticula imponi. *Tollit* acrothymium etiam ficus in aqua decocta.

15. *De Puſtularum generibus.*

z At puſtulæ maxime vernis temporibus oriuntur. Earum plura genera ſunt. Nam modo circa totum corpus partemve aſperitas
Tom.II. 22,34. quædam fit, ſimilis his puſtulis, quæ in urtica, vel ex ſudore naſcuntur: a ἐξανθήματα Græci vocant. eæque modo rubent, modo colorem cutis non excedunt. Nonnunquam plures, ſimiles varis oriuntur, nonnunquam majores. Puſtulæ, lividæ ſunt, aut pallidæ, aut nigræ, aut aliter naturali colore mutato: ſubeſtque illis humor. Ubi hæ ruptæ ſunt, infra quaſi exulcerata caro apparet. φλύκταιναι b ἑλκώδεις Græce nominantur. Fiunt vel ex frigore, vel ex igni, vel ex medicamentis.

Φλυζάκιον autem paulo durior puſtula eſt, ſubalbida, acuta. ex qua ipſo quod exprimitur, humidum eſt. Ex puſtulis vero nonnunquam etiam ulcuſcula fiunt, aut aridiora, aut humidiora: & modo tantum cum prurigine, modo etiam cum inflammatione ac dolore, exitque aut pus, aut ſanies, aut utrunque. Maximeque id evenit in ætate puerili: raro, in medio corpore: ſæpe, in eminentibus partibus.

Peſſima puſtula eſt, quæ c ἐπινυκτὶς vocatur. Ea colore vel ſublivida, vel ſubnigra, vel alba eſſe conſuevit. Circa hanc autem vehe-

z *Aph.III.20.* a *Actuar. M.M. II.11.Trall. I.5.* b *Actuar. M. M. VI.8.* c *Idem ibid. II. 11. Oribaſ. Synopſ. VII. 37. 42.*

vehemens inflammatio eſt; &, cum aperta eſt, reperitur intus exulceratio mucoſa, colore humori ſuo ſimilis. Dolor ex ea ſupra magnitudinem ejus eſt: neque enim ea faba major eſt. Atque hæc quoque oritur in eminentibus partibus, & fere noctu. unde nomen quoque a Græcis ei ἐπινυκτὶς eſt impoſitum.

In omni vero puſtularum curatione primum eſt, multum ambulare, atque exerceri: ſi quid iſta prohibet, geſtari. Secundum eſt, cibum minuere: abſtinere ab omnibus acribus d & extenuantibus. eademque nutrices facere oportet, ſi lactens puer ita affectus eſt. Præter hæc, is, qui tam robu- Tom. II. 147, 8. ſtus eſt, ſi puſtulæ minutæ ſunt, deſudare in balneo debet; ſimulque ſuper eas nitrum inſpergere; oleoque vinum miſcere, & ſic ungi; tum deſcendere in ſolium. Si nihil ſic proficitur, aut ſi majus puſtularum genus occupavit, imponenda lenticula eſt; detractaque ſumma pellicula, ad medicamenta lenia tranſeundum. Ἐπινυκτὶς poſt lenticulam, recte herba quoque ſanguinali, vel viridi coriandro curatur.

Ulcera vero ex puſtulis facta tollit ſpuma argenti cum ſemine fœni Græci mixta ſic, ut his invicem roſa atque intubi ſuccus adjiciatur, donec mellis craſſitudo ei fiat. Proprie ad eas puſtulas, quæ infantes male habent, lapidis, quem πυρίτην Græci vocant, P. VIII. *. cum quinquaginta amaris nucibus miſcetur, adjiciunturque olei cyathi tres. Sed prius ungi ex ceruſſa puſtulæ debent, & tum hoc illini.

d *Oribaſ. de Morb. Curat. III. 54.*

16. *De Scabie.* e

Tom.II. 22,6. Scabies vero eſt durities cutis rubicundior. ex qua puſtulæ oriuntur, quædam humidiores, quædam ſicciores. Exit ex quibuſdam ſanies; fitque ex his continuata exulceratio pruriens; ſerpitque in quibuſdam cito. Atque in aliis quidem ex toto deſinit, in aliis vero certo tempore anni revertitur. Quo aſperior eſt, quoque prurit magis, eo difficilius tollitur. Itaque eam,
340,14. quæ talis eſt, ἀγρίαν Græci appellant, id eſt feram.

In hac quoque victus ratio eadem, quæ ſupra, neceſſaria eſt. Medicamentum autem ad incipientem hanc idoneum eſt; quod fit ex ſpodii, croci, æruginis, ſingulorum P. I. *. piperis albi, omphacii, ſingulorum P. I. *. cadmiæ P. VIII. *. At, ubi jam exulceratio eſt, id, quod fit ex ſulphuris P. I. *. ceræ P. IV. *. picis liquidæ hemina, olei ſextariis duobus, quæ ſimul uſque ad craſſitudinem mellis incoquuntur. Eſt enim,
255,16. quod ad Protarchum authorem refertur. Habet hoc farinæ lupinorum ſextarium, nitri cyathos quatuor, picis liquidæ heminam, reſinæ humidæ ſelibram, aceti cyathos tres. Crocum quoque, lycium, ærugo, myrrha, cinis, æquis portionibus recte miſcentur, & ex paſſo coquuntur. Idque omnem utique ſcabiem ſanat. Ac, ſi nihil aliud eſt, amurca ad tertiam partem decocta, vel ſulphur pici liquidæ miſtum, ſicut de pecoribus propoſui, hominibus quoque ſcabie laborantibus opitulantur.

17. De

e *Oribaſ. de Morb. Curat. III.* 58.

17. *De Impetiginis ſpeciebus*. f

Impetiginis vero ſpecies ſunt quatuor. Minime mala eſt, quæ ſimilitudine ſcabiem repræſentat. nam & rubet, & durior eſt, & exulcerata, & rodit. Diſtat autem ab ea, quæ magis exulcerata eſt, & varis ſimiles puſtulas habet; videnturque eſſe in ea quaſi *bullulæ* quædam, ex quibus interpoſito tempore quaſi ſquamulæ ſolvuntur, certioribuſque hæc temporibus revertitur.

Alterum genus eſt pejus & ſimile papulæ fere, ſed aſperius rubicundiuſque, figuras varias habens: ſquamulæ ex ſumma cute decidunt, roſio major eſt, celerius & latius procedit, certioribuſque etiam, quam prior, temporibus & fit, & deſinit. Rubra cognominatur.

Tertia etiamnum deterior eſt, nam & craſſior eſt, & durior, & magis tumet; in ſumma cute finditur, & vehementius rodit. Ipſa quoque ſquamoſa, ſed nigra eſt: proceditque & latet, nec tardat: minus vero errat in temporibus, quibus aut oritur, aut deſinit; neque ex toto tollitur. Nigræ cognomen eſt.

Quartum genus eſt, quod curationem omnino non recipit, diſtans colore. nam ſubalbidum eſt, & recenti cicatrici ſimile; ſquamulaſque habet pallidas, quaſdam ſubalbidas, quaſdam lenticulæ ſimiles: quibus demptis, profluit ſanguis nonnunquam. Alioqui vero humor ejus albidus eſt, cutis dura atque fiſſa eſt, proceditque latius.

Hæc vero omnia genera maxime oriuntur in pedibus, & manibus; atque ungues

f *Oribaſ. de Morb. Curat.* III. 59. *Synopſ. VII.* 49.

gues quoque infeſtant. Medicamentum non aliud valentius eſt, quam quod ad ſcabiem
338,23. quoque pertinere ſub authore Protarcho retuli. Serapion autem, nitri P. II. *. ſulphuris P. IV. *. excipiebat reſina copioſa, eoque utebatur.

18. *De papulis.*

Papularum vero duo genera ſunt. Alterum eſt, in quo per minimas puſtulas cutis exaſperatur, & rubet, leviterque roditur, medium habet pauxillo levius: tarde ſerpit. idque vitium maxime rotundum incipit, eademque ratione in orbem proce-
338,11. dit. Alterum eſt, quam ἀγρίαν Graeci appellant. In qua ſimiliter quidem, ſed magis cutis exaſperatur, exulceraturque, ac vehementius & roditur, & rubet, & interdum etiam pilos remittit.

Quæ minus rotunda eſt, difficilius ſaneſcit: niſi ſublata eſt, in impetiginem vertitur. Sed levis papula etiam, ſi jejuna ſaliva quotidie defricetur, ſaneſcit. Major, commodiſſime murali herba tollitur, ſi ſuper eadem trita eſt. Ut vero ad compoſita medicamenta veniamus, idem illud Protarchi tanto valentius in his eſt, quanto minus in his vitii eſt. Alterum ad idem, Miconis: nitri rubri, thuris, ſingulorum P. I. *. cantharidum purgatarum P. II. *. ſulphuris ignem non experti tantundem, reſinæ terebinthinæ liquidæ P. XX. *. farinæ lolii ſext. III. git cyathi tres, picis crudæ ſext. unum.

19. *De Vitiliginis ſpeciebus, id eſt, de Alpho, & Melane, & Leuce.* g

Vitiligo quoque, quamvis per ſe nullum periculum adfert; tamen & fœda eſt, & ex malo corporis habitu fit. Ejus tres ſpecies ſunt. Ἄλφος vocatur, ubi color albus eſt, fere ſubaſper & non continuus, ut quædam quaſi guttæ diſperſæ eſſe videantur. Interdum etiam latius, & cum quibuſdam intermiſſionibus ſerpit. Μέλας colore ab hoc differt, quia niger eſt, & umbræ ſimilis. cætera eadem ſunt. Λεύκη habet quiddam ſimile alpho, ſed magis albida eſt, & altius deſcendit; in eaque albi pili ſunt, & lanugini ſimiles. Omnia hæc ſerpunt: ſed in aliis celerius, in aliis tardius. Alphos & Melas in quibuſdam variis temporibus oriuntur & deſinunt. Leuce, quem occupavit, non facile dimittit.

Priora curationem non difficillimam recipiunt: ultimum vix unquam ſaneſcit; ac, ſi quid ei vitio demptum eſt, tamen non ex toto ſanus color redditur. Utrum autem aliquod horum ſanabile ſit, an non; experimento facile colligitur. Incidi enim cutis debet, aut acu pungi. ſi ſanguis exit, quod fere fit in duobus prioribus, remedio locus eſt: ſi humor albidus, ſanari non poteſt. Itaque ab hoc quidem abſtinendum eſt.

Super id vero, quod curationem recipit, imponenda lenticula mixta cum ſulphure & thure, ſic, ut ea contrita ex aceto ſit. Aliud ad idem, quod ad Irenæum authorem refertur. Alcyonium, nitrum, cumi-

g *Actuar. M.M. II. 11. VI. 8. Oribaſ. de Morb. Cur. III. 58. Aëtius Tetrab. IV. Serm. I. 132.*

num, fici folia arida paribus portionibus contunduntur, adjecto aceto. His in ſole vitiligo perungitur: deinde non ita multo poſt, ne nimis erodatur, eluitur. Proprie quidem, Michone authore, eos, quos Alphos vocari dixi, hoc medicamento perungunt: ſulphuris P. II. *. nitri P. IV. *. myrrhæ aridæ contritæ acetabulum miſcent, deinde in balneo ſuper vitiliginem inſpergunt farinam ex faba, tum hæc inducunt. Hi vero, quos Melanas vocari dixi, curantur, cum ſimul contrita ſunt alcyonium, thus, hordeum, faba, eaque ſine oleo in balneo ante ſudorem inſperguntur, ac tum genus id vitiliginis defricatur.

LIBER SEXTUS.

CAP. I.

De Vitiis ſingularum corporis partium.

DIXI de his vitiis, quæ per totum corpus orientia, medicamentorum auxilia deſiderant, nunc ad ea veniam, quæ non niſi in ſingulis partibus incidere conſueverunt, orſus a capite.

1. *De Capillis fluentibus.* a

In hoc igitur capillis fluentibus maxime quidem ſæpe radendo ſuccurritur. Adjicit etiam vim quandam ad continendum, ladanum cum oleo * miſtum. Nunc de his ca-
343,27. pillis loquor, qui poſt morbum fere fluunt. Nam,

a *Trallian.* I. 2. *Actuar.* M. M. II. 5. IV. 9. *Oribaſ. de Loc. Affect. Cur.* IV. 5. * *Scil. myrteo. Th. Priſcian.* I. 2.

Nam, quo minus caput quibuſdam ætate * nudetur, ſuccurri nullo modo poteſt.

CAP. II.

De Porrigine. a

PORRIGO autem eſt, ubi inter pilos quædam quaſi ſquamulæ ſurgunt, eæque a cute reſolvuntur; & interdum madent, multo ſæpius ſiccæ ſunt. Idque evenit, modo ſine ulcere, modo exulcerato loco. Huic quoque modo malo odore, modo nullo accedente. Fereque id in capillo fit, rarius in barba, aliquando etiam in ſupercilio. Ac neque ſine aliquo corporis vitio naſcitur, neque ex toto inutile eſt. Nam bene integro capite, non exit: ubi aliquod in eo vitium eſt, non incommodum eſt, ſummam cutem potius ſubinde corrumpi, quam id, quod nocet, in aliam partem magis neceſſariam verti.

Commodius eſt ergo ſubinde pectendo repurgare, quam id ex toto prohibere. Si tamen ea res magis offendit (quod nimium humore ſequente fieri poteſt; magiſque, ſi is etiam mali odoris eſt) caput ſæpe radendum eſt; dein id ſuper adjuvandum aliquibus ex leviter reprimentibus; quale eſt nitrum cum aceto, vel ladanum cum myrteo & vino, vel myrobalanum cum vino. Si parum per hæc proficitur, vehementioribus uti licet; cum eo, ut ſciamus, utique in recenti vitio id inutile eſſe.

* *Priſcian.* l. 2. a *Æginet.* III. 3. *Trallian.* l. 4. *Oribaſ. de Loc. Affect. Cur.* IV. 9. 10.

CAP. III.

De Sycoſi. a

EST etiam ulcus, quod a fici ſimilitudine σύκωσις a Græcis nominatur, quia caro in eo excreſcit: & id quidem generale eſt. Sub eo vero duæ ſpecies ſunt. Altera, ulcus durum & rotundum eſt: altera, humidum & inæquale. Ex duto exiguum quiddam & glutinoſum exit: ex humido plus, & mali odoris. Fit utrunque in iis partibus, quæ pilis conteguntur: ſed, id quod calloſum & rotundum eſt, maxime in *b* barba; id vero, quod humidum, præcipue in capillo.

Super utrunque oportet imponere elaterium, aut lini ſemen contritum & aqua coactum, aut ficum in aqua decoctam, aut emplaſtrum tetrapharmacum ex aceto ſubactum. Terra quoque Eretria ex aceto liquata recte illinitur.

CAP. IV.

De Areis.

AREARUM quoque duo genera ſunt. Commune utrique eſt, quod, emortua ſumma pellicula, pili primum extenuantur; deinde excidunt: ac, ſi ictus is locus eſt, ſanguis exit liquidus, & mali odoris: increſcitque utrumque in aliis celeriter, in aliis tarde. Pejus eſt, quod denſam cutem, & ſubpinguem, & ex toto glabram fecit. Sed ea, quæ ἀλωπεκία *b* nominatur, ſub quilibet figura dilatatur. Fit & in capillo, & in barba.

a *Æginet. III. 3. Actuar. M. M. II. 5. Oribaſ. de Loc. Affect. Cur. IV. 52. Trall. I. 5.* b *Trallian. I. 1. Priſcian. Lib. 1. c. 6.*

barba. Id vero, quod a ſerpentis ſimilitudine ὀφίασις c appellatur, incipit ab occipitio: duorum digitorum latitudinem non excedit: ad aures duobus capitibus ſerpit; quibuſdam etiam ad frontem, donec ſe duo capita in priorem partem committant. Illud vitium in qualibet ætate eſt: hoc fere in infantibus. Illud vix unquam ſine curatione: hoc per ſe ſæpe finitur.

Quidam hæc genera arearum ſcalpello exaſperant. quidam illinunt adurentia ex oleo; maximeque chartam combuſtam. quidam reſinam terebinthinam cum thapſia inducunt. Sed nihil melius eſt, quam novacula quotidie radere: quia, cum paulatim ſumma pellicula exciſa eſt, adaperiuntur pilorum radiculæ. Neque ante oportet deſiſtere, quam frequentem pilum naſci apparuerit. Id autem, quod ſubinde raditur, illini atramento ſutorio ſatis eſt.

CAP. V.

De Varis, & Lenticulis, & Ephelide. a

PENE ineptiæ ſunt, curare varos, & lenticulas, & ephelidas: ſed eripi tamen fœminis cura cultus ſui non poteſt. Ex iis autem, quæ ſupra propoſui, vari lenticulæque vulgo notæ ſunt; quamvis rarior ea ſpecies eſt, quam φακίαν Græci vocant, cum ſit ea lenticula rubicundior, & inæqualior. Ἐφηλὶς vero a pleriſque ignoratur: quæ nihil eſt, niſi aſperitas quædam & durities mali coloris. Cætera non niſi in facie:

c *Oribaſ. de Loc. Affect. Cur. IV. 42. Aëtius. M. M. V. 13.* a *Æginet. III. 1.*

los dolor pervenit, nocturna vigilia urget. ſiquidem ſub his oculus plerumque rumpitur, votumque eſt, ut tantum exulceretur. Intus ruptum oculum febricula juvat. Si foras jam ruptus procedit, ſine auxilio eſt. Si de nigro aliquid albidum factum eſt, diu manet. At, ſi aſperum, & craſſum eſt, etiam poſt curationem veſtigium aliquod relinquit.

Curare vero oculos ſanguinis detractione, medicamento, balneo, fotu, vino, vetuſtiſſimus author Hippocrates c memoriæ prodidit. Sed eorum tempora & cauſas parum explicuit: in quibus Medicinæ ſumma eſt. Neque minus in * abſtinentia & alvi du-
69, 21. ctione ſæpe auxilii eſt. Hos igitur interdum inflammatio occupat: ubi cum tumore in his dolor eſt; ſequiturque pituitæ curſus, nonnunquam copioſior vel acrior, nonnunquam utraque parte moderatior. In ejuſmodi caſu prima omnium ſunt quies & abſ-
114, 20. tinentia. Ergo primo die, loco obſcuro cubare debet ſic, ut a ſermone quoque abſ-
298, 15. tineat: nullum cibum aſſumere; ſi fieri poteſt, ne aquam quidem; ſi minus, certe quam minimum ejus.

Quod ſi graves dolores ſunt, commodius ſecundo die; ſi tamen res urget, etiam primo † ſanguis mittendus eſt; utique ſi in fronte venæ tument, ſi firmo corpori materia ſupereſt. Si vero minor impetus eſt, minus acrem curationem requirit. Alvum non niſi ſecundo tertiove die duci oportet. At modica inflammatio neutrum horum auxiliorum

c *Aphor. VI. 31.* * *Marcell. de Medic. c. 8.*
† *Idem ibidem.*

auxilium deſiderat : ſatiſque eſt, uti quiete & abſtinentia.

Neque tamen in lippientibus longum jejunium neceſſarium eſt, ne pituita tenuior atque acrior fiat : ſed ſecundo die dari debet id, quod leviſſimum videri poteſt ex iis, quæ pituitam faciunt craſſiorem ; qualia ſunt ova ſorbilia : ſi minor vis urget, pulticula quoque, aut panis ex lacte. In ſequentibus diebus, quantum inflammationi detrahetur, tantum adjici cibis poterit ; ſed generis ejuſdem : utique ut nihil ſalſum, nihil acre, nihil ex his, quæ extenuant, ſumatur ; nihil potui præter aquam. Et victus quidem ratio talis maxime neceſſaria eſt. 360,15.

Protinus autem primo die, † croci P. I. *. & farinæ candidæ quam tenuiſſimæ P. II. *. excipere oportet ovi albo, donec mellis craſſitudinem habeat : idque in linteolum illinere, & fronti agglutinare, ut, compreſſis venis, pituitæ impetum cohibeat. Si crocum non eſt, thus idem facit. Linteolo an lana excipiatur, nihil intereſt. Superinungi vero oculi debent ſic, ut croci quantum tribus digitis comprehendi poteſt, ſumatur, myrrhæ ad fabæ, papaveris lachrymæ ad lentis magnitudinem, eaque cum paſſo conterantur, & ſpecillo ſuper oculos inducantur. Aliud ad idem : myrrhæ P. I. *. § mandragoræ ſucci P. II. *. papaveris lachrymæ P. II. *. foliorum roſæ, cicutæ ſeminis, ſingulorum P. III. *. acaciæ P. IV. *. gummi P. VIII. *. Et hæc quidem interdiu

† *Marcel. de Medic. c.* 8. § *Idem ibid.*

diu: noctu vero, quo commodior quies veniat, non alienum eſt, ſuperimponere candidi panis interiorem partem ex vino ſubactam. nam & pituitam reprimit, &, ſi quid lachrymæ proceſſit, abſorbet, & oculum glutinari non patitur.

Si grave id & durum, propter magnum oculorum dolorem, videtur, ovi & album & vitellus in vas defundendum eſt; adjiciendumque eo mulſi paulum, idque digito permiſcendum; ubi facta unitas eſt, demitti debet lana mollis bene carpta, quæ id excipiat, ſuperque oculos imponi. Ea res & levis eſt, & refrigerando pituitam coercet, & non exareſcit, & glutinari oculum non patitur. Farina quoque hordeacea cocta, & cum malo cotoneo cocto mixta, commode imponitur. Neque ab ratione abhorret, etiam penicillo potiſſimum uti expreſſo, ſi levior impetus eſt, ex aqua; ſi ve major, ex poſca. Priora faſcis deliganda ſunt, ne per ſomnum cadant: at hoc ſuperimponi ſatis eſt, quia & aptari ab ipſo ægro commode poteſt: & quid, cum inaruit, iterum madefaciendum eſt. Si tantum ex mali eſt, ut ſomnum diu prohibeat, eorum aliquid dandum eſt, quæ [illegible] Græci appellant: ſatiſque eſt puero, quantum ervi; viro, quod fabæ magnitudinem [illegible].

Tom.II. 23, 10. 42, 8. In ipſum vero oculum primo die, [illegible] modica inflammatio eſt, nihil [illegible] citur: ſæpe enim potius concitatur [illegible] tuita, quam minuitur. At ſecundo [illegible] vi quoque lippitudini per indita [illegible]

menta recte ſuccurritur, ubi vel jam ſanguis miſſus, vel alvus ducta eſt; aut, neutrum neceſſarium eſſe, manifeſtum eſt.

2. *De diverſis oculorum collyriis.*

Multa autem multorumque collyria ad id apta ſunt; noviſque etiamnum miſturis temperari poſſunt; cum lenia medicamenta, & modice reprimentia, facile & varie miſceantur. Ego autem nobiliſſima exequar.

3. *Philonis collyrium.*

Eſt igitur Philonis, quod habet ceruſſæ elotæ, ſpodii, gummi, ſingulorum P. I. *. papaveris lachrymæ combuſtæ P. I. *. Illud ſcire oportet, hæc quoque omnia medicamenta, ſingula primum per ſe teri, deinde miſta iterum, adjecta paulatim vel aqua, vel alio humore. Gummi cum quaſdam alias facultates habeat, hoc maxime præſtat, ut, ubi collyria diu facta inaruerunt, glutinata ſint, neque frientur.

4. *Dionyſii collyrium.*

Dionyſii collyrium eſt; papaveris lachrymæ combuſtæ, donec tenereſcat P. I. *. thuris combuſti, gummi, ſingulorum P. II. *. ſpodii P. IIII. *.

5. *Cleonis collyrium.* d

Cleonis nobile admodum: papaveris lachrymæ frictæ P. I. *. croci P. I. *. gummi P. *. V. quibus, cum teruntur, adjicitur roſæ ſuccus. Aliud ejuſdem valentius: ſquamæ ferri, quod ϛόμωμα † adpellant, P. I. *. croci P. II. *. ſpodii P. IV. *. plumbi & eloti, & combuſti P. I. *. gummi tantun-

d *Oribaſ. Synopſ.* LIII. de Collyriis. *Æginet.* VII. 16. † *Vide Saracenum in Dioſcorid. Lib. V. c.* 90.

tundem. Ejus aliud quoque ad idem eſt, maxime ubi multa pituita profluit: caſtorei P. *. I. aloes P. *. I. myrrhæ P. *. II. cadmiæ curatæ P. VIII. *. ſtibii tantundem, acaciæ ſucci P. XII. *. quod, cum miſcueris, in pixidicula ſervetur. Theodotus vero huic compoſitioni adjecit papaveris lachrymæ combuſtæ P. *. I. æris combuſti & eloti P. II. *. nucleorum palmarum combuſtorum P. X. *. gummi P. XII. *.

6. Theodoti e collyrium, Achariſtum appellatum.

At ipſius Theodoti, quod a quibuſdam ἀχάριστον nominatur, ejuſmodi eſt: caſtorei, nardi Indici, ſingulorum P. I. *. lycii P. * papaveris lachrymæ tantundem; myrrhæ P. II. *. croci, ceruſſæ elotæ, aloes, ſingulorum P. III. *. cadmiæ botryitidis elotæ, æris combuſti, ſingulorum P. VIII. *. gummi P. XVIII. *. acaciæ ſucci P. XX. *. ſtibii tantundem; quibus aqua pluviatilis adjicitur.

7. Cythion vel Tephrion collyrium.

Præter hæc, ex frequentiſſimis collyriis eſt id, quod quidam Cythion, quidam a cinereo colore Tephrion appellant. Habet amyli, tragacanthæ, acaciæ ſucci, gummi, ſingulorum P. I. *. papaveris lachrymæ P. II. *. ceruſſæ elotæ P. IV. *. ſpumæ argenti elotæ P. VIII. quæ æque ex aqua pluviatili conteruntur. 25

8. Euelpidis collyrium, Trygodes nominatum.

Euelpides autem, qui ætate noſtra maximus fuit * ocularius medicus, utebatur eo, quod ipſe compoſuerat, & τρυγῶδες nominabat. 30

e Æginet. VII. 16. Paulo aliter exſtat apud Marcellum de Medic. c. VIII. pag. 267. Ed. Steph. Eſt & aliud Theodotion Dionyſianum pag. 274. eodem capite deſcriptum, niſi malis hoc referre ad mox antecedens Dionyſii. Aliud exſtat etiam pag. 281. * Marcell. de Medic. c. 8. p. 267. 274.

nabat. Habet autem hoc, caſtorei P. II. *. lycii, nardi, papaveris lachrymæ, ſingulorum P. I. *. croci, myrrhæ, aloes, ſingulorum P. IV. *. æris combuſti P. VIII. *. cadmiæ, & ſtibii, ſingulorum P. XII. *. acaciæ ſucci P. XXVI. *. gummi tantundem.

Quo gravior vero quæque inflammatio eſt, eo magis leniri medicamento debet, adjecto vel albo ovi, vel muliebri lacte. At, ſi neque medicus, neque medicamentum præſto eſt, ſæpius utrumlibet horum in oculos penicillo ad idipſum facto infuſum, id malum lenit. Ubi vero aliquis relevatus eſt, jamque curſus pituitæ conſtitit, reliquias fortaſſe leviores futuras diſcutiunt balneum & vinum. Igitur lavari debet leviter, ante ex oleo perfricatus, diutiuſque in cruribus & feminibus; multaque calida aqua ſovere oculos; deinde per caput prius calida, tum egelida perfundi: a balneo cavere ne quo frigore afflatuve lædatur: poſthæc cibo paulo pleniore, quam ex operum conſuetudine, uti; vitatis tamen omnibus pituitam extenuantibus: vinum bibere lene, ſubauſterum, modice vetus; neque effuſe, neque timide; ut neque cruditas ex eo, & tamen ſomnus fiat, leniantur que intus latentia acria. Sed, ſi quis in balneo ſenſit majorem oculorum perturbationem, quam attulerat (quod incidere his ſolet, qui, manente adhuc pituitæ curſu, feſtinarunt) quamprimum diſcedere debet: nihil eo die vini aſſumere; cibi minus etiam, quam pridie. deinde cumprimum

Tom. II. 153,28.

mum ſatis pituita ſubſtitit, iterum ad uſum
balnei redire.

Solet tamen evenire nonnunquam, ſive
tempeſtatum vitio, ſive corporis, ut pluri-
bus diebus neque dolor, neque inflamma-
tio, & minime pituitæ curſus finiatur.
Quod ubi incidit, jamque ipſa vetuſtate
res matura eſt, ab his eiſdem auxilium pe-
tendum eſt, id eſt balneo ac vino. Hæc enim
ut in recentibus malis aliena ſunt; quia
concitare ea poſſunt, & accendere: ſic in
veteribus, quæ nullis aliis auxiliis ceſſe-
runt, admodum efficacia eſſe conſuerunt.
videlicet hic quoque, ut alibi *, cum ſecun-
19, 18. da vana fuerint, contrariis adjuvantibus.
Sed ante tonderi ad cutem convenit: dein-
de in balneo aqua calida quamplurima ca-
put atque oculos fovere: tum utrunque pe-
nicillo detergere; & ungere caput irino un-
guento; continereque in lectulo ſe; donec
nec omnis calor, qui conceptus eſt, finia-
tur; deſinatque ſudor, qui neceſſario a ca-
pite collectus eſt. Tum ad idem cibi vi-
nique genus veniendum eſt ſic, uti potio-
nes meracæ ſint; obtegendumque caput, &
quieſcendum. Sæpe enim poſthæc gravis ſo-
348, mnus, ſæpe ſudor, ſæpe alvi dejectio pi-
15. tuitæ curſum finit. Si levatum eſt malum
368, (quod aliquando ſerius fit) per plures dies
28. idem fieri oportet, donec ex toto ſanitas
reſtituatur. Si diebus eiſdem alvus nihil
reddit, ducenda eſt; quo magis ſuperiores
partes leventur.

Nonnunquam autem ingens inflamma-
tio

* Lib. II. c. 9.

rio tanto impetu erumpit, ut oculos e ſua ſede propellat. πρόπτωσιν id, quoniam oculi procidunt, Græci appellant. His utique, ſi vires patiuntur, ſanguinem mitti: ſi id fieri non poteſt, alvum duci, longioremque *Tom. II.* 122,24. inediam induci, neceſſarium eſt. Opus autem leniſſimis medicamentis eſt. Ideoque *Cleonis* collyrio quidam, quod ex duobus 351,27. ante poſitum eſt, utuntur. Sed optimum eſt Nilei: neque de ullo magis inter omnes authores convenit.

9. *Nilei collyrium, omnium optimum.*

Id habet nardi Indici, papaveris lachrymæ, ſingulorum P. *. gummi P. I. *. croci P. II. *. foliorum roſæ recentium P. IV. *. quæ vel aqua pluviatili, vel vino levi ſubauſtero coguntur. Neque alienum eſt, malicorium, vel ſertulam campanam ex vino coquere, deinde conterere: aut myrrham nigram cum roſæ foliis miſcere: aut hyoſcyami folia cum ovi vitello cocta: aut farinam cum acaciæ ſucco, vel paſſo, aut mulſo. Quibus ſi folia quoque papaveris adjiciuntur, aliquanto valentiora ſunt. Horum aliquo præparato, penicillo fovere oculos oportet, ex aqua calida expreſſo, in qua ante vel myrti vel roſæ folia decocta ſint: deinde, ex illis aliquid imponi. Præter hæc, ab occipitio inciſa cute, cucurbitula adhibenda eſt.

Quod ſi per hæc reſtitutus oculus in ſedem ſuam non eſt, eodemque modo prolapſus permanet, ſcire oportet, lumen eſſe amiſſum: deinde futurum, ut indureſcat

is, aut in pus vertatur. Si ſuppuratio ſe oſtendit, ab eo angulo, qui tempori propior eſt, incidi oculus debet; ut, effuſo pure, inflammatio ac dolor finiatur, & intus tunicæ reſidant, quo minus fœda poſtea facies ſit. Utendum deinde vel iiſdem collyriis ex lacte aut ovo; vel croco, cui album ovi miſceatur. At, ſi induruit, & ſic emortuus eſt, ut ne in pus verteretur; quatenus fœde prominebit, excidendum erit ſic, ut hamo ſumma tunica apprehendatur, atque infra id ſcalpellus incidat: tum eadem medicamenta erunt injicienda, donec omnis dolor finiatur. Iiſdem medicamentis in eo quoque oculo utendum eſt, qui primum procidit, deinde per plura loca fiſſus eſt.

10. *De Carbunculis oculorum.* f

Solent etiam carbunculi ex inflammatione naſci, nonnunquam in ipſis *oculis*, nonnunquam in palpebris: & *in his ipſis*, modo ab interiore, modo ab *exteriore* parte. In hoc caſu alvus ducenda eſt: cibus minuendus: lac potui dandum; ut acria, quæ læſerunt, leniantur. Quod ad cataplaſmata & medicamenta pertinet, his utendum, quæ adverſus inflammationes propoſita ſunt. Atque hic quoque Nilei Collyrium optimum eſt. Si tamen carbunculus in exteriore palpebræ parte eſt, ad cataplaſmata aptiſſimum eſt lini ſemen ex mulſo coctum; aut, ſi id non eſt, tritici farina eodem modo cocta.

11. *De*

f *Scribon. Larg. III. c. 25. Marcell. de Medic. c. VIII. Trallian. II. 7.*

11. *De Puſtulis oculorum.*

Puſtulæ quoque ex inflammationibus interdum oriuntur. Quod ſi inter initia protinus incidit, magis etiam ſervanda ſunt, quæ de ſanguine & quiete ſupra propoſui: ſin ſerius, quam ut ſanguis mitti poſſit, alvus tamen ducenda eſt. Si id quoque aliqua res inhibet, utique victus ratio ſervanda eſt. Medicamentis autem hic quoque lenibus opus eſt; quale Nilei, quale Cleonis eſt.

12. *Philetis collyrium, ad puſtulas oculorum.*

Id quoque, quod Philetis vocatur, huic aptum eſt. Habet enim myrrhæ, papaveris lachrymæ, ſingulorum P. I. *. plumbi eloti, terræ ſamiæ, quæ ἀςὴρ vocatur, tragacanthæ, ſingulorum P. IV. *. ſtibii cocti †, amyli, ſingulorum P. VI. *. ſpodii eloti, ceruſſæ elotæ, ſingulorum P. VIII. *. quæ aqua pluviatili excipiuntur. Uſus collyrii, vel ex ovo, vel ex lacte eſt.

13. *De Ulceribus oculorum, & de διὰ λιβάνυ collyrio.* *

Ex puſtulis ulcera interdum fiunt; eaque recentia æque lenibus medicamentis nutrienda ſunt, & iiſdem fere, quæ ſupra in puſtulis propoſui. Fit quoque proprie ad hæc, quod διὰ λιβάνυ vocatur. Habet æris combuſti, & eloti, papaveris lachrymæ frictæ, ſingulorum P. I. *. ſpodii eloti, thuris, ſtibii combuſti & eloti, myrrhæ, gummi, ſingulorum P. II. *.

14. *De Imminutione oculorum.*

Evenit etiam, ut oculi, vel ambo, vel

Z 3 ſin-

† *Scribon. Largus Comp. XXIII. Rhodius in notis pag.* 63. * *Trallian. II.* 5. *Longe aliter deſcribitur a Marcello de Medic. Cap. VIII. pag.* 180. *Eadem pagina paulo inferius aliud ejuſdem nominis depromitur.*

ſinguli, minores fiant, quam eſſe naturaliter debeant. Idque & acer pituitæ curſus in lippitudine efficit, & continuati fletus, & ictus parum bene curati. In his quoque iiſdem lenibus medicamentis ex muliebri lacte utendum eſt: cibis vero his, qui maxime corpus alere, & implere conſuerunt: vitandaque omni modo cauſa, quæ lachry-
127,25. mas excitet, & cura domeſticorum. quorum etiam, ſi quid forte incidit, ejus * notitiæ ſubtrahendum: atque acria quoque medicamenta, & acres cibi non alio magis nomine his nocent, quam quod lachrymas movent.

15. *De Pediculis palpebrarum.* g

Genus quoque vitii eſt, qui inter pilos palpebrarum pediculi naſcuntur. id *φθειρίασιν* Græci nominant. Quod cum ex malo corporis habitu fiat, raro non ultra procedit: ſed fere, tempore interpoſito, pituitæ curſus acerrimus ſequitur; exulceratiſque vehementer oculis, aciem quoque ipſam corrumpit.

His alvus ducenda eſt: caput ad cutem tondendum, diuque quotidie jejunis perfricandum. His, ambulationibus aliiſque exercitationibus diligenter utendum: gargarizandum ex mulſo, in quo nepeta & pinguis ficus decocta ſit: ſæpe in balneo multa calida aqua fovendum caput: vitandi acres cibi; lacte pingui vinoque utendum: bibendumque liberalius, quam edendum eſt. Medicamenta vero intus quidem lenia danda ſunt; ne quid acrioris pitu-

* *Hippocr. de Dec. Orn. XI. 15.* g *Actuar. M.M. II. 7. & IV. 11. Aëtius Tetrab. II. Serm. III. 65. Oribaſ. de Loc. Aff. IV. 32.*

pituitæ concitent : ſuper ipſos vero pediculos alia , quæ necare eos , & prohibere, ne ſimiles naſcantur , poſſint . Ad ipſum ſpumæ nitri P. I. *. ſandarachæ P. I. *. uvæ taminiæ P. *. I. ſimul teruntur , adjiciturque vetus oleum pari portione , atque acetum , donec eis mellis craſſitudo ſit.

16. *De Oculorum gravioribus morbis , qui ex inflammationibus oriuntur , & validioribus medicamentis curantur , & de Andreæ collyrio , & de διὰ κέρατος.*

Hactenus oculorum morbi , qui lenibus medicamentis nutriuntur . Genera deinde alia ſunt , quæ diverſam curationem deſiderant ; fere ex inflammationibus nata , ſed finitis quoque his manentia . atque inprimis in quibuſdam perſeverat tenuis pituitæ curſus . Quibus alvus ab inferiore parte evocanda eſt , demendumque aliquid ex cibo . Neque alienum eſt , illini frontem ex compoſitione Andreæ . Quæ habet gummi P. I. *. ceruſſæ , ſtibii , ſingulorum P. II. *. ſpumæ argenti coctæ & elotæ P. IV. *. ſed ea ſpuma ex aqua pluviatili coquitur ; & arida hæc medicamenta ex ſucco myrti conterantur . His illita fronte , cataplaſma quoque ſuperinjiciendum ex farina , quæ frigida aqua coacta ſit , cuique aut acaciæ ſuccus , aut cupreſſus adjecta ſit . Cucurbitula quoque , inciſo vertice , recte accommodatur ; aut ex temporibus ſanguis emittitur . Inungi vero eo debet , quod habet ſquamæ æris , papaveris lachrymæ , ſingulorum P. *. cervini cornu combuſti & elo-

ti, plumbi eloti, gummi, ſingulorum P. IV. *. thuris P. XII. Hoc vero collyrium quia cornu habet, διὰ κέρατος nominant. Quotieſcunque non adjicio, quod genus humoris adjiciendum ſit, aquam intelligi volo.

17. Μεμιγμένον, *Euelpidis collyrium*.

Ad idem Euelpidis, quod μεμιγμένον nominabat. in eo papaveris lachrymæ, & albi piperis, ſingulæ unciæ ſunt, gummi libra, æris combuſti P. I. *. Inter has autem curationes, poſt intermiſſionem aliquam, proſunt balneum & vinum. Cumque omnibus lippientibus vitandi cibi ſint,
349, 7. qui extenuant; tum præcipue, quibus tenuis humor diu fertur. Quod ſi jam faſtidium eſt eorum, quæ pituitam craſſiorem reddunt, ſicut in hoc genere materiæ maxime promptum eſt; confugiendum eſt ad ea, quæ, quia ventrem, corpus quoque adſtringunt.

18. *De Oculorum ulceribus ſupercreſcentibus, ſordidis, cavis, veteribus.*

At ulcera, ſi cum inflammatione finita non ſunt, aut ſupercreſcentia, aut ſordi-
Tom. II. da, aut certe vetera eſſe conſuerunt. Ex his
145, 1. ſupercreſcentia collyrio, quod μεμιγμένον vocatur, optime reprimuntur. Sordida purgantur & eodem, & eo, quod Smilion nominatur.

19. *Smilion collyrium*.

Habet æruginis P. VI. *. gummi tantundem, ammoniaci, minii ſinopici, ſingulo-

orum P. XVI. *. quæ quidam ex aqua; quidam, quo vehementiora ſint, ex aceto terunt.

20. *Phynon collyrium Euelpidis.*

Id quoque Euelpidis, quod Phynona appellabat, hic utile eſt: croci P. I. *. papaveris lachrymæ, gummi, ſingulorum P. II. *. æris combuſti & eloti, myrrhæ, ſingulorum P. IV. piperis albi P. VI. *. Sed ante litum, hoc ungendum eſt.

21. *Sphærion collyrium Euelpidis.*

Id quoque ejuſdem, quod Sphærion nominabat, eodem valet. Lapidis hæmatitis eloti P. II. *. piperis grana ſex, cadmiæ elotæ, myrrhæ, papaveris lachrymæ, ſingulorum P. III. *. croci P. IV. *. gummi P. VIII. *. quæ cum vino aminæo conteruntur.

22. *Liquidum Euelpidis collyrium.*

Liquidum quoque medicamentum ad idem componebat. in quo erant hæc: æruginis P. *. minii combuſti, atramenti ſutorii, cinnamomi, ſingulorum P. III. *. croci, nardi, papaveris lachrymæ, ſingulorum P. I. *. myrrhæ P. II. *. æris combuſti P. III. *. cineris ex odoribus P. IV. *. piperis grana XV. Hæc ex vino auſtero teruntur: deinde cum paſſi tribus heminis decoquuntur, donec corpus unum ſit. Idque medicamentum vetuſtate efficacius fit.

23. *De cavis oculorum ulceribus.*

Cava vero ulcera commodiſſime implent ex his, quæ ſupra poſita ſunt, Sphærion, & id quod Philetis vocatur. Idem

Sphæ-

Sphætion vetuſtis ulceribus & vix ad cicatricem venientibus optime ſuccurrit.

24. *Hermonis collyrium.*

Eſt etiam collyrium, quod cum ad plura valeat, plurimum tamen proficere in his ulceribus videtur. Refertur ad Hermonem authorem. Habet piperis longi P. i. z. *. albi P. *. cinnamomi, coſti, ſingulorum P. i. *. atramenti ſutorii, nardi, caſiæ, caſtorei, ſingulorum P. ii. *. gallæ P. v. *. myrrhæ, croci, thuris, lycii, ceruſſæ, ſingulorum P. viii. *. papaveris lachrymæ P. xii. *. aloes, æris combuſti, cadmiæ, ſingulorum P. xvi. *. acaciæ, ſtibii, gummi, ſingulorum P. xxv. *.

25. *De cicatricibus oculorum, quæ ex ulceribus factæ ſunt, & de Aſclepia, & Canopite, & Pyxino, collyriis.*

Factæ vero ex ulceribus cicatrices duobus vitiis periclitantur; ne aut cavæ, aut craſſæ ſint. Si cavæ ſunt, poteſt *eas implere* id, quod Sphætion vocari *dixi; vel* id, quod † Aſclepias nominatur. *Habet hoc* papaveris lachrymæ P. ii. *. ſagapeni, opopanacis, ſingulorum P. iii. *. æruginis P. iv. *. gummi P. viii. *. piperis P. xii. *. cadmiæ elotæ, ceruſſæ, ſingulorum P. xvi. *. At, ſi craſſæ cicatrices ſunt, extenuat vel Smilion, vel Canopite collyrium, quod habet cinnamomi, acaciæ, ſingulorum P. i. *. cadmiæ elotæ, croci, myrrhæ, papaveris lachrymæ, gummi, ſingulorum P. ii. *. piperis albi, thuris, ſingulorum P. iii. *. æris combuſti P. ix. *. cum aqua pluvia-

tili

† *Marcell. de Medic. Lib. cap. 8. p. 266.*

ili. Vel Euelpidis Pyxinum, quod ex his onſtat: ſalis foſſilis P. IV. *. ammoniaci hymiamatis P. VIII. *. papaveris lachrymæ P. XII. *. ceruſſæ P. XV. *. piperis albi, roci cilicii, ſingulorum P. III. *. gummi P. XIII. *. cadmiæ elotæ P. IX. *. Maxime amen tollere cicatricem videtur id, quod habet gummi P. III. *. æruginis P. I. *. crocomagmatis P. IV. *.

26. De alio genere Inflammationis oculorum.

Eſt etiam genus inflammationis, in qua, i cui tument ac diſtenduntur cum dolore oculi, ſanguinem ex fronte mitti neceſſarium eſt: multaque aqua calida caput atque oculos fovere: gargarizare ex lenticula, vel ex fici cremore: inungi acribus medicamentis, quæ ſupra comprehenſa ſunt; maximeque eo, quod Sphærion nominatur, 361. quodque lapidem hæmatiten habet. Atque alia quoque utilia ſunt, quæ ad extenuandam aſpritudinem fiunt; de qua protinus dicam.

Hæc autem inflammationem oculorum fere ſequitur; interdum major, interdum levior. Nonnunquam etiam ex aſpritudine lippitudo fit, atque ipſam deinde aſpritudinem auget, fitque ea in aliis brevis, in aliis longa, & quæ vix unquam finiatur.

In hoc genere valetudinis quidam craſſas, duraſque palpebras, & ficulneo folio, & aſperato ſpecillo, & interdum ſcalpello eradunt; verſaſque quotidie medicamentis ſuffricant. Quæ neque niſi in magna

vetu-

vetuſtaque aſpritudine, neque ſæpe faciendæ ſunt. Nam melius eodem ratione victus & idoneis medicamentis pervenitur. Ergo exercitationibus utemur, & balneo frequentiore; multaque oculorum palpebras aqua calida fovebimus: cibi autem ſumendi ſunt acres & extenuantes.

27. *Cæſarianum † collyrium.*

At medicamentum id, quod Cæſarianum vocatur, habet atramenti ſutorii P. I. *. miſyos P. *. piperis albi P. V. *. papaveris lachrymæ, gummi, ſingulorum P. II. *. cadmiæ lotæ P. III. *. ſtibii P. VI. *. Satis conſtat, hoc collyrium adverſus omne genus oculorum valetudinis idoneum eſſe; exceptis his, quæ lenibus nutriuntur.

28. *Hieracis collyrium.*

Id quoque, quod Hieracis nominatur, ad aſpritudinem poteſt. Habet myrrhæ P. I. *. ammoniaci thymiamatis P. II. *. æruginis raſæ P. IV. *. cum aqua pluviatili. Ad idem idoneum eſt etiam id, quod Canopite, & id quod Smilion vocatur, & id quod Pyxinum, & id quod Sphærion. Si autem compoſita medicamenta non adſunt, felle caprino, vel quam optimo melle ſatis commode aſpritudo curatur.

29. *De arida lippitudine.*

Eſt etiam genus aridæ lippitudinis, quod ξηροφθαλμίαν h Græci appellant. Sub hoc neque tument, neque fluunt oculi, ſed rubent tantum, & cum dolore quodam fere levi ac prurigine graves ſunt, & palpebræ

cita

† *Forte a Cæſare Auguſto ita dictum, ſi illud inde dictum, quod refert Marcell. de Med. c. 8. p. 266.* h *Actuar. M.M. II. 7. Æginet. III. 22. Aëtius Tetrab. II. Serm. III. c. 75. 77.*

citra duritiem ullam noctu prægravi pituita inhæreſcunt : quantoque minor generi huic impetus , tanto finis minus expeditior eſt . Tom. II. 121,13.

In hoc vitio multum ambulare , multum exerceri , lavari ſæpe , ibique deſudare , multaque fricatione uti neceſſarium eſt . Cibi neque qui implent , neque nimium acres , apti ſunt , ſed inter hos medii . Mane , ubi concoxiſſe manifeſtum eſt , non eſt alienum ex ſinapi gargarizare , tum deinde caput atque os diutius perfricare.

30. *Rhinion collyrium*.

Collyrium vero hoc aptiſſimum eſt , quod Rhinion vocatur . Habet myrrhæ P. I. *. papaveris lachrymæ , acaciæ ſucci , piperis , gummi , ſingulorum P. I. *. lapidis hæmatitis , lapidis phrygii , lycii , lapidis ſciſſilis , ſingulorum P. II. *. æris combuſti P. IV. *. Ac Pyxinum quoque eidem accommodatum eſt.

31. *De Scabris oculis*. i

Si vero ſcabri oculi ſunt , quod maxime in angulis eſſe conſuevit , poteſt prodeſſe Rhinion , id quod ſupra poſitum eſt . Poteſt ſimiliter prodeſſe id , quod habet æruginis raſæ , piperis longi , papaveris lachrymæ , ſingulorum P. II. *. piperis albi , gummi , ſingulorum P. IV. *. cadmiæ lotæ , ceruſſæ , ſingulorum P. VI. *. Nullum tamen melius eſt , quam Euelpidis , quod βασιλικὸν nominabat . Habet papaveris lachrymæ , ceruſſæ , lapidis Aſii , ſingulorum P. II. *. gummi P. XIII. *. piperis albi P. IV. *. croci

i *Aëtius Tetrab. II. Serm. III. c. 76.*

croci P. vi. *. pſorici P. xiii. *. Nulla autem per ſe materia eſt, quæ Pſoricum nominetur; ſed chalcitidis aliquid, & cadmiæ dimidio plus ex aceto ſimul conteruntur, idque in vas fictile inditum, & contectum ficulneis foliis ſub terra reponitur diebus viginti, & rurſus ſublatum teritur, & ſic appellatur pſoricum. Verum de baſilico quoque collyrio convenit, ad omnes affectus oculorum id eſſe idoneum, qui a lenibus medicamentis curantur.

At, ubi non ſunt medicamenta compoſita, ſcabros angulos lævant & mel & vinum. Succurritque & his & aridæ lippitudini, ſi quis panem ex vino ſubactum ſuper oculum imponit. Nam, cum ferè humor aliquis, qui modo ipſum oculum, modo angulos, aut palpebras exaſperat, &, ſi quid prodit humoris, extrahitur; & ſi quid juxta eſt, repellitur.

32. *De Caligine oculorum.*

Caligare vero oculi nonnunquam ex lippitudine, nonnunquam etiam ſine hac, propter ſenectutem, imbecillitatemve aliam, conſueverunt. Si ex reliquiis lippitudinis id vitium eſt, adjuvat collyrium, quod Aſclepias nominatur. Adjuvat & id, quod ex
362,23. crocomagmate fit.

33. *Διὰ κρόκου collyrium.* k

Proprie etiam ad id componitur, quod διὰ κρόκου vocant. Habet piperis P. i. *. croci cilicii, papaveris lachrymæ, ceruſſæ, ſingulorum P. ii. *. pſorici, gummi, ſingulorum P. iv. *.

34. De

k *Trallian. II.* 1.

34. *De Caligine propter ſenectutem, aut aliam imbecillitatem.* l

At, ſi ex ſenectute aliave imbecillitate id ſt, recte inungi poteſt, & melle quam optiio, & cyprino, & oleo vetere. Commoiſſimum tamen eſt, balſami partem unam, t olei veteris, aut cyprini partes duas, melis quam acerrimi partes tres miſcere. Utia quoque huic medicamenta ſunt, quæ ad aliginem proxime, quæque ad extenuandas catrices ſupra comprehenſa ſunt. 362.

Cuicunque vero oculi caligabunt, huic pus erit multa ambulatione, atque exercitatione, frequenti balneo, ubi totum quiem corpus perfricandum eſt, præcipue tanen caput ex irino, donec inſudet; velanıuraque poſtea, nec detegendum, antequam ſudor & calor domi conquierint. Tum cibis utendum acribus, & extenuantibus: interpoſitiſque aliquibus diebus, ex ſinapi gargarizandum.

35. *De Suffuſione oculorum.* m

Suffuſio quoque, quam Græci ὑπόχυσιν ıominant, interdum oculi pupillæ, qua cerıit, ſe opponit. Quod ſi inveteraverit, nanu curandum eſt. Inter initia nonnunquam certis obſervationibus diſcutitur. Sanguinem ex fronte vel naribus mittere; in emporibus venas adurere; gargarizando pituitam evocare; ſuffumigare; oculos acribus medicamentis inungere, expedit. Victus optimus eſt, qui pituitam extenuat. Tom. II. 150, 3. 348, 29.

36. *De reſolutione oculorum.*

At ne reſolutio quidem oculorum (quam παρά-

l *Oribaſ. de Loc. Affect. IV.* 16. m *Actuar. M. M. II.* 7. *IV.* 11. *Aëtius Tetrab. II. Serm. III.* 49. *Æginet. III.* 22.

παράλυσιν Græci nominant) alio victus m do, vel aliis medicamentis curanda eſ Expoſuiſſe tantum genus vitii ſatis eſt. I tur interdum evenit, modo in uno ocul modo in utroque, aut ex ictu aliquo, a ex morbo comitiali, aut ex diſtentione ne vorum, qua vehementer ipſe oculus co vulſus eſt, ut is neque quoquam inte poſſit, neque omnino conſiſtat; ſed hu lucve ſine ratione moveatur, ideoque ne a ſpectum quidem rerum præſtet.

37. *De Mydriaſi oculorum.* n

Non multum ab hoc malo diſtat i quod μυδρίασιν Græci vocant. Pupilla e funditur & dilatatur, acieſque ejus he ſcit, ac pene caligat. Difficillime gen imbecillitatis eliditur. In utraque ver eſt paralyſi & mydriaſi, pugnandum e
366,21. eadem omnia, quæ in caligine oculorum præcepta ſunt, paucis tantum mutatis: ſiquidem ad caput irino interdum aceto, interdum nitrum adjiciendum eſt; oculos vero melle inungi ſatis eſt. Quidam in poſteriore vitio calidis aquis uſi, relevatique: quidam ſine ulla manifeſta cauſa ſubito obcæcati ſunt. Ex quibus nonnulli, cum aliquandiu nihil vidiſſent, repentina * profu-
69,21. ſione alvi, lumen receperunt. Quo minus
354,27. alienum videtur, & recenti re & interpoſito tempore, medicamentis quoque moliri dejectiones, quæ omnem noxiam materiam in inferiora depellant.

38. *De imbecillitate oculorum.*

Præter hæc imbecillitas oculorum eſt,

ex

n *Cæl. Aurel. II. 1. p. 344. Actuar. M. M. II. 7. & IV.* 11. *Æginet. III.* 22. * *Aph. VI.* 17.

ex qua quidem interdiu ſatis, o noctu nihil cernunt. quod in fœminam bene reſpondentibus menſtruis non cadit. Sed ſic laborantes inungi oportet ſanguine jocinoris *Tom. II.* (maxime hircini; ſin minus, caprini) ubi 130,19. id aſſum coquitur, excepto: atque edi quoque ipſum jecur debet. Licet tamen etiam iiſdem medicamentis non inutiliter uti, quæ vel cicatrices, vel aſpritudinem extenuant. Quidam contrito ſemine portulacæ mel adjiciunt eatenus, ne id ex ſpecillo diſtillet, eoque inungunt. Utendum vero eſt exercitationibus, balneo, & frictionibus.

39. *Ad Oculos, qui extrinſecus offenduntur, & ſanguine ſuffuſi ſunt.*

Et hæc quidem in ipſis corporibus oriuntur. Extrinſecus vero interdum ſic ictus oculum lædit, ut ſanguis in eo ſuffundatur. Huic nihil commodius eſt, quam ſanguine vel columbæ, p vel palumbæ, vel hirundinis inungere. Neque id ſine cauſa fit; cum harum acies extrinſecus læſa, in- *Tom. II.* terpoſito tempore in antiquum ſtatum red- 13,35. eat, celerrimeque hirundinis. Unde etiam locus fabulæ factus eſt, per parentes id herba reſtitui, quod per ſe ſaneſcit. Eorum ergo ſanguis noſtros quoque oculos ab externo caſu commodiſſime tuetur, hoc ordine, ut ſit hirundinis optimus, deinde palumbæ, minimum efficax columbæ, & ſibi ipſi, & nobis.

Supra percuſſum vero oculum, ad inflammationem leniendam, non eſt alienum

A a impo-

o *νυκτάλωπας vocant Æginet. III. 21. Actuar. M. M. II. 7. IV. 11. Trallian. II. 6. Aëtius Tetrab. II. Serm. III. 46.* p *Æginet. III. 22.*

imponere etiam cataplaſmata. Sed ſal armeniacus, vel quilibet alius quam optime teri debet, ſic, ut ei paulatim oleum adjiciatur, donec craſſitudo ſtrigmenti fiat. Id deinde miſcendum eſt cum hordeacea farina, quæ ex mulſo decocta ſit. Facile autem, recognitis omnibus, quæ medici quoque prodiderunt, apparere cuilibet poteſt, vix ullum ex iis, quæ ſupra comprehenſa ſunt, oculi vitium eſſe, quod non ſimplicibus quoque, & promptis remediis ſubinde removeri poſſit.

Tom. II. 195, 5.

CAP. VII.

De Aurium morbis. q

HACTENUS in oculis ea reperiuntur, in quibus medicamenta plurimum poſſunt: ideoque ad aures transeundum eſt; quarum uſum proximum a luminibus natura nobis dedit. Sed in his aliquanto majus periculum eſt. nam vitia oculorum intra ipſos nocent: aurium inflammationes doloreſque, interdum etiam ad dementiam mortemque præcipitant. Quo magis inter initia protinus ſuccurrendum eſt, ne majori periculo locus ſit.

Ergo, ubi primum dolorem aliquis ſenſit, abſtinere & continere ſe debet. Poſtero die, ſi vehementius malum eſt, caput tondere, idque irino unguento calido perungere, & operire. At magnus cum febre vigiliaque dolor exigit, ut ſanguis quoque mittatur. Si id aliquæ cauſæ prohibent, alvus ſolvenda eſt. Cataplaſmata quoque calida,

q *Seren. Sammon. XII. Æginet. III. 23. Trallian. III. 1. Actuar. M.M. II. 6. IV. 10. Cæl. Aurelian. Tardar. Paſſ. Lib. II. c. 3.*

calida, ſubinde mutata, proficiunt; ſive fœni græci, ſive lini, ſive alia farina ex mulſo decocta. Recte etiam ſubinde admoventur ſpongiæ, ex aqua calida expreſſæ. Tum, levato dolore, ceratum circumdari debet ex irino, aut cyprino factum. In quibuſdam tamen melius, quod ex roſa eſt, proficit. Si vehemens inflammatio ſomnum ex toto prohibet, adjici cataplaſmati debent papaveris cortices fricti atque contriti ſic, ut ex his pars dimidia ſit; eaque tum ſimul ex paſſo vel mulſo decoquuntur. In aurem vero infundere aliquod medicamentum oportet; quod ſemper ante * tepefieri convenit, commodiſſimeque per † ſtrigilem inſtillatur. ubi auris repleta eſt, ſuper lana mollis addenda eſt, quæ humorem intus contineat. Et hæc quidem communia ſunt.

Medicamentum vero eſt & roſæ, & radicum arundinum ſuccus, & oleum, in quo lumbrici cocti ſunt, & humor ex amaris nucibus, aut ex nucleo mali perſici expreſſus. Compoſita vero ad inflammationem doloremque leniendum hæc fere ſunt: caſtorei, papaveris lachrymæ, pares portiones conteruntur, deinde adjicitur his paſſum. Vel papaveris lachrymæ, croci, myrrhæ par modus ſic teritur, ut invicem modo roſa, modo paſſum inſtilletur. Vel id, quod amarum in ‡ Ægyptia faba eſt, conteritur, roſa adjecta. Quibus myrrhæ quoque paululum a quibuſdam miſcetur, vel papaveris lachrymæ, aut thus cum muliebri lacte, vel amararum nucum cum roſa ſuccus. Vel caſtorei,

* *Plin. de Re Med. Lib.* 1. *c.* 9. † *Formam exhibet Mercurial. in Art. Gymnaſt.* ‡ *Marcell. p.* 284.

ſtorei, myrrhæ, papaveris lachrymæ pares portiones cum paſſo. Vel croci P. i. *. myrrhæ, aluminis ſciſſilis, ſingulorum P. iii. *. quibus, cum teruntur, paulatim miſcentur paſſi cyathi tres, mellis minus cyatho. Idque ex primis medicamentis eſt. Vel papaveris lachryma ex aceto. Licet etiam compoſitione uti Themiſonis; quæ habet caſtorei, opopanacis, papaveris lachrymæ ex aceto, ſingulorum P. ii. *. ſpumæ nitri P. iv. *. quæ contrita paſſo excipiuntur, donec cerati craſſitudinem habeant; atque ita reponuntur. Ubi uſus requirit, rurſus id medicamentum, adjecto paſſo, piſtillo teritur. Illud perpetuum eſt, quotieſcunque craſſius medicamentum eſt, quam ut in aurem inſtillari poſſit, adjiciendum eum eſſe humorem, ex quo id componi debet, donec ſatis liquidum ſit.

2. *De Pure & malo odore aurium.* r

Si vero pus quoque aures habeat, recte lycium per ſe infunditur; aut irinum unguentum; aut porri ſuccus cum melle; aut centaureæ ſuccus cum paſſo; aut ſuccus mali punici in ipſius cortice tepefactus, adjecta myrrhæ exigua parte. Recte etiam miſcentur myrrhæ, quam ſtacten cognominant, P. i. *. croci tantundem, nuces amaræ xxv. mellis ſeſquicyathus. quæ contrita, cum utendum eſt, in cortice mali punici tepefiant. Ea quoque medicamenta, quæ oris exulcerati cauſa componuntur, æque ulcera aurium ſanant. Quæ ſi vetuſtiora ſunt, & multa ſanies fluit, apta

r *Æginet. III. 23. Oribaſ. de Loc. Affect. IV. 37. Aëtius Tetr. II. Serm. II. c. 83. Plin. de Re Med. Lib. I. c. 11.*

apta compoſitio eſt ; quæ ad authorem Eraſiſtratum refertur . habet piperis , croci , ſingulorum P. i. *. myrrhæ , miſy cocti , ſingulorum P. ii. *. æris combuſti P. ii. *. hæc ex vino teruntur : deinde ubi inaruerunt , adjiciuntur paſſi heminæ tres , & ſimul incoquuntur . Cum vero utendum eſt , adjicitur his mel & vinum . Eſt etiam Ptolemæi chirurgi medicamentum , quod habet lentiſci , gallæ , ſingulorum P. i. *. omphacii P. i. *. ſuccum punici mali . Eſt & Menophili validum admodum , quod ex his conſtat : piperis longi P. i. *. caſtorei P. ii. *. myrrhæ , croci , papaveris lachrymæ , nardi Syriaci , thuris , malicorii , ex Ægyptia faba partis interioris , nucum amararum , mellis quam optimi , ſingulorum P. iv. *. Quibus , dum conteruntur , adjicitur acetum quam acerrimum , donec craſſitudo in his paſſi fiat . Eſt & Cratonis : cinnamomi , caſſiæ , ſingulorum P. i. *. nardi , lycii , myrrhæ , ſingulorum P. i. *. aloes P. ii. *. mellis cyathi tres , vini ſextarius . Ex quibus lycium cum vino decoquitur ; deinde his alia miſcentur . At , ſi multum puris , maluſque odor eſt , æruginis raſæ , thuris , ſingulorum P. ii. *. mellis cyathi duo , aceti quatuor ſimul incoquuntur , ubi utendum eſt , dulce vinum miſcetur . Aut aluminis ſciſſilis , papaveris lachrymæ , acaciæ ſucci par pondus miſcetur , hiſque adjicitur hyoſcyami ſucci dimidio minor , quam unius ex ſuperioribus , portio ; eaque trita ex vino diluuntur . Per ſe quo-

que hyoſcyami ſuccus ſatis proficit.

3. *Compoſitiones* [f] *ad omnia aurium vitia.*

Commune vero auxilium adverſus omnes aurium caſus, jamque uſu comprobatum Aſclepiades compoſuit. In eo ſunt cinnamomi, caſiæ, ſingulorum P. I. *. floris junci rotundi, caſtorei, piperis albi & longi, amomi, myrobalani, ſingulorum ſcrupuli duo, thuris maſculi, nardi Syriaci, myrrhæ pinguis, croci, ſpumæ nitri, ſingulorum P. II. *. Quæ ſeparatim contrita, rurſus mixta, ex aceto conteruntur; atque ita condita, ubi utendum eſt, aceto diluuntur. Eodem modo commune auxilium auribus laborantibus eſt Polybi ſphragis ex dul-
268,28. ci vino liquata. Quæ compoſitio priori libro continetur.

Quod ſi & ſanies profluit, & tumor eſt, non alienum eſt, mixto vino per oricularium clyſterem eluere; & tum infundere vinum auſterum cum roſa mixtum, cui ſpodii paulum ſit adjectum, aut lycium cum lacte, aut herbæ ſanguinalis ſuccum cum roſa, aut mali punici ſuccum cum exigua parte myrrhæ.

4. *De Ulcere ſordido aurium.*

Si ſordida quoque ulcera ſunt, melius mulſo eluuntur; & tum aliquod ex his, quæ ſupra ſcripta ſunt, quod mel habeat, infunditur. Si magis pus profluit, & caput utique tondendum, & multa calida aqua perfundendum, & gargarizandum, & uſque ad laſſitudinem ambulandum, & cibo modico utendum eſt. Si cruor quoque ex ulceribus

[f] *Scribon. Larg. c. V. Marcell. Empir. Cap. 9.*

ceribus apparet, lycium cum lacte debet infundi; vel aqua, in qua roſa decocta ſit, ſucco aut herbæ ſanguinalis, aut acaciæ adjecto.

Quod ſi ſuper ulcera caro t increvit, eaque mali odoris, & ſanguinem fundit, aqua tepida elui debet; tum infundi id, quod ex thure & ærugine, & aceto, & melle fit, aut mel cum ærugine incoctum. Squama quoque æris cum ſandaracha contrita per fiſtulam recte inſtillatur.

5. *De Vermibus aurium.* u

Ubi vero vermes orti ſunt, ſi juxta ſunt, protrahendi oriculario ſpecillo ſunt: ſi longius, medicamentis enecandi; cavendumque, ne poſtea naſcantur. Ad utrunque proficit album veratrum cum aceto contritum. Elui quoque aurem oportet vino, in quo marrubium decoctum ſit. Sic emortui vermes in primam auris partem prolabuntur, unde facillime educi poſſunt.

6. *Ad Compreſſa aurium foramina.*

Si foramen auris compreſſum eſt, & intus craſſa ſanies ſubeſt, mel quam optimum indendum eſt. Si id parum proficit, mellis cyatho & dimidio, æruginis raſæ P. II. *. adjiciendum eſt, incoquendumque, & eo utendum. Iris quoque cum melle ad idem proficit. Item mellis & roſæ ſcrupuli duo. Item galbani P. II. *. myrrhæ cum melle, & fellis taurini, ſingulorum P. II. *. vini quantum ſatis eſt ad myrrham diluendam.

7. *Ad Gravem auditum.* x

Ubi vero gravius aliquis audire cœpit

 (quod

t *Aëtius Tetrab. II. Serm. II. c.* 84. u *Aëtius Tetr. II. Serm. II. c.* 85. *de Locis Affect. IV.* 40.
x *Aëtius Tetrab. II. Serm. II. c.* 79. *Plin. de Re Medic. Lib.* 1. *c.* 12.

(quod maxime poſt longos capitis dolores
Tom. II. evenire conſuevit) in primis aurem ipſam
13, 11. conſiderare oportet. Apparebit enim aut
cruſta, qualis ſuper ulcera innaſcitur, aut
ſordium coitus. Si cruſta eſt, infunden-
dum eſt aut oleum calidum, aut cum mel-
le ærugo, vel porri ſuccus, aut cum mulſo
Tom. II. nitri paulum. Atque, ubi cruſta ex auri-
152, 32. cula procidit, eluenda eſt aqua tepida; quo
facilius ea per ſe diducta oriculario ſpe-
cillo protrahat. Si ſordes eæque molles
ſunt, eodem ſpecillo eximendæ ſunt. At,
ſi duræ ſunt, acetum & cum eo nitri pau-
lulum injiciendum eſt; cumque emollitæ
ſunt, eodem modo elui aurem, purgari-
que oportet. Quod ſi capitis gravitas ma-
net, attondendum idem; & leniter, &
diu perfricandum eſt, adjecto vel irino vel
laureo oleo, ſic ut utrilibet paululum ace-
ti miſceatur: tum diu ambulandum, leni-
terque poſt unctionem aqua calida caput
fovendum: cibiſque utendum ex imbecil-
liſſima & media materia; magiſque aſſu-
mendæ dilutæ potiones: nonnunquam gar-
garizandum eſt *. Infundendum autem in
aurem caſtoreum cum aceto & laureo oleo
& ſucco radiculæ corticis: aut cucumeris
agreſtis ſuccus, adjectis roſæ foliis contri-
tis. Immaturæ quoque uvæ ſuccus cum
roſa inſtillatus, adverſus ſurditatem ſatis
proficit.

8. *De Sonitu aurium.* y

Aliud vitii genus eſt, ubi aures intra ſe
ipſæ ſonant. Atque hoc quoque fit, ne ex-
ter-

* *Aceto ſcil. Marcellus de Medic. pag.* 287.
y *Actuar. M. M.* II. 6. IV. 10. *Aëtius Tetrab.* II.
Serm. II. *c.* 77. *Trall.* III. 3.

ernum ſonum accipiant. Leviſſimum eſt,
ıbi id ex gravedine eſt: pejus, ubi ex mor-
›o, capitiſve longis doloribus incidit: peſ-
imum, ubi, magnis morbis venientibus,
naximeque comitiali, provenit. Si ex gra-
ʼedine eſt, purgare aurem oportet, & ſpi- *Tom.II.*
ritum continere, donec inde humor aliquis *13, 16.*
exſpumet. Si ex morbo vel capitis dolo-
re, quod ad exercitationem, fricationem,
›erfuſionem, gargarizationemque pertinet,
adem facienda ſunt: cibis non utendum.
1iſi extenuantibus: in aurem dandus radi-
culæ ſuccus cum roſa, vel cum ſucco ra-
licis ex cucumere agreſti, vel caſtoreum
:x aceto, & laureo oleo. Veratrum quo-
que cum aceto conteritur, deinde mel-
le cocto excipitur, & inde collyrium fa-
ctum in aurem demittitur. Si ſine his ce-
pit, ideoque novo metu terret, in aurem
dari debet caſtoreum cum aceto, vel irino,
vel laureo oleo; aut huic miſtum caſto-
reum cum ſucco nucum amararum; aut myr-
rha & nitrum cum roſa & aceto. Plus ta-
men in hoc quoque proficit victus ratio;
eademque facienda ſunt, quæ ſupra com-
prehendi, cum majore quoque diligentia:
& præterea, donec is ſonus finiatur, a vino
abſtinendum.

Quod ſi ſimul & ſonus eſt, & inflamma-
tio, laureum oleum conjeciſſe abunde eſt,
aut id, quod ex amaris nucibus exprimi-
tur; quibus quidam vel caſtoreum, vel myr-
rham miſcent.

9. Ad

9. Ad ea, quæ in aurem inciderunt, extrahenda. z

Solet etiam interdum in aurem aliquid incidere, ut calculus, aliquodve animal. Si pulex intus eſt, compellendum eo lanæ paululum eſt; quo ipſe ſi ſubit, & ſimul extrahitur. Si non eſt ſecutus, aliudve animal eſt, ſpecillum lana involutum in reſinam quam glutinoſiſſimam, maximeque *terebinthinam* demittendum, idque in aurem inciendum, ibique vertendum eſt. utique enim comprehendet & eximet. Sin aliquid exanime eſt, ſpecillo oriculario protrahendum eſt, aut hamulo retuſo paululum recurvato. Si iſta nihil proficiunt, poteſt eodem modo reſina protrahi. Sternutamenta quoque admota id commode elidunt, aut oriculario clyſtere aqua vehementer intus compulſa. Tabula quoque collocatur media inhærens capitibus utrinque pendentibus, ſuperque eam homo deligatur in id latus obverſus, cujus auris eo modo laborat, ſic ut extra tabulam non emineat: tum malleo caput tabulæ, quod a pedibus eſt, feritur; atque ita concuſſa aure, id quod ineſt, excidit.

CAP. VIII.

De Narium morbis. a

NARES vero exulceratas fovere oportet vapore aquæ calidæ. Id & * ſpongia expreſſa atque admota fit, & ſubjecto vaſe oris anguſti, calida aqua repleto. Poſt id fomentum, illinenda ulcera ſunt, aut plumbi recremento, aut ceruſſa,

z *Aëtius Tetr. II. Serm. II. c.* 87. a *Trallian.* III. 8. *Actuar. M. M. VI.* 12. *Aëtius Tetrab. II. Serm. II. c.* 90. * *Marcell. de Medic. c.* x. *pag.* 288.

Ta, aut argenti ſpuma. cum quodlibet ho-
m aliquis conterit, ei, dum teritur, in-
tem vinum & oleum myrteum adjiciat, do-
c mellis craſſitudinem fecerit. Sin autem
ulcera circa os ſunt, pluresque cruſtas &
orem fœdum habent, quod genus Græci *b*
ζαιναι appellant; ſciri quidem debet, vix 442,16.
malo poſſe ſuccurri. Nihilominus tamen
ec tentari poſſunt; ut caput ad cutem ton-
atur, aſſidueque vehementer perfricetur,
ltaque calida aqua perfundatur: multa
lem ambulatio ſit; cibus modicus, neque
er, neque valentiſſimus. Tum in narem
ſam mel cum exiguo modo reſinæ terebin-
inæ conjiciatur (quod ſpecillo quoque in-
luto lana fit) attrahaturque ſpiritu is ſuc-
s; donec in ore guſtus ejus ſentiatur. Sub
s enim cruſtæ reſolvuntur, quæ tum per
ernutamenta elidi debent. Puris ulceri-
us vapor aquæ calidæ ſubjiciendus eſt. de-
nde adhibendum aut lycium ex vino di-
iturno, aut amurca, aut omphacium, aut
enthæ, aut marrubii ſuccus; aut atra-
entum ſutorium, quod candefactum, de-
de contritum ſit; aut interior ſcillæ pars
ntrita; ſic ut horum cuilibet mel adji-
atur. Cujus in cæteris admodum exi-
ua pars eſſe debet; in atramento ſutorio
nta, ut ea miſtura liquida ſit; cum ſcilla
tique pars major; involvendumque lana
ecillum eſt, & in eo medicamentum
ingendum, eoque ulcera implenda ſunt.
urſuſque linamentum involutum & ob-
lon-

b *Oribaſ. de Loc. Affect. IV. 45. Aëtius Tetrab. II. Serm. II. 91. Marcellus de Medic. Cap. x.* Odorem gravem *vertit. Vide H. F. ab Aquapendente Oper. Chir. P. I. c. 26.*

longum eodem medicamento illinendum, demittendumque in narem, & ab inferiore parte leniter deligandum. Idque per hiemem & ver bis die; per æſtatem & autumnum, ter fieri debet.

2. De Carnoſis caruncula narium.

Interdum vero in naribus carunculæ quædam ſimiles muliebribus mammis naſcuntur, hæque imis partibus, quæ cartilaginoſæ ſunt, inhærent. Has curare oportet medicamentis adurentibus; ſub quibus ex

441,30. toto conſumuntur. Πολύπους c vero eſt caruncula, modo alba, modo ſubrubra, quæ narium oſſibus inhæret; & modo ad labra tendens narem implet, modo retro per id foramen, quo ſpiritus a naribus ad fauces deſcendit, adeo increſcit, ut poſt uvam conſpici poſſit; ſtrangulatque hominem, maxime auſtro aut euro flante; fereque mollis eſt, raro dura; eaque magis ſpiritum impedit, & nares dilatat; fereque carcinodes eſt, itaque attingi non debet. Illud aliud genus fere quidem ferro curatur; interdum tamen inareſcit, ſi addita in narem per linamentum aut penicillum ea compoſitio eſt, quæ habet minii ſinopici, chalcitidis, calcis, ſandarachæ, ſingulorum P. I. *. atramenti ſutorii P. II. *.

CAP. IX.

De Dentium d dolore.

IN dentium autem dolore, qui ipſe quoque maximis tormentis annumerari poteſt, vinum ex toto circumcidendum eſt; cibo

c *Æginet. III. 24. VI. 25. Actuar. M. M. II. 8. Aëtius Tetrab. II. Serm. II. c. 92.* d *Tralian. III. 10. Cæl. Aurelian. Morb. Chron. II. 4.*

›o quoque primo abſtinendum, deinde modico molliqne utendum, ne manden- : dentes irritet; tum extrinſecus admondus per ſpongiam vapor aquæ calidæ; ıponendumque ceratum ex cyprino aut ıno factum, lanaque id comprehendenım, caputque velandum eſt. Quod ſi graor dolor eſt, utiliter & alvus ducitur, calida cataplaſmata ſuper maxillam in:iuntur, & ore humor calidus cum mecamentis aliquibus continetur, ſæpiuſque utatur. Cujus rei cauſa & * quinqueſoi radix in vino mixto coquitur; & hyoyami radix vel in poſca, vel in vino mix› coquitur ſic, ut paululum his ſalis adjiiatur; & papaveris non nimium aridi corıces, & mandragoræ radix, eodem modo. Sed in his tribus utique vitandum eſt, ne, quod hauſtum erit, devoretur. Ex populo quoque alba cortex radicis in hunc uſum in vino mixto recte coquitur; aut in aceto :ornu cervini ramentum & nepeta cum tela ac ficu pingui: item ficus pinguis vel n mulſo, vel in aceto & melle; ex quibus um ficus diſcocta eſt, is humor percolaur. † Specillum quoque lana involutum n calidum oleum demittitur, eoque ipſe lens fovetur. Quinetiam quædam quaſi caaplaſmata in dentem ipſum induntur. in quem uſum ex malo punico acido atque arido malicorii pars interior cum pari portione & gallæ & pinei corticis conteritur, miſceturque his minium; eaque contrita aqua pluviatili coguntur: aut panacis, papaveris

* *Marcell. de Medic. C. XII. p. 293. 297.*

† *Auriſcalpium dicit Marcell. de Medic. Cap. XII. p. 293.*

paveris lachrymæ, peucedani, uvæ tamini ſine ſeminibus pares portiones conteru tur: aut galbani partes tres, papaveris chrymæ pars quarta. Quicquid dentibus motum eſt, nihilo minus ſupra maxi ceratum (quale ſupra poſui) eſſe debet na obtectum. Quidam etiam myrrhæ, damomi, ſingulorum P. I. *. croci, p thri, ficorum, piperis, ſingulorum P. I ſinapis P. VIII. *. contrita linteolo illin imponuntque in humero partis ejus, dens dolet; ſi is ſuperior eſt, a ſcap ſi inferior, a pectore: idque dolorem vat; &, cum levavit, protinus ſubm dum eſt.

Si vero exeſus e eſt dens, feſtinare ad mendum eum, niſi res coegit, † non e ceſſe: ſed tum omnibus fomentis, quæ pra poſita ſunt, adjiciendæ quædam va tiores compoſitiones ſunt, quæ dolorem le vant. quales hæ ſunt, quæ habent papave ris lachrymæ P. I. *. piperis P. II. *. ſoreos P. X. *. quæ contrita galbano excipiuntur, idque circundatur: aut Menemachi, maxi me ad maxillares dentes; in qua ſunt, croci P. I. *. cardamomi, thuris fuliginis, ficorum, piperis, pyrethri, ſingulorum P. IV. *. ſinapis P. VIII. *. Quidam autem miſcent pyrethri, piperis, elaterii, ſingulorum P. I. *. aluminis ſciſſilis, papaveris lachrymæ, uvæ ta miniæ, ſulphuris ignem non experti, bi tuminis, lauri baccarum, ſinapis, ſingulo rum P. II. *. Quod ſi dolor eximi eum co git, piperis ſemen cortice liberatum, & co dem

e *Oribaſ. de Loc. Affect. IV. 58. Aëtius Tetrab. II. Serm. IV. c. 33. 34.* † *Ita ſentit Marcellus de Medic. Cap. XII. p. 293.*

lem modo bacca * hederæ conjecta in ejus oramen, dentem findit, iſque per teſtas ex-idet. Plani quoque piſcis (quam nos pa-tinacam, Græci τρυγόνα vocant) aculeus orretur, deinde conteritur, reſinaque exci-oitur, quæ denti circundata hunc ſolvit. Alumen quoque ſciſſile in foramen conje-ctum dentem citat. Sed id tamen involu-um in lanula demitti commodius eſt; quia c & dentem ſervat, & dolorem levat. Hæc a Medicis accepta ſunt: ſed agreſtium 324,18.
xperimento cognitum eſt, cum dens do-luerit, herbam † mentaſtrum cum ſuis radi-ibus evelli debere, & in pelvem mitti, ſu-praque aquam infundi, collocarique juxta ſedentem hominem undique veſte contectum; tum in pelvem candentes ſilices demitti, ſic, ut aqua tegantur, hominemque eum hiante ore vaporem excipere, ut ſupra di-ctum eſt, undique incluſum. Nam & ſudor plurimus ſequitur, & per os continens pi-tuita defluit; idque longiorem, ſæpe an-nuam valetudinem bonam præſtat.

CAP. X.
De Tonſillis. a 445.

SI vero tonſillæ ſine exulceratione per inflammationem intumeſcunt, caput quoque velandum eſt, & extrinſecus is lo-cus vapore calido fovendus; multa am-bulatione utendum; caput in lecto subli-me habendum; gargarizandumque repri-mentibus medicamentis. Radix quoque ea, quam dulcem appellant, contuſa & in paſſo mul-

* *Marcell. de Medic. Cap. XII. p. 296.* † *Idem eodem cap. p. 293.* a *Oribaſ. de Loc. Affect. IV. 70.*

mulſove decocta, idem præſtat. Leniterque quibuſdam medicamentis eas illini non alienum eſt; quæ hoc modo fiunt. Ex malo *b* punico dulci ſuccus exprimitur, & ejus ſextarius ad lenem ignem decoquitur, donec ei mellis craſſitudo ſit; tum croci, myrrhæ, aluminis ſciſſilis, ſingulorum P. ii. *. per ſe conteruntur, paulatimque his adjiciuntur vini lenis cyathi duo, mellis unus; deinde priori ſucco iſta miſcentur, & rurſus leniter incoquuntur: aut ejuſdem ſucci ſextarius eodem modo coquitur, iiſque eadem ratione trita hæc adjiciuntur: nardi P. *. omphacii P. i. *. cinnamomi, myrrhæ, caſiæ, ſingulorum P. i. *. Eadem autem hæc & auribus & naribus purulentis accommodata ſunt. Cibus in hac quoque valetudine lenis eſſe debet, ne exaſperet.

Quod ſi tanta inflammatio eſt, ut ſpiritum impediat, in lecto conquieſcendum; cibo abſtinendum, neque aſſumendum quicquam præter aquam calidam eſt: alvus quoque ducenda eſt: gargarizandumque ex fico & mulſo: illinendumque mel cum omphacio. extrinſecus admovendus, ſed aliquanto diutius, vapor calidus, donec ea ſuppurent, & per ſe aperiantur. Si pure ſubſtante non rumpuntur hi tumores, incidendi ſunt: deinde mulſo calido gargarizandum.

At, ſi modicus quidem tumor, ſed exulceratio eſt, furfurum cremori ad gargarizandum paulum mellis adjiciendum eſt, illi-

b *Oribaſ. de Loc. Affect. IV. 73. Æginet. III. 26.*

illinendaque ulcera hoc medicamento: paſſi quam dulciſſimi tres heminæ ad unam coquuntur; tum adjicitur thuris P. I. *. croci, myrrhæ, ſingulorum P. *. iterumque omnia ferveſcunt. Ubi pura ulcera ſunt, eodem furfurum cremore, vel lacte gargarizandum eſt. Atque hic quoque cibis lenibus opus eſt; quibus adjici dulce vinum poteſt.

CAP. XI.

De Oris Ulceribus. a

ULCERA autem oris, ſi cum inflammatione ſunt, & parum pura ac rubicunda ſunt, optime his medicamentis curantur, quæ ſupra poſita ex malis punicis fiunt. Continenduſque ſæpe ore reprimens cremor eſt, cui paulum mellis ſit adjectum: utendumque ambulationibus, & non acri cibo. Cum vero pura ulcera eſſe cœperunt, lenis humor, interdum etiam quam optima aqua ore continenda eſt. Prodeſtque aſſumptum purum vinum, pleniorque cibus, dum acribus vacet: inſpergique ulcera debent alumine ſciſſili, cui dimidio plus gallæ immaturæ ſit adjectum.

Si jam cruſtas habent, quales in aduſtis eſſe conſuerunt, adhibendæ ſunt compoſitiones, quas Græci ἀνθηρὰς nominant. † Habent hæ junci quadrati, myrrhæ, ſandarachæ, aluminis, pares portiones: aut croci, myrrhæ, ſingulorum P. II. *. iridis, aluminis ſciſſilis, ſandarachæ, ſingulorum P. IV. *. junci quadrati P. VIII. *. aut gallæ, 388

Bb myr-

a *Aëtius Tetrab. II. Serm. IV. c. 22.* † *Simile medicamentum vide apud Marcel. Cap. XI. p. 292. Plin. de Re Med. Lib. I. c. 31.*

myrrhæ, ſingulorum P. II. *. aluminis ſciſſilis P. II. *. roſæ foliorum P. IV. *. Quidam autem croci P. *. aluminis ſciſſilis, myrrhæ, ſingulorum P. I. *. ſandarachæ P. II. *. junci quadrati P. IV. *. miſcent. Priora arida inſperguntur: hoc cum melle illinitur; neque ulceribus tantum, ſed etiam tonſillis.

Verum ea longe periculoſiſſima ſunt ulcera, quas ἄφθας *b* Græci appellant; ſed in
46,17. *c* pueris: hos enim ſæpe conſumunt. in viris & mulieribus idem periculum non eſt. Hæc ulcera a gingivis incipiunt; deinde palatum, totumque os occupant; tum ad uvam fauceſque deſcendunt. quibus obſeſſis, non facile fit, ut puer convaleſcat. ac
98,23. miſerius etiam eſt, ſi lactens adhuc infans eſt; quo minus imperari remedium aliquod poteſt. Sed inprimis nutrix cogenda eſt exerceri ambulationibus, & his operibus, quæ ſuperiores partes movent: mittenda in balneum, jubendaque ibi calida aqua mammas perfundere: tum alenda cibis lenibus, & his qui non facile corrumpuntur: potione, ſi febricitat puer, aquæ: ſi ſine febre eſt, vini diluti. ac, ſi alvus nutrici ſubſiſtit, ducenda eſt. Si pituita in os ejus coit, vomere debet. Tum ipſa ulcera perungenda ſunt melle, cui * rhus quem Syriacum vocant, aut amaræ nuces adjectæ ſunt: vel miſtis inter ſe roſæ foliis aridis, nucleis pini, mentha, collectis cum melle: vel eo medicamento, quod ex moris fit: quorum ſuccus eodem modo, quo punici mali, ad

mellis

b *Æginet.* I. 10. *Aretæus Morb. Acut.* I. 9. *Orib. de Loc. Affect. Cur.* IV. c. 68. *Actuar. M.M.* II. 10. IV. 14. *Aët. Tetr.* II. *Serm.* I. 39. c *Aph.* III. 24.
* *Salmaſ. de Homonym. Hyles Jatric. Cap.* 58.

mellis craſſitudinem coquitur, eademque ratione ei crocum, myrrha, alumen, vinum, & mel miſcetur. Neque quicquam dandum, a quo humor evocari poſſit. Si vero jam firmior puer eſt, gargarizare debet his fere, quæ ſupra comprehenſa ſunt. Ac, ſi leniora medicamenta in eo parum proficiunt, adhibenda ſunt ea, quæ adurendo cruſtas ulceribus inducant. Valens quoque eſt ſciſſile alumen, vel chalcitis, vel atramentum ſutorium. Prodeſt etiam fames & abſtinentia, quanta maxima imperari poteſt. Cibus debet eſſe lenis. Ad purganda tamen ulcera interdum caſeus ex melle recte datur.

CAP. XII.

De Linguæ ulceribus. a

LINGUÆ quoque ulcera non aliis medicamentis egent, quam quæ prima parte ſuperioris capitis expoſita ſunt. Sed quæ in latere ejus naſcuntur, diutiſſime durant. Videndumque eſt, num contra dens aliquis acutior ſit, qui ſaneſcere ſæpe ulcus eo loco non ſinit, ideoque limandus eſt.

CAP. XIII.

De Parulidibus a *& ulceribus gingivarum.*

SOLENT etiam interdum juxta dentes in gingivis tubercula quædam oriri dolentia; παρυλίδας Græci appellant. Hæc initio leniter ſale contrito perfricare oportet, aut inter ſe mixtis ſale foſſili com-

a *Actuar. M. M. II.* 10. a *Oribaſ. de Loc. Affect. IV.* 66. *Actuar. M. M. II.* 10. *IV.* 14. *Aëtius Tetrab. II. Serm. IV.* 24. *Æginet. VI.* 27.

buſto, cupreſſo, nepeta: deinde ducere os e cremore lenticulæ, & inter hæc hiare, donec pituitæ ſatis profluat. In majore vero inflammatione iiſdem medicamentis utendum eſt, quæ ad ulcera oris ſuprapoſita ſunt: & mollis linamenti paululum involvendum aliqua compoſitione ex his, quas
385. ἀνθηρὰς b vocari dixi; demittendumque id inter dentem & gingivam. Quod ſi durior erit, & id prohibebit, extrinſecus admovendus erit ſpongiæ vapor calidus, imponendumque ceratum. Si ſuppuratio ſe oſtendet, diutius eo vapore utendum erit: & continendum ore calidum mulſum, in quo ficus decocta ſit. Idemque ſubcrudum incidendum, ne, ſi ibi diutius pus permanſerit, os lædat. Quod ſi major is tumor eſt, commodius totus exciditur, ſic ut ex utraque parte dens liberetur. Pure exempto, ſi levis plaga eſt, ſatis eſt ore calidam aquam continere, & extrinſecus fovere eodem vapore: ſi major eſt, lenticulæ cremore uti, iiſdemque medicamentis, quibus cetera ulcera oris curantur.

Alia quoque ulcera in gingivis plerumque oriuntur, quibus eadem, quæ in reliquo ore, ſuccurrunt. Maxime tamen mandere liguſtrum oportet, ſuccumque ejus ore continere. Fit etiam interdum, ut ex gingivæ ulcere, ſive παρυλὶς fuit, ſive non fuit, diutius pus feratur, dente vel corrupto, aut fracto, vel aliter vitiato: maximeque id per fiſtulam evenire conſuevit. Quod ubi incidit, locus aperiendus, 25

b Scribon. Larg. C. XII, c. 61.

lus, dens eximendus; teſta oſſis, ſi qua deceſſit, recipienda eſt; ſi quid vitioſi eſt, radendum. Poſt quæ, quid fieri debeat, ſupra in aliorum ulcerum curatione comprehenſum eſt. Si vero a dentibus gingivæ recedunt, eædem antheræ ſuccurrunt. Utile 385.
eſt etiam pira aut mala non permatura mandere, & ore eum humorem continere. Idemque præſtare non acre acetum in ore retentum poteſt.

CAP. XIV.
De Uvæ morbo. a

UVÆ vehemens inflammatio terrere quoque debet. Itaque in hac abſtinentia neceſſaria eſt, & ſanguis recte mittitur; &, ſi id aliqua res prohibet, alvus utiliter ducitur: caputque ſuper hæc velandum, & ſublimius habendum eſt: tum aqua * gargarizandum, in qua ſimul rubus & lenticula decocta ſit. Illinenda autem ipſa uva vel omphacio, vel galla *b*, vel alumine ſciſſili, ſic ut cuilibet eorum mel adjiciatur. Eſt etiam medicamentum huic aptum, quod Andronium *c* appellatur. conſtat ex his; alumine ſciſſili, ſquama æris rubri, atramento ſutorio, galla, myrrha, miſy. quæ per ſe contrita, mixtaque rurſus paulatim adjecto vino auſtero, teruntur, donec his mellis craſſitudo ſit. Chelidoniæ quoque ſucco per cochlear il- *Tom. II.*
lita uva maxime prodeſt. Ubi horum aliquo 23, 10.
illita uva eſt, fere multa pituita decurrit: cumque ea quievit, ex vino calido gargarizandum.

a *Oribaſ. de Loc. Affect. Cur. IV. 73.* * *Marcell. de Medic. Cap. XIV. pag. 299.* b *Scribon. Larg. C. XVII. c. 71.* c *Idem C. XIII. 63. Longe aliter exſtat apud Marcell. de Medic. Cap. XI. pag. 292.*

Quod ſi minor in ea inflammatio, laſe terere, eique adjicere frigidam aquam ſati eſt, eamque aquam cochleari exceptam in uvæ ſubjicere. Ac mediocriter eam tumentem aqua quoque frigida, eodemque modo ſubjecta, reprimit. Ex eadem autem aqua gargarizandum quoque eſt, vel cum laſer, vel ſine eo. At curationis uvæ prodeſt per manum, ratio ſubjecta eſt.

CAP. XV.

De Cancro oris. a

SI quando autem ulcera oris cancer invaſit, primo conſiderandum eſt, an malus corporis habitus ſit; eique occurrendum: deinde ipſa ulcera curanda. Quod ſi in ſumma parte id vitium eſt, ſatis proficit anthera, humido ulceri arida inſperſa; ſicciori, cum exigua parte mellis illita. Si paulo altius, chartæ combuſtæ partes duæ, auripigmenti pars una. *Si penitius* malum deſcendit, chartæ combuſtæ partes tres, auripigmenti pars quarta: aut pares portiones ſalis fricti, & iridis frictæ: aut etiam pares portiones chalcitidis, calcis, auripigmenti. Neceſſarium autem eſt linamentum in roſa tingere, & ſuper adurentia medicamenta imponere; ne vicinum & ſanum locum lædant. Quidam etiam in acris aceti heminam frictum ſalem conjiciunt, donec tabeſcere deſinat; deinde id acetum coquunt, donec exſiccetur; eumque ſalem contritum inſpergunt. Quoties autem medicamentum injicitur, & ante & poſt

a Scribon. Larg. c. XIII.

poſt ... diluendum eſt vel cremore lenticulæ, vel aqua, in qua aut ervum, aut * oleæ, aut verbenæ decoctæ ſint, ſic, ut cuilibet eorum paululum mellis miſceatur. Acetum quoque ex ſcilla retentum ore, ſatis adverſus hæc ulcera proficit: & ex aceto cocto ſali, ſicut ſupra demonſtratum eſt, rurſus miſtum acetum. ſed & diu continere utrumlibet, & id bis aut ter die facere, prout vehemens malum eſt, neceſſarium eſt. Quod ſi puer eſt, cui id incidit, ſpecillum lana involutum in medicamentum demittendum eſt, & ſuper ulcus tenendum; ne per imprudentiam adurentia devoret. At, ſi dolor in gingivis eſt, moventurque aliqui dentes, refigi eos oportet. nam curationem vehementer impediunt. Si nihil medicamenta proficient, ulcera erunt adurenda: Quod tamen in labris ideo non eſt neceſſarium, quoniam excidere commodius eſt. Et id quidem, æque aduſtum, atque exciſum, ſine ea curatione, quæ corpori manu adhibetur, impleri non poteſt. Gingivarum vero oſſa, quæ hebetia ſunt, in perpetuum uſtione nudantur. neque enim poſtea caro increſcit. Imponenda tamen aduſtis lenticula eſt, donec ſanitatem, qualis eſſe poteſt, recipiant.

CAP. XVI.

De Parotidibus. a

HÆC in capite fere medicamentis egent. Sub ipſis vero auribus oriri *παρωτίδες* ſolent; modo in ſecunda vale-

* *Marcell. de Medic. Cap. XI. pag.* 292.

a *Oribaſ. de Loc. Aff. Cur. c.*44. *Trallian. III.* 7.

tudine, ibi inflammatione orta; modo poſt longas febres, illuc impetu morbi converſa. Id abſceſſus genus eſt. Itaque nullam novam curationem deſiderat: animadverſionem tantummodo hanc habet neceſſariam, ut, ſi ſine morbo id intumuit, primum reprimentibus experimentum fiat: ſi ex adverſa valetudine, illud inimicum eſt, maturarique & quam primum aperiri commodius eſt.

CAP. XVII.

De Umbilico prominente. a

AD umbilicos vero prominentes, ne manu ferroque utendum ſit, ante tentandum eſt, ut abſtineant. alvus *his* ducatur: imponatur ſuper umbilicum *id*, *quod* ex his conſtat; cicutæ & fuliginis, *ſingulorum* P. I. *. ceruſſæ elotæ P. IV. *. *plumbi* eloti P. VIII. *. ovis duobus; *quibus etiam* ſolani ſuccus adjicitur. Hoc *diutius impoſitum* eſſe oportet; & interim *conquieſcere* hominem; cibo modico uti, *ſic ut vitentur* omnia inflantia.

CAP. XVIII.

De Obſcœnarum partium vitiis.

PROXIMA ſunt ea, quæ ad partes obſcœnas pertinent. quarum apud Græcos vocabula & tolerabilius ſe habent, & accepta jam uſu ſunt; cum in omni fere medicorum volumine atque ſermone jactentur: apud nos fœdiora verba, ne conſuetudine quidem aliqua verecundius lo-

quen-

a *Æginet. VI. 51. Aëtius Tetrab. I. Serm. IV. c. 26. & Tetr. IV. Serm. IV. 111. Oribaſ. de Loc. Affect. IV. c. 117.*

uentium a commendata ſunt: ut difficilis
hæc explanatio ſit, ſimul & pudorem, & ar-
tis præcepta ſervantibus. Neque tamen ea
res a ſcribendo deterrere me debuit. Pri-
mum, ut omnia, quæ ſalutaria accepi, com-
prehenderem: dein, quia in vulgus eorum
curatio etiam præcipue cognoſcenda eſt, quæ
invitiſſimus quiſque alteri oſtendit.

2. *De Colis morbis.*

Igitur ſi ex inflammatione *b* coles intu-
muit, reducique ſumma cutis, aut rurſus
induci non poteſt, multa calida aqua fo-
vendus locus eſt. Ubi vero glans contecta 472,22.
eſt, oriculario quoque clyſtere inter eam
cutemque aqua calida inſerenda eſt. ſi mol-
lita ſic & extenuata cutis reducenti pa-
ruit, expeditior reliqua curatio eſt: ſi tu-
mor vicit, imponenda eſt vel lenticula
vel marrubium, vel oleæ folia ex vino co-
cta, ſic ut cuilibet eorum, dum teritur,
mellis paululum adjiciatur: ſurſumque co-
les ad ventrem deligandus eſt; quod in o-
mni curatione ejus neceſſarium eſt: iſque
homo continere ſe, & abſtinere a cibo de-
bet, & potione aquæ tantum a ſiti vindica-
ri. Poſtero die rurſus adhibendum iiſdem
rationibus aquæ fomentum eſt, & tum vi
quoque experiundum, an cutis ſequatur.
Eaque, ſi non parebit, leviter ſumma ſcal-
pello concidenda erit. nam, cum ſanies pro-
fluxerit, extenuabitur is locus, & facilius
cutis ducetur.

Sive autem hoc modo victa erit, ſive Tom.II.
nunquam repugnaverit; ulcera vel in cutis 133,24.
ulte-

a *Alii* accommodata. b *Aëtius Tetrab. IV. Serm. II. 16.*

ulteriore parte, vel in glande, ſive eam in cole reperientur: quæ neceſſe eſt, aut pura ſiccaque ſint, aut humida & purulenta. Si ſicca ſunt, primum aqua calida fovenda ſunt: deinde imponendum lycium ex vino eſt, aut amurca cocta cum eodem, aut cum roſa butyrum. Si tenuis iis humor ineſt, vino eluenda ſunt; tum butyro roſæ & mellis paululum, & reſinæ terebinthinæ pars quarta adjicienda eſt, eoque utendum. At, ſi pus ex iis profluit, ante omnia elui mulſo calido debent: tum imponi piperis P. I. *. myrrhæ P. II. *. croci, miſyos cocti, ſingulorum P. II. *. quæ ex vino auſtero coquuntur, donec mellis craſſitudinem habeant. Eadem autem compoſitio tonſillis, uvæ madenti, oris quoque ulceribus accommodata eſt. Aliud ad idem; piperis P. I. *. myrrhæ P. I. *. croci P. II. *. miſyos P. I. *. æris combuſti P. II. *. quæ primum ex vino auſtero conteruntur; deinde, ubi inaruerunt, iterum teruntur ex paſſi tribus cyathis, & incoquuntur, donec viſci craſſitudinem habeant. Eaque quoque cum cocto melle, & ea, quæ ad oris ul-

Tom.II. cera ſupra comprehenſa ſunt, eunt. At

154, 8. Eraſiſtrati compoſitio, aut Cratonis, recte ſuper purulenta naturalia imponitur. Folia

Ibid. 20. quoque oleæ ex novem cyathis coquuntur; his adjicitur aluminis ſciſſilis P. IV. *. lycii P. VIII. *. mellis ſeſquicyathus: ac, ſi plus puris eſt, id medicamentum ex melle: ſi minus, ex vino diluitur. Illud manifeſtum eſt; poſt curationem, dum inflam-

matio

.tio manet, quale ſuprapoſitum eſt, ca-
ɔlaſma ſuper dare, & quotidie ulcera ea-
n ratione curare. Quod ſi pus & mul-
n, & cum malo odore cœpit profluere,
ıi cremore lenticulæ debet, ſic, ut ei mel-
paululum adjiciatur: aut oleæ, aut len-
ˈci folia, vel marrubium decoquendum eſt,
que humore eodem modo cum melle u-
ıdum: imponendaque eadem; aut etiam
ıphacium cum melle; aut id, quod ex
ıgine & melle ad aures fit; aut compo-
io Andronis; aut anthera, ſic, ut ei pau-
lum mellis adjiciatur. Quidam ulcera o-
nia, de quibus adhuc dictum eſt, lycio ex
ıno curant.

Si vero ulcus latius atque altius ſerpit,
ɔdem modo elui debet: imponi vero, aut
rugo, aut omphacium cum melle; aut An-
ronis compoſitio; aut marrubii, myrrhæ,
roci, aluminis ſciſſilis cocti, roſæ folio-
um aridorum, gallæ, ſingulorum P. I. *.
ıinii ſinopici P. II. *. quæ per ſe ſingula
rimum teruntur; deinde juncta iterum,
ıelle adjecto, donec liquidi cerati craſſitu-
inem habeant; tum in æneo vaſe leniter co-
uuntur, ne ſuperfluant; cum jam guttæ
ıdureſcunt, vas ab igne removetur: idque
ıedicamentum tum, prout opus eſt, aut ex
nelle aut ex vino liquatur. Idem autem per
e etiam ad fiſtulas utile eſt.

Solet etiam interdum ad nervos c ulcus
leſcendere; profluitque pituita multa, ſa-
nies tenuis malique odoris, non coacta, at
aquæ ſimilis, in qua caro recens lota eſt:
dolo-

c i. e. cremaſteras pag. 455. l. 30.

doloreſque is locus, & punctiones habet. Id genus quamvis inter purulenta eſt, tamen lenibus medicamentis curandum eſt; quale eſt emplaſtrum τετραφάρμακον ex roſa liquatum, ſic, ut thuris quoque paululum ei miſceatur: aut id, quod ex butyro, roſa, reſina, melle fit; ſupra vero a me poſitum eſt. Præcipueque id ulcus multa calida aqua fovendum eſt, velandumque, neque frigori committendum.

Interdum autem per ipſa ulcera coles ſub cute exeſus eſt ſic, ut glans excidat. Quo caſu cutis ipſa circumcidenda eſt. Perpetuumque eſt, quoties glans, aut ex coles aliquid, vel excidit, vel abſcinditur,
Tom.II. hanc
145,10. eſſe ſervandam, ne conſidat, ulcerique glutinetur, ac neque reduci poſſit poſtea, & fortaſſe fiſtulam quoque urinæ intercludat.

Tubercula etiam, d quæ φύματα Græci vocant, circa glandem oriuntur; quæ vel medicamentis, vel ferro aduruntur: & cum cruſtæ exciderunt, ſquama æris inſpergitur, ne quid ibi rurſus increſcat.

3. *De Cancro, qui in Cole naſcitur.*

Hæc citra cancrum ſunt; qui cum in reliquis partibus, tum in his quoque vel præcipue ulcera infeſtat. Incipit a nigritie, quæ ſi cutem occupavit, protinus ſpecillum ſubjiciendum, eaque incidenda eſt; deinde oræ vulſella prehendendæ, tum, quicquid corruptum eſt, excidendum, ſic, ut ex integro quoque paulum dematur, idque adurendum. Quoties quid uſtum eſt,

d *Æginet. VI.* 57.

quoque ſequitur, ut imponenda lenticu-
ſit: deinde, ubi cruſtæ exciderunt, ulce-
ſicut alia curentur.

At, ſi cancer ipſum colem occupavit, in-
ergenda aliqua ſunt ex adurentibus, ma-
meque id, quod ex calce, chalcitide, au-
pigmento componitur. Si medicamenta
incuntur, hic quoque ſcalpello, quicquid
rruptum eſt, ſic, ut aliquid ſecum inte-
i trahat, præcidi debet. Illud quoque æ-
ıe perpetuum eſt; exciſo cancro, vulnus
'e adurendum. Sed ſive ex medicamen-
ı, ſive ex ferro cruſtæ occalluerint, ma-
ıum periculum eſt, ne his decidentibus,
cole profuſio ſanguinis inſequatur. Er-
longa quiete & immobili pene corpore
ɔus eſt, donec ex ipſo cruſtæ maturæ le-
iter reſolvantur. At ſi vel volens aliquis,
el imprudens, dum ingreditur immature,
ruſtas diduxit, & fluit ſanguis, frigida a- 293, 20.
ua adhibenda eſt. Si hæc parum valet, de-
ırrendum eſt ad medicamenta, quæ ſan-
ıinem ſupprimunt. Si ne hæc quidem ſuc-
ırrunt, aduri diligenter & timide debet:
eque ullo poſtea motu dandus eidem peri-
ılo locus eſt.

4. *De Phagedæna in Cole naſcente.*

Nonnunquam etiam id genus ibi cancri,
uod φαγέδαινα a Græcis nominatur, oriri
olet. In quo minime differendum, ſed pro-
inus iiſdem medicamentis occurrendum eſt;
e, ſi parum valent, ferro adurendum.
Quædam etiam nigrities eſt, quæ non ſen-
titur, ſed ſerpit, ac, ſi ſuſtinuimus, uſque
ad

ad veſicam tendit; neque ſuccurri [illegible] poteſt. Sed, ſi in ſumma glande circa fiſtulam urinæ eſt, prius in eam tenue ſpecillum demittendum eſt, ne claudatur; deinde id ferro adurendum: ſi vero alte penetravit, quicquid occupatum eſt, præcidendum eſt. Cætera eadem, quæ in aliis cancris, facienda ſunt.

5. *De Carbunculo, qui in Cole naſcitur.*

Occalleſcit etiam in cole interdum aliquid; idque omni pene ſenſu caret. [illegible] ipſum quoque excidi debet. Carbunculus autem ibi natus, ut primum apparet, auriculario clyſtere eluendus eſt: deinde [illegible] quoque medicamentis ^e^ urendus, maxime que chalcitide cum melle, aut ærugine cocto melle, aut ovillo ſtercore fricto [illegible] trito cum eodem melle. Ubi is excidit, [illegible] quidis medicamentis utendum eſt, quæ [illegible] oras ulceris componuntur.

6. *De Teſticulorum [illegible].*

In teſticulis vero, ſi qua inflammatio ^f^ ſine ictu orta eſt, ſanguis ex talo mittendus eſt: a cibo abſtinendum: imponendum, quod eſt ex fabæ farina ex mulſo cocta, & [illegible] cum cumino contrito ex melle cocta; aut contritum cuminum cum cerato ex roſa facto; aut lini ſemen frictum, contritum, & in mulſo coctum; aut tritici farina ex mulſo cocta cum cupreſſo; aut lini radix contrita. At, ſi iidem induruerunt, [illegible] debet lini vel fœni Græci ſemen ex mulſo coctum; aut ex cyprino ceratum; aut ſimila ex vino contrita, cui paululum [illegible]

e *Aëtius Tetrab. IV. Serm. II.* 18. f *Ægin.* *III.* 54. *Aëtius Tetr. IV. Serm. II. c.* 21.

ectum. Si vetuſtior jam durities eſt, xime proficit cucumeris agreſtis radix ex lſo cocta, deinde contrita.

i ex ictu tument, ſanguinem mitti nearium eſt; magiſque, ſi etiam livent. ponendum vero utrumlibet ex his, quæ n cumino componuntur, ſupraque poſiſunt; aut ea compoſitio, quæ habet nicocti P. I. *. reſinæ pineæ, cumini, ſinrum P. II. *. uvæ taminiæ ſine ſemini- P. IV. *. mellis quantum ſatis ſit ad ea enda. Quod ſi ex ictu teſticulus ali qui- Tom. II. 134, 9. n deſiit, fere quoque pus increſcit; ne- aliter ſuccurri poteſt, quam ſi, inciſo oto, & pus emiſſum, & ipſe teſticulus ciſus eſt.

7. *De Ani morbis.*

De Rhagadiis.

Anus quoque multa tædiique plena ma- recipit, nec a ſe multum abhorrentes cu- Tom. II. tiones habet. Ac primum in eo ſæpe, & 204, 2. idem pluribus locis, cutis ſcinditur; g ——— γάδια Græci vocant. Id ſi recens eſt, 493, 15. ieſcere homo debet, & in aqua calida dere. Columbina quoque ova coquenda it, &, ubi induruerunt, purganda: dele alterum jacere in aqua bene calida de- t, altero calido foveri locus, ſic, ut incem utroque aliquandiu utatur. Tum tepharmacum, aut rhypodes roſa dilueum eſt; aut œſypum recens miſcendum m cerato liquido ex roſa facto; aut em cerato liquido plumbum elotum adjiendum; aut reſinæ terebinthinæ myrrha; aut

g Scribon. Larg. n. LXXXIX. 223.

aut ſpumæ argenti vetus oleum; & quod... bet ex his id perungendum. Si, quicqu... læſum eſt, extra eſt, neque intus recon... tum, eodem medicamento tinctum linamen... tum ſuperdandum eſt, &, quicquid ante a... hibuimus, cerato contegendum. In hoc a... tem caſu, neque acribus cibis utendum neque aſperis, nec alvum comprimentib... ne aridum quidem quicquam ſatis utile... niſi admodum paulum. Liquida, ... pinguia, glutinoſa, meliora ſunt. Va... ni uti nihil prohibet.

8. *De Condylomate.* h

494, 5. Condyloma autem eſt tuberculum, qu... ex quadam inflammatione naſci ſole... ubi ortum eſt, quod ad quietem, ... potioneſque pertinet, eadem ſerva... bent, quæ proxime ſcripta ſunt. Illi... etiam ovis recte tuberculum *id fovetur*. ſed deſidere ante homo in *aqua debet, in* qua verbenæ decoctæ ſunt *ex reprimenti*bus: tum recte imponitur *& lenticula cum* exigua mellis parte, ſemh campana ex vino cocta, & rubi folia contrita cum cerato ex roſa facto; & cum eodem cerato contritum vel cotoneum malum, vel malicorii ex vino cocti pars interior: & chalcitis cocta atque contrita, deinde œſypo ac roſa excepta; & ex ea compoſitione, quæ habet thuris P. I. *. aluminis ſciſſilis P. II. *. ceruſſæ P. III. *. ſpumæ argenti P. ... *. quibus, dum teruntur, invicem roſa & vinum inſtillatur. Vinculum autem a loco linteolum aut panniculus quadratus eſt, ...

qui

h *Aëtius Tetr. IV. Serm. II. c. 3. Scribon. Larg. C. XC. Æginet. VI. 80.*

ui ad duo capita duas anſas, ab altera
ero parte totidem faſcias habet; cumque
ıbjectus eſt, anſis ad ventrem datis, a po-
:eriore parte in eas adductæ faſciæ conji-
iuntur, atque, ubi artatæ ſunt, dexterior
iniſtra, ſiniſterior dextra procedit, circum-
latæque circa alvum inter ſe noviſſime no-
lo deligantur. Sed, ſi vetus condyloma
am induruit, neque ſub his curationibus
eſiit, aduri medicamento poteſt, quod ex
is conſtat; æruginis P. II. *. myrrhæ P.
v. *. gummi P. VIII. *. thuris P. XII. *.
tibii, papaveris lachrymæ, acaciæ, ſin-
gulorum P. XVI. *. Quo medicamento qui-
dam etiam ulcera, de quibus proxime di-
xi, renovant. Si id nondum in condylo-
mate proficit, adhiberi poſſunt etiam ve-
hementius adurentia. Ubi conſumptus eſt
tumor, ad medicamenta lenia tranſeundum
eſt.

9. De Hæmorrhoidibus. i 494,15.

Tertium autem ani vitium eſt, ora ve-
narum tanquam capitulis quibuſdam tur-
gentia, quæ ſæpe ſanguinem fundunt;
αἱμοῤῥοΐδας Græci vocant. Idque etiam in
ore vulvæ fœminarum incidere conſuevit.
Atque in quibuſdam parum tuto ſuppri- 62,13.
mitur; qui ſanguinis profluvio imbecillio-
res non fiunt. habent enim purgationem
hanc, non morbum. Ideoque curati qui-
dam, cum ſanguis exitum non haberet, in-
clinata in præcordia ac viſcera materia,
ſubitis & graviſſimis morbis correpti ſunt.
Si cui vero id nocet, is deſidere in aqua ex

i *Æginet. III. 59. VI. 79. Aëtius Tetrab. VI. Serm. II. c. 5.*

verbenis debet : imponere maxime malicorium cum aridis roſæ foliis contritum ; aut ex his aliqua , quæ ſanguinem ſupprimunt . Solet autem oriri inflammatio, maxime ubi dura alvus eum locum læſit . Tum in aqua dulci deſidendum eſt , & id fovendum ovis , imponendi vitelli cum roſæ foliis ex paſſo *k* ſubactis : idque , ſi intus eſt digito illinendum ; ſi extra , ſuperillito panniculo imponendum eſt . Ea quoque medicamenta , quæ recentibus ſciſſuris poſunt , hic idonea ſunt . Cibis vero in hoc caſu iiſdem , quibus in prioribus , utendum eſt . Si iſta parum juvant , ſolent adpoſita medicamenta adurentia ea capitula abſumere . At , ſi jam vetuſtiora ſunt, ut authore Dionyſio inſpergenda ſandaraca eſt : deinde imponendum , quod ex *his conſtat* ; ſquamæ æris , auripigmenti , *ſingulorum* P. v. *. ſaxi calcis P. *viii.* *. *poſtero* die acu compungendum . *Adeſtis capitulis* fit cicatrix , quæ ſan*guinem fundi* prohibet . Sed , quoties is ſuppreſſus eſt , ne quid periculi afferat , multa exercitatione digerenda materia eſt . prætereaque & viris , & fœminis , quibus menſtrua non proveniunt , interdum ex brachio ſanguis mittendus eſt.

10. *Si Anus*, *vel Os vulvæ procidit, qua* l *curatione utendum ſit*. 30

At , ſi anus ipſe , vel os vulvæ procidit (nam id quoque interdum fit) conſiderari debet , purum ne id ſit , quod provolutum eſt , an humore mucoſo circumdatum . Si purum

k *Alii* ſubacto . l *Æginet. III. 89. Aëtius Tetrab. IV. Serm. II. c. 7.*

ꝑurum eſt, in aqua deſidere homo debet, aut ſalſa, aut cum verbenis vel malicorio incocta. Si autem humidum, vino auſtero ſublavandum eſt, illinendumque fece vini combuſta. Ubi utrolibet modo curatum eſt, intus reponendum eſt; imponendaque plantago contrita, vel folia ſalicis in aceto cocta; tum linteolum & lana, eaque ſuper deliganda ſunt, cruribus inter ſe devinctis.

11. *De Fungo ani aut vulvæ.*

Fungo quoque ſimile ulcus in eadem ſede naſci ſolet. Id, ſi hiems eſt, egelida; ſi aliud tempus, frigida aqua fovendum eſt: dein ſquama æris inſpergenda, ſupraque ceratum ex myrteo factum, cui paululum ſquamæ, fuliginis, calcis ſit adjectum. Si hac ratione non tollitur, vel aliis medicamentis ſimilibus, vel vehementioribus, ferro adurendum eſt. *Tom. II.* 146, 10.

CAP. XIX.

De Digitorum ulceribus.

DIGITORUM autem vetera ulcera commodiſſime curantur, aut lycio, aut amurca cocta, cum utrilibet vinum adjectum eſt. In iiſdem recedere caruncula ab unguibus cum magno dolore conſuevit; πτερύγιον a Græci appellant. Oportet alumen Melium rotundum in aqua liquare, donec mellis craſſitudinem habeat: tum, quantum ejus aridi fuit, tantundem mellis infundere, & rudicula miſcere, donec ſimilis croco color fiat, eoque illinere. Quidam ad eundem uſum deco-

a *Æginet. IV.* 81. *VI.* 85. *Aëtius Tetrab. IV. Serm. II. c.* 74.

quere ſimul malunt, cum paria pondera aluminis aridi & mellis miſcuerunt. Si hac ratione ea non exciderunt, excidenda ſunt: deinde digiti fovendi aqua ex verbenis, imponendumque ſuper medicamentum ita factum: chalcitis, malicorium, ſquama æris excipiuntur fico pingui leviter cocta & melle; aut chartæ combuſtæ, auripigmenti, ſulphuris ignem non experti par modus cerato miſcetur ex myrteo facto; aut æruginis raſæ P. I. *. ſquamæ æris P. II. mellis cyatho coguntur; aut pares portiones miſcentur, ſaxi calcis, chalcitidis, auripigmenti. Quicquid horum impoſitum eſt, tegendum linteolo aqua madefacto eſt. Tertio die digitus reſolvendus, &, ſi quid aridi eſt, iterum excidendum, ſimiliſque adhibenda curatio eſt. Si non vincitur, purgandum eſt ſcalpello, tenuibuſque ferramentis adurendum, &, ſicut reliqua uſta, curandum.

Tom. II. 148, 8.

At, ubi ſcabri b ungues ſunt, circumaperiri debent, qua corpus contingunt: tum ſuper eos ex hac compoſitione aliquid imponi, ſandarachæ, ſulphuris, ſingulorum P. II. *. nitri, auripigmenti, ſingulorum P. IV. *. reſinæ liquidæ P. VIII. *. tertioque id die reſolvendum eſt. Sub quo medicamento vitioſi ungues cadunt, & in eorum locum meliores renaſcuntur.

LIBER

b *Aëtius Tetrab. IV. Serm. II. c. 79.*

LIBER SEPTIMUS.

PRÆFATIO.

De Chirurgica, & qui in ea claruerint, & qualis eſſe Chirurgus debeat, & quid hoc in libro deſcribatur.

TERTIAM eſſe medicinæ par-
tem, quæ manu curet, & vulgo
notum, & a me propoſitum eſt.
Ea non quidem medicamenta at-
que victus rationem omittit;
:d manu tamen plurimum præſtat. eſtque
jus effectus inter omnes medicinæ partes
videntiſſimus. Si quidem in morbis cum
nultum *a* fortuna conferat †, eademque ſæ- 18, 13.
›e ſalutaria, ſæpe vana ſint; poteſt dubitari, 19, 18.
ſecunda valetudo medicinæ, an corporis be- 111,
neficio contigerit. In his quoque, in qui- 34.
bus medicamentis maxime utimur, quamvis 112,
profectus evidentior eſt, tamen ſanitatem & 17.
per hæc fruſtra quæri, & ſine his reddi ſæ-
pe, manifeſtum eſt. Sicut in oculis quoque
deprehendi poteſt; qui a medicis diu ve-
xati, ſine his interdum ſaneſcunt. At in ea
parte, quæ manu curat, evidens eſt, o-
mnem profectum, ut aliquid ab aliis adju-
vetur, hinc tamen plurimum trahere. Hæc
autem pars, cum ſit vetuſtiſſima, magis ta-
men ab illo parente omnis medicinæ Hip-
pocrate, quam a prioribus exculta eſt. De-
inde, poſteaquam diducta ab aliis habere
profeſſores ſuos cœpit, in Ægypto quoque
increvit, Philoxeno maxime authore, qui

a *Hippocrat. de Arte V.* † remedia *quidam adſcripſit margini edit. Cæſar.*

pluribus voluminibus hanc partem diligen-
tiſſime comprehendit. Gorgias quoque &
Soſtratus, & Herones & Apollonii duo, &
Ammonius Alexandrinus, multique alii ce-
lebres viri, ſinguli quædam repererunt. Ac
Romæ quoque non mediocres profeſſores,
maximeque nuper * Tryphon pater, & Eve-
piſtus Phlegetis filius, &, ut ex ſcriptis
ejus intelligi poteſt, horum eruditiſſimus
Meges, quibuſdam in melius mutatis, ali-
quantum ei diſciplinæ adjecerunt.

Eſſe autem Chirurgus debet adoleſcens
aut certe adoleſcentiæ propior; manu ſtre-
nua, ſtabili, nec unquam intremiſcente, ea-
que non minus ſiniſtra, quam dextra pro-
ptus; acie oculorum acri, claraque; a-
mo intrepidus, *b* immiſericors, ſic, ut ſana-
ri velit eum, quem accepit, non ut clamo-
ejus motus, vel magis, quam res deſiderat,
properet, vel minus, quam neceſſe eſt, ſe-
Tom. II. cet: ſed perinde faciet omnia, ac ſi nullus
122, 15. ex vagitibus alterius affectus oriatur.

Poteſt autem requiri, quod huic parti
proprie vindicandum ſit: quia vulnerum
quoque ulcerumque multorum curationes,
quas alibi exſecutus ſum, Chirurgi ſibi ven-
dicant. Ego eundem quidem hominem poſ-
ſe omnia iſta præſtare concipio: atque,
ubi ſe diviſerunt, eum laudo, qui quam
plurimum percipit. Ipſe autem huic parti
ea reliqui, in quibus vulnus facit medicus,
non accipit; & in quibus vulneribus ulce-
ribuſve plus profici manu, quam medica-
mento, credo; tum, quicquid ad oſſa per-
tinet.

* *Rhod. ad Scrib. Larg. pag.* 291. b *Theodo-
ret. Græc. Affect. I. pag. m.* 4.

...et. Quæ deinceps exſequi aggrediar, di-
...tiſque in aliud volumen oſſibus, in hoc
...tera explicabo: præpoſitiſque his, quæ in
...alibet parte corporis fiunt, ad ea, quæ
...oprias ſedes habent, tranſibo.

CAP. I.

De Vexatis. a

VEXATA igitur in quacunque parte corporis ſint, quamprimum ſic curari debent, ut, qua dolor eſt, ea ſcalpello cutis crebro incidatur, detergeaturque eodem adverſo profluens ſanguis. quod ſi paulo tardius ſubvenitur, jamque etiam rubor eſt; qua rubet corpus: ſi tumor quoque acceſſit, quacunque is eſt, id idem optimum auxilium eſt. Tum ſuperdanda reprimentia ſunt; maximeque lana ſuccida ex *b* aceto & oleo. Quod ſi levior is caſus eſt, poſſunt etiam, ſine ſcalpello, impoſita eadem mederi. Et, ſi nihil aliud eſt, cinis quoque; maxime ex ſarmentis: ſi is non eſt, quilibet alius ex aceto, vel etiam ex aqua coactus. *Tom. II. 118, 34.*

CAP. II.

De his, quæ per ſe intumeſcunt, quomodo incidenda, & curanda ſint.

VERUM hoc quidem promptum eſt. In his autem negotium majus eſt, quæ per ſe, vitio intus orto, intumeſcunt, & ad ſuppurationem ſpectant.

 Ea

a *Aëtius Tetrab. IV. Serm. II. 68.* b *Actuar. M. M. IV. 16.*

Ea omnia genera abſceſſuum eſſe alias propoſui, medicamentaque his idonea executus ſum : nunc ſupereſt, ut dicam, quæ in iis manu fieri debeant. Ergo, priuſquam indureſcant, cutem incidere, & cucurbitulam accommodare oportet; quod, quicquid illud malæ corruptæque materiæ coiit, extrahat : idque iterum, tertioque recte fit, donec omne indicium inflammationis excedat. Neque tamen fas eſt, nihil a cucurbitula agere.

Tom.II. 152, *6.*

Ibid. 10.

Interdum etiam fit, ſed raro, ut quicquid abſcedit, velamento ſuo includatur. id antiqui tunicam nominabant. Meges, quia tunica omnis nervoſa eſt, dixit, non naſci ſub eo vitio nervum, quo caro conſumeretur, ſed, ſubjecto jam vetuſtiore pure, callum circumdari. Quod ad curationis rationem nullo modo pertinet; quia quicquid, ſi tunica eſt, idem, ſi *callus eſt*, ſi fieri debet : neque ulla res prohibet, *etiam* ſi callus eſt, tamen, quia *cingit, tunicam* nominari : tum, pure *quoque maturiore*, hæc interdum eſſe conſuevit. ideoque, quod ſub ea eſt, extrahi per cucurbitulam non poteſt. ſed facile id intelligitur, ubi nihil admota illa mutavit. Ergo, ſive id incidit, ſive jam durities eſt, in hac auxilii nihil eſt : ſed, ut alias ſcripſi, vel avertenda concurrens eo materia, vel digerenda, vel ad maturitatem perducenda eſt. Si priora contigerunt, nihil præterea neceſſarium eſt. Si pus maturuit, in alis quidem & inguinibus raro ſecandum eſt : item ubicun-

Tom.II. 152, 15.

que

mediocris abſceſſus eſt: item quoties ſumma cute, vel etiam carne vitium eſt; feſtinare curandi imbecillitas cogit. Sa- que eſt cataplaſmatibus efficere, ut per ſe aperiatur. nam fere ſine cicatrice pot- eſſe is locus, qui expertus ferrum non . Si autem altius malum eſt, conſiderari bet, nervoſuſne is locus ſit, an non ſit. m, ſi ſine nervis eſt, candenti ferramen- aperiri debet. cujus hæc ratio eſt, quod gua plaga diutius ad pus evocandum pa- t, parvaque poſtea cicatrix ſit. At, ſi rvi juxta ſunt, ignis alienus eſt; ne diſ- idantur, & membrum debilitent; neceſſa- vero opera * ſcalpelli eſt. Sed cætera e- m ſubcruda aperiri poſſunt; inter nervos tima exſpectanda maturitas eſt, quæ cu- m extenuet, eique pus jungat, quo pro- ius reperiatur. Jamque alia rectam plagam leſiderant, ut in carne: alia vero vehemen- er cutem extenuant, in quibus tota ea ſu- er pus excidenda eſt. Semper autem, ubi :alpellus admovetur, id agendum eſt, ut : quam minimæ & quam pauciſſimæ pla- æ ſint: cum eo tamen, ut neceſſitati ſuccur- imus, & in modo, & in numero. Nam najores ſinus, latius; interdum etiam dua- us, aut tribus lineis incidendi ſunt. Dan- aque opera, ut imus ſinus exitum habeat; e quis humor intus ſubſidat, qui proxima t adhuc ſana rodendo ſinuet. Eſt etiam in erum natura, ut cutis latius excidenda ſit. Nam, ubi poſt longos morbos totius corpo- ris habitus vitiatus eſt, lateque ſe ſinus ſuf- fudit

Tom.II. 136, 9.

Tom.II. 180, 8.

* H. F. *ab Aquapend. Chirurg. p.* 442.

fudit, & in eo jam cutis pallet; ſcire licet
eam jam emortuam eſſe, & inutilem futu-
ram. Ideoque excidere commodius eſt: ma-
xime, ſi circa articulos majores id evenit,
Tom.II. cubantemque ægrum fluens alvus exercuit,
23,31. neque per alimenta quicquam corpori acce-
42,9. dit. Sed excidi ita debet, ut plaga ad ſi-
militudinem myrtei folii fiat, quo facilius
ſaneſcat. Idque perpetuum eſt; ubicunque
medicus & quacunque de cauſa cutem ex-
dit. Pure effuſo, in alis vel inguinibus li-
namento opus non eſt; ſed ſpongia ex vino
imponenda eſt. In cæteris partibus, ſi æque
ea linamenta ſupervacua ſunt, purgandi
cauſa paulum mellis infundendum, deinde glu-
tinantia ſuperdanda; ſi illa neceſſaria ſunt,
ſuper ea quoque ſimiliter dari ſpongia eo-
dem modo ex vino expreſſa debet. Quan-
do autem linamentis opus ſit, quando non
ſit, alias dictum eſt. Cætera eadem, inci-
ſa ſuppuratione, facienda ſunt, quæ, ubi
per medicamenta rupta eſt, facienda eſſe
propoſui.

CAP. III.

De bonis, maliſve ſignis Suppurationum.

PROTINUS autem, quantum cura-
tio efficiat, quantumque aut ſperari aut
timeri debeat, ex quibuſdam ſignis intelli-
295,30. gi poteſt; fereque iiſdem, quæ in vulneri-
bus expoſita ſunt. Nam bona ſigna ſunt,
ſomnum capere, facile ſpirare, ſiti non con-
fici, cibum non faſtidire, ſi febricula fuit,
ea vacare: itemque habere pus album, læve,
non

ı fœdi odoris. Mala ſunt, vigilia, ſpi-
ıs gravitas, ſitis, cibi faſtidium, febris;
nigrum, aut feculentum, *a* & fœdi o-
is: item procedente curatione eruptio ſan-
nis; aut ſi, antequam ſinus carne im-
atur, oræ calloſæ *b* fiunt, illa quoque 300, 10.
a carne hebete, nec firma. Deficere ta-
en animam, vel in ipſa curatione, vel poſt- Tom. II.
, peſſimum omnium eſt. Quinetiam mor- 135, 36.
s ipſe, ſive ſubito ſolutus eſt, dein ſup-
ratio exorta eſt; ſive effuſo pure perma-
t, non injuſte terret. Eſtque inter cauſas
ıoris, ſi ſenſus in vulnere rodentium non
. Sed ut hæc ipſa fortuna huc illucve diſ-
nit; ſic medici partium eſt, eniti ad re-
riendam ſanitatem. Ergo, quoties ulcus
ſolverit, eluere id, ſi reprimendus humor
debitur, vino & aqua pluviatili mixto,
el aqua, in qua lenticula cocta ſit, debe-
it: ſi purgandum erit, mulſo; rurſuſque
nponere eadem. Ubi jam repreſſus videbi-
ır humor, ulcuſque purum erit, produci
rnem conveniet, & foveri ulcus pari por-
one vini ac mellis, ſuperque imponi ſpon-
am ex vino & roſa tinctam, per quæ caro
oducitur. Plus tamen, ut alias quoque di-
, victus ratio eo confert. Ea eſt, ſolu-
s jam febribus & cibi cupiditate reddita,
alneum rarum; quotidiana, ſed lenis ge-
atio, cibi potioneſque corpori faciendo a- Tom. II.
tæ. Quæ omnia, per medicamenta quoque 122, 8.
ıppuratione rupta, ſequuntur. Sed, quia
ıagno malo vix ſine ferro mederi licet, in
ınne locum reſervata ſunt.

CAP.

a *Aph. VII.* 44. b *Aph. VI.* 4.

CAP. IV.

328 *De Fiſtulis*.

ADVERSUS fiſtulas quoque, ſi altius penetrant, ut ad ultimas demitti a collyrium non poſſit, ſi tortuoſæ ſunt, ſi multiplices, majus in manu, quam in medicamentis præſidium eſt; minuſque operis eſt, ſi ſub cute tranſverſæ feruntur, quam ſi recta intus tendunt. Igitur, ſi ſub cute tranſverſa fiſtula eſt, demitti b ſpecillum debet, ſupraque id ea incidi. Si flexus reperiuntur, hi quoque ſimul ſpecillo & ferro perſequendi ſunt. Idemque faciendum, ſi plures ſe quaſi rivuli oſtendunt. Ubi ad fines fiſtulæ ventum eſt, excidendus ex toto callus eſt, ſuperque fibulæ dandæ, & medicamentum, quo glutinetur. At, ſi recta ſubter tendit, ubi, quo maxime ferat, ſpecillo exploratum eſt, excidi *is ſinus de*bet: dein fibula oris cutis *injicienda eſt*, eique glutinantia medica*menta ſuperdanda* ſunt; aut, ſi corruptius *ulcus eſt* (*quod in*terdum oſſe vitiato fit) ubi id quoque curatum eſt, pus moventia.

2. *De Coſtarum* Fiſtulis.

Solent autem inter coſtas fiſtulæ ſubter ire. Quod ubi incidit, eo loco coſta ab utraque parte præcidenda † & eximenda eſt, ne quid intus corruptum relinquatur. *Solent* quoque, ubi coſtas tranſierunt, ſeptum id, quod tranſverſum a ſuperioribus viſceribus inteſtina diſcernit, violare. Quod intelligi poteſt & ex loco, & ex magnitudine doloris,

a *Æginet.* IV.49. b *Aëtius Tetrab.* IV *Serm.* II. *c.* 55. † *H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. P. I. c.* 4.

, & quia nonnunquam ſpiritus eo cum
more quaſi bullante prorumpit, maxi-
que, ſi hunc ore ille continuit. In eo
dicinæ locus nullus eſt. In cæteris ve-
, quæ circa coſtas ſanabilia ſunt, pinguia
edicamenta inimica ſunt; cæteris, quæ ad
ılnera accommodantur, uti licet: opti-
e tamen ſicca linamenta, vel, ſi purgan-
m aliquid videtur, in melle tincta im-
nuntur.

3. *De Ventris fiſtulis.*

Ventri nullum os ſubeſt; ſed ibi perni-
oſæ admodum fiſtulæ fiunt: adeo ut So-
ratus inſanabiles eſſe crediderit. Id non
: toto ita ſe habere uſus oſtendit. Et qui-
em, quod maxime mirum videri poteſt,
utior fiſtula eſt contra jecur, & lienem,
k ventriculum, quam contra inteſtina: non
juo perniciofior ibi res ſit, ſed quo alteri
ɔericulo locum faciat. Cujus experimento
noti quidam authores parum modum rei
ognoverunt. Nam venter ſæpe etiam telo
erforatur, prolapſaque inteſtina condun-
ur, & oras vulneris ſuturæ comprehen-
unt. quod quemadmodum fiat, mox in-
licabo. Itaque, etiam ubi tenuis fiſtula
ıbdomen perrupit; excidere eam licet, ſu-
uraque oras conjungere. Si vero ea fiſtu-
a intus patuit, exciſa neceſſe eſt latius
oramen relinquat. quod niſi permagna vi
ui non poteſt; utique ab interiore parte,
jua quaſi membrana quædam finit abdo-
men, quam περιτόναιον Græci vocant. Er-
go, ubi aliquis ingredi ac moveri cœpit,

rum-

rumpitur illa ſutura, atque inteſtina ſolvuntur. quo fit, ut pereundum homini ſit. Sed non omnimodo res ea deſperationem habet ideoque tenujoribus fiſtulis adhibenda cautio eſt.

493. ## 4. *De Ani fiſtulis*. c

Propriam etiamnum animadverſionem deſiderant eæ, quæ in ano ſunt. In has, immiſſo ſpecillo, ad ultimum ejus caput incidi cutis debet: dein novo foramine ſpecillum educi lino ſequente, quod in aliam partem, ob id ipſum perforatam, conjectum ſit. Ibi linum apprehendendum ligandumque cum altero capite eſt, ut laxe cutem, quæ ſuper fiſtulam eſt, teneat. Idque linum debet eſſe crudum, & duplex triplexve, ſic tortum, ut unitas in eo ſit. Interim autem licet negocia agere, ambulare, lavare, cibum capere, *perinde atque* ſaniſſimo. Tantummodo id linum bis in die, niſi

Tom. II. ſoluto nodo, ducendum eſt ſic, *ut ſubeat fi-*

151, 11. ſtulam pars, quæ ſuperior fuit. Neque committendum eſt, ut id linum putreſcat: ſed tertio quoque die nodus reſolvendus eſt, & ad caput alterum recens linum alligandum, eductoque vetere, id in fiſtula cum ſimili nodo relinquendum. Sic enim id paulatim cutem, quæ ſupra fiſtulam eſt, incidit: ſimulque & id ſaneſcit, quod a lino relictum eſt; & id, quod ab eo mordetur, inciditur. Hæc ratio curationis longa, ſed ſine dolore eſt.

Qui feſtinant, adſtringere cutem lino debent, quo celerius ſecetur; noctuque ut peri-

c *Æginet.* VI. 78. *H. F. ab Aquapendente Operat. Chirurg. P. I. c.* 93. *Petr. de Marchettis Obſerv. Medic. Chirurgic. in fine multa.* * *Qui fit docet H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. Part. I. c.* 93.

nicillo tenuia quædam intus demittere, cutis hoc ipſo extenuetur, quo extendi: . ſed hæc dolorem movent. Adjicitur eritati, ſicut tormento quoque, ſi & lim, & id, quod ex penicillo eſt, aliquo edicamento illinitur ex iis, quibus calm exedi propoſui. Poteſt tamen fieri, ut ſcalpelli curationem etiam illo loco vendum ſit, ſi intus fiſtula fert, ſi multix eſt. Igitur in hæc genera demiſſo ſpelo, duabus lineis incidenda cutis eſt; ut dia inter eas habenula tenuis admodum iciatur, ne protinus oræ coeant; ſitque cus aliquis linamentis, quæ quam paucina ſuperinjicienda ſunt; omniaque eodem odo facienda, quæ in abſceſſibus poſita int. Si vero ab uno ore plures ſinus erunt, ecta fiſtula ſcalpello erit incidenda; ab eo æteræ, quæ jam patebunt, lino excipienæ. Si intus aliqua procedet, quo ferrum uto pervenire non poterit, collyrium deittendum erit.

Cibus autem in omnibus ejuſmodi caſiıs, ſive manu, ſive medicamentis agetur, ıri debet humidus; potio liberalis, diuque ua. ubi jam caro increſcit, tum demum balneis raris utendum erit, & cibis corıs implentibus.

CAP. V.

De Telis e corpore extrahendis. a

TELA quoque, quæ illata corporibus intus hæſerunt, magno negocio æpe ejiciuntur. Sunt enim quædam difficultates

a *Æginet. VI.* 88.

tates ex generibus eorum ; quædam ex his ſedibus, in quas illa penetrarunt. Omne autem telum extrahitur, aut ab ea parte, qua venit, aut ab ea, in quam tetendit. Illic viam, qua redeat, ipſum ſibi fecit: hic, i… ſcalpello accipit. nam contra mucronem caro inciditur. Sed ſi non alte telum ſedit, & in ſumma carne eſt, aut certe magnas venas & loca nervoſa non tranſit, nihil melius eſt, quam, qua venit, id evellere. Si vero plus eſt, per quod telo … tendum, quam quod perrumpendum eſt; neque venas nervoſque id tranſiit, commodius eſt aperire quod ſupereſt, b eaque extrahere. nam & propius petitur, & tutius evellitur. Et in majore membro, ſi medium mucro tranſiit, facilius ſaneſcit, quod pervium eſt; quia utrinque medicamento fovetur. Sed, ſi retro telum recipiendum, amplianda plaga eſt; quo facilius id ſequatur, quoque minor oriatur inflammatio: quæ major fit, ſi ab illo ipſo telo, dum redit, corpus laniatur. Item, ſi ex alia parte vulnus aperitur, laxius eſſe debet, quam ut telo poſtea tranſeunte amplietur.

Tom.II. In ſumma autem utraque parte iſta haben-
146,23. da cura eſt, ne nervus, ne vena major, ne arteria incidatur. Quorum ubi aliquid detectum eſt, excipiendum hamo retuſo eſt, abducendumque a ſcalpello. Ubi autem inciſum eſt ſatis, telum eximendum eſt: tunc quoque eodem modo, & eadem cura habita, ne ſub eo, quod eximitur, aliquid eorum lædatur, quæ tuenda eſſe propoſui.

2. De

b *Alii* itaque

2. *De Sagittis recipiendis*.

Hæc communia ſunt : præter quæ propria uædam in ſingulis telorum generibus ſunt, uæ protinus ſubjiciam. Nihil tam facile n corpus, quam ſagitta, conditur, eademque altiſſime inſidit. Hæc autem eveniunt, & quia magna vi fertur illa, & quia ipſa ngufta eſt. Sæpius itaque ab altera parte, quam ex qua venit, recipienda eſt; præipueque, quia fere ſpiculis cingitur; quæ magis laniant, ſi retro, quam ſi contra trauntur. Sed inde, aperta via, caro diduci debet ferramento facto ad ſimilitudinem Græcæ literæ ν: deinde, ubi apparuit mucro, ſi ei arundo inhæret, propellenda eſt, donec ab altera parte apprehendi, & extrahi poſſit. Si jam illa decidit, ſolumque intus ferrum eſt; mucro vel digitis apprehendi, vel forcipe, atque ita educi debet. Neque alia ratio extrahendi eſt, ubi ab ea parte, qua venit, evelli magis placuit. nam, ampliato magis vulnere, aut arundo, ſi ineſt, evellenda eſt; aut, ſi ea non eſt, ferrum ipſum. Quod ſi ſpicula apparuerunt, eaque brevia & tenuia ſunt, forcipe ibi comminui debent, vacuumque ab his telum educi: ſi ea majora valentioraque ſunt, fiſſis ſcriptoriis calamis contegenda, ac, ne quid dilacerent, ſic evellenda ſunt. & in ſagittis quidem hæc obſervatio eſt.

3. *De Latis telis educendis*.

Latum vero telum, ſi aliquis intus in carne habuerit, ab altera parte educi non expedit; ne ingenti vulneri ipſi quoque *Tom. II.* 153, 13.

 in-

ingens vulnus adjiciamus. Evellendum eſt ergo quodam genere ferramenti, quod Διοκλέιος γραφίσκον Græci vocant; quoniam auctorem Dioclem habet: quem inter priſcos maximoſque medicos fuiſſe, jam poſui. Lamina eſt ferrea, vel ænea etiam, ab altero capite duos utrinque deorſum converſos uncos habens; ab altero duplicata lateribus, leviterque extrema eam in partem inclinata, quæ ſinuata eſt; inſuper etiam ex parte inclinata, quæ perforata eſt. Hæc juxta telum tranſverſa demittitur: deinde, ubi ad imum mucronem ventum eſt, paululum torquetur, ut telum foramine ſuo excipiat: cum in cavo mucro eſt, illico duo digiti ſubjecti partis alterius uncis, ſimul & ferramentum id extrahunt, & telum.

4. *De alio telorum genere.*

Tertium genus telorum, quod interdum evelli debet, eſt plumbea glans, *aut lapis*, aut ſimile aliquid, quod, *perrupta cute*, integrum intus inſedit. *In omnibus* his latius vulnus aperiendum, idque, quod ineſt, ea, qua venit, forcipe extrahendum eſt. Accedit vero aliquid difficultatis ſub omni ictu, ſi telum vel oſſi inhæſit, vel in articulo ſe inter duo oſſa demerſit. In oſſe uſque eo movendum eſt, donec laxetur is locus, qui mucronem momordit; & tunc vel manu vel forcipe telum extrahendum eſt. quæ ratio quoque in dentibus ejiciendis eſt. Et vix unquam ita telum non ſequitur.
Tom.II. tur. ſed, ſi morabitur, excuti quoque cum
153,22. aliquo ferramento poterit. Ultimum eſt, ubi non

on evellitur, terebra juxta forare, & ab
o foramine, ad ſpeciem literæ v contra te-
um os excidere ſic, ut lineæ, quæ didu-
untur, ad telum ſpectent: eo facto, id ne-
:eſſe eſt labet, & facile auferatur.

Inter duo vero oſſa ſi per ipſum arti-
culum perruperit, circa vulnus duo mem-
bra faſciis habeniſve deliganda, & per has
n diverſas partes diducenda ſunt, ut ner-
os diſtendant: quibus extentis, laxius in-
er oſſa ſpatium eſt, ut ſine difficultate te-
um recipiatur. Illud videndum eſt, ſicut
n aliis locis poſui, ne quis nervus, aut ve-
na, aut arteria a telo lædatur, dum id ex-
trahitur: eadem ſcilicet ratione, quæ ſupra
poſita eſt.

5. *De venenato telo evellendo.*

At, ſi venenato quoque telo quis ictus
eſt, iiſdem omnibus, ſi fieri poteſt, etiam
feſtinantius actis, adjicienda curatio eſt, quæ
vel epoto veneno [c], vel a ſerpente ictis ad-
hibetur. Vulneris autem ipſius, extracto te-
lo, medicina non alia eſt, quam quæ eſ-
ſet, ſi corpore icto nihil inhæſiſſet. de qua
ſatis alio loco dictum eſt. 305.

CAP. VI.

De Gangliis, & Meliceride, & Atheromate, [a] & Steatomate, capitis tuberculis.

HÆC evenire in qualibet parte cor-
poris poſſunt: reliqua certas ſedes
habent. de quibus dicam, orſus a capi-
te. In hoc multa variaque tubercula

c *Scribon. Larg. C. XLV. c. 175.* a *Æginet. IV. 34. VI. 36. Actuar. M. M. IV. 16.*

oriuntur, *b* γάγγλια, μελικηρίδας, & ἀθηρώματα nominant; aliiſque etiamnum vocabulis quædam alii diſcernunt; quibus ego ςεατώματα quoque adjiciam. quæ quamvis & in cervice, & in alis, & in lateribus oriri ſolent; per ſe tamen non poſui; cum iſta omnia mediocres differentias habeant: ac neque periculo terreant, neque diverſo genere curentur. Omnia autem iſta & a parvulo incipiunt, & diu paulatimque increſcunt, & tunica ſua includuntur. Quædam ex his dura ac renitentia, quædam mollia cedentiaque ſunt: quædam ſpatio nudantur, quædam tecta capillo ſuo permanent, fereque ſine dolore ſunt. Quid intus habeant, ut conjectura præſagiri poteſt; ſic ex toto cognoſci, niſi cum ejecta ſunt, non poteſt. Maxime tamen in iis, quæ renituntur, aut lapillis quædam ſimilia, aut concreti confertique pili reperiuntur. In his vero, quæ cedunt, aut melli ſimile aliquid, aut tenui pulticulæ, aut quaſi raſæ cartilagini, aut carni hebeti & cruentæ, quibus alii aliique colores eſſe con-
288,32. ſueverunt. Fereque ganglia renituntur: atheromati ſubeſt quaſi tenuis pulticula: meliceridi liquidior humor; ideoque preſſum circumfluit: ſteatomati pingue quiddam, idque latiſſime patere conſuevit, reſolvitque totam cutem ſuperpoſitam ſic, ut ea labet; cum in cæteris ſit adſtrictior. Omnia, deraſa ante, ſi capillis conteguntur, per medium oportet incidere, ut effundatur, quicquid intus coiit. Sed ſteatomatis media

ca

b *Æginet. IV. 16. & VI. 39. Actuar. M. M. II. 11*

a quoque ſecanda eſt: quia non c facile a ute & ſubjecta carne ea ſeparatur. At in æteris ipſa tunica inviolata ſervanda eſt. 'rotinus autem, cum iſta alba & intenta ſe ſtendit, tum ſcalpelli manubriolo diducenla a cute & carne eſt, ejiciendaque cum eo, quod intus tenet. Si quando tamen ab inferiore parte tunicæ muſculus inhæſit, ne is lædatur, ſuperior pars illius decidenda, ilia ibidem relinquenda eſt. Ubi tota exempta eſt, committendæ oræ, fibulaque his njicienda, & ſuper medicamentum glutinans dandum eſt. Ubi vel tota tunica, vel aliquid ex ea relictum eſt, pus moventia adhibenda ſunt.

CAP. VII.

De Oculorum vitiis, quæ ſcalpello & manu curantur.

SED ut hæc neque genere vitii, neque ratione curationis inter ſe multum diſtant: ſic in oculis, quæ manum poſtulant, & ipſa diverſa ſunt, & aliter aliterque curantur. Igitur in ſuperioribus palpebris veſicæ * naſci ſolent, pingues graveſque; quæ vix attollere oculos ſinunt, leveſque pituitæ curſus, ſed aſſiduos, in oculis movent. Fere vero in pueris naſcuntur. Oportet, compreſſo digitis duobus oculo, atque ita cute intenta, ſcalpello tranſverſa linea incidere, ſuſpenſa leviter manu, ne veſica ipſa vulneretur, & ut, loco ei patefacto, ipſa prorumpat; tum digitis eam apprehendere, & evellere. facile enim ſequitur.

c *Actuar. M.M.IV.16.* * *De hiſce agit H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. Part. I. c. 9.*

lum eſt ; ne vel ex ungue aliquid relinqua-
tur, quod exulceratum vix ullam recipiat
curationem ; vel ex angulo quoque carun-
cula abſcindatur, quæ, ſi vehementius ſan-
Tom.II. guis ducitur, ſequitur quoque ac decidit.
151, 3. Si abſciſſa eſt, patefit foramen, per quod
poſtea ſemper humor deſcendit : [d] ῥυάδα
Græci vocant. Verus ergo anguli finis uti-
que noſcendus eſt ; qui ubi ſatis conſtitit,
non nimium adducto ungue ſcalpellus ad-
hibendus eſt ; deinde ſic excidenda membra-
nula, ne quid ex angulo lædatur. Ei de-
de ex melle linamentum ſuperdandum eſt,
ſupraque linteolum, & aut ſpongia aut la-
na ſuccida : proximiſque diebus diducendus
quotidie oculus eſt, ne cicatrice inter ſe pal-
pebræ glutinentur (ſiquidem id quoque ter-
tium periculum accedit) eodemque modo li-
namentum imponendum, ac noviſſime inun-
gendum collyrio, quo ulcera ad cicatricem
perducuntur.

Sed ea curatio vere eſſe debet, aut
certe ante hiemem. De qua re, ad plu-
ra loca pertinente, ſemel dixiſſe ſatis erit.
Nam duo genera curationum ſunt : alia,
in quibus eligere tempus non licet, ſed u-
tendum eſt eo, quod incidit ; ſicut in vul-
neribus, & fiſtulis : alia, in quibus nul-
lus dies urget, & exſpectare tutiſſimum &
facile eſt ; ſicut evenit in iis, quæ & tarde
increſcunt, & dolore non cruciant. In his
ver exſpectandum eſt : aut, ſi quid magis
585, 5. preſſit, melior tamen autumnus quam hiems
vel æſtas eſt ; atque is ipſe medius, jam fra-
ctis

d ῥυάδα alii. Trallian. II. 8.

æſtibus, & nondum ortis frigoribus. magis autem neceſſaria pars erit, quæ tabitur, hoc quoque majori periculo ecta eſt. & ſæpe, quo major plaga fada, eo magis hæc temporis ratio ſervaar.

5. *De Encanthide.* *

Ex curatione vero unguis, ut dixi, vitia cuntur, quæ ipſa aliis quoque de cauſis i ſolent. Interdum enim fit in angulo, im ungue exciſo, vel aliter, tubercu-, quod palpebras parum diduci patitur: κνθὶς e Græce nominatur. Excipi hàmu-& circumcidi debet: hic quoque diligentemperata manu, ne quid ex ipſo anguabſcindatur. Tum exiguum linamentum pergendum eſt vel cadmia, vel atramenſutorio; inque eum angulum, diductis lpebris, inſerendum, ſupraque eodem mo deligandum: proximiſque diebus ſimilir nutriendum, ut primo; tantum aqua gelida, vel etiam frigida foveatur.

6. *De Ancyloblepharo.* f

Interdum inter ſe palpebræ coaleſcunt, eririque non poteſt oculus. Cui malo let etiam illud accedere, ut palpebræ im albo oculi cohæreſcant; ſcilicet, cum utrovis fuit ulcus negligenter curatum. neſcendo enim, quod diduci potuit & buit, glutinabitur; ἀγκυλοβλέφαρον ſubroque vitium Græci vocant. Palpebræ ntum inter ſe cohærentes, non difficulr diducuntur; ſed interdum fruſtra. nam urſus glutinantur. Experiri tamen oportet;

* *Tulpius Obſerv. lib.* 1. *cap.* 29. *H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. Part. I. c.* 19. e *Æginet. III.* 22. *Actuar. M. M. IV.* 11. f *Æginet. III.* 22. *VI.* 15.

tet ; quia bene res ſæpius cedit. Igitur † a-
verſum * ſpecillum inſerendum, diducend-
que eo palpebræ ſunt : deinde exigua pe-
cilla interponenda, donec exulcerata eius l-
ci finiatur. At, ubi albo ipſius oculi palpeb-
inhæſit, Heraclides Tarentinus author e-
adverſo ſcalpello ſubſecare, magna cum
deratione, ut neque ex oculo, neque ex p-
pebra quicquam abſcindatur ; ac, ſi ne-
eſt, ex palpebra potius. Poſt hæc, inung-
oculus medicamentis, quibus aſpritudo
tur : quotidieque palpebra vertatur, n-
lum ut ulceri medicamentum inducatu-
etiam ne inhæreat : ipſique etiam ægr- p-
cipiatur, ut ſæpe eam duobus digitis c-
lat. Ego ſic reſtitutum eſſe neminem
ni. Meges ſe quoque multa tentaſſe,
umquam profuiſſe, quia ſemper iter-
lo palpebra inhæſerit, memoriæ prodit.

7. *De Ægilope*. g

Etiamnum in angulo, qui *naribus propior* eſt, ex aliquo vitio quaſi *parva fiſtula aperi-*tur, per quam pituita aſſidue *deſtillat* : αἰγίλωπα Græci vocant. Idque aſſidue male habet oculum : nonnunquam, etiam, exeſo oſſe, uſque ad nares penetrat. Idque interdum naturam carcinomatis habet : ubi intentæ venæ & recurvatæ ſunt, color pallet, cutis dura eſt, & levi tactu irritatur, inflammationemque in eas partes, quæ conjunctæ ſunt, evocat. Ex his eos, qui quaſi carcinoma habent, curare periculoſum eſt. nam mortem quoque ea res

† Averſum *legendum eſſe conſtat ex* H. F. *ab Aquap. Chirurg. Oper. Part. I. c. 7. qui meretur inſpici*. * *Quid ſit docet* H. F. *ab Aquapend. Oper. Chirurg. Part. I. c. 7. p. 46*. g *Actuar. M.M.* V. 21. *Aëtius* Tetrab. *II. Serm. III.* 86. *H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. Part. I. c. 21.*

turat. Eos vero, quibus ad nares ten-, ſupervacuum. neque enim ſaneſcunt. , quibus id in angulo eſt, poteſt adhi-i curatio; cum eo, ne ignotum ſit, eſſe ficilem. quanto autem angulo propius id amen eſt, tanto difficilior eſt; quoniam tanguſtum eſt, in quo verſari manus poſ-: recenti tamen re mederi facilius eſt. amulo autem ſummum ejus foraminis ex-iendum; deinde totum id cavum, ſicut fiſtulis dixi, uſque ad os excidendum; 412,20.
uloque & cæteris junctis partibus bene tectis, os ferramento adurendum eſt ve-mentius. quod ſi jam carie vexatum eſt, io craſſior huic ſquama abſcedat, quidam lurentia imponunt, ut atramentum ſuto-ım, vel chalcitidem, vel æruginem ra-ım. quod & tardius & non idem facit. Oſſe aduſto, curatio ſequitur eadem, quæ n cæteris uſtis.

8. *De Pilis palpebrarum oculum irritantibus.*

Pili vero, qui in palpebris ſunt, duabus e cauſis oculum irritare conſueverunt. Iam modo palpebræ ſumma cutis relaxatur, t procidit; quo fit, ut ejus pili ad ipſum culum convertantur, quia non ſimul car-ilago quoque ſe remiſit: modo ſub ordine naturali pilorum alius ordo ſubcreſcit, qui protinus intus ad oculum tendit. Curatio-nes vero hæ ſunt. Si pili nati ſunt, qui non debuerunt, tenuis acus *h* ferrea ad ſimili-tudinem ſpathæ lata, in ignem conjicien-da eſt: deinde candens, ſublata palpebra ſic, ut ejus pernicioſi pili in conſpectum cu-rantis

h *Æginet. VI.* 13. *H. F. ab Aquapend. Operat. Chirurg. Part. I. c.* 12.

Tom. II. 59, 3. rantis veniant, ſub ipſis pilorum radicibus angulo immittenda eſt, ut ea tertiam partem palpebræ tranſvehat: deinde iterum, tertioque ad alterum angulum. quo fit, ut omnes pilorum radices aduſtæ emoriantur. Tum ſuperimponendum medicamentum eſt, quod inflammationem prohibeat: atque ubi cruſtæ exciderunt, ad cicatricem perducendum. Facillime autem id genus ſaneſcit. Quidam ajunt, acu *i* tranſſui juxta ad exteriorem partem palpebræ oportere, ac ibique tranſmitti duplicem capillum ad libram ducentem; atque ubi acus tranſiit, ipſius capilli ſinum, qua duplicatur, pilum eſſe injiciendum, & per eum in ſuperiorem palpebræ partem attrahendum, ibique ſuperiori adglutinandum, & imponendum medicamentum, quo foramen glutinetur. Sic enim fore, ut is pilus in exteriorem partem poſtea ſpectet. Id primum fieri non poteſt, niſi in pilo longiore; cum fere breves eo loci naſcantur. Deinde, *ſi plures pili ſunt*, neceſſe eſt longum tormentum *ſit, & toties* acus tranſiens magnam inflammationem moveat. Noviſſime, cum humor aliquis ibi ſubſit, oculo & ante per pilos & tum per palpebræ foramina affecto, vix fieri poteſt, ut gluten, quo vinctus eſt pilus, non reſolvatur: eoque fit, ut is eo, unde ri abductus eſt, redeat. Ea vero curatio, quæ palpebræ laxioris ab omnibus frequentatur, nihil habet dubii. Siquidem oportet contecto oculo mediam palpebræ cutem, ſive ea ſuperior, ſive inferior eſt, apprehendere

i *Æginet. VI.* 13.

e digitis, ac levare. tum conſiderare, ntulo detracto futurum ſit, ut naturaliſe habeat. Siquidem hic quoque duo icula circumſtant: ſi nimium fuerit exam, ne contegi oculus non poſſit; ſi pan, ne nihil actum ſit, & fruſtra ſeis aliquis ſit. Quod deinde incidendum lebitur, per duas lineas atramento noidum eſt ſic, ut inter oram, quæ pilos itinet, & propiorem ei lineam, aliquid inquatur, quod apprehendere acus poſtpoſſit. His conſtitutis, ſcalpellus adhindus eſt: &, ſi ſuperior palpebra eſt, an-; ſi inferior, poſtea propius ipſis pilis cidendum: initiumque faciendum in ſiniro oculo, ab eo angulo, qui tempori; in extro, ab eo, qui naribus propior eſt: idue, quod inter duas lineas eſt, excidenum. deinde oræ vulneris inter ſe ſimplici utura committendæ, operienduſque ocuus eſt: &, ſi parum palpebra deſcendet, ıxanda utique; ſi nimium, aut adſtringena, aut etiam rurſus tenuis habenula ab ulriore ora excidenda. Ubi ſecta eſt, aliæ ıturæ adjiciendæ, quæ ſupra tres eſſe non ebent. Præter hæc, in ſuperiore palpebra ub pilis ipſis incidenda linea eſt, ut ab ineriore parte diducti pili ſurſum ſpectent. dque, ſi levis inclinatio eſt, etiam ſolum atis tuetur. Inferior palpebra eo non eget. His factis, ſpongia, ex aqua frigida expreſſa, ſuper deliganda eſt. Poſtero die glutinans emplaſtrum injiciendum. Quarto ſutura tollenda eſt, & collyrio, quod inflammatio-

mationes reprimit, ſuperinungendum.

9. *De Lagophthalmo.* k

Nonnunquam autem, nimium ſub hac curatione exciſa cute, evenit, ut oculus non contegatur. Idque interdum etiam alia de cauſa fit. λαγωφθαλμον Græci appellant. In quo ſi nimium palpebræ deeſt, nulla id reſtituere curatio poteſt: ſi exiguum, mederi licet. Paulum infra ſupercilium cutis incidenda eſt lunata figura, cornibus ejus deorſum ſpectantibus. Altitudo eſſe ejus uſque ad cartilaginem * debet, ipſa illa nihil læſa. nam, ſi ea inciſa eſt, palpebra concidit, neque attolli poſtea poteſt. Cute igitur tantum diducta fit, ut paululum in ima oculi ora deſcendat; hiante ſcilicet ſuper plaga. In quam linamentum injiciendum eſt, quod & conjungi diductam cutem prohibeat, & in medio carunculam creet: quæ ubi eum locum implevit, poſtea recte oculus operitur.

10. *De Ectropio.* l

Ut ſuperioris autem palpebræ vitium eſt, quo parum deſcendit, ideoque oculum non contegit: ſic inferioris, quo parum ſurſum attollitur, ſed pendet & hiat, neque poteſt cum ſuperiore committi. Atque id quoque evenit interdum ex ſimili vitio curationis, interdum etiam ſenectute. ἐκτρόπιον Græci vocant. ſi ex mala curatione eſt, eadem ratio medicinæ eſt, quæ ſupra poſita eſt: plagæ tantum cornua ad maxillas, non ad oculum convertenda ſunt. Si ex ſenectute eſt, tenui ferramento

id

k *Æginet. VI.* 10. *Aëtius Tetrab. II. Serm. III. c.*73. * *Vide H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. Part. I. c.* 14. l *Actuar. M. M. II.* 7.

I totum extrinſecus adurendum eſt, deinde
nelle inungendum a quarto die, vapore a- Tom. II.
uæ calidæ fovendum, inungendumque me- 136, 14.
icamentis ad cicatricem perducentibus.

11. *De Staphylomate.*

Hæc fere circa oculum in angulis palpe-
rirſque incidere conſueverunt. In ipſo autem
culo nonnunquam ſumma attollitur tunica,
ve ruptis intus membranis aliquibus, ſive
xatis †; & ſimilis figura m acino fit. unde
σαφύλωμα Græci vocant. Curatio duplex
t. Altera, ad ipſas radices per medium
anſuere acu, duo lina ducente; deinde al-
:rius lini duo capita ex ſuperiore parte,
lterius ex inferiore adſtringere inter ſe,
uæ paulatim ſecando id excidant. Altera,
n ſumma parte ejus ad lenticulæ magnitudi-
iem excidere; deinde ſpodium aut cadmiam
nfricare. Utrolibet autem facto, album ovi
lana excipiendum & imponendum; poſtea-
que vapore aquæ calidæ fovendus oculus, &
enibus medicamentis ungendus eſt.

12. *De Clavis oculorum.*

Clavi autem vocantur calloſa n in albo
culi tubercula; quibus nomen a figuræ ſi-
nilitudine eſt. Hos ad imam radicem per-
orare acu commodiſſimum eſt, infraque
am excidere, deinde lenibus medicamen-
is inungere.

13. *De Oculorum natura.*

Suffuſionis jam alias feci mentionem; 367, 23.
quia cum recens incidit, medicamentis
quo-

† *H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. Part. I. c.* 17. m *Æginet. III.* 22. *VI.* 19. *Actuar. M. M. II.* 7. *Aëtius Tetrab. II. Serm. III.* 34. 35. *Aliud procidentiæ genus obſervavit Tulpius Obſerv. L.* 1. *c.* 28. n *Actuar. M. M. II.* 7.

quoque ſæpe diſcutitur: ſed, ubi vetuſtior
facta eſt, manus curationem deſiderat. quæ
inter ſubtiliſſimas haberi poteſt. De qua
antequam dico, paucis ipſius oculi natura
indicanda eſt. Cujus cognitio, cum ad plu-
ra loca pertineat, tum vel præcipue ad hunc
pertinet. Is igitur ſummas habet duas tu-
nicas: ex quibus ſuperior a Græcis κερατοει-
δὴς vocatur; eaque, qua parte alba eſt,
ſatis craſſa, pupillæ loco extenuatur. Huic
interior adjuncta eſt media parte, qua pu-
pilla eſt, modico foramine concava, circa
tenuis, ulterioribus partibus ipſa quoque
plenior. quæ χοροειδὴς a Græcis nomina-
Tom.II. tur. Hæ duæ tunicæ, cum interiora ocu-
126,20. li cingant, rurſus ſub his coeunt; exte-
nuatæque & in unum coactæ per foramen
quod inter oſſa eſt, ad membranam cere-
bri perveniunt, eique inhæreſcunt. *Sub his*
autem, qua parte pupilla eſt, *locus va-*
cuus eſt: deinde infra rurſus *tenuiſſima tu-*
nica, quam Herophilus ἀραχνοειδῆ *nomi-*
navit. Ea media ſubſidit; eaque cavo con-
tinet quiddam, quod, a vitri ſimilitudine,
ὑαλοειδὴς Græci vocant. *Id* neque liqui-
dum, neque aridum eſt; ſed quaſi concre-
tus humor. Ex cujus colore pupillæ color
vel niger eſt, vel cæſius, cum ſumma to-
ta tunica alba ſit. Id autem *ſuperveniens*
ab interiore parte membranula *includit*. Sub
his gutta humoris eſt, ovi albo ſimilis: a
qua videndi facultas proficiſcitur. κρυσταλλοει-
δὴς a Græcis nominatur.

14. De

14. *De Suffuſione.* 369,18.

Igitur vel ex morbo, vel ex ictu concreſcit humor ſub duabus tunicis *, qua locum vacuum eſſe propoſui; iſque paulatim indureſcens, interiori potentiæ ſe opponit. Vitii ejus plures ſpecies ſunt; quædam ſanabiles, quædam quæ curationem non admittunt. Nam ſi exigua ſuffuſio eſt, ſi immobilis, colorem vero habet marinæ aquæ, vel ferri nitentis, & a latere ſenſum aliquem fulgoris relinquit, ſpes ſupereſt. Si magna eſt, ſi nigra pars oculi, amiſſa naturali figura, in aliam ſe vertit, ſi ſuffuſioni color cæruleus eſt, aut auro ſimilis, ſi labat, & hac atque illac movetur, vix unquam ſuccurritur. Fere vero pejor eſt, quo ex graviore morbo, majoribuſve capitis doloribus, vel ictu vehementiore orta eſt. Neque idonea curationi ſenilis ætas eſt; quæ ſine novo vitio, tamen aciem hebetem habet: ac ne puerilis quidem; ſed inter has media ætas. Oculus quoque curationi neque exiguus, neque concavus, ſatis opportunus eſt. Atque ipſius quoque ſuffuſionis quædam maturitas eſt. Exſpectandum igitur eſt, donec jam non fluere, ſed duritie quadam concreviſſe videatur.

Ante curationem autem modico cibo uti, bibere aquam triduo debet; pridie, ab omnibus abſtinere. Poſt hæc in adverſo ſedili collocandus eſt loco lucido, lumine adverſo, ſic ut contra medicus paulo altius ſedeat; a poſteriore autem parte caput ejus, qui curabitur, miniſter contineat, & im-

* *Hoc non uſque adeo veritati conſentire putat H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. Part. I. c. 16.*

mobile id præſtet : nam levi motu eripi acies in perpetuum poteſt. Quin etiam ipſe oculus, qui curabitur, immobilior faciendus eſt, ſuper alterum lana impoſita & deligata. Curari vero ſiniſter oculus dextra manu, dexter ſiniſtra debet. Tum acus admovenda eſt, aut acuta, aut certe non nimium tenuis, eaque demittenda, ſed recta, eſt per ſummas duas tunicas medio loco inter nigrum oculi & angulum tempori propiorem, e regione mediæ ſuffuſionis ſic, ne qua vena lædatur. Neque tamen timide demittenda eſt, quia inani loco excipitur. Ad quem cum ventum eſt, ne mediocriter quidem peritus falli poteſt; quia prementi nihil renititur. Ubi eo ventum eſt, inclinanda acus ad ipſam ſuffuſionem eſt, leniterque ibi verti & paulatim eam deducere infra regionem pupillæ debet; ubi deinde eam tranſiit, vehementius *imprimi*, ut inferiori parti inſidat. Si *hæſit*, *curatio* expleta eſt. Si ſubinde *redit*, *eadem* acu magis concidenda, & in *plures* partes diſſipanda eſt: quæ ſingulæ & facilius conduntur, & minus late officiunt. Poſt hæc educenda acus recta eſt, imponendumque eſt lana molli exceptum ovi album, & ſupra, quod inflammationem coerceat, atque ita devinciendum.

348,21. Poſt hæc opus eſt quiete, abſtinentia, lenium medicamentorum inunctionibus, cibo (qui poſtero die ſatis mature datur) primum liquido, ne maxillæ laborent; deinde, inflammatione finita, tali, qualis in vul-

vulneribus propoſitus. Quibus, ut aqua quoque diutius bibatur, neceſſario accedit.

15. *De Pituita oculorum.* 347.

De pituitæ quoque tenuis curſu, qui oculos infeſtat, quatenus medicamentis agendum eſt, jam explicui. Nunc ad ea veniam, quæ curationem ex manu poſtulant. Animadvertimus autem quibuſdam nunquam ſicceſcere oculos, ſed ſemper humore tenui madere: quæ res aſpritudinem continuat, & ex levibus momentis inflammationes & lippitudines excitat, totam denique vitam hominis infeſtat. Idque in quibuſdam nulla ope adjuvari poteſt, in quibuſdam ſanabile eſt. Quod primum diſcrimen noſſe oportet, ut alteris ſuccurratur, alteris manus non injiciatur.

Ac primum ſupervacua curatio eſt in his, qui ab infantibus id vitium habent; quia neceſſario manſurum eſt uſque mortis diem. Deinde non neceſſaria etiam in his, quibus non multa, ſed acris pituita eſt, ſiquidem manu nihil adjuvantur; medicamentis, & victus ratione, quæ craſſiorem pituitam reddit, ad ſanitatem perveniunt. Lata etiam capita vix medicinæ patent. Tum intereſt, pituitam emittant venæ, *Tom.II.*
quæ inter calvariam & cutem ſunt, an quæ 103,17.
inter membranam cerebri & calvariam: ſuperiores enim per tempora oculos rigant; inferiores, per eas membranas, quæ ab oculis ad cerebrum tendunt. Poteſt autem adhiberi remedium his, quæ ſupra os fluunt; non poteſt his, quæ ab oſſe. Ac ne his qui- *Tom.II.*
150,12.

Eadem

dem ſuccurritur, quibus pituita utrinque deſcendit: quia levata altera parte, nihilominus altera infeſtat.

Quid ſit autem, hac ratione cognoſcitur. Raſo capite ea medicamenta, quibus in lippitudine pituita ſuſpenditur, a ſuperciliis uſque ad verticem illini debent: ſi ſicci oculi eſſe cœperunt, apparet per eas venas, quæ ſub cute ſunt, irrigari: ſi nihilominus madent, manifeſtum eſt ſub oſſe deſcendere: ſi eſt tumor, ſed levior, duplex vitium eſt. Plurimi tamen ex laborantibus reperiuntur, quos ſuperiores venæ exerceant; ideoque pluribus etiam opitulari licet. Itaque non in Græcia tantummodo, ſed in aliis quoque gentibus celebre eſt: adeo ut nulla medicinæ pars magis per nationes quaſque expoſita ſit.

Tom.II. 150,26.

Reperti in † Græcia ſunt, qui novem lineis cutem capitis inciderent: duabus in occipitio rectis, una ſuper eas tranſverſa: dein duabus ſuper aures, una inter eas item tranſverſa: tribus denique inter verticem & frontem rectis. Reperti ſunt, qui a vertice recta eas lineas ad tempora deducerent; cognitiſque, ex motu maxillarum, muſculorum initiis, leviter ſuper eos cutem inciderent, diductiſque per retuſos hamos oris, insererent linamenta ſic, ut neque inter ſe cutis antiqui fines committerentur, & in medio caro increſceret, quæ venas, ex quibus ad oculos tranſiret, adſtringeret. Quidam etiam atramento duas lineas duxerunt a media aure ad mediam alteram

Tom.II. 150,31.

† *H. F. ab Aquapend. Operat. Chirurg. Part. I. c. 4.*

teram aurem ; deinde a naribus ad verticem : tum ubi lineæ committebantur , ſcalpello inciderunt ; & poſt ſanguinem effuſum , os ibidem aduſſerunt . Nihilominus autem & in temporibus , & inter frontem atque verticem eminentibus venis idem candens ferrum admoverunt .

Frequens curatio eſt , venas in temporibus adurere , quæ fere quidem in ejuſmodi malo tument : ſed tamen , ut inflentur magiſque ſe oſtendant , cervix ante modice deliganda eſt . Tenuibus autem ferramentis , & retuſis venæ adurendæ ; donec in oculos pituitæ curſus conquieſcat . Id enim ſignum eſt quaſi excæcatorum itinerum , per quæ humor ferebatur .

Valentior tamen medicina eſt , ubi tenues conditæque venæ ſunt , ideoque legi non poſſunt , eodem modo cervice deligata †, retentoque ab ipſo ſpiritu , quo magis venæ prodeant , atramento notare eas contra tempora , & inter verticem ac frontem : deinde cervice reſoluta , qua notæ ſunt , venas incidere , & ſanguinem mittere : ubi ſatis fluxit , tenuibus ferramentis adurere . contra tempora quidem , timide : ne ſubjecti muſculi , qui maxillas tenent , ſentiant : inter frontem vero & verticem , vehementer ſic , ut ſquama ab oſſe recedat .

Efficacior tamen etiamnum eſt Afrorum curatio , qui verticem uſque ad os adurunt ſic , ut ſquamam remittat . Sed nihil melius eſt , quam quod in Gallia quoque Comata fit , ubi venas in temporibus & in ſu-

† *H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. Part. I. c. 3.*

periore capitis parte legunt. Aduſta quo modo curanda ſint, jam explicui. Nunc illud adjicio; neque ut cruſtæ decidant, neque ut ulcus impleatur, aduſtis venis, eſſe properandum; ne vel ſanguis erumpat, vel cito pus ſupprimatur: cum per hoc ſicceſcere eas partes opus ſit; per illud exhauriri opus non ſit. Si quando tamen ſanguis erumperit, infrianda medicamenta eſſe, quæ ſic ſanguinem ſupprimant, ut ne adurant. Quemadmodum autem venæ deligendæ ſint, quidque ſectis his faciendum ſit, cum venero ad crurum varices, dicam.

CAP. VIII.

De Aurium morbis, qui manu & ſcalpello curantur.

VERUM ut oculi multiplicem operationem, etiam manus exigunt: ſic in auribus admodum pauca ſunt, quæ in hac medicinæ parte tractentur. *Solet tamen evenire vel a prima natali die protinus*, vel poſtea facta exulceratione, deinde per cicatricem aure repleta, ut foramen a in ea nullum ſit, ideoque audiendi uſu careat. Quod ubi incidit, ſpecillo tentandum eſt, alte ne id repletum, an in ſummo tantum glutinatum ſit. Nam ſi alte eſt, prementi non cedit: ſi in ſummo, ſpecillum protinus recipit. Illud attingi non oportet; ne ſine effectus ſpe oriatur diſtentio nervorum, & ex ea mortis periculum ſit: hoc facile curatur. Nam qua cavum eſſe debet, vel medicamentum aliquod impo-

a *Æginet. VI.* 23.

imponendum eſt ex adurentibus, vel candente ferro aperiendum, vel etiam ſcalpello incidendum. Cumque id patefactum, & jam ulcus purum eſt, injicienda eo pinna eſt, illita medicamento cicatricem inducente: circaque id, medicamentum dandum, ut cutis circa pinnam ſaneſcat: quo fit, ut ea remota, poſtea facultas audiendi ſit.

At ubi aures perforatæ ſunt, & offendunt, trajicere id cavum celeriter candente acu ſatis eſt, ut leniter ejus oræ exulcerentur; aut etiam adurente medicamento idem exulcerare: poſtea deinde imponere id quod purget; tum quod eum locum repleat, & cicatricem inducat. Quod ſi magnum id foramen eſt, ſicut ſolet eſſe in his, qui majora pondera auribus geſſerunt, incidere, quod ſuper eſt, ad extremum oportet: ſupra deinde oras ſcalpello exulcerare, & poſtea ſuere, ac medicamentum, quo id glutinetur, imponere. Tertium eſt, ſi quid ibi curti eſt, ſarcire. quæ res cum in labris quoque & naribus fieri poſſit, eandem autem curationem habeat, ſimul explicanda eſt.

CAP. IX.

Curta in auribus, labriſque ac naribus, quomodo ſarciri & curari poſſint. a

CURTA igitur in his tribus, ac ſi qua parte parva ſunt, curari poſſunt: ſi qua majora ſunt, aut non accipiunt curationem, aut ita per hanc ipſam defor-

a *Æginet. III.* 24. *VI.* 25.

mantur, ut minus indecora ante fuerint. Atque in aure quidem & naribus deformitas ſola timeri poteſt: in labris vero, ſi nimium contracta ſunt, uſus quoque neceſſario jactura fit; quia minus facile & cibus aſſumitur, & ſermo explicatur. Neque enim creatur ibi corpus; ſed ex vicino adducitur. quod etſi in levi mutilatione, & *Tom. II. 59, 28.* nihil eripere, & fallere oculum poteſt; in magna, non poteſt. Neque ſenile autem corpus, neque quod mali habitus eſt, neque in quo difficulter ulcera ſaneſcunt, huic medicinæ idoneum eſt; quia nuſquam aut celerius cancer occupat, aut difficilius tollitur.

Ratio curationis ejuſmodi eſt: id quod curtatum eſt, in quadratum redigere; ab interioribus ejus angulis lineas tranſverſas incidere, quæ citeriorem partem ab ulteriore ex toto diducant; deinde ea, *quæ* ſic *b* reſolvimus, in unum adducere. *Si non* ſatis junguntur, ultra lineas, *quas ante fe*cimus, alias duas lunatas, & *ad pla*gam converſas immittere, quibus ſumma tantum cutis diducatur: ſic enim fit, ut facilius quod adducitur, ſequi poſſit. quod non vi cogendum eſt; ſed ita adducendum, ut ex facili ſubſequatur, & dimiſſum non multum recedat.

Interdum tamen ab altera parte cutis haud omnino adducta deformem, quem reliquit locum, reddit. Hujuſmodi loci altera pars incidenda, altera intacta habenda eſt. Ergo neque ex imis auribus, neque ex me-

b *Al.* repoſuimus,

dio naſo imiſve narium partibus, neque angulis labrorum quicquam attrahere tentabimus. Utrinque autem petemus, ſi quid ſummis auribus, ſi quid imis aut mediis naribus, aut mediis labris deerit. Quæ tamen interdum etiam duobus locis curtata eſſe conſuerunt: ſed eadem ratio curandi eſt. Si cartilago in eo, quod inciſum eſt, eminet, excidenda eſt: neque enim aut glutinatur, aut acu tuto trajicitur. Neque longe tamen excidi debet, ne inter duas oras liberæ cutis utrinque coitus puris fieri poſſit. Tum junctæ oræ inter ſe ſuendæ ſunt, utrinque cute apprehenſa; & qua priores lineæ ſunt, ea quoque ſuturæ injiciendæ ſunt. Siccis locis, uti naribus illita ſpuma argenti, ſatis proficit. In interiores vero, lunataſque plagas, linamentum dandum eſt; ut caro increſcens vulnus impleat. Summaque cura, quod ita ſutum eſt, tuendum eſſe, apparere ex eo poteſt, quod de cancro ſupra poſui. Ergo etiam tertio quoque die fovendum erit vapore aquæ calidæ: rurſuſque idem medicamentum injiciendum. quo fere ſeptimo die glutinatum eſt. Tum ſuturæ eximi, & ulcus ad ſanitatem perduci debet.

CAP. X.

De Polypo. a

POLYPUM vero, qui in naribus naſcitur, præcipue ferro curari jam alias poſui. Ergo etiam hunc ferramento acuto, in modum * ſpathæ facto, reſolvere 380.

ab

a *Æginet. VI. 25. H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. Part. I. c. 24. 25.* * *De hac conſule Rhodium ad Scribon. Largum, pag. 46.*

ab oſſe oportet: adhibita diligentia, ne infra cartilago lædatur; in qua difficilis curatio eſt. Ubi abſciſſus eſt, unco ferramento extrahendus eſt. Tum implicitum linamentum, vel aliquid ex penicillo reſpergendum eſt medicamento, quo ſanguis ſupprimitur, eoque nares leniter implendæ. Sanguine ſuppreſſo, linamento ulcus purgandum eſt. Ubi purum eſt, eo pinna, eodem modo, quo in aure ſupra poſitum eſt,
439, 5. medicamento illita, quo cicatrix inducitur, intus demittenda, donec ex toto ſaneſcat.

CAP. XI.

379. *De Ozæna.*

ID autem vitium, quod ὄζαινα a Græcis vocatur, ſi medicamentis non cedit, quemadmodum manu curandum eſſet, apud magnos Chirurgos non reperi. *Credo*, quia res raro ad ſanitatem ſatis *proficit*; cum aliquod in ipſa curatione *tormentum* habeat. Apud quoſdam tamen *poſitum* eſt, vel ſubtilem † fiſtulam, *vel eundem* ſcriptorium calamum * in narem eſſe conjiciendum, donec ſurſum ad os perveniat: tum per id tenue ferramentum candens dandum eſſe ad ipſum os; deinde aduſtum locum purgandum eſſe ærugine & melle: *ubi* purus eſt, lycio ad ſanitatem perducendum. Vel narem incidendam eſſe ab ima parte ad os, ut & conſpici locus poſſit, & facilius candens ferramentum admoveri. Tum ſui narem debere; & aduſtum quidem

† Fictilem *legit H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. P. I. cap. 26. pag. 104. & 106.* * *Hodierni Chirurgi argenteum habent. H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. P. I. c. 26.*

dem ulcus eadem ratione curari: futuram vero illini vel ſpuma argenti, vel alio glutinante.

CAP. XII.

De Oris vitiis, quæ manu & ferro curantur.

1. *De Dentibus.* a

IN ore quoque quædam manu curantur. Ubi in primis dentes nonnunquam moventur, modo propter radicum imbecillitatem, modo propter gingivarum marceſcentium vitium. Oportet in utrolibet candens ferramentum gingivis admovere, ut leviter attingat, non ut inſidat. Aduſtæ gingivæ melle illinendæ, & mulſo eluendæ ſunt. Ut pura ulcera eſſe cœperunt, arida medicamenta infrianda ſunt, ex his, quæ reprimunt. 381.

Si vero dens dolores movet, eximique eum, quia medicamenta nihil adjuvant, placuit, circumradi debet, ut gingiva ab eo * reſolvatur; tum is concutiendus eſt. Eademque facienda, donec bene moveatur. nam dens hærens cum ſummo periculo evellitur, ac nonnunquam maxilla loco movetur †. Idque etiam majore periculo in ſuperioribus dentibus fit; quia poteſt tempora oculoſve concutere. Tum, ſi fieri poteſt, manu; ſi minus, forcipe § dens excipiendus eſt.

At ſi exeſus eſt ante, id foramen vel *b* linamento, vel bene accommodato plumbo replendum eſt, ne ſub forcipe confringatur.

Recta

a *Æginet. III. 26.* * *Id ſæpenumero ſufficit teſte Simone Paulo Quadr. Botan. pag.* 151. † *Imo pars avellitur, quod aliquando ipſe vidi.* § *Vide figuram apud Rhodium ad Scrib. Largum, pag.* 94. b *Æginet. VI. 28.*

Recta vero forceps ducendus eſt, ne inflexis radicibus os rarum, cui dens inhæret parte aliqua frangatur. Neque ideo nullum ejus rei periculum eſt; utique in dentibus brevibus, qui fere longiores radices habent: ſæpe enim forceps, cum dentem comprehendere non poſſit, aut fruſtra comprehendat, os gingivæ prehendit & frangit.

Protinus autem, ubi plus ſanguinis profluit, ſcire licet, aliquid ex oſſe fractum eſſe. Ergo ſpecillo conquirenda eſt ta, quæ receſſit, & vulſella protrahenda eſt. Si non ſequitur, incidi gingiva debet, donec labans oſſis teſta recipiatur. Quod ſi factum Tom. II. ſtatim non eſt, ſed intumeſcit extrinſecus 24, 4. maxilla, ut os hiare non poſſit, foris im- 42, 11. ponendum calidum ex farina & fico cataplaſma eſt, donec ibi pus moveatur: tum incidi gingiva debet. Pus quoque multum profluens, oſſis fracti nota eſt. Itaque etiam tum id extrahi convenit. Nonnunquam etiam, eo læſo, fiſſura fit. quæ eradi debet.

Dens autem ſcaber, qua parte niger eſt, radendus eſt, illinendusque roſæ flore contrito, cui gallæ quarta pars & altera myrrhæ ſit adjecta: continendumque ore crebro vinum meracum. Atque in eo caſu velandum caput, ambulatione multa, frictione capitis, cibo non acri utendum eſt.

At, ſi ex ictu vel alio caſu aliqui labant dentes, auro cum his, qui bene hærent, vinciendi ſunt; continendaque ore reprimentia,

mentia, ut vinum, in quo malicorium decoctum, aut in quod galla candens conjecta ſit. Si quando etiam in pueris ante dens naſcitur, quam prior excidat, is, qui cadere debuit, circumradendus & evellendus ſt; is, qui natus eſt in locum prioris, quotidie digito adurgendus, donec ad juſtam magnitudinem perveniat. Quotieſcunque dente exempto radix relicta eſt, protinus ea quoque ad id facto forcipe, quam ῥιζάγραν * Græci vocant, eximenda eſt.

2. *De Tonſillis induratis.* 383.

Tonſillas autem, quæ poſt inflammationes induruerunt, ἀντιάδες autem a Græcis appellantur, cum ſub levi tunica ſint, oportet digito circumradere & evellere: ſi ne ſic quidem reſolvuntur, hamulo excipere, & ſcalpello excidere: tum ulcus aceto eluere, & illinire vulnus medicamento, quo ſanguis ſupprimitur. Tom. II. 60, 4.

3. *De Uva.* 389.

Uva, ſi cum inflammatione deſcendit, dolorique eſt, & ſubrubicundi coloris, præcidi ſine periculo non poteſt: ſolet enim multum ſanguinem effundere; itaque melius eſt iis uti, quæ alias propoſita ſunt. Si vero inflammatio quidem nulla eſt, nihilominus autem ea ultra juſtum modum a pituita diducta eſt, & tenuis, acuta, alba eſt, præcidi debet. Itemque, ſi ima, livida & craſſa; ſumma, tenuis eſt. Neque quicquam commodius eſt, quam vulſella apprehendere, ſub eaque, quod volumus, excidere. Neque enim ullum periculum eſt, ne

* *Vide Rhodium ad Scrib. Largum, pag. 94.*

ſuturis, ſuperinjiciuntur: leniter deinde, ne fauces urgeat, deligatur. Si quando autem tunica eximi non potuerit, intus inſpergenda adurentia, linamentiſque id curandum, & cæteris pus moventibus.

CAP. XIV.

392. *De Umbilici vitiis.* a

SUNT etiam circa umbilicum pluſtia; de quibus, propter raritatem, inter authores parum conſtat. Veriſimile autem, id a quoque prætermiſſum, quod ipſe non cognoverat; a nullo id, quod non viderat, fictum. Commune omnibus eſt umbilicum indecore prominere. Cauſæ requiruntur? Meges tres has poſuit: modo inteſtinum eo irrumpere, modo omentum, modo humorem. Soſtratus nihil de omento dixit. Duobus iiſdem adjecit, carnem ibi interdum increſcere, eamque modo integram eſſe, modo carcinomati ſimilem. Gorgias ipſe quoque omenti mentionem omiſit: ſed eadem tria cauſatus, ſpiritum quoque interdum eo dixit irrumpere. Heron omnibus his quatuor poſitis, & omenti mentionem habuit, & ejus, quod ſimul & omentum & inteſtinum habuerit.

b Quod autem horum ſit, his indiciis cognoſcitur. Ubi inteſtinum prolapſum eſt, tumor neque durus, neque mollis eſt: omni frigore minuitur; non ſolum ſub omni calore, ſed etiam retento ſpiritu creſcit; ſonat interdum; atque, ubi reſupinatus eſt aliquis, relapſo inteſtino, ipſe deſidit. Ubi vero

a *Æginet. VI.* 51. *H.F. ab Aquapendente Oper. Chirurg. Part. I. c.* 52. b *Ald. Steph.* quid

vero omentum eſt, cætera ſimilia ſunt, tumor molliot, & ab c ima parte extenuatus n verticem eſt; ſi quis apprehendit, elaitur. Ubi utrumque eſt, indicia quoque nixta ſunt, & inter utrumque mollities. At caro durior eſt, ſemperque etiam reſupinato corpore tumet, prementique non cedit, prioribus facile cedentibus. Si vitioſa ſt, eaſdem notas habet, quas in carcinonate expoſui. Humor autem, ſi premitur, ircumfluit. At ſpiritus preſſus cedit, ſed rotinus redit: reſupinato quoque corpore umorem in eadem figura tenet.

Ex his id, quod ex ſpiritu vitium eſt, nedicinam non admittit. Caro quoque, carcinomati ſimilis, cum periculo tractatur. itaque omittenda eſt. Sana excidi debet; idque vulnus linamentis curari. Humorem quidam vel inciſo ſummo tumore effundunt, & vulnus iiſdem linamentis curant. In reliquis variæ ſententiæ ſunt. Ac reſupinandum quidem corpus eſſe, res pſa teſtatur; ut in uterum, ſive inteſtium, ſive omentum eſt, relabatur. Sius vero umbilici, tum vacuus, a quibuſam duabus regulis excipitur; vehementerue earum capitibus deligatis, ibi emoriar: a quibuſdam d ad imum acu trajectaır, duo lina ducente; deinde utriuſque li- 431,15. i duobus capitibus diverſæ partes adſtrin- 454,26. untur, (quod in uva quoque oculi fit:) am ſic id, quod ſupra vinculum eſt, moitur. Adjecerunt quidam, ut, antequam inicirent, ſummum una linea inciderent;

c *Ald.* una d *Ald.* id vitium

quo facilius digito demiſſo, quod illuc irrupiſſet, depellerent: tum deinde vincirent. Sed abunde eſt, jubere ſpiritum continere, ut tumor, quantus maximus eſſe poteſt, ſe oſtendat: tum imam baſim ejus atramento notare; reſupinatoque homine, digitis tumorem eum premere, ut, ſi quid relapſum non eſt, manu cogatur: poſt hæc, umbilicum adtrahere, &, qua nota atramenti, lino vehementer adſtringere: deinde partem ſuperiorem aut medicamentis, aut ferro adurere, donec emoriatur: atque, ut cætera uſta, ulcus nutrire. Idque non ſolum ubi inteſtinum, vel omentum, vel utrumque eſt; ſed etiam, ubi humor eſt, optime proficit.

Sed ante quædam viſenda ſunt, ne ex vinculo periculum ſit. Nam curationi neque infans, neque aut robuſtus annis, aut ſenex aptus eſt; ſed a ſeptimo *fere anno* ad quartum decimum. Deinde ei corpus idoneum eſt id, quod integrum eſt: at quod mali habitus eſt, quodque papulas, impetigines, ſimiliaque habet, idoneum non eſt. Levibus quoque tumoribus facile ſubvenitur: at in eorum, qui nimis magni ſunt, curatione periculum eſt. Tempus autem anni & autumnale, & hibernum vitandum eſt. Ver idoneum maxime eſt. Ac prima æſtas non aliena eſt. Præter hæc, abſtinere pridie debet. Neque id ſatis eſt: ſed alvus quoque ei ducenda eſt; quo facilius omnia quæ exceſſerunt, intra uterum conſidant.

CAP.

CAP. XV.

Quomodo Aqua hydropicis emittatur. †

AQUAM his, qui hydropici ſunt, emitti oportere, alias *a* dixi. nunc, quemadmodum id fiat, dicendum. Quidam autem *ſub* umbilico, fere quatuor interpoſitis *b* digitis a ſiniſtra parte; quidam, ipſo umbilico perforato, id facere conſueverunt: quidam, cute primum aduſta, deinde inferiore abdomine inciſo; quia, quod per ignem diviſum eſt, minus celeriter coit. Ferramentum autem demittitur magna cura habita, ne qua vena incidatur. Id tale eſſe debet, ut fere tertiam digiti partem latitudo mucronis impleat; demittendumque ita eſt, ut membranam quoque tranſeat, qua caro ab interiore parte finitur: eo tum plumbea aut ænea fiſtula injicienda eſt, vel recurvatis in exteriorem partem labris, vel eadem circumcingente quadam remora; ne tota intus delabi poſſit. Hujus ea pars, quæ intra, paulo longior eſſe debet, quam quæ extra; ut ultra interiorem membranam procedat. Per hanc effundendus humor eſt: atque ubi major pars ejus evocata eſt, claudenda demiſſo linteolo fiſtula eſt; & in vulnere, ſi id uſtum non eſt, relinquenda. Deinde per inſequentes dies circa ſingulas heminas emittendum, donec nullum aquæ veſtigium appareat. Quidam tamen etiam non uſta cute, protinus fiſtulam recipiunt; & ſuper vulnus ſpongiam expreſſam ex aqua frigida, vel ex aceto deligant: deinde po-

Ff 2 ſtero

† *H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. Part. I. c.* 54. a *Libro III. c.* 21. b *Æginet. V.* 50.

ſtero die rurſus fiſtulam demittunt (quod recens vulnus paululum diductum patitur) ut, ſi quid humoris ſupereſt, emittatur: idque bis ita feciſſe contenti ſunt.

CAP. XVI.

De Ventre ictu perforato, & Inteſtinis vulneratis. a

NONNUNQUAM autem venter ictu aliquo perforatur; ſequiturque, ut inteſtina evolvantur. Quod ubi incidit, protinus conſiderandum eſt, an integra ea ſint; deinde, an his color ſuus maneat. Si tenuius inteſtinum perforatum eſt, nihil profici poſſe, jam retuli. Latius inteſtinum ſui poteſt: non quod certa fiducia ſit; ſed quod dubia ſpes, certa deſperatione ſit potior. interdum enim glutinatur. Tum, ſi utrumlibet inteſtinum lividum, aut pallidum, aut nigrum eſt, quibus illud quoque neceſſario accedit, ut ſenſu careat, medicina omnis inanis eſt. Si vero adhuc ea ſui coloris ſunt, cum magna feſtinatione ſuccurrendum eſt: momento enim alienantur externo & inſueto ſpiritu circundata. Reſupinandus autem homo eſt, coxis erectioribus; &, ſi anguſtius vulnus eſt, quam ut inteſtina commode reponantur, incidendum eſt, donec ſatis pateat. Ac, ſi jam ſicciora inteſtina ſunt, perluenda aqua ſunt, cui paululum admodum olei ſit adjectum. Tum miniſter oras vulneris leniter diducere manibus ſuis, vel etiam duobus hamis, membranæ interiori injectis,

Tom. II. 13, 28. Ibid. 13, 29.

a H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. Part. I. c. 55.

ctis, debet: medicus priora ſemper inteſtina, quæ poſteriora prolapſa ſunt, condere ſic, ut orbium ſingulorum locum ſervet. Repoſitis omnibus, leniter homo concutiendus eſt. quo fit, ut per ſe ſingula inteſtina in ſuas ſedes reducantur, & in his conſidant. His conditis, omentum quoque conſiderandum eſt: ex quo, ſi quid jam nigri & emortui eſt, forfice excidi debet: ſi quid integrum eſt, leniter ſuper inteſtina reduci: ſutura autem, neque ſummæ cutis, neque interioris membranæ per ſe, ſatis proficit; ſed utriuſque. Et quidem e duobus linis facienda eſt, & ſpiſſior quam alibi; quia & rumpi facilius motu ventris poteſt, & non æque magnis inflammationibus pars ea expoſita eſt. Igitur in duas acus fila conjicienda, eæque duabus manibus tenendæ; & prius interiori membranæ ſutura injicienda eſt ſic, ut ſiniſtra manus in dexteriore ora, dextra in ſiniſteriore a principio vulneris orſa, ab interiori parte in exteriorem acum immittat. quo fit, ut ab inteſtinis ea pars ſemper acuum longe ſit, quæ acuta; propinqua, quæ retuſa eſt. Semel utraque parte trajecta, permutandæ acus inter manus ſunt, ut ea ſit in dextra, quæ fuit in ſiniſtra, ea veniat in ſiniſtram, quam dextra continuit: iterumque eodem modo per oras immittendæ ſunt: atque ita tertio & quarto, deincepſque permutatis inter manus acubus includenda plaga. Poſt hæc, eadem fila, eædemque acus ad cutem transferendæ, ſimilique ratione ei quoque parti

utraque ſutura injicienda ; ſemper ab interiore parte acubus venientibus , ſemper inter manus trajectis . Dein glutinantia injicienda . Quibus aut ſpongiam , aut ſuccidam lanam ex aceto expreſſam accedere debere , manifeſtius eſt , quam ut ſemper dicendum ſit . Impoſitis his leniter deligari venter debet.

CAP. XVII.

De Interiore membrana abdominis rupta. a

INTERDUM tamen vel ex ictu aliquo , vel retento diutius ſpiritu , vel ſub gravi faſce , interior abdominis membrana , ſuperiore cute integra , rumpi. Quod fœminis quoque ex utero ſæpe venire conſuevit : ſitque præcipue circa ilia. Sequitur autem , cum ſuperior caro mollis ſit , ut non ſatis inteſtina contineat , *hiſ*que intenta cutis indecora intu*meſcat*. *At*que id quoque aliter atque *aliter curatur* . Quidam enim per acum *duobus linis* ad imam baſim immiſſis ſic utrinque devinciunt , quemadmodum & in umbilico , & in
449,32. uva poſitum eſt , ut , quicquid ſuper vinculum eſt , emoriatur . Quidam medium tumorem excidunt , ad ſimilitudinem *myrtacei* folii (quod ſemper eodem modo *ſervandum* eſſe jam poſui) & tum oras *ſutura* jungunt . Commodiſſimum eſt autem , reſupinato corpore , experiri manu , qua parte is tumor maxime cedat , quia neceſſe eſt , ea parte rupta membrana ſit ; quaque integra

a *H. F. ab Aquap. Oper. Chirurg. Part. I. c.* 53.

gra eſt, ea magis obnitatur: tum, qua rupta videbitur, *b* incidendæ ſcalpello duæ tunicæ ſunt, ut, exciſo medio, interior membrana utrinque recentem plagam habeat; quia, quod vetus eſt, ſutura non coit. Loco patefacto, ſi qua parte membrana non novam plagam, ſed veterem habet, tenuis excidenda habena eſt, quæ tantum oras ejus 467, 2.
exulceret. Cætera, quæ ad ſuturam, reliquamque curationem pertinent, ſupra comprehenſa ſunt.

2. *De Varicibus ventris.*

Præter hæc evenit, ut in quorundam ventribus varices ſint, quarum quia nulla alia curatio eſt, quam quæ in cruribus eſſe conſuevit, tum eam partem explanaturus, hanc quoque eo differo. 495, 26.

CAP. XVIII.

De Teſticulorum natura, & morbis. *

VENIO autem ad ea, quæ in naturalibus partibus circa teſticulos oriri ſolent. quæ quo facilius explicem, prius ipſius loci natura paucis proponenda eſt. Igitur teſticuli ſimile quiddam glandulis Tom. II.
habent. nam ſanguinem non emittunt, 134, 25.
& omni ſenſu carent: dolent autem in ictibus & inflammationibus tunicarum, quibus hi continentur. Dependent vero ab in- Tom. II.
guinibus per ſingulos nervos, quos κρεμαστῆρας 95, 14.
Græci nominant. cum quorum utroque binæ deſcendunt & venæ & arteriæ. Hæc autem tunica conteguntur tenui, nervoſa, ſine ſanguine, alba, quæ ἐλυτροειδὴς a Græ-

b *Edit. Ald. Steph. aliæque*, immittendæ ſcalpello duæ lineæ. *Cæſarius legit* 1. *ſ. d.* tunicæ.
* *H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. Part. I. c.* 71.

a Græcis nominatur. Super eam valentior tunica eſt, quæ interiori vehementer ima parte inhæret. δαρτὸν Græci vocant. Multæ deinde membranulæ venas & arterias, eoſque nervos comprehendunt; atque inter Tom. II. duas quoque tunicas ſuperioribus partibus 135, 5. tenues patulæque ſunt. Hactenus propria utrique teſticulo & velamenta & auxilia ſunt. Communis deinde utrique, omnibusque interioribus ſinus eſt, qui etiam a[ ]ſpicitur a nobis. ὄσχεον Græci, ſcrotum noſtri vocant. Iſque ab ima parte mediis tunicis leviter innexus, a ſuperiore tantum circundatus eſt.

Sub hoc igitur plura vitia eſſe conſueverunt. quæ modo ruptis tunicis, quas ab inguinibus incipere propoſui, modo his integris fiunt. ſiquidem interdum vel ex morbo 298,22. primum inflammatur, deinde poſtea pondere abrumpitur, vel ex ictu *aliquo protinus* rumpitur tunica, quæ diducere *ab inferioribus* partibus inteſtina *debuit*. *Tum* pondere eo devolvitur, aut *omentum*, aut etiam inteſtinum: atque ibi reperta via, paulatim ab inguinibus in inferiores quo- Tom. II. que partes niſum, ſubinde nervoſas tuni- 135,10. cas, & ob id, quod dixi, patentes diducit. ἐντεροκήλην & ἐπιπλοκήλην Græci vocant: apud nos indecorum, ſed commune *his*, herniæ nomen eſt.

Deinde, ſi deſcendit omentum, nunquam in ſcroto tumor tollitur, ſive inedia fuit, ſive corpus huc illucve converſum, aut alio quovis modo collocatum: *itemque*, ſi re-

i retentus eſt ſpiritus, non magnopere in-:reſcit, tactu vero inæqualis eſt, & mollis, : lubricus.

At ſi inteſtinum quoque deſcendit, tu-ıor is ſine inflammatione modo minui-ur, modo increſcit; eſtque fere ſine do-ore, &, cum conquieſcit aliquis aut jacet, nterdum ex toto deſidit, interdum ſic mi-ıuitur, ut in ſcroto exiguæ reliquiæ ma-eant: at ſub clamore, & ſatietate, & ſi ıb aliquo pondere is homo nixus eſt, cre-:it: frigore omni contrahitur, calore diſ-ınditur; eſtque tum ſcrotum & rotundum, t tactu leve: idque, quod ſubeſt, lubri- Tom. II. 36, 30. um eſt; ſi preſſum eſt, ad inguen rever-itur; dimiſſumque, iterum cum quodam ꞇuaſi murmure *devolvitur*. & id quidem ın levioribus malis evenit. Nonnunquam autem ſtercore accepto vaſtius tumet, re-troque *compelli* non poteſt: adfertque tum *dolorem* & ſcroto, & inguinibus, & abdo-*mini*. Nonnunquam ſtomachus quoque af-ἑctus primum rufam bilem per os red-lit, deinde viridem, quibuſdam etiam ni-;ram.

Integris vero membranis interdum eam partem humor diſtendit. Atque ejus quo-que ſpecies duæ ſunt. Nam vel inter tu-nicas is increſcit, vel in membranis, quæ ibi circa venas & arterias ſunt, ubi hæ gravatæ occalluerunt. Ac ne ei quidem hu-mori, qui inter tunicas eſt, una ſedes eſt. Nam modo inter ſummam & mediam, modo inter mediam & imam conſiſtit.

Græci

Græci communi nomine, quicquid eſt, ὑδροκήλην
468,5. appellant: noſtri vero, ſcilicet nullis diſcriminibus ſatis cognitis, hoc quoque ſub eodem nomine, quo priora, habent.

Signa autem quædam communia ſunt, quædam propria. Communia, quibus humor deprehenditur: propria, quibus locus. Humorem ſubeſſe diſcimus, ſi tumor eſt, nunquam ex toto ſe remittens, ſed interdum levior, aut propter famem, aut propter febriculam, maximeque in pueris: iſque mollis eſt, ſi non nimius humor ibi eſt; at, ſi is vehementer increvit, tenditur ſicut uter repletus & arcte adſtrictus: venæ quoque in ſcroto inflantur; &, ſi ipſo premimus, cedit humor, circumfluensque id, quod non premitur, attollit; & aquam in vitro cornuve per ſcrotum apparet, iſque, quantum in ipſo eſt, ſine *dolore* eſt. Sedes autem ejus ſic deprehenditur. *Si inter* ſummam mediamque tunicam *eſt, cum* digitis duobus premimus, *paulatim humor* inter eos revertens ſubit: *ſcrotum* remiſſius & albidius eſt; ſi ducitur, aut nihil, aut paululum intenditur: teſticulus ea parte neque viſu, neque tactu ſentitur. At, ſi ſub media tunica eſt, intentum ſcrotum magis ſe attollit, adeo ut ſuperior coles ſub tumore eo deliteſcat.

Præter hæc æque integris tunicis ramex ſæpe innaſcitur. κιρσοκήλην Græci appellant, cum venæ intumeſcunt. Hæ quandoque in-
468,23. tortæ *, conglomeratæque ad ſuperiorem partem, vel ipſum ſcrotum implent, vel mediam

* *De hac voce vide Jo. Rhodium de Aci*, C. 15. *p.* 212.

mediam tunicam, vel imam: interdum etiam ſub ima tunica, circa ipſum teſticulum nervumque ejus, increſcunt. Ex his eæ, quæ in ipſo ſcroto ſunt, oculis patent: hæ vero, quæ mediæ imæve tunicæ inſident, ut magis conditæ non æque quidem cernuntur, ſed tamen etiam viſui ſubjectæ ſunt: præterquam quod & tumoris aliquid eſt, pro venarum magnitudine & modo; & id prementi magis renititur, ac per ipſos venarum toros inæquale eſt; &, qua parte id eſt, teſticulus magis juſto dependet. Cum vero etiam ſuper ipſum teſticulum nervumque ejus id malum increvit, aliquanto longius teſticulus ipſe deſcendit, minorque altero fit; utpote alimento amiſſo.

Raro, ſed aliquando caro quoque inter tunicas increſcit. σαρκοκήλην Græci vocant. 470,17.

Interdum etiam ex inflammatione tumet *ipſe* teſticulus, ac febres quoque adfert; &, niſi celeriter ea inflammatio conquievit, dolor ad inguina atque ilia pervenit; parteſque hæ intumeſcunt, & nervus, ex quo teſticulus dependet, plenior fit, ſimulque indureſcit.

Super hæc, inguen quoque nonnunquam ramices implent. βουβωνοκήλην adpellant. † 471,4.

CAP.

† *H.F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. P.I. c.72.*

CAP. XIX.

De Teſticulorum curationibus communibus: & primo de inciſione & curatione Inguinis, vel Scroti.

HIS cognitis, de curatione dicendum eſt. In qua quædam communia omnium ſunt, quædam propria ſingulorum. Prius de communibus dicam. Loquar autem nunc de his, quæ ſcalpellum deſiderant. nam quæ vel ſanari non poſſunt, vel aliter nutriri debeant, dicendum erit, ſimul ac ad ſpecies ſingulas venero. Inciditur autem interdum inguen, interdum ſcrotum. In utraque curatione homo ante per triduum bibere aquam; pridie abſtinere etiam a cibo debet: ipſo autem die collocari ſupinus: deinde, ſi inguen incidendum eſt, idque jam pube contegitur, ante radendum eſt: tum, extento *ſcroto*, ut cutis inguinis intenta ſit, *id incidendum* ſub imo ventre, qua cum abdomine tunicæ inferiores committuntur. Aperiendum autem audacter eſt, donec ſumma tunica, quæ ipſius ſcroti eſt, incidatur, perveniaturque ad eam, quæ media eſt. Plaga facta, foramen deorſum verſus ſubeſt. In id demittendus eſt ſiniſtræ manus digitus index, ut diductis intervenientibus membranulis, ſinum laxet. Miniſter autem, ſiniſtra manu comprehenſo ſcroto, ſurſum verſus eum debet extendere, & quam maxime ab inguinibus abducere; primum cum ipſo teſticulo, dum medicus omnes membranulas,

Tom. II. 37, 20.

ulas, quæ ſuper mediam tunicam ſunt, ſi igito diducere non poteſt, ſcalpello ab-indat: deinde ſine eo, ut is delapſus ipſi lagæ jungatur, digitoque inde promatur, ſuper ventrem cum duabus ſuis tunicis ollocetur. Inde, ſi qua vitioſa ſunt, cir-uncidenda ſunt. In quibus cum multæ ve-ıæ diſcurrant, tenuiores quidem præcidi rotinus poſſunt: majores vero ante longio-lino deligandæ ſunt; ne periculoſe ſan-uinem fundant.

Sin media tunica vexata erit, aut ſub ea ıalum increverit, excidenda erit ſic, ut lte ad ipſum inguen præcidatur. Infra ımen non tota demenda eſt: nam quod d baſin teſticuli vehementer cum ima tu-ıica connexum eſt, excidi ſine ſummo pe-iculo non poteſt. itaque ibi relinquendum ſt.

Idem in ima quoque tunica, ſi læſa eſt, aciendum eſt. Sed non a ſumma inguinis laga, verum infra paululum ea abſcinden-ı; ne, læſa abdominis membrana, inflam-ıationes moveat. Neque tamen nimium ex ı ſurſum relinquendum eſt; ne poſtea ſi-uetur, & ſedem eidem malo præſtet. *Tom.II. 121,20.*

Purgatus ita teſticulus per ipſam pla-am cum venis, & arteriis, & nervo ſuo eniter demittendus eſt; videndumque, ıe ſanguis in ſcrotum deſcendat, neve oncretus aliquo loco maneat. Quæ ita ient, ſi venis vinciendo medicus proſpe-erit. Lina, quibus capita earum conti-ıebuntur, extra plagam dependere debe-

bunt.

bunt. quæ, pure orto, ſine ullo dolore excident. Ipſi autem plagæ injiciendæ duæ fibulæ ſunt; & inſuper medicamentum, quo glutinetur.

Solet interdum ab altera ora neceſſarium eſſe aliquid excidi, ut cicatrix major & latior fiat. Quod ubi incidit, linamenta ſuper non fulcienda, ſed leviter tantum ponenda ſunt; ſupraque ea, quæ inflammationem repellant, id eſt, ex aceto vel lana ſuccida, vel ſpongia: cætera eadem, quæ ubi pus moveri debet, adhibenda ſunt. At cum infra incidi oportet, reſupinato homine, ſubjicienda ſub ſcroto ſiniſtra manus eſt; deinde id vehementer apprehendendum, & incidendum; ſi parvulum eſt quod nocet, modice, ut tertia pars integra, ad ſuſtinendum teſticulum, infra relinquatur: ſi majus eſt, etiam amplius, ſed paululum tantummodo ad imum, cui teſticulus inſidere poſſit, integrum maneat. Sed primo rectus ſcalpellus quam leviſſima manu teneri debet, donec ſcrotum ipſum diducat: tum inclinandus mucro eſt, ut tranſverſas membranas ſecet, quæ inter ſummam mediamque tunicam ſunt. At, ſi vitium in proximo eſt, mediam tunicam attingi non oportet: ſi ſub illa quoque conditur, etiam illa incidenda eſt; ſicut tertia quoque, ſi illa vitium tegit. Ubicunque autem repertum malum eſt, miniſtrum ab inferiore parte exprimere moderate ſcrotum oportet: medicum, digito manubriolove ſcalpelli diducta inferiore parte, uni-

cam

am extra collocare; deinde eam ferra-
nento, quod a ſimilitudine corvum vo-
ant, incidere ſic, ut intrare duo digiti,
ndex & medius poſſint: his deinde conſe- Tom.II.
tis, incidenda reliqua pars tunicæ, & in- 147,19.
er digitos ſcalpellus immittendus eſt, exi-
nendumque aut effundendum quicquid eſt
ıoxium.

Quamcumque autem tunicam quis viola-
it, illam quoque debet excidere; ac me-
iam quidem, ut ſupra dixi, quam altiſſi-
ıe ad inguen; imam autem, paulo infra.
'æterum antequam excidantur, hæ quoque
inciri lino ſumma cura debent; & ejus
ini capita extra plagam relinquenda ſunt,
icut in aliis quoque venis, quæ id requi-
ſierint.

Eo facto, teſticulus intus reponendus
eſt: oraque ſcroti ſuturis inter ſe com-
mittendæ; neque paucis, ne parum glu-
tinentur, & longior fiat curatio; neque
multis, ne inflammationem augeant. At-
que hic quoque videndum eſt, ne quid in
ſcroto ſanguinis maneat: tum imponenda
glutinantia ſunt.

Si quando autem in ſcrotum ſanguis de-
fluxit, aliquidve concretum ex eo deci-
dit, incidi ſubter id debet; purgatoque eo
ſpongia, acri aceto madens, circumdari.
Deligatum autem vulnus omne, quod ex
his cauſis factum eſt, ſi dolor nullus eſt,
quinque primis diebus non eſt reſolven-
dum, ſed bis die tantum aceto irroranda,
lana vel ſpongia impoſita: ſi dolor eſt, ter-
tia

tia die reſolvendum ; & , ubi fibulæ ſunt, hæ incidendæ ; ubi linamentum , id mutandum eſt ; roſaque & vino madefaciendum id , quod imponitur . Si inflammatio increſcit , adjiciendum prioribus cataplaſma ex lenticula & melle ; vel ex malicorio , quod in auſtero vino coctum ſit ; vel ex his mixtis . Si ſub his inflammatio non conquierit , poſt diem quintum multa calida aqua vulnus fovendum , donec ſcrotum ipſum & extenuetur , & rugoſius fiat : tum imponendum cataplaſma ex triticea farina ; cui reſina pinea adjecta ſit . quæ ipſa, ſi robuſtus curatur, ex aceto ; ſi tener, ex melle coquenda ſunt . Neque dubium eſt, quodcunque vitium fuit , ſi magna inflammatio eſt , quin ea, quæ pus movent, imponenda ſint .

Quod ſi pus in ipſo ſcroto ortum eſt, paululum id incidi debet , ut exitus detur ; linamentumque eatenus imponendum eſt , ut foramen tegat . Inflammatione finita, propter nervos propiore cataplaſmate , dein
Tom.II. 135,22. cerato utendum eſt . Hæc proprie ad ejuſmodi vulnera pertinent . Cætera , & in curatione , & in victu , ſimilia his eſſe debent , quæ in alio quoque vulnerum genere præcepimus .

CAP. XX.

De Inteſtini in ſcrotum devoluti curatione. a

HIS propoſitis ad ſingulas ſpecies veniendum eſt . Ac, ſi cui parvulo puero inteſtinum deſcendit , ante ſcal-

pellum

a *Æginet. VI.* 52. 65.

pellum experienda vinctura eſt. Faſcia ejus rei cauſa fit, cui uno loco pila aſſuta eſt ex panniculis facta, quæ ad repellendum inteſtinum ipſi illi ſubjicitur: deinde reliqua faſciæ pars arcte circundatur. ſub quo ſæpe & intus compellitur inteſtinum, & inter ſe tunicæ glutinantur. Rurſus, ſi ætas proceſſit, multumque inteſtini deſcendiſſe ex tumore magno patet, adjiciunturque dolores & vomitus (quæ ex ſtercore, per cruditatem eo delapſo, fere accidunt) ſcalpellum adhiberi ſine pernicie non poſſe, manifeſtum eſt: levandum tantummodo malum, & per alias curationes extrahendum eſt.

Sanguis mitti ex brachio debet: deinde, ſi vires patiuntur, imperanda tridui abſtinentia eſt; ſi minus, certe pro vi corporis quam longiſſima. Eodem vero tempore ſuperhabendum cataplaſma ex lini ſemine, quod ante aliquis ex mulſo decoxerit. Poſt hæc, & farina hordeaoea cum reſina injicienda; & ipſe demittendus in ſolium aquæ calidæ; cui oleum quoque adjectum ſit; dandumque aliquid cibi levis & calidi. Quidam etiam alvum ducunt. Id ducere aliquid in ſcrotum poteſt, educere ex eo non poteſt. Per ea vero, quæ ſupra ſcripta ſunt, levato malo, ſi quando alias dolor reverterit, eadem erunt facienda.

Sine dolore quoque ſi multa inteſtina prolapſa ſunt, ſecari ſupervacuum eſt: non quo excludi a ſcroto non poſſint (niſi tamen id inflammatio prohibuit) ſed quo

repulſa inguinibus immorentur, ibique tumorem excitent, atque ita fiat mali non finis, ſed mutatio.

At in eo, quem ſcalpello curari oportebit, ſimulatque ad mediam tunicam vulnus in inguine factum pervenerit, duobus hamulis ea juxta ipſas oras apprehendi debebit, dum eductis omnibus membranulis medicus eam liberet. Neque enim niſi cum periculo læditur, quæ incidenda eſt; cum inteſtinum eſſe, niſi ſub ea, non poſſit. Ubi diducta autem erit, ab inguine uſque ad teſticulum incidi debebit ſic, ne ipſe lædatur; tum excidi. Fere tamen hanc curationem puerilis ætas, & modicum malum recipit.

Sin vir robuſtus eſt, majuſque id vitium eſt, extrahi teſticulus non debet, ſed in ſua ſede permanere. Id hoc modo fit. *Inguen* eadem ratione uſque ad mediam *tunicam* ſcalpello aperitur; eaque tunica eodem mo-
Tom. II. 147,28. do duobus hamis excipitur ſic, ut a ſiniſtro teſticulus eatenus contineatur, ne per vulnus exeat: tum ea tunica deorſum verſus ſcalpello inciditur; ſub eaque index digitus ſiniſtræ manus ad imum teſticulum demittitur, eumque ad plagam compellit: deinde dextræ manus duo digiti, pollex atque index, venam & arteriam & nervum tunicamque eorum a ſuperiore tunica diducunt. quod ſi aliquæ membranulæ prohibent, ſcalpello reſolvuntur, donec ante oculos tota jam tunica ſit. Exciſis, quæ excidenda ſunt, repoſitoque teſticulo,

culo,

culo, ab ora quoque ejus vulneris, quod in inguine eſt, demenda habenula paulo latior eſt; quo major plaga ſit, & plus creare carnis poſſit.

CAP. XXI.

De Omenti in ſcrotum prolapſi curatione.

AT ſi omentum deſcendit, eodem quidem modo, quo ſupra ſcriptum eſt, aperiendum inguen, diducendæque tunicæ ſunt. Conſiderandum autem eſt, majorne ejus modus, an exiguus ſit. Nam quod parvulum eſt, ſuper inguen in uterum vel digito vel adverſo ſpecillo repellendum eſt: ſi plus eſt, ſinere oportet dependere, quantum ex utero prolapſum eſt; idque adurentibus medicamentis illinere, donec *a* emoriatur & excidat. Quidam hic quoque duo lina acu trajiciunt, *biniſque* ſingulorum capitibus diverſas partes adſtringunt. Sub quo æque, ſed tardius emoritur. Adjicitur tamen hic quoque celeritati, ſi omentum ſuper vinculum illinitur medicamentis, quæ exedunt, nec erodunt. σηπτικὰ Græci vocant. Fuerunt etiam, qui omentum forfice præciderent. Quod in parvulo non eſt neceſſarium: ſi majus eſt, poteſt profuſionem ſanguinis facere; ſiquidem omentum quoque venis quibuſdam, etiam majoribus illigatum eſt. Neque vero, ſi diſciſſo ventre id, quod prolapſum eſt, forfice præciditur, cum & emortuum ſit, & aliter tutius avelli non poſſit, inde huc exemplum transferendum eſt.

a *Aph. VI.* 58.

Vulnus autem curari, ſi reductum omentum eſt, ſutura debet: ſi id amplius fuit, & extra emortuum eſt, exciſis oris, ſicut ſupra propoſitum eſt.

458,2. 2. *De Herniæ aquoſæ curatione.* b

Si vero humor intus eſt, incidendum eſt: in pueris quidem, inguen; niſi in his quoque liquoris ejus major modus prohibet: in viris vero, & ubicunque multus humor ſubeſt, ſcrotum. Deinde, ſi inguen inciſum eſt, eo protractis tunicis humor effundi debet: ſi ſcrotum, & ſub hoc protinus vitium eſt, nihil aliud quam humor eſt effundendus, abſcindendæque membranæ ſunt, ſi quæ eum continuerunt; deinde eluendum id ex aqua, quæ vel ſalem adjectum, vel nitrum habeat: ſi ſub media, imave tunica, totæ hæ extra ſcrotum collocandæ, excidendæque ſunt.

CAP. XXII.

De Ramicis curatione.

458,31. RAMEX * autem, ſi ſuper ipſum ſcrotum eſt, adurendus eſt tenuibus & acutis ferramentis, quæ ipſis venis infigantur; cum eo, ne amplius quam has urant; maximeque, ubi inter ſe implicatæ glomerantur, eo ferrum id admovendum eſt; tum ſuper farina ex aqua frigida ſubacta injicienda eſt; utendumque eo vinculo, quod
400,34. idoneum eſſe ani curationibus poſui: tertio die lenticula cum melle imponenda eſt: poſt, ejectis cruſtis, ulcera melle purganda, roſa implenda, & ad cicatricem aridis linamentis

mentis

b Æginet. VI. 62. * *Hanc vocem exponit Salmaſius Epiſt. 56.*

mentis perducenda ſunt. Quibus vero ſuper mediam tunicam venæ tument, incidendum inguen eſt, atque tunica promenda, ab eaque venæ digito vel manubriolo ſcalpelli ſeparandæ. qua parte vero inhærebunt, & ab ſuperiore & ab inferiore parte lino vinciendæ; tum ſub ipſis vinculis præcidendæ, reponenduſque teſticulus eſt. At, ubi ſupra tertiam tunicam ramex inſedit, mediam excidi neceſſe eſt. Deinde, ſi duæ treſve venæ tument, & ita pars aliqua obſidetur, ut major eo vitio vacet, idem faciendum, quod ſupra ſcriptum eſt; ut ab inguine, & a teſticulo deligatæ venæ præcidantur, iſque condatur. Sin totum id ramex obſederit, per plagam demittendus digitus index erit, ſubjiciendusque venis ſic, ut paulatim eas protrahat æque adducendo, donec is teſticulus par alteri fiat; tum fibulæ oris ſic injiciendæ, ut ſimul eas quoque venas comprehendant. Id hoc modo fit. Acus ab exteriore parte oram vulneris perforat: tum non per ipſam venam, ſed per membranam ejus immittitur, per eamque in alteram oram compellitur. Venæ vulnerari non debent, ne ſanguinem fundant. Membrana ſemper inter has venas eſt, ac neque periculum affert, & filo comprehenſas illas abunde tenet. itaque etiam ſatis eſt, duas fibulas eſſe. Tum venæ, quæcunque protractæ ſunt in ipſum inguen, averſo ſpecillo compelli debent. Solvendi fibulas tempus, inflammatione finita, & purgato vulnere, eſt; ut una ſimul & oras & venas cicatrix devinciat.

 Ubi

Ubi vero inter imam tunicam & ipſum teſticulum nervumque ejus ramex ortus eſt, una curatio eſt, quæ totum teſticulum abſcindit. Nam neque ad generationem quicquam is confert, & omnibus indecore, quibuſdam etiam cum dolore dependet. Sed tum quoque inguen incidendum, media tunica promenda, atque excidenda eſt: idem in ima faciendum; nervuſque, ex quo teſticulus dependet, præcidendus. Poſt id venæ & arteriæ ad inguen lino deligandæ, & infra vinculum abſcindendæ ſunt.

CAP. XXIII.

De Carne, quæ inter tunicas teſticulorum concrevit, & de Nervo indurato. a

CARO quoque, ſi quando inter tunicas increvit, nihil dubii eſt, quin eximenda ſit; ſed id, ipſo ſcroto inciſo, commodius eſt. 459,19.

At, ſi nervus induruit, curari neque manu, neque medicamento poteſt. Urgent enim febres ardentes; & aut viridis, aut [illegible] nigri vomitus: præter hæc, ingens ſitis, & linguæ aſpritudo; fereque a die tertio ſpumans bilis alvo cum roſione redditur. Atque neque aſſumi facile cibus, neque contineri poteſt: neque multo poſt extremæ partes frigeſcunt, tremor oritur, manus ſine ratione extenduntur; deinde in fronte frigidus ſudor, eumque mors ſequitur.

CAP.

a Æginet. VI. 63.

CAP. XXIV.
De Ramice inguinis. a

UBI vero in ipſo inguine ramex eſt, ſi tumor modicus eſt, ſemel incidi; ſi 459,29.
major, duabus lineis debet, ut medium excidatur: deinde, non extracto teſticulo, ſicut inteſtinis quoque prolapſis interdum fieri docui, colligendæ venæ, vinciendæque, ubi tunicis inhærebunt, & ſub his nodis præcidendæ ſunt. Neque quicquam novi curatio vulneris ejus requirit.

CAP. XXV.
Ad tegendam Glandem colis, ſi nuda eſt. *

AB his ad ea tranſeundum eſt, quæ in cole ipſo fiunt. In quo ſi glans nuda eſt, vultque aliquis eam decoris *a* cau- 393,12.
ſa tegere, fieri poteſt: ſed expeditius in puero, quam in viro; in eo, cui id naturale eſt, quam in eo, qui quarundam gentium more circumciſus eſt; in eo, cui glans parva juxtaque eam cutis ſpatioſior, brevis ipſe coles eſt, quam in quo contraria his ſunt. Curatio autem eorum, quibus id naturale eſt, ejuſmodi eſt. Cutis circa glandem prehenditur *b* & extenditur, donec illam ipſam condat; ibique deligatur: deinde, juxta pubem, in orbem tergus inciditur, donec coles nudetur; magnaque cura cavetur, ne vel urinæ iter, vel venæ, quæ ibi ſunt, incidantur. Eo facto, cutis ad vinculum inclinatur, nudaturque circa pubem velut circulus; tum ſuper eo linamenta dantur, ut ca-

a *Æginet. VI. 66. Aëtius Tetrab. IV. Serm. II. 24.* * *H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. Part. I. c. 61.* a *Æginet. VI. 53.* b *Idem ibidem.*

Ubi vero inter imam tunicam & ipſum teſticulum nervumque ejus ramex ortus eſt, una curatio eſt, quæ totum teſticulum abſcindit. Nam neque ad generationem quicquam is confert, & omnibus indecore, quibuſdam etiam cum dolore dependet. Sed tum quoque inguen incidendum, media tunica promenda, atque excidenda eſt: idem in ima faciendum; nervuſque, ex quo teſticulus dependet, præcidendus. Poſt id venæ & arteriæ ad inguen lino deligandæ, & infra vinculum abſcindendæ ſunt.

CAP. XXIII.

De Carne, quæ inter tunicas teſticulorum concrevit, & de Nervo indurato. a

CARO quoque, ſi quando inter tuni-
459,19. cas increvit, nihil dubii eſt, quin eximenda ſit; ſed id, ipſo ſcroto inciſo, fieri commodius eſt.

At, ſi nervus induruit, curari is neque manu, neque medicamento poteſt. Urgent enim febres ardentes; & aut virides, aut nigri vomitus: præter hæc, ingens ſitis, & linguæ aſpritudo; fereque a die tertio ſpumans bilis alvo cum roſione redditur. Atque neque aſſumi facile cibus, neque contineri poteſt: neque multo poſt extremæ partes frigeſcunt, tremor oritur, manus ſine ratione extenduntur; deinde in fronte frigidus ſudor, cumque mors ſequitur.

CAP.

a *Æginet. VI. 63.*

CAP. XXIV.
De Ramice inguinis. a

UBI vero in ipſo inguine ramex eſt, ſi tumor modicus eſt, ſemel incidi; ſi major, duabus lineis debet, ut medium excidatur: deinde, non extracto teſticulo, ſicut inteſtinis quoque prolapſis interdum fieri docui, colligendæ venæ, vinciendæque, ubi tunicis inhærebunt, & ſub his nodis præcidendæ ſunt. Neque quicquam novi curatio vulneris ejus requirit. 459,29.

CAP. XXV.
Ad tegendam Glandem colis, ſi nuda eſt. *

AB his ad ea tranſeundum eſt, quæ in cole ipſo fiunt. In quo ſi glans nuda eſt, vultque aliquis eam decoris *a* cauſa tegere, fieri poteſt: ſed expeditius in puero, quam in viro; in eo, cui id naturale eſt, quam in eo, qui quarundam gentium more circumciſus eſt; in eo, cui glans parva juxtaque eam cutis ſpatioſior, brevis ipſe coles eſt, quam in quo contraria his ſunt. Curatio autem eorum, quibus id naturale eſt, ejuſmodi eſt. Cutis circa glandem prehenditur *b* & extenditur, donec illam ipſam condat; ibique deligatur: deinde, juxta pubem, in orbem tergus inciditur, donec coles nudetur; magnaque cura cavetur, ne vel urinæ iter, vel venæ, quæ ibi ſunt, incidantur. Eo facto, cutis ad vinculum inclinatur, nudaturque circa pubem velut circulus; tum ſuper eo linamenta dantur, ut ca- 393,12.

a *Æginet. VI.* 66. *Aëtius Tetrab. IV. Serm. II.* 24. * *H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. Part. I. c.* 61. a *Æginet. VI.* 53. b *Idem ibidem.*

ro increſcat & id impleat, ſatiſque vehementi ſupra latitudo plagæ præſtet. Sed, donec cicatrix ſit, vinctum eſſe id debet; in medio tantum relicto exiguo urinæ itinere.

Tom. II. 100, 2. At in eo, qui circumciſus eſt, ſub circulo glandis ſcalpello diducenda cutis ab interiore cole eſt. Non ita dolet, quia, ſummo ſoluto, diduci deorſum uſque ad pubem manu poteſt; neque ideo ſanguis profluit. Reſoluta autem cutis rurſus extenditur ultra glandem: tum multa frigida aqua fovetur; emplaſtroque circumdatur, quod valenter inflammationem reprimat; proximiſque diebus abſtinere, donec prope a fame victus ſit, ne forte eam partem ſatietas excitet. Ubi jam ſine inflammatione eſt, deligari debet a pube uſque circulum: ſuper glandem autem adverſo emplaſtro impoſito induci. Sic enim fit, ut inferior pars glutinetur; ſuperior ita ſaneſcat, ne inhæreat. *

2. *Quomodo Glans penis contecta aperiri poſſit.*

393, 13. CONTRA, ſi glans ita contecta eſt, ut nudari non poſſit (quod vitium Græci φίμωσιν a appellant) aperienda eſt. Quod hoc modo fit. Subter a ſumma ora, ad

Tom. II. 100, 4. cutis inciditur recta linea uſque ad frenum; atque ita ſuperius tergus relaxatum, cedere retro poteſt. Quod ſi parum ſic profectum eſt, aut propter anguſtias, aut propter duritiem tergoris, protinus triangula forma cutis ab inferiore parte excidenda eſt ſic, ut vertex ejus ad frenum, baſis in tergo extremo ſit. Tum ſuperdanda linamenta ſunt, aliaque medicamenta

que

* *H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. Part. I. c. 62.* a *Æginet. VI.* 54.

e ad ſanitatem perducant. Neceſſarium em eſt, donec cicatrix ſit, conquieſce- : nam ambulatio, atterendo ulcus ſordi- ri reddit.

3. Inſibulandi ratio. *

Inſibulare quoque adoleſcentulos interdum ıetudinis cauſa quidam conſuerunt: ejuſ- e hæc ratio eſt. Cutis, quæ ſuper glandem , extenditur, notaturque utrinque a la- ibus atramento, qua perforetur; deinde nittitur. Si ſuper glandem notæ rever- ıtur, nimis apprehenſum eſt, & ultra no- ·i debet: ſi glans ab his libera eſt, is lo- ; idoneus fibulæ eſt. Tum, qua notæ ſunt, tis acu filum ducente tranſuitur, ejuſque i capita inter ſe deligantur, quotidieque movetur, donec circa foramina cicatri- ılæ fiant. Ubi hæ confirmatæ ſunt, exce- :o filo fibula inditur, quæ, † quo levior, eo ıelior eſt. Sed hoc quidem ſæpius inter ſu- :rvacua, quam inter neceſſaria eſt.

CAP. XXVI.

De Urinæ reddendæ difficultate, & curatione. a

RES vero interdum cogit emoliri manu urinam, cum illa non redditur; ıt quia ſenectute iter ejus collapſum eſt; t quia calculus, vel concretum aliquid ſanguine intus ſe oppoſuit: ac medio- is quoque inflammatio ſæpe eam reddi ıturaliter prohibet. Idque non in viris ntummodo, ſed in fœminis quoque inter- ım neceſſarium eſt. Ergo æneæ fiſtulæ fiunt:

* *H.F. ab Aquapendente Oper. Chirurg. Part. I.* 63. † *Rhodius de Acia, cap. 6. pag.* 83. *Æginet. VI.* 59.

ſiunt : eæque, ut omni corpori, ampl[illegible] minorique ſufficiant, ad mares, tres; [illegible] fœminas, duæ medico habendæ ſunt. [illegible] virilibus maxima decem & quinque eſt [illegible] gitorum; media, duodecim; minima, n[illegible] vem : ex mulieribus major, novem; m[illegible] nor, ſex. Incurvas vero eſſe eas paululum, ſed magis viriles oportet, lævesque admo[illegible] dum; ac neque nimis plenas, neque nim[illegible] tenues.

Tom.II. 181,6. Homo tum reſupinus eo modo, quo [illegible] curatione calculi figuratur, ſuper ſ[illegible] lium aut lectum collocandus eſt. Medic[illegible] autem a dextro latere, ſiniſtra qu[illegible] manu colem maſculi continere, dextr[illegible] ro fiſtulam demittere in iter urinæ [illegible] atque ubi ad cervicem veſicæ ventum [illegible] ſimul cum cole fiſtulam inclinatam [illegible] ipſam veſicam compellere, eamque, [illegible]

185,30. 481,22. na reddita, recipere. Fœmina [illegible] næ iter, ſimul & rectius habet, [illegible] runculæ ſimile, inter imas [illegible] turale poſitum, non minus [illegible]

Tom.II. 115,12. eget, ſed aliquanto minus [illegible] hibet.

Ibid. 37,31. 42,13. Nonnunquam etiam prolapſus in ipſam fiſtulam calculus, qui ſubinde [illegible] tur, non longe ab exitu inhæreſcit. [illegible] ſi fieri poteſt, oportet evellere, vel [illegible] lario ſpecillo, vel eo ferramento, quo [illegible] ſectione calculus protrahitur. Si id fieri

Ibid. 13,18. non potuit, cutis extrema quamplurima attrahenda &, condita glande, lino vin[illegible] cienda eſt : deinde a latere recta plaga co[illegible]

incidendus, & calculus eximendus eſt:
ı cutis remittenda. ſic enim fit, ut inci-
colem integra pars cutis contegat, &
ıa naturaliter profluat.

ı. *Calculoſis quæ curatio adhibeatur*. b

Cum veſicæ vero, calculique facta men-
ſit; locus ipſe exigere videtur, ut ſub-
am, quæ curatio calculoſis, cum aliter
curri non poteſt, adhibeatur. Ad quam
inare, cum præceps ſit, nullo modo con-
it. Ac neque omni tempore, neque in
ni ætate, neque in omni vitio id expe-
ıdum eſt: ſed ſolo vere, in eo corpore,
ıd jam novem annos, nondum quatuor-
im exceſſit; &, ſi tantum mali ſubeſt,
neque medicamentis vinci poſſit, neque
ım trahi poſſe videatur, quo minus in-
poſito aliquo ſpatio interimat. Non quo
n interdum etiam temeraria medicina pro-
iat; ſed quo ſæpius utique in hoc fallat,
quo plura & genera & tempora pericu-
ſunt. quæ ſimul cum ipſa curatione pro-
ıam.

Igitur, ubi ultima experiri ſtatutum eſt,
e aliquot diebus victu corpus præpa-
dum eſt, ut modicos, ut ſalubres ci-
, ut minime glutinoſos aſſumat, ut a-
ım bibat. Ambulandi vero inter hæc ex-
itatione utatur, quo magis calculus ad
icæ cervicem deſcendat. Quod an inci-
it, digitis quoque, ſicut in curatione
ebo, demiſſis cognoſcitur. Ubi ejus
fides eſt, pridie is puer in jejunio con-
ındus eſt; & tum loco calido curatio
adhi-

b Æginet. VI. 60. H. F. ab Aquapend. Oper.
ıirurg. Part. I. c. 59.

adhibenda : quæ hoc modo ordinatur.

Tom.II. Homo prævalens & peritus in ſedili ab
221,36. conſidit, ſupinumque eum & averſum, ſu-
per genua ſua coxis ejus collocatis, compre-
hendit; reductiſque ejus cruribus, ipſum
quoque jubet, manibus ad ſuos poplites ad-
tis, eos, quam maxime poſſit, attrahere,
ſimulque ipſe ſic eos continet. Quod ſi ro-
buſtius corpus ejus eſt, qui curatur, duo-
bus ſedilibus junctis, duo valentes inſi-
dunt: quorum & ſedilia & interiora crura
inter ſe deligantur, ne diduci poſſint. Tum
is ſuper duorum genua eodem modo collo-
catur; atque alter, prout conſedit, ſini-
ſtrum crus ejus, alter dextrum, ſimulque
ipſe poplites ſuos attrahit. Sive autem u-
nus, ſive duo continent, ſuper humeros
ejus ſuis pectoribus incumbunt. Ex quo
evenit, ut inter ilia ſinus ſuper pubem ſine
ullis rugis ſit extentus, & in anguſtum com-
pulſa veſica, facilius calculus capi poſſit.
Præter hæc, etiamnum a lateribus duo va-
lentes objiciuntur, qui circumſtantes, la-
bare vel unum vel duos, qui puerum con-
tinent, non ſinunt.

Medicus deinde, diligenter unguibus
circumciſis, ſiniſtræ manus duos digitos,
Tom.II. indicem & medium, leniter prius unctos o-
152,27. leo, ſimul in anum ejus demittit; dextræ-
que digitos ſuper imum abdomen leniter
imponit; ne, ſi utrinque digiti circa cir-
culum vehementer concurrerint, veſicam
lædat. Neque vero feſtinanter in hac re,
ut in pleriſque, agendum eſt; ſed ita, ut

quam

m maxime id tuto fiat. Nam læſa veſi-
ıervorum diſtentiones cum periculo mor-
excitat. Ac primum circa cervicem quæ-
r calculus. ubi repertus, minore nego-
expellitur. Et ideo dixi, ne curandum
dem, niſi cum hoc indiciis ſuis cogni-
ı eſt. *Si* vero aut ibi non fuit, aut re-
it retro, digiti ad ultimam veſicam dan-
; paulatimque dextra quoque manus ejus
a translata ſubſequitur.

ıtque, ubi repertus eſt calculus (qui
eſſe eſt in manus incidat) eo curioſius
ucitur, quo minor læviorque eſt; ne ef-
iat, id eſt, ne ſæpius agitanda veſica
. Ergo ultra calculum dextra ſemper
nus ei ſe opponit; ſiniſtra eum compel- *Tom.II.*
deorſum digitis, donec ad cervicem per- 128, 5.
ıitur. In quam, ſi oblongus eſt, ſic com-
lendus eſt, ut ne pronus exeat: ſi pla-
s, ſic, ut tranſverſus ſit: ſi quadratus,
duobus angulis ſedeat: ſi altera parte
ıior, ſic, ut prius ea, qua tenuior ſit,
dat. In rotundo nihil intereſſe, ex ipſa
ıra patet; niſi, ſi lævior altera parte eſt,
ea antecedat.

Cum jam eo venit, ut ſuper veſicæ cer- *Tom.II.*
em ſit, juxta anum incidi cutis plaga 201, 1.
ata uſque ad cervicem veſicæ debet,
nibus ad coxas ſpectantibus paululum:
nde ea parte, qua ſtrictior ima plaga *Tom.II.*
, etiamnum ſub cute, altera tranſverſa 189, 2.
ga facienda eſt, qua cervix aperiatur;
ec urinæ iter pateat ſic, ut plaga paulo
jor, quam calculus ſit. Nam, qui *a* metu
ſiſtu-

: *Alii* meatum

fiſtulæ (quam illo loco d ὑρεμάδα Græ vocant) parum patefaciunt, cum ma[illegible] periculo eodem revolvuntur : quia calc[illegible] iter, cum vi promitur, facit, niſi acc[illegible] idque etiam perniciofius eſt, ſi figura [illegible] que calculi, vel aſpritudo aliquid eo [illegible] tulit. Ex quo & ſanguinis profuſio, & [illegible] tentio nervorum fieri poteſt. quæ ſi [illegible] evaſit, multo tamen patentiorem fiſt[illegible] habiturus eſt rupta cervice, quam habe[illegible] inciſa.

Tom.II. 39, 20. Cum via perfecta eſt, in conſp[illegible] calculus venit : in cujus corpore [illegible] diſcrimen eſt. Ideo, ſi exiguus eſt, [illegible] ab altera parte propelli, ab altera [illegible] poteſt. Si major, injiciendus a ſup[illegible] ei parte uncus eſt, ejus rei cauſa [illegible] Is eſt ad extremum tenuis, in [illegible] ſpeciem retuſæ latitudinis ; ab * [illegible] parte lævis, qua corpori jungitur. [illegible] teriori aſper, qua calculum [illegible] longior potius eſſe debet : [illegible] trahendi vim non habet. [illegible] in utrumque latus inclinand[illegible], ut [illegible] pareat calculus, & teneatur; [illegible] prehenſus eſt, ille ſimul inclinatur. [illegible] eo nomine opus eſt, ne, cum adduci [illegible] cœperit, calculus intus effugiat, hic [illegible] ram vulneris incidat, eamque convulneret. In qua re, quod periculum eſſet, jam [illegible] pra propoſui.

Ubi ſatis teneri calculum patet, [illegible] pene momento triplex motus adhibendus eſt : in utrumque latus ; deinde extra, ſic tamen

d *Alii* χοιράδα vel ὑειάδα edit. optima [illegible] *Sparv. anni* 1497. corhyada. * anterior[illegible] exteriori.

en, ut leniter id fiat, paululumque pri-
calculus attrahatur: quo facto, attol-
us uncus extremus, eſt, uti intus ma-
maneat, faciliuſque illum producat.
d ſi aliquando a ſuperiore parte calcu-
parum commode comprehenditur, a la-
erit apprehendendus. Hæc eſt ſimpli-
ma curatio.

:d varietas rerum quaſdam etiamnum
adverſiones deſiderat. Sunt enim qui-
non aſperi tantummodo, ſed ſpinoſi
jue calculi, qui per ſe quidem delapſi
ervicem, ſine ullo periculo eximuntur.
veſica vero, non tuto vel hi conquirun-
, vel attrahuntur: quoniam, ubi illam
vulnerarunt, ex diſtentione nervorum
rtem maturant; multoque magis, ſi
na aliqua veſicæ inhæret, eamque, cum
luceretur, duplicavit. Colligitur autem
, quod difficilius urina redditur, in cer-
e calculum eſſe; eo, quod cruenta di-
lat, illum eſſe ſpinoſum: maximeque
ſub digitis quoque experiendum eſt,
ue adhibenda manus, niſi id conſiſtit. *Tom.II.*
tum quoque leniter intus digiti obji- 127,17.
idi, ne violenter promovendo convul-
ent: tum incidendum. Multi hic quo-
ſcalpello uſi ſunt. Meges (quoniam is
rmior eſt, poteſtque in aliqua promi-
tia incidere, inciſoque ſuper illam cor-
e, qua cavum ſubeſt, non ſecare, ſed
nquere, quod iterum incidi neceſſe ſit)
amentum fecit rectum, in ſumma par-
labroſum, in ima ſemicirculatum acu-
tum-

tumque. Id receptum inter duos digit indicem ac medium, ſuper pollice impo ſic deprimebat, ut ſimul cum carne, ſi q ex calculo prominebat, incideret. Quo c ſequebatur, ut ſemel, quantum ſatis eſſe

Tom.II. aperiret. Quocunque autem modo cervix

39, 1. parte ſecta eſt, leniter extrahi, quod ſ rum eſt, debet; nulla, propter feſtina nem, vi admota.

3. *Signa calculorum, vel arenoſorum, vel mollium.*

At calculus arenoſus, & ante ma

61, 16. eſt; quoniam urina, quæ redditur, a eſt: & in ipſa curatione; quoniam i jectos digitos neque æque, ſed leniter titur, & inſuper dilabitur. Item molles culos, & ex pluribus minutiſque, ſe ſe parum adſtrictis, compoſitos indicat na, ſecum trahens quaſdam quaſi ſqu las. Hos omneis, leniter per de digitorum vicibus, ſic opor ne veſicam lædant, neve ſipatæ reliquiæ maneant, curationi difficultatem fac. Quicquid a tem ex his in conſpectum ven, vel digi tis, vel unco eximendum eſt.

At, ſi plures calculi ſunt, ſinguli trahi debent; ſic tamen, ut, ſi quis guus ſupererit, potius relinquatur. Si dem in veſica difficulter invenitur; tuſque celeriter effugit. Ita longa inquiſitio ne veſica læditur, excitatque inflamm

Tom.II. mortiferas; adeo ut quidam non ſe cum

127, 30. diu fruſtraque per digitos veſica & a

nia,

ta, deceſſerint. Quibus accedit etiam, uod exiguus calculus, ad plagam urina poſt. promovente, excidit.

Si quando autem is major non videtur, iſi rupta cervice, extrahi poſſe, findendus t. cujus repertor Ammonius, qui ob id ιϑοτόμος cognominatus eſt. Id hoc modo t. Uncus injicitur calculo ſic, ut facile eum onclusum quoque teneat, ne is retro revolatur: tum ferramentum adhibetur craſſituinis modicæ, prima parte tenui, ſed retu-ı, quod admotum calculo, & ex altera par-: ictum, findat; magna cura habita, ne ut ad ipſam veſicam ferramentum perveiat, aut calculi fractura ne quid incidat.

4. *De Calculis fœminarum.*

Hæ vero curationes in fœminis quoque ſimiles ſunt; de quibus parum, proprie tamen quædam dicenda ſunt. Siquidem in his, ubi parvulus calculus eſt, ſcalpellus ſupervacuus ſt; *quia is urina in cervicem compellitur.* uæ & brevior, *e* quam in maribus, & la- 185,30. ior eſt. Ergo & per ſe ſæpe excidit, &, ſi 474,20. ı urinæ itinere, quod eſt anguſtius, inhæ-ıt, eodem tamen unco ſine ulla noxa edu-ıtur. At in majoribus calculis neceſſaria *Tom.II.* adem curatio eſt. Sed virgini ſubjici digiti 38,20. unquam maſculo, mulieri per naturalia ejus ebent. Tum, virgini quidem, ſub ima ſiiſteriore ora; mulieri vero, inter urinæ iter t os pubis, incidendum eſt ſic, ut utroue loco plaga tranſverſa ſit. neque terreri onvenit, ſi plus ex muliebri corpore ſanuinis profluit.

e *Aëtius Tetrab. IV. Serm. IV. c. 99.*

5. *Quæ curatio calculo evulſo habenda ſit.*

Calculo evulſo, ſi valens corpus eſt, neque magnopere vexatum, ſinere oportet ſanguinem fluere, quo minor inflammatio oriatur. Atque, ingredi quoque eum paululum, non alienum eſt, ut excidat, ſi quid intus concreti ſanguinis manſit. Quod ſi per ſe non deſtitit, rurſus, ne vis omnis intereat, ſupprimi debet. Idque protinus, in imbecillioribus, ab ipſa curatione faciendum eſt. Siquidem, ut diſtentione nervorum periclitatur aliquis, dum veſica ejus agitatur; ſic alter metus excipit, vero ne medicaminibus, ne tantum ſanguinis profluat, ut occidat. Quod ne incidat, deſidere is debet in acre acetum, cui aliquantum ſalis ſit adjectum. ſub quo & ſanguis fere conquieſcit, & adſtringitur veſica, in eoque minus inflammatur. Quod ſi parum proficit, agglutinanda cucurbitula eſt, in

Tom.II. in genibus, & coxis, & ſuper pubem.

152,36. Ubi jam ſatis vel evocatus eſt ſanguis, vel prohibitus, reſupinus collocandus eſt ſic, ut caput humile ſit, coxæ paullum excitentur: ac ſuper vulnus imponendum eſt duplex aut triplex linteolum, aceto madens. Deinde, interpoſitis duabus horis, in ſolium is aquæ calidæ reſupinus deſcendendus eſt ſic, ut a genibus ad umbilicum aqua teneat, cætera veſtimentis circumdata ſint; manibus tantummodo pedibuſque nudatis, ut & minus digeratur, & ibi diutius maneat. Ex quo ſudor multus oriri ſolet: qui ſpongia ſubinde in facie detergendus eſt.

ſt. Finiſque ejus fomenti eſt, donec infir-
nando offendat. Tum multo is oleo per-
ngendus, inducenduſque hapſus lanæ mol- 210, 6.
is, tepido oleo repletus, qui pubem, &
oxas, & inguina, & plagam ipſam, conte-
tam eodem ante ſe linteolo, protegat: iſque
ubinde oleo tepido madefaciendus eſt; ut
eque frigus ad veſicam admittat, & ner-
os leniter molliat. Quidam cataplaſmatis
lefacientibus utuntur. Ea plus pondere
ocent, atque veſicam urgendo vulnus ir-
tant, quam calore proficiunt. Ergo ne
inculum quidem ullum neceſſarium eſt.

Proximo die, ſi ſpiritus difficilius red-
itur, ſi urina non exit, ſi locus circa pu-
em mature intumuit, ſcire licet, in ve-
ica ſanguinem concretum remanſiſſe. Igi-
ur, demiſſis eodem modo digitis, leniter
ertractanda veſica eſt, & diſcutienda, ſi
qua coierunt: quo fit, ut per vulnus poſt-
a procedant. Non alienum etiam eſt, ori-
ulario clyſtere acetum nitro mixtum per
lagam in veſicam compellere. nam ſic
uoque diſcutiuntur, ſi qua cruenta coie-
int. Eaque facere etiam primo die con-
enit, ſi timemus, ne quid intus ſit: ma-
imeque, ubi ambulando id elicere imbe-
illitas prohibuit. Cætera eadem facienda
int: ut demittatur in ſolium, ut eodem
odo panniculus, eodem lana ſuperinji-
atur.

Sed neque ſæpe, neque tamdiu in aqua
lida puer habendus, quam adoleſcens
t; infirmus, quam valens; levi, quam

graviore inflammatione adfectus ; is, cuju
corpus digeritur, quam is, cujus adſtrictum
eſt. Inter hæc vero, ſi ſomnus eſt, & æ
qualis ſpiritus, & madens lingua, & ſiti
modica, & venter imus ſedet, & medio
eſt cum febre modica dolor, ſcire licet, re
cte procedere curationem.

At in his inflammatio fere quinto ve
ſeptimo die finitur : qua levata, ſolium ſu
pervacuum eſt. ſupini tantummodo vulnus
aqua calida fovendum eſt, ut, ſi quid u
næ rodit, abluatur. Imponenda autem me
dicamenta ſunt pus moventia ; &, ſi pur
gandum ulcus videbitur, melle liniendum.
Id, ſi rodet, roſa temperabitur. *Huic cu*
262,17. rationi aptiſſimum videtur ἐννεαφάρμακον em
plaſtrum. nam & ſevum habet ad pus mo
vendum, & mel ad ulcus repurgandum: me
dullam etiam, maximeque vitulinam ; quæ
in id, ne fiſtula relinquatur, præcipue pro
ficit. Linamenta vero tum ſuper ulcus
ſunt neceſſaria ; ſuper medicamentum, ad
id continendum, recte imponuntur. At,
ubi ulcus purgatum eſt, purum linamentum ad
cicatricem perducendum eſt.

Quibus temporibus tamen, ſi felix cura
tio non fuit, varia circa pericula oriuntur.
Quæ præſagire protinus licet, ſi continua
vigilia eſt, ſi ſpiritus difficultas, ſi lingua
arida eſt, ſi ſitis vehemens, ſi venter imus
tumet, ſi vulnus hiat, ſi tranſiliens uri
na id non rodit, ſi ſimiliter ante tertium
diem quædam livida excidunt, ſi is aut ni
hil aut tarde reſpondet, ſi vehementes do

lores

ores ſunt, ſi poſt diem quintum magnæ
bres urgent, & faſtidium cibi permanet,
cubare in ventrem jucundius eſt. Nihil
men pejus eſt diſtentione nervorum, &,
nte nonum diem, vomitu bilis. Sed cum
nflammationis ſit metus, ſuccurri abſti-
entia, modicis & tempeſtivis cibis; inter
æc, fomentis, & quibus ſupra ſcripſimus,
portet.

CAP. XXVII.

De Cancro, qui exciſa veſica naſcitur. *Tom. II. 194, 31.*

PROXIMUS cancri metus eſt. Is cognoſcitur, ſi, & per vulnus, & per pſum colem, fluit ſanies mali odoris, cumque ea quædam a concreto ſanguine non abhorrentia, tenueſque carunculæ lanulis ſimiles. præter hæc, ſi oræ vulneris aridæ ſunt, ſi dolent inguina, ſi febris non deſinit, eaque in noctem augetur, ſi inordinati horrores accedunt. Conſiderandum autem eſt, in quam partem cancer is tendat. Si [1] colem, indureſcit is locus, & rubet, & tactu dolorem excitat, teſticulique intumeſcunt: ſi in ipſam veſicam, * ani dolor ſequitur, coxæ tumeſcunt, non facile crura extendi poſſunt: at, ſi in alterutrum latus, oculis id expoſitum eſt, pareſque utrinque eaſdem notas, ſed minores, habet.

Primum autem ad rem pertinet corpus recte jacere, ut ſuperior pars ſemper ea ſit, in quam vitium fertur. Ita, ſi ad colem it,

Hh 3 ſupi-

* Tulpius Obſervat. Lib. IV. Cap. 38.

ſupinus is collocari debet : ſi ad veſicam, in ventrem : ſi in latus, in id, quod integrius eſt. Deinde, ubi ventum fuerit ad curationem, homo in aquam demittetur, in qua marrubium decoctum ſit, aut cupreſſus, aut myrtus ; idemque humor clyſtere intus adigetur : tum ſuperponetur lenticula cum malicorio mixta ; quæ utraque ex vino decocta ſint ; vel rubus, aut oleæ folia eodem modo decocta ; aliave medicamenta, quæ ad cohibendos purgandoſque cancros propoſuimus. ex quibus, ſi qua erunt arida, per ſcriptorium calamum inſpirabuntur.

Tom. II. 61, 3.

Ubi ſtare cœperit cancer, mulſo alvus eluetur. vitabiturque eo tempore ceratum, quod, ad recipiendum id malum, corpus emollit. potius plumbum elotum cum vino inungetur : ſuper quæ idem linamentum illitum imponetur. Sub quibus perveniri ad ſanitatem poteſt : cum eo tamen, quod non ignoremus, orto cancro ſæpe ſtomachum, cui cum veſica quoddam conſortium eſt : exque eo fieri, ut neque retineatur cibus, neque, ſi quis retentus eſt, concoquatur, neque corpus alatur : ideoque ne vulnus quidem aut purgari, aut ali poſſe, quæ neceſſario mortem maturant.

Sed ut his ſuccurri nullo modo poteſt, ſic a primo tamen die tenenda ratio curationis eſt. In qua quædam obſervatio, ad cibum quoque potionemque pertinens, neceſſaria eſt. Nam cibus inter principia, non niſi humidus dari debet : ubi deinde

purga-

urgatum eſt, ex media materia. olera & alſamenra ſemper aliena ſunt. Potione o-us eſt, non immodica. Nam, ſi parum bi-itur, accenditur vulnus, & vigilia urget, t vis corporis minuitur: ſi plus æquo aſ-umitur, ſubinde veſica impletur, eoque ir-itatur. Non niſi aquam autem bibendam ſſe, manifeſtins eſt, quam ut ſubinde di-endum ſit.

Solet vero ſub ejuſmodi victu evenire, t alvus non reddatur. Hæc aqua ducenda ſt, in qua vel fœnum Græcum, vel mal-a decocta ſit. Idem humor roſa mixtus n ipſum vulnus oriculario clyſtere agen-us, ubi id rodit urina, neque purgari atitur. Fere vero primo per vulnus exit æc: deinde, eo ſaneſcente, dividitur, & pars per colem deſcendere incipit, do-nec ex toto plaga claudatur. Quod inter-dum tertio menſe, interdum non ante ſextum, nonnunquam exacto quoque anno fit.

Neque deſperari debet ſolida glutinatio ulneris, niſi ubi aut vehementer rupta ervix eſt, aut ex cancro multæ magnæ-que carunculæ, ſimulque nervoſa aliqua ex-ciderunt. Sed, ut vel nulla ibi fiſtula, vel exigua admodum relinquatur, ſumma cu-a providendum eſt. Ergo, cum jam ad ci-catricem vulnus tendit, extentis jacere fe-minibus & cruribus oportet; niſi tamen molles arenoſive calculi fuerunt: ſub his enim tardius veſica purgatur. Ideoque diu-ius plagam patere neceſſarium eſt: & tum

demum, ubi jam nihil tale extra fertur, ad cicatricem perduci.

Quod ſi, antequam veſica purgata eſt, oræ ſe glutinarunt, dolorque & inflammatio redierunt, vulnus digitis vel averſo ſpecillo diducendum eſt; ut torquentibus exitus detur. Hiſque effuſis, cum diutius pura urina deſcendit, tum demum, quæ cicatricem inducant, imponenda ſunt, extendendique, ut ſupra docui, pedes, quam maxime juncti.

Quod ſi fiſtulæ metus ex his cauſis, quas propoſui, ſubeſſe videbitur, quo facilius claudatur ea, vel certe coanguſtetur, in anum quoque danda plumbea fiſtula eſt; extentiſque cruribus femina talique inter ſe deliganda ſunt, donec, qualis futura eſt, cicatrix ſit.

CAP. XXVIII.

Si Naturalia fœminarum non admittunt concubitum, quomodo curari conveniat. a

ET hoc quidem commune & maribus & fœminis poteſt. Propria vero quædam ad fœminas pertinent: ut in primis, id quod earum naturalia nonnunquam, inter ſe glutinatis oris, concubitum non admittunt. Idque interdum evenit protinus in utero matris: interdum b exulceratione in his partibus facta, & per malam curationem his oris ſaneſcendo junctis. Si ex utero eſt, membrana ori vulvæ oppoſita eſt: ſi ex ulcere, caro id replevit.

Oper-

a Æginet. VI. 72. Aëtius Tetrab. IV. Serm. IV. c. 96. Hippoc. de Steril. XIII. 1. Idem de Nat. Mulieb. VI. Joan. Wierus Obſerv. L. 1. p. 935.
b Hipp. I. de Morb. Mul. T. LXVIII.

)portet autem membranam duabus lineis, :r ſe tranſverſis, incidere ad ſimilitudi- ı literæ *c* X, magna cura habita, ne uri- iter violetur: deinde undique eam mem- nam excidere. At, ſi caro increvit, ne- arium eſt recta linea patefacere: tum ora vel vulſella vel hamo apprehen- ı, tanquam habenulam, excidere: & in- implicitum in longitudinem linamentum ημιγίσχον Græci vocant) in aceto tinctum aittere, ſupraque ſuccidam lanam aceto dentem deligare: tertio die ſolvere, & lnus, ſicut alia vulnera, curare. Cum- : jam ad ſanitatem tendet, plumbeam ulam medicamento cicatricem inducente ınere, eamque intus dare: ſupraque idem :dicamentum injicere, donec ad cicatri- m plaga perveniat.

CAP. XXIX.

Qua ratione partus emortuus ex utero excutiatur. a

JBI concepit autem aliqua, ſi jam pro- pe maturus partus intus emortuus eſt, que excidere per ſe poteſt, adhibenda cu- :io eſt. Quæ numerari inter difficillimas teſt. nam & ſummam prudentiam mode- tionemque deſiderat, & maximum pericu- n affert. Sed ante omnia vulvæ natura rabilis, cum in multis aliis, tum in hac quoque facile cognoſcitur. *Tom.II.* 200, 5.

Oportet autem ante omnia *b* reſupinam alierem tranſverſo lecto ſic collocare, ut femi-

c *Chiaſmus vocatur ab Æginet. VI.* 51. 65. *& aliis. H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. P. I.* 83. a *Æginet. VI.* 74. *Aëtius Tetr. IV. Serm.* *.* c. 23. b *Hippocr. I. de Morb. Mul. T.* *CIV.* 4.

feminibus ejus ipſius ilia comprimantur: quo fit, ut & imus venter in conſpectu medici ſit, & infans ad os vulvæ compellatur; quæ, emortuo partu, id comprimit, ex intervallo vero paululum dehiſcit. Hac occaſione uſus medicus, unctæ manus indicem digitum primum debet inſerere, atque
Tom. II. ibi continere, donec iterum os adaperiatur;
200,28. rurſuſque alterum digitum demittere debebit, & per eaſdem occaſiones alios, donec tota eſſe intus manus poſſit. Ad cujus rei facilitatem multum confert & magnitudo vulvæ, & vis nervorum ejus, & corporis totius habitus, & mentis etiam robur: cum præſertim intus nonnunquam etiam duæ manus dari debeant.

Pertinet etiam ad rem, quam calidiſſimum eſſe imum ventrem, & extrema corporis; nequedum inflammationem c cœpiſſe, ſed recenti re protinus adhiberi medicinam. Nam, ſi corpus jam intumuit, neque demitti manus, neque educi infans, niſi ægerrime poteſt; ſequiturque ſæpe cum vomitu, & cum tremore, mortifera nervorum diſtentio. Verum intus emortuo corpori manus injecta protinus habitum ejus ſentit. nam aut in caput, aut in pedes converſum eſt, aut in tranſverſum jacet: fere tamen ſic, ut vel manus ejus, vel pes in propinquo ſit.

Medici vero propoſitum eſt, ut infantem manu dirigat vel in d caput e, vel etiam in pedes, ſi forte aliter compoſitus eſt. Ac, ſi nihil aliud eſt, manus vel pes apprehenſus,

corpus

c *Alii* cepiſſe, d *Alii* manus, e Hippocr. *l. de Morb. Mul. XCV.* 2.

pus rectius reddit. nam manus in caput,
in pedes eum convertet. Tum, ſi caput
ximum eſt, demitti debet uncus, undi-
: lævis, acuminis brevis, qui vel oculo,
auri, vel ori, interdum etiam fronti re-
injicitur: deinde attractus infantem edu-
. Neque tamen quolibet is tempore ex-
hi debet. nam, ſi compreſſo vulvæ ore id
tatum eſt, non emittente eo, infans ab-
npitur, & unci acumen in ipſum os vul-
delabitur; ſequiturque nervorum diſten-
, & ingens periculum mortis. Igitur,
npreſſa vulva, conquieſcere; hiante, le-
er trahere oportet; & per has occaſio-
paulatim eum educere. Trahere autem
tra manus uncum; ſiniſtra, intus poſi-
, infantem ipſum, ſimulque dirigere eum
bet.

Solet etiam evenire, ut is infans *f* humo-
diſtendatur; exque eo profluat fœdi odo-
ſanies. Quod ſi tale eſt, indice digito
pus illud forandum eſt, ut, effuſo hu-
re, extenuetur: *tum id* leniter per ipſas
nus recipiendum eſt. nam uncus injectus
tri corpuſculo facile elabitur. in quo quid
riculi ſit, ſupra poſitum.

Sed in pedes quoque converſus infans
n difficulter extrahitur. namque his ap-
ehenſis per ipſas manus commode educi-
r.

Si vero tranſverſus eſt, neque dirigi po-
it, uncus alæ injiciendus, paulatimque
trahendus eſt. Sub quo fere cervix repli-
tur, retroque caput ad reliquum corpus
ſpectat.

f *Aëtius Tetrab. IV. Serm. IV. c. 23.*

ſpectat. Remedio eſt, cervix præciſa; ut ſe-
paratim utraque pars auferatur. Id unco fit,
qui, priori ſimilis, in interiore tantum parte
per totam aciem exacuitur. Tum id agen-
dum eſt, ut ante caput, deinde reliqua pars
auferatur: quia fere, majore parte extracta,
caput in vacuam vulvam prolabitur, extra-
hique ſine ſummo periculo non poteſt.

Si tamen id incidit, ſuper ventrem mu-
lieris duplici panniculo injecto, valens ho-
mo, non imperitus, a ſiniſtro latere ejus
debet aſſiſtere, & ſuper imum ventrem ejus
duas manus imponere, alteraque alteram pre-
mere. quo fit, ut illud caput ad os vulvæ
compellatur; idque tum eadem ratione, quæ
ſupra poſita eſt, unco extrahi poſſit.

At, ſi pes alter juxta repertus eſt, alter
Tom.II. retro cum corpore eſt, quicquid protractum
135,31. eſt, g paulatim abſcindendum eſt. Ei, ſi
clunes os vulvæ urgere cœperunt, iterum
retro repellendæ ſunt, conquiſitusque pes
ejus adducendus. Aliæque etiam diffi-
cultates faciunt, ut, qui ſolidus non eſt,
conciſus eximi debeat.

Quoties autem infans procedit, tra-
dendus miniſtro eſt. Is eum ſupinis mani-
bus ſuſtinere, medicus deinde ſiniſtra ma-
Tom.II. nu leniter trahere umbilicum debet ita, ne
100,13. abrumpat, dextraque eum ſequi uſque ad
eas, quas Secundas vocant, quod vela-
mentum infantis intus fuit: hiſque ulti-
mis apprehenſis, venulas membranasque
omnes eadem ratione manu diducere a vul-
va, totumque illud extrahere, &, ſi quid
intus

g *Hippocrat. I. de Morb. Mul. XCVI.*

ıs præterea concreti ſanguinis remanet. m compreſſis in unum feminibus, illa :onclavi collocanda eſt, modicum calo- , ſine ullo perflatu, habente. Super ım ventrem ejus imponenda lana ſucci- , in aceto & roſa tincta. Reliqua cura- talis eſſe debet, qualis in inflammatio- us, & in his vulneribus, quæ in nervo- ocis ſunt, adhibetur.

CAP. XXX.

De Ani vitiis.

414.

NI quoque vitia, ubi medicamentis non vincuntur, manus auxilium de- rant. Ergo, ſi qua fiſſa in eo vetuſta- 399, 23. induruerunt, jamque callum habent, ımodiſſimum eſt, ducere alvum; tum ngiam calidam admovere, ut relaxentur , & foras prodeant: ubi in conſpectu t, ſcalpello ſingula excidere, & ulcera renovare; deinde imponere linamentum lle, & *ſuper linteolum* illitum melle, ımque eum *molli lana* implere, & ita :ire: altero die, deincepſque cæteris, bus medicamentis uti; quæ ad recen- eadem vitia neceſſaria eſſe, alias pro- ıi: utique per primos dies ſorbitionibus ı ſuſtinere; paulatim deinde cibis adjice- aliquid, generis tamen ejus, quod eo- ı loco præceptum eſt. Si quando autem inflammatione pus in his oritur, ubi pri- n id apparuit, incidendum eſt; ne anus ſuppuret. Neque tamen ante prope- lum eſt. nam, ſi crudum inciſum eſt, in-

Alii removere;

inflammationi multum accedit, & puris [illegible] quanto amplius concitatur. His quoque [illegible] neribus, lenibus cibis, iiſdemque medi[illegible] mentis opus eſt.

2. *De Condylomatis*. b

400,14. At tubercula, quæ κονδυλώματα ap[illegible]
403,11. lantur, ubi induruerunt, hac ratione [illegible] rantur. Alvus ante omnia ducitur. [illegible] vulſella tuberculum apprehenſum, juxta [illegible] dices exciditur. Quod ubi factum eſt, [illegible] dem ſequuntur, quæ ſupra poſt cu[illegible] nem adhibenda eſſe propoſui: tantum[illegible] ſi quid increſcit, ſquama æris coercend[illegible] eſt.

3. *De Hæmorrhoidibus*. c

401,22. Ora etiam venarum, fundentia ſanguinem [illegible] ſic tollantur. Ubi ſanguini, qui [illegible] ſanies adjicitur, alvus acribus ducitur; [illegible] magis ora promoveantur. eoque [illegible]
Tom. II. d omnia vaſa, quaſi capitula [illegible]
127, 1. Tum, ſi capitulum exiguum eſt, [illegible] tenuem habet, adſtringendum [illegible] ſupra eſt, quam ubi cum [illegible], imponendaque ſpongia ex aqua calida eſt, donec id liveat: deinde aut ungue, aut ſcalpello, ſupra nodum id excidendum eſt. Quod niſi factum eſt, magni dolores ſequuntur: interdum etiam urinæ difficultas. Si id majus eſt, & baſis latior, hamulo [illegible] aut altero excipiendum eſt, paululumque [illegible] pra baſim incidendum: neque relinquendum quicquam ex eo capitulo, neque quicquam ex ano demendum eſt. quod conſequitur [illegible] qui neque nimium, neque parum [illegible] [illegible]cit.

b *Æginet. VI.* 80. c *Æginet. VI.* 79. d [illegible] *Renſſeus* omnes venæ,

t. Qua inciſum eſt, acus debet immit-
infraque eam lino id capitulum alligari.
uo triave ſunt, intimum quodque pri-
ı curandum eſt: ſi plura, non omnia ſi-
; ne tempore eodem undique teneræ ci-
ices ſint. Si ſanguis profluit, excipien-
eſt ſpongia: deinde linamentum impo-
lum, ungenda femina, & inguina, &
quid juxta ulcus eſt, ceratumque ſuper-
lum, & farina hordeacea calida implen-
is locus, & ſic deligandus eſt. Poſtero
is deſidere in aqua calida debet, eodem-
cataplaſmate foveri. Ac bis die, & an-
urationem, & poſt eam, coxendices ac
ına liquido cerato perungenda ſunt; te-
ıque is loco continendus. Interpoſitis
ıque aut ſex diebus, oriculario ſpecillo
ımenta educenda, &, ſi capitula ſimul
ı exciderunt, digito promovenda: tum
ibus medicamentis, iiſdemque, quæ ali-
ɔoſui, ulcera ad ſanitatem perducenda.
ito vitio, quemadmodum agendum eſſet,
alias ſuperius expoſui.

CAP. XXXI.
De Varicibus. a

B his ad crura proximus tranſitus
ʟ eſt. In quibus orti varices non diſſ
i ratione tolluntur. Huc autem &
ım venularum, quæ in capite nocent;
:orum varicum, qui in ventre ſunt, cu-
onem diſtuli: quoniam ubique eadem
Igitur vena omnis, quæ noxia eſt,
aduſta tabeſcit, aut manu exciditur.
Si

a *Æginet*. *VI*. 82.

Si recta ; ſi, quamvis tranſverſa, tamen ſ
plex ; ſi, modica eſt, melius aduritur.
curva eſt, & velut in orbes quoſdam i
plicatur, pluresve inter ſe involvuntur, u
lius excidere eſt.

Adurendi ratio hæc eſt. Cutis ſuperin
ditur : tum, patefacta vena, tenui & re
ſo ferramento candente modice prem
vitaturque, ne plagæ ipſius oræ aduran
quas reducere hamulis facile eſt. Id in
poſitis fere quaternis digitis per totam v
ricem fit : & tum ſuperponitur medicam
tum, quo aduſta ſanantur.

At exciditur hoc modo. Cute eadem ra
tione ſuper venam inciſa, hamulo oræ
cipiuntur ; ſcalpelloque undique a corp
vena diducitur ; caveturque, ne inter h
ipſa lædatur ; eique retuſus hamulus ſu
citur ; interpoſitoque eodem fere ſpatio,
quod ſupra poſitum eſt, in eadem vena i
fit : quæ, quo tendat, facile hamulo ex
to cognoſcitur.

Ubi jam idem, quacumque varices ſunt,
factum eſt, uno loco adducta per hamu
lum vena præciditur : deinde, qua proxi
mus hamus eſt, attrahitur & evellitur ; ibi
que rurſus abſcinditur. Ac ſic undique va
ricibus crure liberato, tum plagarum o
committuntur, & ſuper emplaſtrum glu
nans injicitur.

CAP.

CAP. XXXII.
De Digitis cohærentibus, & curvatis.

AT, ſi digiti vel in utero protinus, vel propter communem exulcerationem poſtcohæſerunt, ſcalpello diducuntur: deſeparatim uterque non pingui emplaſtro cumdatur: atque ita per ſe uterque ſaſcit.
Si vero fuit ulcus in digito, poſteaque ale inducta cicatrix curvum eum reddit; primum malagma tentandum eſt: de, ſi id nihil prodeſt (quod & in veteri catrice, &, ubi nervi læſi ſunt, evenire onſuevit) videre oportet, nervine id vium, an cutis ſit. Si nervi eſt, attingi on debet: neque enim ſanabile eſt. Si cuis, tota cicatrix excidenda eſt, quæ fere allosa efficit, ut extendi digitus non poſt. *Tum rectus ſic ad novam cicatricem erducendus eſt.*

CAP. XXXIII.
De Gangræna.

GANGRÆNAM inter ungues alaſque, aut inguina naſci; &, ſiquan) medicamenta vincuntur, membrum prædi oportere, alio loco mihi dictum eſt. 304, 23.
Sed id quoque cum periculo ſummo fit. am ſæpe in ipſo opere, vel profuſione nguinis vel animæ defectione moriuntur. erum hic quoque nihil intereſt, an ſas tutum præſidium ſit, quod unicum eſt.

I i Igitur

Igitur inter ſanam vitiatamque partem in-cidenda ſcalpello caro uſque ad os eſt ſic, ut neque contra ipſum articulum id fiat, & potius ex ſana parte aliquid excidatur, quam ex ægra relinquatur. Ubi ad os ventum eſt, reducenda ab eo ſana caro, & circa os ſubſecanda eſt, ut ea quoque parte aliquid oſſis nudetur: dein id ſerrula præcidendum eſt, quam proxime ſanæ carni etiam inhærenti: ac tum frons oſſis, quam ſerrula exaſperavit, lævanda eſt, ſupraque inducenda cutis. quæ ſub ejuſmodi curatione laxa eſſe debet, ut quam maxime undique os contegat. Quo cutis inducta non fuerit, id linamentis erit contegendum, & ſuper id ſpongia ex aceto deliganda. Curatio poſtea ſic facienda, ut in vulneribus, in quibus pus non moveri debet, præceptum eſt.

LIBER OCTAVUS

CAP. I.

Tom. II. 194,21.

De poſitu & figura oſſium totius humani corporis.

SUPEREST ea pars, quæ ad oſſa pertinet. Quæ quo facilius accipi poſſit, prius poſitus figuraſque eorum indicabo. Igitur calvaria incipit ex interiore parte concava, extrinſecus gibba, utrinque lævis, & , qua cerebri * membranam contegit, & , qua cute, capillum gignente, conteg-

tegi-

* *Græci* μηνίγγας, *Macrob. Saturn. Lib.* 7. Omentum *vocant.*

egitur. Eaque ſimplex, ab occipitio & tem-
oribus; duplex, uſque in verticem a fronte,
ſt. Oſſaque ejus, ab exterioribus, dura; ab
nterioribus, quibus inter ſe connectuntur,
nolliora ſunt. Interque ea venæ diſcurrunt,
uas his alimentum ſubminiſtrare, credibile eſt.

Raro autem calvaria ſolida, ſine * ſuturis
ſt: locis tamen æſtuoſis facilius invenitur.
t id caput firmiſſimum, atque a dolore tu-
ſſimum eſt: ex cæteris, quo ſuturæ pau-
iores ſunt, eo capitis valetudo commo-
ior eſt. neque † enim certus earum nu-
nerus eſt, ſicut nec locus quidem. Fere
amen duæ, ſuper aures, tempora a ſupe-
iore capitis parte diſcernunt: tertia, ad *Tom. II.*
atera per verticem tendens, occipitium a 91, 25.
ummo capite diducit: quarta, ab eodem
vertice per medium caput ad frontem pro-
cedit; eaque modo ſub imo capillo deſinit,
modo frontem ipſam ſecans inter ſuperci- *Tom. II.*
ia finitur. Ex his cæteræ quidem ſuturæ 91, 10.
n unguem committuntur: hæ vero, quæ
uper aures tranſverſæ ſunt, totis oris pau-
atim extenuantur; atque ita inferiora oſſa
uperioribus leniter ‡ inſidunt. Craſſiſſimum *Tom. II.*
ero in capite os poſt aurem eſt: qua ca- 92, 13.
illus, ut veriſimile eſt, ob idipſum non
ignitur. Super hos quoque muſculos, qui *Tom. II.*
empora § contegunt, os medium, in ex- 212, 17.
eriorem partem inclinatum, poſitum eſt.
t facies ſuturam habet maximam. quæ a
empore incipiens, per medios oculos, na-
eſque tranſverſa pervenit ad alterum tem-

Ii 2 pus

* *Nonnunquam tamen obſervatur, uti variis*
exemplis probat Vertunianus ad Hippocr. de Vul-
eribus Capitis, pag. 45. † etiam *leg. Pauw,*
ag. 6. ‡ aſſident *leg. Pauw, pag.* 12. § con-
ectunt, *Pauw, pag.* 12.

pus. A qua breves duæ ſub interioribus
angulis deorſum ſpectant. Et malæ quo-
que in ſumma parte ſingulas tranſverſas ſu-
turas habent. A mediiſque naribus, ac
ſuperiorum dentium gingivis, per medium
palatum una procedit; aliaque tranſverſa
idem palatum ſecat. Et ſuturæ quidem in
plurimis hæ ſunt.

Tom.II. Foramina autem, intra caput, maxima
92, 31. oculorum ſunt: deinde narium; tum quæ
in auribus habemus. Ex his, quæ oculo-
rum ſunt, recta ſimpliciaque ad cerebrum
tendunt. Narium duo foramina oſſe me-
dio diſcernuntur. ſiquidem hæc primum a
ſuperciliis, anguliſque oculorum, oſſe in-
choantur ad tertiam fere partem: deinde
in cartilaginem verſa, quo propius ori de-
ſcendunt, eo magis caruncula quoque mol-
Tom.II. liuntur. Sed ea foramina, quæ a ſum-
123, 34. mis ad intimas nares ſimplicia ſunt, ibi
rurſus in bina itinera dividuntur: aliaque
ex his, ad fauces pervia, ſpiritum & red-
dunt & accipiunt; alia ad cerebrum ten-
dunt. In ultima parte in multa & tenuia
foramina diſſipantur, per quæ ſenſus odo-
Tom.II. ris nobis datur. In aure quoque primo re-
93, 14. ctum & ſimplex iter procedendo flexuo-
ſum fit. Quod juxta cerebrum in multa
& tenuia foramina diducitur, per quæ fa-
cultas audiendi eſt. Juxta ea duo parvuli
quaſi ſinus ſunt; ſuperque eos finitur os,
quod tranſverſum a genis tendens, ab in-
ferioribus oſſibus ſuſtinetur. Jugale appel-
lari poteſt ab eadem ſimilitudine, a qua id

Græci

Græci ζυγῶδες appellant. Maxilla vero eſt Tom.II. molle os, eaque una eſt. Cujus eadem & 210,29. media, & etiam ima pars, mentum eſt: a quo utrinque procedit ad tempora; ſolaque ea movetur. Nam malæ cum toto oſ- Tom.II. ſe, quod ſuperiores dentes excipit, immo- 125,2. biles ſunt. Verum ipſius maxillæ partes ex- 212,7. tremæ quaſi bicornes ſunt. Alter proceſ-ſus, intra latior, vertice ipſo tenuatur, Tom.II. longinſque procedens ſub oſſe jugali ſubit; 40,4. & ſuper id temporum muſculis illigatur: Alter brevior & rotundior, & in eo ſinu, qui juxta foramina auris eſt, cardinis modo fit; ibique huc & illuc ſe inclinans maxillæ * facultatem motus præſtat.

Duriores oſſe dentes ſunt: quorum pars maxillæ, pars ſuperiori oſſi malarum hæret. Ex his quaterni primi, quia ſecant, τομικοὶ a Græcis nominantur. Hi deinde quatuor caninis dentibus ex omni parte cinguntur. Ultra quos utrinque fere [1] ma- Tom.II. xillares [2] quini ſunt, præterquam in iis, 124,20. in quibus [3] genuini, qui ſero gigni ſolent, [4] non increverunt. Ex his primores ſingulis radicibus; maxillares utique binis; quidam etiam ternis, quaterniſve nituntur. Fereque longior radix breviorem dentem edit; rectique dentis recta etiam radix, curvi flexa eſt. Ex ea radice in pueris novus dens ſubit, qui multo ſæpius priorem expellit: interdum tamen ſupra infrave eum ſe oſtendit.

Caput autem ſpina excipit. Ea conſtat ex vertebris quatuor & viginti. Septem in

* Facilitatem *alii, ſed male, Pauw, pag.* 23.
1. *militares i. e. molares vocat Soranus Epheſius, Iſag. C.* 17. 2 quaterni 3 ultimi, 4 jam, *Pauw, pag.* 26.

cervice ſunt, duodecim ad coſtas, reliquæ
quinque ſunt proximæ coſtis. Hæ teretes
Tom. II. breveſque, ab utroque latere, proceſſus
125,26. duos 1 exigunt: mediæ perforatæ, qua ſpi-
næ medulla cerebro commiſſa deſcendit: 2
latera quoque inter duos proceſſus tenuibus
Ibid. cavis pervia, per quæ a membrana cere-
126,3. bri ſimiles membranulæ deducuntur. Omneſ-
174,2. que vertebræ (exceptis tribus ſummis) a
ſuperiore parte in ipſis proceſſibus parum
deſidentes ſinus habent: ab inferiore alios
deorſum verſus proceſſus exigunt. Summa
igitur protinus caput ſuſtinet, per duos ſi-
Tom. II. nus receptis exiguis ejus proceſſibus. Quo
174,12. fit, ut caput deorſum 3 parvis tuberibus ex-
175,13. aſperetur. Secunda 4 ſuperioris parti 5 in-
feriori inſeritur. Quod ad circuitum perti-
net, pars ſumma anguſtiore *orbe* [illegible]
itaque ſuperior ſecundæ circumdata [illegible]
Ibid. ra quoque caput moveri ſinit. Tertia [illegible]
176,26. dem modo ſecundam excipit. Ex [illegible]
cilis cervici mobilitas eſt. Ac, [illegible]
re quidem caput poſſet, niſi [illegible]
valenteſque nervi collum [illegible]
[illegible] Græci appellant. [illegible]
rum inter omnes flexus [illegible]
tentus ultra prolabi ſuperiora non patitur.
Tom. II. Jamque vertebra tertia tubercula, quæ in-
176,25. feriori inſerantur, excipit. Cæterum proceſ-
ſibus deorſum ſpectantibus in inferiores in-
ſinuantur, ac per ſinus, quos utrinque ha-
bent, ſuperiores accipiunt, multiſque ner-
vis & multa cartilagine continentur. Ac
ſic, uno flexu modico in pronum dato, ce-
teris

1 exſerunt: *legit Pauw, p.* 32. 2 ea *leg. Pauw, p.* 32. *i. e. ſpinæ medullæ.* 3 verſis, *Pauw, p.* 64. 4 ſuperiori 5 inferioris, *Pauw, p.* 64.

is negociis homo & rectus inſiſtit, & loqui ad neceſſaria opera curvatur.

Infra cervicem vero ſumma coſta contra meros ſita eſt. Inde ſeptem inferiores que ad imum pectus perveniunt: hæque, imis partibus rotundæ & leniter quaſi catulatæ, vertebrarum tranſverſis proceſſius, ibi quoque paululum ſinuatis, inhænt: inde lateſcunt, & in exteriorem parm recurvatæ paulatim in cartilaginem denerant; eaque parte rurſus in interiora niter flexæ committuntur cum oſſe pectos. Quod valens ac durum a faucibus incipit, ab utroque latere lunatum, & a præcordiis, jam ipſum quoque cartilagine molitum, terminatur. Sub coſtis vero ſuperioribus quinque (quas νόθας Græci nominant) breves tenuioreſque, atque ipſæ quoque paulatim in cartilaginem verſæ, extremis abdominis partibus inhæreſcunt; imaque ex his, majore jam parte nihil, niſi cartilago eſt. *Tom. II. 178, 31.* *Tom. II. 93, 24.*

Rurſus, a cervice duo lata oſſa utrinque ad ſcapulas tendunt: noſtri ſcutula operta; ωμοπλάτας Græci nominant. Ea in ſummis verticibus ſinuata, ab his triangula, paulatimque lateſcentia ad ſpinam tendunt; &, quo latiora quaque parte ſunt, hoc hebetiora. Atque ipſa quoque, in imo cartilaginoſa, poſteriore parte velut innatant; quoniam, niſi in ſummo, nulli oſſi inhæreſcunt. Ibi vero validis muſculis nerviſque conſtricta ſunt. *Tom. II. 94, 9. 105, 26.* *Tom. II. 94, 18.*

At a ſumma coſta paulo interius, quam ubi *Tom. II. 177, 18.*

ubi ea media eſt, os excreſcit, ibi qui-
dem tenue, procedens vero, quo pro-
pius lato ſcapularum oſſi fit, eo plenius la-
tiuſque eſt, paululum in interiora curva-
tum. quod protinus altera verticis par-
modice intumeſcens, ſuſtinet jugulum. Id
ipſum recurvum ac inter duriſſima oſſa nu-
merandum, altero capite in eo, quod poſu-
altero in exiguo ſinu pectoralis oſſis inſer.
paululumque motu brachii movetur, & cum
Tom.II. lato oſſe ſcapularum, infra caput ejus, ne-
178,15. vis & cartilagine connectitur.

Hinc humerus incipit, extremis utrimque
Tom.II. capitibus tumidus, mollis, ſine medulla,
215,18. cartilaginoſus: medius teres, durus, medul-
215,32. loſus: leniter cavus, in priorem & interio-
rem; gibbus, in poſteriorem & exterior
partem. Prior autem pars eſt, quæ a pecto-
re eſt: poſterior, quæ ab ſcapulis: interior,
quæ ad latus tendit: exterior, quæ ab eo re-
cedit. quod ad omnes articulos pertinere,
ulterioribus patebit. Superius autem
caput rotundius, quam cætera
Tom.II. bus adhuc dixi, verticillati
45,17. inſeritur, ac majore parte
51,15. nervis deligatur. At inferius
61,24. habet: inter quos, quod medium eſt, magis
etiam extremis partibus ſinuatur.

Quæ res ſedem brachio præſtat. quod
conſtat ex oſſibus duobus. Radius, quem
κερκίδα Græci appellant, ſuperior brevior-
que, & primo tenuior, rotundo & leniter
cavo capite exiguum humeri tuberculum
recipit. quod ibi nervis & cartilagine con-
tur

etur. Cubitus inferior longiorque, & mo plenior, in ſummo capite duobus ıſi verticibus exſtantibus in ſinum hume- , quem inter duos proceſſus ejus eſſe pro- ſui, ſe inſerit. Primo vero duo, radii brachii, oſſa juncta paulatim dirimuntur, rſuſque ad manum coeunt, modo craſſi- dinis mutato. Siquidem ibi radius ple- or, cubitus admodum tenuis eſt. Dein dius, in caput cartilaginoſum conſurgens, cervicem ejus inſinuatur. Cubitus rotun- s in extremo, parte altera paululum pro- dit. Ac, ne ſæpius dicendum ſit, illud norari non oportet, plurima oſſa in car- aginem deſinere, nullum articulum non finiri. Neque enim aut moveri poſſet, ſi lævi inniteretur; aut cum carne nerviſ- ıe conjungi, niſi ea media quædam mate- a committeret.

Tom. II. 28, 18.

Tom. II. 218, 6.

In manu vero prima palmæ pars ex mul- s minutiſque oſſibus conſtat, quorum nu- *erus incertus eſt. Sed oblonga omnia, & iangula*, *ſtructura* quadam inter ſe con- *ectuntur*, cum invicem ſuperior alterius anities ſit: eoque ſit ex his unius oſſis ıululum in interiora concavi ſpecies. Ve- m ex manu duo exigui proceſſus in ſinum dii conjiciuntur. Tum ex altera parte ıinque oſſa recta, ad digitos tendentia, ılmam explent. A quibus ipſi digiti oriun- ır: qui ex oſſibus ternis conſtant. omnium- ıe eadem ratio eſt. Interius os in verti- ſinuatur, recipitque exterioris exiguum berculum; nervique ea continent. A qui-

Tom. II. 115, 6.

Tom. II. 143, 11.

Tom. II. 106, 20. 94, 26.

bus

bus orti ungues indureſcunt . Ideoque non
oſſi, ſed carni magis radicibus ſuis inhæren
At ſuperiores quidem partes ſic ordina
ſunt.

Tom. II. Ima vero ſpina in coxarum oſſe deſinit
124, 1. quod tranſverſum longeque valentiſſimum
vulvam , veſicam, rectum inteſtinum tuetur
Idque ab exteriore parte gibbum ; ad ſpinam
reſupinatum ; a lateribus , id eſt, in ipſis
xis, ſinus rotundos habet . A quibus
os , quod pectinem vocant ; idque, ſuper
teſtina ſub pube tranſverſum , ventrem
mat : rectius in viris , recurvatum magis
exteriora in fœminis, ne partum prohibeat

Inde femina oriuntur . Quorum capita
rotundiora etiam , quam humerorum ſunt
cum illa ex cæteris rotundiſſima ſint . Ipſa
vero duos proceſſus a priore & a poſterio
re parte habent . Dein dura , & medulloſa
Tom. II. & ab exteriore parte gibba , rurſus ab infe
216, 30. rioribus quoque capitibus intumeſcunt
periora in ſinus coxæ , ſicut
oſſa , quæ ſcapularum ſunt
tum infra introrſus leviter
æqualius ſuperiora membra
Tom. II. que in eo inferiora quoque
217, 14. nuantur , quo facilius excipi a
ſint . Quæ commiſſura oſſe parvo ,
cartilaginoſo tegitur. patellam vocant.
ſuper innatans , nec ulli oſſi inhærens ,
carne & nervis deligata , pauloque magis
ad femoris os tendens , inter omnes
flexus juncturam tuetur.

Ipſum autem crus eſt ex offibus duobus .

Enim

ıim per omnia femur humero, crus ve-
rachio ſimile eſt: adeo ut habitus quo-
& decor alterius ex altero cognoſcatur.
ab oſſibus incipiens, etiam in carne
ɔndet. Verum alterum os ab exteriore
e ſuræ poſitum eſt: quod ipſum quoque *Tom.II.*
recte nominatur. Id brevius, ſupraque 106,31.
ıius, ad ipſos talos intumeſcit. Alterum 94,34.
riore parte poſitum, cui tibiæ nomen eſt,
ius & in ſuperiore parte plenius, ſolum
femoris inferiore capite committitur;
cum humero cubitus. Atque ea quo-
oſſa, infra ſupraque conjuncta, media,
n brachio, dehiſcunt.

xcipitur autem crus infra oſſe ex tranſ-
ſo talorum; idque ipſum ſuper os calcis
m eſt. quod quadam parte ſinuatur, qua- *Tom.II.*
n exceſſus habet, & procedentia ex talo 123,28.
ipit, ut in ſinum ejus inſeritur. Idque
e medulla durum, magiſque in poſterio-
n partem projectum, teretem ibi figuram
ıræſentat. Cætera oſſa pedis ad eorum,
e in manu ſunt, ſimilitudinem inſtructa
ıt. Plantæ palmis, digiti digitis, ungues
guibus reſpondent.

CAP. II.

Oſſa vitiata & corrupta quibus ſignis cognoſcantur, & qua ratione curentur.

OMNE autem os, ubi injuria acceſ-
ſit, aut vitiatur, aut finditur, aut
ıngitur, aut foratur, aut colliditur, aut
loco movetur. Id, quod vitiatum eſt,
pri-

primo fere pingue fit ; deinde vel a nigru
vel carioſum . quæ , ſupernatis gravibus
ceribus aut fiſtulis , hiſque vel longa v
ſtate , vel etiam cancro occupatis , evenit.
Oportet autem ante omnia os nudare ,
cere exciſo ; & , ſi latius eſt ejus vitium
quam ulcus fuit , carnem ſubſecare , donec
undique os integrum patefiat : tum id , quod
pingue eſt , ſemel iterumve ſatis eſt adm
Tom.II. ferramento adurere , ut ex eo ſquama
158,30. dat , aut radere , donec jam aliquid cr
oſtendatur , quæ integri oſſis nota eſt.
neceſſe eſt aridum ſit id , quod vitiatum
Idem in cartilagine quoque læſa faciendum
eſt . ſiquidem ea quoque ſcalpello radenda
eſt , donec integrum id ſit , quod relinqui-
tur. Deinde , ſive os ſive cartilago raſa
nitro bene trito reſpergendum eſt.
alia facienda ſunt , ubi caries , nigrities
ſummo oſſe eſt . ſiquidem id vel
tius eodem ferramento adurendum ,
dendum eſt . qui radit hæc ,
primere ferramentum debet ,
quid , & maturius deſinat . Finis eſt , cum
vel ad album os , vel ad ſolidum ventum
eſt . Albo finiri ex nigritie vitium , ſolidi-
tate quadam ex carie , manifeſtum eſt . Ac-
cedere etiam cruoris aliquid integro , ſupra
dictum eſt . Si quando autem altius deſcen-
Tom.II. derit utrumlibet , dubium eſt .
159,4. In carie quidem expedita cognitio eſt .
ſi ſpecillum tenue in foramina demittitur ;
quod magis minuſve intrando , vel in ſummo
cariem eſſe , vel altius deſcendiſſe , indicat.

Colligi

a Aph. VII. 2.

ligi idem poteſt etiam ex dolore, & ex *Tom.II.*
e, quæ ubi mediocria ſunt, illa alte 159,13.
endiſſe non poteſt. Manifeſtior tamen
ēta terebra fit. nam finis vitii eſt, ubi
ɔis nigra eſſe deſiit. Igitur, ſi caries al-
deſcendit, per terebram urgenda crebris
aminibus eſt, quæ altitudine vitium
ıent: tum in ea foramina demittenda
dentia ferramenta ſunt, donec ſiccum
ex toto fiat. ſimul enim & poſt hæc ſol-
ır ab inferiore oſſe, quodcumque vitia-
ı eſt, & is ſinus carne replebitur; &
nor aut nullus poſtea feretur, aut me-
cris.

Sin autem nigrities eſt, aut ſi caries ad
eram quoque partem oſſis tranſit, opor-
excidi. Idem quoque in carie, ad alte- *Tom.II.*
m partem oſſis penetrante, fieri poteſt. 160,1.
:d, quod totum vitiatum, totum eximen-
ım eſt. Si inferior pars integra eſt, eate-
us, quod corruptum eſt, excidi debet.
em ſive capitis, ſive pectoris os, ſive co-
ı carioſa eſt, inutilis uſtio, ſed excidendi
ceſſitas eſt. Neque audiendi ſunt, qui, oſ-
nudato, diem tertium exſpectant, ut tunc
cidant. ante inflammationem enim tu-
us omnia tractantur. Itaque, quantum
:ri poteſt, eodem momento & cutis inci-
nda eſt, & os detegendum, & omni vi-
o liberandum eſt. Longeqne pernicioſiſſi-
um eſt, quod in oſſe pectoris eſt: quia
x, etiamſi recte ceſſit curatio, veram ſa-
ıtatem reddit.

CAP.

CAP. III.

Quomodo os excidatur; & de Modiolo, Terebra, ferramentis ad id paratis.

EXCIDITUR vero os duobus [illegible] dis. Si parvulum eſt, quod læſum [illegible] * modiolo, quem χοινίκιον Græci vocant: [illegible] ſpatioſius, terebris. Utriuſque rationem [illegible] ponam. Modiolus ferramentum concavum, teres, eſt, imis oris ſerratum: per quod [illegible] dium clavus, ipſe quoque interiore orbe [illegible] ctus demittitur. Terebrarum autem duo [illegible] nera ſunt: alterum ſimile ei, quo fabri [illegible] tuntur: alterum capituli longioris, quod [illegible] acuto mucrone incipit, deinde ſubito [illegible] fit; atque iterum ab alio principio [illegible] minus quam æqualiter ſurſum procedit.

Si vitium in anguſto eſt, quod compre hendere modiolus poſſit, ille potius [illegible] tur. At, ſi caries ſubeſt, medius clavus [illegible] foramen demittitur. Si nigrities, [illegible] Tom. II. 262, 3. ſcalpri ſinus exiguus fit, qui [illegible] piat, ut, eo inſiſtente, circumactus modiolus delabi non poſſit: deinde [illegible] habena, quaſi terebra, convertitur. Eſtque † quidam pre mendi modus: ut & feratur, & circumaga tur: quia, ſi leviter imprimitur, parum pro ficit; ſi graviter, non movetur. Neque ali num eſt, inſtillare paululum roſæ, vel la ctis, quo magis lubrico circumagatur. Quod ipſum tamen, ſi copioſius eſt, aciem ferra menti hebetat. At, ubi jam iter modioli im preſſum eſt, medius clavus educitur, & ille per

* *Vide Franciſc. Vertunian. Comment.* in *Hippocr. Lib. de cap. vulner. p. 89. 90. H. F. ab Append. Oper. Chirurg. Part. I. c. 2.* † *Quid in premendi modo, Pauw, p. 85.*

ſe agitur. deinde, cum ſanitas inferio- partis ſcobe cognita eſt, modiolus re- vetur.

* At, ſi latius vitium eſt, quam ut illo Tom.II. 160,34. nprehendatur, terebra res agenda eſt. Ea amen fit in ipſo fine vitioſi oſſis atque ɛgri: deinde alterum non ita longe, ter- ımque, donec tactus is locus, qui exci- Tom.II. 161,5. ɔdus eſt, his cavis cinctus ſit. atque ibi oque, quatenus terebra agenda ſit, ſco- ſignificat. Tum exciſorius ſcalper ab al- o foramine ad alterum malleolo adactus, quod inter utrumque medium eſt, ex- dit; ac ſic ambitus ſimilis ei fit, qui in Tom.II. 161,26. ıguſtiorem orbem modiolo imprimitur. tro modo vero id circumductum eſt, idem ɛciſorius ſcalper, & in oſſe corrupto pla- us, ſummam quamque teſtam ᵃ lævet, do- ıec integrum os relinquatur.

Vix umquam nigrities integrum, caries ıer totum os perrumpit, maximeque ubi itiata calvaria eſt. Id quoque vitii ſpecil-) ſignificatur. quod depreſſum in id fora- ıen, quod infra ſolidam ſedem habet, & Tom.II. 160,23. ɛnitens aliquid invenit, & madens exit. i pervium invenit, altius deſcendens inter s & membranam, nihil oppoſitum invenit, duciturque ſiccum: non quo non ſubſit ali- ua vitioſa ſanies; ſed quoniam ibi, ut in atiore ſede, diffuſa ſit.

Sive autem nigrities, quam terebra dete- it, ſive caries, quam ſpecillum oſtendit, os ranſit, modioli quidem uſus fere ſuperva- uus eſt; quia latius pateat neceſſe eſt, quod tam

* *Leg.* Ac ſic, *Pauw*, p. 87. a *Al.* lævigat, ıevigèt, *Pauw*, p. 87.

tam alte proceſſit. Terebra vero ea, qu
ſecundo loco poſui, utendum; eaque, ne
mis incaleſcat, ſubinde in aquam frigi
demittenda eſt. Sed tum majore cura a
dum eſt; cum jam aut ſimplex os *dimidi*
perforatum eſt; aut in duplici ſuperius.
lud ſpatium ipſum; hoc ſanguis ſignifica
Ergo tum lentius ducenda habena, ſuſpe
dendaque magis ſiniſtra manus eſt, & ſ
pius attollenda, & foraminis altitudo co
ſideranda; ut, quandocunque os perru
283,28. pitur, * ſentiamus, neque periclitemur, n
mucrone cerebri membrana lædatur: ex qu
graves inflammationes, cum periculo mor-
tis *b* oriuntur.

Factis foraminibus, eodem modo me-
ſepta, ſed multo circumſpectius, excid
ſunt; ne forte angulus ſcalpri eandem me-
branam violet; donec fiat aditus, per quem
519,16. membranæ cuſtos immittatur. [illegible]
Græci vocant. lamina autem [illegible]
firma, paululum reſima, ab [illegible] parte
lævis. Quæ demiſſa ſic, ut exterior pars
ejus cerebro propior ſit, ſubinde ei ſubjici-
tur, quod ſcalpro diſcutiendum eſt: ac, ſi ea
excipit ejus angulum, ultra tranſire non pa-
titur: eoque & audacius, & tutius, ſcal-
prum malleolo ſubinde medicus ferit, do-
nec exciſum undique os, eadem lamina le-
vetur, tollique ſine ulla noxa cerebri poſſit.
Ubi totum os ejectum eſt, circumradendæ
lævandæque ſunt oræ, &, ſi quid ſcobis
membranæ inſedit, colligendum. Ubi, ſu-
periori parte ſublata, inferior relicta eſt,
non

* Periclitemur, *hoc eſt probemus*, *Vertunien.*
p. 92. b *Aph. VI.* 18.

non oræ tantum, ſed os quoque totum lævandum eſt; ut ſine noxa poſtea cutis increſcat, quæ aſpero oſſi innaſcens protinus non ſanitatem, ſed novos dolores movet.

Patefacto cerebro, qua ratione agendum ſit, dicam, cum ad fracta oſſa pervenero. Si baſis aliqua ſervata eſt, ſuperimponenda ſunt medicamenta non pinguia, quæ recentibus vulneribus accommodantur; ſupraque imponenda lana ſuccida, oleo atque aceto madens. Ubi tempus proceſſit, ab ipſo oſſe caro increſcit, eaque factum manu ſinum complet. Si quod etiam os aduſtum eſt, a parte ſana recedit; ſubitque inter integram atque emortuam partem caruncula, quæ, quod abſceſſit, expellat. eaque fere, quia teſta tenuis & anguſta eſt, λεπὶς, id eſt ſquama, a Græcis nominatur.

Poteſt etiam evenire, ut ex ictu neque findatur os, neque perfringatur; ſed ſummum tantum *collidatur*, exaſperetur que. Quod ubi incidit, radi & lævari ſatis eſt. Hæc quamvis maxime fiunt in capite, tamen cæteris quoque oſſibus communia ſunt: ut, ubicunque idem incidet, eodem remedio ſit utendum. At, cum ea fracta, fiſſa, forata, colliſa ſunt, quaſdam proprias in ſingulis generibus, quaſdam communes in pluribus curationes requirunt. De quibus protinus dicam, initio ab eadem calvaria accepto.

CAP. IV.

De Calvaria fracta. a

Tom. II. 108, I. IGITUR, ubi calvaria *b* percuſſa, protinus requirendum eſt,* num bilem is homo vomuerit; num † oculi ejus obcæcati ſint; num obmutuerit; num per nares aureſve ſanguis ei effluxerit; num conciderit; num ſine ſenſu quaſi dormiens jacuerit. Hæc enim non niſi oſſe fracto eveniunt. Atque, ubi inciderunt, ſcire licet, neceſſariam, ſed difficilem curationem eſſe. Si vero etiam torpor ǂ acceſſit; ſi mens non conſtat, ſi nervorum vel reſolutio vel diſtentio ſecuta eſt; veriſimile eſt, etiam cerebri membranam eſſe violatam: eoque in anguſto magis ſpes eſt. At, ſi nihil horum ſecutum eſt, & jam poteſt dubitari, an os fractum ſit; & protinus conſiderandum eſt, lapide, an ligno, an ferro, an alio telo percuſſum ſit, & hoc ipſo lævi an aſpero, mediocri an vaſtiore, vehementer an [illegible] quia quo mitior ictus fuit, eo [illegible] reſtitiſſe credibile eſt. Sed nihil [illegible] eſt, quam certiore id nota [illegible]. [illegible] qua plaga eſt, demitti ſpecillum [illegible] que nimis tenue, neque acutum, ne, [illegible] quoſdam naturales ſinus inciderit, [illegible] fracti oſſis fruſtra faciat: neque nimis plenum; ne parvulæ rimulæ fallant. Ubi ſpecillum ad os venit, ſi nihil niſi læve & lubricum occurrit, integrum id videri poteſt: ſi quid aſperi eſt, utique qua ſuturæ non ſint, fractum os eſſe teſtatur. A ſe-

a *Æginet. VI.* 90. b *Omnes edit.* percuſſa
* *Plura quæ Recentiores adjiciunt, ſigna enumerat Vertunianus in Comment. ad Hippocr. Lib. de Cap. vulnerib. p.* 68. 69. † *Male, potius,* ſi oculi obtenebrarint, *ex Hippocr. Vertunian. ibid. p.* 68. ǂ *Græcis* κάρος. *Idem pag.* 71.

A ſuturis ſe deceptum eſſe, *c* Hippocrates memoriæ tradidit, more ſcilicet magnorum virorum, & fiduciam magnarum rerum habentium. Nam levia ingenia, quia nihil habent, nihil ſibi detrahunt. Magno ingenio, multaque nihilominus habituro, convenit etiam ſimplex veri erroris confeſſio; præcipueque in eo miniſterio, quod utilitatis cauſa poſteris traditur; ne qui decipiantur eadem ratione, qua quis ante deceptus eſt. Sed hæc quidem alioquin memoria magni profeſſoris, uti interponeremus, effecit.

Poteſt autem ſutura eo nomine fallere, quia æque aſpera eſt; ut aliquis hanc eſſe, etiamſi rima eſt, exiſtimet eo loco, quo ſubeſſe hanc veriſimile eſt. Ergo eo nomine decipi non oportet: ſed os deoperire tutiſſimum *Tom. II.*
eſt. Nam neque utique certa ſedes, ut ſupra 114, 14.
poſui, ſuturarum eſt: & poteſt idem & naturaliter commiſſum & ictu fiſſum eſſe, juxtave aliquid fiſſum habere. Quin aliquando etiam, ubi ictus fuit vehementior, quamvis ſpecillo nihil invenitur, tamen aperire commodius eſt. At, ſi ne tum quidem rima manifeſta eſt, inducendum ſuper os atramentum ſcriptorium eſt, deinde ſcalpro id deradendum: nigritiem enim continet, ſi quid fiſſum eſt.

* Solet etiam evenire, ut altera parte fuerit ictus, & os altera fiderit. Itaque, ſi graviter aliquis percuſſus eſt, ſi mala indicia ſubſecuta ſunt, neque ea parte, qua cutis diſciſſa eſt, rima reperitur; non incommo-

c *Quintil. Inſtitut. Orator. III. 6. ad quem locum plura dabimus exempla.* * *Hic quintus fracturarum cranii modus* ἀπήχημα *dictus deſcribitur, de quo vide Vertunian. in Comment. in Hippocr. de Cap. vulner. pag. 63. & ſeq.*

dum eſt, parte altera conſiderare, num quis locus mollior ſit, & tumeat; eumque aperire: ſiquidem ibi fiſſum os reperietur. Nec tamen magno negocio cutis ſaneſcit, etiamſi * fruſtra ſecta eſt. Os *d* fractum, niſi ſuccurſum eſt, gravibus *e* inflammationibus afficit, difficiliuſque poſtea tractatur.

Raro, ſed aliquando tamen, evenit, ut os quidem totum integrum maneat, intus vero ex ictu vena aliqua in cerebri membrana rupta aliquid ſanguinis mittat; iſque ibi concretus magnos dolores moveat, † & oculos quibuſdam obcæcet. Sed fere contra id dolor eſt, &, eo loco cute inciſa, pallidum os reperitur. ideoque id quoque os excidendum eſt. Quacumque autem de cauſa curatio hæc neceſſaria eſt, ſi nondum ſatis cutis patefacta eſt, latius aperienda eſt, donec, quicquid læſum eſt, in conſpectu ſit. In quo ipſo videndum eſt, ne quid ex ipſa membranula, quæ ſub cute calvariam cingit, ſuper os relinquatur: ſiquidem hæc ſcalpro terebrave lacerata vehementes febres cum inflammationibus excitat. Itaque eam commodius eſt ex toto ab oſſe deduci. Plagam, ſi ex vulnere eſt, talem neceſſe eſt habeamus, qualem accepimus. Si manu facienda eſt, ea fere commodiſſima eſt, quæ duabus tranſverſis lineis

489. literæ X figuram accipit; ut deinde a ſingulis procedentibus *f* angulis cutis ‡ ſubſecetur.

Inter quæ, ſi ſanguis fertur, ſpongia ſubinde

* In fruſta deſecta. *Ita legendum cenſet Scaliger apud Vertunian. in* Comment. *in Hippocr. de Cap. Vulner. pag.* 63. d *Aph. VII.* 14. 24. e *Æginet. VI.* 90. † & oculos *&c. lege* oculoſque pus obcæcet. *Scalig. apud Vertunian. p.* 64. f *Edit.* lingulis, *aliæ*, ligulis. ‡ Subſequatur. *Scalig. apud Vertunian. p.* 90.

nde in aceto tincta cohibendus eſt, occupan-
luſque objectis linamentis, & caput altius
excitandum. Neque id vitium ullum me-
um, niſi inter muſculos, qui tempora conti-
ient, adfert: ſed ibi quoque nihil tutius fit.
In omni vero fiſſo fractove oſſe, protinus
intiquiores medici ad ferramenta veniebant;
juibus id exciderent. Sed multo melius eſt,
inte emplaſtra experiri, quæ calvariæ cauſa
omponuntur. eorumque aliquod oportet ex
ceto mollitum per ſe ſuper fiſſum fractum-
ve os imponere: deinde ſuper id, aliquanto
atiùs quam vulnus eſt, eodem medicamen-
o illitum linteolum, & præterea ſuccidam
anam aceto tinctam: tunc vulnus deligare,
& quotidie reſolvere; ſimiliterque curare uſ-
que ad diem quintum. A ſexto die etiam
vapore aquæ calidæ per ſpongiam fovere:
cæteraque eadem facere. Quod ſi caruncula
increſcere cœperit, & febricula aut ſoluta
fuerit, aut levior, & cupiditas cibi reverte-
rit, ſatiſque ſomni accedat, in eodem medi-
camento erit perſeverandum. Procedente de-
nde tempore emolliendum id emplaſtrum,
idjecto cerato ex roſa facto; quo facilius car-
iem producat. nam per ſe reprimendi vim
iabet. Hac ratione ſæpe rimæ callo quo-
lam implentur; eſtque ea oſſis velut ci-
catrix. & latius fracta oſſa, ſi qua inter ſe
ion cohærebunt, eodem callo glutinantur.
ſtque id aliquanto melius velamentum ce-
ebro, quam caro; quæ exciſo oſſe incre-
cit. Si vero ſub prima curatione febris
ntenditur, breveſque ſomni, & iidem per

 ſo-

g. *Ita Seneca*, excitare ædificium. *Flor. Lib.* I.
xcitare urbem.

ſomnia tumultuoſi ſunt, ulcus madet, neque * alitur, & in cervicibus glandulæ oriuntur, magni dolores ſunt, cibique ſuper hæc faſtidium increſcit; tum demum ad manum ſcalprumque veniendum eſt.

Duo vero ſub ictu calvariæ † pericula ſunt; ne vel findatur vel medium deſidat. Si fiſſum eſt, poſſunt oræ eſſe compreſſæ: vel quia altera ſuper alteram exceſſit; vel etiam, quia vehementer rurſus ſe commiſerunt. Ex quo evenit, ut humor ad membranam quidem deſcendat, exitum vero non habeat; ac ſic eam irritet, & graves inflammationes moveat.

At ubi medium os deſedit, eandem cerebri membranam urget: interdum etiam ex fractura quibuſdam velut aculeis pungentibus. His ita ſuccurrendum eſt, ut tamen quam minimum ex oſſe dematur. Ergo, ſi ora alteri inſedit, ſatis eſt id, quod eminet, plano ſcalpro excidere. Quo facto, ſi rima hiat aliquantum, curationi ſatis eſt. At, ſi oræ inter ſe comprimuntur, a latere ejus, interpoſito digiti ſpatio, terebra foramen faciendum eſt; ab eoque ſcalpro ictus duabus lineis ad rimam agendus, ad ſimilitudinem literæ A; ſic, ut vertex ejus a foramine, baſis ad rimam ſit.

Quod ſi rima longius patet, ab altero foramine rurſus ſimilis ſinus fieri debebit: & ita nihil latere ſub eo oſſe contractum poteſt, abundeque exitus datur intus h lædentibus. Ne ſi fractum quidem os deſedit, totum excidi neceſſe eſt: ſed, ſive totum

* *i. e.* coaleſcit. *Scaligerana prima*, pag. 7.
† *H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg.* Part. I. C. 2. h *Alii* latentibus.

m perfractum eſt, & ab alio ex toto re-
ſſit, ſive circumpoſitæ calvariæ inhæret exi-
a parte, ab eo, quod naturaliter ſe ha-
t, ſcalpro dividendum eſt. Deinde in eo,
iod deſedit, juxta rimam, quam fecimus,
ramina facienda ſunt: ſi in anguſto noxa
t, duo; ſi latius patet, tria; ſeptaque eo-
im excidenda: & tum ſcalper utrinque ad
mam agendus ſic, ut lunatum ſinum fa-
at, imaque pars ejus intus ad fracturam,
rnua ad os integrum ſpectent. Deinde, ſi
ia i labant, & ex facili removeri poſſunt,
rcipe ad id facto colligenda ſunt, maxi-
ieque ea, quæ acuta membranam infe-
ant. Si id ex facili fieri non poteſt, ſub-
icienda lamina eſt, quam cuſtodem ejus 512,21
nembranæ eſſe, propoſui: & ſuper eam,
quicquid ſpinoſum eſt, & intus eminet, ex-
cidendum eſt. eadem lamina, quicquid de-
orſum inſedit, attollendum. Hoc genus cu-
rationis efficit, ut, qua parte fracta oſſa ta-
men inhærent, ſolidentur: qua parte abru-
pta ſunt, ſine ullo tormento ſub medica-
mentis tempore excidant, ſpaciumque inter
hæc ſatis illis magnum ad extrahendam ſa-
niem relinquatur, pluſque in oſſe propu-
gnaculi cerebrum habeat, quam habiturum
fuit, eo exciſo.

His factis, ea membrana acri aceto re-
ſpergenda eſt; ut, ſive aliquid ſanguinis ex
ea profluit, cohibeatur, ſive intus concre-
tus cruor remanet, diſcutiatur: tum idem
medicamentum eodem modo, qui ſupra po-
ſitus eſt, mollitum, ipſi membranæ im-

i *Al.* lædunt.

ponendum eſt : cæteraque eodem modo fa-
cienda ſunt , quæ ad linteolum illitum , &
Tom.II. lanam ſuccidam pertinent : collocanduſque
62, 23. is loco intepido : & curandum quotidie vul-
nus ; bis etiam , æſtate .

Quod ſi membrana per inflammationem intumuerit , infundenda erit roſa tepida. Si uſque eo tumebit , ut ſuper oſſa quoque emineat , coercebit eam bene trita lenticula, vel folia vitis contrita , & cum recenti vel butyro , vel adipe anſerino mixta : cervixque *k* molliri debebit liquido cerato , ex irino facto . At , ſi parum pura membrana videbitur , par modus ejus emplaſtri & mellis miſcendus erit ; idque ſuperinfundendum ; ejuſque continendi cauſa unum aut alterum linamentum injiciendum ; & ſuper linteolo , cui emplaſtrum illitum ſit , contegendum . Ubi ſatis pura membrana eſt , eadem ratione adjiciendum emplaſtro ceratum ut carnem producat .

Quod ad abſtinentiam vero , & primos
ulterioreſque cibos potioneſque pertinet , ea-
295, 15. dem , quæ in vulneribus præcepi , ſervan-
da ſunt : eo magis , quo periculoſius hæc
pars afficitur . Quinetiam , cum jam non ſo-
lum ſuſtineri , ſed ali cibis quoque * opor-
tebit , tamen erunt vitanda , quæcunque
mandenda ſunt : item fumus , & quicquid
excitat ſternutamentum . Spem vero cer-
Tom.II. tam faciunt , membrana *l* mobilis ac ſui
211, 4. coloris , caro increſcens rubicunda , facilis
motus maxillæ atque cervicis . Mala ſigna
ſunt , membrana immobilis , nigra , vel livi-
da ,

k *Alii* illiniri * *Pantin. Edit.* adparebunt
l *Alii* mollis

ı, vel aliter coloris corrupti, dementia, :ris vomitus, nervorum vel reſolutio vel ſtentio, caro livida, maxillarum rigor, que cervicis. Cætera, quæ ad ſomnum, bi deſiderium, febrem, puris colorem atıent, eadem, quæ in cæteris vulneribus, l ſalutaria, vel mortifera ſunt.

Ubi bene res cedit, incipit ab ipſa memana; vel, ſi os eo loco duplex eſt, inde ıoque caro increſcens id, quod inter oſſa *Tom. II.* cuum eſt, replet: nonnunquam etiam ſu- 163, 1. r calvariam excreſcit. Quod ſi incidit, ſpergenda ſquama æris eſt, ut id repriat & cohibeat, eaque carni ſuperdanda, ıæ ad cicatricem perducant. Omnibuſque *Tom. II.* locis commode inducitur, excepta fron- 89, 35. ea parte, quæ paululum ſuper id eſt, ıod inter ſupercilia eſt. Ibi enim vix fieri oteſt, ut * non per omnem ætatem ſit exuleratio: quæ linteolo, medicamentum haente, contegenda erit. Illa utique, capite acto ſervanda ſunt, ut, donec jam vali cicatrix erit, vitentur ſol, ventus, freens balneum, major vini modus.

CAP. V.

De Naſo fracto. a

ıN naribus vero, & os, & cartilago frangi ſolet, & quidem modo adverſa, modo a tere. Si adverſa fracta ſunt, alterumve ex s, nares deſidunt, difficulter ſpiritus tratur. Si a latere os fractum eſt, is locus cais eſt: ſi cartilago, in alteram partem nas declinantur.

Quic-

* *Deeſt Edit. Pantin.* a *Æginet. VI. 91. Hipcr. de Articul.* T. XXX. XXXI. *Vectar.* T. *V. tr. de Marchettis Obſervat. Medico-Chirurg. Obv. 26, 27. exempla refert.*

Tom.II. Quicquid e cartilagine concedit, excitan-
29,14. dum leniter eſt, aut ſubjecto ſpecillo, aut
duobus digitis utrinque compreſſis: dei-
in longitudinem implicata linamenta,
molli pellicula cincta circumſutaque, in-
injicienda ſunt; aut eodem modo comp-
tum aliquid ex arido penicillo; aut gr-
dis pinna, gummi, vel fabrili glutine
lita, & molli pellicula circumdata, quae
ſidere cartilaginem non ſinunt. Sed, ſi
verſa ea fracta eſt, aequaliter utraque n-
implenda eſt. Si a latere, id, quod i-
ritur, craſſius eſſe debet ab ea parte, i-
quam naſus jacet, ab altera tenuius. Ex-
trinſecus autem circumdanda habena eſt m-
315,28. lis, medio illita mixtis inter ſe ſimili-
thuris fuligine; eaque ultra aures ducenda,
& fronti duobus capitibus agglutinanda eſt:
id enim corpori quaſi glutea inhaereſcit, &,
cum induruit, nares commode continet.
Sin, quod intus inditum eſt, molle, ſic
maxime fit, ubi interior cartilago fracta
Tom.II. eſt, exercitatae nares eadem
29,2. habena continendae ſunt: deinde, poſt qua-
42,15. tuordecim dies idipſum demendum eſt. Re-
140,3. ſolvitur autem aqua calida; eaque tum
locus quotidie fovendus eſt.

Sin os fractum eſt, id quoque digitis in
ſuam ſedem reponendum eſt: atque ubi ad-
verſum id ictum eſt, utraque naris implen-
da eſt; ubi a latere, ea, in quam os im-
pulſum eſt: imponendumque ceratum, &
paulo vehementius deligandum eſt; quia
callus eo loco non ad ſanitatem tantum

modo

lo , ſed etiam ad tumorem increſcit. a
io die fovendum id aqua calida eſt;
oque magis, quanto propius eſſe ſani-
debet. Quod ſi plura erunt fragmenta,
ilominus intrinſecus ſingula in ſuas ſe-
digitis erunt compellenda; imponenda
extrinſecus eadem habena, & ſuper
n ceratum; neque ultra faſcia adhiben-
eſt.

it, ſi quod fragmentum undique reſolu-
cum cæteris non glutinabitur, intelli-
ur quidem ex humore, qui multus ex
nere feretur; vulſella vero extrahetur;
iſque inflammationibus, imponetur ali-
d medicamentum ex iis, quæ leniter re-
mant. Pejus eſt, ubi aut oſſi aut carti-
gini fractæ cutis quoque vulnus acceſſit,
admodum raro fit. Si incidit, illa qui-
m nihilominus eadem ratione in ſuas ſe-
es excitanda ſunt; cuti vero ſuperimponen-
um emplaſtrum aliquod ex his, quæ recen-
bus vulneribus accommodata ſunt: ſed in-
per nullo vinculo deligandum eſt.

CAP. VI.

De Auribus fractis. a

IN aure quoque interdum rumpitur car-
tilago. Quod ſi incidit, antequam pus
riatur, imponendum glutinans medicamen-
m eſt. ſæpe enim ſuppurationem prohi-
et, & autem confirmat. Illud & in hac
in naribus ignorari non oportet; non
uidem cartilaginem ipſam glutinari, cir-
tamen carnem increſcere, ſolidarique
cum

a *Æginet.* III. 23. *Hippocr. de Articul.* T.
XXV. *Vectar. VI.*

eum locum. Itaque, ſi cum cute cartilago rupta eſt, cutis utrinque ſuitur. Nunc autem de ea dico, quæ, cute integra, frangitur. In ea vero ſi jam pus natum eſt, incidenda altera parte cutis, & ipſa cartilago contra lunata plaga excidenda eſt: deinde utendum eſt medicamento leniter ſanguinem ſupprimente, quale lycium eſt aqua dilutum, donec ſanguis fluere deſinat: tum ſuperponendum linteolum cum emplaſtro, ſic, ut pingue omne vitetur: & a parte poſteriore lana mollis auri ſubjicienda eſt, quæ, quod eſt inter hanc & caput, compleat: tum leniter ea deliganda eſt; & a tertio die, eo tempore, ut in naribus poſui, fovenda. Atque in his quoque generibus abſtinentia primis temporibus neceſſaria eſt, donec inflammatio finiatur.

CAP. VII.

De Maxilla fracta, & quibusdam ad omnia oſſa pertinentibus. a

AB his ad maxillam veniam: ſed ante da quædam puto communiter ad omnia oſſa pertinentia, ne ſæpius eadem dicenda ſint. Omne igitur os, modo rectum, ut lignum in longitudinem findit; modo frangitur tranſverſum; interdum obliquum: atque id ipſum nonnunquam obtuſa habet capita, nonnunquam acuta. Quod genus peſſimum eſt: quia neque facile committuntur, quæ nulli retuſo innituntur, & carnem vulnerant, interdum etiam nervum aut muſculum. Quinetiam aliqua-

a Ægineta. VI. 92.

ndo plura fragmenta a fragmento ſunt. Tom. II.
in aliis quidem oſſibus ex toto ſæpe 201,32.
mentum a fragmento recedit. Maxillæ
ſemper aliqua, parte etiam vexata,
inter ſe cohærent.
gitur inprimis digitis duobus utrinque
mentibus, & ab ore, & a mento, omnia
in ſuam ſedem compellenda ſunt: dein-
ſi maxilla tranſverſa fracta eſt (ſub quo
fere dens ſuper proximum dentem ex- Tom. II.
t) ubi ea in ſuam ſedem collocata eſt, 163,9.
proximi dentes, aut, ſi hi labant, ul-
ores inter ſe * ſeta deligandi ſunt. id in
genere fracturæ ſupervacuum eſt, cæte-
eadem facienda. Nam linteolum duplex,
lens vino & oleo, ſuperinjiciendum eſt,
nque eo ſimila & thuris fuligo: deinde
faſcia, aut mollis habena, medio in 522,16.
gitudinem inciſa, ut utrinque mentum
mplectatur; & inde capita ejus ſupra ca-
adducta ibi ligentur.
Illud quoque ad omnia oſſa pertinens di-
m erit, famem primum eſſe neceſſariam:
nde, a die tertio, humidum cibum; ſub-
inflammatione, paulo pleniorem, eum-
, qui carnem alat: vinum per omne tem-
eſſe alienum. Deinde tertio die reſol-
debere; foverique per ſpongiam vapore
idæ; eademque, quæ primo foverant, ſu-
dari: idem quinto die fieri, & donec in-
nmatio finiatur; quæ vel nono die, vel
timo fere ſolvitur: ea ſublata, rurſus oſ-
eſſe tractanda, ut, ſi quod fragmentum
o ſuo non eſt, reponatur. neque id eſſe
ſol-

* Rhodius de Acia, C. 15. p. 213.

ſolvendum, niſi duæ partes ejus tempo
Tom. II. intra quod quæque oſſa conſervent, tra
63, 11. ierint.
109, 36. Fere vero inter quartumdecimum & vi
Ibid. & vigeſimum diem ſaneſcunt, maxilla,
93, 24. læ, jugulum, pectus, latum os ſcapularum
202, 33. coſtæ, ſpina totatum, os tali, calx,
nus, planta: inter vigeſimum & trigeſ
diem, crura brachiaque: inter ſeptim
vigeſimum & quadrageſimum, humeri
mora.

Sed de maxilla illud quoque adj
dum eſt, quod humidus cibus diu aſſu
dus ſit. Atque etiam, cum tempus pr
ſit, in lagano ſimilibuſque aliis perſe
Tom. II. dum eſt, neque quicquam edendum, d
181, 24. ex toto maxillam callus firmaverit. In
que, primis utique diebus habendus ſi
tium.

CAP. VIII.

De Jugulo fracto.

JUGULUM vero, ſi abſciſſum in
ctum eſt, nonnunquam per ſe ſanatur,
& , niſi movetur, ſanari ſine vinctura po
eſt: nonnunquam vero, maximeque ub
tum eſt, elabitur; fereque id, quod a p
ctore eſt, ſuper id, quod ab humero e
in poſteriorem partem inclinatur. Cujus
ratio eſt, quod per ſe non movetur; ſed
humeri motu conſentit. Itaque, eo
ſtente, ſuper id humerus agitatur. Hum
vero admodum in priorem partem
inclinatur; adeo ut magni profectus
quam

m ſe vidiſſe memoriæ mandaverint. Sed
ples tamen ejus rei author Hippocra-
eſt.
erum, ut diſſimilis uterque caſus eſt,
quædam diſſimilia requirit. Ubi ad ſca-
as jugulum tendit, ſimul dextra manu
na propellendus in poſteriorem partem
nerus eſt, & illud in priorem attrahen-
. Ubi ad pectus converſum eſt, ipſum
lem retro dandum, humerus autem in
rem partem adducendus eſt: ac, ſi is in-
or eſt, non id, quod a pectore eſt, de-
endum eſt, quia immobile eſt; ſed hu-
us ipſe attollendus: ſin autem ſuperior
, id, quod a pectore eſt, implendum la-
, & humerus ad pectus deligandus eſt. Si
ita fragmenta ſunt, incidi contra cutis
et; & ex oſſibus ea, quæ carnem vulne-
at, præcidenda; tum retuſa oſſa committ-
da ſunt; &, ſi quod ab aliqua parte
inet, opponendum eſt triplex linteolum
vino & oleo tinctum. Si plura fragmenta
t, excipienda ſunt ex ferula facto cana-
lo, eodem intus incerato, ne faſcia
ucatur. quæ jugulo compoſito circum-
ida eſt ſæpius potius, quam valentius.
od ipſum quoque in omnibus fractis per-
uum eſt. A dextro vero jugulo, ſi id
ctum eſt, ad alam ſiniſtram; a ſiniſtro,
dexteram, rurſuſque ſub ala ſua faſcia
ri debet: poſt hæc, ſi jugulum ad ſcapulas
linatum eſt, brachium ad latus; ſi in
rtem priorem, ad cervicem deligandum
: ſupinuſque homo collocandus. cætera ea-
dem

dem facienda quæ ſupra comprehenſa ſu

2. *De diverſis oſſium caſis.*

Sunt vero plura oſſa fere immobilia, dura, vel cartilaginoſa, quæ vel franguntur, vel forantur, vel colliduntur, vel

Tom.II. duntur, ut malæ, pectus, latum os ſca

93,24. rum, coſtæ, ſpina coxarum, os tali, ca

202,33. manus, planta. Horum omnium eadem ratio eſt. Si ſupra vulnus eſt, id ſuis dicamentis nutriendum eſt. quo ſanelcent rimas quoque oſſis, aut, ſi quod ſu eſt, callus implet. Si cutis integra eſt, os læſum eſſe, ex dolore colligimus, aliud, quam quieſcendum; imponendum ceratum eſt, & leniter deligandum, ſanitate oſſis dolor finiatur.

CAP. IX.

De Coſtis fractis. a

PROPRIE tamen quædam dicendæ ſunt; quia juxta & gravioribus periculis eſt. Coſta igitur interdum ne ſummum quidem os ejus, quæ rara eſt, lædit ut eam totam is caſus ta fracta non eſt, nec ſanguis nec febricula ſequitur, nec purat, niſi admodum raro, nec gnus eſt; tactu tamen is locus leviter

Tom.II. doleſcit: ſed abunde eſt eadem, quæ

140,5. ſcripta ſunt, facere; & a media faſcia pere deligare, ne in alterutram partem cutem inclinet. Ab uno vero & vigeſimo die,

a Æginet. VI. 96.

ſ, quo utique os eſſe debet glutinatum, agendum cibis uberioribus eſt, ut cor- s quam pleniſſimum fiat, quo melius os ſtiat: quod illo loco tenerum adhuc in- iæ ſub tenui cute expoſitum eſt. Per o- ne autem tempus curationis, vitandus cla- or, ſermo quoque, tumultus, ira, motus hementior corporis, fumus, pulvis, & icquid vel tuſſim vel ſternutamentum mo- : ne ſpiritum quidem magnopere conti- re expedit.

At, ſi tota coſta perfracta eſt; caſus aſ- ior eſt. Nam & graves inflammationes, febris, & ſuppuratio, & ſæpe vitæ peri- ulum ſequitur, & ſanguis ſpuitur. Ergo, vires patiuntur, ab eo brachio, quod ſu- r eam coſtam eſt, ſanguis mittendus eſt: non patiuntur, alvus, tamen ſine ullo a- i, ducenda eſt; diutiuſque inedia pugnan- um. Panis vero ante ſeptimum diem non ſumendus; ſed una ſorbitione vivendum: iponendumque ei loco ceratum ex lycio ctum, cui cocta quoque reſina adjecta ſit, t Polyarchi malagma; aut panni ex vino roſa & oleo; ſuperque imponenda lana ccida mollis, & duæ faſciæ a mediis or- , minimeque adſtrictæ. Multo vero ma- s omnia vitanda, quæ ſupra poſui; adeo, ne ſpiritus quidem ſæpius movendus : Quod ſi tuſſis infeſtabit, ad id potio menda erit, vel ex trixagine, vel ex ru- , vel ex herba ſtœchade, vel ex cumino pipere. Gravioribus vero doloribus ur- ntibus, cataplaſma imponi quoque con- 253.

veniet, vel ex lolio, vel ex hordeo, c[ui] pinguis fici tertia pars ſit adjecta. Et [hoc] quidem interdiu ſuperjacebit: noctu ve[ro] idem aut ceratum, aut malagma, aut pa[...] ni; quia poteſt cataplaſma decidere. Erg[o] quotidie quoque reſolvetur, donec jam ce[-] rato aut malagmate poſſimus eſſe contenti. Et decem quidem diebus extenuabitur [...] me corpus; ab undecimo vero ali incipit ideoque etiam laxior, quam primo, faſcia ſit, qua ligabitur. Fereque ea curatione a[d] quadrageſimum diem perveniet.

Sub qua ſi metus erit ſuppurationis, plus malagma, quam ceratum ad digerendum proficiet. Si ſuppuratio vicerit, neque p[er] quæ ſupra ſcripta ſunt, diſcuti poterit; o[-] mnis mora vitanda erit, ne os infra vi- tur: ſed, qua parte maxime tumebit, demit- tendum erit candens ferramentum, donec ad pus perveniat; idque effundendum. Sed ubi
Tom.II. quam tumor ſe oſtendit, ubi maxime pus
116,2. ſubſit, ſic intelligemus. Creta cimolia to- tum locum illinemus, & ſiccari patiemur: quo loco maxime humor perſicca- bit, ibi pus proximum eſt; eoque uri de- bebit. Si latius aliquid abſceſſit, duobus aut tribus locis erit perforandum; demit- tendumque linamentum, aut aliquid ex penicillo. quod ſummum lino ſit devin- ctum, ut facile educatur. Reliqua eadem, quæ in cæteris aduſtis, facienda ſunt. Ubi purum erit ulcus, ali corpus debebit, ne tabes, perniciosa futura, id malum ſubſequa- tur. Nonnunquam etiam, levius id eſſe affecto,

affecto, & inter initia neglecto, non pus, ſed humor quidam mucco ſimilis, intus coit; molleſcitque contra cutis. In qua ſimili uſtione utendum eſt.

2. De Spina fracta. a

In ſpina quoque eſt, quod proprie notemus. Nam ſi quid ex vertebra excidit, aut aliquo modo fractum eſt, locus quidem concavus fit; punctiones autem in eo ſentiuntur: quia neceſſe eſt ea fragmenta ſpinoſa eſſe. quo fit, ut homo in anteriorem partem ſubinde nitatur. Hæc noſcendæ rei cauſa ſunt. Medicamentis vero iiſdem opus eſt, quæ prima parte hujus capitis expoſita ſunt. Tom. II. 123, 2.

CAP. X.

De Humerorum, brachiorum, femorum, crurum, digitorum fractorum, vel evulſorum, communibus curationibus.

SIMILES rurſus ex magna parte caſus curationeſque ſunt humeris & femoribus. Communia etiam quædam humeris, brachiis, femoribus, cruribus, digitis: ſiquidem ea minime periculoſe media franguntur: at, quo propior fractura capiti vel ſuperiori vel inferiori eſt, eo pejor eſt. nam & majores dolores adfert, & difficilius curatur. Earum maxime tolerabilis eſt ſimplex, eaque tranſverſa: pejor, ubi obliqua, atque ubi fragmenta: peſſima, ubi eadem acuta ſunt. Nonnunquam autem fracta in his oſſa in ſuis ſedibus remanent: multo ſæpius excidunt, aliudque ſuper aliud efferuntur.

a Æginet. VI. 98.

tur. idque ante omnia conſiderari debet: & ſunt notæ certæ. Si ſuis ſedibus ſunt mota, reſima, punctioniſque ſenſum repræſentant, & tactu inæqualia ſunt. Si vero non adverſa, ſed obliqua junguntur (quod fit, ubi loco ſuo non ſunt) membrum id altero latere brevius eſt, & muſculi ejus tument.

Ergo, ſi hoc deprenſum eſt, protinus id membrum oportet extendere. Nam nervi muſculique, intenti per oſſa, contrahuntur: neque in ſuum locum veniunt, niſi illos per vim aliquis intendit. Rurſus, ſi primis diebus id omiſſum eſt, inflammatio

Tom.II. oritur. Sub qua & difficile, & periculoſe, ſi

24, 21. vis nervis adhibetur. nam diſtentionem nervorum vel * cancer ſequitur; vel certe, cum mitiſſime agitur, pus. itaque, ſi ante repoſita oſſa non ſunt, poſt eam reponenda ſunt. Intendere autem digitum vel aliud quodque membrum, ſi adhuc tenerum eſt, unus homo poteſt; cum alteram partem dextra, alteram ſiniſtra prendit. Robuſtius membrum duobus eget, qui in diverſa contendant. Si firmiores nervi ſunt, ut in viris robuſtis, maximeque eorum feminibus & cruribus evenit; habenis quoque, vel lineis faſciis utrinque capita articulorum deliganda, & per plures & in diverſa ducenda ſunt. Ubi vero paulo longius, quam ut naturaliter eſſe debet, membrum vis fecit; tum demum oſſa manibus in ſuam ſedem compellenda ſunt: indiciumque oſſis repoſiti eſt dolor ſublatus. At membrum alteri æqua-

* Tulpius Obſerv. Lib. 4. Cap. 13.

quatum, involvendum duplicibus triplici-
uſve pannis in vino & oleo tinctis: quos
neos eſſe, commodius eſt.

Fere vero faſciis ſex opus eſt. Prima
reviſſima adhibenda: quæ circa fracturam
er voluta ſurſum verſum feratur, & quaſi
n cochleam ſerpat; ſatiſque eſt, eam ter
ıoc quoque modo circuire. Altera dimidio
ongior ea: quæ, ſi qua parte os eminet,
ıb ea, ſi totum æquale eſt, undelibet ſuper
racturam incipere debet, priori adverſa,
leorſumque tendere; atque iterum ad fra-
cturam reverſa, in ſuperiore parte ultra
priorem faſciam deſinere. Super has inji-
ciendum latiore linteo ceratum eſt, quod
eas contineat. Ac, ſi qua parte os eminet,
triplex ei pannus objiciendus, eodem vino
& oleo madens. Hæc tertia faſcia compre-
hendenda ſunt, quartaque, ſic, ut ſemper
inſequens priori adverſa ſit, & tertia tan-
tum in inferiore parte, tres in ſuperiore
a finiant: quia ſatius eſt ſæpius circuire,
quam adſtringi: ſiquidem id, quod adſtri-
ctum eſt, alienatur, & cancro opportunum 294,31.
eſt. Articulum autem quamminime vinci- 300,17.
re opus eſt: ſed, ſi juxta hunc os fractum
eſt, neceſſe eſt.

Deligatum vero membrum in diem ter-
tium continendum eſt. Eaque vinctura ta-
lis eſſe debet, ut primo die nihil offende-
rit, non tamen laxa viſa ſit; ſecundo la-
xior; tertio jam pene reſoluta. Ergo tum
rurſum id membrum deligandum, adjicien-
daque prioribus quinta faſcia eſt, iterum-

a *Al.* feriant:

que quinto reſolvendum eſt, & tum ſex fa-
ſciis involvendum, ſic, ut tertia & quinta
infra, cæteræ ſupra finiantur. Quotieſcun-
que autem ſolvitur membrum, calida aqu
fovendum eſt. Sed, ſi juxta articulum fr
ctura eſt, diu inſtillandum vinum eſt, ex
gua parte olei adjecta, eademque omnia fa
cienda, donec ab eo inflammatio ſolvatur
vel tenuius quoque, quam ex conſuetudi-
ne, id membrum fiat. quod ſi ſeptimus
dies non dedit, certe nonus exhibet. tum
facillime oſſa tractantur.

Rurſus ergo, ſi parum commiſſa ſunt
committi debent; ſi qua fragmenta em-
nent, in ſuas ſedes reponenda ſunt: deinde
eodem modo membrum deligandum, ferul
læque ſuperaccommodandæ ſunt, quæ ſi
circumpoſitæque oſſa in ſua ſede conti-
neant: &, in quam partem fractura [illegible]
nat, ab ea latior valentiorque ferula [illegible]
ponenda eſt. Eaſque omnes circa [illegible]
lum eſſe oportet reſimas, ne [illegible]
nec ultra adſtringi, quam [illegible]
neant: & cum ſpatio laxentur, [illegible]
que die paulum habenis [illegible]; &, ſi
ſi nulla prurigo, nullus dolor eſt, ſic re-
nere, donec duæ partes ejus [illegible], quo
Tom. II, os quoque conſervet, compleantur: [illegible]
63, 18. ea levius aqua calida fovere, quia jam
110, 32. digeri materiam opus eſt, tum evocari. Er-
go cerato quoque liquido id *b* leniter [illegible]
gendum, perfricandaque ſumma cutis eſt.
laxiuſque id deligandum eſt. Tertio [illegible]
que die ſolvendum, ſic, ut remota [illegible]
aqua,

b *Al.* pleniter

qua, cætera eadem fiant; tantummodo ſingulæ faſciæ, quoties reſolutæ fuerint, ſubtrahantur.

2. *De Humero fracto*. c

Hæc communia ſunt: illa propria. Siquidem humerus fractus eſt, non ſic, ut membrum aliud, intenditur: ſed homo collocatur alto ſedili, medicus autem humiliore adverſus. Una autem faſcia, brachium amplexa, ex cervice ipſius, qui læſus eſt, id ſuſtinet: altera, ab altera parte ſuper caput data, ibi accipit nodum: tertia, vincto imo humero deorſum demittitur, ibi quoque capitibus ejus inter ſe vinctis. Deinde ab occipitio ipſius, miniſter ſub ea faſcia, quam ſecundo loco poſui, porrecto, ſi dexter humerus ducendus eſt, dextro, ſi ſiniſter, ſiniſtro brachio, demiſſum inter femina ejus, qui curatur, baculum tenet: medicus ſuper eam faſciam, de qua tertio loco dixi, plantam injicit dextram, ſi ſiniſter, ſiniſtram, ſi dexter humerus curatur; ſimulque alteram faſciam miniſter attollit, alteram premit medicus: quo fit, ut leniter humerus extendatur. Faſciis vero, ſi medium aut imum os fractum eſt, brevioribus opus eſt; ſi ſummum, longioribus: ut ab eo ſub altera quoque ala per pectus ad ſcapulas porrigantur. Protinus vero brachium, cum deligatur, ſic inclinandum eſt, ut id, quod afficitur, ante faſciis quoque ſic figuratum ſit, ne poſtea ſuſpenſum aliter, atque cum deligabatur, humerum inclinet: brachioque ſuſpenſo, ipſe quoque Tom. II. 182, 21.

c *Hippocr. de Fract. T. VIII.*

humerus ad latus leniter deligandus eſt. ... quæ ſit, ut minime moveatur: ideoque oſſa ſic ſe habent, ut aliquis compoſuit. Cum ad ferulas ventum eſt, extrinſecus eſ... earum longiſſimæ debent: a lacerto brevio... res; ſed ſub ala breviſſimæ. Sæpiuſque re... ſolvendæ ſunt, ubi in vicinia cubiti hume... rus fractus eſt, ne ibi nervi rigeſcant, & inutile brachium efficiatur. Quoties ſolutæ ſunt, fractura manu continenda; cubitus aqua calida fovendus, & molli cerato perfricandus; ferulæque vel omnino non imponendæ contra eminentia cubiti, vel aliquanto breviores ſint.

3. *De Brachio fracto.* d

At, ſi brachium fractum eſt, in primis conſiderandum eſt, alterum os, an utrumque comminutum ſit: non quo alia in ejuſmodi caſu curatio ſit admovenda; *ſed primum*, ut valentius *e* extendatur, *ſi utrumque* os fractum eſt; quia neceſſe eſt ... nervos contrahi altero oſſe integro, ... que intendente: deinde, ut ... omnia in continendis oſſibus ſint, ... trum alteri auxilio eſt. nam, ... integrum eſt, plus opis in eo, quam in faſciis feruliſque eſt. Deligari ... brachium debet, paululum pollice ad pectus inclinato; ſiquidem is maxime brachii naturalis habitus ſit: idque involutum ... tella commodiſſime excipitur, quæ latitudine ipſa brachio, peranguſtis capitibus collo injicitur: atque ita commode brachium ex cervice ſuſpenſum eſt. Idque par-

d *Æginet. VI. 99.* e *Hippocrat. de Fractur. T. IV. 9.*

lum ſupra cubiti alterius regionem pen-
: oportet.

4. *De Cubito fracto.*

Quod ſi ex ſummo cubito quid fractum
, glutinare id vinciendo alienum eſt. fit
m brachium immobile. Ac, ſi nihil aliud
ım dolori occurrendum eſt, idem, qui
t, ejus uſus eſt.

5. *De Cruribus Femoribuſque fractis.* f

In crure æque ad rem pertinet, alterum
tem os integrum manere. commune ve-
ei femorique eſt, quod, ubi deligatum
, in canalem conjiciendum eſt. Is cana-
ab inferiori parte foramina habere de-
, per quæ, ſi quis humor excęſſerit, de-
ndat: & a planta moram, quæ ſimul &
tineat eam, & delabi non patiatur: & a
eribus cava, per quæ loris datis, moræ
ædam crus femurque, ut collocatum eſt,
tineant. Eſſe etiam is debet, a planta,
crus fractum eſt, circa poplitem; ſi fe-
ıur, uſque ad coxam; ſi juxta ſuperius ca-
ıt femoris, ſic, ut ipſa quoque ei coxa
ſit. Neque tamen ignorari oportet, ſi fe-
ur fractum eſt, fieri brevius; quia nun-
1am in antiquum ſtatum revertitur: ſum-
ſiſque digitis poſtea cruris ejus inſiſti. ex
uo multa debilitas eſt; fœdior tamen, ubi
ortunæ negligentia quoque acceſſit.

6. *De Digito fracto.*

Digitum ſatis eſt ad unum g ſurculum de-
gari poſt inflammationem.

7. *Com-*

f *Æginet. VI.* 102. *Hippocr. de Fract.* XXIII.
Al. furunculum

7. *Communes curationes ad humeros, brachia, crura, femina, digitoſque confractos pertinentes.*

His proprie ad ſingula membra pertinentibus, rurſus iſta communia ſunt: primis diebus fames: deinde tum, cum jam creſcere callum oportet, liberalius alimentum: longa a vino abſtinentia: fomentum aquæ calidæ, dum inflammatio eſt, liberale; cum ea deſiit, modicum: tum ex longior ulterioribus, e liquido cerato, [illegible] bris, & mollis tamen unctio. Nec per[illegible] exercendum id membrum, ſed paulatim [illegible] antiquos uſus reducendum eſt.

Gravius aliquanto eſt, cum oſſa fr[illegible] ræ carnis quoque vulnus acceſſit, [illegible] meque, ſi id muſculi femoris aut hu[illegible] ſenſerint. nam & inflammationes [illegible] graviores, & promptiores cancros [illegible] Ac femur quidem, ſi oſſa inter ſe [illegible] fere præcidi neceſſe eſt. Humerus [illegible] quoque in periculum venit; ſed [illegible] conſervatur. Quibus periculi [illegible] gis id expoſitum, quod [illegible] los ictum eſt. Igitur curatio [illegible] eſt, & per mediam plagæ [illegible] tranſverſus præcidendus: ſanguis vero, ſi parum fluxit, mittendus: corpus inedia in ter[illegible] mum diem extenuandum. Ac uſque q[illegible] dem membra lentius intendenda, & hu[illegible] in his oſſa in ſuam ſedem reponenda ſunt: his vero neque intendi nervos, neque [illegible] tractari, ſatis expedit. ipſiſque hominibus permittendum eſt, ut ſic ea collocata habeant, [illegible]

admodum minimum læduntur. Omni-
utem his vulneribus imponendum pri-
namentum ex vino madens, cui roſæ
m admodum adjectum ſit: cætera ea-
Deliganda faſciis ſunt, aliquanto,
vulnus, laxioribus; ſcilicet laxius,
ſi ea plaga non eſſet, quantoque faci-
& alienari & occupari cancro vulnus pot-
b numero potius faſciarum. id agendum
ut laxæ quoque æque contineant;
od in femore humerove ſic fiet, ſi oſ-
rte recte concurrerint: ſin aliter ſe ha-
nt, eatenus circumdari faſcia debebit,
mpoſitum medicamentum contineat.
ra eadem, quæ ſupra ſcripſi, facienda
. præterquam quod neque ferulis, ne-
canalibus, inter quæ vulnus ſaneſcere
poteſt; ſed pluribus tantummodo &
oribus faſciis opus eſt: ingerendumque
nde in eas eſt calidum oleum, & vi-
a; *i* magiſque hoc. In principio fame
dum; vulnus calida aqua fovendum;
ſque omni ratione vitandum eſt, &
ſcundum ad medicamenta, quæ puri mo-
lo ſunt. Majorque vulneri, quam oſſi
adhibenda, ergo quotidie ſolvendum
iendumque eſt.
nter quæ ſi quod parvulum fragmentum
eminet, id, ſi retuſum eſt, in ſuam
m dandum; ſi acutum, ante acumen
, ſi longius eſt, præcidendum; ſi bre-
, limandum, & utrumque ſcalpro læ-
dum: tum ipſum recondendum eſt. ac,
id manus facere non poteſt, vulſella,
quali

a *Al.* numeris i *Al.* magiſque in primo fa-
&c.

Tom. II. quali fabri utuntur, injicienda eſt acu
129, 1. ſis prominentis cuſpidi, ab ea parte
ſima eſt; ut ea parte, qua gibba eſt,
neus os in ſuam ſedem compellat.
majus eſt, membranuliſque cingitur,
oportet has ſub medicamentis reſolvi
que os, ubi jam nudatum eſt, ab
re; quod maturius ſcilicet faciendum
poteſtque ea ratione & os coire, &
ſaneſcere: illud ſuo tempore; hoc,
ſe habet.

Nonnunquam etiam in magno
evenit, ut fragmenta quædam velut
riantur, neque cum cæteris coeant.
hic quoque ex modo fluentis humoris
ligitur. Quo magis neceſſarium eſt,
ulcus reſolvere, quam nutrire: ſequi
fere, ut id os per ſe poſt aliquot dies
cidat; aut, cum jam ante miſera
vulneris ſit, tamen id interdum
turniuſque faciat. Sæpe etiam
os abrumpitur, protinuſque
lor oritur. Quare ſolvere,
turius oportet, & fovere
tem, frigida; per hiemem,
ceratum myrteum impo

Interdum fractura qui
leis carnem vexat. Quo a
punctionibus cognito, aperire id
eoſque aculeos præcidere neceſſe habet.
Reliqua vero curatio in utroque hoc caſu
eadem eſt, quæ, ubi plagam iſtus
nus intulit. Puro jam ulcere,
quoque utendum eſt carnem producti-
bus.

Si brevius adhuc membrum eſt, &
oco ſuo non ſunt, paxillus tenuis &
imi generis inter ea demitti debet,
it capite paululum emineat; iſque quo-
plenior adigendus eſt, donec par id
orum alteri fiat. Tum paxillus remo-
is, vulnuſque ſanandum eſt. Cicatrix
inducta fovenda aqua frigida eſt, in
myrtus, hedera, aliæve ſimiles ver-
decoctæ ſint: illinendumque medica-
ım, quod ſiccet. & magis etiam hic
:endum, donec id membrum confir-
.

quando vero oſſa non conſerbuerunt, Tom. II. 63, 31.
ſæpe ſoluta, ſæpe mota ſunt, in aper-
inde curatio eſt. poſſunt enim coire.
etuſtas occupavit, membrum extenden-
eſt, ut aliquid lædatur: oſſa inter ſe
ıu dividenda, ut concurrendo exaſperen-
, &, ſi quid pingue eſt, eradatur, to-
que id quaſi recens fiat. magna tamen
habita, ne nervi muſculive lædantur.
ı vino fovendum eſt, in quo malico-
ı decoctum ſit; imponendumque idipſum
albo mixtum: tertio die reſolvendum,
ndumque aqua, in qua verbenæ, de
ıus ſupra dixi, decoctæ ſint: quinto die
ı faciendum, ferulæque circumdandæ:
ra, & ante, & poſt, eadem facienda,
ſupra ſcripſi. Solent tamen inter-
adverſa inter ſe oſſa k conſervere: eo- Tom. II. 63, 19. 163, 16.
& brevius membrum, & indecorum ſit;
ſi capita acutiora ſunt, aſſidue pun-
e ſentiuntur. Ob quam cauſam frangi
rurſus

Al. Cohærere *vel* coaleſcere

rurſus oſſa & dirigi debent. Id hoc
fit. Calida aqua multa id membrum
tur, & ex cerato liquido perfricatur
tenditurque: inter haec, medicus perm
oſſa, ut adhuc tenero callo, manibus
ducit, compellitque id, quod eminet
ſuam ſedem: &, ſi parum valuit, a
parte, in quam os ſe inclinat, invol
lana regulam objicit; atque ita deliga
aſſueſcere iterum vetuſtae ſedi cogit.

Tom.II. 111,26. Nonnumquam autem recte quidem
conferbuerunt, ſuperincrevit vero
callus; ideoque locus intumuit. Qu
incidit, diu leniterque id membrum
fricandum eſt ex oleo, & ſale, & n
multumque aqua calida ſalſa fovendum:
imponendum malagma, quod digerat:
ſtrictiuſque alligandum: oleribuſque, &
terea vomitu utendum. per quae ca
callus quoque extenuatur: [illegible]
quid de ſinapi cum ficu in [illegible]
membrum impoſitum, donec [illegible]
dat, eoque evocet ma[illegible]
mor extenuatus eſt, ruſus ad eam via
revertendum eſt.

CAP. XI.

Tom.II. 119,21.

De Oſſibus luxatis.

Ac de fractis quidem oſſibus [illegible]
dictum ſit. Moventur autem ex ſe[illegible]
bus ſuis duobus modis. Nam modo, qua
Tom.II. 209,15. juncta ſunt, inter ſe dehiſcunt: ut [illegible]
tum os ſcapularum ab humero receſſit &
brachio, radius a cubito; & in crure, tibia

ſun

ra; &, interdum, ſaltu, calcis os a talo;
raro tamen fit: modo articuli ſuis ſe-
s excidunt. Ante de prioribus dicam.
uorum ubi aliquid incidit, protinus is
s cavus eſt, depreſſuſque digitus ſinum
nit. deinde gravis inflammatio oritur;
ie in talo præcipue: ſiquidem febres
que, & cancros, & nervorum vel diſ-
iones, vel rigores, qui caput ſcapulis
ſtunt, movere conſuevit. Quorum vi-
orum cauſa, facienda eadem ſunt, quæ
ſſibus mobilibus læſis. Atque id ubi in- Tom. II.
, protinus his locis imponenda, quæ 210, 7.
a propoſita ſunt, ut dolor tumorque
ea tollantur. Nam diducta oſſa nun-
m rurſus inter ſe junguntur: &, ut ali-
d decoris eo loco, ſic nihil uſus admit-
ır.

Maxilla vero & vertebræ, omneſque ar-
uli, cum validis nervis comprehendun-
, excidunt aut vi expulſi, aut aliquo
u nervis vel ruptis, vel infirmatis; fa-
uſque in pueris & adoleſcentulis, quam
robuſtioribus. Hique elabuntur in prio-
ı & in poſteriorem, in interiorem & in
eriorem partem: quidam omnibus mo-
, quidam certis. Suntque quædam com-
ınia omnium ſigna, quædam propria cu-
que. Siquidem ſemper ea parte tumor
, in quam os prorumpit; ea ſinus, a
a receſſit. Et hæc quidem in omnibus
prehenduntur, alia vero in ſingulis. quæ,
ıulatque de quoque dicam, proponenda
ınt.

Sed

Sed ut excidere omnes articuli poſſunt, i
non omnes reponuntur. Caput enim ne
quam compellitur, neque in ſpina verteb
neque ea maxilla, quæ, utraque parte p
lapſa, antequam reponeretur, inflamma
nem movit. Rurſum, qui nervorum vi
prolapſi ſunt, compulſi quoque in ſua
des iterum excidunt. Ac, quibus in p
tia exciderunt, neque repoſiti ſunt, mi
quam cæteri creſcunt: omniumque, qui
eo ſuo non ſunt, caro emacreſcit, ma
que in proximo membro, quam ulteri
utputa, ſi humerus loco ſuo non eſt, ma
in eo ipſo fit macies, quam in brachi
major in hoc, quam in manu. Tum p
ſedibus, & pro caſibus, qui inciderunt, a
major aut minor uſus ejus membri re
quitur: quoque in eo plus uſus ſupereſt, e
minus id extenuatur.

Quicquid autem loco ſuo motum eſt, an
te inflammationem reponendum eſt. Si il
la occupavit, dum conquieſcit, laceſſen
dum non eſt: ubi finita eſt, tentandum eſt
in his membris, quæ id patiuntur. Multum
autem eo confert & corporis & nervorum
habitus. Nam, ſi corpus tenue, ſi humidum
eſt, ſi nervi infirmi, expeditius os reponi-
tur; ſed & multo facilius excidit, & poſtea
minus fideliter continetur. Quæ contraria his
ſunt, melius continent: ſed id, quod ex-
pulſum eſt, difficulter admittunt. Oportet
autem ipſam inflammationem levare, ſu-
cida lana ex aceto ſuperimpoſita: a cibo, ſi
valentioris articuli caſus eſt, triduo; inter-

n etiam quinque diebus abſtinere : bibeaquam calidam, dum ſitis finiatur : cuĩuſque. hæc facere, his offibus motis, e validis pleniſque muſculis continentur : ;ero etiam febris acceſſit, multo magis : nde die quinto fovere ex aqua calida ; netaque lana, ceratum imponere ex cyno factum ; nitro quoque adjecto, do: omnis inflammatio finiatur. Tunc inlionem ei membro adhibere : cibis uti ıis ; uti vino modice : jamque ad uſus ›que ſuos id membrum promovere ; quia tus, ut in dolore peſtifer, ſic alias ſaluimus corpori eſt. Hæc communia ſunt : ac de ſingulis dicam.

CAP. XII.

De Maxilla luxata. a

MAXILLA in priorem partem propellitur, ſed modo altera parte, mo› utraque. Si altera, in contrariam parm ipſa mentumque inclinatur : dentes pa›us non reſpondent ; ſed ſub his, qui ſent, canini ſunt. At, ſi utraque, totum entum inclinatur, & in exteriorem parn promovetur ; inferioreſque dentes longus, quam ſuperiores excedunt ; intentie temporum muſculi apparent. Primo ıoque tempore homo in ſedili collocandus :, ſic, ut miniſter a poſteriore parte cait ejus contineat, vel ſic, ut juxta parietem ſedeat, ſubjecto inter parietem & caput us ſcorteo, pulvino duro, eoque caput per iniſtrum urgeatur, quo ſit immobilius.

a Æginet. VI. 112.

tum medici digiti pollices, linteolis vel ſciis, ne dilabantur, involuti in os conjiciendi, ceteri extrinſecus admov ſunt. ubi vehementer maxilla apprehe eſt, ſi una parte procidit, concutien mentum, & ad guttur adducendum eſt: ſimul & caput adprehendendum, &, c tato mento, maxilla in ſuam ſedem a pellenda, & os ejus comprimendum ſic, ut omnia pene uno momento fiant. ſi utraque parte prolapſa eſt, omnia ea facienda; ſed æqualiter retro eſt maxi agenda. Repoſito oſſe, ſi cum dolore o lorum & cervicis iſte caſus incidit, ex b chio ſanguis mittendus eſt. Cum omni vero, quorum oſſa mota ſunt, primo ſp dior cibus conveniat, tum his præcipue adeo ut ſermo quoque frequens, motu e

Tom. II. 129, 33. temporum nervos lædat.

CAP. XIII.

De Capite luxato.

CAPUT duobus proceſſibus ſinus ſummæ vertebræ ſuper cervicem contineri, in quam partem poſui. Hi proceſſus interdum in poſteriorem partem excidunt: quo fit, ut nervi ſub occipitio extendantur, & mentum pectori adglutinetur, neque bibere is, neque loqui poſſit, interdum ſine voluntate ſemen emittat. quibus celerrime mors ſupervenit. Ponendum autem hoc eſſe credidi, non quo curatio ejus rei ulla ſit; ſed ut iis indiciis cognoſceretur, & non putarent ſibi me-

edicum defuiſſe, ſi qui ſic aliquem perdidiſſent.

CAP. XIV.

De Spina luxata. a

DEM caſus manet eos, quorum in ſpina vertebræ exciderunt. Id enim non oteſt fieri, niſi & medulla, quæ per meum; & duabus membranulis, quæ per os a lateribus proceſſus feruntur; & ner; qui continent, ruptis. Excidunt autem in poſteriorem partem, & in priorem; & pra ſeptum tranſverſum, & infra. Si in ramvis partem exciderint, a poſteriore rte vel tumor, vel ſinus erit. Si ſuper ſeum id incidit, manus reſolvuntur, vomias, aut diſtentio nervorum ſequitur, ſpirius difficulter movetur; dolor urget, & aues obtuſæ ſunt. Si ſub ſepto, femina reolvuntur, urina ſupprimitur, interdum etam ſine voluntate prorumpit. Ex ejuſmodi aſibus, ut tardius, quam ex capitis, ſic taen intra triduum homo moritur. Nam, uod Hippocrates dixit, vertebra in exteorem partem prolapſa, pronum hominem ollocandum eſſe, & extendendum, tum alce aliquem ſuper ipſum debere conſiſtere, & intus impellere: in his accipiendum eſt, uæ paululum exceſſerunt; non in his, quæ oto loco motæ ſunt. Nonnunquam enim ervorum imbecillitas efficit, ut, quamvis on exciderit vertebra, paululum tamen in riorem partem promineat. id non jugulat. Sed ab interiore parte non contingit Tom. II. 126, 16.

a Æginet. VII. 117.

quidem propelli. Ab exteriore ſi quid p[illegible] pulſum eſt, plerunque iterum redit: n[illegible] quod admodum rarum eſt, vis nervis [illegible]ſtituta eſt.

CAP. XV.

De Humero luxato. a

HUMERUS autem modo in a[illegible] excidit, modo in partem priorem. [illegible] in alam delapſus eſt, ei junctus cubitus re[illegible]cedit ab latere, ſurſumque ad ejuſdem [illegible]tis aurem cum humero porrigi non pote[illegible] longiuſque altero id brachium eſt. Si in p[rio]rem partem, ſummum quidem brachium e[x]tenditur, minus tamen, quam naturaliter; difficiliuſque in priorem partem, quam i[n] poſteriorem cubitus porrigitur.

Igitur, ſi in alam humerus excidit, & [illegible] puerile adhuc eſt corpus, vel molle, cu[m] imbecillibus nervis intentum eſt, ſatis [illegible] collocare id in ſedili; & ex duobus [illegible] alteri imperare, ut caput [illegible] offis leniter reducat; alter [illegible] extendat: ipſum poſteriorem [illegible]
Tom. II. humerum genu ſub ala [illegible]
183,31. que & latum os, & alterum [illegible] ejus ad latus impellere.

At, ſi vaſtius corpus, nervive robuſtiores ſunt, neceſſaria eſt ſpatha lignea, quæ & craſſitudinem duorum digitorum habet, & p[illegible] longitudine ab ala uſque ad digitos pertinet. in qua ſumma capitulum eſt rotundum, & leniter cavum; ut recipere particulam aliquam ex capite humeri poſſit: in-

que

a *Æginet. VI*, 114.

ea bina ſoramina tribus locis ſunt, in-
ſe ſpatio diſtantibus; in quæ lora molliæ
jiciuntur. Eaque ſpatha, faſcia involu-
quo minus tactu lædat, ad alam a bra-
o dirigitur, ſic, ut caput ejus ſummæ alæ
jiciatur: deinde, loris ſuis ad brachium
igatur; uno loco, paulum infra humeri
put; altero, paulum ſupra cubitum; ter-
, ſupra manum. cui rei protinus inter-
lla tunc quoque foraminum aptata ſunt.
brachium deligatum ſuper ſcalæ galli-
riæ gradum trajicitur, ita altæ, ut con-
ere homo ipſe non poſſit; ſimulque in
eram partem corpus demittitur, in alte-
n brachium intenditur: eoque fit, ut ca-
e ligni caput humeri impulſum in ſuam
lem, modo cum ſono, modo ſine hoo
mpellatur. Multas eſſe alias rationes, ſci-
facile eſt uno Hippocrate lecto; ſed non
lia magis uſu comprobata eſt.

At, ſi in partem priorem humerus inci-
it, ſupinus homo collocandus; faſciaque,
ıt *habena, media ala* circumdanda eſt, ca-
taque *ejus poſt* caput hominis miniſtro
adenda; brachium alteri; præcipiendum-
ie, ut ille habenam, hic brachium exten-
ıt: deinde medicus, caput quidem homi-
is ſiniſtra debet repellere; dextra vero cu-
itum cum humero attollere, & os in
ıam ſedem compellere. faciliuſque id in
oc caſu, quam in priore revertitur. Re-
oſito humero, lana alæ ſubjicienda eſt; ſi
ı interiore parte os fuit, ut ei opponatur;
in priore, ut tamen commodius delige-

 tur.

tur. Tum faſcia, primum ſub ala circumdata, caput ejus debet comprehendere, deinde per pectus ad alteram alam, ab eaque ad ſcapulas, ruſuſque ad ejuſdem humeri caput tendere, ſæpiuſque ad eandem rationem circumagi, donec bene id teneat. Vincto hac ratione humerus commodius continetur, ſi adductus ad latus ſit, & ad id quoque faſcia deligetur.

CAP. XVI.

De Cubito luxato. a

IN cubito autem tria coire oſſa, humeri, & radii, & cubiti ipſius, ex his, quæ prima parte hujus voluminis poſita ſunt, intelligi potuit. Si cubitus, qui annexus humero eſt, ab hoc excidit, radius, qui adjunctus eſt, interdum diſtrahitur, interdum ſubſiſtit. In omnes vero quatuor partes excidere cubitus poteſt: ſed, ſi in priorem prolapſus eſt, extentum brachium eſt, neque recurvatur: ſi in poſteriorem, brachium curvum eſt, neque extenditur, breviuſque altero eſt; interdum febrem, vomitumque bilis movet: ſi in exteriorem, interioremve, brachium porrectum eſt, ſed paulūlum in eam partem, a qua os receſſit, recurvatur.

Quicquid incidit, reponendi ratio una eſt (neque in cubito tantum, ſed in omnibus quoque membris longis, quæ per articulum longa teſta junguntur): utrumque membrum in diverſas partes extendere, donec ſpatium inter oſſa liberum ſit; ut id

a *Hippocr. de Articulis*. T. XXI. & *Veſal.* T. IX. b *Hippocr. de Artic.* T. XXII. I.

, quod excidit, ab ea parte, in quam pſum eſt, in contrarium impellere. ıdendi tamen alia atque alia genera , prout nervi valent, aut oſſa huc ilſe dederunt. Ac modo manibus ſotendum eſt, modo quædam alia adhia.

rgo, ſi in priorem partem cubitus prois eſt, extendi per duas manus, interetiam habenis adjectis, ſatis eſt; derotundum aliquid, a lacerti parte pourn eſt, & ſuper id repente cubitus aderum impellendus eſt. At in aliis caſicommodiſſimum eſt eadem ratione bram extendere, quæ, fracto humero ſupoſita eſt, & tum oſſa reponere.

eliqua curatio eadem eſt, quæ in omni. Celerius tantum ſæpiuſque id reſolıdum eſt; multoque magis aqua calida endum, & diutius ex oleo & nitro ac e perficandum. In cubito enim celerius, in ullo alio articulo, ſive extra reıſit, ſive intus revertit, callus circumır, iſque, ſi per quietem increvit, flexlius poſtea prohibet.

CAP. XVII.

De Manu luxata. a

MANUS quoque in omnes quatuor partes prolabitur. Si in poſteriol partem excidit, porrigi digiti non poſit: ſi in priorem, non inclinantur: ſi alterutrum latus, manus in contrarium, eſt, aut ad pollicem, aut ad mini-

a *Hippocr. de Articul. T. XXIII. Vectiar. X.*

mum digitum convertitur, & reponi non dif-
ficillime poteſt. Super locum autem durum
& renitentem ex altera parte intendi ma-
nus, ex altera brachium debet, ſic, ut pro-
na ſit, ſi in poſteriorem partem os excidit;
ſupina, ſi in priorem; ſi in interiorem ex-
terioremve, in latus. Ubi ſatis nervi exten-
ti ſunt, ſi uſque in alterutrum latus pro-
cidit, manibus in contrarium repellendum
eſt. At his, quæ in priorem poſterioremve
partem prolapſa ſunt, ſuperimponendum ali-
quid durum, idque ſupra prominens os ma-
nu urgendum eſt, per quod os vis adjecta
facilius in ſuam ſedem compellit.

CAP. XVIII.
De Palma luxata.

IN palma quoque oſſa interdum ſuis ſe-
dibus promoventur, modo in priorem
partem, modo in poſteriorem. In latus
enim moveri, paribus oſſibus appoſitis,
non poſſunt. Signum id ſolum eſt, quod
omnium commune eſt, tumor ea parte,
in quam os venit: ſinus ab ea, unde re-
ceſſit. Sed ſine intentione, quæ nervos,
modo bene preſſum os in ſuam ſedem re-
vertitur.

CAP. XIX.
De Digitis luxatis.

557,4 AT in digitis totidem fere caſus, ea-
demque ſigna ſunt, quæ in mani-
bus. Sed in his extendendis non æque vi
opus eſt; quod articuli breviores, & ner-

nervi

ıs validi ſunt. Super menſam tantum-
› intendi debent, qui vel in priorem
n poſteriorem partem exciderunt; tum-
palma compelli: ut ita in locum, un- Tom.II.
pſus eſt digitus, reſtituatur. 166,16.

CAP. XX.

De Femore luxato. a

U M de humeris dixerim; de his quo- Tom.II.
que, quæ in cruribus ſunt, videri poſ- 167,7.
dixiſſe: ſiquidem in hoc caſu quædam
tudo eſt femori & humero, tibiæ &
o, pedi & manui. quædam tamen ſe-
im quoque de his dicenda ſunt.
mur in omnes quatuor partes promo-
: ſæpiſſime in *b* interiorem; deinde in
riorem; raro admodum in priorem, aut
eriorem. Si in interiorem partem pro-
um eſt, crus longius altero & valgius
: extra enim pes ultimus ſpectat. Si in
riorem, brevius, varumque fit, & pes
s inclinatur; calx ingreſſu terram non
ingit, ſed planta ima, meliuſque id crus
rius corpus, quam in priore caſu, fert,
uſque baculo eget. Si in priorem, crus
ıri non poteſt, extenſumque alteri cruri
alcem par eſt; ſed ima planta minus in
rem partem inclinatur: dolorque in hoc
præcipuus eſt; & maxime urina ſuppri-
ır. Ubi cum dolore inflammatio quie-
commode ingrediuntur, rectuſque eo-
pes eſt. Si in poſteriorem, extendi
poteſt crus, breviuſque eſt; ubi conſi-
calx quoque terram non contingit.

Ma-

Æginet. VI. 118. b *Hippocr. de Articul.*
V. Vectar. T. XI.

Magnum autem femori periculum eſt,
vel difficulter reponatur, vel repoſitum
ſus excidat. Quidam ſemper iterum ex
re contendunt: ſed Hippocrates, &
cles, & Philotimus, & Nileus, & H
clides Tarentinus, clari admodum au
res, ex toto ſe reſtituiſſe memoriæ p
derunt. Neque tot genera machinam
rum quoque, ad extendendum in hoc
femur, Hippocrates, Andreas, Nil
Tom.II. Nymphodorus, Protarchus, Heraclide
187,37. ber quoque quidam reperiſſent, ſi id [illegible]
eſſet. Sed ut hæc falſa opinio eſt; ſic in
verum: cum ibi valentiſſimi nervi mu
lique ſint, ſi ſuum robur habent, vix
mittere, ut reponatur: ſi non habent,
poſitum non continere.

Tentandum igitur eſt, &, ſi tene
membrum eſt, ſatis eſt habenam alter
ab inguine, alteram a genu intendi: ſi va
lidius, melius adducent, qui eaſdem ha
benas ad valida bacula deligarint; atque
eorum fuſtium imas partes [illegible]
objecerint, ſuperioreſque ad ſe [illegible]
nu traxerint. Etiamnum [illegible]
tur membrum ſuper ſcamnum, cui ab utra-
que parte axes ſunt, ad quos habenæ il-
læ deligantur: qui, ut in torcularibus, con-
verſi, rumpere quoque, ſi quis perſeveraverit,
rit, non ſolum extendere nervos & muſcu-
los poſſunt. Collocandus autem homo ſuper
id ſcamnum eſt, aut pronus, aut ſupinus,
aut in latus, ſic, ut ſemper ea pars ſuperior
ſit, in quam os prolapſum eſt; ea etiam in-

ferior,

ır, a qua receſſit. Nervis extenſis, ſi
rıorem partem os venit, rotundum ali-
ſuper inguen ponendum; ſubitoque ſu- *Tom. II.*
id genu adducendum eſt eodem modo, 184, 1.
mque de cauſa, qua idem in brachio
proximuſque, ſi complicari femur po-
intus eſt.

n cæteris vero caſibus, ubi oſſa paulu-
inter ſe receſſerunt, medicus debet id,
eminet, retro cogere; miniſter con-
oxam propellere. Repoſito oſſe, nihil
aliud curatio requirit, quam ut diu-
is in lecto detineatur; ne, ſi motum
ır fuerit adhuc laxioribus nervis, rur-
erumpat. Poteſt tamen conditus, arti- *Tom. II.*
s medius aut ſummus canaliculo aliquo 167, 35.
imeri. 189, 34.

CAP. XXI.

De Genu luxato. a

ENU vero & in exteriorem, & in
interiorem, & in poſteriorem partem
dere, notiſſimum eſt. In priorem non
abi, plerique ſcripſerunt. poteſtque id
proximum eſſe; cum ibidem oppoſita
lla, ipſa quoque caput tibiæ conti-
. Meges tamen eum, cui in priorem
em excidiſſet, a ſe curatum eſſe, me-
iæ prodidit.

n his caſibus intendi nervi rationibus iiſ-
, quas in femore retuli, poſſunt. Et id
lem, quod in poſteriorem partem exci-
, eodem modo rotundo aliquo ſuper po-
em impoſito, adductoque eo crure, re-
condi-

a *Æginet. VI.* 119.

conditur. Cætera vero manibus ſimul, offa in diverſas partes compelluntur.

CAP. XXII.
De Talo luxato.

TALUS quidem in omnes partes labitur. Ubi in interiorem partem cidit, ima pars pedis in exteriorem pa convertitur. Ubi huic contrarius caſus, c trarium etiam ſignum eſt. At, ſi in a rem partem prorumpit, a poſteriore pa nervus durus & intentus eſt; ſimulque ſ pes eſt. Si in poſteriorem, calx pene co ditur, planta major fit, Reponitur au is quoque per manus; prius in diverſa & crure diductis. Et in hoc quoque diutius in lectulo perſeverandum eſt; n talus, qui totum corpus ſuſtinet, pa confirmatis nervis, ferendo oneri cedat, a ſuſque prorumpat. Calceamentis quoque h milioribus primo tempore utendum; ne vi ctura talum ipſum lædat.

CAP. XXIII.
De Planta luxata.

PLANTARUM vero oſſa iiſdem modis, quibus in manibus, excidunt; iiſdemque conduntur. Faſcia tantummodo calcem quoque debet comprehendere: ne cum mediam plantam, imumque ejus vinciri neceſſe eſt, liber talus in medio relictus, materiam pleniorem recipiat, ideoque ſuppuret.

CAP.

CAP. XXIV.

De Digitis luxatis. a

I digitis nihil ultra fieri debet, quam 552,30.
quod in his, qui ſunt in manu, poſitum Tom. II.
167,35.
CAP. XXV.
189,34.

… his, quae cum vulnere loco moventur. a

[H]ÆC facienda ſunt in his caſibus, ubi ſine vulnere oſſa exciderunt: ſæ… tamen cum vulnere loco moventur. Hic … & ingens periculum eſt, & eo gra… , quo majus membrum eſt, quove va… oribus nervis aut muſculis continetur. …oque ab humeris, femoribuſque, metus …rtis eſt; ac, ſi repoſita oſſa ſunt, ſpes …lla eſt: non repoſitis tamen, nonnullum …riculum eſt. Eoque major in utroque ti…or eſt, quo propius vulnus articulo eſt. …m Hippocrates *b* nihil tuto reponi poſſe, …ter digitos, & plantas, & manus, dixit: …ue in his quoque diligenter eſſe agen…n, ne præcipitentur ægri. Quidam bra…a quoque & crura repoſuerunt: &, ne …cri, diſtentioneſque nervorum orirentur …ub quibus in ejuſmodi caſu fieri ſolet mors …tura) ſanguinem ex brachio miſerunt. …erum ne digitus quidem (in quo mini…um, ut malum, ſic etiam periculum eſt) …poni debet aut in inflammatione, aut poſt…, cum jam vetus res eſt. Si quoque, re…poſito oſſe, nervi diſtenduntur, rurſus id …rotinus expellendum eſt.

Omne

a *Æginet. VI.* 116. a *Idem V.* 121.
b *Hippocr. Vectiar. XIX.* 5.

Omne autem membrum, quod cum
nete loco motum, neque repoſitum e
jacere convenit, ut maxime cubante
vat: tantum ne moveatur, neve
deat. In omni tali morbo magnum e
ga fame præſidium eſt: deinde ex ca
ne eadem, quæ propoſita eſt. Ubi o
fractis vulnus acceſſit, ſi nudum os e
impedimento ſemper futurum eſt, i
quod excedit, abſcindendum eſt; n
nendaque ſuper arida linamenta ſu
medicamenta non pinguia; donec, qu
tem eſſe in ejuſmodi re ſanitas pote
niat. nam & debilitas ſequitur, &
cicatrix inducitur: quæ neceſſe eſt ſ
re poſtea pateat.

F I N I S.

IN-

INDEX

RUM & VERBORUM.

lominis membra-
a interior rupta,
ue cheirurgia.
454
mulier, ſi gravi-
uerit alvus ſine
fuſa. 61
ntiæ duo genera.
ntia nimia inuti-
23
entia optima. 114
entia tēpeſtiva ju-
laborantem. 92
ſus ſub lingua cu-
. 446
uſſi cheirurgia. 408
ſuum curatio. 326.
onem graviorem
nox levior ſequi-
124
292
276
ισιον. 334. 335
ρδών. ibid.
quænam. 120
naturalis. 6
s morbus quis 111.
cognoſcatur. 113
ſcentia acutis mor-
patet. 43
Adoleſcentium morbi. 47
Adſtringentia. 32. 36. 107
Aduſtionis remedia. 314. 315
Æger de quo ſecurus erat medicus, ſæpe moritur. 57
Ægri natura noſcenda eſt. 14. 27
Æſculapius quare in deorum numerum receptus eſt. 1
Æſtas juvenibus inimica. 46
Æſtas periculoſa eſt. 42
Æſtas ſicca ſi Aquilones habuit, & autumno imbres auſtrique ſunt, qui morbi ſubeunt. 45
Æſtate quo cibo utendum. 33
Ætas media tutiſſima. 43
Affectus mutant corpora. 11
Ἀγκύλαι. 257
Ἀγκυλοβλέφαρα curatio. 425
Αἰγίλωπος ſanatio. 426
Alarum abſceſſus raro ſecandi. 401
Alba lenia emplaſtra. 266

Alexandrinum emplaſtrum. 264
Alimentum maximum in pane. 97. 99
Ἀλίπαρα emplaſtra. 260
Ἀλωπεκία. 344
Ἄλφος. 341
Alumen Melium. 403
Alvum moventia. 32. 106
Alvum quæ adſtringunt. 32. 36. 37. 107
Alvus fuſa mulieri gravidæ abortum cauſat. 61
Alvus fuſior in juvene melior. 33
Alvus juvenibus cita plerumque in ſenectute contrahitur. *ibid.*
Alvus mala. 52
Alvus nigra periculoſa. 76
Alvus peſtifera quæ. 56
Ambroſia, antidotum. 275
Ambulatio quibus convenit, quibus non. 298
Ἀναστομοῦν. 243
Ἀναστόμωσις. 203
Ἀναστομωτικὰ malagmata. 257
Anatome neceſſaria. 20
Angina. 196. curatio. *ib.*
Angina ſubito finita, ad pulmones malum tranſit. 64
Ani fiſſis paſtillus. 269
Ani fiſtula. 414
Ani vitia. 399
Ani vitiorum chei... 493
Ἀνθηραὶ, compoſ... 385. 388. 389. 3...
Ἀντιάδες.
Ἀνώδυνα.
Antidotorum app... 274
Apoplexia.
Ἄπυρον ſulphur.
Ἄφθαι.
Aquæ conſideratio...
Aqua frigida, ... tione, gravedine, ... macho laboran... prodeſt.
Aqua frigida prod... piti.
Aqua frigida ... ſupprimendo.
Aqua inter cutem ... cuto ... ad ... ur. 72
Aqua inter cutem ſequi... tur ſuppreſſion... hæ... morrhoid...
Aqua minime terribi... 68
Aquilo quos facit ... bos.
Ἀραχνοειδὴς oculi mem... 432
Aranei ictus curatio. ...
Arearum duo genera. ... curatio.
Aridæ medicamento...

iſturæ. 271
non ſtatim culpan-
. 57
νιχὸν auripigmentum.
83
riæ. 281
rriæ aſperæ ſitus. 182.
83
ria inciſa non coit.
r
s excitant artificis
genium. 13
culorum dolores. 237
culorum vulnerato-
um curatio. 297
Articulos malagma.
57. 258. 259
lepiades invenit fri-
tionem & geſtatio-
nem. 87
lepiades nihil præce-
it quod ab Hippocra-
: non eſt comprehen-
um. 88
idum morſus. 310
ϑμα. 198
ϑρώματα. 420
ροφία. 167. curatio.
168
rophia teſticulorum.
399
talum emplaſtrum. 262
iditorii meatus con-
preſſionis curatio. 375
uditus gravis curatio.
ibid.
uribus fractis medendi
modus. 523
Aurium doloris curatio.
370. 371
Aurium foramina & ſi-
nus. 500
Aurium mali odoris cu-
ratio. 372
Aurium morbi manum
exigentes. 438
Aurium ſonitus curatio.
376. 377
Aurium vermes. 375
Aurium ulceris ſordidi
curatio. 374
Auſter quos morbos in-
ducat. 44
Auſtri a prima hieme ad
ultimum ver ſi conti-
nuarint, quos generent.
45
Αὐτόπυρον. 97
Autoribus antiquis ſua
reddenda. 88
Autumnus periculoſiſſi-
mus eſt. 42
Autumnus ſiccus Aqui-
lonibus perflatus quos
morbos inducat. 46
Auxilium anceps melius
quam nullum. 79
Auxilium etiam morbis
decreſcentibus neceſ-
ſarium eſt. 89
Auxilium quid agat. 77
Auxilium vehemens ſuc-
currit vehementi malo.
84

B

BAcula valida. 554
Balneum ingreſſurus imbecillus homo quid vitare debeat. 94
Balneum obeſt gangrænæ. 304
Balneum quando conveniat. 93
Balneum vulneri parum puro res infeſtiſſima. 298
Barbarum emplaſtrũ. 260
Βασιλικὸν emplaſtrum. ib.
Brachii oſſa. 504
Brachii perfracti medicina. 531. 536
Βυβωνοκήλη. 459. curatio. 471
Βρογχοκήλη ejuſque cheirurgia. 447

C

ΚΑχεξία. 167. curatio. 169
Κακόηθες. 317. 318
Calceamenta humiliora talo luxato. 556
Calcis os. 507
Calculi ex veſica ſectio. 475. ex urethra. 474
Calculi majoris in veſica fiſſio. 481
Calculo evulſo, quæ facienda. 482
Calculo expellendo paſtillus.
Calculorum diagn ſigna.
Calculorum in fœ curatio.
Calculoſi qui dignoſ tur.
Calefacientia. 105.
Calli curatio.
ad Callum in malagma.
Calor adjuvat quæ infeſtat.
Calor quid efficiat. 4
Calvariæ fractæ med 514
Calvariæ oſſa & ſu 498
Cancer qui oriatur.
Ejus ſigna. ib.
Cancri exſectio e calculo ſupervenit ſigna & curatio. 485
Cancri in cole curatio. 396
Cancri oris curatio. 390
Canini dentes. 5
Cantharidum aſſumptorum curatio. 5
Capillorum profluvium 342
Capite infirmo laboranti quid agendum. 34
Capiti fracto emplaſtrum 261. 263
Capiti prodeſt aqua gida. 35

Ca-

pitis dolores ex vento quî finiantur. 70
pitis dolores frictio levat. 89
pitis dolor ex febre levatur. 138
pitis doloris curatio. 188
pitis ſubitus dolor. 72
pitis tubercula. 420
put luxatum immediabile. 546
rbunculi curatio. 315. 316
rbunculi in cole nati curatio. 398
ρκινώδη tubera. 255
rcinomatis leniendis malagma. 256
rcinoma ubi proveniat. 317. curatio. *ib.*
rdiacus morbus. 156. ejus curatio. 157
riei oſſium curatio. 508
arnem alentia. 247
arni coercendæ emplaſtrum. 265
arni putri continendæ. 272
arni ſupercreſcenti exedendæ. 271. 273
aro corrupta in pus vertitur. 325
Καρόται nervi. 502
Cartilagines in oſſium omnium extremis. 505
Cartilaginis narium fractæ curatio. 522. aurium. 523
Caſſius quî febrem ſanarit. 18
Cataplaſmata calefacientia, iis, quibus calculi e veſica exſecti, noxia. 483
Catapotiorũ recenſio. 278
Cauſæ abditæ quæ. 4
Cauſæ evidentes quæ. 5
Cauſa veri quæ dicitur. 16
Κεφαλαία. 186. Ejus cauſæ & curatio. 187
Κεφαλικά. 261
Ceraſtis ictus curatio. 311. 312
Κερατοειδὴς oculi tunica. 432
Κερκίς. 504
Cerebri ejuſve membranæ percuſſæ ſigna. 286
Cervicis morbi. 193
Cervix inverſa mortem indicat. 55
Ceruſſæ epotæ curatio. 314
Κηρίον ulcus. 333. Ejus duæ ſpecies, & curatio. *ibid.*
Χαλαζίων curatio. 422
Κάλχανθον. *ibid.*
Cheirurgiæ præſtantia ac origo. 405
Cheirurgia vetuſtiſſima me-

medicinæ pars. 2
Cheirurgi officia. 406
Cherſydri ictus curatio. 312
Χιασμός. 489. 516
Chiragra quæ ſolvitur. 68
Chiragra quibus indicatur. 59
Chironium ulcus quale. 322
Choacon emplaſtrum. 260
Χοίνικιον, modiolus. 510
Cholera. 217. curatio. 218
Χόρδαψος. 221
Χοροειδὴς oculi tunica. 432
Cibi concoctio qui fiat. 6
Cibi varii non facilius coquuntur. 131
Ciborum variæ proprietates. 100
Cibus ægro quando dandus. 114. Febricitanti. 119. *ad* 127. 131. Humidus aptiſſimus. 130. Ex tenuiſſima materia. 131
Cibus humidus fatigatis convenit. 26
Cibus unde debeat incipere. 23
Cicatrix quomodo inducatur vulneri. 300. 306
Cicutam ſi quis bibit, quomodo curari debeat.
Κιρσοκήλη.
Clavi oculorum.
Clavus in pedibus ... tur. 335. curatio.
Clyſteres quando co... niunt & quibus. 85.
Cœlum peſſimum ... ægrum fecit.
Cogitatio in ſano ca... laboranti tuta me... 35
Κοιλιακὸς morbus. ... curatio.
Κολικὸν Caſſii. 223. ... 281
Κολικὸς morbus.
Colicus dolor quibus ... datur.
Colis inflammati ... 393. Ulcera. 394. Cancer. 396. *Phagedæna*. 397. *Carbunculus*. 398
Colliſum corpus qui tractetur. 294
Collyrium Achariſtum. 352. In Ani fiſtulis. 415. Andreæ. 359. Aſclepias. 362. Βασιλικὸν. 365. Cæſarianum. 364. Canopite. 362. Cleonis. 351. Cythium. 352. Διὰ κέρατος. 360. Διὰ κρόκου. 366. Διὰ λιβάνου. 357. Euelpidis. 352. 360. 361. 362. 36... Hermionis. 362. Hi... racis.

acis . 364. Μεμιγμέ-
ν. 360. Nilei . 355.
hiletis . 357. Philo-
is . 351. Phynon .
61. Pyxinum . 362.
.hinion. 365. Smilion.
60. Sphærion . 361.
Tephrion. 352. Theo-
oti . ibid. Trygodes .
bid.
ubra tuto eſtur. 509
nitialis morbus. 172.
Ejus medela. 173. ſeqq.
nitalis morbus quan-
lo ſolvitur. 68
mmunia attendi vo-
uit Themiſon eaque
ria. 15. 17
mmunia & propria ob-
ſervanda. 17. 18. 19
ncoctio omnibus vitiis
occurrit. 39
ncoctio qui fiat non
ſciunt eruditi, ſed con-
jectura proſequuntur .
13
ncoctio tarda qui ad-
juvetur. 38
ncubitus rarus corpus
excitat, frequens ſol-
vit. 21. Quis utilis. ib.
Quando convenit. ibid.
ondita inutilia. 23
ondylomatis ani cura-
tio. 400. 494
onſuetudini quod con-
trariatur noxium eſt. 27
Contentio poſt cibum in-
utilis. 36
Cordis percuſſi ſigna. 285
Cor muſculoſum eſt. 183
Corpora affectibus mu-
tantur. 11
Corporis natura noſcen-
da. 27. 28
Corporis ſemper aliqua
imbecilla pars eſt. 28
Corpus exedentia. 245.
adurentia. ibid.
Corpus gracile infirmum.
43
Corpus integrum quo de-
notetur. 22
Corpus obeſum hebes. 43
Corpus quadratum opti-
mum. ibid.
Corpus quæ commode
exerceant. 23
Corpus quænam calefa-
ciant. 31
Corpus quænam humi-
dent, aut ſiccent. 31. 32
Corpus quænam refrige-
rent. ibid.
Corpus quid extenuet. 28
Corpus quid impleat. ib.
Corvus, ferramentum
ſcroto incidendo. 463
Κορύζα. 191
Coſtarum enumeratio. 503
Coſtarum fiſtulæ. 412
Coſtis fractis opitulandi
ratio. 528
Coxarum dolor. 235. pro-

gnoſis. 75. curatio. 236
Coxarum os. 506
Craronis compoſitio ad aurium malum odorem. 373
Κρεμαςῆρες, nervi. 455
Creta figularis. 32
Crimen profeſſoris non eſt artis. 57
Κριθῆς curatio. 422
Cruditatem quænam indicent. 58
Cruris oſſa. 506
Crurum fractorum ſanatio. 531. 537
Κρυςαλλοειδὴς oculi humor. 432
Cubiti fracti curatio. 537
Cubiti luxati cheirurgia. 550
Cubiti oſſa. 505
Cucurbitulæ æneæ & corneæ. 82 Earum uſus præcipuus. 83. In morbis longis & acutis *ib.*
Curtorum in auribus, labiis, ac naribus cheirurgia. 439
Cutem purgantia. 248
Κυνικὸς σπασμός. 189. Ejus curatio. 190

D

Δάρτος. 456
Dejectio infirmat hominem. 84
Dejectio in omni morbis molita.
Dejectio lippienti p eſt.
Dejectionem ſubitam q indicet.
Dejectio periculoſa ph ſicis.
Dejectio quæ aliis.
Dejectio quæ bona. 6 69
Dejectio quando conveniat. 5
Dejectio quibus medicamentis.
Dejectio ſupprimitur mitu.
Delirium cui prodeſt.
Denarii pondus. 2
Denti exeſo remedium. 3
Dentium doloris vara remedia.
Dentium ordo. 501
Dentium vitiatorum cheirurgia. 443
Deſidia & luxuria adverſæ valetudinis cauſæ. 2
Deſperatus non curandus. 28
Deſtillatio. 190. ejus curatio. 191. 19
Deſtillationes qui vitantur. 36
Διάβρωσις. 202
Διὰ δαφνίδων emplaſtrum. 263
Diæta hiemalis, verna, æſti-

æſtiva, & autumnalis. 33. 34
άφραγμα. 183
es critici. 121
es ſereni ſaluberrimi. 42
gerentia malagmata. 253
igitorum cohærentiũ & curvatorũ curatio. 497
gitorum fractorum curatio. 531. 537
gitorum luxatorũ cheirurgia. 552. 557
gitorum oſſa. 505
gitorum ulcera. 403
pſadis ictus curatio. 311
iſcutientia. 246
iſtentio nervorum quando timenda. 62. 64
iuretica conveniũt morſis a ſerpentibus. 310
olor deorſum tendens ſanabilior. 69
Dolorem qui non ſentiunt iis mens laborat. 62
ad Dolorem omnem malagma. 257. 258
Dolores quinam mortem indicent. 55
Doloribus leniendis catapotia. 278
Durities teſticulorum. 398
Δυσεντερία. 224. curatio. *ibid.*
Δύσπνοια. 198

E

Ebrius qui obmutuit, quî intereat & ſervetur. 55
Ε'κτροπὶς curatio. 430
Ε'λαιῶδες pus. 288. 289. 290
Ε'λαιῶδες acopum. 277
Ε'λεφαντίασις. 176
Elephantinum emplaſtrum. 266
Ε'λυτροειδὴς tunica. 455
Emollientia. 110
Empeirici quid ſtatuant. 8
Empeirici quinam. 3
Emplaſtra, quæ calvariæ cauſa componuntur. 517
Emplaſtrorum differentia. 249
Emplaſtrorum formulæ. 260
Emplaſtrum Barbarum. *ibid.*
Ε'μπροσθότονος. 193. curatio. 194
Ε'ναιμα emplaſtrum. 260
Ε'γκανθίδος medicatio. 425
Ε'γχευσα. 277
Ε'ννεαφάρμακον. emplaſtrum. 272. 484
Ε'ντεροκήλη. 456. curatio. 464
Ε'φηλις. 345. ejus curatio. 346
Epheſium emplaſtrum. 266

Epilepſia. 172
Ἐπινυκτὶς. 336
Ἐπιπλοκήλη. 456. curatio. 467
Ἐπισπαστικὰ emplaſtra. 263
Ἐπισπαστικὸν malagma. 250
Ἕρπης. 319
Eruditi imbecilles. 21
Eryſipelas periculum adfert ſi circa cervicem aut caput conſtitit. 301 quomodo curandum. 302
Evocantia & educentia. 247
Ἐξανθήματα. 336
Excitare caput, *pro* attollere.. 517
Exercitatio cibum antecedere debet. 23
Exercitatio implet corpus. 38
Exercitationis finis ſudor aut laſſitudo. 23
Experientia plurimum ad medelam confert. 13
Experimenta ſunt neceſſaria. 5. initia medicinæ. 9
Experiri quomodo oporteat. 112
ad Extrahendam materiam malagma. 250
Exulceratio ſtomachi. 205
Exuſto in ſole quid ag[endum].

F

FAber quidam ma[...] namentorum ad [...] tendendum femur [...] xatum repertor. 5[...]
Faciei contuſæ malagm[a]. 256
Famem qui ferant faci[...]lius, qui difficulter. 1[...]
Fames. [...]
Faſciæ ſex ad oſſa fra[cta]. 533
Faſcia quæ & qual[is] [re]quiratur. 294. æſta[te] [...] hieme. [...]
Fatigatio animi inutilis poſt cibum. 36
Fatigatis ex ambulatione quid agendum. 27
Fatigatis inutilis frigida potio. 26
Fatigatis quid agendum. 25. 26
Faucium exulceratio. 195
Faucium morbi. 196
ad Favum malagma. 255
Febriculam reſtantem quid indicet. 59
Febres longæ abſceſſus, & articulorum dolores indicant. 64
Febres malæ. 51. 52
Febris a cubito in poſterio-

ora delapſo mota.
50
ris acuta periculoſa.
2
ris ardens horrore ſa-
atur. 70. 71
ris ardentis curatio.
34
ris nulla inordinata.
17
ris peſtilentis cura-
o. 133. 134
ris præſentis ſigna,
alſus & calor. 129.
lia. 130
ris quæ mala vulne-
. 296
ris quid ſecundum
Eraſiſtratum. 16
ris ſæpe prodeſt. 70
ris ſubito finita re-
ertitur. 60
rium genera. 115
rium quartanæ ſim-
liciores ſunt. *ibid.*
rium quotidianarum
aria genera. 116
rium tertianarum duo
genera. *ibid.*
ninum oſſa. 506
moris luxati cheirur-
gia. 553
morum fractorum cu-
ratio. 531. 537
bulas adoleſcentibus
applicandi ratio. 473
rmus *pro* ſano. 21
Fiſtularum cheirurgia. 412
Fiſtularum genera plura. 328. quomodo dignoſcuntur. 329. 330. ſimplicium curatio. 330. calloſarum. 331. duplicium ſeu multiplicium. 332
Flatus excitantia. 104
Fœminarum calculi. 481
Fœminarum naturalia clauſa qui aperiantur. 488. 489
Fœtus imbecillitas qui cognoſcatur. 62
Fœtus mortui eductio. 489
Fœtus ſanitas. 62
Fomenta calida quæ ſint. 95
Fortunæ in ſanandis morbis potentia. 405
Fortuna non præſtat arti in morbo. 111
Fricatio convenit partibus longe a vulneribus diſſitis. 298
Fricationis utilitas. 194
Frictio corpus durat, mollit, minuit, implet. 88. longa obeſt. 89. quando adhibenda. *ibid.* ejus numerus præſcribi non poteſt. 90
Frictionem aliis auxiliis prætulit Aſclepiades. 87

Fri-

Frigoris in febribus curatio. 140
Frigus quibus inimicũ. 39. quid efficiat. 39. 40
Frigus quid in febre. 116
Frontis fractura cicatricẽ difficulter recipiens. 521
Fungi in ano vel vulva curatio. 403
Fungos inutiles ſi quis aſſumſerit. 314
Furoris ſigna. 63. 64
Furunculus. 324. ejus curatio. 324. 325

G

GRæca litera γ ferramenti ad diducendam carnem comparati modulus. 417
Γάγγλια, eorumque cheirurgia. 420
Γάγγραινα. 301. in quibus partibus fit, & difficile ſanatur. 301. ejus curatio. 303. corrupti corporis eſt. 304
Gallinaceus pullus diviſus imponitur morſui ſerpentium. 310
Gangrænæ ſectio. 497
Gargarizationes. 274
Genua contracta mortem indicant. 54
Genuini dentes. 501
Genu luxati cheirurgia. 555
Genuum dolor.
Geſtatio in lethargo p[illegible] eſt.
Geſtationem invenit A[illegible] clepiades. 87. Ea q[illegible] bus convenit morb[illegible] 90. 91. Genera ejus [illegible] ria.
Gingivarum [illegible] tium curatio. 4[illegible]
Gingivarum tuberc[illegible] 387. ulcera. 38[illegible]
Glandis contectæ [illegible] tio. 4[illegible]
Glandis nudæ contect[illegible] 471
Glandium plumbe[illegible] extractio. [illegible]
Glandulæ in cervicibu[illegible] 518
Græcorum in nominandis abſque circuitu partibus obſcœnis impudentia. 392
Γραφίων Διπλῆς. 418
Gravedines qui vitentur. 36
Gravedo. 190. Ejus curatio. 191. 192. 193

H

HÆmorrhoidis ictus curatio. 311
Hæmorrhoidum cheirurgia. 4[illegible]
Hæmorrhoidum ſuppreſſionẽ quæ ſequantur. [illegible]

Ar-

ὀῤῥοίδεις earumque curatio. 401
ni retuſi. 436
ſus lanæ mollis. 483
ſus lanæ ſulphuratæ. 10
leræ bacca dentem ndit. 383
atis morbi. 213
atis vulnerati ſigna. 86
ατικὸς morbus. 213. uratio. 214
nia. 456. curatio. 460
me quid & quomodo ſſe conveniat. 33
ms ſalubris eſt. 42
ms ſenibus inimica. 6
ms ſicca ſi ſeptentrionales ventos habeat, er pluvias exhibeat, qui morbi ſubeant. 45
ppocrates a futuris deceptus. 515
ppocrates omnia præſagivit. 41
irundinis pullus anginæ remedium. 197
μοπλάτ"ι. 503
orror a bilioſis. 141
orroris in febr. curatio. *ibid.*
orror quid. 116
umeri fracti curatio. 531. 535
lumeri luxati cheirurgia. 548
Humeri oſſa. 504
Humerorum dolores qui tollantur. 69
Ὑαλοειδὴς. 432
Ὑδροκέφαλον. 187. 189
Ὑδροκήλη. 458. curatio. 468
Hydrophobiæ curatio. 308
Hydropicis quomodo aqua emittatur. 451
Hydrops. 160. Ejus ſpecies & curatio. 160. 161
Hydrops quartanæ ſupervenit. 161
Hymen imperforatū. 488
Hyoſcyami poti curatio. 314
Ὑπόχυσις. 367

I

Ἰχὼρ ſaniei ſpecies. 288 malus. 289
Ictericis jecur durum fieri, malum. 74
Icterus. 175
Jecinoris vomica. 67
Jecur. 183
ad Jecur dolens malagma. 251
ad Jecur ſanandum catapotia. 280
Ignavia corpus hebetat. 20
ad Ignem ſacrum. 274. 277

Ei-

Εἰλεός. 221
Imbecillis quæ obſervanda. 22
Imbres quos morbos cauſent. 45
Impetiginis quatuor ſpecies. 339
Inediam qui facile ferant. 32
Infanti mortuo ejiciendo peſſus. 271. catapotium. 281
Infirmitas omnis morbis obnoxia. 31
ad Inflammationes vulvæ peſſus. 271
Inflammationis notæ. 139
Inflammatio ſtomachi. 205
Inflammatio teſticulorum. 398
Inflammatio uvæ. 389
Inflatio ſtomachi. 205
Inguinum abſceſſus raro ſecandi. 408
Inſania quando exſpectanda. 62. 63
Intemperantia quæ tutior. 23
Inteſtini plenioris morbus. 223
Inteſtini tenujoris morbi mala ſigna. 74
Inteſtini tenujoris morbus. 221
Inteſtinorum e ventre vulnerato prolabentium cheirurgia. [illegible]
Inteſtinorum lævitas. [illegible]
Inteſtinorum lævitas facile depellatur. [illegible]
Inteſtinorum lævitas periculoſa. [illegible]
Inteſtinorum morbi. [illegible]
Inteſtinorum vulnerum notæ. [illegible]
Inteſtinum cæcum. [illegible]
Inteſtinum jejunum. [illegible]
Inteſtinum tenujus. [illegible]
Jugale os. [illegible]
Juguli fracti ſanatio. [illegible]
Juvenes hieme [illegible] valent. [illegible]

L

ARimæ in cranio [illegible]ciendæ modulus. [illegible]
Laborem qui facile ferant. 45
Labor firmat corpus. 20
Laboris mutatio levat laſſitudinem. 26
Labor vitandus ſi inedia futura eſt. 24
Labrorum cancrorum cheirurgia. 431
Labrorum fiſſorum curatio. 447
Lac convenit phthiſicis. 170. veneno eſt in capitis doloribus, & acutis febribus. ibid.
Lac e mammis profluens foetum imbecillum ſignificat.

at. 62
in mammis, quibus
ienſes deficiunt. 76
antia. 247
anum iis, quibus ma-
illa perfracta eſt, co-
ıedendum. 526
ωφθάλμυς ſanatio. 430
illus, pulex, & ſ.
uomodo ex aure ex-
rahantur. 378
ſitudinem levat labo-
is mutatio. 26
eris doloribus cata-
otium. 280
eris dolor quando ex-
pectandus. 62. fini-
ur. 67
Laterum dolorem ma-
agma. 252
terum dolores. 209
tinorum a fœdioribus
verbis abſtinentia. 392
vatio calida pueris &
ſenibus apta eſt. 32
ctio clara nocet capite
laboranti. 35
ctio promovet conco-
ctionem. 38
ωνίσκος. 489
nia emplaſtra. 267
nia quænam. 102
nticularum ſpecies. 345
πίς. 513
thargus. 158. curatio.
159
ucophlegmatiæ cura-
tio. 164
Λευκὰ emplaſtra. 266
Λευκη. 341
Lien. 183
ad Lienem malagma. 251
Lienes magni quos cau-
ſent morbos. 62
Lienis icti ſigna. 286
Lienis morb. 215. cura-
tio. *ibid.*
Lienoſis mala tormina.
74
Linguæ cum ſubjecta
parte junctæ cheirur-
gia. 446
Linguæ reſolutio. 190
Linguæ ulcera. 387
Λιπαρὰ emplaſtra. 267
Lippientis diæta. 349
Lippitudinis levioris no-
tæ. 347
Lippitudo arida. 364
Lippitudo quibus indice-
tur. 60
Λιθοτόμος. 481
Livori faciei malagma.
256
Longus morbus quis.
111. acuto par. 112.
qui cognoſcatur. 113
Lucubratio quando con-
venit. 22
Lumbrici lati, teretes.
227. curatio. *ibid.*
Lunata plaga. 524
Lycium. 524. 529

Ma-

M

Machaon Æſculapii filius. 1. vulneribus auxilium attulit. 2

Macor inſuetus malum denotat. 48

Malæ immobiles. 501

Malagmatum differentia. 249

Malagmatum variæ formulæ. 250

Manus luxatæ cheirurgia. 551

Manuum cum pedibus ſimilitudo. 507

Manuum dolores. 237

Manuum oſſa. 505

Materiæ imbecilliſſimæ quænam. 97

Materiæ mediæ. 98

Materiæ valentiſſimæ. 98. 99. 100

Maxillæ fractæ cheirurgia. 525

Maxillæ luxatæ cheirurgia. 545

Maxillæ partes. 501

Maxillares dentes. *ibid.*

Medicamenta a diis petita. 2

Medicamenta non omnibus proſunt. 57. 112

Medicamentorum uſus ab Aſclepiade ſublatus. 241

Medicina ab experimentis deducta.

Medicina apud Ga[illegible] magis exculta.

Medicina debet eſ[illegible] tionalis.

Medicinæ genera [illegible] runt pro natura [illegible]

Medicinæ quæ ſ[illegible] 13. 57

Medicinæ ſcientia [illegible] tiæ pars. 2. qu[illegible] III. partes divi[illegible]

Medicina eſt ars [illegible] cturalis.

Medicinam [illegible] clepiades.

Medicina nihil [illegible] repugnante natura. [illegible]

Medicina perpetua [illegible] cepta vix habet. [illegible]

Medicina *prior inventa, dein ratio quæſita.* 9

Medicina *ſanitatem* promittit. 1

Medicina ubique eſt. *ibid.*

Medici officium juxta Aſclepiadem. 11[illegible]

Medici primi *Philoſo*phi. 2

Medico parum [illegible] quando ign[illegible]. 112

Medicus amicus [illegible] extraneo. [illegible]

Medicus Empiricus. [illegible]

Medicus expertus [illegible] mus. [illegible]

Me

:us non dies ſed fe-
ſ acceſſiones nume-
: debet. 121
:us qui pulſum ex-
rabit. 129
:us quo loco ſede-
. 130
cus rationalis. 17
llæ in ſpina diſciſ-
ſigna. 287
:ς. 341
κηρα ſaniei ſpecies.
8. mala. 289
κνεέδης. 255. cura-
. 420
ıbrana calvariam cin-
ns ſcalpro non lace-
nda. 516
ıbranæ cerebrum ſuc-
ngentis inflammatio
ıomodo tractanda. 520
nbri reſoluti progno-
:. 75
nbrum ictum certa
ıtione collocari de-
et. 298
γγοφύλαξ. 512
ıophili compoſitio ad
ırium malum odo-
:m. 373
nſtrua ſuppreſſa capi-
is dolores acerbos in-
icant. 59
ntum, maxillæ ima
ɔars. 501
ſcendi ratio. 248
ɔdioli deſcriptio. 510
Mollientia. 247
Mollientia malagm. 253
Morbi ad deor. iram re-
lati. 2
Morbi æſtivi. 43
Morbi autumnales. 44
Morbi hiemales. 45
Morbi increſcentis ſigna.
113
Morbi novi incidunt. 5. 13
Morbi remediis curan-
tur. 10. 11
Morbi vernales. 43
Morborum acutorum no-
tæ fallaces ſunt. 57
Morborum cognitio ne-
ceſſaria. 4. 5
Morborum initia famem
ſitimque deſiderant. 92
Morborum IV. genera. 111
Morbus Comitialis poſt
annum xxv. ortus diffi-
cile finitur. 73
Morbus inteſtini tenujo-
ris ex urinæ difficulta-
te intra VII. diem oc-
cidit. 74
Morbus qui acutus, qui
longus. 111. quomo-
do dignoſcitur. 113
Mortis certa ſigna nega-
vit Democritus. 57
Mortis inſtantis ſigna.
54. 55
Morſus aſpidis curat. 310
Morſus canis rabidi cu-
ratio. 307

ad Morſus emplaſtra. 265
Morſus feræ habent virus quoddam. 307
Morſus ſerpentium quomodo curentur. 309
Morus in dolore peſtifer. 545
Mulier ex partu vehementibus doloribus preſſa in periculo mortis eſt. 72
Mulier gravida abortit, ſi mammæ emacuere. 76
Mulier gravida acuto morbo facile conſumitur. 55
Muſculus læſus præcidendus. 291
Mutatio ſubitanea noxia. 25
Μυδρίασις. 368. ejus curatio. *ibid.*
Μυρμήκιον. 335
Μυροβάλανοι. 216. 251

N

NAres acutæ mortem indicant. 54
Nares exulceratæ aqua calida fovendæ. 378
Narium curtarum cheirurgia. 439
Nariū hæmorrhagia quid indicet. 62
Narium oſſa & foramina. 500
Naſo fracto medendi ratio.
Natura ægri noſcend[illegible]
Naturæ contemplati[illegible] facit medicum.
Nauſeanti ex navig[illegible] ne quid agendum
Nervi *χαρόντες*.
Nervis utilia acop[illegible]. 277
Nervorum diſtent[illegible] bus indicetur.
Nervorum dolor. [illegible] ejus curatio. [illegible]
Nervorum reſolut[illegible] tas tenera pr[illegible]
Nervorum tremo[illegible] ejus curatio.
ad Nervos malign[illegible]
Nervos præciſos [illegible] tas partis ſequitur. [illegible]
Nigritiei oſſium cura[illegible]
Nigrum *Diogenis* [illegible] plaſtrum. 265
Naſæ caſiæ. 503
Nota in acutis morbis fallaces ſunt. 57
Notitiæ ſubtrahere. [illegible]
Noxarum corporis ge[illegible] ra. [illegible]
Nuces Græcæ. [illegible] 217. 276

O

OBeſi quo morbo [illegible] tereunt. [illegible]
Ὄβολος. [illegible]
Ob[illegible]

ſcœnarum partium vitia. 392
ium. 25
uli natura. 432
uli quibus curantur. 348
uli ſponte interdum ſaneſcentes. 405
uli tumoris notæ. 347
uli variis caſibus patent. 346
ulorum caliginis curatio. 366. 367
ulorum carbunculi. 356
ulorum foramina. 500
ulorum ictorum curatio. 369
culorum imbecillitatis curatio. 368
culorum imminutio. 358
culorum inflammatio. 363
culorum pituitæ cheirurgia. 435
culorum pituitæ fluxus cohibendus. 353. 354
culorum puſtulæ. 357
culorum reſolutionis curatio. 367
culorum ſcabrorum curatio. 365
Oculorum ſuffuſionis curatio. 367
Oculorum varia collyria. 351. & *ſeqq.*
Oculorum vitia. 421
Oculorum ulcerum curatio. 361
Oleum bibendum qui venenum hauſit. 313
Omenti a vulnere corrupti exciſio. 453
Omentum. 185
O'φίασις. 345
O'πισθότονος. 193. curatio. 194
O'ρθόπνοια. 198
Oricularium ſpecillũ. 495
Oricularius clyſter. 483. 487
Oris cancer. 390
Oris reſolutio alvo cita finitur. 69
Oris vitia quæ cheirurgum poſtulant. 443
Oris ulcerum curatio. 385
Os aqua frigida fovendum. 22. quibus. 36
O'σχεὸν, ſcrotum. 456
Os pectoris. 503
ad Oſſa & nervos malagma. 257
Oſſibus reſolvendis emplaſtrum. 265
Oſſium fractorum differentiæ. 524
Oſſium luxatorum cheirurgia. 542
Oſſium poſitus & figura. 498
Oſſium vitiatorum ſigna & curatio. 507. 525. 528

Ozænæ curatio. 379. cheirurgia. 442

P

Palmæ luxatæ cheirurgia. 552
Palmulæ. 24
Palpebrarum pili oculum irritantes. 427
ad Panum malagma. 255
Papularum duo genera. 340. curatio. *ibid.*
Παρακολλητικὸν emplaſtrum. 261
Παράλυσις. 178
Παρασυνάγχη. 196
ad Parotidas malagma, 255. 258
Παρωτίδες. 255. 391
Partes aliter homine mortuo apparent; aliter vivo. 11
Parti laboranti optimum ſuccurrendum. 28
Partium extremarum frigus quando mortem indicat. 55. 90
ex Partu laborantibus cataporium. 281
Παρωνυχίδες. 589
Paſtillorum differentia. 249
Paſtillorum formulæ. 268
Patella, os. 506
Pecten, os. *ibid.*
Pedes cum digitis & unguibus in gravi m[illegible] nigreſcunt.
Pediculi palpebrarum. [illegible]
Pedum cum manibus [illegible] militudo. [illegible]
Pedum dolores. [illegible]
Pedum doloribus ma[illegible]ma. [illegible]
Πελλωμένον ceratum. [illegible]
in Periculo præc[illegible] multa recte ſiunt [illegible] omittenda. [illegible]
Περιπνευμονία. [illegible] ratio. [illegible]
Περιτόναιος. [illegible]
Πεσσοί. [illegible]
Peſtilentia occupato [illegible] obſervandum. [illegible]
Φακία. [illegible]
Φαγέδαινα in cole [illegible]. 397
Phalangii ictus curatio. 312
Φίμωσις eiuſque cheirurgia. 472
Φοινίκινον [illegible]. 336
Φάλαγγιον. *ibid.*
Phrenitici in tenebris habiti. 149. in luce. *ibid.*
Phrenitis. 148. eius plura genera. 149. curatio. 150. ſeqq.
Φθειρίασις. 33[illegible]
Φθίσις. 167. curatio. 16[illegible]
Phthiſicis alvus cita vitanda. 171. vomitus fre-

requens perniciosſus. 171
hiſis adoleſcentibus oritur. 71
εθλος, panus oriens. 55. 325
... 70. 254. 325. 396
Phymata malagma. 254. 255. 256. 258.
uitæ oculorum cheirurgia. 435
uitam craſſiorem quæ aciunt. 103
ga levis aqua frigida curatur. 293
ntæ luxatæ cheirurgia. 556
... morbus. 209. curatio. *ib.*
dagra quæ ſolvitur. 68
dagra quibus indicatur. 59
Podagras calidas malagma. 250
dalirius Æſculapii filius. 1. vulneribus auxilium attulit. 2
lypus narium ſtrangulat hominem. 380. curatio. *ibid.* 441
Pomis medicamenta. 230. 231
nderum ratio. 249
rrigo. 343. ejus curatio. *ibid.*
ſca frigida. 208
otio fatigatis inutilis. 26
Potio febricitãtibus quando danda. 127. 128
Potio frigida ſudanti pernicioſiſſima. 26
Procidentiæ ani vel vulvæ curatio. 401
Proprietates rerum quare noſcendæ. 96
Proprium eſt aliquid loci, temporis. 18
Πρόπτωσις. 355
Prurigo. 75
Pſoricum quid ſit. 366
Pſylli audaces potius quam periti. 309
Πτερύγιον. 467
Πτερυγίω medicatio. 423
Ptolemæus Rex. 275
Pueri non curantur ut viri. 134
Pueri vere optime valent. 46
Puerorum morbi. *ibid.*
Pulmo. 183
Pulmonis icti ſigna. 285
Pulmonis morbi. 211
Pulmonis morbi bonum ſignum. 66
Pulſus venarum res fallaciſſima. 129. quibus concitatur. *ibid.* non ſtatim explorandus. 129
Purgantia ſtomachum lædunt. 84
Purgationes expulit Aſclepiades. 29. 118

Purgationes quæ pernicioſæ. 29. 31
Puri movendo emplaſtrū. 262. 263. 264
Puris natura. 288
Puris ſigna. 289
Puris ſputum ſuppreſſum malum eſt. 72
Pus concoquentia & moventia. 243
Puſtularum varia genera. 336
Πυλωρός. 184
Πυρίτης lapis. 255

Q

Quartana æſtiva brevis, autumnalis longa. 76
Quartanæ curatio. 144
Quartanæ duplicis curatio. 146
Quartana facile revertitur. 147
Quartana mutatur in quotidianam. 146
Quartana neminem jugulat. *ibid.*
Quartana vetus raro niſi vere ſolvitur. 147
Queſtus ex populo major. 120
Quieſcere poſt cibum oportet. 37
Quies optima. 114
Quotidianæ curatio. 143

R

Rabioſi canis m[illegible]ſus. [illegible]
Ῥαγάδια eorumque c[illegible]tio. [illegible]
Ramicis cheirurgia. [illegible] 471
Refectio convaleſcen[illegible] a morbo. [illegible]
Refrigerantia. [illegible]
Regius morbus. [illegible]
Ῥηγματοκοσμός. [illegible]
Remedia explorat[illegible] hibenda. [illegible]
Remediis contra[illegible] pe ægri curantur. [illegible]
Renes. [illegible]
Renum morbi. 216 [illegible]ratio. 217
Renum percuſſorum ſigna. 28[illegible]
Renum. vitia quibus indicantur. 60. 61
Reprimentia. 109
Reſolventia malagmata. 253
Rhus Syriacus. 38[illegible]
Rigor quando timendus. 62
Ῥίζαγρα forceps. 445
Rubrum emplaſtrum. 2[illegible]
Rufum emplaſtrum. 2[illegible]
Ῥυάς. 424
Ῥυπῶδες emplaſtrum. 264 399. 424

S

Acer ignis. 320. ejus duæ ſpecies. *ibid.*
uratio. 321. 322
ittarum eductio. 417
guinem ſupprimendia. 242
iguinem vomere peſtiferum eſt. 56
iguini evocando peſſus. 270
iguinis color attendendus. 82
iguinis ex membrana cerebri profluvio coercendo. 273
nguinis in veſica, evulſo calculo, concreti ſigna & curatio. 483
nguinis profluvium quid indicet. 58
nguinis profluvium quodnam malum. 76
nguinis profuſio qui curetur. 290
nguinis ſputum. 202
nguini ſupprimendo malagma. 256
anguis bonus & malus qui. 289
anguis crudo non mittendus. 79
anguis evulſo calculo quomodo ſiſtendus. 482
anguis ex vulneribus exiens. 288
Sanguis in ventrem confluxus, in pus convertitur. 62
Sanguis jugulati gladiatoris epilepſiæ medetur. 174
Sanguis quando mittendus. 79. 80. quando ſiſtendus. 82
Sanguis ſpumans excretus pulmonis vitium denotat. 61
Sanguiſuga ſi epota ſit quid agendum. 314
Sanguis unde caleſcit & refrigeſcit. 194
Saniei natura. 288
Sanies mala. 289
Sanitas quando ſuſpecta. 48
Sanus homo quid agere debeat. 20
Σαρκοκήλη. 459. curatio. 470
Σαρκόφαγος lapis. 239
Satietas nimia nunquam utilis. 23. ex nimia fame. 24
Scabies. 338. ejus curatio. *ibid.*
Scala gallinaria. 549
Scalper exciſorius. 511
Scapularum oſſa. 503
Σχιστὸν alumen. 242
Σκωρία μολύβδου. 247. 267
Scroti inciſio. 462

Scutula operta. 503
Sectio corporum neceſſaria. 7
Secundæ, velamentum infantis. 492
Secunda menſa. 24
Secundinis expellendis catapotium. 281
Securus eſt aliquis in his quæ ſæpe ſine periculo evaſit. 49
Seminis profuſio. 235
Senectus longis morbis patet. 43
Senes æſtate optime valent. 46
Senes cancro, theriomate facile corripiuntur. 319. ſacro igne. 321
Senum morbi. 47
Σηπτικὰ emplaſtra. 265
Σηπτικὰ medicamenta. 467
Septi tranverſi fiſtula. 412
Septi tranſverſi percuſſi notæ. 288
Serpentium jejunorum ictus jejuno maxime nocent. 313
Serpentium Italorum ictus curatio. 312. 313
Serpentium morſus quomodo curantur. 309
Sextantis pondus. 249
Siccitas quos morbos generat. 45
Signa ægrotantium bon[illegible] 49
Signa longæ valetudini[illegible] 53
Signa mala. [illegible]
Singultus frequens [illegible] inflammatum [illegible] 62
Singultus ſternutam[illegible] finitur. [illegible]
Smaragdina emplaſ[illegible] 261
Somnifera. [illegible]
Somno arceſſendo [illegible] potia. 278. 27[illegible]
Somnus qui malus. [illegible]
Somnus utilis [illegible] cis. [illegible]
Sonitus ventris [illegible] ſignum. [illegible]
Spathæ ligneæ [illegible] ponendo. [illegible]
Specilli in [illegible] calvariæ [illegible]. 521. 524
Specillum oriculare. 495
Spes [illegible] fruſtratur. 57
Σφραγὶς paſtillus. [illegible]
Spiritus deſcriptio. 501
Spina fracta. 531
Spina [illegible] inſanabilis. 547
Spirandi difficultas. [illegible] curatio. [illegible]
Sputum quodnam malum. [illegible]

Spu-

tum quodnam mor-
em indicat. 56
tum ſanguinis. 202.
uratio. 203
ρυλωματος curatio. 131
tura longa decora. 43
ατώματα. 420
Sternutamenta exci-
anda. 274
rnutamentum bonū. 49
rnutamentum bonum
ethargicis. 158
rnutamentum ſingul-
um finit. 69. difficile
parturienti prodeſt. 69
omachi cum veſica con-
ſortium. 486
omachi morbi. 205.
curatio. *ibid.*
omachi percuſſi ſigna.
287
omacho laborantibus
quæ agenda. 38
omacho quæ idonea.
103. quæ aliena. 104
omachum infirmum quæ
indicent. 38
omachus. 182. 184
truma quæ. 323. fati-
gant medicos. *ibid.*
plerumque reſurgunt. *ib.*
naſcuntur in cervice,
alis, &c. 324. earum
curatio. *ibid.*
d Strumas malagmata.
254. 255. 258
Succi boni quinam. 101
Succi mali quinam. 101.
102
Sudatio, nervorum vitia
curat. 93. quando con-
ducit. *ibid.* febricitan-
ti quî detergenda. 130
Sudor duobus modis eli-
citur. 93
Sudor frigidus quid indi-
cet. 51. 53. 56. 285
Suffuſionis oculorum cu-
ratio. 433
Suppurationes peſſimæ
quæ intus tendunt. 71
Suppurationes tolerabi-
les. 67
Suppurationis indicia. 62
Suppurationis ſigna. 410
Suppurationum interna-
rum curatio. 181
Suppuratio variis modis
excitatur. 64. 65
Sura, os. 507
Surculus quî tollatur. 305
Surditati bilioſa alvus
prodeſt. 70
Suturæ Hippocratem de-
cipientes. 515
Suturarum capitis nume-
rus & locus incertus.
499
Σύναψις. 354
Συνάγχη. 196. Ὡς συν-
άγχη. *ibid.*

T

TAbem quæ ſignificent. 58
Tabes. 167. curatio. 169
Tabes ſequitur ſuppreſſionem hæmorrhoidum. 62. nimias deſtillationes. 64
Tabis ſputum quomodo eſſe debeat. 67. febris, alvus. *ibid.*
Tali luxati cheirurgia. 556
Talorum oſſa. 507
Τεινεσμός. 228. curatio. *ibid.*
Telorum ejectio. 415
Temeritas homines ſæpe reſtituit. 138
Tempeſtatum optimæ æquales. 42
Temporis in curationibus morborum habenda ratio. 424
Tempus matutinum ægris remiſſius eſt. 125. natura leviſſimum. *ibid.*
Tempus meridianum ægris gravius. *ibid.*
Tempus veſpertinum peſſimum. *ibid.*
Terebrarum deſcriptio. 510
Terra Eretria. 344
Tertianæ curatio. 143
Teſticulorũ anatome. 455
Teſticulorum inflammatio, durities, [illegible] atrophia. 398. [illegible]
Τίλμος. 193. curatio [illegible] 194
Τιθυμαλλίδες. [illegible]
Τετραφάρμακον emplaſtrum. 228. 262. [illegible] 399
Θεραπεία. 319. ejus [illegible] ratio. 319. [illegible]
Thoracis doloribus [illegible] pot. [illegible]
Tibiæ os.
Τιθύμαλλος, lactu[illegible] rina. [illegible]
Τομικοὶ dentes. [illegible]
Tonſillarum induratæ cheirurgia. [illegible]
Tonſillarum [illegible] curatio. 383. [illegible] ratarum. [illegible]
Tormina [illegible] mortifera. 74
Tormina [illegible]. 224
Tormina [illegible] periculoſa. 69
Tormina [illegible] lienoſis. 70
Torpor quando [illegible] ſus. 75
Tranſitus ex loco [illegible] in gravem [illegible] eſt. [illegible]
Τροχίσκοι, paſtilli. [illegible]
Tubercula capitis. [illegible]
Tubercula ex callo [illegible]

diſſ-

ficile ſanantur ar-
ꞁloſis. 73
rcula gingivarũ. 387
ꞁris teſticulorum cu-
io. 399
ꞁrum per ſe ortorum
dicatio. 407
ca abſceſſus invol-
ꞁs. 408
ꞁæ oculorum. 432
ſſim catapotium. 280
. 200. curatio. 201
hydropicis malum
ꞁum. 72
in coſtarum fra-
ꞁra infeſtantis medi-
a. 529
panitidis curat. 163.
4

V

Alentiſſimum quid.
96
ꞁtudinem adverſam
ꞁuram quæ denotent.
. quæ longam. 53
ꞁces ventris. 455
ꞁcum curatio. 495
quomodo tollantur.
46
ꞁarum in temporibus
duſtio pituitæ oculo-
um ſanandæ. 407
næſectio convenit phre-
niticis. 150. cacheſti-
cis. 169. epileptic. 172
næſectio elephantia la-
borantibus. 177. atto-
nitis. 177. 178
Venæſectio quæ, & qui-
bus conveniat. 77
Venæſectio quando, quæ
& quibus conveniat.
78. 79. ubi. 80. 81. quo
die. 80. In febre vehe-
menti ea uti, jugulare
eſt. *ibid.* imperitis diffi-
cilis. 81. Febris quan-
do venæſectionem re-
quirit. 78
Vena qui incidenda. 81
Venenorum maxima pars
frigore interimit. 310
Venenum exſugẽdum. 309
Venter ſani qualia red-
dit. 50
Venti qui optimi. 43
Ventriculi vulnerati no-
tæ. 287
Ventriculus.. 184
Ventris fiſtulæ. 413
Ventris fluxus. 229. cu-
ratio. *ibid.*
Ventris varices. 455
Ventris vulnera tractan-
di ratio. 452
Venus æſtate & autumno
inutilis. 34
Venus hieme non perni-
cioſa. 33
Venus nervorum dolore
laborantibus inimica. 39
Venus noxia phthiſicis.
172. epilepticis. 173

Ve-

Venus vere tutiſſima. 33
Vere qui morbi oriantur. 45
Vere quis cibus conveniat. 33
Ver ſaluberrimum eſt. 42
Vertebræ ſpinæ. 501
Veſica. 185
Veſicæ cum ſtomacho conſortium. 486
Veſicæ vitium quibus indicetur. 61
Veſicæ vulneratæ ſigna. 288
Veſicarum in palpebris medicatio. 421
Vexatorum curatio. 407
Vincula iis, quibus calculi evulſi e veſica, non neceſſaria. 483
Vinum alvo citæ quodnam. 37
Vinum lene prodeſt capite infirmo laboranti. 35
Vinum noxium dentium dolori. 380
Vinum quod pueris & ſenibus conveniat. 32
Vinum vulneri inimiciſſimum. 295. 299
Virginum calculi. 481
Viride emplaſtrum. 262. 264
Viſcera vulnerata propriam exigunt curationem. 295
Viſcerum morbi. 211
Vita otioſa inutilis [illegible]
Vitiliginis ſpecies va[illegible] 341
Ulcera digitorum. [illegible]
Ulcera gingivarum. [illegible]
Ulcera hydropicorum [illegible] facile ſaneſcunt. [illegible]
Ulcera linguæ. [illegible]
ad Ulcera mala, m[illegible] ma. [illegible]
Ulceribus cruſtas [illegible] cientia. 246. [illegible] reſolventia. [illegible]
Ulceribus fauci[illegible] gandis catapoti[illegible]
Ulceribus purgat[illegible] implendis [illegible]
Ulceribus ſordidis [illegible] lus. [illegible]
Ulceris vetuſti [illegible] vent. 3[illegible]
Ulcerum e frigore [illegible] dibus & [illegible] rum curatio. 323
Ulcerum oris medicatio. 385
Ulcus [illegible] mortis indicium. 55
Ulcus circa [illegible] bus indicatur. 60
Ulcus impletum. 2[illegible]
Ulcus vetus [illegible] curandum. 3[illegible]
Umbilici & [illegible] extractio. [illegible]
Umbilici vitiati [illegible] gia. [illegible]

Un-

licorum prominen-
m curatio. 392
e pondus. 149
o confert corpori. 88
s infanti mortuo e-
:endo. 491
es pallidi mortem
licant. 55
iis oculorum. 423
rum ortus. 506
ium ſcabrorum cu-
tio. 404
adjuvandæ catapo-
um. 281
ica hepatis. 215
Vomitum quid agen-
im. 30
itum quid exigit. 29
nitus bilioſus noxius
lnerato. 296
nitus infirmo capite
boranti alienus eſt. 35
nitus luxuriæ cauſa
:ri non debet. 30
nitus non ſit quoti-
anus. ibid.
nitus prodeſt bilioſis.
7. epilepticis. ibid.
ocet ſanis. ibid.
mitus quando utilis.
9
mitus quibus inutilis.
bid.
mitus quibus utilis. 30
mitus rejectus ab Aſ-
:lepiade. 29
mitus remedia. 30
Vomitus ſupprimit deje-
ctiones. 69
Ureteres. 185
Urina alba, rufa, quid
indicet. 21
Urina bona quænam, ve-
ſicæ morbo. 66
Urina craſſa, carunculas,
pilos, bullas, malum
odorem, arenam
habens, renum vitia denotat.
60. 61. liquida
ſuppurationem. 63
Urina craſſa & alba articulorum
& viſcerum
dolores indicat. 60
Urinæ difficultati ſanandæ
catapotium. 181
Urinæ nimia profuſio.
234
Urina mala. 52
Urinam moventia. 108
Urina purulenta vel ſanguinolenta
ulcus renum
vel veſicæ indicat. 60
Urina quæ valetudinem
longam indicet. 53.
quæ mortem. 56
Urina ſani qualis. 50
Urina viridis, viſcerum
dolores & tumorem indicat.
60
ὑρομυὰς veſica. 478
Uvæ inflammatæ excisio.
445
Uvæ inflammatæ paſtillus.
269

Uvæ inflammatio. 389
Vulnera inſanabilia. 283. difficilia. *ibid.* tutiora. 284
Vulnera, quibus oſſa loco moventur, periculoſa. 557
Vulnerato quid agendum. 295
Vulneribus glutinandis paſtilli. 268
Vulneris colliſi curatio. 304
Vulneris curatio. 295. 296
Vulneris detraſi curatio. 305
Vulneris glutinatio. 291. 292
Vulneris ligatio. 294
Vulneris notæ. 295. 296
Vulnerum inflammationis curatio. 291. 297
Vulnus aperientia. 243. purgantia. *ibid.* rodentia. 244
Vulnus glutinantia. 242
Vulnus quomodo pur[illegible] dum. 298. imp[illegible] dum.
Vulpinum jecur ac mones aſtmathi ſa[illegible] do.
Vulva.
Vulvæ concubitum admittentis curatio[illegible]
Vulvæ dolenti ca[illegible] tium. [illegible]
Vulvæ molliendæ [illegible] 270
Vulvæ morbus. [illegible] ratio. [illegible]
Vulvæ natura mi[illegible] 489
Vulvæ percuſſæ [illegible] 286
Vulvæ procidentia. [illegible]

X

Ξηροφθαλμία. 564

Z

Ζωγάλιον. 501

F I N I S.

INDEX

CRIPTORUM & MEDICORUM CELSO LAUDATORUM,

COLLECTUS A

CL. JO. ALBERTO FABRICIO

pag. 444. novi Supplementi Biblioth. ſuæ Latinæ, nunc vero huic Editioni accommodatus.

Sculapius . pag. 1. lin. 13
nonius Alexandrinus birurgus. 406, 4. λιθο-τόμος *dictus*. 481, 6
reas. 241, 22. 252, 15. 54, 9. 359, 21. 554, 10
dron. 269, 14. 395, 12.
Indronium medicamenum. 389, 24
llonii duo chirurgi. 06, 3
llonius Empiricus . 3, 5. *qui* Mus *cognominaus eſt*. 241, 22
llophanes. 252, 7
bis cujuſdam malagma. 54, 32
hagathus. 267, 21
ſtogenes. 257, 20
ſton. 259, 1
clepiades. 3, 34. 5, 9. 8, 12. 29, 2. 57, 12. 85, 7. 87, 31. 91, 4. 93, 30. 117, 30. 118, 10. 119, 16. 121, 15. 122, 26. 143, 29. 149, 26. 150, 8. 194, 2. 200, 6. 204, 18. 230, 14. 241, 24. 374, 5. *Ejus volumen quod de tuenda ſanitate compoſuit* . 29, 2. *Antiqui Medici timidius balneo utebantur, Aſclepiades audacius* . 93, 29
Aſclepias collyrium . 362, 23
Athenion. 280, 19
Attalum emplaſtrum. 262, 34
Boëthus. 270, 33
Cæſarianum collyrium . 364, 9
Caſſius medicus . 223, 27. 281, 7
Chironium ulcus. 322, 19

Chry-

Chryſippi diſcipulus nō ignobilis medicus apud Antigonum Regem. 161,16

Chryſippus medicus. 3,7. 258,14

Cleon. 357,10

Cleophantus ex antiquioribus Medicis. 143,24

Crato. 373,20. 394,27

Cteſiphon. 258,19

Democritus. 3,1. 57,5

Dexius. 259,28

Diocles. 175,11. 418,4. 554,4. *Caryſtius.* 3,6. 221,19. *ferramentum* Διοκλέους γραφίσκος. 418,4

Diogenes. 265,30. 307,15

Dionyſius. 402,17

Empedocles. 3,1

Empirici. 17,14. 241,16

Epirotes Philippus, vid. *Philippus Epirotes.*

Eraſiſtratus. 3,8. 5,7. 7,7. 13,14. 14,33. 119,6. 137,17. 139,15. 165,31. 204,16. 219,4. 222,5. 240,13. 241,15. 394,27

Euelpis. 352,29. 360,8. 361,5. 11,19. 363,1. 365,31. *Ocularius medicus maximus Celſi tempore.* 352,29

Euelpiſtus Phlegetis F. chirurgus. 406,7

Euthycleus. 257,31

Faber quidam. 55[illegible]

Fabulæ de Ajace & O[illegible] 150,20

Glaucias Empiricus. [illegible] 25

Gorgias chirurgus. [illegible] 448,22

Hecataeus. 264,26. [illegible]

Heraclides Tarentinus E[illegible]*piricus.* 3,26. [illegible] 128,20. 145,[illegible] 28. 426,6. 55[illegible]

Heras. 273,6 [illegible]

Hermon. [illegible]

Heron chirurgus. [illegible]

„ *Herones duo.* [illegible]

Herophilus. 3,[illegible] 137,16. 138,[illegible] 432,22

Hierax. 364,[illegible]

Hieron, vid. *Heron.*

Hippocrates Co[illegible] *arte & facundia*[illegible]*, Democriti, ut quidā crediderunt, diſcipulus.* 3,3. recentiores Medici lic[illegible] *in curationibus* [illegible]*runs, tamen optime* [illegible]*lum preſagiſſe fatentur.* 41,27. [illegible] 5,[illegible] 88,11. 121,3[illegible] 137,1[illegible] 175,8. 191,14. [illegible] 348,12. 515,4. [illegible] 547,24. 549,19. 55[illegible] 557,21. *more magn*[illegible] *virorum, confeſſus* [illegible] *erraſſe.* 5[illegible]

Hi[illegible]

ratis ſucceſſores.
34
us, vid. *Irenæus*.
is. 2, 1
273, 19
. 341, 33
Medicus. 263, 9.
, 13
. 251, 33
on. 1, 17
. 253, 29
, *ut ex ſcriptis ejus*
lligi poteſt, *chirurgo- eruditiſſimas*. 406,
citatur. 408, 14.
, 17. 448, 16. 479,
555, 27
nachus. 382, 24
philus. 373, 12
dici. 15, 3. vid. in-
, *Themiſon*.
dorus Epicuri diſci- us. 161, 31
. 254, 18. 257, 14.
, 28. 342, 5
idatis antidotum.
6, 2
bus. 253, 22
n, vide, *Micon*.
s. 253, 15. 355, 10.
7, 10. *clarus admodum ctor*. 554, 5
enius. 259, 16. 271,
phodorus. 554, 11
hemus. 253, 34
on. 137, 18

Philes. 357, 13
Philippus Epirotes, *medicus apud Antigonum Regem*, 161, 20
Philocrates. 264, 6. 305, 28
Philonis collyrium. 351, 12
Philotas. 261, 26
Philotimus, *clarus admodum auctor*. 554, 5
Philoxeni Ægyptii plura de chirurgia volumina. 405, 34
Pliſtonicus Praxagoræ diſcipulus. 6, 14
Podalirius. 1, 17
Polyarchus. 253, 9. 529, 24
Polybus. 293, 32. 374, 15
Polyidas. 268, 28
Praxagoras. 3, 7. 6, 14
Protarchus. 255, 15. 340, 3, 25. 554, 31
Ptolemæus chirurgus. 373, 9
Pythagoras. 2, 34
Pythagorici numeri. 122, 16
Serapion. 340, 4. *Empiricus medicus*. 3, 21
Soſagoras. 258, 9
Soſtratus chirurgus. 406, 3. 413, 13. 448, 18
Tharrias. 159, 1. 165, 24

The-

Themiſon. 4, 2. 16, 29. 119, 18. 225, 15. 372, 8. *Methodicorum poſt Aſclepiadem auctor*. 15, 4

Theodotus. 352, 11

Theoxenus. 259, 9

Timæus. 274, 5

Tryphon pater. 346, *chirurgus Romæ* (*dius ante Celſum*). 7

Zeno. 241.

Zopyrus, qui Ptolema antidotum comp 275, 23

FINIS TOMI PRIMI

12442 c. 7813
1.2. 20.
2 vol.